ROBERT LOUIS STEVENSON

CUTEZĂTORII

SAINT-IVES
SAU AVENTURILE UNUI PRIZONIER FRANCEZ

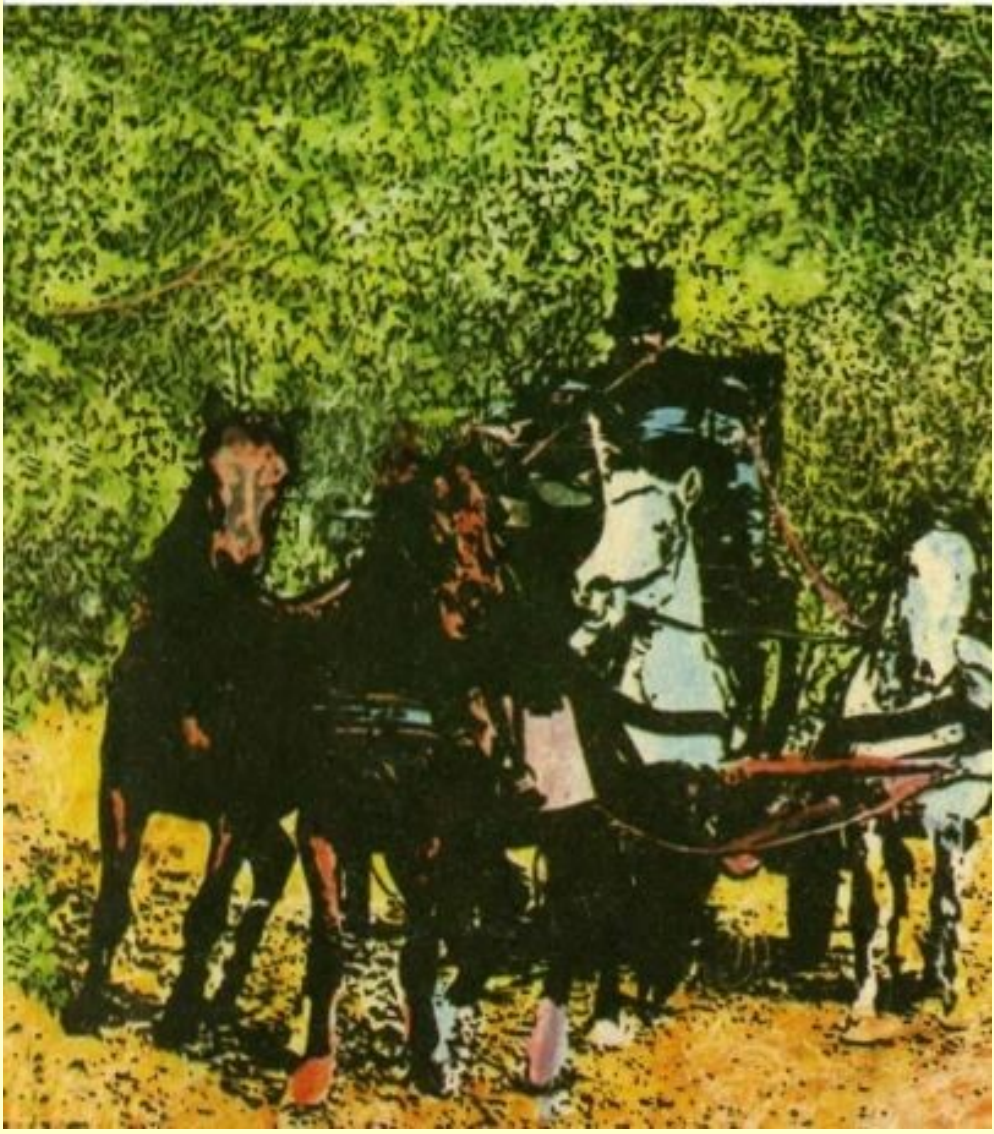

COLECŢIA CUTEZĂTORII

ROBERT LOUIS STEVENSON

SAINT-IVES
sau
AVENTURILE UNUI PRIZONIER FRANCEZ

Versiunea digitală 1.0 – decembrie 2022

Realizată după volumul apărut la Editura Albatros, Bucureşti, 1978

Titlu original: Robert Louis Stevenson, SAINT-IVES, BEING THE ADVENTURES OF A FRENCH PRISONER IN ENGLAND, New York Charles Scribner’s Sons, 1908

Traducere: Corneliu Rudescu şi Nicolae Agaton Popa

Coperta: Dumitru Ristea

NOTA EDIŢIEI ENGLEZE

Povestirea care urmează a fost dictată de R. L. Stevenson şi aşternută în scris de doamna Strong, fiica vitregă şi secretara sa, între ianuarie 1893 şi octombrie 1894. Cu şase săptămâni înainte de a muri, Stevenson a întrerupt povestirea ca să continue romanul Weir of Hermiston (Stăvilarul din Hermiston). Cele treizeci de capitole, pe care le dictase (ultimele aparent nerevăzute), lăsau să se întrevadă sfârşitul povestirii, iar doamna Strong cunoştea în linii mari cum se va desfăşura mai departe acţiunea. Spre mulţumirea cititorilor, cărora nu le-ar fi plăcut o povestire neterminată, delicata sarcină de a scrie capitolele în continuare a fost încredinţată domnului Quiller-Couch, a cărui contribuţie începe cu capitolul XXXI.

S.C.

Capitolul I
POVESTEA UNUI LEU HERALDIC[1]

În luna mai 1813 am avut nenorocul să cad în mâinile inamicului. Cunoscând bine limba engleză, fusesem trimis în misiuni de un anumit gen. Cu toate că nu pot concepe ca un soldat să refuze îndeplinirea unei misiuni riscante, perspectiva de a fi spânzurat ca spion nu-mi surâdea câtuşi de puţin, aşa că am simţit o uşurare la gândul că voi fi închis ca prizonier de război. Am fost aruncat în cetatea Edinburg, situată în mijlocul acestui oraş, pe vârful unei impresionante stânci, împreună cu mai multe sute de tovarăşi de suferinţă, soldaţi de rând ca şi mine, dar din păcate, cei mai mulţi dintre ei oameni simpli, ignoranţi. Englezeasca mea, care mă vârâse în încurcătura asta, mă ajuta acum să mă descurc destul de bine. Am avut fel de fel de avantaje. Eram deseori chemat să fac pe interpretul când era vorba de comunicarea ordinelor sau de plângerile prizonierilor şi astfel am ajuns în relaţii, aproape de prietenie, cu ofiţerii care răspundeau de paza noastră. Un tânăr locotenent m-a ales ca adversar la şah, joc în care eram foarte priceput, şi pentru gambitele mele mă răsplătea cu ţigări excelente. Comandantul batalionului lua de la mine lecţii de franceză în timpul micului dejun şi uneori amabilitatea lui mergea până la a mă invita să iau masa cu el. Îl chema Chevenix. Era băţos ca un tambur major şi egoist ca un englez, dar ca elev era foarte conştiincios şi ca om foarte corect. Nu puteam bănui că, până la urmă, trupul lui ca o vergea de puşcă şi faţa-i inexpresivă se vor interpune între mine şi dorinţele mele cele mai scumpe; că viaţa mea avea să fie la un pas de dezastru din cauza acestui ostaş scrupulos, ordonat şi rece ca gheaţa. Nu-l simpatizam defel, dar aveam încredere în el; şi vi s-ar părea poate un lucru de nimic, tabachera lui cu tutun de prizat era pentru mine nespus de binevenită.

Este într-adevăr ciudat cât de copilăroşi pot să devină oamenii în toată firea şi ostaşii încercaţi! Nu trecuse mult de când prizonierii erau în lagăr – care, în treacăt fie zis, nu se deosebeşte prea mult de o creşă – şi ajunseseră preocupaţi de cele mai ridicole atracţii copilăreşti: un biscuit dulce sau o priză de tabac erau lucruri după care se dădeau în vânt!

---

[1] Emblema Scoţiei. (n.t.)

Noi prizonierii ofeream un spectacol nenorocit. Ofiţerilor li se oferise posibilitatea unei relative libertăţi, în schimbul cuvântului de onoare, şi acceptaseră. Cei mai mulţi dintre ei locuiau în mahalalele oraşului, la familii modeste, şi se bucurau de libertatea îngăduită suportând cum puteau ştirile tot mai rele despre soarta împăratului. Întâmplarea făcuse ca eu să fiu singurul gentilom rămas printre soldaţii de rând. În mare parte erau italieni ignoranţi, dintr-un regiment care suferise grele pierderi în Catalonia. Ceilalţi erau simpli muncitori pe ogoare, tescuitori de struguri sau tăietori de lemne, care se pomeniseră înălţaţi, pe neaşteptate şi cu forţa, la glorioasa demnitate de soldat. Aveam o singură preocupare în comun: cei cu oarecare îndemânare manuală, ne treceam orele de captivitate lucrând jucării şi *articles de Paris*[2], iar lagărul era zilnic vizitat, la anumite ore, de foarte mulţi oameni de prin împrejurimi, care veneau să se bucure de suferinţa noastră sau – mai bine zis – de victoria lor cu sacrificiul altora. Unii treceau printre noi cu jenă sau simpatie. Alţii – tot ce poate fi mai jignitor în lume – căscau gura la noi de parcă am fi fost nişte babuini, încercau să ne convertească la religia lor rustică din nord, ca şi când am fi fost sălbatici, sau ne torturau cu veştile despre înfrângerile armatelor franceze. Buni, răi sau indiferenţi, în schimbul amărăciunilor pe care ni le lăsau în suflet ne ofereau şi o consolare: aproape toţi obişnuiau să cumpere obiecte din primitiva noastră producţie manuală; ceea ce întreţinea un puternic spirit de emulaţie între prizonieri. Unii erau foarte iscusiţi (francezii fiind dintotdeauna neîntrecuţi în talente) şi prezentau spre vânzare adevărate minuni de îndemânare şi gust. Unii aveau o înfăţişare mai atrăgătoare; trăsăturile frumoase ale feţei aveau acelaşi efect ca marfa frumoasă şi mai ales un aer tineresc (prin mila pe care o inspira vizitatorilor noştri) se dovedea o sursă aducătoare de câştiguri băneşti. Alţii cunoşteau puţin limba şi puteau să-şi recomande într-un mod plăcut nimicurile pe care le aveau de vânzare. Eu nu puteam avea pretenţii la primul din aceste avantaje, pentru că eram lipsit de orice îndemânare. Aveam însă câte ceva din celelalte daruri, şi cum negustoria noastră era pentru mine foarte distractivă, n-am putut răbda să nu le fructific. N-am dispreţuit

[2] Articole pariziene; obiecte decorative care se fabricau numai la Paris (în franceză în original) (n.t.).

niciodată manierele elegante, şi este un motiv de fală naţională ca fiecare francez să exceleze în această privinţă. Ca să-mi atrag unele categorii de vizitatori, aveam un fel al meu de a mă adresa şi chiar de a lua o anumită expresie a feţei pe care mi-o puteam schimba după caz. Dacă era o doamnă nu pierdeam niciodată prilejul să-i complimentez înfăţişarea, iar dacă era un bărbat aveam grijă să laud faima ţării sale în război. Şi când măgulirile mele nu-şi atingeau scopul, eram totdeauna gata să bat în retragere cu o glumă plăcută, ceea ce mi-a adus reputaţia de „tip original” sau „nostim individ!”. În felul acesta cu toate că eram un meşteşugar stângaci, am reuşit să mă descurc destul de bine ca negustor, să-mi procur unele delicatese şi să obţin tot felul de înlesniri după care tânjesc deopotrivă copiii şi prizonierii.

Pe mine cu greu m-aş putea descrie ca predispus la melancolie. Într-adevăr, nu aceasta e firea mea şi, spre deosebire de camarazii mei, aveam multe motive să fiu mulţumit. În primul rând nu aveam familie; eram orfan şi burlac; în Franţa nu mă aşteptau nici soţie, nici copii. Apoi, n-am putut niciodată să uit cu totul emoţiile prin care am trecut în momentul când am fost luat prizonier; şi, cu toate că o închisoare militară nu e chiar un paradis, era totuşi preferabilă spânzurătorii. În al treilea rând – mi-e aproape ruşine s-o spun – îmi plăcea locul unde ne aflam acum: o fostă fortăreaţă medievală autentică, aşezată pe o culme, care domina nu numai o vastă întindere a mării, munţilor şi a câmpiei din vecinătate, ci şi străzile acestei mari capitale, pe care le puteam vedea ziua mişunând de mulţimea locuitorilor, iar noaptea strălucind în lumina felinarelor. Şi, în sfârşit, deşi nu eram nepăsător la constrângerile din închisoare şi la puţinătatea raţiilor, îmi aminteam că tot aşa de rău mâncasem uneori în Spania şi că pe deasupra acolo mai trebuia să fac şi gărzi şi să mărşăluiesc zece, douăsprezece leghe. Principala mea nemulţumire era, de fapt, costumul pe care trebuia să-l purtăm. În Anglia exista oribilul obicei de a-i obliga să poarte uniforme ridicole, ca semn distinctiv pentru mulţime, nu numai pe osândiţi, dar şi pe prizonieri şi pe copiii din şcolile instituţiunilor filantropice. S-ar fi zis că un geniu al răului se amuzase să realizeze o capodoperă a ironiei din îmbrăcămintea pe care eram obligaţi s-o purtăm: jachetă, vestă şi pantaloni galbeni ca pucioasa sau muştarul şi

cămaşă de bumbac cu dungi albastre şi albe. Era bătătoare la ochi, ieftină şi stârnea râsul privitorilor de parcă eram o trupă de clovni de la bâlci, şi nu soldaţi călîţi în războaie, unii purtând nobile cicatrice ale bravurii lor. Numele vechi al stâncii pe care se afla închisoarea noastră (l-am aflat mai târziu) era *Painted Hill*[3]. Ei bine, acum era colorată în galbenul ţipător al costumelor noastre, iar laolaltă cu uniformele soldaţilor care ne păzeau, făcute bineînţeles din cunoscuta stofă roşie britanică, alcătuiam un adevărat tablou viu al iadului. De câte ori mă uitam la camarazii mei simţeam că mă cuprinde mânia şi mă îneacă lacrimile văzându-i batjocoriţi în halul acela. Aşa cum am spus, cei mai mulţi erau ţărani, poate ceva mai dezgheţaţi datorită instrucţiei militare, totuşi greoi, necioplîţi, fără altă educaţie în afară de cea de la cazarmă. Într-adevăr, nicăieri n-aţi fi putut vedea armata noastră mai compromiţător reprezentată ca aici, în această cetate a Edinburgului. Adesea îmi imaginam cum arătam eu însumi şi roşeam. Aveam impresia că ţinuta mea mai îngrijită accentua acel efect ridicol de travesti. Îmi aduceam aminte de zilele când purtam uniforma aspră, dar onorabilă, de soldat, şi de trecutul îndepărtat, când atâtea lucruri minunate, gingaşe şi fermecătoare îmi însoreau copilăria... Dar trebuia să-mi alung din minte aceste duioase şi întristătoare amintiri: timpul lor trecuse de mult şi acum aveam alte preocupări. Nimic nu oglindea perfidia guvernului britanic mai izbitor ca un amănunt din regulamentul nostru disciplinar: eram bărbieriţi numai de două ori pe săptămână. Ce umilinţă poate fi mai supărătoare pentru un bărbat căruia i-a plăcut toată viaţa să fie proaspăt bărbierit? Zilele de bărbierit erau luni şi joi. Să zicem că eram bărbierit joi; vă imaginaţi cum puteam să arăt duminică seara! Iar sâmbăta, când arătam aproape la fel, era ziua preferată a vizitatorilor.

La târgul nostru se perindau oameni de tot felul: şi bărbaţi şi femei şi sfrijiţi şi voinici şi urâţi şi frumoşi. Dacă oamenii şi-ar da cât de cât seama de puterea frumuseţii, nu s-ar mai ruga decât zeiţei Venus, chiar dacă i-ar cere doar bucuria de a privi o femeie atrăgătoare. Vizitatoarele noastre nu se prea puteau lăuda, în general, cu această însuşire; totuşi, aşa cum stăteam retras într-un colţ, ruşinat de mine însumi şi de ridicola mea înfăţişare, simţeam adesea acea pură, subtilă şi rară plăcere de

[3] Muntele boit. (n.t.)

a surprinde câte o privire fugară a unor ochi pe care nu aveam să-i mai văd niciodată şi nici să doresc a-i revedea.

Venea acolo, îndeosebi, o tânără domnişoară, care să fi avut optsprezece, nouăsprezece ani, înaltă, cu o înfăţişare distinsă şi un păr bogat în care soarele descoperea şuviţe de aur. De îndată ce intra în curte (ne vizita destul de des) parcă ceva mă făcea conştient de prezenţa ei. Avea un aer de o candoare angelică şi totuşi plin de viaţă; păşea ca o Diană şi fiecare gest al ei avea o graţie firească. În una din zile sufla un vânt puternic din răsărit; drapelul mai-mai să se desprindă de pe prăjina de care era prins; sub noi, fumul din hornurile oraşului era purtat încoace şi încolo şi împrăştiat în mii de forme ciudate; iar departe pe estuarul Forth puteai vedea cum se clătinau vapoarele ancorate. Tocmai mă gândeam cât de oribilă era vremea în acea zi, când apăru ea. Vântul îi flutura părul schimbându-i mereu culoarea; rochia i se mula pe corp cu contururi de statuie; capetele eşarfei îi fâlfâiau în jurul urechilor şi ea le prindea la loc cu o neasemuită îndemânare. Văzut-aţi un eleşteu, într-o zi vijelioasă, cum deodată prinde viaţă şi sclipeşte de parcă ar fi viu? Tot aşa faţa acestei domnişoare se însufleţise şi se împurpurase; şi cum stătea uşor aplecată înainte, cu buzele întredeschise şi o divină nelinişte în ochi, îmi venea să bat din palme, să aplaud şi s-o aclam ca pe o autentică fiică a vântului. Ce s-a petrecut în capul meu, nu ştiu. Era joi, eram proaspăt bărbierit şi m-am hotărât ca în acea zi, nu mai târziu, să-i atrag atenţia asupra mea. Se apropia de locul unde stăteam de obicei cu marfa mea, când am observat că i-a căzut batista din mână; în clipa următoare vântul i-o luă şi o aduse lângă mine. M-am ridicat imediat şi am prins-o: uitasem de hainele mele de culoarea muştarului, uitasem că eram soldat de rând şi că trebuia s-o salut soldăţeşte. M-am înclinat adânc şi i-am oferit batista.

— *Madame*, i-am zis eu, batista dumneavoastră. Vântul a adus-o la mine.

Am privit-o drept în ochi,

— Vă mulţumesc, domnule, zise ea.

— Vântul mi-a adus-o, am repetat. Aş putea să consider această întâmplare drept un semn rău? Un proverb englez spune: „vântul rău nu aduce nimănui ceva bun”.

— Aşa-i, zise ea zâmbind. Dar se mai spune şi că „o faptă bună se cere răsplătită”. Vreau să văd ce ai dumneata de vânzare.

Mă urmă până unde aveam întinsă marfa, un loc ferit de vânt, la adăpostul unui tun.

— Cum vedeţi, *mademoiselle*, nu sunt un meşteşugar prea priceput. Asta s-ar zice că e o casă; dar, observaţi, hornul stă pieziş. Cu foarte multă indulgenţă, aţi putea spune că e o cutie, dar vedeţi cât de stângaci e lucrată. Mă tem că la oricare v-aţi uita i-aţi găsi un cusur. Pe firma mea ar trebui să stea scris *Rebuturi de vânzare*. Eu nu ţin prăvălie, ci un muzeu umoristic.

Am aruncat zâmbind o privire peste mărfurile mele, apoi spre ea şi imediat am luat un aer serios.

— Nu este oare ciudat, am adăugat, ca un bărbat în toată firea şi pe deasupra militar să se ocupe cu astfel de fleacuri şi ca o inimă tristă să producă lucruri atât de caraghioase la vedere?

În acel moment o voce dezagreabilă a strigat-o pe numele de Flora. Fata a cumpărat ceva în grabă şi s-a întors la grupul ei.

După câteva zile reveni. Dar mai întâi să vă spun de ce venea atât de des. Mătuşa ei era una din acele groaznice englezoaice ajunse fete bătrâne, despre care lumea a auzit multe; neavând ce să facă şi cunoscând câteva vorbe franţuzeşti, începuse, cum zicea ea, *„să se intereseze de prizonierii francezi”*. Cu statura ei masivă şi semeaţă de mare doamnă, se vânzolea aferată prin târguşorul nostru, privindu-ne cu insuportabile aere de superioritate binevoitoare. Plătea, ce e drept, cu generozitate, dar felul ei sfredelitor de a ne examina prin lornion şi de a face pe ghidul pentru cei ce o însoţeau, ne scutea de orice recunoştinţă. În urma ei venea un alai de gentlemeni bătrâni, mototoli şi servili sau domnişoare anoste, hlizite, care o priveau şi o ascultau ca pe un oracol.

— Uite, acesta sculptează într-adevăr drăguţ. Dar nu-i aşa că-i caraghios cu favoriţii ăia mari ai lui? spuse ea. Iar acesta – adăugă ea arătând cu lornionul de aur spre mine – e un om cu totul ciudat.

„Omul ciudat”, credeţi-mă, scrâşnea din dinţi. Mai avea această doamnă obiceiul de a se opri în mijlocul nostru, salutând cu capul de jur împrejur şi adresându-ni-se într-o limbă despre care îşi închipuia că e franceză.

În ziua respectivă, mătuşa ei veni urmată de un grup ceva mai numeros ca de obicei, pe care îl purtă încoace şi încolo prin târg, dăscălindu-i mai îndelung şi cu mai puţin tact decât în alte dăţi. Îmi ţineam tot timpul ochii plecaţi. În zadar. Mătuşa ei trecu pe lângă noi şi ne prezentă ca pe nişte maimuţe în cuşcă; dar nepoata rămase tot timpul departe de grup, în partea opusă a curţii. În cele din urmă, plecă aşa cum venise, fără să-mi dea vreun semn. Deşi am urmărit-o din ochi foarte atent, n-aş putea spune că privirea ei s-a oprit măcar o dată asupra mea. Am rămas plin de amărăciune şi dezamăgire. De ciudă, i-am alungat chipul din minte; mi-am zis că gata, am sfârşit-o cu ea pentru totdeauna, că fusesem ridicol, închipuindu-mi că-i plac. Noaptea, după ce m-am culcat, somnul nu s-a apropiat o clipă de mine şi m-am zvârcolit în pat, gândindu-mă la nurii ei şi blestemându-i indiferenţa. Pentru compatrioţii ei nu eram decât un prizonier, un sclav, o fiinţă vrednică de dispreţ, ridicolă. Din treaba asta trebuia să trag o învăţătură: nicio fiică înfumurată a duşmanilor mei nu-şi va mai bate joc de mine; nici nu va mai avea vreodată ocazia să creadă că am privit-o cu admiraţie. Sunt o fire neasemuit de hotărâtă şi independentă, animată de cel mai profund sentiment de mândrie patriotică. Înainte de a aţipi, mi-am amintit de toate infamiile Angliei şi de toate am învinuit-o pe Flora.

În ziua următoare, stăteam la locul meu obişnuit şi la un moment dat am simţit că cineva se oprise lângă mine. Când mă uit, ea era. Nu m-am ridicat imediat, la început din fâstâceală, apoi din tactică; dar ea rămase mai departe în picioare şi se aplecă uşor spre mine, ca din milă. Mă privi sfioasă şi mă întrebă cu glas scăzut dacă sufăr din cauza captivităţii şi dacă duc lipsă de ceva.

— Mademoiselle – i-am răspuns – nu sunt învăţat să mă plâng. Sunt soldat al lui Napoleon.

Ea oftă.

— În definitiv, dumitale trebuie să-ţi pară rău pentru *La France*, zise ea roşind puţin şi rostind cuvintele cu un accent cam ciudat.

— Ce pot să vă spun? i-am replicat. Dacă dumneavoastră aţi fi dusă departe de ţara aceasta, care vi se potriveşte atât de bine încât şi ploile şi vânturile par să vă vină ca nişte podoabe,

credeţi că nu aţi regreta-o? Toţi încercăm, desigur, un regret! Fiul îşi regretă mama, soldatul patria. Sunt sentimente fireşti.

— Dumneata ai mamă? mă întrebă ea.

— În cer, mademoiselle. Şi mama şi tata au pornit pe acelaşi drum spre cer, ca atâţi alţi oameni loiali şi bravi; şi-au urmat regina pe eşafod. Aşa că, vedeţi, nu sunt prea mult de compătimit în închisoarea unde mă aflu: nimeni nu mă aşteaptă, sunt singur pe lume. Nu acelaşi este, de pildă, cazul camaradului aceluia cu şapcă de pânză. Patul lui e vecin cu al meu şi-l aud cum oftează noaptea. Are o fire sensibilă, foarte sentimentală şi, în întunericul nopţii, uneori şi ziua când mă poate lua deoparte, plânge după mama sa şi după iubită. Ştiţi ce l-a făcut să mă ia drept confident?

Ea mă privi lung, vru să spună ceva, dar tăcu. Privirea ei mă pătrunse de o nespusă căldură.

— Fiindcă, în cursul unui marş, am continuat eu, am văzut cândva clopotniţa din satul său. Această asociere spune mult. S-ar părea că un mic detaliu, în cazul lui clopotniţa, poate întruchipa toate acele instincte omeneşti care fac viaţa frumoasă şi anumiţi oameni şi locuri să-ţi fie dragi... Sentimente de care, pare-se, mie nu-mi este dat să mă bucur.

Mi-am sprijinit bărbia pe genunchi şi am rămas privind în jos. Până atunci vorbisem ca s-o reţin, dar acum nu mi-ar fi părut rău să plece. E atât de greu să produci o impresie şi cât de uşor s-o spulberi! Mi-am dat imediat seama că pentru ea situaţia devenise stingheritoare.

— Am să iau jucăria asta, zise ea punându-mi în mână o monedă de cinci şilingi şi şase peni şi plecă înainte de a-i putea mulţumi.

M-am retras lângă metereze, dinapoia unui tun. Frumuseţea ei, expresia ochilor, lacrima care-i tremurase sub geană, compasiunea din glas şi acea eleganţă naturală care caracteriza gesturile ei degajate – toate s-au unit ca să-mi subjuge imaginaţia şi să-mi înfierbânte inima. Ce spusese ea de fapt? Nimic semnificativ; dar ochii ei îi întâlniseră pe-ai mei şi aprinseseră în mine o văpaie ce avea să nu se mai stingă niciodată. O iubeam, şi nu-mi mai era frică să sper. De două ori vorbisem cu ea şi de fiecare dată fusesem bine inspirat; îi câştigasem simpatia, găsisem cuvinte pe care sigur şi le va reaminti, care îi vor suna în urechi noaptea, în pat. Ce

importanţă mai avea că nu eram bărbierit şi că aveam o îmbrăcăminte caraghioasă? Eram totuşi un bărbat şi îi întipărisem în minte imaginea mea. Eram bărbat, iar ea – începeam cu emoţie să-mi dau seama – era totuşi o femeie. Dragostea nu poate fi stinsă de toate şuvoaiele din lume; şi dragostea, această lege a firii, era de partea mea. Am închis ochii şi pe fundalul acela de întuneric îmi apăru imaginea ei mai frumoasă ca în realitate. „Ah”, îmi ziceam, „şi tu draga mea, şi tu vei purta cu tine un chip pe care-l vei privi mereu şi mereu îl vei înfrumuseţa. În întunericul nopţii şi ziua pe stradă vei avea mereu în minte chipul meu şi-mi vei auzi glasul şoptindu-ţi, dezmierdându-te şi punând stăpânire pe sfioasa ta inimă. Oricât de sfioasă ţi-e inima, acolo stăpân sunt eu, acolo mi-e acum sălaşul; să lăsăm timpul să-şi desăvârşească opera, să mă zugrăvească în culori tot mai vii şi tot mai atrăgătoare.”

Apoi, m-am uitat la mine şi am izbucnit în râs.

Gândiţi-vă şi dumneavoastră: cum era cu putinţă ca un cerşetor, un soldat de rând, un prizonier în travesti galben, să trezească pasiunea acelei fete frumoase! Nu voiam să-mi pierd nădejdea, dar îmi dădeam seama că partida trebuia jucată subtil şi strâns. În faţa ei trebuia să păstrez o atitudine prevenitoare, amabilă, să nu-i dau motive de nelinişte, să nu o sperii, să-mi păstrez taina ca pe ceva de ocară şi să aştept ca sentimentele ei pentru mine (dacă voi reuşi într-adevăr să i le trezesc) să sporească în voie, nu mai repede decât îi spunea inima. Deşi eram bărbat, nu puteam să întreprind nimic, deoarece închisoarea mă ţinea ca legat de mâini şi de picioare. Nu puteam să mă duc eu la ea; la fiecare vizită trebuia să o fascinez astfel încât s-o fac să vină ea la mine; şi aceasta era o problemă de tactică subtilă. De fapt, aşa procedasem la ultima ei vizită; era cu neputinţă să nu mai revină după convorbirea noastră; şi în acest scop mi-am făcut un plan. Un prizonier, chiar dacă se află într-o situaţie foarte nepotrivită pentru un îndrăgostit, dispune totuşi de un important avantaj: nu prea are la ce să se gândească şi îşi poate trece întreagă vremea analizând pe toate feţele dragostea şi se poate pregăti din timp cum să şi-o arate mai bine. Câteva zile m-am străduit să sculptez un obiect care era nici mai mult nici mai puţin decât emblema Scoţiei. Un leu heraldic ridicat în două labe. Mi-am dat

întreaga silinţă să-l execut cât mai bine şi când am socotit că era gata, am gravat pe soclu următoarea dedicaţie:

À LA BELLE FLORA
le prisonnier reconnaissant
A. d. St. I. d. K. [4]

Tot sufletul mi l-am pus în gravarea acestor litere. Socoteam că nimeni nu putea privi cu indiferenţă ceea ce eu făcusem cu atâta ardoare; speram că iniţialele îi vor sugera cel puţin originea mea nobilă. M-am gândit că era mai bine să i-o sugerez numai; simţeam că misterul era atuul meu. Contrastul dintre situaţia şi manierele mele, dintre modul de a mă exprima şi îmbrăcămintea pe care o purtam, precum şi faptul că ea ar fi putut să se gândească la mine încercând să combine literele, toate acestea aveau să-i mărească interesul faţă de mine şi să-i captiveze inima.

Nu-mi mai rămânea acum decât să aştept şi să sper. Nimic nu-mi caracterizează mai bine firea decât faptul că, în dragoste ca şi în război, am preferat totdeauna ofensiva; aşa că acele zile de aşteptare au fost pentru mine un adevărat examen al răbdării. E adevărat că, după ce au trecut, o iubeam şi mai mult, fiindcă dragostea, ca şi pâinea, sporesc prin frământare. Afară de asta, mă cuprinsese o teamă grozavă: ce mă voi face dacă nu va veni, cum voi putea îndura pustiile-mi zile fără această mângâiere? Cum voi putea să-mi revin, să mă intereseze lecţiile maiorului, şahul locotenentului, marfa de doi peni din târg şi plusul de o jumătate de peni la raţia de închisoare?

Trecură zile, săptămâni. Nu aveam curajul să le număr, şi nici astăzi nu am curajul să mi le amintesc. Dar, până la urmă, veni. Am văzut-o, în sfârşit, apropiindu-se de mine însoţită de un tânăr cam de vârsta ei, şi am ghicit îndată că-i era frate.

M-am ridicat şi m-am înclinat, fără să spun nimic.

— Vă prezint pe fratele meu, domnul Ronald Gilchrist, zise ea. I-am vorbit despre suferinţele dumneavoastră. Îi pare rău că vă aflaţi în această situaţie.

— E mai mult decât am dreptul să-i cer, am răspuns. Între gentilomi astfel de sentimente sunt totuşi fireşti. Dacă fratele

[4] Frumoasei Flora, prizonierul recunoscător. A.d.St.I.d.K. (Anne de Saint-Ives de Keroual) (în franceză în original). (n.t.)

dumneavoastră s-ar fi întâlnit cu mine pe câmpul de luptă, ne-am fi înfruntat ca doi tigri, dar când mă vede aici dezarmat şi neputincios, nu se mai gândeşte că-i sunt duşman.

La aceste cuvinte imberbul protector se înroşi până la urechi de încântare, cum de altminteri mă aşteptam.

— Ah, stimată domnişoară, am continuat, şi în patria mea sunt mulţi compatrioţi de-ai dumneavoastră, care lâncezesc la fel ca mine aici. Şi vreau să sper că şi acolo se găsesc doamne franţuzoaice care să le aducă o nepreţuită mângâiere prin simpatia lor. Dumneavoastră aţi fost generoasă cu mine şi, mai mult, mi-aţi dat speranţă. Şi cu toate că nu aţi mai venit de mult timp pe aici, nu v-am uitat. Îngăduiţi-mi să vă spun că cel puţin am încercat să răspund la bunăvoinţa dumneavoastră şi vă rog a accepta acest lucru fără valoare, pentru simpatia arătată unui prizonier.

Spunând acestea, i-am oferit leul făcut de mine, pe care ea îl luă, îl examină cam stânjenită şi apoi, văzând dedicaţia, exclamă uimită:

— Dar cum aţi reuşit dumneavoastră să-mi cunoaşteţi numele?

— Când un nume este atât de potrivit cu persoana care-l poartă, nu e greu să-l ghiceşti, am zis eu, înclinându-mă. De fapt, nu a fost nicio minune la mijloc. În ziua când v-am găsit batista, o doamnă v-a strigat pe nume, iar eu l-am reţinut imediat şi nu l-am mai uitat.

— Este un obiect foarte, foarte frumos şi voi fi totdeauna mândră de această inscripţie, zise ea. Hai, Ronald, trebuie să plecăm.

Se înclină spre mine aşa cum salută o doamnă pe un egal şi trecu mai departe, vizibil îmbujorată (pot să jur).

Eram nespus de mulţumit. Inocentul meu şiretlic avusese succesul dorit; acceptase darul fără să facă cel mai mic gest de a mi-l plăti şi nu va întârzia să răspundă la avansurile mele. În chestiuni de inimă nu eram un novice, ştiam că acum am un ambasador permanent la curtea doamnei mele. Leul meu putea fi stângaci sculptat, dar era lucrat de mine. Mâinile mele îl lucraseră şi-l ţinuseră; cuţitul meu sau mai precis, după urmele lăsate, cuiul meu ruginit gravase literele şi, oricât de simple erau cuvintele gravate, ele îi vor repeta mereu că-i eram foarte recunoscător şi că o găseam frumoasă. Tânărul se uitase cam

nedumerit la mine şi roşise când o complimentasem pe sora lui. Mai mult, am observat că mă privise cu multă suspiciune; totuşi atitudinea lui fusese atât de bărbătească pentru un adolescent, încât nu i-am putut refuza simpatia mea. Iar cât privea motivul care o făcuse să-l aducă şi să mi-l prezinte, nu puteam s-o admir îndeajuns. Mi-a părut mai mult subtil decât ingenios, şi mai tandru ca o îmbrăţişare. Exprimat în cuvinte, însemna: „Eu nu te cunosc şi nu pot să te cunosc. Îţi prezint pe fratele meu... pe el poţi să-l cunoşti... acesta este drumul spre mine... urmează-l”,

Capitolul II
POVESTEA UNUI FOARFECE

Eram cufundat în aceste gânduri când sună clopotul anunţând plecarea vizitatorilor. Îndată ce târgul nostru s-a închis, am fost chemaţi să ni se distribuie raţiile, pe care cu acest prilej ni se îngăduia să le mâncăm oriunde doream în interiorul curţii.

Am spus înainte că modul de comportare al unora din cei care ne vizitau era insuportabil de jignitor; dar poate fără ca ei să-şi dea seama – tot aşa cum, la o menajerie, curioşii pot înfuria în o mie de feluri, dar fără intenţie, admirabilele nefericite animale de după gratii. Nu-i mai puţin adevărat, însă, că unii dintre compatrioţii mei erau peste măsură de susceptibili. Unii dintre aceşti bătrâni *whiskerandos*[5], de obârşie ţărănească, deprinşi de tineri să lupte în armate victorioase şi să circule printre populaţii subjugate şi înspăimântate, suportau greu situaţia schimbată de acum. Printre ei era unul cu numele de Goguelat, o brută şi jumătate, care nu avusese niciodată contact cu civilizaţia, ci doar cu disciplina militară şi care, datorită unei excepţionale fapte eroice, fusese ridicat la gradul – pentru care nu era pregătit – de *maréchal des logis*[6] în al 22-lea regiment de infanterie. În măsura în care o brută poate fi un bun soldat, fusese într-adevăr un bun soldat; pe piept îi atârna crucea şi aceasta fusese câştigată prin bravură; dar în tot ce făcea în afara îndatoririlor profesionale, se comporta ca un stâlp de cârciumă ignorant, certăreţ şi bătăuş. Eu, ca gentilom prin naştere şi om instruit ca gusturi şi maniere, eram omul pe care îl înţelegea cel mai puţin şi-l detesta cel mai mult; simplul fapt de a da ochii cu vizitatorii noştri îi producea o stare de iritare, pe care şi-o descărca imediat pe cea mai apropiată victimă şi foarte des pe mine.

Aşa se petrecu şi acum. Abia ni se serviseră raţiile şi mă retrăsesem într-un colţ al curţii, când am observat că se îndrepta spre mine. Pe faţă avea un zâmbet plin de ură; în urma lui venea o ceată de tineri netoţi, în faţa cărora trecea drept deştept, dornici să vadă ce se va întâmpla. Simţeam că aveam

---

[5] Bărbat bărbos; de la numele lui Don Ferolo Whiskerando, personaj din comedia „Criticul sau o tragedie în repetiţie”, de Robert Brinsley Sheridan (1751–1816). (n.t.)

[6] Sergent, în infanteria franceză (în franceză în original). (n.t.)

să fiu obiectul uneia din nesuferitele lui glume. Se aşează lângă mine, îşi aşternu mâncarea şi bău în bătaie de joc în sănătatea mea, din cana cu bere distribuită de administraţia închisorii. Apoi îşi dădu drumul la gură.

Mi-e cu neputinţă să aştern pe hârtie tot ce-a spus, dar admiratorii săi, care credeau că deşteptul lor se întrecuse pe sine însuşi, se tăvăleau de râs. Cât despre mine, mai întâi am crezut că mi se face negru înaintea ochilor. Nu-mi închipuisem că netrebnicul are atâta spirit de observaţie; dar ura îi ascuţise auzul, şi ascultase atent conversaţia noastră, iar acum cunoştea chiar şi numele Florei. Încetul cu încetul mi-am revenit, dar în clipa următoare mă cuprinse o mânie care m-a uimit şi pe mine.

— Ai terminat? l-am întrebat. Dacă da, vreau să-ţi spun şi eu două vorbe.

— Ooo, poftim, aveţi tot dreptul, zise el. Drepţi! porunci el celorlalţi. Marchizul de Carabas[7] la tribună.

— Foarte bine, am spus eu. Vreau să-ţi aduc la cunoştinţă că sunt un gentilom. Tu nu ştii ce înseamnă asta, nu-i aşa? Ei bine, am să-ţi spun eu. Este un fel de animal caraghios. Se trage dintr-un soi ciudat de creaturi numite strămoşi şi care, ca şi broasca râioasă şi animalele parazite, au ceva ce se numeşte sensibilitate. Leul este gentilom; nu se atinge de un hoit. Eu sunt gentilom şi nu pot suporta să-mi murdăresc degetele pe o scârnăvie. Stai liniştit, Philippe Goguelat! Stai liniştit şi nu scoate o vorbă, ca să nu spun că eşti şi poltron; ochii gardienilor sunt aţintiţi asupra noastră. În sănătatea ta! i-am zis şi am băut din berea închisorii. Te-ai găsit să vorbeşti de rău o copilă, care ar putea să-ţi fie fiică, şi care a fost generoasă cu mine şi cu alţi cerşetori ca noi. Dacă te-ar auzi împăratul, i-am spus eu salutând, ţi-ar smulge crucea de pe pieptul tău mătăhălos. Eu nu pot face asta; nu pot lua ceea ce majestatea sa ţi-a conferit; dar un singur lucru îţi promit... îţi promit, Goguelat, că în noaptea asta vei muri.

În trecut, îndurasem atât de multe de la el, fără să reacţionez, încât cred că insul ajunsese să-şi închipuie că răbdarea mea nu are sfârşit, şi la început rămase uimit. Îmi plăcea să cred că vorbele mele pătrunseseră prin pielea lui groasă; afară de asta, bruta era într-adevăr un erou demn şi-i plăcea să se comporte

[7] Personaj din „Motanul încălţat” de Perrault, din care şansonetistul P. J. Béranger a făcut prototipul vechii nobilimi. (n.t.)

ca atare. Indiferent ce l-a determinat, cert e că îşi recăpătă repede stăpânirea de sine şi luă (trebuie să recunosc) o atitudine cavalerească.

— Iar eu îţi promit, jur pe coamele diavolului, că îţi voi oferi acest prilej! zise el închinând iarăşi în sănătatea mea, iar eu i-am răspuns cu aceeaşi scrupuloasă solemnitate.

Ştirea despre această provocare se răspândi repede printre prizonieri; feţele lor se iluminară parcă prinse de neastâmpărul spectatorilor de la cursele de cai. Trebuie, de fapt, să fi gustat mai întâi viaţa activă de soldat şi apoi să fi lâncezit un timp în atmosfera de plictiseală dintr-o închisoare, ca să poţi înţelege – şi poate chiar să scuzi – încântarea camarazilor noştri. Goguelat şi cu mine dormeam în aceeaşi baracă, ceea ce simplifica foarte mult problema. Se constitui deci un comitet de onoare dintre colegii de baracă. Preşedinte a fost ales un sergent-major din al patrulea regiment de dragoni, îmbătrânit în armată, militar distins şi om cumsecade. Acesta şi-a luat în serios însărcinarea; a stat de vorbă cu fiecare dintre noi şi a comunicat comitetului răspunsurile noastre. Al meu a fost cuviincios dar ferm. I-am spus că tânăra domnişoară, despre care Goguelat vorbise în termeni grosolani, fusese în mai multe rânduri generoasă cu mine. I-am amintit că faptul de a fi ajuns să cerşim, vânzând cutii pentru hapuri, ca să le câştigăm mila, era o situaţie cu totul neobişnuită pentru soldaţii imperiului. Ştim cu toţii că pe la margini de pădure se aciuiesc vagabonzi, care se ploconesc în faţa trecătorilor ca să-i milostivească cu o jumătate de peni şi după ce binefăcătorii lor se îndepărtează îi împroaşcă cu tot felul de insulte şi sudălmi.

— Dar, i-am zis eu, sunt convins că niciunul dintre noi nu va cădea atât de jos. Ca francez şi soldat, datorez recunoştinţă acestei domnişoare şi mă simt obligat să apăr onoarea ei şi a armatei. Dumneata eşti mai în vârstă decât mine şi superiorul meu. Spune-mi dacă am sau nu dreptate.

Era un camarad în vârstă, liniştit. Mă bătu condescendent pe spate şi-mi zise:

— *C'est bien, mon enfant*[8]; după care se întoarse la comitet.

Goguelat a fost la fel de intransigent ca şi mine.

— Nu-mi plac scuzele şi nici cei care le prezintă, a fost singurul său răspuns.

[8] Foarte bine, copile (în franceză în original). (n.t.)

Aşa că nu mai rămase decât stabilirea detaliilor înfruntării. În ce priveşte locul şi timpul nu aveam de ales. Trebuia să tranşăm diferendul în timpul nopţii, pe întuneric, după trecerea rondului, pe porţiunea liberă din mijlocul barăcii în care dormeam. Problema alegerii armelor a fost mai dificilă. Aveam, de fapt, o mulţime de unelte de care ne foloseam în confecţionarea jucăriilor; dar nici una nu era potrivită pentru lupta dintre doi oameni civilizaţi şi, nefiind de forme şi dimensiuni identice, s-a considerat că e extrem de greu să se asigure şanse egale combatanţilor. În cele din urmă a fost desfăcut un foarfece; şi cum între timp, au găsit într-un colţ al curţii două beţe zdravene, au legat strâns de fiecare câte o lamă de foarfece, cu sfoară muiată în răşină. De unde provenea sfoara nu ştiu, dar răşina am luat-o de la stâlpii încă verzi ai barăcii, din care mai mustea şi acum. Aveai o senzaţie ciudată când ţineai arma asta în mână, căci nu era mai grea decât o cravaşă şi nici n-ai fi crezut că putea fi mai periculoasă. Apoi au depus cu toţii jurământ că nu se vor amesteca în duel şi – în cazul în care urmările ar fi fost grave – nu vor trăda numele supravieţuitorului. După care, toate fiind puse la punct, am aşteptat în linişte clipa desfăşurării duelului. Noaptea se lăsă înnourată; nicio stea nu se vedea pe cer când primul rond de noapte trecu prin baraca noastră şi făcu ocolul bastioanelor; şi în timp ce ne ocupam locurile, se auzeau somaţiile santinelelor de la posturile îndepărtate ale închisorii dominând freamătul oraşului. Leclos, sergentul-major, ne aşeză în poziţie, ne încrucişă beţele şi se retrase. Ca să nu ne pătăm hainele cu sânge, ne dezbrăcasem până la piele, şi răcoarea nopţii ne învălui trupurile ca un cearşaf umed. Adversarul meu era mai priceput ca mine la scrimă; era mult mai înalt, de o statură aproape uriaşă şi în aceeaşi măsură mai voinic. Prin întunericul ca smoala din baracă era imposibil să-i văd ochii; şi din cauza flexibilităţii beţelor, nu puteam risca un clasic duel. M-am hotărât deci să profit de statura mea mai scundă şi îndată ce se va da semnalul de începere a luptei să mă aplec înainte şi în acelaşi timp să fandez. Asta însemna să-mi joc viaţa pe o singură carte; dacă nu-l răneam mortal, nu-mi mai rămânea nicio şansă de apărare; dar ceea ce mă îngrozea şi mai mult era gândul că procedând astfel riscam să mă trezesc cu faţa în lama foarfecelui său, izbindu-mă cu forţa îndoită a asalturilor noastre; iar faţa şi ochii doream să-i feresc cel mai mult.

— *Allez!*[9] zise sergentul-major.

Amândoi am fandat în acelaşi moment şi cu egală furie; şi amândoi am fi fost sigur străpunşi dacă nu aş fi recurs la manevra mea. Aşa, însă, el nu reuşi decât să-mi atingă umărul, în timp ce foarfecele meu i se împlântă sub centură într-o regiune vitală: iar când acel colos se prăbuşi de la înălţimea lui peste mine, mă trânti la pământ şi mă lăsă în nesimţire.

Când mi-am revenit, zăceam întins pe patul meu şi prin întuneric am putut desluşi conturul a vreo douăsprezece capete îngrămădite în jurul meu.

— Ce s-a întâmplat? am exclamat.

— Taci! zise sergentul-major. Domnul fie binecuvântat, totul e-n regulă.

Am simţit că-mi strânge mâna şi că glasul îi era înăbuşit de lacrimi.

— N-ai, copile, decât o zgârietură, continuă el. Tăticul a avut grijă de tine. Ţi-am bandajat umărul, te-am îmbrăcat din nou şi totul va fi bine.

Atunci am început să-mi reamintesc cele întâmplate.

— Dar Goguelat? am îngăimat eu.

— Nu poate fi mişcat din loc. A păţit-o. Proastă treabă, zise sergentul-major.

Ideea că omorâsem un om cu o jumătate de foarfece îmi făcu silă. Dacă aş fi ucis o duzină cu puşca, baioneta, sabia sau cu oricare altă armă obişnuită, sunt sigur că nu aş fi avut atâtea remuşcări. Şi la această senzaţie de dezgust părea să contribuie şi circumstanţele neobişnuite ale întâlnirii noastre: întunericul în care ne luptasem, goliciunea noastră şi chiar răşina de pe sfoară. M-am dus la adversarul meu întins jos, am îngenuncheat lângă el şi n-am putut decât să-i pronunţ numele plângând.

El mă îndemnă să mă stăpânesc.

— Camarade, zise el, m-ai învăţat cum să mă port. *Sans rancune!*[10]

Vorbele lui îmi sporiră repulsia faţă de fapta mea. Noi, doi francezi expatriaţi, ne încăierasem într-un duel contrar regulilor, ca nişte fiare. Iar el, care fusese toată viaţa o brută, murea acolo, pe pământ străin, din cauza unei oribile răni, înfruntând

---

[9] Începeţi! (în franceză în original). (n.t.)

[10] Fără pică! (în franceză în original). (n.t.)

moartea cu un curaj demn de Bayard. Am stăruit să fie chemaţi gardienii şi să fie adus un medic.

— Poate mai e cu putinţă să-l salvăm, am strigat eu.

Sergentul-major îmi aminti de angajamentul pe care ni-l luasem.

— Dacă tu ai fi fost rănit, zise el, ai fi zăcut acolo până venea patrula să te găsească. S-a întâmplat să fie Goguelat... deci şi el tot acolo va rămâne! Hai, copile, e timpul să ne culcăm.

Şi, cum eu insistam, zise:

— Champdivers! Asta-i slăbiciune. Mă superi.

— Hai, căraţi-vă la paturile voastre! adăugă Goguelat, adresându-ne tuturor unul din jovialele sale epitete spurcate.

Aşadar, ne-am dus toată grupa la culcare şi în întuneric ne-am prefăcut că dormim, deşi numai de somn nu ne ardea. Nu era totuşi prea târziu. De jos, din oraş şi din împrejurimi, ajungeau până la noi scârţâit de roţi, tropăit de picioare şi glasuri vesele. Peste puţin, perdeaua de nori se risipi şi pe cerul ce se putea zări între streşinile barăcii şi conturul neregulat al parapetelor apăru mulţime de stele. Goguelat zăcea întins pe podea şi din timp în timp nu se putea stăpâni să nu geamă.

Afară, departe, se auzea rondul; îl auzeam cum se apropia tot mai mult. În sfârşit, dădu colţul barăcii, noastre şi acum puteam să-l vedem: două şiruri de soldaţi şi caporalul cu un felinar, pe care-l legăna încoace şi încolo ca să lumineze ungherele curţii şi ale barăcilor.

— Hait! strigă caporalul când ajunse lângă Goguelat.

Se opri şi-şi apropie felinarul. Inimile noastre băteau de mai să ne spargă pieptul.

— Ce dracu mai e şi asta? strigă el şi cu glas speriat chemă garda.

Într-o clipă eram toţi în picioare; în faţa barăcii se strânseseră mai multe felinare şi soldaţi; un ofiţer îşi făcu loc cu coatele. În mijloc zăcea trupul uriaş, gol şi murdar de sânge al lui Goguelat. Cineva îl acoperise cu pătura sa, dar în zbuciumul agoniei muribundul se dezvelise.

— Asta-nseamnă omor! strigă ofiţerul. O să vedeţi voi, bestiilor, ce-o să păţiţi mâine.

Când fu ridicat şi întins pe targă, Goguelat ne adresă un voios rămas-bun însoţit de sudălmi grele.

Capitolul III
ÎN POVESTIRE INTRĂ MAIORUL CHEVENIX ŞI IESE GOGUELAT

Starea lui Goguelat nu lăsa nicio speranţă de însănătoşire, aşa că i se luă imediat o depoziţie în legătură cu cele întâmplate. El o ţinu una şi bună: că s-a sinucis, fiindcă se scârbise să mai vadă atâţia englezi. Doctorul jura că explicaţia lui nu stătea în picioare, deoarece venea în contradicţie cu aspectul şi direcţia rănii. Goguelat răspunse însă că el e mult mai ingenios decât îşi închipuie alţii, că împlântase arma în pământ şi se aruncase în vârful ei, „aşa cum a făcut Nabucodonosor”, adăugă el, făcând cu ochiul la cei de faţă, după care doctorul, un bărbat spilcuit, mărunt, roşcovan şi irascibil din fire, pufni dispreţuitor şi-l înjură.

— Nu se poate scoate nimic de la el! ţipă doctorul. Este un adevărat sălbatic. De-am putea găsi măcar arma!

Dar arma încetase să mai existe. Puţină sfoară unsă cu răşină s-ar mai fi putut găsi prin şanţurile cetăţii; prin colţuri se mai puteau descoperi bucăţi de beţe rupte şi, afară, în aerul plăcut al dimineţii, un ochi atent ar fi observat un fercheş prizonier tăindu-şi unghiile cu un foarfece.

Puteţi fi convinşi că autorităţile, văzând că de la rănit nu pot scoate nimic, nu ne-au lăsat nici pe noi ceilalţi în pace. N-a rămas nicio piatră nerăsturnată. Am fost iarăşi şi iarăşi interogaţi, ba câte unul, ba câte doi şi chiar trei deodată. Am fost ameninţaţi cu tot felul de pedepse imposibile şi ademeniţi cu tot felul de neverosimile recompense. Eu am fost interogat de vreo cinci ori şi de fiecare dată am ieşit cu fruntea sus. Semăn bătrânului Souvaroff: nu pot admite ca un soldat să se fâstâcească în faţa vreunei întrebări; soldatul trebuie să răspundă aşa cum merge la luptă, fără şovăială şi voios. Duceam eu lipsă de pâine, bani sau simpatie, dar niciodată de răspunsuri. Niciunul din camarazii mei, chiar dacă a fost luat mai pe nepregătite, nu a fost mai puţin ferm, şi pot spune că ancheta n-a ajuns la nicio concluzie, iar moartea lui Goguelat a rămas o taină a puşcăriei. Aşa erau veteranii Franţei! Aş fi însă nesincer dacă nu aş recunoaşte că ne aflam într-o situaţie specială; în împrejurări obişnuite, unul din ei s-ar fi putut încurca în răspunsuri sau, intimidat, ar fi mărturisit. Dar mai strâns decât simpla camaraderie pe toţi ne lega o taină: planul pe care-

l pusesem la cale toţi deopotrivă. Nu este greu de ghicit natura tainei. În închisori nu pot încolţi decât o singură dorinţă şi un singur gând. Şi faptul că tunelul nostru era aproape terminat ne îmbărbăta şi ne dădea speranţe.

Cum am spus, din interogatoriu am ieşit cu fruntea sus; şedinţele comisiei de anchetă au pierdut treptat orice interes, ca o melodie pe care nu o mai ascultă nimeni; dar cu toate că însuşi adversarul meu m-a apărat, până la urmă aproape m-am dat de gol singur, recunoscând natura disputei, ceea ce avea să mă împingă în viitor într-o aventură foarte neplăcută. Era a treia dimineaţă după duel, iar Goguelat era încă în viaţă, când veni iarăşi vremea să mă duc la maiorul Chevenix pentru lecţie. Ocupaţia asta îmi făcea plăcere; nu pentru că mă plătea bine – nu-mi dădea, de fapt, mai mult de optsprezece peni pe lună, preţul obişnuit, fiind zgârcit din fire, – ci fiindcă îmi plăcea micul dejun pe care-l luam cu el şi – în oarecare măsură – chiar el ca persoană. Era cel puţin un om instruit; pe când ceilalţi cu care aveam uneori ocazia să stau de vorbă, chiar dacă nu ţineau cartea de-a-ndoaselea, ar fi fost în stare să-i smulgă foile ca să-şi aprindă luleaua. Căci trebuie să vă spun că într-o anumită privinţă grupul nostru de prizonieri se găsea într-o situaţie excepţională: în cetatea din Edinburg nu exista un program de instruire a deţinuţilor, ca în alte închisori în care oamenii intrau neştiutori de carte şi ieşeau pregătiţi. Chevenix era chipeş şi surprinzător de tânăr pentru gradul de maior: înalt de şase picioare, bine făcut, cu trăsăturile feţei regulate şi ochii cenuşii-deschis. Era imposibil să-i găseşti un cusur, dar luat în totul nu era plăcut. Poate, fiindcă era prea curat; în jurul lui plutea în permanenţă miros de săpun. Curăţenia e bună, dar nu pot suferi bărbaţii cu unghiile lăcuite. Şi mai era, fără îndoială, prea reţinut şi distant. Ofiţerul acesta tânăr nu avea nimic din înflăcărarea tinereţii, nimic din promptitudinea soldatului. Amabilitatea lui era rece, nespus de rece, iar prudenţa enervantă. Poate că din cauza firii lui, cu totul opusă firii mele, mă apropiam de el cu suspiciune şi rezervă, chiar în acele zile când îmi era de folos.

Ca de obicei, i-am controlat exerciţiul şi am notat şase greşeli.

— Hm, făcu el uitându-se pe hârtie. Şase. Foarte neplăcut! Niciodată nu reuşesc să-l fac ca lumea.

— Ah, dar faceţi progrese uimitoare! l-am lăudat eu.

Nu voiam să-l descurajez, mă înţelegeţi, dar era din naştere incapabil să înveţe limba franceză. Cred că pentru asta era necesară un pic de pasiune, dar el îşi îneca pasiunea în clăbucii de săpun.

Puse exerciţiul pe masă, îşi sprijini bărbia în palmă şi se uită scrutător în ochii mei.

— Cred că trebuie să stăm puţin de vorbă, zise el.

— Sunt la dispoziţia dumneavoastră, i-am răspuns; dar tremuram de emoţie pentru că bănuiam despre ce vrea să vorbească.

— Îmi dai de câtva timp lecţii şi sunt înclinat să am o părere bună despre dumneata. Cred că eşti un gentilom.

— Am această cinste, domnule.

— În tot acest timp ţi-ai putut da şi dumneata seama ce fel de om sunt. Nu ştiu ce impresie ţi-am făcut, dar probabil că şi dumneata eşti dispus să crezi că sunt un om de onoare, continuă el.

— N-am avut nevoie să mă conving, este evident, am răspuns înclinându-mă.

— În acest caz, foarte bine. Ce ştii despre acest Goguelat?

— Răspunsul meu l-aţi auzit ieri, în faţa comisiei de anchetă, am început eu. M-am trezit numai după...

— O, da, mă întrerupse el. Te-am auzit ieri în faţa comisiei şi-mi amintesc că „te-ai trezit numai după aceea”. De altfel, aş putea să-ţi repet pe de rost vorbele pe care le-ai spus acolo. Dar, dumneata îţi închipui că te-am crezut măcar o clipă?

— Nu m-aţi crede nici dacă le-aş repeta şi aici.

— S-ar putea să n-am dreptate... vom vedea îndată. Impresia mea e că nu „le vei repeta şi aici”. Impresia mea e că, venind în această cameră, îmi vei spune ceva înainte de a o părăsi.

Am ridicat din umeri.

— Să mă explic, continuă el. Mărturia dumitale este, bineînţeles, fără noimă. N-am luat-o în seamă şi nici comisia.

— Vă mulţumesc!

— Ca să nu mai lungim vorba, dumneata trebuie să ştii ce s-a petrecut. Voi toţi din baraca B trebuie să ştiţi. Aş vrea totuşi să te întreb ce rost are să continui farsa şi să susţii chiar faţă de mine, prietenul dumitale, această versiune de necrezut? Hai, hai, prietene, dă-te bătut şi să luăm în glumă toată povestea.

— Ei bine, aştept să continuaţi, fiindcă văd că aţi pus-o la inimă, i-am răspuns.

Se aşeză încet, şi rămase picior peste picior.

— Pot foarte bine să înţeleg că trebuia să luaţi unele precauţii, începu el. Cred chiar că aţi depus un jurământ. Pot înţelege foarte bine şi asta. (Ochii lui reci, scrutători mă urmăreau tot timpul.) Pot înţelege de ce, fiind vorba de o chestiune de onoare, dumneata te vei strădui să-ţi respecţi cuvântul.

— Chestiune de onoare? am repetat eu cu un aer nedumerit.

— Aşadar, n-a fost o chestiune de onoare? insistă el.

— Ce n-a fost...? Nu înţeleg, m-am făcut eu că nu pricep.

El nu dădu niciun semn de nerăbdare; rămase doar câtva timp tăcut, apoi reîncepu pe acelaşi ton liniştit şi amabil.

— Comisia de anchetă şi eu am fost de acord să nu ţinem seama de mărturia dumitale, care nu putea păcăli niciun copil. Între mine şi ceilalţi ofiţeri există însă o deosebire, întrucât eu îmi cunosc omul, ei însă nu. Ei văd în dumneata un soldat de rând, iar eu ştiu că eşti un gentilom. Pentru ei, mărturia dumitale era un lanţ de minciuni care-i făcea să caşte de plictiseală. Eu însă mă întrebam: oare cât de departe va merge un gentilom? Fireşte, nu atât de departe încât să ascundă un omor! Astfel că... atunci când te-am auzit spunând că ai fost trezit de caporal şi că nu ştii nimic despre cele întâmplate, am dat alt înţeles declaraţiilor dumitale. Acum, Champdivers, zise el ridicându-se sprinten şi venind spre mine înviorat, am să-ţi spun eu ce s-a petrecut, iar dumneata mă vei ajuta pentru ca să se facă dreptate. În ce chip mă vei ajuta, nu ştiu, căci nu mă îndoiesc că te afli sub jurământ... dar într-un fel sau altul o vei face. Fii atent la ce-am să-ţi spun acum.

În acel moment, îşi puse mâna pe umărul meu şi-l strânse cu putere; dar, dacă a mai zis ceva sau nu, nu v-aş putea spune nici astăzi. Căci, parcă diavolul îl îndemnă: umărul de care mă prinse era chiar cel străpuns de foarfecele lui Goguelat. Rana nu mai era decât o zgaibă, se vindeca de la sine, dar strânsoarea maiorului Chevenix îmi provocă o durere îngrozitoare. Am simţit că ameţesc, faţa mi se acoperi de broboane de sudoare şi probabil mă îngălbenisem ca un cadavru.

El îşi retrase imediat mâna.

— Ce-i cu dumneata? Ţi-e rău? Mă întrebă el.

— Nimic. Un acces de slăbiciune. Mi-a trecut.

— Eşti sigur? Eşti alb ca foaia de hârtie, zise el.

— O, nu, vă asigur! N-am nimic. Mi-am revenit, am îngăimat eu.

— În cazul ăsta, îmi dai voie să continui? Mă poţi urmări?

— O, desigur! am exclamat eu, ştergându-mi sudoarea de pe faţă cu mâneca, fiindcă vă daţi seama că pe vremea aceea nu aveam batistă.

— Numai dacă eşti sigur că mă poţi urmări. A fost un acces prea brusc şi acut, zise el bănuitor. Dar dacă eşti sigur că mă poţi urmări, foarte bine. O chestiune de onoare între voi camarazii este firește cam greu, poate chiar imposibil de rezolvat după toate regulile. Dar un duel poate fi foarte nereglementar ca formă şi totuşi în anumite circumstanţe destul de cinstit în fond. Mă înţelegi ce vreau să spun? Oricum, eşti gentilom şi soldat.

Spunând acestea, îşi ridică iarăşi mâna gata să mă prindă de umăr. N-aş mai fi putut îndura şi m-am ferit.

— Nu! Asta nu, am strigat. Nu puneţi mâna pe umărul meu. Nu pot suporta. Am reumatism, m-am grăbit să adaug. Umărul mi-e umflat şi mă doare foarte tare.

Se întoarse la scaunul său şi-şi aprinse pe-ndelete un trabuc.

— Îmi pare rău că te doare umărul, zise după un timp. Să trimit după doctor.

— Nu-i nevoie. E un fleac. M-am obişnuit. Nu mă supără câtuşi de puţin. În orice caz, n-am încredere în doctori.

— Foarte bine, adăugă el aşezându-se şi continuând să fumeze câtva timp într-o tăcere pe care aş fi făcut orice ca s-o curm.

— Ei bine, reluă el în sfârşit, cred că acum nu mai am ce să aflu. Aş putea spune că ştiu tot.

— Ce anume? l-am întrebat, bravând.

— Ce s-a petrecut cu Goguelat.

— Vă cer iertare, dar nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— Ah, omul acela a căzut în duel şi încă de mâna dumitale! Nu sunt copil.

— Vă înşelaţi. Am însă impresia că aveţi o deosebită predilecţie pentru speculaţii.

— Vrei să verificăm? întrebă el. Doctorul e aici aproape. Dacă nu ai o rană deschisă la umăr, atunci greşesc. Dar dacă ai... (Mă ameninţă cu degetul)... te sfătuiesc să te gândeşti bine.

Verificarea prezintă un inconvenient tare neplăcut: ceea ce ar putea să rămână numai între noi doi ar deveni un fapt notoriu.

— Oh, înţeleg! am zis zâmbind. Accept orice, afară de doctor! Nu-mi place tagma asta.

Ultimele lui cuvinte mă liniştiră destul de mult, dar nu complet.

Maiorul Chevenix continuă să fumeze, uitându-se când la scrumul trabucului, când la mine, apoi zise:

— Şi eu sunt militar, am avut şi eu cândva un duel şi mi-am răpus adversarul. Nu vreau să pun pe nimeni într-o situaţie neplăcută dacă a fost vorba de o chestiune necesară şi corectă. Şi măcar atâta lucru am şi eu dreptul să ştiu, iar pentru asta îmi ajunge cuvântul dumitale de onoare. Altminteri, îmi pare foarte rău, dar trebuie să chem doctorul.

— Nici nu recunosc, nici nu neg nimic. Dar, dacă vă mulţumiţi cu acest gen de declaraţie, îmi dau cuvântul meu de gentilom şi soldat, că între noi prizonierii nu s-a petrecut nimic care să nu fi fost onorabil şi curat ca lumina zilei.

— E-n regulă, zise el. Asta-i tot ce voiam să ştiu. Poţi pleca, Champdivers.

Şi, în momentul când ieşeam pe uşă, adăugă râzând:

— Apropo, trebuie să-ţi cer scuze; fără să-mi dau seama, am folosit tortura!

În aceeaşi după-amiază, doctorul veni în curte cu o foaie de hârtie în mână. Părea necăjit şi furios, şi sigur nu avea intenţia să fie politicos.

— Atenţiune! strigă el. Care dintre voi ştie puţin englezeşte? O! exclamă el, zărindu-mă. Tu, cum te cheamă, aici erai? Eşti omul nimerit pentru treaba asta. Spune camarazilor tăi că celălalt camarad e pe moarte. Ceasurile îi sunt numărate. Ce mai încoace şi încolo, cred că-n noaptea asta se duce. Şi mai spune-le că nu aş vrea să fiu în pielea celui care l-a spintecat. Asta să le-o spui mai întâi.

M-am conformat.

— Apoi să le spui că ăsta... cum îl cheamă?... Goggle, camaradul lor, doreşte să vadă pe câţiva dintre ei, înainte de a primi ordinul de marş. Dacă am înţeles bine, doreşte să vă sărute sau să vă îmbrăţişeze, sau mai ştiu eu ce prostii din astea. Ai înţeles? Acum iată lista scrisă de el, pe care e mai bine să le-o citeşti dumneata. Eu nu mă descurc deloc cu numele

astea afurisite ale voastre. Să răspundă fiecare *prezent* şi să treacă lângă zidul de colo.

Când am văzut primul nume de pe listă, m-a cuprins o ciudată nelinişte. Nu doream deloc să văd iarăşi propria-mi operă; la gândul ăsta se încrâncena carnea pe mine. Şi cum puteam şti în ce fel avea de gând să mă primească? Depindea numai de mine să mă duc sau nu: puteam să sar peste primul nume – doctorul nu avea cum să afle – şi să rămân pe loc. Dar, spre marea mea mulţumire de mai târziu, n-am stăruit nicio clipă asupra acestui gând: m-am îndreptat spre zidul indicat de doctor, m-am întors cu faţa spre ceilalţi, am citit cu voce tare numele „Champdivers” şi am răspuns „prezent”.

Pe listă eram vreo şase cu toţii. Imediat după apel, doctorul porni spre spital şi noi după el, ca o echipă de corvoadă, pe un singur şir. Se opri la uşă, ne spuse că „acela” vrea să-i vadă pe fiecare separat şi, după ce le-am explicat această dorinţă, am intrat neînsoţit în infirmerie. Era o cameră mică, văruită; dincolo de fereastra dinspre sud se deschidea o vastă perspectivă cât cuprindeai cu ochii, iar de jos, din piaţă, se auzeau clar strigătele negustorilor ambulanţi. Goguelat zăcea înghesuit pe un mic pat de lângă fereastră. Faţa arsă de soare nu-şi pierduse cu totul culoarea, dar peste ea se aşternuse deja masca morţii. În zâmbetul lui era ceva sălbatic, o disperare, care-mi tăie răsuflarea; numai moartea sau dragostea au văzut expresia asta. Iar când vorbi, glasul lui stins părea sfios faţă de cel aspru de altădată.

Îşi întinse braţele parcă vrând să mă îmbrăţişeze. M-am apropiat de el foarte stingherit şi m-am lăsat în voia braţelor lui cu nestăpânită reţinere. El însă se străduia doar să mă tragă mai aproape de buzele lui.

— Să ai încredere în mine, şopti el. *Je suis bon bougre, moi*[11]. Am să duc taina cu mine în iad. Şi-am să i-o spun numai diavolului.

De ce aş mai reproduce vorbele spurcate pe care le mai spuse? Tot ce gândea în momentul acela era cu adevărat nobil, deşi nu se putea exprima decât în limbajul glumelor ordinare. Apoi, mă rugă să-l chem pe doctor şi când acesta intră, se ridică puţin în pat şi, arătând întâi spre sine, apoi spre mine care plângeam lângă el repetă de câteva ori:

[11] Sunt un tip cumsecade (în franceză în original). (n.t.)

— *Frinds... frinds... dam frinds.*[12]

Spre marea mea mirare doctorul păru foarte îndoioşat. Clătină spre noi din capul lui mic cu perucă cârlionţată şi zise de mai multe ori:

— Foarte bine, băiatule... *me comprong*[13].

Goguelat dădu apoi mâna cu mine şi mă îmbrăţişă, iar eu am ieşit din cameră plângând în hohote, ca un copil.

De câte ori n-am văzut oameni din cei mai detestabili plecând din viaţă foarte fericiţi! Sfârşitul lor e de invidiat. Goguelat a fost un om urât de toţi în viaţă, dar în ultimele sale trei zile a câştigat inimile tuturor prin admirabila sa cinste şi tărie sufletească. Când, în aceeaşi seară, se răspândi printre prizonieri vestea că nu mai era, toţi am început să vorbim în şoaptă ca într-o casă îndoliată.

Cât despre mine, eram peste măsură de tulburat şi nu-mi dădeam bine seama de ce; a doua zi de dimineaţă, când m-am trezit, eram liniştit; dar peste noapte mă cuprinsese o nestăpânită furie şi deznădejde. Vasăzică eu îl omorâsem şi el făcuse tot ce putuse ca să mă apere; parcă-l vedeam jubilând, cu zâmbetul acela nesuferit pe faţă. Remuşcarea e un sentiment atât de nelogic, încât eram gata să mă cert cu toată lumea pentru un singur cuvânt ori o singură privire. Bănuiesc că această stare de spirit mi se citea pe faţă; şi ceva mai târziu, când l-am întâlnit pe doctor, l-am salutat şi m-am oprit să-i vorbesc, el mă privi cu milă şi foarte surprins.

L-am întrebat dacă era adevărat că Goguelat murise.

— Da, zise el, camaradul s-a dus.

— A suferit mult?

— Nu, deloc. S-a dus cu zâmbetul pe buze.

M-a privit o clipă şi apoi l-am văzut ducând mâna la buzunarul de la vestă.

— Uite, ţine asta! N-are rost să te frământi, şi-mi puse în palmă o monedă de doi peni, după care plecă.

Ar fi trebuit să înrămez moneda de doi peni şi s-o atârn pe perete, fiindcă din câte ştiam eu acesta fusese singurul gest de caritate al doctorului. Dar atunci am rămas locului uitându-mă la moneda din palmă şi am râs dându-mi seama cât de greşit interpretase doctorul starea mea de spirit. M-am dus apoi la

---

[12] Prieteni... prieteni... prieteni buni (pronunţat stâlcit în engleză). (n.t.)

[13] Înţeleg (pronunţat stâlcit în franceză). (n.t.)

parapet şi am aruncat-o cât mai departe, ca pe un „preţ al sângelui” [14]. Se înnopta. Printr-o ambrazură am văzut, dincolo de valea îngrijită ca o grădină, lampagii cu scări grăbindu-se să aprindă felinarele de pe Princes Street. Cum stăteam şi priveam plin de tristeţe, am simţit că cineva şi-a pus mâna pe umărul meu şi m-am întors. Era maiorul Chevenix, îmbrăcat într-un costum de seară, cu cravată frumos legată. N-am negat niciodată că omul ştia să se îmbrace.

— Ah, făcu el, mi-am închipuit eu că dumneata erai, Champdivers. Aşadar, s-a dus?

Am dat din cap în semn de confirmare.

— Haide, haide, vino-ţi în fire, zise el. Este, bineînţeles, foarte trist, foarte dureros. În definitiv, totul s-a sfârşit destul de bine, atât pentru dumneata cât şi pentru mine. După vizita dumitale la el şi moartea lui sunt cât se poate de liniştit.

Aşadar, îmi datoram viaţa numai şi numai lui Goguelat.

— Aş dori să nu mai vorbesc despre asta.

— Ei bine, zise el, doar o vorbă şi sunt de acord să dăm uitării acest subiect. Pentru ce v-aţi bătut?

— Oh, pentru ce se bat totdeauna bărbaţii?

— O femeie?

Am ridicat din umeri.

— De necrezut! zise el. Nu mi-aş fi închipuit că era în stare de aşa ceva.

La aceste cuvinte n-am mai putut să-mi stăpânesc indignarea:

— El? N-a îndrăznit niciodată să i se adreseze... De cum a zărit-o şi-a îngăduit să vorbească despre ea cu cele mai grosolane cuvinte! Cred că şi pe el l-a miluit cu o piesă de şase peni şi dacă a făcut-o numai milostenia ei îl va putea duce în rai!

În acest moment, am observat că mă examina atent din cap până-n picioare, apoi îşi ridică brusc privirea şi-mi spuse:

— Noapte bună, Champdivers. Vino mâine dimineaţă să iei micul dejun la mine şi să vorbim despre alte lucruri.

Trebuie să recunosc că nu s-a purtat urât cu mine; iar acum când, după atâta vreme, aştern pe hârtie cele petrecute atunci, pot spune că a fost chiar binevoitor.

---

[14] Preţul pe care-l plătea ucigaşul, drept compensaţie, celei mai apropiate rude a celui ucis. (n.t.)

Capitolul IV
SAINT-IVES PRIMEŞTE UN TEANC DE BANCNOTE

Într-o dimineaţă, la scurtă vreme după aceea, am constatat cu surprindere că eram obiectul unei vădite atenţii din partea unui civil pe care nu-l mai văzusem până atunci. Era un om de vârstă mijlocie, cu faţa de culoarea dudelor, nişte ochi rotunzi, negri, sprâncene caraghioase în smocuri, frunte bombată; şi era îmbrăcat după moda quakerilor[15]. În ciuda înfăţişării lui simple, avea acel aer impenetrabil al omului care ştie ce vrea. Mi-am dat seama că mă examina de câtăva vreme de la distanţă, deoarece între noi stătea netulburată o vrabie, pe afetul unui tun. Când privirile ni se întâlniră, se apropie de mine şi mi se adresă în franceză, limbă pe care o vorbea destul de curgător, dar cu un accent oribil.

— Am plăcerea să mă adresez domnului viconte Anne de Kéroual de Saint-Ives? mă întrebă el.

— Da. Nu folosesc acest nume, dar am dreptul să-l port. Deocamdată mă numesc simplu Champdivers şi sunt la dispoziţia dumneavoastră. Era numele mamei şi e foarte potrivit pentru un soldat.

— Nu cred că-i numele complet al mamei dumneavoastră, zise el, căci după câte îmi amintesc avea particula „de”. Se numea Florimonde de Champdivers.

— Da, este adevărat, şi sunt foarte încântat să întâlnesc un gentilom atât de bine informat asupra blazonului meu. Este şi domnul un gentilom?

Am rostit aceste cuvinte pe un ton arogant, deoarece voiam să-mi ascund curiozitatea trezită de această vizită, dar imediat mi-am dat seama cât de nepotrivit şi caraghios trebuie să fi sunat în gura unui soldat de rând, în veşminte de prizonier.

Şi el, pare-se, gândi la fel, pentru că zâmbi.

— Nu, domnule, răspunse el, de astă dată vorbind în englezeşte. Nu sunt „gentilom” cum spuneţi dumneavoastră, mă mulţumesc să fiu doar un simplu muritor de rând, calitate pe care nu o consider mai prejos de nobilul dumneavoastră blazon. Numele meu e Romaine... Daniel Romaine... avocat în London City... şi sunt la dispoziţia dumneavoastră. Dar, ceea ce vă va

[15] Membrii unei secte religioase, caracterizată prin austeritate, răspândită îndeosebi în Anglia. (n.a.)

interesa poate mai mult, am venit aici la cererea fratelui bunicului dumneavoastră, contele.

— Cum? am exclamat eu, domnul de Kéroual de Saint-Ives îşi mai aduce aminte de mine şi binevoieşte să se considere rudă cu un soldat al lui Napoleon?

— Vorbiţi bine englezeşte, observă vizitatorul meu.

— A fost a doua mea limbă încă din copilărie. Am avut o bonă englezoaică. Tatăl meu vorbea cu mine englezeşte şi m-am perfecţionat în această limbă cu un compatriot al dumneavoastră şi bun prieten al meu, un domn Vicary.

Pe faţa avocatului apăru o expresie de vădit interes.

— Cum? se miră el. L-aţi cunoscut pe sărmanul Vicary?

— Mai bine de un an, şi timp de câteva luni am stat ascunşi în acelaşi loc.

— Iar eu i-am fost secretar şi succesor al biroului său de avocatură. Minunat om! Pentru nişte afaceri ale domnului de Kéroual s-a dus în acea blestemată ţară de unde avea să nu se mai întoarcă niciodată. Ştiţi cumva în ce condiţii s-a sfârşit?

— Din păcate ştiu. A murit într-un mod groaznic, de mâinile unor briganzi din cei pe care noi îi numim *chauffeurs*[16]. Pe scurt, a fost torturat şi din asta i s-a tras moartea. Uitaţi-vă aici, am adăugat, scoţându-mi un pantof (ciorapi nu aveam). Eram doar un copil şi vedeţi cum începuseră să se poarte cu mine.

Se uită cu oroare la cicatricea lăsată pe piciorul meu de o veche arsură.

— Sălbatic popor! l-am auzit murmurând ca pentru sine.

— Cuvintele acestea au mult farmec în gura unui englez, i-am răspuns politicos.

Asemenea replici erau moneda cu care îmi plăteam prezenţa în mijlocul acestui popor credul. Nouăzeci la sută din vizitatorii noştri ar fi acceptat această remarcă drept firească pentru judecata mea. Avocatul era, pare-se, mai perspicace.

— Observ că nu sunteţi lipsit de duh, zise el.

— Nu, nu chiar de tot.

---

[16] Tâlhari care, în timpul revoluţiei franceze, omorau şi jefuiau la drumul mare. Erau numiţi *chauffeurs* (încălzitori) pentru că ardeau picioarele victimelor ca să le silească să spună unde îşi ţineau ascunşi banii. Şeful lor a fost Schinderhannes zis şi Jean l’Ecorcheur (Jean Jupuitorul). (n.t.).

— Este totuşi preferabil să evitaţi ironia, continuă el. Este o armă periculoasă. Fratele bunicului dumneavoastră a folosit-o, cred, foarte frecvent, dar acum îşi cântăreşte mult cuvintele.

— Aceasta mă obligă să revin la ceea ce veţi recunoaşte desigur că este o curiozitate firească: cărui fapt datorez plăcerea acestei vizite? Cum m-aţi recunoscut şi cum aţi aflat că sunt aici?

Avocatul îşi dădu cu grijă deoparte pulpanele hainei şi se aşeză lângă mine pe marginea unei lespezi de piatră.

— Este o poveste destul de ciudată, zise el, şi, cu voia dumneavoastră, voi răspunde mai întâi la a doua întrebare. V-am recunoscut după o oarecare asemănare pe care o aveţi cu vărul dumneavoastră, domnul viconte.

— Sper, domnule, că în ciuda asemănării, arăt mai bine decât el.

— Nu ezit să vă asigur că aşa-i, într-adevăr, replică el. După părerea mea, domnul Alain de Saint-Ives nu are un fizic prea plăcut. Totuşi, când am aflat că sunteţi aici şi vă căutam, tot asemănarea m-a ajutat să vă recunosc. Iar cât priveşte cum am ajuns să aflu unde vă găsiţi, asta, printr-o întâmplare destul de curioasă, tot domnului Alain i-o datorez. Trebuie să vă spun că de câtăva vreme a socotit de datoria sa să-l informeze pe domnul de Kéroual despre ceea ce faceţi dumneavoastră. Cu ce scop, vă las să judecaţi singur. Când i-a adus prima dată la cunoştinţă că sunteţi în serviciul lui Buonaparte, am crezut că bătrânul gentilom va muri, atât de cumplit s-a înfuriat. Dar între timp lucrurile s-au mai schimbat puţin. Aş putea spune chiar că nu puţin. Am aflat că aţi servit în armata care a luptat în Peninsula Iberică împotriva englezilor, apoi că în urma unui act de bravură aţi fost promovat ofiţer şi că după aceea aţi fost retrogradat soldat de rând. Şi, cum v-am spus, între timp domnul de Kéroual a ajuns să se împace cu ideea că îi sunteţi rudă, chiar dacă îl serveaţi pe Buonaparte, şi totodată să se mire cum de cealaltă rudă era atât de bine informată despre evenimentele din Franţa. Aşa că s-a născut foarte neplăcuta întrebare dacă tânărul gentilom nu era cumva spion? Pe scurt, domnule, străduindu-se să vă ponegrească, vărul dumneavoastră a devenit obiectul unor grave suspiciuni.

Vizitatorul meu se opri, luă o priză de tutun şi se uită la mine cu un aer binevoitor.

— Dumnezeule! Interesantă poveste! am exclamat eu.

— Vă veţi convinge că-i aşa, după ce voi termina tot ce am de spus. Căci au urmat alte două întâmplări. Prima dintre ele a fost întâlnirea dintre domnul de Kéroual şi domnul de Mauséant.

— Cunoştinţa acestui om m-a costat scump. Din cauza lui am fost degradat.

— Într-adevăr? se miră el. Ei, dar asta-i ceva nou.

— O, nu mă pot plânge! Greşeala a fost a mea. Am făcut-o cu bună ştiinţă. Când cineva are în paza sa un prizonier şi-l lasă să scape, cea mai uşoară pedeapsă la care se poate aştepta este degradarea.

— Dar pentru asta veţi fi răsplătit. Aţi făcut foarte bine, atât pentru dumneavoastră personal, cât mai ales pentru regele dumneavoastră.

— Puteţi fi sigur că, de-aş fi ştiut că fac rău împăratului meu, mai bucuros l-aş fi lăsat pe domnul de Mauséant să ardă în iad decât să-l ajut. N-am văzut în el decât o persoană particulară la ananghie. L-am lăsat să plece din milă. Chiar dacă e în folosul meu, nu vreau ca fapta să fie greşit înţeleasă.

— Bine, bine, zise avocatul, acum însă nu mai contează. Vă înfuriaţi degeaba, credeţi-mă, înflăcărarea dumneavoastră nu-şi mai are rostul. Important în toată povestea asta este faptul că domnul de Mauséant a vorbit cu recunoştinţă despre dumneavoastră şi felul în care v-a descris a influenţat foarte mult părerea unchiului dumneavoastră. După aceea, am venit eu, umilul dumneavoastră servitor, şi i-am prezentat dovada clară a ceea ce bănuisem de multă vreme. Nu mai încăpea nicio îndoială. Viaţa luxoasă pe care o ducea domnul Alain, îmbrăcămintea şi amantele, jocul la zaruri şi la cursele de cai, toate acestea aveau o singură explicaţie: era în solda lui Buonaparte, ca spion plătit şi om care se ocupa cu afaceri extrem de dubioase. Ca să facă dreptate, domnul de Kéroual a ales calea cea mai bună: a distrus dovezile compromiţătoare pentru strănepotul său şi şi-a îndreptat întreaga atenţie spre celălalt.

— Ce trebuie să înţeleg din asta? am întrebat.

— Am să vă spun, zise el. Există în firea omului o inconsecvenţă pe care cei de meseria mea au foarte adesea ocazia să o observe. Persoanele egoiste pot să trăiască fără copii, fără să simtă nevoia prezenţei cuiva lângă el, exceptând

poate bărbierul şi farmacistul. Dar când i se apropie sfârşitul nu concep, pare-se, să moară fără moştenitor. De acest adevăr e bine să ţineţi seama şi dumneavoastră. Vicontele Alain, deşi el nici nu bănuieşte, a ieşit din joc. Unchiului dumneavoastră nu i-a mai rămas decât vicontele Anne.

— Am impresia că aveţi o foarte proastă părere despre unchiul meu, contele, am adăugat eu.

— Nu asta am vrut să spun. Unchiul dumneavoastră a dus o viaţă libertină... deplorabil de libertină... dar e un om pe care e imposibil să-l cunoşti şi să nu-l admiri. E de o amabilitate încântătoare.

— Aşadar, credeţi că în prezent şansa e de partea mea?

— Bineînţeles. V-am destăinuit însă atâtea lucruri, încât cred că mi-am depăşit mandatul. Nu am avut împuternicirea să vorbesc despre testament, despre moştenire ori despre vărul dumneavoastră. Am fost trimis aici doar să vă comunic că domnul de Kéroual doreşte să-şi întâlnească strănepotul.

— Bine, am zis eu privind la bastioanele zidurilor din jurul nostru, dar în situaţia asta Mohamed este fără îndoială cel care trebuie să vină la munte.

— Vă rog să mă iertaţi, zise domnul Romaine, dar ştiţi bine că unchiul dumneavoastră este bătrân. Şi încă nu v-am spus că e foarte bolnav şi că s-ar putea foarte curând să moară. Aşadar, nu mai încape nicio îndoială că muntele trebuie să meargă la Mohamed.

— Remarca asta, din partea unui englez, este desigur plină de înţeles. Prin natura ocupaţiei dumneavoastră sunteţi un om care deţine secrete omeneşti şi văd că deţineţi şi pe cel al vărului meu Alain, ceea ce înseamnă că nu sunteţi un patriot prea periculos, ca să nu spun mai mult.

— Înainte de orice sunt avocatul familiei dumneavoastră, zise el.

— În acest caz, am să vă spun şi eu ceva ce poate nu ar trebui. Stânca pe care ne aflăm este foarte înaltă şi foarte abruptă; de oriunde s-ar arunca cineva, dracul l-ar lua până jos; dar eu am nişte aripi care mă pot transporta până la poalele ei. Ajuns acolo, n-aş şti însă cum să mă descurc.

— Aş putea, cred, ca tocmai în acel moment să vă fiu de folos, replică avocatul. Să zicem că pe o cale sau alta, pe care nu o bănuiesc şi nici nu o sugerez...

L-am întrerupt:

— Înainte de a continua ce-aveaţi de spus, vreau să fac o precizare. Eu nu mi-am dat cuvântul de onoare că nu voi fugi.

— Am înţeles perfect, cu toate că unii dintre gentilomii francezi nu se simt prea mult legaţi de cuvântul lor.

— Domnule, eu nu sunt dintre aceia.

— Sincer vorbind, nu cred că sunteţi unul dintre aceia, replică el. Să zicem, deci, că vă aflaţi liber la poalele stâncii, continuă el. Deşi nu-mi stă în putinţă să fac prea mult, cred totuşi că pot să vă ajut pe drum. În primul rând, v-aş aduce într-un buzunar ascuns sau în pantof ceva de genul acesta, zise el strecurându-mi un teanc de bancnote.

— Nu-i rău, am zis eu ascunzându-l imediat.

— În al doilea rând, reluă el, e cale lungă de aici şi până la reşedinţa unchiului dumneavoastră din Amersham Place, nu departe de Dunstable. Aveţi de străbătut o cale bună prin Marea Britanie, şi pentru primele etape sunt nevoit să vă las în seama norocului şi a ingeniozităţii dumneavoastră. Aici, în Scoţia, nu am cunoştinţe, sau cel puţin din cele lipsite de patriotism (făcu o grimasă)... Dar mai spre sud, aproape de Wakefield, mi s-a spus că se află un gentleman cu numele de Burchell Fenn, care nu e atât de scrupulos ca alţii şi ar accepta să vă ajute mai departe. De fapt, cu asta cred că se îndeletniceşte; un individ de care mi-e silă să vorbesc, dar de ăştia ai parte când te amesteci cu escrocii; şi poate că cel mai mare dintre escrocii de azi este, domnule de Saint-Ives, vărul dumneavoastră, domnul Alain.

— Dar dacă e omul vărului meu, ar fi mai bine să mă feresc de el.

— De urma lui am dat prin nişte hârtii ale vărului dumneavoastră, zise avocatul. Sunt totuşi înclinat să cred că, în măsura care există cât de cât ceva sfânt în meseria asta scârboasă, puteţi apela la serviciile acestui Fenn. Cred chiar că vă puteţi folosi de numele vicontelui. Şi faptul că fizic semănaţi v-ar ajuta. Ce-ar fi, de pildă, să-i spuneţi că sunteţi fratele său?

— S-ar putea. Dar, staţi o clipă! Dumneavoastră îmi propuneţi un joc foarte riscant. Am în persoana vărului meu un adversar, pare-se, foarte periculos, iar eu, ca prizonier de război, nu am prea multe atuuri. Şi, în acest caz, care e miza pentru care intru în joc?

— Miza e foarte mare, zise el. Unchiul dumneavoastră este extrem de bogat... extrem de bogat. Şi-a dat seama la timp, a simţit cu mult înainte că va veni revoluţia, a vândut tot ce-a putut şi a transferat prin firma mea în Anglia toată averea sa mobilă. În Anglia posedă domenii întinse; Amersham Place e un domeniu foarte frumos; dar are şi mulţi bani, pe care i-a investit foarte chibzuit. Trăieşte într-adevăr ca un prinţ. Dar la ce-i folosesc toate astea? A pierdut tot ceea ce dă sens vieţii: familie, patrie. Pe rege şi pe regină i-a văzut omorâţi, a văzut toate acele suferinţe şi infamii, continuă avocatul cu glas tot mai înfierbântat. Pe scurt, domnule, şi-a dat seama de toate avantajele formei de guvernământ de aici, împotriva căreia nepotul său a luptat şi din nefericire nu o agreează.

— Vorbiţi cu atâta înverşunare, încât trebuie să vă scuz. Totuşi, care dintre noi doi e mai în drept să fie înverşunat? Omul acesta, unchiul meu, domnul de Kéroual, a fugit. Părinţii mei, mai puţin prudenţi, au rămas. La început au fost chiar republicani şi nu şi-au pierdut nicio clipă încrederea în popor. A fost o mare nesăbuinţă în faţa căreia, ca fiu al lor, mă plec cu respect. Amândoi au pierit, mai întâi unul, apoi celălalt. Şi, dacă în purtarea mea a mai rămas o urmă de gentilom, aceasta o datorez faptului că toţi cei care m-au educat au murit pe eşafod şi că ultima mea şcoală la care am învăţat manierele a fost închisoarea de la Abbaye. Dumneavoastră credeţi că puteţi învăţa ce înseamnă înverşunarea pe un om cu trecutul meu?

— Nici nu vreau să încerc, răspunse el. Un lucru nu pot totuşi înţelege: cum de un om cu obârşia dumneavoastră, care a trecut prin atâtea, mai poate sta în slujba Corsicanului. Asta nu pot înţelege. Cred că tot ce este generos în dumneavoastră ar trebui să se ridice împotriva acestui... tiran.

— Dar dacă v-aţi fi petrecut copilăria printre lupi, poate că şi dumneavoastră v-aţi fi bucurat să-l aveţi păstor pe Corsican, i-am replicat eu.

— Ei da, poate. Sunt lucruri care nu se pot discuta, încheie domnul Romaine.

Îmi făcu un semn de salut cu mâna, coborî repede câteva trepte şi dispăru în întunericul unei maiestuoase bolţi.

Capitolul V
LUI SAINT-IVES I SE ARATĂ O CASĂ

Îndată după plecarea avocatului mi-am dat seama că uitasem să-i cer o seama de lămuriri; şi cea mai importantă era adresa domnului Burchell Fenn. Neglijasem un punct esenţial. Am alergat până la capătul scării, dar am constatat că era prea târziu. Avocatul dispăruse. În întunericul de sub bolta care ducea spre poarta cetăţii nu se mai zărea decât uniforma roşie şi arma strălucitoare a santinelei; nu-mi rămânea decât să mă întorc la locul meu din colţul parapetului.

Nu sunt prea sigur dacă aveam sau nu dreptul să stau în acel colţ. Eram însă un mare favorit; niciun ofiţer şi cu atât mai mult soldaţii din fortăreaţă nu m-ar fi alungat de acolo, afară doar dacă era absolut necesar; şi ori de câte ori doream să fiu singur, mi se îngăduia să stau acolo netulburat, în spatele unui tun. Din acel punct, stânca pornea în jos aproape vertical, acoperită de un desiş de plante cătărătoare. Ceva mai jos, îşi înălţa turela o fortificaţie exterioară; iar dincolo de vâlcea, aveam priveliştea bulevardului Princes Street, locul de plimbare al locuitorilor de vază din Edinburg. Pentru o închisoare militară, era ceva cu totul neobişnuit să poţi cuprinde cu privirea o stradă principală!

Nu e necesar să vă plictisesc cu avalanşa de reflecţii provocate de convorbirea pe care o avusesem cu puţin înainte şi nici cu speranţele ce mi se deschideau acum în faţă. Mai întâi să vă spun că, în timp ce reflectam astfel, urmăream cu ochii pe trecătorii de pe Princes Street, care se plimbau încoace şi încolo, se întâlneau, se salutau şi îşi făceau plecăciuni, sau intrau şi ieşeau din prăvăliile situate în acel cartier. Mintea îmi era preocupată de alte lucruri, dar ochii îmi rătăceau la întâmplare şi, tot întâmplător, au urmărit câtva timp pe un tânăr gentleman cu păr roşcat şi pelerină lungă, albă, unul din cei care ar fi fost gata să mă trimită pe lumea cealaltă fără prea multă vorbă, dar care deocamdată nu mă interesa câtuşi de puţin. Părea să aibă multe cunoştinţe; toată vremea era cu pălăria în mână şi pot să spun că-l observasem salutându-se cu vreo şase persoane înainte de a ajunge în faţa unui tânăr însoţit de o domnişoară, care, după statura înaltă şi înfăţişarea lor elegantă, mi-au părut cunoscuţi.

Era cu neputinţă să-i disting clar de la o depărtare atât de mare, dar simpla bănuială mi-a fost de ajuns ca să mă facă să-mi întind gâtul prin ambrazură pentru a-i putea urmări multă vreme. Această imagine îndepărtată, fie că era a Florei, fie a altcuiva, îmi schimbă într-o clipă şirul gândurilor. Era foarte bine şi mai ales necesar să-l văd pe unchiul meu. Totuşi, un unchi – şi încă fratele bunicului pe care nu l-ai văzut niciodată – nu-ţi prea stârneşte imaginaţia; iar dacă evadam din cetate n-aveam s-o mai întâlnesc pe Flora niciodată. Impresia pe care i-o făcusem, presupunând că reuşisem s-o impresionez cât de cât, avea curând să se şteargă. Curând aveam să fiu doar o vagă amintire, cu care mai târziu îşi va amuza bărbatul şi copiii! Nu, această impresie trebuia să dăinuiască, să i-o întipăresc adânc în minte şi inimă, înainte de a pleca din Edinburg. Şi în acel moment cele două preocupări majore, care cu o clipă înainte îmi păruseră de neîmpăcat, deodată deveniră concordante. Doream s-o revăd pe Flora; şi totodată aveam nevoie de cineva care să mă ajute la evadare şi să-mi procure alte haine. Concluzia era evidentă. În afară de persoanele din garnizoană, pentru care era o chestiune de onoare şi o îndatorire militară să mă ţină în captivitate, nu cunoşteam în întreaga Scoţie decât pe aceştia doi. Şi, dacă reuşeam să fug din cetate, ei erau totuşi cei care trebuiau să mă ajute. Dar, ca să le vorbesc despre planul evadării mele cât timp mai eram încă în închisoare însemna să-i pun în situaţia dificilă de a alege. Şi nu puteam fi deloc sigur ce-ar fi ales, pentru că într-o situaţie asemănătoare nu ştiu ce-aş fi făcut eu însumi. Era deci limpede că trebuia mai întâi să evadez. Ca evadat, când nu mai eram decât un biet fugar fără adăpost, puteam să apelez la ajutorul lor cu mai puţină teamă de a-i jigni şi cu mai multă siguranţă. Pentru asta era însă necesar să aflu unde locuiesc şi cum pot să ajung la ei; aşa că, având ferma convingere că în curând vor reveni să mă viziteze, mi-am făurit o serie de planuri ca să capăt această informaţie. Din ce-a urmat se va vedea că primul plan s-a dovedit destul de bun.

După vreo două zile, tânărul Ronald îşi făcu apariţia singur. Asupra lui nu aveam nicio influenţă şi am amânat punerea în aplicare a planului pentru a-i da posibilitatea să mă cunoască mai bine şi a-i câştiga încrederea. Tânărul părea foarte fâstâcit, căci deocamdată mi se adresă doar înclinându-se şi roşind. Apoi, înaintă spre mine cu aerul celui care are de îndeplinit o

îndatorire, asemeni recrutului care înfruntă focul inamicului. Am pus deoparte obiectul pe care-l lucram, l-am salutat foarte protocolar, socotind că-i va face plăcere; şi, văzând că rămâne tăcut, am început să-i istorisesc isprăvi din campaniile mele, cu o fantezie de care şi Goguelat s-ar fi ruşinat. Se învioră şi se lumină la faţă, se apropie de locul unde şedeam şi, învingându-şi timiditatea, îmi puse o seamă de întrebări. Apoi, iarăşi roşindu-se, mă informă că şi el era în aşteptarea unei înrolări.

— Ei, l-am încurajat eu, trupele britanice din Peninsulă sunt trupe de elită. Un gentleman tânăr, plin de entuziasm, poate fi mândru să se afle în fruntea unor asemenea soldaţi.

— Desigur, zise el, şi eu cred la fel. Găsesc că e ruşinos să stau acasă şi să-mi pierd vremea cu prostia asta de învăţătură, în timp ce alţii, nu mai vârstnici ca mine, se găsesc pe câmpul de luptă.

— Vă înţeleg, pentru că şi eu am simţit la fel.

— Sunt... sunt trupele noastre... aşa de bune? mă întrebă el.

— Ei, am început eu, ar fi ceva de spus: ale dumneavoastră au un cusur... când încep să se retragă sunt foarte periculoase. Le-am văzut eu cât de necruţătoare sunt într-o retragere de asta.

— Cred că asta intră în firea poporului nostru, zise el (iartă-l Doamne!) cu un aer de mândrie.

Îmi stătea pe buze să-i spun: „Am văzut eu firea poporului vostru rupând-o la fugă, eu având cinstea să o fugăresc!”, dar n-am fost atât de prost inspirat să i-o spun. Oricui îi place să fie măgulit, dar mai ales femeilor şi tinerilor. Şi în acea după-amiază i-am istorisit fapte de eroism britanic, pe care n-aş dori să le credeţi întru totul adevărate.

— Sunt foarte surprins, zise el la urmă. Se spune că francezii nu sunt sinceri. Dar dumneavoastră sunteţi de o sinceritate demnă de admirat. Cred că aveţi un caracter nobil. Vă admir foarte mult şi vă sunt recunoscător pentru bunăvoinţa arătată faţă de... un tânăr ca mine.

Şi-mi întinse mâna.

— Vă voi revedea curând? l-am întrebat.

— O, desigur! Foarte curând, zise el. Dar aş... aş dori să vă spun ceva. N-am vrut s-o las pe Flora... pe miss Gilchrist, vreau să spun... să vină astăzi. Doream să vă cunosc eu însumi mai

bine. Vreau să cred că nu sunteţi supărat. Ştiţi doar că trebuie să fim prudenţi când e vorba de străini.

Eu m-am declarat de acord cu prudenţa sa şi plecă lăsându-mă pradă unui amestec de simţăminte contradictorii: pe de o parte, ruşinat că profitasem de naivitatea tânărului, iar pe de altă parte, furios că adusesem atâtea osanale orgoliului Angliei. Dar în adâncul sufletului eram mulţumit că mi-am făcut un prieten, sau cel puţin că am început să-mi fac un prieten... din fratele Florei.

Aşa cum mă aşteptam, a doua zi îşi făcură amândoi apariţia. Am păstrat o atitudine care exprima atât de subtil mândria legitimă a soldatului, îmbinată cu umilinţa apăsătoare a prizonierului, încât aş fi putut servi drept model unui pictor. Jucam teatru, mărturisesc. Dar când ochii mei întâlniră faţa ei tristă şi privirea-i înţelegătoare, mi se urcă sângele în obraz de ruşine şi era firesc! Le-am mulţumit, dar cu reţinere; tactica mea era să arăt nefericit, ca să le pot câştiga simpatia.

— M-am gândit că aţi fost atât de buni cu mine, un străin şi încă prizonier, încât nu ştiu cum aş putea să vă dovedesc gratitudinea mea. Vi se va părea ciudată destăinuirea mea, dar nimeni aici, nici camarazii mei, nu-mi cunosc adevăratul nume şi titlurile. Îmi spun pur şi, simplu Champdivers, nume la care am dreptul, dar care nu este cel pe care ar trebui să-l port şi pe care sunt nevoit să-l ascund de câtva timp ca pe o crimă. Domnişoară Flora, permiteţi-mi să mă prezint: vicontele Anne de Kéroual de Saint-Ives, soldat de rând.

— Am bănuit eu! exclamă tânărul. Am bănuit eu că e nobil!

Şi am observat că ochii domnişoarei Flora exprimau acelaşi gând, dar mai convingător. În tot timpul acestei conversaţii, ea îşi ţinu ochii plecaţi şi doar din când în când şi-i îndrepta spre mine cu reţinută afecţiune.

— Vă daţi seama, am continuat eu, cu câtă durere vă fac această destăinuire. Pentru mândria mea, este dureros să mă prezint cu adevăratul meu nume în situaţia în care mă găsesc acum, un învins şi prizonier într-o fortăreaţă. Am dorit totuşi să ştiţi cine sunt. Mai târziu, vom auzi poate unul de altul... s-ar putea ca domnul Gilchrist şi cu mine să ne găsim într-o bună zi în tabere opuse pe câmpul de bătaie... şi ar fi regretabil să nu ne amintim că ne-am cunoscut cândva.

Amândoi erau emoţionaţi şi imediat se oferiră să-mi facă unele servicii: să-mi împrumute cărţi, să-mi aducă tutun dacă fumez şi alte asemenea mici atenţii. Toate acestea ar fi fost foarte binevenite înainte de terminarea tunelului. Acum, însă, pentru mine nu însemnau mai mult decât un prilej de a aduce vorba despre ceea ce mă interesa.

— Dragi prieteni... permiteţi-mi să vă numească aşa unul care pe multe sute de leghe în jur nu are alţi prieteni... mă veţi socoti poate sentimental şi fantezist şi poate că sunt într-adevăr. Există însă un serviciu pe care aş vrea să vi-l cer înainte de oricare altele. Stau aici, cum vedeţi, pe vârful acestei stânci situate în mijlocul oraşului vostru. Chiar cu puţina libertate de care mă bucur, am putinţa să văd mii şi mii de acoperişuri şi vreo treizeci de leghe de mare şi uscat. Toate acestea îmi sunt potrivnice. Sub toate aceste acoperişuri trăiesc duşmani de-ai mei; oriunde văd ridicându-se fumul unei case, trebuie să-mi spun că acolo e în faţa căminului cineva care citeşte cu bucurie veştile despre înfrângerile noastre. Iertaţi-mă, dragi prieteni, ştiu că şi dumneavoastră faceţi la fel, dar din asta nu vă fac nicio vină. Când e vorba de dumneavoastră, situaţia e cu totul alta. Arătaţi-mi casa dumneavoastră, măcar coşul, sau, dacă nu se poate vedea, cartierul în care se află. Pentru ca, atunci când voi privi în jur, să pot spune: *Uite acolo e o casă în care cineva nu se gândeşte chiar cu duşmănie la mine.*

Flora reflectă o clipă.

— Este un gând frumos, zise ea, şi în ce ne priveşte, este adevărat. Veniţi, cred că vă pot arăta chiar fumul de la coşul nostru.

Spunând acestea, mă conduse pe lângă parapet spre partea opusă, adică spre partea sudică a fortăreţei, la un bastion situat aproape exact deasupra locului pe unde aveam să fugim. De acolo se deschidea în faţa noastră perspectiva la scară redusă a mahalalelor de sub noi, iar dincolo o zonă verde cu contur neregulat ce urca spre dealurile Pentland. Pe coasta unuia din aceste dealuri (cam la două leghe de noi), se vedea un şir lung de pete albe. Flora îmi atrase atenţia asupra lor.

— Vedeţi petele acelea? Noi le numim „cele şapte surori”. Priviţi acum puţin mai jos şi veţi vedea o adâncitură a dealului, vârfurile câtorva arbori şi o şuviţă de fum care se înalţă din mijlocul lor. Acolo e Swanston Cottage, unde locuiesc cu fratele

meu şi o mătuşă. Dacă vă face plăcere să priviţi într-acolo, mă bucur. Dintr-un colţ al grădinii putem vedea şi noi cetatea... dimineaţa ne ducem adeseori acolo... Nu-i aşa, Ronald? Şi ne gândim la dumneavoastră, domnule de Saint-Ives. Dar, îmi pare rău să vă spun, nu o facem cu plăcere.

— *Mademoiselle!* am exclamat eu abia stăpânindu-mi emoţia. Dacă aţi şti cât de mult îmi alină groaza faţă de acest loc generoasele dumneavoastră vorbe... chiar numai faptul de a vă zări... sper, cred, că v-ar bucura. Voi veni zilnic aici şi mă voi uita la hornul acela drag şi la dealurile verzi şi mă voi ruga pentru dumneavoastră, deşi nu cred că asta vă va folosi la ceva!

— Cine ştie, domnule de Saint-Ives? zise ea cu glas coborât. Cred însă că e timpul să plecăm.

— E într-adevăr timpul să plecăm, zise Ronald, pe care (sincer vorbind) îl cam uitasem.

La întoarcere, în timp ce mă gândeam cum să reîncep conversaţia cu tânărul ca să-l fac să uite ultimele şi oarecum prea înflăcăratele mele cuvinte, cu cine aveam să ne întâlnim? Cu maiorul. Când trecu pe lângă noi, am luat poziţia de drepţi şi l-am salutat, dar părea să n-o vadă decât pe Flora.

— Cine-i omul acesta? mă întrebă ea.

— Un prieten al meu. Îi dau lecţii de franceză şi a fost foarte amabil cu mine.

— S-a uitat fix la mine... nu pot spune necuviincios, dar de ce trebuia să mă privească aşa?

— Dacă nu vă place, mademoiselle, să se uite cineva fix la dumneavoastră, îngăduiţi-mi să vă recomand un voal, i-am spus eu în glumă.

Se uită la mine oarecum supărată.

— Dar de ce să mă privească fix? zise ea.

— O, nu cred că s-a gândit la ceva rău, interveni Ronald. Cred că a rămas pur şi simplu surprins văzând că ne plimbăm cu un priz... cu domnul de Saint-Ives.

Dar în dimineaţa următoare, când m-am dus la locuinţa lui Chevenix, după ce i-am corectat conştiincios exerciţiul îmi spuse:

— Felicitările mele pentru gustul dumitale.

— Mă iertaţi, dar nu înţeleg.

— O, nu, eu te rog să mă ierţi. Dar înţelegi foarte bine, cum de altfel şi eu te înţeleg.

Am îngăimat ceva despre enigme.

— Ei, am să-ţi dau eu dezlegarea enigmei, zise el rezemându-se de spatele scaunului. Asta-i domnişoara pe care Goguelat a insultat-o şi pe care dumneata ai răzbunat-o. Nu te dezaprob. E o făptură fermecătoare.

— Sunt întru totul de acord cu ultimele cuvinte şi dacă vă face plăcere, de asemeni cu primele. În ultimul timp aţi devenit atât de iscoditor, încât bănuiesc că urmăriţi ceva.

— Cum o cheamă? întrebă el.

— Exageraţi. Credeţi că mi-a spus?

— Sunt sigur.

Nu m-am putut reţine să nu râd.

— Şi credeţi că am să vi-l spun?

— Nu, câtuşi de puţin, zise el. Să continuăm lecţia!

Capitolul VI
EVADAREA

Momentul evadării se apropia; dar cu cât se apropia cu atât parcă ne bucuram mai puţin. Din acea cetate nu se putea ieşi în mod demn sau fără risc decât printr-un singur loc: pe poarta principală, pe lângă cei din gardă, iar de acolo ajungeai în strada principală a oraşului de sus, la care nici nu se puteau gândi nişte prizonieri evadaţi. Din toate celelalte laturi, cetatea era înconjurată de o prăpastie înspăimântătoare şi totuşi numai coborând pe povârnişul ei puteam să ne redobândim libertatea. Muncind cu toţi din greu nopţi de-a gândul, ferindu-ne cu grijă să facem zgomot, am reuşit să pătrundem cu tunelul nostru pe sub fortificaţii, aproape de colţul din sud-vest numit *Cotul Dracului*. N-am întâlnit-o niciodată pe Întunecimea Sa şi n-aveam nici cea mai mică dorinţă s-o întâlnesc (chiar presupunând că nu mai rămăsese din ea decât „cotul”). Perfida prăpastie pornea vertical de la talpa zidăriei, printre terenuri sterpe, locuinţe periferice răzleţe şi case în construcţie. N-am avut niciodată tăria să privesc prăpastia îndeaproape, deoarece numai gândul că am să cobor eu însumi pe acolo într-o noapte întunecoasă îmi tăia respiraţia. De fapt, pentru oricine, cu excepţia, poate, a marinarilor şi a meşterilor de clopotniţe, simpla vedere a *Cotului Dracului* ar fi avut efectul unui vomitiv.

Nu ştiu de unde fusese procurată frânghia şi mă îndoiesc că m-a interesat prea mult. Dar nu asta mă neliniştea, ci gândul dacă, acum când o aveam, putea servi scopului nostru. Ne-am străduit, ce e drept, să-i măsurăm lungimea, dar cum puteam şti dacă lungimea ei corespundea cu distanţa pe care trebuia s-o parcurgem până jos? Zi de zi se furişa unul dintre noi până la *Cotul Dracului* ca să evalueze această distanţă, fie prin simpla apreciere cu ochiul, fie aruncând pietre. Un genist şi-a amintit formula de calculare în acest fel a adâncimii, sau şi-a amintit-o numai în parte, iar restul l-a completat din imaginaţie. Eu n-am avut niciodată încredere în această formulă; şi chiar dacă am fi cunoscut-o cum scrie la carte, dificultatea de a o aplica în cazul nostru l-ar fi descurajat şi pe Arhimede. Ca să nu ne audă santinelele, n-am îndrăznit să aruncăm pietre prea mari, iar cele pe care le aruncam nu le puteam auzi în momentul căderii. Nu aveam un ceas cu secundar şi, cu toate că toţi ne închipuiam că

ştim să apreciem aproape exact durata unei secunde, fiecare o aprecia totuşi diferit. Pe scurt, dacă la această acţiune porneau doi inşi, de fiecare dată se întorceau cu două păreri diferite şi, pe deasupra, deseori şi cu câte un ochi învineţit. Toate aceste străduinţe îmi provocau râsul, dar totodată mă iritau şi mă nelinişteau. Nu mi-a plăcut niciodată treaba cârpăcită sau de care te apuci fără să te pricepi şi mă revolta gândul că cine ştie ce amărât avea să-şi rişte viaţa pornind de la asemenea aprecieri. Dacă aş fi bănuit numele celui care urma să pornească primul în acea aventură, aş fi fost probabil şi mai îngrijorat.

Acum, tot ce ne mai rămânea de făcut era desemnarea acestui prim aventurier; şi chiar în această privinţă eram destul de avansaţi, deoarece sorţii căzuseră pe baraca B. Pentru a îmbina echitabil avantajele cu dezavantajele, se hotărâse dinainte ca după primul care va ajunge jos, vor urma în ordine camarazii din baraca lui. Aceasta a produs nespusă bucurie în baraca B şi bucuria ar fi fost şi mai mare dacă nu ar mai fi rămas şi problema alegerii celui ce avea să pornească primul. Dată fiind nesiguranţa în ce priveşte lungimea frânghiei şi adâncimea prăpastiei, precum şi faptul că primul urma să coboare între cincizeci şi şaptezeci de stânjeni, pe o noapte neagră ca smoala şi pe o frânghie absolut slobodă, fără ca jos să fie cineva, măcar un copil, care s-o ţină, puţină şovăială era poate scuzabilă. Dar în cazul nostru era mai mult decât „puţină”. Adevărul era că toţi suferam de rău de înălţime, asemeni femeilor, iar în ce mă priveşte, nu o dată am fost *hors de combat*[17] în situaţii similare mult mai puţin periculoase decât stânca cetăţii din Edinburg.

Am discutat acest subiect pe întuneric, între ronduri, dar nu cred că s-ar fi putut găsi un grup de oameni cu mai puţin spirit de aventură. Sunt sigur că mulţi dintre noi, eu cel dintâi, îl regretam pe Goguelat. Unii susţineau cu tărie că era o treabă sigură şi aduceau fel de fel de argumente; dar când venea vorba cine să coboare primul, invocau argumente şi mai tari ca să se eschiveze. Alţii condamnau întreaga idee socotind-o nebunească; şi, din nefericire, cel mai demoralizant dintre aceştia era un marinar din flota de război.

— Înălţimea, ne spuse el, este mai mare decât a celui mai înalt catarg de corabie, frânghia va atârna complet slobodă şi nu

[17] Scos din luptă (în franceză în original). (n.t.)

cred să poată cineva reuşi, chiar şi cel mai curajos şi mai puternic dintre noi.

Din acest impas ne scoase sergentul-major de dragoni.

— Camarazi, interveni el, cred că dintre toţi am gradul cel mai înalt şi, dacă doriţi cu adevărat să coborâm, vreau să fiu eu primul. Totodată, să luaţi în consideraţie şi şansele în cazul în care ar fi să rămân ultimul. Nu mai sunt tânăr... acum o lună am împlinit şaizeci de ani. De când sunt prizonier am ajuns să fiu cam *bedaine*[18]. Braţele mi s-au moleşit şi trebuie să-mi promiteţi că nu mă veţi învinovăţi dacă am să cad şi toată treaba are să se ducă dracului.

— Nu putem accepta! am zis eu. Domnul Laclas e cel mai vârstnic dintre noi şi ar trebui să fie cel din urmă care să se ofere. Treaba e simplă: vom trage la sorţi.

— Nu, zise Laclas. Mi-ai dat o idee. Printre noi se găseşte cineva care ar trebui să fie recunoscător celorlalţi pentru că i-au păstrat secretul. Cu atât mai mult cu cât noi toţi ceilalţi suntem oameni simpli, iar el e cu totul altceva. Lăsaţi-l pe Champdivers... lăsaţi-l pe nobil să plece primul.

Mărturisesc că s-a scurs o pauză destul de lungă înainte ca glasul nobilului în chestiune să se facă auzit. Nu mai aveam încotro. Când intrasem în regimentul acela, avusesem la început proasta inspiraţie să fac caz de nobleţea mea. Din această cauză, fusesem adesea zeflemisit de soldaţii de rând şi poreclit *le monseigneur*[19] şi *le marquis*[20]. Acum trebuia să arăt ce sunt în stare şi să-mi iau revanşa în mod onorabil.

Mica mea ezitare a trecut însă neobservată, datorită fericitei întâmplări că tocmai în acel moment trecea rondul. Iar în cursul acestei tăceri a intervenit ceva care m-a înfuriat. În baraca noastră era un soldat pe care-l chema Clausel, om cu apucături foarte urâte. Făcuse parte dintre discipolii lui Goguelat; dar, în timp ce Goguelat răspândea în jurul său o veselie scabroasă, Clausel era pe cât de răutăcios pe atât de morocănos. Era numit uneori *le général*, alteori cu un nume prea urât ca să poată fi repetat aici. În timp ce toţi tăceam, individul ăsta îmi puse mâna pe umăr şi-mi şopti la ureche:

— Marchize, de nu te duci, am eu grijă să atârni în ştreang!

---

[18] Burduhănos (în franceză în original). (n.t.)

[19] Monseniorul (în franceză în original). (n.t.)

[20] Marchizul (în franceză în original). (n.t.)

Îndată ce trecu rondul, am zis:

— Desigur, domnilor! Vă voi da o pildă şi cu cea mai mare plăcere. Dar mai întâi, este aici o canalie care trebuie pedepsită. Adineauri, domnul Clausel m-a insultat şi a dezonorat armata franceză. Cer să i se aplice *gauntlet*-ul[21] aici în baracă.

Toţi au întrebat într-un glas ce făcuse Clausel şi, îndată ce le-am spus, toţi se declarară de acord cu pedeapsa. În consecinţă, *le général* trecu printre două rânduri şi fu zdravăn ciomăgit, iar în ziua următoare toţi îl felicitară pentru „noile sale decoraţii”. Spre norocul nostru, Clausel era unul dintre primii iniţiatori ai planului de evadare care credeau în reuşita lui; altminteri, sigur s-ar fi răzbunat denunţându-ne. Cât despre sentimentele lui faţă de mine, în privire îi citeam o ură bestială, aşa că am luat hotărârea să stau în viitor cât mai departe de el.

Dacă ar fi trebuit să cobor chiar în acel moment, cred că mi-aş fi îndeplinit cu mult curaj misiunea. Acum însă era prea târziu; începuse să se crape de ziuă. Apoi, trebuiau să fie anunţaţi şi camarazii din celelalte barăci. După aceea, am avut alt ghinion: în a doua noapte şi cea care-i urmă, o întreagă galaxie de stele lumină cerul, încât pe o distanţă de o milă puteai să vezi şi o pisică mişcându-se. Dar, până una-alta, trebuie să vă zugrăvesc situaţia demnă de compătimirea cititorului în care s-a aflat vicontele de Saint-Ives în acest răstimp! Toţi mi se adresau cu glas blajin, compătimitor, ca unuia pe patul de moarte. Caporalul italian, care căpătase o duzină de stridii de la o vânzătoare de peşte, mi le-a pus la picioare de parcă aş fi fost un idol păgân; şi de atunci nu mi-au mai plăcut niciodată moluştele. Cel mai bun meşter dintre noi mi-a dăruit o tabacheră pentru tutun de prizat, pe care tocmai o terminase şi despre care declarase adesea când încă o lucra, că n-ar vinde-o fără cincisprezece dolari. Şi cred că piesa merita cu prisosinţă banii! Totuşi, când am vrut să-i mulţumesc, mi s-a pus un nod în gât. Pe scurt eram hrănit ca un prizonier într-o tabără de antropofagi şi venerat ca un animal de jertfă. Toate aceste atenţii plictisitoare şi riscanta aventură care mă aştepta mă făceau să mă gândesc mereu la rolul periculos pe care-l aveam de jucat.

---

[21] Veche pedeapsă militară: vinovatul era obligat să treacă printre două şiruri de soldaţi înarmaţi cu bâte, care îl loveau în momentul trecerii prin faţa lor. (n.t.)

Am simţit o mare uşurare când a treia noapte aduse dinspre mare o ceaţă groasă care învălui întreaga cetate. Luminile de pe Princes Street când nu se mai vedeau de loc, când abia mai licăreau ca nişte ochi de pisică în noapte, iar la cinci paşi de felinarele de pe metereze era un întuneric beznă. Ne-am grăbit să ne culcăm. Dacă temnicerii noştri ar fi fost atenţi, ar fi observat că discuţiile noastre au încetat neobişnuit de devreme. Mă îndoiesc însă că vreunul dintre noi dormea. Fiecare stătea culcat pe patul său, frământat în acelaşi timp de speranţa libertăţii şi de teama unei morţi groaznice. În noapte se auzeau apelurile santinelelor; treptat vuietul oraşului amuţi. Dinspre cartierele învecinate se auzeau strigătele paznicilor de noapte anunţând ora pe străzi. Altădată, în timpul vizitelor mele în Anglia, ascultasem adesea aceste voci morocănoase, dogite; sau când mă ocolea somnul, mă duceam la fereastră şi mă uitam după bătrânul acela cu pelerină, chipiu, sabie şi pârâitoare, şontăcăind pe caldarâm. Mă gândisem adesea cât de diferit trebuie să fi răsunat strigătul lui în camera unor îndrăgostiţi, alături de patul unui muribund sau în celula unui condamnat. În noaptea aceea mi-a fost dat să-l aud eu însumi dintr-o celulă de condamnat! Într-un târziu, un ins cu glas ca de taur începu să răcnească din strada vecină:

— Trecut de unu şi-i o dimineaţă mohorâtă cu ceaţă!

Toţi ne-am ridicat tăcuţi în picioare.

În timp ce mă furişam pe lângă metereze spre... era să scriu spânzurătoare... sergentul-major, probabil îndoindu-se de hotărârea mea, se ţinea aproape de mine şi, din când în când, îmi şoptea la ureche tot felul de îmbărbătări sâcâitoare. Până la urmă nu m-am mai putut stăpâni.

— Fii amabil şi dă-mi pace! Nu sunt nici laş, nici copil. De unde ştii dumneata că frânghia e destul de lungă? Asta am s-o ştiu eu peste zece minute!

Bătrânul camarad zâmbi pe sub mustaţă şi mă bătu uşor pe spate.

Bine că mi-am trădat starea sufletească numai în faţa lui, un prieten; în faţa tuturor camarazilor trebuia să mă comport demn. Apoi veni şi momentul să intru în scenă; şi cred că am reuşit să fiu la înălţime.

— Aşadar, domnilor, dacă frânghia este gata, iată şi osânditul, am zis eu.

S-a deschis tunelul, s-a înfipt priponul şi s-a întins frânghia. În timp ce mă îndreptam spre tunel, câţiva camarazi mi-au prins mâna şi mi-au strâns-o zdravăn, o atenţie de care mă puteam lipsi.

— Fii cu ochii pe Clausel, i-am şoptit lui Laclas. După aceea m-am lăsat în genunchi şi pe coate, am apucat frânghia cu amândouă mâinile şi m-am angajat în tunel cu picioarele înainte. Când n-am mai simţit pământul sub picioare, am crezut că mi s-a oprit inima şi, o clipă mai târziu, mă bălăbăneam între cer şi pământ ca un „hopa-mitică” beat.

Frânghia era înnodată din optsprezece în optsprezece inci şi unul care nu a trecut printr-o asemenea situaţie ar putea crede că era foarte uşor să cobori. Dar îndrăcita de frânghie părea nu numai vie, dar că-mi purta o pică personală. Se întorcea pe o parte, se oprea o clipă, apoi mă răsucea pe cealaltă parte, ca pe o felie de pâine pusă la prăjit; îmi aluneca din strânsoarea picioarelor ca un ţipar; mă ţinea într-o continuă încordare istovitoare şi, din timp în timp, mă izbea cu putere de stâncă. Nu îndrăzneam să mă uit, şi chiar dacă m-aş fi uitat n-aş fi văzut decât beznă. Probabil că din când în când mi se tăia răsuflarea, dar fără să-mi dau seama. Mintea nu-mi era preocupată decât de gândul cum să las o mână de pe frânghie şi cum să o prind cu cealaltă, încât cu greu aş fi putut spune dacă urcam sau coboram.

Deodată, m-am izbit de stâncă cu atâta putere, încât aproape mi-am pierdut cunoştinţa; şi când mi-am revenit am constatat cu uimire că nu mă mai balansam, că peretele prăpastiei se înclina în afară la un unghi care îmi permitea să nu mai am senzaţia că susţin în mâini întreaga greutate a corpului şi că un picior sta ferm pe o proeminenţă a stâncii. Am răsuflat mai fericit ca niciodată în viaţă; m-am prins strâns de frânghie şi am închis ochii cu o nestăpânită senzaţie de uşurare. M-am gândit apoi că trebuia să văd cât de departe ajunsesem în cursul nefericitei mele călătorii, pentru că habar n-aveam. M-am uitat în sus; deasupra mea, doar bezna nopţii şi ceaţa. Am întins cu teamă gâtul înainte şi m-am uitat în jos: prin plafonul de întuneric am zărit conturul vag al unor lumini, unele aliniate ca pe străzi, altele răzleţe, ca de la case singuratice. Înainte însă de a le fi observat şi de a fi putut aprecia cât de cât distanţa la care se aflau, o nouă undă de greaţă şi ameţeală mă sili să mă

dau înapoi şi să închid ochii. De fapt, în acea situaţie nu aveam decât o singură dorinţă, dar să trecem peste asta! Şi cum stăteam aşa, un văl mi se luă de pe minte: căci, oricât de curios vi s-ar părea, abia acum am înţeles cât de prost fusesem – cât de proşti fusesem cu toţii – pentru că n-ar fi fost nevoie să bălăngănesc aşa între cer şi pământ. Ar fi fost mai uşor să mă fi legat cu frânghia, iar ceilalţi să mă fi lăsat încet în jos: dar până în clipa aceea nu mi-a trecut ideea prin cap!

Am inspirat adânc, am prins bine frânghia şi am început să cobor din nou. Ce fusese mai greu se sfârşise şi eram fericit că nu mai aveam să fiu izbit de peretele stâncii. Nu peste mult am trecut probabil pe lângă o tufă de micşunele, pentru că mireasma lor ajunse până la mine cu acea putere pe care o au miresmele în întuneric. Acea tufă a constituit pentru mine al doilea reper, primul fiind proeminenţa stâncii. Am început deci să calculez cât a durat de când am plecat: atâta până la proeminenţă, atâta până la micşunele, atâta până mai jos. Nu ştiam cât mai era până la poalele stâncii, dar am făcut socoteala că ajunsesem aproape de capătul frânghiei şi, de asemeni, nu departe de capătul puterilor. Mă cuprinse un fel de nebunie şi eram tentat să dau drumul frânghiei, spunându-mi ba că mă găseam la numai câţiva paşi de terenul drept şi că puteam să-mi dau drumul fără niciun pericol, ba că mă aflam încă aproape de vârf şi deci nu avea rost să merg mai departe. În timp ce reflectam astfel, am simţit sub mine pământul drept şi nu mi-a lipsit mult să izbucnesc în plâns. Mâinile îmi erau groaznic de julite, curajul îmi pierise şi, din cauza îndelungatei încordări şi a bruştei destinderi, picioarele începură să-mi tremure mai rău ca într-un acces de friguri şi eram bucuros că mă pot ţine agăţat de frânghie.

Nu mai era însă cazul să mă dau bătut. Reuşisem să scap teafăr din fortăreaţă; şi acum trebuia să-i ajut şi pe ceilalţi camarazi să coboare. Nu-mi mai rămăsese decât un stânjen de frânghie. Am prins capătul şi am început să bâjbâi împrejur să găsesc ceva de care să-l pot priponi. Zadarnic: în jur nu era decât o piatră şi n-am găsit nici măcar o tufă de grozamă.

„Uite”, mi-am zis, „altă încurcătură acum şi probabil mai afurisită decât prima. Nu sunt destul de puternic ca să ţin frânghia întinsă, iar dacă n-o ţin întinsă, următorul are să se izbească de peretele stâncii. S-ar putea ca el să nu aibă parte de

norocul meu orb. Nu e exclus să cadă şi să nimerească drept în capul meu”.

Din locul unde stăteam puteam zări din când în când prin ceaţa acum mai puţin deasă felinarul de la ferestrele unei barăci şi să apreciez înălţimea de la care ar cădea şi forţa îngrozitoare cu care m-ar lovi. Mai grav era însă că noi convenisem să nu facem semnale; după un interval bine stabilit, măsurat după ceasul lui Laclas, trebuia să pornească de sus alt om. Cam o jumătate de oră am apreciat eu că durase coborârea mea şi cam tot atât trecuse de când aşteptam, ţinând funia încordată, ca să înceapă a coborî următorul camarad. M-a cuprins teama ca nu cumva conspiraţia noastră să fi fost descoperită şi prietenii mei arestaţi, iar eu să fiu nevoit a-mi petrece restul nopţii ţinând în zadar de funie şi să fiu găsit dimineaţa ca un peşte prins în undiţă. Nu m-am putut abţine să nu râd pe-nfundate, imaginându-mi acest caraghios tablou. În momentul următor mi-am dat însă seama, după smucitura frânghiei, că cineva ieşise din tunel şi începuse să coboare. Mi-am zis ca trebuia să fie marinarul, deoarece stăruise să urmeze după mine. Îndată ce tăcerea mea prelungită îl asigurase că frânghia era destul de lungă, Gautier – aşa îl chema – uitase argumentele sale dinainte împotriva evadării şi se arătase atât de hotărât încât Laclas cedase. Nu era un om rău, dar era stăpânit de un egoism instinctiv. Era însă cât pe-aci să plătească scump hatârul ce i se făcuse. Oricât mi-am dat silinţa, nu am putut ţine frânghia întinsă cât ar fi trebuit şi până la urmă se prăvăli peste mine de la mai mulţi iarzi şi ne rostogolirăm amândoi la pământ. Îndată ce-şi recăpăta suflarea, începu să mă ocărască îngrozitor; se văită că şi-a rupt un deget în cădere şi iarăşi mă ocărî. L-am poftit să se liniştească şi i-am spus că e ruşinos să se smiorcăie ca un copil. L-am întrebat dacă auzise cumva rondul trecând acolo sus, căci de unde puteam şti că zgomotul căderii lui nu fusese auzit şi că santinelele nu se aplecaseră peste parapete să asculte.

Dar rondul trecuse şi nu observase nimic; al treilea om ajunse jos cu uşurinţă. Pentru al patrulea a fost un joc de copil. Înainte însă de a ne fi strâns jos cei zece camarazi, am socotit că nu i-aş nedreptăţi câtuşi de puţin dacă aş începe să mă îngrijesc şi de mine.

Cunoşteam planul lor: aveau o hartă şi un almanah[22] şi intenţionau să pornească spre Grangemouth, unde urmau să fure o corabie. Dar, presupunând că aveau să izbutească, nu eram sigur că se vor pricepe s-o manevreze. Evadarea fusese o idee foarte riscantă. Numai nerăbdarea unor prizonieri şi mintea lor de soldaţi de rând puteau concepe un plan atât de hazardat. Mă purtasem ca un bun camarad şi lucrasem împreună cu ei la tunel, dar acum după mesajul adus de avocat eram nevoit să-i las să se descurce fără mine. De fapt, se puteau lipsi de ajutorul meu; afară de-asta, niciodată nu luaseră în seamă sfaturile mele. Aşa că, fără nicio explicaţie şi fără să-mi iau rămas bun, m-am îndepărtat pe furiş de micul lor grup. S-ar fi cuvenit, ce-i drept, să aştept să-i strâng mâna lui Laclas, dar ultimul om care coborâse mi s-a părut a fi Clausel, şi, după scena din baracă, pierdusem orice încredere în el. L-am socotit în stare de orice perfidie şi evenimentele ce-au urmat au dovedit că avusesem perfectă dreptate.

[22] E vorba de almanahul nautic cu hărţi ale poziţiei stelelor şi alte informaţii astronomice, folosit pentru navigaţie. (n.t.)

Capitolul VII
CONACUL SWANSTON

Aveam deocamdată două ţeluri. Întâi, să mă depărtez cât mai repede de cetate şi de oraş şi bineînţeles de ceilalţi prizonieri; apoi, să pornesc spre sud cât mai era încă noapte, ca să ajung dimineaţa aproape de conacul Swanston. Ce aveam să fac acolo nu ştiam, dar nu eram prea îngrijorat, pentru că nutream o încredere oarbă în două divinităţi: Norocul şi Întâmplarea.

La început, a mers destul de greu: m-am rătăcit prin grădini, am dat de case şi am avut chiar ghinionul să trezesc o familie din somn. Capul familiei, bănuiesc, m-a ameninţat de la fereastră cu flinta. Nu ajunsesem însă prea departe, măcar că plecasem de multă vreme de lângă camarazii mei, când o nefericită întâmplare îmi întrerupse fuga. Un ţipăt îngrozitor străpunse deodată liniştea nopţii, urmat de bufnitura unui corp în cădere, apoi de pocnetul unei muschete de pe parapetul cetăţii. Era ciudat cum se răspândea alarma peste tot, în oraş. În fortăreaţă se porniră să răpăie tobele şi un clopot era tras într-o dungă. Paznicii de pe toate străzile dădură drumul pârâitorilor. Chiar şi în aceste locuri pe unde rătăceam acum, un fel de ţară a nimănui, se aprinseră luminile pe la case, ferestrele se deschiseră cu zgomot, auzeam cum în apropiere oamenii începură să vorbească de la ferestre şi până la urmă am fost şi eu întrebat.

— Cine-i acolo? strigă o voce puternică.

Cel care strigase, un individ voinic cu coşcogea scufie de noapte, se aplecase peste fereastră şi, cum nu ajunsesem încă în dreptul casei lui, am socotit că era mai bine să-i răspund. Nu era prima oară când trebuia să mizez pe accentul meu corect într-o limbă străină şi de fiecare dată am fost bine inspirat. M-am înfăşurat mai strâns în pătura mea, în chip de pardesiu, ca să-mi acopăr uniforma de culoarea pucioasei, şi i-am răspuns:

— Om bun!

— Ce poate fi zăluzeala asta? întrebă el.

Nu auzisem în viaţa mea cuvântul „zăluzeală”, dar, cu zarva din oraş, mi-am dat imediat seama ce voia să spună.

— Nu ştiu sigur, domnule, dar presupun că or fi evadat niscaiva prizonieri.

— Blestemăţii! se înfurie el.

— O, dar o să-i prindă repede, domnule. Au fost descoperiţi la timp. Bună dimineaţa, domnule!

— Cam târziu îţi faci dumneata plimbarea, domnule! adăugă el.

— O, nu, din contră. Prea devreme, vreţi să spuneţi! i-am răspuns râzând şi mi-am continuat drumul foarte mulţumit de succesul meu.

Ajunsesem acum pe o uliţă largă care, după socoteala mea, ducea în direcţia cea bună. Am dat apoi de o ulicioară, de unde se auzea destul de aproape pârâitoarea paznicului şi unde cred că şase din zece ferestre erau deschise şi oameni în veşminte de noapte de tot felul comentau între ei foarte îngrijoraţi alarma din oraş. Aici, am fost nevoit să trec din nou prin proba unei salve de întrebări, în timp ce zgomotul pârâitorii, se apropia tot mai mult. Cum nu mergeam prea repede şi vorbeam ca un gentleman, iar lămpile luminau destul de slab ca să mi se distingă îmbrăcămintea, am scăpat şi de astă dată cu bine. De fapt, unul dintre ei m-a întrebat unde am pornit la ora asta. I-am răspuns vag şi glumeţ şi când am ajuns la capătul acestei ulicioare periculoase am văzut felinarul paznicului intrând prin celălalt capăt. Mă aflam acum în siguranţă pe un drum de ţară întunecat, fără teamă de a întâlni case luminate şi paznici. Dar nu mersesem decât vreo sută de iarzi când din marginea drumului cineva se repezi spre mine. M-am ferit sărind într-o parte şi am luat poziţie de apărare, blestemând că eram cu mâinile goale şi întrebându-mă dacă aveam de-a face cu un poliţist sau cu un hoţ de drumul mare, deşi n-aş fi putut spune pe care l-aş fi preferat. Cel care se repezise la mine se opri o clipă şi prin bezna aceea l-am zărit vag cum se lăsa când în faţă când într-o parte, ca şi cum ar fi căutat să mă atace dintr-un unghi cât mai avantajos. Apoi, glăsui:

— Drag priet’, îngăimă el şi vorba lui împiedicată îmi atrase imediat atenţia. Drag priet’, fii bu’ şi dă-mi o mic’ ’formaţie. Ce drum duce la Cramond?

Am izbucnit în hohote de râs, m-am apropiat de chefliu, l-am prins de umeri şi l-am întors cu faţa înapoi, spunându-i:

— Dragă prietene, cred că ştiu mai bine decât dumneata ce-ţi trebuie şi Dumnezeu să te ierte pentru spaima pe care mi-ai tras-o! Uite, în direcţia asta poţi să ajungi la Edinburg!

L-am împins într-acolo, iar el porni ca o bilă dată de-a dura şi dispăru imediat în bezna drumului pe care venisem.

După ce am scăpat de năzdrăvanul acela, mi-am continuat drumul. Am urcat un mic deal, am coborât în cealaltă parte printre casele unui sat şi am ajuns în sfârşit la poalele pantei care ducea spre Pentlands şi, bineînţeles, spre ţinta mea. Urcasem destul de sus când ceaţa începu să se răărească; peste puţin cerul se acoperi de stele şi prin noaptea senină am putut să văd foarte distinct în faţa mea crestele Pentlands, iar în spatele meu valea estuarului Forth şi oraşul fostei mele captivităţi cufundat într-o mare de pâclă. N-am întâlnit decât o şaretă, pe care am auzit-o de departe scârţâind în noapte în vreme ce se apropia şi trecu pe lângă mine în faptul zorilor ca o viziune în vis. În şaretă erau doi oameni care nu scoteau o vorbă şi clătinau din cap în pasul calului. Cred că dormeau. Curând,. începură să se arate zorii şi ceaţa să se risipească. Dinspre răsărit cerul se lumina în culori străvezii, iar cetatea de pe stâncă, turlele clopotniţelor şi hornurile caselor din partea de sus a oraşului se conturau tot mai clar, ieşind ca nişte insule din pătura de ceaţă ce se retrăgea. În jurul meu, un pâlc de copaci şi linişte; drumul urca şerpuit şi n-am întâlnit nici urmă de drumeţi; păsărelele ciripeau – cred, ca să se încălzească – crengile copacilor trosneau lovindu-se una de alta şi vântul se juca cu frunzele uscate.

Când am ajuns în apropierea locului meu de destinaţie, se luminase bine, dar soarele nu răsărise şi era încă frig. Peste coama dealului se vedea un fronton şi hornul conacului; ceva mai departe, pe deal, dintre copaci se ridica un conac, înalt, văruit, lângă un repeziş unde curgea un pârâiaş; dincolo de conac se întindeau coaste de deal acoperite cu păşuni. Mi-am amintit că păstorii se scoală devreme şi dacă m-ar vedea pândind prin împrejurimi, mi-ar fi dat peste cap întregul plan. Am profitat de prezenţa unui şir de tufărişuri şi la adăpostul lor m-am furişat până sub zidul care înconjura grădina casei prietenilor mei. Conacul era o clădire cam ciudată. Avea ceva din înfăţişarea unei minuscule catedrale complicate. Clădirea nu se vedea de departe, fiind ascunsă între copacii grădinii, iar dinspre partea din care mă apropiam nu i se zăreau de după un dâmb decât streşinile. Zidul grădinii era mărginit de un şir de ulmi înalţi complet desfrunziţi şi fagi cu încă destul de multe

frunze roşii, iar în centrul grădinii era un desiş de dafini şi ilice aranjaţi în formă de arcade şi cărări şerpuite.

Mă aflam la o aruncătură de piatră de prietenii mei şi totuşi încă departe. Casa părea cufundată în somn şi, dacă aş fi încercat să trezesc pe cineva, nu aveam nicio siguranţă că nu dădeam chiar de mătuşa cu lornion de aur (de care nu-mi aminteam decât cu spaimă) ori de vreo servitoare netoată care, văzându-mă, ar fi izbucnit în ţipete. Mai sus de locul unde mă aflam am auzit un păstor strigându-şi câinii şi l-am văzut coborând cu paşi mari coasta abruptă a dealului în direcţia mea. Trebuia neîntârziat să mă ascund. Boschetele din grădină mi-ar fi oferit fără îndoială un ascunziş bun, dar pe zid era înfipt un fel de panou de avertizare – destul de obişnuit la ţară, în Marea Britanie, menit să descurajeze pe oricine ar fi îndrăznit să se aventureze – şi pe care scria: „PUŞTI CU RESORT ŞI CAPCANE”. Am aflat mai târziu că cele mai multe dintre aceste enunţuri erau ca puştile neîncărcate ale quakerilor[23], dar pe atunci nu ştiam şi, chiar aşa, riscurile erau destul de mari. Dacă ar fi fost să aleg, aş fi preferat bucuros să mă întorc în fortăreaţa din Edinburg şi în colţul meu din bastion, decât să-mi las piciorul într-o capcană de oţel sau să primesc în plin conţinutul unei flinte cu resort. Nu-mi mai rămânea decât o singur şansă: ca Ronald sau Flora să iasă cei dintâi din casă şi, pentru a profita eventual de această şansă, m-am urcat pe zid. Am găsit un loc ascuns de ramurile dese ale unui fag şi am rămas acolo aşteptând.

Pe măsură ce timpul trecea, soarele dogorea tot mal plăcut. Cum nu dormisem toată noaptea şi trecusem prin cele mai cumplite frământări sufleteşti şi trupeşti, nu-i de mirare, oricât de nesăbuit şi imprudent vi s-ar părea, că m-a prins somnul şi am aţipit. Am fost trezit de un zgomot caracteristic de hârleţ şi când m-am uitat în jos, am văzut sub mine spatele unui grădinar în haină de grăjdar. Părea foarte cufundat în munca lui; dar nu peste mult timp, spre spaima mea, se îndreptă din şale, îşi dezmorţi braţele, aruncă o privire în jurul grădinii pustii şi savură o priză bună de tutun. Primul meu gând fu să sar în cealaltă parte a zidului. Dar mi-a fost de ajuns să arunc o privire ca să constat că şi drumul pe care venisem mi-era tăiat, deoarece pe terenul din spatele meu erau acum doi păstori şi

[23] Puşca neîncărcată simboliza doctrina pacifistă a acestei secte. (n.t.)

vreo patruzeci de oi. Am spus înainte pe ce divinităţi mă bizuiam îndeobşte, dar în împrejurarea de acum niciuna nu-mi putea veni în ajutor. Coama unui zid de piatră împodobită cu sticlă sfărâmată nu este o tribună potrivită şi, chiar de-aş fi fost convingător la vorbă ca Pitt[24] şi abil ca Richelieu[25], nici grădinarului nici păstorilor nu le-ar fi păsat niciun pic. Pe scurt: în situaţia stupidă în care mă aflam nu mai aveam nicio scăpare. Trebuia să rămân acolo până ce unul dintre vecinii mei îşi ridica ochii spre mine şi dădea semnalul să fiu prins.

Porţiunea de zid pe care mă aflam cocoţat avea, din păcate, cel puţin douăsprezece picioare, pe partea dinspre grădină; frunzele fagului din care îmi făcusem un soi de ascunziş căzuseră în parte; aşa că eram expus pericolului de a fi zărit; în schimb, puteam cuprinde cu privirea o parte din cărările grădinii şi, pe sub o arcadă de ilice, peluza din faţa conacului şi ferestrele. Multă vreme nimic nu m-a neliniştit, în afară de amicul cu hârleţul; apoi, am auzit deschizându-se o uşă şi imediat apăru domnişoara Flora, într-o rochie de dimineaţă. Venea spre mine, plimbându-se agale printre straturile grădinii, oprindu-se şi uitându-se la flori – ea însăşi cea mai frumoasă dintre ele. *Acolo* era un prieten; *aici*, imediat sub mine, un necunoscut, grădinarul. Cum să comunic cu unul fără să atrag atenţia celuilalt? Să fac un zgomot era exclus; abia îndrăzneam să respir. Eram gata să-i fac semn, dacă şi-ar fi ridicat privirea; ea se uita însă în toate părţile cu putinţă, dar numai spre mine nu. O interesa cel mai mic fir de răcovină; privi lung spre vârful muntelui; ajunse chiar aproape de mine şi stătu de vorbă cu grădinarul despre tot felul de lucruri; dar nu aruncă măcar o privire spre coama zidului! În cele din urmă plecă înapoi pe acelaşi drum, spre conac. Atunci, disperat, am desprins o bucăţică de tencuială din zid, am ţintit bine şi am nimerit-o în ceafă. Ea duse mâna la ceafă, se întoarse, se uită intrigată în toate părţile şi, zărindu-mă (între timp îndepărtasem ramurile ca să mă poată vedea), scoase un mic ţipăt de surprindere, pe care şi-l stăpâni imediat.

Afurisitul de grădinar se ridică numaidecât şi o întrebă:

— Ce porunciţi, domnişoară?

---

[24] Pitt, William (1708–1778), om de stat englez. (n.t.)

[25] Richelieu, Armand-Jean (1585–1642), cardinal şi om de stat francez. (n.t.)

Prezenţa ei de spirit mă uimi. Se întoarse şi, privind în partea opusă, zise:

— Printre anghinare e un copil.

— Blestematul! Am să-i arăt eu lui! exclamă el ameninţător şi dispăru zorit, cu mers legănat, printre arbuşti.

În aceeaşi clipă Flora se întoarse şi veni în fugă spre mine cu braţele întinse şi cu faţa fermecător îmbujorată în primul moment, apoi palidă ca moartea.

— Domnule de Saint-Ives! zise ea.

— Scumpă domnişoară, i-am răspuns eu, ştiu că un asemenea gest e cât se poate de condamnabil. Dar ce era să fac?

— Aţi evadat? mă întrebă ea.

— Şi încă în ce condiţii!

— Dar nu puteţi rămâne aici! exclamă ea speriată.

— Îmi dau seama. Dar unde să mă duc?

— Staţi, am găsit! zise ea după o clipă. Coborâţi pe trunchiul fagului... să nu lăsaţi urme lângă zid... repede, până nu se întoarce Robie! Aici, eu mă ocup de găini şi am cheile de la coteţ; trebuie să vă ascundeţi în coteţul găinilor... deocamdată.

Într-o clipă am fost lângă ea. Am aruncat amândoi o privire spre ferestrele deschise ale conacului şi spre aleile grădinii, de unde am fi putut fi zăriţi de cineva. Păru că nu ne văzuse nimeni. Mă prinse de mână şi o luă la fugă. Nu era timp pentru schimburi de complimente: ne gonea din urmă graba. Am început să alerg alături de ea până la cel mai apropiat colţ al grădinii, unde era o curte împrejmuită cu gard de sârmă şi o magazie din scândură, ascunsă între copaci, care avea să fie locul meu de refugiu. Mă împinse înăuntru fără nicio vorbă; în acelaşi timp dădu drumul păsărilor afară; şi în momentul următor, m-am trezit singur, închis laolaltă cu şase cloşti. În semiîntunericul dinăuntru, le-am zărit privindu-mă sever, părând că-mi reproşau o nemaipomenită necuviinţă. În pofida moravurilor ei, găina are totdeauna un aer puritan. Darămite o găină britanică!

Capitolul VIII
COTEŢUL GĂINILOR

Am rămas cel puţin o jumătate de oră în compania acelor deprimante bipede, singur cu gândurile şi grijile mele. Mâinile jupuite mă dureau îngrozitor şi nu aveam cu ce să le oblojesc; mi-era foame şi sete, dar nu aveam nimic de mâncat şi de băut; eram frânt de oboseală şi nu aveam niciun locşor unde să mă pot aşeza. Exista, bineînţeles, o podea, dar nu ţi-ai fi putut imagina ceva mai puţin îmbietor.

Când am auzit zgomot de paşi care se apropiau, buna dispoziţie îmi reveni; cheia se răsuci în broască şi intră tânărul Ronald. Închise uşa şi rămase rezemat cu spatele de ea.

— Cred că vă daţi seama de situaţie! începu el clătinând posomorât din cap.

— Îmi dau seama că mi-am îngăduit prea mult.

— Mă găsesc într-o situaţie nespus de penibilă şi nu ştiu ce să fac, continuă el.

— Recunosc, dar ce puteţi spune de situaţia mea?

Întrebarea păru să-l descumpănească şi rămase privind ţintă la mine, cu acel aer deschis al tinereţii şi al nevinovăţiei. Mai că-mi venea să râd, dar n-am fost atât de crud.

— Sunt în mâinile dumneavoastră, am adăugat eu cu un mic gest de capitulare. Faceţi cu mine ce credeţi de cuviinţă.

— Ah! De-aş şti ce se cuvine să fac.

— Vedeţi, alta ar fi situaţia dacă aţi fi ofiţer. La drept vorbind, nu sunteţi încă un combatant, iar eu am încetat să mai fiu, aşa că s-ar putea, cred, să ne considerăm în situaţia a doi simpli gentlemeni pentru care prietenia trece înaintea legii. Reţineţi, am spus doar că *s-ar putea*. Dar să nu vă închipuiţi cumva că aş dori să vă impun opinia mea. Războiul aduce cu sine mici întâmplări delicate, pe care fiecare gentleman trebuie să le rezolve cum crede, de cuviinţă mai bine. Dacă aş fi în locul dumneavoastră...

— Da, ce-aţi face în cazul ăsta?

— Pe cuvântul meu, nu ştiu. Cred că aş sta în cumpănă ca şi dumneavoastră.

— Uitaţi ce, zise el, am o rudă şi ce-ar face el, asta am să fac şi eu. E generalul Graham of Lynedoch... sir Thomas Graham. Nu-l cunosc prea bine, dar îl stimez.

— Şi eu îl stimez foarte mult şi am motive temeinice. Am luptat împotriva lui, am fost învins şi am luat-o la fugă. *Veni, victus sum, evasi*[26].

— Cum? Aţi fost la Barossa? Întrebă el.

— Am fost acolo şi am scăpat, ceea ce n-ar putea să spună mulţi. A fost o bătălie înverşunată, dar spaniolii s-au purtat detestabil, aşa cum fac ei de obicei într-o bătălie pe viaţă şi pe moarte. Mareşalul, Ducele de Belluno, s-a făcut de râs şi nu pentru prima oară, iar prietenul dumitale sir Thomas a profitat cum nu putea mai bine, dacă se poate vorbi de mai bine în cazul ăsta. Este un ofiţer brav şi bine pregătit.

— Atunci cred că înţelegeţi de ce doresc să ştiu ce-ar face el în acest caz!

— Ei bine, am să vă povestesc o întâmplare adevărată chiar în legătură cu această bătălie de la Chiclana, sau Barossa cum spuneţi dumneavoastră. Eram în al optulea regiment de infanterie; pierdusem drapelul primului batalion, dar asta v-a costat scump. Respinsesem nu ştiu câte atacuri, când am văzut venind la pas, foarte încet dar fără nicio şovăire, al optzeci şi şaptelea regiment britanic, având în frunte un ofiţer călare, cu păr alb şi chipiul în mână, care vorbea foarte liniştit oamenilor din batalioanele sale. Maiorul nostru, Vigo-Roussillon, dădu pinteni calului şi porni spre el în galop cu gând să-l spintece cu sabia; dar când ajunse aproape, observând că în faţa sa se afla un om bătrân, foarte distins şi calm de parcă era la cafenea, îşi pierdu curajul şi se întoarse, la ai săi galopând. Numai că, vezi, au stat o clipă faţă-n faţă şi s-au privit în ochi. Nu mult după asta, maiorul nostru a fost rănit, luat prizonier şi transportat la Cadix. Iar într-o bună zi i s-a anunţat vizita generalului, care nu era altul decât sir Thomas Graham. „Ei bine, domnule”, îi zise generalul luându-l de mână, „mi se pare că noi doi am stat faţă-n faţă pe câmpul de luptă”. Generalul era chiar ofiţerul cu păr alb.

— Ah, exclamă mirat tânărul, ochii strălucindu-i de emoţie.

— Da, dar partea interesantă abia acum urmează. Sir Thomas îl invită la el la masă în ziua aceea şi-i servi şase feluri de mâncare.

---

[26] Am venit, am fost învins, am fugit; dicton asemănător, dar cu sens diferit, cuvintelor rostite de Cezar după victoria de la Zala *(veni, vidi, vici)*; în latină în original. (n.t.)

— Da, splendid... splendid! zise Ronald. Şi totuşi situaţia de acum e oarecum diferită... nu-i aşa?

— Sunt în totul de acord, i-am răspuns eu.

Tânărul reflectă o clipă.

— Ei bine, începu el, îmi iau întreaga răspundere. Cred că-i o trădare faţă de suveranul meu... şi pentru o astfel de crimă există, cred, o pedeapsă dezonorantă... dar, dracu' să mă ia, nu pot să nu vă ajut.

Eram la fel de emoţionat ca şi el.

— Mai că v-aş cere să faceţi altminteri, i-am zis eu. Am fost o brută venind la voi, o brută şi un laş. Sunteţi un duşman nobil şi veţi fi un ostaş nobil.

Şi drept compliment pentru atitudinea bărbătească a acestui tânăr, am luat poziţia de drepţi şi l-am salutat.

Rămase o clipă fâstâcit şi se roşi.

— Acum trebuie să vă aduc ceva de mâncare... dar nu şase feluri, adăugă el zâmbind. Doar ce vom putea aduce pe furiş. Mătuşa e prin grădină, înţelegeţi...

Şi mă încuie iarăşi cu găinile alea indignate.

De câte ori mi-aduc aminte de acest tânăr, zâmbesc; dar dacă şi cititorul ar zâmbi ar trebui să mă simt ruşinat. Dacă fiul meu la vârsta lui îi va semăna, ziua aceea va fi pentru mine fericită şi nici pentru Franţa nu va fi o zi rea.

N-aş putea spune însă că mi-a părut rău când, în locul lui, veni sora sa. Îmi aduse câteva bucăţi de pâine şi o ulcică de lapte, în care adăugase cu dărnicie whisky, după obiceiul scoţian.

— Îmi pare foarte rău, zise ea, dar n-am avut curajul să aduc mai mult. Suntem o familie nu prea numeroasă şi mătuşa e tot timpul cu ochii pe servitori. Am pus în lapte puţin whisky... aşa este mai întăritor... şi amestecându-l cu ouă veţi putea face o mâncare bună. Câte ouă doriţi la acest lapte? Pentru că pe celelalte trebuie să le duc mătuşii... în felul ăsta îmi justific venirea aici. Aş zice trei sau patru. Ştiţi cum să le bateţi? Sau să le bat eu?

În dorinţa de a o reţine mai mult i-am arătat palmele sângerânde. Când le văzu, scoase un ţipăt de spaimă.

— Dragă domnişoară Flora, nu poţi face omletă fără să spargi ouăle şi, vedeţi, nu e lucru uşor să evadezi din fortăreaţa Edinburg. Unul din noi a fost, cred, ucis.

— Şi dumneavoastră sunteţi alb ca varul şi de-abia vă mai ţineţi pe picioare. Uitaţi, luaţi şalul meu şi aşezaţi-vă pe el aici în colţ, iar eu am să bat ouăle. Vedeţi, am adus şi furculiţă. Diseară veţi avea mai multă mâncare; vă va aduce Ronald din oraş. Nu ducem lipsă de bani, dar nu avem alimente pe care să le putem numi ale noastre. O, dacă noi, Ronald şi cu mine, am fi stăpânii casei, n-aţi mai zăcea dumneavoastră aici, în acest şopron. Ronald vă admiră foarte mult.

— Draga mea prietenă, nu mă mai puneţi în situaţia stânjenitoare de miluit. Câtă vreme am avut nevoie de miluire am primit-o cu plăcere din mâna dumneavoastră; dar acum situaţia mea s-a schimbat şi, cu toate că am încă nevoie de multe lucruri, nu de bani duc lipsă.

Am scos teancul meu de bancnote şi am tras-o pe cea de deasupra, pe care scria zece lire sterline, semnată chiar de acel faimos Abraham Newlands[27].

— Fiţi, vă rog, amabilă, aşa cum v-ar plăcea să fiu şi eu amabil cu fratele dumneavoastră dacă s-ar afla în situaţia în care mă găsesc eu, şi primiţi această bancnotă pentru cheltuieli. Am nevoie nu numai de mâncare, ci şi de îmbrăcăminte.

— Puneţi bancnota jos, pentru că nu mă pot întrerupe din bătutul ouălor, zise ea.

— V-am ofensat cumva?

Îmi răspunse cu o privire care părea să subînţeleagă cele mai divine promisiuni pentru viitor. Se observa şi o umbră de reproş, dar exprima atâta căldură şi cordialitate încât n-am mai putut scoate o vorbă. Nu mi-am luat ochii de la ea până ce n-a terminat de pregătit laptele de pasăre.

— Acum, gustaţi-l, zise ea.

L-am gustat şi am jurat că e nectar. Ea îşi adună ouăle, se ghemui în faţa mea şi mă urmări în vreme ce mâncam, cu un aer tandru, matern.

— Ce fel de haine aţi dori? mă întrebă ea.

— Haine pe care să le poată purta un gentleman. Greşit sau nu, cred că ăsta-i rolul care mi se potriveşte cel mai bine. Pe domnul Saint-Ives (căci sub acest nume voi călători) mi-l

---

[27] În Anglia din acea vreme, dreptul de a emite bancnote nu aparţinea exclusiv unei singure bănci, ci unui mare număr de societăţi comerciale bancare. Abraham Newlands administra una din aceste bănci şi avea dreptul de a semna bancnote. (n.t.)

imaginez ca pe un personaj oarecum dramatic şi costumaţia lui trebuie să fie corespunzătoare.

— Există totuşi o dificultate, zise ea. Pentru hainele de gata se pune problema de a i se potrivi ca talie, iar îmbrăcămintea unui gentleman elegant... oh, trebuie neapărat să cadă perfect! Mai ales cu... (se opri o clipă)... manierele dumneavoastră prea distinse pentru obiceiurile de aici.

— Vai de sărmanele mele maniere! Dar, scumpa mea prietenă, tocmai aceste mărunte distincţii fac pe bărbaţi să sufere. Dumneavoastră sunteţi foarte distinsă, vreau să spun că atrageţi atenţia, chiar când veniţi în mijlocul unei mulţimi să vizitaţi pe sărmanii prizonieri din cetate.

De teamă să nu-mi sperii cumva îngerul cel bun, am schimbat imediat vorba dând câteva indicaţii în privinţa stofei şi a culorii hainelor.

Ea făcu ochi mari şi exclamă:

— Ah, domnule Saint-Ives... dacă aşa urmează să vă numiţi... nu zic că nu vi s-ar potrivi. Credeţi însă că pentru o călătorie ar fi indicate? Mi-e teamă... (se opri o clipă şi zâmbi)... mi-e teamă că ar fi o nebunie!

— Ei da, şi eu nu sunt nebun?

— Încep să cred că sunteţi într-adevăr.

— Aşa-i! Dar prea multă vreme am fost un personaj grotesc. Puteţi oare înţelege că cel mai dureros lucru pentru mine în această captivitate a fost tocmai îmbrăcămintea? Ia-mă prizonier... dacă vrei pune-mă în lanţuri... dar să fiu tot eu. Dumneavoastră nu ştiţi ce înseamnă să umbli ca un clovn printre duşmani, am adăugat eu trist.

— O, dar sunteţi prea nedrept! protestă ea. Vorbiţi de parcă i-ar fi trecut cuiva prin gând să râdă de dumneavoastră. Nimeni nu s-a gândit la asta. Tuturor ne pare rău. Chiar şi mătuşii mele... deşi uneori vorbele ei nu erau chiar de bun gust... s-o fi auzit ce spunea acasă. Se interesa foarte mult de dumneavoastră. Ne întrista fiecare cârpitură de pe hainele dumneavoastră; parcă le cârpise o soră neîndemânatică.

— O soră... n-am avut niciodată. Şi dacă spuneţi că nu v-am făcut să râdeţi...

— Vai, domnule Saint-Ives! Niciodată! exclamă ea. Nici măcar o clipă. Totul era atât de trist. Să vezi un gentleman...

— În haine de arlechin, cerşind.

— Să vezi un gentleman lovit de năpastă şi îndurând-o cu atâta nobleţe, completă ea.

Capitolul IX
UNDE SUNT TREI, AL PATRULEA E DE PRISOS

Tot restul zilei am dormit în colţul coteţului, pe şalul Florei. Nu m-am trezit decât în clipa când în ochi mă izbi o lumină. Am sărit în picioare suflând greu (în acel moment visam că mă legănam atârnat în funie de parapetul castelului) şi l-am văzut pe Ronald aplecat asupra mea cu un felinar. Mi-am dat seama că trecuse de miezul nopţii, că dormisem cam şaisprezece ore şi că Flora îşi băgase păsările în coteţ fără ca eu s-o aud. M-am întrebat dacă nu s-a oprit să mă privească în timp ce dormeam. Puritanele găini dormeau acum duse, iar eu, bine dispus, în speranţa unei mese bune, le-am urat ironic noapte bună. Am fost condus prin grădină şi introdus fără zgomot într-un iatac de la parterul conacului. Acolo am găsit săpun, apă şi brice – pe care imberba mea gazdă mi le oferi oarecum ruşinat – şi un rând de haine noi. Am simţit o nespusă plăcere, aproape o bucurie de copil, că m-am putut iarăşi bărbieri fără să mai depind de bărbierul închisorii. Părul îmi crescuse dezagreabil de lung, dar nu m-am încumetat să mi-l scurtez singur. De fapt, am socotit că nu-mi stătea prea rău, fiind natural ondulat. Hainele erau aproape aşa cum mi le dorisem. Vesta era din stofă de lână fină, pantalonii din caşmir de bună calitate, iar haina îmi cădea extraordinar de bine. În orice caz, când mi-am văzut chipul în oglindă, preschimbat ca în poveste, i-am făcut o plecăciune.

— Scumpul meu prieten, i-am spus lui Ronald, nu aveţi cumva şi puţin parfum?

— Ah, nu! exclamă el mirat. Dar la ce v-ar folosi?

— Într-o campanie parfumul e un element esenţial. Dar mă pot descurca şi fără parfum.

Apoi mă conduse, cu aceeaşi grijă să nu facem zgomot, într-o mică sufragerie cu ferestre boltite. Obloanele erau închise, lumina lămpii conspirativ micşorată. Frumoasa Flora mă întâmpină vorbindu-mi în şoaptă şi când m-am aşezat la masă, amândoi mă serviră cu precauţii, care ar fi părut exagerate chiar pentru „urechea” lui Dionysius[28].

---

[28] Un loc în carierele de piatră din Siracuza de unde se auzeau cele mai mici zgomote şi unde, zice-se, tiranul Siracuzei, Dionysius, se ascundea ca să afle tainele prizonierilor închişi în acele cariere. (n.t.)

— Mătuşa doarme sus, zise tânărul arătând cu degetul spre tavan.

Şi gândul că eram atât de aproape de locul de odihnă al lornionului de aur mă nelinişti şi pe mine întrucâtva. Admirabilul nostru tânăr adusese din oraş o plăcintă cu carne şi m-am bucurat nespus observând că pusese alături şi o garafă cu acel minunat vin de Porto. În timp ce mâncam, Ronald mă puse la curent cu ştirile care circulau în oraş şi care, bineînţeles, erau toate în legătură cu evadarea. Trupe şi potere călări fuseseră trimise în urmărirea noastră în toate direcţiile, dar după ultimele informaţii nu fusese prins niciun evadat. Opinia oamenilor din oraş ne era foarte binevoitoare. Eram lăudaţi pentru curajul dovedit şi multora le părea rău că şansa de a nu fi până la urmă prinşi era atât de mică. Cel care căzuse era unul cu numele de Sombref, un ţăran. Dormea în altă parte a cetăţii, aşa că eram sigur că foştii mei tovarăşi din baraca B scăpaseră şi de asemenea cei din baraca A.

De la acest subiect am trecut pe nesimţite la altele. Nu pot să exprim îndeajuns plăcerea pe care am simţit-o stând la aceeaşi masă cu Flora, îmbrăcat în haine de gentilom, liber şi în deplinătatea capacităţii mele spirituale şi intelectuale, de care aveam acum mare nevoie pentru a face faţă celor doi prieteni cu firi complet diferite de a mea. În ochii lui Ronald trebuia să apar în postura de cavaler şi ostaş înflăcărat, iar în urechile Florei cuvintele mele să sune în aceeaşi notă profund sentimentală de mai înainte. În noaptea aceea am reuşit să mă întrec pe mine însumi şi să-mi farmec gazdele. Încetul cu încetul am uitat, ei de temerile lor şi eu de prudenţa mea, până când am fost readuşi la realitate de o catastrofă, la care ne-am fi putut foarte bine aştepta, dar care nu mai puţin ne-a surprins când s-a produs.

Am umplut toate paharele.

— Aş dori, am spus eu în şoaptă, să rostesc un toast... sau mai exact trei, dar atât de strâns legate unul de altul încât nu pot fi separat închinate. Doresc mai întâi să închin în sănătatea unui brav şi, cu atât mai mult, generos duşman. M-a găsit dezarmat, fugar şi lipsit de ajutor. Ca leul din fabulă a socotit că nu este de demnitatea sa o victorie atât de măruntă şi, în loc să-şi facă o glorie dintr-o ispravă uşoară, a preferat să câştige un prieten. Doresc apoi să închin în sănătatea unei frumoase şi

gingaşe inamice. M-a găsit în închisoare, m-a consolat cu nepreţuita-i înţelegere şi tot ce a făcut de atunci ştiu că a făcut-o din generozitate şi o implor... deşi nu îndrăznesc să sper... ca generozitatea ei să se dovedească şi iertătoare. Şi, în sfârşit, doresc să închin pentru prima şi poate ultima oară în sănătatea... poate încă de pe acum în amintirea... unuia care a luptat, nu totdeauna fără a-i birui, împotriva soldaţilor din neamul dumneavoastră, dar care, până la urmă biruit, a venit aici numai pentru a fi încă o dată biruit de mâna loială a unuia şi de ochii de neuitat ai celuilalt.

S-ar putea ca vocea mea să fi avut în aceste momente o rezonanţă prea puternică sau ca Ronald, în dorinţa de a-şi exprima cât mai cald ospitalitatea, să-şi fi pus paharul cu zgomot pe masă. Oricum, cert este că abia îmi terminasem urările, când atenţia ne-a fost atrasă de o bufnitură în plafonul de deasupra noastră. S-ar fi zis că un corp foarte greu căzuse pe podea, probabil de la înălţimea unui pat. N-am văzut niciodată consternarea zugrăvită în culori mai vii decât cea de pe feţele gazdelor mele. Mi-au propus să fug repede în grădină sau să mă ascund sub o sofa de lângă perete. Pentru prima soluţie nu mai era timp, pentru că acum se auzeau paşi apropiindu-se; cât priveşte a doua soluţie, am refuzat-o cu indignare.

— Dragii mei, mai bine moartea decât ridicolul, am exclamat eu.

Nu-mi terminasem bine vorba când uşa se deschise şi în prag apăru un personaj binecunoscut, prietena mea cu lornion de aur. Într-o mână ţinea un mic sfeşnic cu fund plat, în cealaltă, cu o siguranţă de carabinier, un pistol. Era înfăşurată în şaluri, care nu-i ascundeau totuşi complet candida-i cămaşă de noapte, iar pe cap purta o bonetă a cărei arhitectură nu prevestea nimic bun. Astfel echipată, intră în cameră, puse jos sfeşnicul şi pistolul, ca nemaifiindu-i necesare, se uită în jurul camerei într-o tăcere mai grăitoare decât ocările. Apoi, cu glas sever şi o înclinare abia schiţată, mi se adresă mie:

— Cu cine am plăcerea?

— Doamnă, sunt foarte încântat să vă cunosc, i-am răspuns eu. Explicaţia e cam lungă şi întâlnirea noastră, deşi plăcută, pentru mine este cu totul neaşteptată. Sunt sigur că...

Am constatat însă că nu eram sigur de nimic.

— Am onoarea... am încercat eu să continui.

Dar am constatat că nu aveam decât onoarea de a nu mai avea ce spune şi că mă aflam la cheremul ei.

— Doamnă, am reluat eu şirul, trebuie să fiu sincer cu dumneavoastră. Aţi dovedit bunăvoinţă şi compasiune faţă de prizonierii francezi. Eu sunt unul dintre aceştia şi dacă nu mi-aş fi schimbat înfăţişarea, l-aţi fi recunoscut în mine pe „individul ciudat" care a avut norocul să vă facă nu o dată să zâmbiţi.

Continuând să mă privească prin lornion, mormăi ceva nemulţumită şi întorcându-se spre nepoată, zise:

— Flora, cum a ajuns omul acesta aici?

Vinovăţii porniră amândoi o dată să îngaime explicaţii, care se încheiară cu o tăcere penibilă.

— Cred că puteaţi măcar s-o anunţaţi şi pe mătuşa voastră, îi admonestă ea.

— Doamnă, am intervenit eu, tocmai voiau să facă acest lucru. Că nu au făcut-o încă, e vina mea. I-am rugat să vă respecte somnul şi să amâne pentru mâine dimineaţă formalitatea prezentării mele.

Bătrâna doamnă mă privi cu vădită neîncredere, iar eu n-am găsit altceva mai potrivit decât să-i fac o profundă şi, vă asigur, graţioasă reverenţă.

— Prizonierilor francezi le stă bine acolo unde li se cuvine şi nu cred că locul lor e în sufrageria mea, zise ea.

— Doamnă, sper să nu vă simţiţi ofensată dacă vă voi spune că, exceptând castelul Edinburg, nu-mi pot închipui alt loc din care aş dori să plec mai repede.

La care, spre uşurarea mea, am observat pe faţa-i împietrită furişându-se o urmă de zâmbet imediat stăpânit.

— Dacă îmi îngădui o firească întrebare, care e numele dumitale?

— Vicontele Anne de Saint-Ives şi sunt la dispoziţia dumneavoastră.

— Musiu viconte, zise ea, mi-e teamă că ne faceţi prea mare cinste, nouă nişte oameni de rând.

— Prea stimată doamnă, îngăduiţi-mi să stăm puţin de vorbă serios. Ce-ar fi trebuit să fac? Unde să mă fi dus? Şi cum puteţi să vă supăraţi pe aceşti copii cărora li s-a făcut milă de un nenorocit ca mine? Umilul dumneavoastră servitor nu este un aventurier atât de periculos încât să fie întâmpinat cu pistoale şi... (adăugai zâmbind)... sfeşnice. Este doar un tânăr gentleman

la mare ananghie, urmărit de pretutindeni, şi care nu cere altceva decât să scape de urmăritori. Vă cunosc firea, o citesc pe faţa dumneavoastră.

Inima îmi tremura când rosteam aceste temerare cuvinte.

— Şi în Franţa, am continuat eu, se află prizonieri englezi nefericiţi, poate chiar la această oră. Poate chiar în această clipă îngenunchează ca şi mine; prind mâna aceleia care ar putea să-i ascundă sau să-i ajute şi-i sărută mâna ca şi mine...

Şi am dat să fac gestul.

— Ei, ei, opriţi-vă! strigă bătrâna doamnă, retezându-mi brusc apelul la bunele ei simţăminte. Fiţi demn! Cine a mai văzut aşa ceva? Şi, pentru Dumnezeu, dragii mei, ce facem cu el?

— Alungaţi-l, stimată doamnă, am zis eu. Alungaţi-l cât mai repede pe acest ins îndrăzneţ! Şi, dacă-i cu putinţă şi inima dumneavoastră bună vă îngăduie, daţi-i o mână de ajutor pe drumul pe care trebuie să pornească.

— Dar ce-i cu plăcinta asta? exclamă ea revoltată. Flora, de unde-i plăcinta asta?

Niciun răspuns nu veni din partea amărâţilor şi (aş putea spune) deznădăjduiţilor mei complici.

— Şi acesta-i vinul meu de Porto? continuă ea. Ei drăcie, nimeni nu vrea să-mi ofere un pahar din vinul meu de Porto?

M-am grăbit s-o servesc eu.

Mă privi pe deasupra lornionului cu o expresie care mă surprinse.

— Sper că ţi-a plăcut? zise ea.

— Este un vin într-adevăr excepţional.

— Ei bine, află ca tatăl meu l-a pritocit. Puţini se pricepeau ca tatăl meu la vinul de Porto. Dumnezeu odihnească-l!

Se aşeză apoi pe un scaun cu aerul de a fi luat o mare hotărâre.

— Şi deci doriţi să plecaţi într-o anumită direcţie?

— Oh, am spus luând şi eu loc pe scaun, nu sunt câtuşi de puţin un vagabond cum presupuneţi dumneavoastră. Am prieteni distinşi, numai de-aş putea ajunge la ei, şi deocamdată nu doresc decât să fug cât mai repede din Scoţia. Iar pentru drum am destui bani, am adăugat şi i-am arătat teancul de bancnote.

— Bancnote englezeşti? remarcă ea. Astea nu sunt prea bune în Scoţia. Cred că le aveţi de la vreun nesăbuit de englez. Cât aveţi?

— Jur că nu m-am gândit niciodată să le număr! Dar voi face asta numaidecât.

Am numărat zece bancnote de câte zece lire sterline fiecare, toate purtând semnătura lui Abraham Newlands şi cinci ordine de plată de câte cinci guinee semnate de bancheri din Scoţia.

— Mai bine de o sută douăzeci şi şase de lire sterline! se miră bătrâna doamnă. Şi purtaţi asupra dumneavoastră o sumă atât de mare fără să-i fi numărat? Chiar dacă nu sunteţi un hoţ, puteţi fi uşor bănuit că sunteţi.

— Totuşi, doamnă, banii îmi aparţin în mod legal.

Luă unul dintre ordinele de plată şi fluturându-l mă întrebă:

— Nu cumva s-ar putea afla de la cine provin?

— Nu cred. Şi chiar aşa, nu prezintă importanţă. Mi le-a adus un englez, aşa cum bine aţi ghicit cu spiritul dumneavoastră de pătrundere. Au ajuns la mine prin intermediul unui avocat englez, din partea fratelui bunicului meu, contele de Kéroual de Saint-Ives, după câte ştiu cel mai bogat imigrant francez din Londra.

— N-am încotro, trebuie să vă cred pe cuvânt, zise ea.

— Puteţi avea toată încrederea, doamnă.

— Ei bine, în acest caz e-n regulă. Pe unul din aceste ordine de plată, de cinci guinee vă voi da, mai puţin comisionul de schimb, numerar în argint şi bancnote scoţiene, ca să puteţi ajunge până la graniţa Scoţiei. După aceea, musiu viconte, va trebui să vă descurcaţi singur.

Mi-am exprimat totuşi politicos îndoiala că suma va fi în cazul meu suficientă pentru o călătorie atât de lungă.

— Dar nu m-aţi lăsat să termin, zise ea. Dacă nu sunteţi un gentleman prea pretenţios ca să călătoriţi alături de doi ciobani, cred că am găsit tocmai ceea ce vă trebuie şi Dumnezeu să nu judece prea aspru o biată bătrână trădătoare. La ciobanul fermei, au poposit doi oameni, care mâine de cu noapte vor porni la drum spre Anglia... şi, după părerea mea, aţi face bine să călătoriţi împreună cu aceşti oameni vânjoşi.

— Pentru Dumnezeu, doamnă, să nu mă credeţi chiar atât de nevolnic! Un vechi soldat al lui Napoleon nu poate fi bănuit de aşa ceva. Dar, stimată doamnă, aş dori să ştiu în ce scop? Şi

cum credeţi că mi-ar fi de ajutor tovărăşia acestor desăvârşiţi gentlemeni?

— Stimate domn, nu vă daţi deloc seama de situaţia primejdioasă în care vă aflaţi, aşa că e bine să vă lăsaţi în grija celor care o cunosc. Poate că n-aţi auzit niciodată de potecile turmelor de vite sau despre ciobani; şi, desigur, n-am să-mi pierd acum toată noaptea ca să vă explic. E de ajuns să vă spun că... spre ruşinea mea!... eu mă voi ocupa de toată treaba asta şi că numai în acest fel va trebui să călătoriţi. Ronald, continuă ea, du-te repede în deal la ciobani, scoală-i din pat şi spune-i lui Sim cât mai desluşit să nu plece fără să dea ochii cu mine.

Ronald nu dorea altceva decât să plece de lângă mătuşa lui şi părăsi numaidecât camera şi conacul, fără să mai scoată o vorbă, de parcă dorea mai degrabă să fugă decât să dea ascultare unui ordin. Bătrâna doamnă se întoarse apoi spre nepoată.

— Aş vrea să ştiu ce facem cu el noaptea asta!

— Eu şi Ronald ne-am gândit să-l ducem în coteţul găinilor, zise Flora roşindu-se.

— Iar eu îţi spun că nu poate fi dus într-un asemenea loc, replică mătuşa. În coteţul găinilor, auzi dumneata! Dacă trebuie să fie musafirul nostru, nu se cuvine să doarmă în coteţul acela puturos. Cred că cel mai potrivit loc este camera ta, dacă într-o situaţie atât de neaşteptată va accepta să doarmă acolo, iar tu, Flora, vei dormi cu mine.

N-am putut să nu admir prudenţa şi tactul acestei bătrâne pline de autoritate. De altfel, nu aveam niciun motiv să mă opun. Şi, înainte de a mă dumeri bine, m-am trezit singur.

Sunt sigur că, pentru a nu mă scăpa din ochi, diavolul meu binevoitor n-a închis ochii toată noaptea. Înainte de a se face ziuă, fu lângă patul meu cu o lumânare lungă, mă trezi, îmi întinse nişte haine îngrozitor de nepotrivite pentru mine şi mă invită să le vâr pe-ale mele într-o legătură, ca fiind cu totul neindicate pentru călătorie. M-am îmbrăcat bombănind necăjit în nişte haine din stofă ţărănească, aspră ca pânza de sac, care cădeau pe mine ca un linţoliu; şi ieşind din cameră, am constatat că dragonul îmi pregătise un suculent mic dejun. Se aşeză în capul mesei, îmi turnă ceaiul şi conversă cu mine în timp ce mâncam, cu mult bun simţ, dar cu o vădită lipsă de farmec. Cât de mult regretam că era ea şi nu Flora, cât de aspru

am judecat-o comparând-o cu încântătoarea ei nepoată! Dar dacă amfitrioana mea nu era frumoasă, în schimb se îngrijise de călătoria mea. Intrase în legătură cu cei ce aveau să-mi fie tovarăşi de drum, iar planul ei părea să fie cum nu se putea mai bun. Eram în situaţia unui tânăr englez care fugea să nu fie prins de poliţie; în Scoţia se lansaseră mandate de arestare împotriva mea şi era necesar să trec graniţa în ascuns şi fără a mai pierde timp.

— Le-am dat foarte bune referinţe despre dumneavoastră, zise ea, şi sper că le veţi întări. Le-am spus că n-aveţi pe conştiinţă niciun păcat, dar că sunteţi „hăituit”... dacă acesta este cuvântul corect... pentru datorii.

— Nu vă supăraţi, doamnă, dar nu v-aţi exprimat bine. Nu sunt un om care se sperie uşor, dar veţi fi, cred, de acord că acest cuvânt sună destul de barbar şi medieval ca să-l facă şi pe un biet străin să tresară.

— Acesta este termenul folosit în legea scoţiană şi pe un om cinstit nu trebuie să-l sperie, zise ea. Sunteţi însă un tânăr glumeţ. Văd că vă arde încă de glume şi vă doresc să n-aveţi niciun motiv să le regretaţi.

— Pentru că-mi place să glumesc, vă rog să nu credeţi că sunt un om uşuratic. Bunătatea dumneavoastră m-a cucerit, mă supun întru totul hotărârilor dumneavoastră cu cea mai sinceră afecţiune şi vă rog să mă consideraţi de-acum înainte cel mai devotat dintre prietenii dumneavoastră.

— Bine, bine, zise ea, uitaţi vine prietenul dumneavoastră devotat, ciobanul. Cred că e grăbit să plece şi nu voi avea linişte până nu vă voi vedea cât mai departe şi până ce nu vor fi spălate farfuriile înainte să se trezească slujnica. Avem, slavă Domnului, una care doarme buştean.

Dimineaţa începea să mijească şi să întunece strălucirea lumânării lângă care dejunasem. Doamna se ridică de la masă, iar eu îi urmai exemplul. Mă frământasem toată vremea să găsesc o cale să schimb măcar o vorbă cu Flora sau cel puţin să-i scriu un răvaş. Cât timp am dejunat, ferestrele rămăseseră deschise – probabil ca să dispară urmele trecerii mele pe-acolo – şi acum tânărul Ronald apăru pe pajiştea din faţă, iar căpcăunul meu se aplecă în afară ca să-i vorbească.

— Ronald, cel care trecea pe lângă zid nu era Sim?

Am prins momentul. Chiar în spatele ei era un toc, cerneală şi hârtie. Am scris „Te iubesc”, dar, înainte de a putea să mai scriu ceva sau să şterg ce scrisesem, eram deja ţinta lornionului de aur.

— Gata! începu ea; dar, observând ce făceam, se întrerupse. Hm! Vreţi să scrieţi ceva?

— Câteva însemnări, doamnă, i-am răspuns eu repede, înclinându-mă.

— Însemnări? zise ea... Sau un răvaş?

— Cred că-i vorba de o subtilitate[29] a limbii engleze, pe care nu o înţeleg.

— Orice-ar fi, vreau să vă spun deschis ce gândesc, musiu viconte, continuă ea. Bănuiesc că doriţi să fiţi considerat un gentleman.

— Vă mai puteţi îndoi, doamnă?

— Deocamdată mă îndoiesc că aţi apucat pe drumul cel bun, zise ea. Aţi venit în casa mea, nu aş putea spune exact cum. Sunteţi de acord, cred, că-mi datoraţi câteva cuvinte de mulţumire, chiar dacă n-ar fi decât pentru micul dejun. Dar, pentru mine, cine sunteţi? Dacă lăsăm deoparte înfăţişarea şi manierele, nu sunteţi decât un tânăr fără căpătâi, cu câteva bancnote englezeşti în buzunar şi cu un preţ pus pe capul dumneavoastră. Eu sunt o doamnă, am fost fără voia mea gazda dumneavoastră şi doresc ca această legătură întâmplătoare cu familia mea să înceteze cât mai curând posibil şi definitiv.

Cred că mă înroşisem.

— Doamnă, însemnările mele nu prezintă nicio importanţă, şi cea mai mică dorinţă a dumneavoastră pentru mine e lege. Aţi avut... şi aţi binevoit a mi-o spune... o îndoială în privinţa mea. Iată le rup.

Şi cititorul poate fi sigur că le-am rupt cum nu se putea mai conştiincios.

— Văd că sunteţi un tânăr de treabă, zise dragonul şi mă conduse spre pajiştea din faţă.

Acolo ne aşteptau fratele şi sora şi, după câte mi-am putut da eu seama la lumina slabă a dimineţii, amândoi păreau să fi trecut prin clipe grele. Ronald n-a îndrăznit să se uite în ochii mei în prezenţa mătuşii şi era vădit jenat. Cât despre Flora,

---

[29] În engleză, cuvântul *note* (răvaş), la plural are sensul de „însemnări”. (n.t.)

înainte de a avea timp să-mi arunce o privire, dragonul o şi luă de braţ şi porniră, prin semiîntunericul primelor licăriri ale zorilor, să traverseze grădina fără să schimbe o vorbă. Ronald şi cu mine le urmarăm în aceeaşi tăcere.

Zidul înalt, pe creasta căruia şezusem cocoţat doar cu o dimineaţă înainte, avea o poartă. Bătrâna doamnă o descuie şi în cealaltă parte dădurăm de un bărbat spătos, cu înfăţişare bădărănoasă, care stătea rezemat de un jgheab de piatră, proptit într-o bâtă înspăimântătoare.

— Sim, i se adresă imediat mătuşa, dumnealui e tânărul domn.

Sim îi răspunse cu un mormăit ininteligibil şi cu un gest al mâinii şi al capului în semn de salut.

— Ei bine, domnule Saint-Ives, mi se adresă bătrâna doamnă, e timpul să porniţi la drum. Dar, mai întâi, să vă schimb ordinul de plată de cinci guinee. Uitaţi, aici aveţi patru lire sterline în bancnote scoţiene şi restul în monede de argint, mai puţin şase peni. Şilingul este, cred, ceva mai ieftin, dar v-am acordat beneficiul îndoielii. Căutaţi să-i folosiţi cât mai chibzuit.

— Iar aici, domnule Saint-Ives, zise Flora, vorbind pentru întâia oară, aveţi un tartan care vă va fi foarte necesar într-o călătorie atât de grea. Sper că veţi accepta să-l primiţi din mâinile unui prieten din Scoţia, adăugă ea cu glas tremurat.

— Stejar veritabil, eu însumi l-am tăiat, zise Ronald şi-mi înmână o bâtă numai bună într-o încăierare.

Ceremonia acestor daruri şi aerul zorit al ciobanului îmi spuneau că trebuia să plec. M-am lăsat într-un genunchi şi mi-am luat rămas bun de la mătuşă. Am făcut acelaşi gest în faţa nepoatei, dar cu câtă pasiune! Pe tânăr, l-am îmbrăţişat şi l-am strâns la piept cu atâta dragoste, încât aproape că l-am sufocat.

— Bun rămas! Rămâneţi cu bine! am zis. Nu-mi voi uita în veci prietenii. Amintiţi-vă din când în când de mine. Rămâneţi cu bine!

Şi cu asta, m-am întors şi am pornit la drum. Nu făcusem decât câţiva paşi şi am auzit în urma mea închizându-se uşa din zidul cel înalt. Nu încape îndoială că era opera mătuşii; şi din câte cunosc eu firea oamenilor, sunt sigur că nu m-a cruţat de câteva vorbe usturătoare. Mărturisesc însă că şi de-aş fi auzit-o, nu m-aş fi supărat, deoarece eram convins că dintre admiratorii

pe care îi lăsasem la conacul Swanston, mătuşa nu era cel mai puţin sincer.

Capitolul X
CIOBANII

Nu mi-a fost prea uşor să mă potrivesc la pas cu proaspătul meu tovarăş de drum pentru că, deşi obişnuit avea un mers agale legănat, dizgraţios, când socotea necesar putea să meargă şi repede. Ne uitam unul la celălalt – eu dintr-o firească curiozitate, el cu un vădit aer de repulsie. Am aflat mai târziu că nu mă putea suferi pentru că îngenuncheasem în faţa doamnelor şi mă luase drept un „caraghios de trubadur”.

— Aşadar, vrei să mergi în Anglia? mă întrebă el.

— Da, i-am răspuns eu.

— Probabil că acolo locuieşti, zise el, după care iarăşi tăcu, şi nu mai scoase o vorbă vreme de un sfert de ceas de mers fără oprire.

În acest răstimp am ajuns într-o vale pustie care şerpuia printre dealuri. Prin mijlocul ei curgea un pârâu care din loc în loc făcea ochiuri de apă limpede. Lângă ochiul cel mai din vale dădurăm de o turmă de oi miţoase şi de un bărbat cu înfăţişare aidoma domnului Sim, care tocmai îşi lua prânzul de dimineaţă cu pâine şi brânză. La apropierea noastră, acesta se ridică. (Mai târziu am aflat că se numea Candlish.)

— Pe omul ăsta trebuie să-l trecem dincolo, îi zise Sim. Este dorinţa bătrânei doamne Gilchrist.

— Bine, bine, zise celălalt şi, amintindu-şi de buna-cuviinţă, mi se adresă cu un zâmbet solemn:

— Bună ziua!

Am fost de aceeaşi părere şi l-am întrebat la rându-mi cum o mai ducea.

— Foarte bine, răspunse el, după care, fără alte politeţuri, porniră amândoi să mâne oile la drum. Treaba aceasta, ca de altfel întreaga supraveghere a turmei, o făceau doi câini ciobăneşti, frumoşi şi inteligenţi, pe care Candlish şi Sim îi conduceau cu porunci aproape monosilabice. Nu peste mult începurăm să urcăm o coastă de munte, pe o potecă anevoioasă neumblată, pe care nu o observasem până atunci. Un necontenit zgomot de rumegat şi ciripitul potârnichilor albe, neobişnuit de numeroase în aceste ţinuturi, însoţeau marşul nostru, pe care mersul pe-ndelete al acestor ierbivore şi nepotolita lor poftă de mâncare îl făceau plictisitor de lent. Cei

doi ghizi ai mei mergeau în mijlocul turmei într-o tăcere calmă, pentru care nu puteam decât să-i admir. Cu cât îi priveam mai mult, cu atât mă uimea mai tare asemănarea dintre ei. Erau îmbrăcaţi cu veşminte din aceeaşi ţesătură aspră de casă; purtau ciomege identice; sub nas aveau petele caracteristice ale celor care prizează tutun.; amândoi erau înfăşuraţi cu câte un pled, din cele numite tartane ciobăneşti. Priviţi din spate, era cu neputinţă să-l deosebeşti pe unul de celălalt; ba chiar şi din faţă semănau foarte mult. Iar această impresie era şi mai mult întărită de asemănarea de necrezut dintre firile lor. Am încercat de trei, patru ori să înfiripez un schimb de idei, de simţăminte sau măcar câteva vorbe simple ca între oameni. Singurul lor răspuns era un „da” sau un „hm” şi cu asta dialogul nostru lua sfârşit fără alt comentariu. N-aş putea spune că asta nu mă necăjea; dar când, după o bucată mai lungă de drum, Sim se întoarse spre mine şi-mi întinse un corn de berbec cu tutun de prizat, întrebându-mă: „Obişnuieşti?”, i-am răspuns cam arţăgos:

— Crede-mă, domnule, că aş priza şi piper, doar-doar s-o sparge gheaţa dintre noi.

Dar nici această vorbă de duh nu dezlegă limbile tovarăşilor mei şi nici măcar nu-i înduioşă.

În acest ritm am ajuns pe o creastă, de unde poteca se vedea coborând abrupt într-o vâlcea pustie, lungă cam de-o leghe şi închisă la celălalt capăt de dealuri golaşe. În acest punct cu vedere largă, Sim se opri, îşi scoase pălăria şi-şi şterse fruntea.

— Iată-ne ajunşi pe vârful Howden, zise el.

— Da, da, vârful Howden, zise Candlish.

— Ţi-e sete, domnule Saint Ivy? mă întrebă primul.

— Te rog, nu mă chinui. Nu tot aşa îl întreabă şi Satana pe păcătos? i-am replicat eu.

— De ce te superi, omule? Vreau să-ţi ofer o duşcă, zise el.

— O, dacă aveţi ceva de băut, nu mi-e mai puţin sete ca tovarăşilor mei de drum.

Sim scoase apoi de sub tartan o sticlă neagră din care am băut toţi pe rând, închinând fiecare în sănătatea celorlalţi. Am constatat că în asemenea ocazii aceşti oameni urmau o anumită regulă de politeţe, pe care cititorul poate fi sigur că n-am stat în cumpănă să o respect. Fiecare se ştergea întâi la gură cu dosul mâinii stângi, în dreapta ţinea sticla şi închina cu glas tare: „În

sănătatea voastră!” Apoi înghiţea din băutură cât îi era pofta. Această mică ceremonie era, după câte am putut observa, singura deprindere a însoţitorilor mei care aducea cu politeţea şi se repeta la anumite răstimpuri, de obicei după un urcuş. Din când în când luau şi câte o îmbucătură de brânză de oaie şi dintr-o pâine de o formă necunoscută, care pe cât am înţeles (dar fără să afirm cu toată certitudinea) se numeşte „prăjitura tunzătorului de oi” [30]. Şi pot spune că la atâta s-au redus relaţiile dintre noi în prima zi.

Pentru mine a fost un prilej să observ natura extraordinar de deprimantă a acestei regiuni, prin care drumul şerpuit al turmelor a continuat să ne poarte ceasuri şi chiar zile de-a rândul. Dealuri după dealuri sălbatice, despărţite de pâraie prin care am fost nevoiţi să trecem sau la marginea cărora ne-am oprit peste noapte; nesfârşite întinderi de tufărişuri, nesfârşite stoluri de potârnichi albe; ici şi colo, pe marginea unui pârâiaş, mici desişuri încântătoare de sălcii şi mesteceni albi; ici şi colo, ruinele unei vechi fortăreţe fără însemnătate; acestea erau trăsăturile caracteristice invariabile ale ţinutului. Uneori puteam zări, dar numai în depărtare, fumul unui târguşor, al unei singuratice case de ţară sau al unui conac de pe terenurile de vânătoare. Cu aceste excepţii, pot spune că am trecut printr-un neîntrerupt pustiu – fără îndoială una din cele mai aride regiuni din Europa; şi când mă gândesc că mă aflam doar la câteva leghe de capitală – unde tribunalele judecau zilnic fel de fel de pricini, soldaţii păzeau fortăreaţa şi oameni talentaţi de renume creau opere literare sau ştiinţifice – cu atât mai ciudat îmi apărea acest ţinut sărac, nepopulat şi totuşi vestit, prin care călătoream. Dar totodată îmi arăta cât de înţeleaptă fusese doamna Gilchrist, când m-a trimis cu aceşti aspri însoţitori şi pe acest drum neumblat.

Nu-mi mai dau seama ce itinerar am urmat, n-am ştiut niciodată exact numele locurilor şi nici distanţele străbătute, iar acum le-am uitat cu totul şi regretul meu e cu atât mai mare cu cât sunt convins că în acele zile am trecut şi ne-am oprit prin locuri pe care le-a făcut celebre pana lui Walter Scott. Ba mai mult, am credinţa că norocul m-a favorizat să-l întâlnesc şi chiar să stau de vorbă cu acest neasemuit scriitor. Omul cu care ne-

[30] Pregătită din făină de ovăz sau mazăre, obişnuită în Scoţia şi în nordul Angliei. (n.t.)

am întâlnit era un gentleman înalt, voinic, între două vârste, puţin încărunţit, cu trăsături aspre, dar prietenos şi atrăgător. Călărea pe un poney de munte, învelit cu un pled peste surtucu-i verde şi era însoţit de o tânără amazoană, fiica sa, o făptură fermecătoare. Ne-au ajuns din urmă într-o regiune de tufărişuri, şi-au strunit caii şi ne-au însoţit cam un sfert de oră, înainte de a porni iarăşi în galop pe coasta dealului din stânga. Mare mi-a fost mirarea constatând că la chemarea acestui ciudat gentleman, neînduplecatul Sim, strigat pe nume cu multă familiaritate, dintr-o dată s-a însufleţit şi a început să discute cu el despre meşteşugul de-a mâna turmele şi despre preţul vitelor, iar acest gentleman nu a socotit sub demnitatea lui să ia o priză de tutun din nelipsitul corn de berbec. Am observat imediat că ochii străinului erau aţintiţi spre mine, dar din conversaţia care a urmat între ei nu am putut în acel moment să prind decât o parte; restul l-am reconstituit, mai mult sau mai puţin exact, din ce mi-a spus după aceea Sim.

Se pare că gentlemanul îl întrebase:

— Omul acela e fără îndoială un cioban de ocazie.

Sim îi răspunsese că eram un tânăr gentleman care avea motive personale să călătorească în ascuns.

— Bine, bine, zisese el, nu-i nevoie să-mi spui mai mult. Ştii bine că sunt omul legii şi că tăcerea e de aur. Sper însă că nu-i nimic grav.

Sim îi spusese că era vorba doar de o datorie bănească.

— O, dacă ar fi numai asta, zisese gentlemanul şi, întorcându-se spre mine, mă întrebă:

— Aşadar, domnule, aflu că dumneata călătoreşti din plăcere prin pustietatea asta?

— O, da, desigur, domnule, i-am răspuns, vă asigur că mă amuză nespus de mult.

— Te invidiez, zise el. Când eram tânăr, am călărit şi eu multe mile pe aici. Tinereţea mea zace îngropată prin aceste locuri, sub fiecare tufă, ca sufletul desfrânatului Lucius. Dar trebuie să ai un ghid. Încântarea ce-ţi poate oferi acest ţinut o găseşti mai ales în legende, care cresc aici din belşug ca murele.

Apoi, atrăgându-mi atenţia asupra unui fragment de zid ruinat, nu mai mare decât o piatră de mormânt, îmi istorisi, drept exemplu, legenda celor care locuiseră cândva acolo. După

mulţi ani, într-o zi când mă amuzam citind romanul *Waverley*[31] am dat peste povestirea pe care mi-o istorisise gentlemanul cu surtuc verde în acele locuri pustii! În minte îmi reapăru aievea ca în vis scena de atunci, timbrul vocii, accentul său nordic şi chiar configuraţia terenului, aspectul cerului şi starea vremii. Necunoscutul în surtuc verde fusese Marele Anonim! Îl întâlnisem pe Scott; ascultasem o povestire istorisită de el; aş fi vrut să-i scriu, să-i arăt că-l cunosc, să-i spun că povestirea îmi sună şi astăzi în urechi. Dar descoperirea venise prea târziu, căci marele om plecase deja din lumea viilor, împovărat de onoruri şi de nenorociri.

Scott ne oferi apoi fiecăruia câte o ţigară, îşi luă rămas bun şi dispăru peste dealuri împreună cu fiica sa. Iar când l-am întrebat pe Sim cine era, acesta îmi răspunse:

— Castelanul[32], omule! Toată lumea îl cunoaşte.

Din nefericire, răspunsul lui nu m-a lămurit atunci prea mult.

Trebuie să vă povestesc însă o altă întâmplare mult mai importantă. Ajunsesem aproape de graniţă. Călătorisem multă vreme pe drumul bătut şi păscut de milioane de turme şi nu întâlnisem încă niciuna din cele mânate în mod obişnuit pe acest drum. Dar într-o dimineaţă, foarte devreme, am zărit, cam la o leghe depărtare, îndreptându-se spre drumul turmelor, o altă caravană asemănătoare cu a noastră, dar mai numeroasă. Amândoi însoţitorii mei începură îndată să se agite. Se urcau pe movile, priveau cu mâna streaşină la ochi turma care se apropia şi se consultau între ei vădit alarmaţi. Între timp mi-am dat seama că atitudinea lor reţinută faţă de mine nu însemna câtuşi de puţin ostilitate şi mi-am luat curajul să-i întreb ce-i neliniştea.

— Oameni răi, îmi răspunse Sim.

Câinii fură ţinuţi atenţi toată ziua şi turma îşi continuă drumul vrând-nevrând neobişnuit de repede. Sim şi Candlish cumpăniră tot timpul situaţia, prizând tutun şi vorbind mai mult ca de obicei. Recunoscuseră, pare-se, doi inşi din acea caravană – unul cu numele de Fia şi celălalt cu numele de Gillies. N-am putut niciodată să aflu dacă între ei exista vreo veche duşmănie nerezolvată; dar Sim şi Candlish se aşteptau din partea lor la orice ticăloşie sau acte de violenţă. Candlish se felicită în

[31] Opera lui Walter Scott, publicată anonim. (n.t.)

[32] W. Scott se considera descendentul vechilor nobili scoţi. Îşi construise un castel la Abbotsford şi ţinea să ducă o viaţă de mare senior. (n.t.)

repetate rânduri pentru gândul bun „de a-şi fi lăsat ceasul acasă la iubită”, iar Sim îşi flutura mereu ciomagul şi îşi blestema soarta că va trebui să-l folosească.

— N-am să stau pe gânduri o clipă să-l ating la scăfârlie cu ăsta, chiar de-ar fi să intru în păcat, zise el.

— Ei bine, domnilor, dacă ne atacă, îi vom primi cum se cuvine, am zis vâjâind în jurul capului ciomagul de stejar dăruit de Ronald.

— Da? Te-ncumeţi? zise Sim cu o licărire de admiraţie pe faţa-i inexpresivă.

În aceeaşi seară, obosiţi de drumul de-o zi fără oprire, am poposit pe un mic dâmb înverzit, din vârful căruia curgea un izvor cu apă limpede, doar cât să-ţi speli mâinile. Cinasem şi ne culcasem, dar încă nu adormisem, când mârâitul unui câine ne făcu să tresărim. Toţi trei ne-am ridicat în capul oaselor. Am ascultat o clipă atenţi şi iarăşi ne-am culcat, dar de astă dată cu ciomegele gata pregătite. Un om trebuie să fie străin de ţară, proscris, soldat şi pe deasupra tânăr, ca să nu-i pese de aventură. Fără să am habar de pricina dintre ei sau de urmările probabile ale întâlnirii, eram hotărât să lupt alături de tovarăşii mei de drum, aşa cum altădată nu şovăisem să mă aliniez lângă camarazii mei în dimineaţa unei bătălii. Nu trecu mult şi din buruieni săriră trei indivizi şi n-am apucat bine să ne ridicăm în picioare, că ne-au şi atacat; în clipa următoare fiecare luptam cu câte un adversar, pe care abia îl puteam zări în lumina slabă a amurgului. Nu pot descrie cum s-a desfăşurat lupta dintre ceilalţi. Ticălosul din faţa mea era extraordinar de agil şi priceput în mânuirea ciomagului. De la primul atac m-a silit să stau în defensivă şi să cedez mereu teren până ce, în sfârşit, am izbutit să-i dau o lovitură şi numai din poziţia de apărare. L-am lovit însă în beregată. A căzut la pământ ca un popic şi nu s-a mai mişcat.

Acesta a fost, pare-se, semnalul de încetare a confruntării. Ceilalţi combatanţi s-au descleştat unii de alţii imediat; adversarilor noştri li s-a îngăduit să-şi ridice camaradul căzut şi să-l ducă cu ei, iar eu am înţeles din asta că acest gen de întâlniri nu era întru totul străin de regulile cavalereşti şi că avea mai mult caracterul unui turnir, decât al unei lupte pe viaţă şi pe moarte. Au socotit probabil că eu împinsesem lucrurile prea departe, deoarece în timp ce-şi transportau camaradul rănit, pe

faţa adversarilor noştri se putea citi o vădită consternare; şi nici nu ajunseseră bine dincolo de coama dealului, că Sim şi Candlish şi-au şi trezit turma obosită şi am pornit în marş forţat de noapte.

— Cred că lui Faa îi e foarte rău, zise unul din ei.

— Da, părea rănit de moarte, spuse celălalt.

— E vina lui, zise primul şi iarăşi nu mai scoaseră o vorbă.

După câtăva vreme, Sim se întoarse către mine:

— Cam tare te-ai grăbit cu ciomagul.

— Poate prea tare, am zis. Mi-e teamă că domnul Faa... dacă acesta îi e numele... a păţit-o rău.

— Nu m-ar mira, răspunse Sim.

— Şi ce se poate întâmpla? am întrebat.

— Ei, zise Sim, trăgând aer adânc în piept. Ca să-mi dau o părere, treaba asta nu s-a petrecut cum se cuvenea. De fapt, domnule Saint Ivy, nu ştiu ce să spun. Am avut noi şi înainte de asta capete sparte... şi încăierări din astea; am avut câte un picior rupt, poate două; dar toate astea noi ciobanii ne-am făcut obiceiul să le ţinem numai între noi. N-am avut însă niciodată de-a face cu un mort şi nu-mi pot da seama ce va crede Gillies de cuviinţă să facă în această împrejurare. Afară de ăsta, se va găsi în mare încurcătură dacă se duce acasă fără Faa. Oamenii se îmbulzesc grozav cu întrebările, mai ales când nu-i vorba de ei.

— Asta aşa-i, zise Candlish.

Mi-am dat seama că urmările puteau fi foarte grave şi pentru a-i linişti am zis:

— Oricum, cel mai bun lucru ar fi să trecem graniţa şi să ne despărţim. Dacă veţi avea necazuri, puteţi pe bună dreptate să aruncaţi vina pe fostul vostru tovarăş de drum; iar dacă voi fi urmărit, voi căuta să-mi pierd urma.

— Domnule Saint Ivy, zise Sim oarecum înviorat. Să lăsăm asta. Vorba-i că am cunoscut până acum tot felul de domni; şi mai aşa şi mai altminteri; dar n-am văzut prea des un gentleman care să se bată atât de bine ca dumneata.

Aşadar, marşul nostru de noapte continuă fără întrerupere. Stelele începuseră să pălească, răsăritul să se lumineze şi noi, câini şi oameni, tot mergeam abia târându-ne în urma oilor istovite. Sim şi Candlish se tânguiau mereu; „pentru animale asta-i curată moarte”, spuneau ei; dar gândul judecăţii şi al

spânzurătorii îi zorea tot înainte. În ce mă priveşte, nu eram prea mult de compătimit, căci toată noaptea şi puţinul cât mai avurăm de călătorit împreună, m-am amuzat ascultându-l pe Sim care, pentru a-şi arăta admiraţia pentru bravura mea, îşi dezlegase în sfârşit limba. Candlish rămase tot tăcut; aşa îi era firea; dar Sim îşi dădu pe faţă, fără rezervă, firea-i guralivă şi talentul său de povestitor. Cei doi erau vechi tovarăşi de drum, strâns legaţi unul de altul, trăind pe acele nesfârşite terenuri de vânătoare, în frăţia tăcerii, cum am auzit vorbindu-se despre vânătorii din apus. Aş exagera spunând că în legătura dintre acei doi oameni hâzi, cu iz puturos de tutun, exista o cât de mică urmă de afecţiune; în schimb, îi lega o încredere mutuală nemărginită şi fiecare manifesta o surprinzătoare admiraţie pentru calităţile celuilalt. Candlish exclama cu admiraţie: „Sim ăsta e un minunat tovarăş de drum!” Iar Sim mă asigură de repetate ori, trăgându-mă deoparte: „Craidon ca bătrânul ăsta împuţit nu găseşti în toată Scoţia”. Cei doi câini păreau că fac parte integrantă din această familie strâns unită şi am remarcat că stăpânii lor urmăreau continuu isprăvile şi apucăturile lor. Aveau o mulţime de povestiri despre câini, şi nu numai despre cei de acum, ci şi despre cei pe care-i avuseseră în trecut. „Oo, dar asta nu-i nimic, începea Sim. Era un cioban în Manar, pe care-l chema Tweedie... ţi-aduci aminte de Tweedie, Can’lish?”. „Fain tip!” zicea Candlish. „Ei, Tweedie avea un câine...”

Am uitat povestea; cred însă că era plictisitoare şi, bănuiesc, născocită, dar călătoria mea cu ciobanii m-a învăţat să fiu mai îngăduitor şi poate chiar credul când e vorba de povestiri cu câini. Splendide şi veşnic neobosite creaturi! Când îi vedeam după o zi de drum zbenguindu-se, lătrând, sărind, luând atitudini ciudate şi mişcându-şi anume cozile stufoase, de parcă dădeau reprezentaţii în faţa unor spectatori şi căutau să-i încânte prin graţia şi frumuseţea lor, şi apoi când mă întorceam şi mă uitam la Sim şi Candlish, care abia mergeau târându-şi picioarele în urma turmei, dizgraţioşi în tartanele din jurul umerilor încovoiaţi şi cu nasurile mânjite de tutun, mai că aş fi preferat să fiu câine decât om. Dar simpatia ce le-o purtam câinilor nu era împărtăşită. În ochii lor eram o făptură invizibilă ca aerul. Rareori mă lăsau să-i mângâi o clipă sau îmi lingeau în grabă mâna cu limba lor umedă, pentru ca iarăşi să se întoarcă

gudurându-se la acele zeităţi murdare, stăpânii lor, iar aceştia mai mult ca sigur să-i înjure pentru zbenguielile lor.

Ultimele ore ale călătoriei au fost cele mai agreabile pentru mine şi cred pentru toţi. Când veni vremea să ne despărţim, între noi se înfiripase o oarecare intimitate şi o stimă reciproc împărtăşită, care ne-a făcut mai grea despărţirea. Pe la patru după-amiază ne-am urcat pe o coastă pleşuvă, de unde am putut vedea panglica marelui drum al Nordului care avea să-mi călăuzească paşii de-aci înainte. I-am întrebat cât aveam de plată.

— Nimic, răspunse Sim.

— Ce prostie mai e şi asta! am exclamat. Mi-aţi arătat drumul, mi-aţi dat de mâncare, m-aţi îndopat cu whisky şi acum nu vreţi să primiţi nimic?

— Păi, am fost angajaţi pentru asta, replică Sim.

— Angajaţi? Ce vrei să spui?

— Domnule Saint Ivy, zise Sim, asta-i o treabă care ne priveşte numai pe Candlish, pe mine şi pe bătrâna doamnă Gilchrist. Dumneata n-ai avut nimic de spus în treaba asta, aşa că n-ai nicio obligaţie.

— Dar, omule, eu nu pot accepta să fiu pus într-o situaţie atât de ridicolă. Eu n-am nici în clin nici în mânecă cu doamna Gilchrist şi refuz să-i rămân dator.

— Nu văd cum ai putea să scapi de asta, zise ciobanul.

— Plătindu-vă aici pe loc.

— Vai, domnule Saint Ivy, dar asta ar însemna plată de două ori pentru acelaşi lucru, protestă el.

— Vrei să spui că n-ai să primeşti banii mei?

— Cam aşa. Afară de asta, e mai bine să-ţi păstrezi banii pentru cei cărora le eşti datornic. Dumneata eşti tânăr, domnule Saint Ivy, şi nesocotit; cred însă că de vei fi mai chibzuit şi mai prevăzător, poţi să ai încredere în dumneata. Dar, ţine bine minte ce-ţi spun: cel ce are rânduială, cruţă multă osteneală.

Ei bine, ce-aş mai fi putut spune? Am acceptat mustrarea şi, luându-mi rămas bun de la cei doi, am pornit singur pe drumul ce avea să mă ducă spre sud.

— Domnule Saint Ivy, fură ultimele cuvinte ale lui Sim, nu i-am înghiţit niciodată prea mult pe englezi; dar aş putea spune că dumneata îmi pari un tânăr foarte cumsecade.

Capitolul XI
DRUMUL MARE AL NORDULUI

În timp ce coboram dealul, în minte îmi sunau ultimele cuvinte ale prietenului meu, ciobanul. Nu suflasem o vorbă acestor oameni despre naţionalitatea sau situaţia mea, pentru că partea – de altfel cea mai frumoasă – a purtării lor fusese faptul de a nu mă iscodi cu nicio întrebare; totuşi nu se îndoiseră o clipă că eram englez. Aşa îşi explicaseră ei de bună seamă accentul meu ceva mai diferit de al lor. Şi atunci m-am gândit că, din moment ce în Scoţia am putut fi luat drept englez, aş putea ca în Anglia să trec drept scoţian. În acest caz, nu-mi rămânea decât să le imit dialectul. În timpul cât stătusem în preajma lui Sim şi Candlish îmi însuşisem destul de multe cuvinte din dialectul lor. Simţeam că aş fi fost în stare să spun povestea cu câinele lui Tweedie atât de natural încât să păcălesc chiar şi pe un băştinaş. M-am gândit, însă, că numele meu Saint-Ives nu era prea potrivit, dar mi-am adus aminte că în comitatul Cornwall exista un orăşel cu acest nume şi deci aş putea foarte bine să-l dau drept locul meu de baştină şi m-am hotărât să spun că familia mea e din Cornwall şi că am învăţat la o şcoală scoţiană. M-am gândit apoi să spun că nu am nicio ocupaţie deoarece, nepricepându-mă la nimic, m-ar fi putut da de gol şi ultimul neghiob. Aşadar, am luat hotărârea să mă dau drept un tânăr gentleman destul de înstărit, dar leneş şi cu apucături ciudate, care cutreieră ţara pe banii săi ca să-şi înzdrăvenească sănătatea, să cunoască noi locuri şi să petreacă în chip plăcut.

La Newcastle, primul oraş în care am ajuns, înainte de a mă duce la han mi-am cumpărat cele necesare pentru acest rol – o raniţă şi o pereche de jambiere. Am continuat să port tartanul ca o amintire mult iubită. Era călduros, necesar dacă avea să mă mai prindă noaptea pe drum şi-apoi mi-am dat seama că nu era deloc nepotrivit pentru un bărbat elegant. Astfel echipat făceam destul de bine impresia unui călător căruia îi plăcea să meargă pe jos. Surprinzător era doar faptul că-mi alesesem tocmai acest anotimp, dar le-aş fi spus că trebuia să-mi aranjez nişte treburi urgente, adăugând zâmbind că sunt un excentric. Nu-mi pasă pe ce vreme călătoresc. Ce dracu! Doar nu sunt de zahăr sau un cocoloşit ca să mă sperii de un pat neaerisit sau de

o fulguire de zăpadă; şi bătând cu pumnul în masă aş fi cerut încă o sticlă de băutură ca un tânăr gentleman gălăgios şi jovial ce eram. Tactica mea (ca să zic aşa) era să vorbesc mult, dar să nu spun nimic. La mesele de la han, locurile pitoreşti ale ţinutului, preocupările comerciale ale comesenilor şi evenimentele politice îmi oferiră un vast câmp de subiecte, despre care puteam să discut nestânjenit, fără să dau vreo informaţie despre mine. Niciunul nu era mai vorbăreţ ca mine; mă împrieteneam cu oricine; şi mai aveam o poveste lungă (greu de crezut) cu o mătuşă a mea, poveste care putea să-i convingă de naivitatea mea şi pe cei mai bănuitori. „Cum!” îşi spuneau ei probabil, „prostănacul ăsta să ascundă ceva! Păi, m-a asurzit cu o poveste despre mătuşa lui, de mă doare capul. Abia aşteaptă să-i dai prilejul şi începe să-ţi povestească despre toate neamurile lui de la Adam încoace şi despre toată averea lui, până la ultimul sfanţ.” Un tip serios s-a arătat atât de înduioşat de lipsa mea de experienţă, încât mi-a dat câteva sfaturi: că eram prea tânăr, spunea el, ca să cunosc oamenii (în vremea aceea arătam înşelător de tânăr, încât puteam uşor să spun că aveam doar douăzeci şi unu de ani, ceea ce în aceste împrejurări mă ajuta mult), că societatea din cârciumi e foarte amestecată, că ar fi bine să fiu cu mai mare băgare de seamă şi aşa mai departe. La care i-am răspuns că nu făceam rău nimănui şi că nu mă aşteptam ca alţii să-mi facă vreun rău.

— Dumneata eşti unul din acei oameni prea prudenţi cu care eu nu m-aş putea împrieteni, i-am spus. Dumneata eşti genul de om circumspect. Lumea, stimate domn, e alcătuită din prevăzători şi novici! Şi eu sunt un novice.

— Mă îndoiesc, îmi zise el, că ai s-ajungi prea departe fără să-ţi frângi gâtul.

M-am oferit să facem rămăşag că nu se va întâmpla aşa şi el plecă clătinând din cap.

Îmi plăcea mai ales să discut despre politică şi război. Nimeni nu bârfea Franţa mai înverşunat ca mine; nimeni nu era mai pornit ca mine împotriva americanilor. Şi, când diligenţa poştală care mergea spre nord sosi împodobită cu frunze verzi de stejar, iar vizitiul şi garda erau răguşiţi de cât strigaseră „Victorie” am mers până acolo încât i-am tratat pe toţi cu punci preparat de mine însumi fără zgârcenie, şi mi-am exprimat entuziasmul cu vorbe din acestea:

— Pentru strălucita victorie de la Nivelle! Dumnezeu să-l binecuvânteze pe lordul Wellington şi armatele lui fie în veci biruitoare! Şi Soult[33], ticălosul, să mai ia o săpunealã ca asta!

Nicicând n-a fost aplaudat un orator cu mai multă căldură ca atunci; nicicând n-a fost un om mai îndrăgit de mulţime ca mine. Aşa am petrecut toată noaptea. Unii dintre cei prezenţi nu s-au putut duce în camerele de culcare decât sprijinindu-se unul de altul sau ajutaţi de slugile hanului, iar ceilalţi au dormit pe laurii gloriei acolo unde i-am lăsat. În dimineaţa următoare, la micul dejun, a avut loc o nouă reuniune de ochi roşii şi pumni ameninţători. Eu am avut grijă ca patriotismul meu să fie mai puţin înflăcărat. Să nu mă învinovăţească nimeni de nepăsare faţă de înfrângerile Franţei; Dumnezeu ştie cât sufeream în mine. Gândiţi-vă însă că în situaţia mea nu puteam să mă port altfel; şi de asemeni că firea mea galică, comunicativă, mă împingea să mă avânt în împrejurări neaşteptate cu o uşurinţă de şcolar. Uneori, însă, m-am lăsat poate dus prea departe de această poznaşă pornire şi o dată era cât pe-aici s-o păţesc.

Asta s-a petrecut în oraşul de scaun episcopal Durham. La masă eram o societate foarte numeroasă, printre care foarte mulţi din acei bătrâni „tory” rafinaţi, flegmatici şi zgârciţi la vorbă. Eu mi-am luat de la început rolul de vedetă şi, venind vorba despre francezii din Peninsulă, le-am dat o seamă de amănunte (spunându-le că-mi fuseseră istorisite de un văr al meu, stegar) despre nişte orgii canibalice din Galicia, la care luase parte nici mai mult nici mai puţin însuşi generalul Caffarelli. Generalul acela nu-mi plăcuse niciodată, fiindcă mă pusese cândva la arest pentru nesupunere. Şi la descrierea lui în culori negre a contribuit probabil şi un pic de ranchiună. Nu-mi mai amintesc amănuntele, dar au fost fără îndoială mult exagerate. Cert e că i-am amuzat grozav pe acei nătărăi şi sentimentul de siguranţă pe care mi l-au insuflat feţele năuce şi gurile lor căscate m-a încurajat să merg cam prea departe. Din nefericire, la masă era şi un omuleţ tăcut, care s-a bucurat mult de istorioara mea. Nu din simţul umorului, deoarece nu făcea deloc haz de cele istorisite; nici dintr-o mai bună cunoaştere a faptelor, de care era cu totul străin; ci doar dintr-o simplă coincidenţă de sentimente.

[33] Soult, Nicolas, Jean-de-Dieu (1769–1851). Mareşal francez, care a luptat sub Napoleon. (n.t.)

Îndată ce-am terminat de mâncat, am ieşit în stradă cu gând să vizitez catedrala şi am observat că omuleţul mergea tăcut în urma mea. La câteva case mai departe de han, într-un loc întunecos al străzii, i-am simţit mâna atingându-mi braţul. M-am întors repede şi l-am văzut uitându-se la mine compătimitor.

— Vă cer iertare, domnule, zise el, dar istorioara asta a dumneavoastră a fost nespus de amuzantă. Hî-hî! Nespus de nostimă. V-am înţeles foarte bine, domnule! V-am dibuit! Sunt încredinţat, domnule, că de-am putea să stăm puţin de vorbă ne-am da seama că avem multe păreri comune. Uite, colo-i cârciuma „Clopotul albastru”, un loc foarte potrivit. Are bere bună, domnule. N-aţi vrea să beţi cu mine o cană de bere?

Era ceva ambiguu şi tainic în gesturile omuleţului acestuia, încât, mărturisesc, mi-a stârnit curiozitatea. Şi, cu toate că simţeam că săvârşesc o imprudenţă, i-am acceptat propunerea şi peste câteva minute ne aflam faţă-n faţă la o bărdacă de bere fiartă cu zahăr şi arome. Aici, cu glas abia şoptit, îmi zise:

— În sănătatea Marelui Om, domnule! Cred că mă înţelegi? Nu?

Apoi se aplecă spre mine până ce nasurile aproape ni se atinseră şi continuă:

— În sănătatea împăratului!

Mă simţeam foarte încurcat şi, cu toată aparenţa inofensivă a individului, am intrat în panică. Mă gândeam că e prea sincer, de fapt prea îndrăzneţ, ca să fie spion. Dar, chiar dacă nu avea intenţii rele, era totuşi un om nespus de imprudent şi deci cu totul nepotrivit să fie încurajat de un prizonier evadat. În consecinţă, am ales calea de mijloc. Am acceptat toastul în tăcere şi am băut fără entuziasm.

El continuă să-l elogieze pe Napoleon, cum nu auzisem niciodată în Franţa ori – dacă auzisem – numai din gura slujbaşilor plătiţi pentru asta.

— Şi acest Caffarelli, nu-i un om minunat? adăugă el. N-am auzit prea multe despre el. Nu vreau amănunte, domnule... niciun fel de amănunte! Aici ne luptăm cu mari greutăţi ca să obţinem informaţii nepărtinitoare.

— Cred că am auzit şi în alte locuri despre asemenea greutăţi, am spus eu fără să vreau. Cât priveşte pe Caffarelli, nu-i nici

şchiop, nici orb, are două picioare şi un nas în mijlocul feţei. Mă interesează tot atât cât pe dumneata leşul domnului Perceval![34]

Mă privi fix.

— Pe mine nu mă poţi înşela! se oţărî el la mine. Dumneata ai servit sub el. Dumneata eşti francez! Am dat în sfârşit de unul din neamul ăsta nobil, înaintaş al glorioaselor principii de libertate şi fraternitate. Sssst! Nu, e-n regulă. Mi s-a părut că-i cineva la uşă. În ţara asta de sclavi nu ne putem spune nici nouă înşine ce gândim. Spionul şi călăul, domnule... spionul şi călăul! Şi totuşi undeva arde o lumânare. Aluatul cel bun dospeşte, domnule... dospeşte dedesubt. Chiar în oraşul ăsta se află câţiva oameni curajoşi, care se întâlnesc în fiecare miercuri. Trebuie să rămâi aici două, trei zile ca să ne cunoşti. Nu în casa asta. Avem alta, mai liniştită. Are bere bună... bere blondă slabă. Acolo, te vei afla printre prieteni, printre fraţi. Vei auzi păreri foarte îndrăzneţe, zise el cu glas tare, umflându-şi pieptul îngust. Monarhie, Creştinism... toate aceste vorbe înşelătoare din trecut... Confreria Liberă din Durham şi Tyneside le ia în derâdere.

Perspectiva de a mă duce acolo era nespus de periculoasă pentru un gentleman al cărui unic scop era să treacă neobservat! Confreria Liberă nu mă atrăgea deloc; sentimentele îndrăzneţe nu erau de mine şi am încercat să-l domolesc.

— Domnule, dumneata uiţi, pare-se, că Împăratul meu a reintrodus creştinismul.

— O, domnule, dar asta-i politică, exclamă el. Dumneata nu-l înţelegi pe Napoleon. I-am urmărit întreaga carieră. Îţi pot explica politica lui de-a fir a păr. Uite, de pildă Peninsula, despre care ai vorbit atât de amuzant, dacă ai vrea să vii cu mine în casa unui prieten care are harta Spaniei, îndrăznesc să spun că într-o jumătate de ceas te-aş putea lămuri perfect cum s-a desfăşurat războiul.

Nu puteam să accept. Dintre cele două alternative, am preferat să am de-a face cu tory-i englezi, şi după ce ne-am dat întâlnire pentru a doua zi, pretextând o subită durere de cap m-am dus la han, mi-am luat raniţa şi pe la ora nouă seara am fugit din acest loc afurisit. Era frig, cerul înstelat şi senin şi

[34] Perceval, Spencer (1762–1812), om de stat englez, preşedinte al Consiliului de Miniştri în 1809, a condus războiul împotriva lui Napoleon; a fost asasinat de un nebun pe culoarele Camerei Comunelor. (n.t.)

drumul uscat, puţin îngheţat. De fapt, nu aveam deloc intenţia să merg prea departe şi pe la orele zece, zărind pe dreapta drumului ferestrele luminate ale unei berării, m-am hotărât să rămân acolo peste noapte.

Era contrar principiului meu de a frecventa numai hanuri scumpe; iar ceea ce era să păţesc aici a fost de ajuns ca să fiu şi mai grijuliu în viitor. Fumoarul, în care se strânsese foarte multă lume, era îmbâcsit cu nori groşi de fum de tutun şi plăcut luminat de flăcările cărbunilor din cămin. Chiar lângă cămin era un scaun liber, care mi-ar fi convenit foarte mult atât pentru căldură cât şi pentru plăcerea de a fi în societate, şi eram pe punctul să-l ocup când am fost oprit de un ins din apropiere.

— Iertaţi-mă, domnule, zise el, dar scaunul acesta e al unui soldat britanic.

Un cor întreg de glasuri îi întăriră spusele şi mă lămuriră despre ce era vorba. Soldatul era unul din eroii lordului Wellington. Fusese rănit la Rowland Hill. Luptase sub comanda lui Colburne. Pe scurt, acest individ privilegiat servise în toate corpurile expediţionare şi sub toţi generalii comandanţi din Peninsulă. Bineînţeles, m-am scuzat. Nu aveam de unde să ştiu. Ce dracu! Nici măcar un soldat n-are dreptul la ce-i mai bun în Anglia! Vorbele mele fură primite cu aplauze. M-am aşezat în colţul unei bănci şi am aşteptat apariţia eroului, în speranţa unei seri amuzante. Era, într-adevăr, un soldat de rând. Zic „într-adevăr”, deoarece un ofiţer nu s-ar fi bucurat de atâta popularitate. Fusese rănit la San Sebastian şi încă îşi mai purta braţul în eşarfă. Din păcate, fiecare din cei prezenţi îl îndopase cu băutură. Faţa lui sinceră de ţăran era îmbujorată de parcă avea friguri, ochii îi străluceau şi priveau împrăştiat, iar când se strecură printre admiratorii săi picioarele i se împleticeau.

Două minute mai târziu, mergeam iarăşi prin noapte pe drumul mare, şi, ca să explic de ce am fost silit să plec atât de repede, mă văd obligat să-l plictisesc pe cititor cu o amintire din vremea când eram pe front.

Într-o noapte, în Castilia, făceam de santinelă în prima linie. Inamicul era la câţiva paşi de mine. Ni se dăduse obişnuitul ordin să nu fumăm, să nu facem foc şi să nu vorbim. Ambele tabere tăceau chitic ca şoarecii, când am observat că santinela engleză din faţa mea făcea semne cu muscheta. I-am răspuns la fel şi ne-am furişat amândoi în albia seacă a râului care

despărţea cele două armate. Englezul dorea vin, iar noi aveam din belşug. Îmi dădu banii necesari şi eu, potrivit obiceiului, i-am lăsat zălog arma şi am plecat la bucătăria de campanie. Când m-am întors cu un burduf de vin, ce să vezi? Un drac de ofiţer englez năbădăios socotise de cuviinţă să schimbe avanposturile. O făcuse probabil din şicană, dar eu nu mă mai gândeam acum decât la caraghioslâcul situaţiei mele şi la pedeapsa ce aveam să primesc. Ofiţerii noştri închideau destul de greu ochii la astfel de schimburi de politeţi şi cu atât mai puţin la o vină atât de gravă sau, mai bine zis, o imprudenţă atât de uşuratică. Şi acum imaginaţi-vă în ce încurcătură mă aflam, rătăcind noaptea pe câmpiile Castiliei încărcat cu un burduf de vin de care nu aveam nevoie şi fără nicio ştire despre muscheta mea, afară doar că era undeva în armata lui Wellington. Englezul meu, însă, a fost ori un om foarte cinstit, ori foarte dornic de băutură, fiindcă până la urmă a izbutit să-mi semnalizeze postul unde se afla acum. Iar santinela engleză din Castilia şi eroul rănit de la cârciuma din Durham era una şi aceeaşi persoană; şi, dacă ar fi fost ceva mai puţin beat, ori eu mai puţin grăbit s-o iau la sănătoasa, călătoriile domnului Saint-Ives ar fi ajuns la sfârşit înainte de vreme.

Întâmplarea aceasta îmi dădu de gândit; afară de asta îmi stârni dârzenia şi – cu tot frigul, întunericul şi pericolul nopţii şi al tâlharilor de drumul mare – m-am hotărât să nu mă opresc până dimineaţa la micul dejun; o hotărâre binevenită, care-mi oferi în plus prilejul de a observa unul din obiceiurile ce caracterizează şi totodată stigmatizează o ţară. Era aproape de miezul nopţii când, departe înaintea mea, am zărit lumina mai multor făclii; curând după aceea am auzit zgomot de roţi şi de picioare târşâite şi nu peste mult am ajuns în coada unei lugubre procesiuni, cum doar în vis mai vedem. Cam o sută de persoane mărşăluiau la lumina torţelor într-o tăcere adâncă. În mijlocul lor era o căruţă şi în căruţă, pe o platformă înclinată, leşul unui bărbat, elementul central al acestei ceremonii, eroul a cărui îngropăciune avea să fie oficiată la acea neobişnuită oră. Mortul era un om de rând, sărăcăcios îmbrăcat, în vârstă de cincizeci, şaizeci de ani, cu beregata tăiată şi cămaşa răsfrântă ca să se vadă rana. Doar nişte pantaloni albaştri şi ciorapi cafenii îi serveau drept găteală, dacă se poate spune aşa despre un mort. Avea înfăţişarea înfiorătoare a unei figuri de ceară. Din

cauza jocului de lumini al torţelor, părea că se strâmbă la noi, se încruntă şi că uneori încearcă să vorbească. Căruţa cu această dezgustătoare încărcătură tragică, înconjurată de acea escortă de oameni tăcuţi şi torţe luminoase, îşi continuă drumul scârţâind încă o bucată de drum, iar eu am urmat-o plin de uimire, sentiment care nu peste mult avea să se schimbe în oroare. Procesiunea se opri la o încrucişare de drumuri. Făclierii se rânduiră de-a lungul gardului de mărăcini de pe margine şi atunci am văzut că în mijlocul răspântiei era săpată o groapă, iar alături aştepta o grămadă de var nestins. Căruţa fu dată cu spatele înapoi lângă marginea gropii, iar leşul tras de pe platformă şi aruncat înăuntru cu o brutalitate lipsită de orice respect. O ţepuşă bine ascuţită îi servise până atunci drept pernă. Aceasta fu acum scoasă şi, în timp ce mai mulţi voluntari o ţineau cu vârful în pieptul mortului, un individ bătu în ea cu un mai greu până ce străpunse în cealaltă parte (zgomotul acelor lovituri îl aud şi acum noaptea). Groapa fu umplută apoi cu var nestins şi cei prezenţi, uşuraţi parcă de o greutate, începură imediat să vorbească în şoaptă.

Mi se lipise cămaşa de piele, inima aproape încetase să-mi mai bată şi cu greu îmi reveni glasul.

— Vă rog să mă iertaţi, am îndrăznit să întreb în şoaptă pe unul de lângă mine. Ce înseamnă asta? Ce-a făcut? E îngăduit aşa ceva?

— Dar de unde vii dumneata? îmi răspunse el.

— Sunt călător, domnule, şi cu totul străin de locurile astea. Rătăcisem drumul când am zărit făcliile voastre şi aşa am ajuns să asist la această... această scenă de necrezut. Cine era omul acela?

— Un sinucigaş, zise el. Un ticălos, Johnnie Green.

Din lămuririle primite rezulta că era un scelerat care săvârşise numeroase omoruri şi până la urmă fiind pe punctul de a fi prins şi-a făcut singur seama. Ceremonia de coşmar de la răspântie era pedeapsa obişnuită în Anglia pentru sinucidere, act pe care Romanii îl cinsteau ca pe o virtute!

La popasul următor am tras la un han luxos, în stil englezesc vechi, unde am fost servit de o cameristă drăguţă. Am stat de vorbă şi am glumit cu ea în timpul mesei şi în vreme ce mi-a încălzit patul cu o drăcie de tigaie din alamă plină cu jăratec, mai mare ca ea; era pe cât de drăgălaşă pe atât de dezgheţată

şi îndatoritoare, s-ar putea spune chiar generoasă. Nu ştiu de ce, poate din pricina ochilor ei jucăuşi, mi-a inspirat încredere şi i-am spus că iubesc o domnişoară din Scoţia, iar ea m-a încurajat cu deosebită căldură şi cu vorbe pline de haz rustic.

În timp ce dormeam, diligenţa poştală care mergea spre nord se oprise la han pentru cină. Unul din călători uitase pe masă un exemplar din *Edinburgh Courant* şi în dimineaţa următoare drăgălaşa cameristă mi l-a pus la micul dejun în faţă, atrăgându-mi atenţia că în ziar sunt unele ştiri din ţara iubitei mele. M-am grăbit să-l iau sperând să mai aflu ceva veşti despre evadarea noastră, dar n-am găsit nimic. Eram pe punctul să-l las din mână, când privirea îmi căzu peste un pasaj care mă făcu atent. Faa era în spital grav bolnav şi se emiseseră mandate de arestare împotriva lui Sim şi Candlish. Oamenii aceia se dovediseră foarte loiali faţă de mine. În această situaţie grea, trebuia să le răspund cu aceeaşi loialitate. Şi, în speranţa că vizita la unchiul meu va fi încununată cu succes şi mijloacele mele băneşti sporite, am luat hotărârea să mă întorc de îndată la Edinburg, să dau pricina lor pe mâna unui avocat bun şi apoi să aştept să văd ce se întâmplă cu ei.

— Da, aşa-i. Sunt într-adevăr veşti despre iubita mea şi încă veşti foarte bune, i-am spus cameristei înapoindu-i ziarul.

Toată ziua aceea, am avut parte de un vânt tăios de iarnă care mă bătea direct în faţă; m-am înfăşurat în tartan şi mi se părea că simţeam căldura braţelor Florei în jurul meu.

Capitolul XII
URMĂRESC O CABRIOLETĂ ÎNCHISĂ, NU DEPARTE DE DESTINAŢIE

După mai multe etape nu prea lungi, am ajuns în sfârşit aproape de Wakefield şi-n minte îmi veni numele domnului Burchell Fenn. Cititorul poate-şi aminteşte că acest gentlemen îşi făcuse o îndeletnicire din a ajuta pe prizonierii francezi evadaţi. Cum făcea el treaba asta? Avea cumva o firmă: *Transport de evadaţi, adresaţi-vă înăuntru?* Ce preţ cerea pentru serviciile sale? Sau erau gratuite, caritabile? Întrebări ale căror răspunsuri nu le cunoşteam, dar doream foarte mult să le aflu. Mulţumită stăpânirii desăvârşite a limbii engleze şi bancnotelor lui Romaine, până acum mă descurcasem destul de bine şi fără ajutorul acestui domn; pentru liniştea mea sufletească trebuia totuşi să dezleg aceste taine şi, din păcate, nu ştiam nimic despre el afară de nume. Nu ştiam dacă, afară de îndeletnicirea de cărăuş al evadaţilor, mai avea şi altă meserie; dacă locuia la oraş sau la ţară; dacă era bogat sau sărac; şi nici măcar cum trebuia să vorbesc cu el ca să-i câştig încrederea. Aş fi făcut o foarte rea impresie dacă aş fi mers pe drumul mare întrebând în dreapta şi-n stânga despre un om asupra căruia nu puteam să dau decât prea puţine indicaţii; pe de altă parte, ar fi fost o curată neghiobie să ajung la uşa lui şi să dau acolo de poliţie! Curiozitatea de a dezlega enigma era însă foarte ispititoare şi m-am abătut din drum ca să trec prin Wakefield, cu gândul că doar-doar îi voi auzi pomenit numele, lăsând totul pe seama norocului meu dintotdeauna.

La Wakefield, am dormit într-un han bun, mi-am luat micul dejun la lumina lumânărilor odată cu călătorii unei diligenţe care mergea în sus şi am pornit la drum într-o foarte rea dispoziţie la care contribuiseră atât cei din jur cât şi frământările mele. Era încă devreme; atmosfera era umedă şi rece, iar soarele, abia răsărit, avea să fie curând ascuns după o perdea de nori grei de ploaie care porniseră din nord-vest şi de acolo se întinseseră peste întreg cerul. Începu să plouă cu stropi mari cristalini şi nu peste mult se puteau auzi şuvoaiele scurgându-se prin rigole şi şanţuri. Mă aşteptam la o ploaie torenţială şi la neplăcerea de a-mi leorcăi hainele, în privinţa cărora îndeosebi eram grijuliu ca o pisică. La un colţ al străzii am zărit, în lumina ultimei licăriri a

soarelui, o cabrioletă închisă, cum nu mai văzusem până atunci, care mergea înaintea mea la pas, trasă de nişte cai vădit istoviţi. Am grăbit pasul şi treptat am ajuns-o din urmă.

Dar, pe măsură ce mă apropiam, eram tot mai nedumerit. Auzisem că multe din aceste vehicule pe două roţi şi cu capră în faţă pentru vizitiu erau folosite de imprimeriile de stambă. Interiorul cabrioletei era destul de încăpător ca să intre o încărcătură bună de stambă sau la nevoie patru, cinci persoane. Ce-i drept, dacă ar fi călătorit acolo fiinţe omeneşti le-aş fi plâns de milă. Ar fi fost nevoite să călătorească în întuneric, fiindcă nu se vedea urmă de fereastră şi ar fi fost scuturate tot drumul ca nişte sticluţe de doctorie, deoarece cabrioleta, pe lângă aspectul ei diform, era şi foarte puţin cumpănită pe cele două roţi şi hurducăia din cale-afară. Totuşi, dacă aş fi bănuit cât de cât că era doar o simplă cabrioletă, nu m-aş mai fi gândit la ea; dar eram foarte curios să ştiu ce conţinea şi de unde venea. Roţile şi caii erau împroşcaţi cu noroi de toate culorile, ca şi cum făcuseră drum lung şi traversaseră regiuni din cele mai felurite. În zadar vizitiul îi plesnea tot timpul cu biciul. S-ar fi zis că merseseră o distanţă foarte lungă fără oprire, probabil toată noaptea, şi că vizitiul socotea că era în întârziere la această oră, timpurie, puţin după opt dimineaţa. M-am uitat la numele proprietarului scris pe cabrioletă şi am tresărit. Norocul mă ajută şi de astă dată: era numele lui Burchell Fenn!

— Bună dimineaţa, prietene, am zis eu.

Vizitiul, un ins bădărănos, cu păr ciufulit şi faţă ca o gulie, în loc să-mi răspundă la salut dădu mai abitir bici cailor. Bietele animale istovite abia îşi mai puteau duce un picior înaintea celuilalt; nu-i luară în seamă cruzimea, iar eu, văzând cât de zadarnice îi erau strădaniile, am zâmbit şi am continuat să mă ţin fără greutate alături de cabrioletă, foarte curios să aflu de ce se grăbea. Nu aveam o înfăţişare atât de spăimântătoare ca un om să fugă la apropierea mea; de fapt, ca orice om care are ceva de ascuns, mă deprinsesem să fiu mai degrabă sfios decât să-i înfricoşeze pe alţii. Vrând-nevrând vizitiul se lăsă păgubaş şi-şi puse biciul alături cu aerul unui om învins.

— Vasăzică voiai să fugi de mine? am zis eu. Păi, asta nu-i prea englezeşte.

— Iartă-mă, domnule, n-am vrut să te supăr, zise el ducând mâna la pălărie.

— De ce să mă supăr? Tot ce doresc e să mai schimbăm o vorbă pe drum, ca să ne treacă timpul mai plăcut.

Am înţeles că nu-i ardea „să-şi treacă timpul mai plăcut”.

— Atunci s-o luăm altfel. Sunt omul care nu se dă înlături să-şi ajute semenii în orice împrejurare, ca apostolul. Pot să-ţi spun că am călătorit în viaţa-mi cu oameni mai acri ca dumneata şi le-am fost de mult folos. Mergi acasă?

— Da, mă duc acasă, zise el.

— Ce fericită întâmplare pentru mine! am exclamat eu. Având acelaşi drum, vom putea să ne cunoaştem mai bine. Şi atunci de ce nu mă iei şi pe mine. Aş putea să stau pe capră lângă dumneata.

Omul smuci repede hăţurile, caii se opintiră, dar după doi iarzi se opriră în mijlocul drumului.

— Nu, nu te iau! zise el ameninţându-mă cu biciul. Cu mine nu-ţi merge.

— Nu-mi merge? Te-am rugat să-mi dai voie să mă urc, dar nici prin gând nu mi-a trecut să te silesc.

— Trebuie să am grijă de cabrioletă şi de cai. Şi, afară de asta, zise el, nu leg prietenie cu haimanalele. Mă înţelegi?

— Îţi mulţumesc pentru înduioşătoarea încredere ce-mi arăţi, am zis, apropiindu-mă şi mai mult de el în timp ce-i vorbeam. Recunosc totuşi că pe-aici drumul nu-i prea umblat şi fără îndoială se pot întâmpla tot felul de lucruri. Te temi! Bine faci şi apreciez prudenţa dumitale, firea dumitale bănuitoare de ţăran. În acest caz, de ce nu mă pui în situaţia de a nu putea să-ţi fac vreun rău? De ce nu deschizi uşa şi nu mă laşi să stau în cuşca asta sau cum vrei să-i spui?

Şi ca să fiu mai clar, am pus ostentativ mâna pe cabrioletă. Înainte fusese doar speriat, dar acum părea că-şi pierduse graiul şi mă privea înlemnit de frică.

— De ce nu? am continuat. E o idee bună. Acolo, nu ţi-aş putea face niciun rău, chiar de-aş fi monstrul Williams[35]. Important e să mă ţii încuiat. Fiindcă văd că are lacăt. Uşa e acum încuiată, am zis încercând-o. Apropo, ce fel de încărcătură ai? Trebuie să fie de preţ, de-o ţii sub lacăt.

Nu răspunse.

Am bătut la uşă ca un valet stilat şi am întrebat:

---

[35] Williams John, un celebru criminal care a săvârşit mai multe crime odioase la Londra, în anul 1812. (n.t.)

— E cineva acasă?

M-am oprit să ascult.

Dinăuntru se auzi un strănut înăbuşit nestăpânit, urmat imediat de altul. Vizitiul se întoarse înjurând şi începu să-şi bată caii atât de crunt, încât bietele animale se opintiră cu ultima urmă de vlagă şi echipajul porni în galop.

La primul strănut tresărisem şi mă dădusem speriat înapoi; dar în clipa următoare am înţeles. Aşadar, asta era taina îndeletnicirilor lui Fenn; aşa-i transporta el pe prizonierii evadaţi, cărându-i noaptea în cabrioleta lui acoperită, sub masca comerţului ambulant. Lângă mine fuseseră francezi; cel care strănutase era compatriotul meu, camaradul meu, poate chiar prietenul meu! Şi am luat-o la fugă după cabrioletă, strigând:

— Opreşte! Nu-ţi fie teamă! Opreşte!

Dar vizitiul îşi întoarse doar o clipă faţa speriată spre mine, apoi se plecă înainte răcnind la cai şi lovindu-i cu biciul. Caii goneau acum într-un galop nebun; şi cabrioleta sălta după ei prin făgaşele drumului într-un halo de ploaie şi împroşcături de noroi. Cu un minut înainte se târa ca o vacă oloagă; acum gonea ca trasă de sirepii lui Apolo. Nu ştii niciodată de ce e în stare un om până n-ai băgat frica în el!

Am alergat din răsputeri ca să păstrez distanţa, căci acum când mă ştiam atât de aproape de compatrioţii mei, singurul meu gând era să ajung la ei. O sută de iarzi mai departe, cabrioleta coti brusc într-o uliţă lăturalnică ascunsă într-un pâlc de arbori desfrunziţi şi am pierdut-o din vedere. Când am zărit-o iarăşi, se depărtase foarte mult şi vizitiul, crezându-se în afară de orice pericol, lăsase caii să meargă la pas. Convins că nu-mi mai poate scăpa am încetinit pasul ca să-mi recapăt răsuflarea, continuând să-i urmăresc.

Uliţa făcea o cotitură în unghi drept şi în faţa mea apăru o poartă, dincolo de care începea un drum acoperit cu pietriş şi mai departe am zărit o casă de cărămidă roşie, în stilul arhitectonic cum se construia cu şaptezeci de ani în urmă, a cărei faţadă cu multe ferestre dădea spre o peluză şi o grădină. În spate se vedeau dependinţele şi acoperişurile ascuţite ale hornurilor. Părea că fusese un conac şi între timp ajunsese locuinţa unui arendaş pe care nu-l interesase dichisul exterior. Oriîncotro întorceai ochii se vedeau semnele neglijenţei: tufe de flori răzleţe, crescute peste marginile aleilor, gazonul prost

întreţinut, ferestre sparte peticite cu hârtie sau astupate cu zdrenţe. Arbori deşi, cei mai mulţi pereni, înconjurau locul şi-l fereau de ochii curioşi ai vecinilor. Când am ajuns în faţa ei în acea dimineaţă posomorâtă de iarnă, pe o ploaie cu găleata şi cu vântul vuind în rafale peste bătrânele hornuri, cabrioleta era trasă lângă treptele uşii principale şi vizitiul discuta aprins cu domnul Burcell Fenn. Acesta stătea în picioare cu mâinile la spate – un bărbat mătăhălos cu trup ca de taur şi roşu la faţă ca luna în vremea secerişului. Şapca de jocheu, vestonul albastru şi cizmele îi dădeau aerul unui desăvârşit arendaş de treabă.

În timp ce mă apropiam, continuară să discute; apoi tăcură şi mă primiră uitându-se miraţi la mine. L-am salutat scoţându-mi pălăria:

— Am plăcerea să mă adresez domnului Burchell Fenn?

— Da, domnule, zise domnul Fenn ridicându-şi şapca de jocheu, drept răspuns la politeţea mea, dar cu privirea absentă şi mişcări lente, ca unul care continua să se gândească la altceva. Dar dumneata cine eşti? mă întrebă el.

— Am să vă explic mai târziu, am zis. Deocamdată ajunge să vă spun că am venit cu treburi.

Părea că se împacă anevoie cu răspunsul meu, fiindcă rămase cu gura căscată şi nu-şi luă o clipă ochii de la mine.

— Domnule, am continuat, nu vă supăraţi dacă vă amintesc că plouă al dracului şi că un loc la gura sobei şi eventual un pahar cu ceva fierbinte ar fi cât se poate de nimerite.

Într-adevăr ploaia se transformase acum într-un adevărat potop; jgheaburile casei huruiau; văzduhul era tot timpul străpuns de trăsnete asurzitoare. Nepăsarea de pe faţa-i şiroită de ploaie nu era deloc liniştitoare pentru mine. Dimpotrivă, exprima o îngrijorare care nu dispăru nici când îl văzu pe vizitiu întinzând gâtul de pe capră să ne observe, cu aerul unei păsări hipnotizate. Stăteam astfel tăcuţi, când deodată prizonierul din interiorul cabrioletei începu iarăşi să strănute; vizitiul, auzindu-l, tresări, dădu bici cailor şi dispăru după colţul casei. Fenn înghiţi în sec uşurat şi se întoarse spre uşa din spatele său.

— Poftiţi, poftiţi, domnule, zise el. Mă scuzaţi, domnule, dar zăvorul merge cam greu.

Într-adevăr, îi trebui mult timp să deschidă uşa, care, nu numai că era zăvorâtă pe dinafară, dar zăvorul părea că nu fusese de multă vreme folosit. Când în sfârşit se dădu deoparte

şi-mi făcu semn să intru înaintea lui, în prag mă întâmpină ecoul caracteristic al zgomotului de ploaie într-o încăpere goală. Holul în care mă aflam acum era destul de mare; în colţuri erau vase cu plante; lespezile pardoselii erau mânjite cu urme de picioare pline de noroi şi presărate cu paie. Pe masa de mahon, singura mobilă din cameră, fusese înfiptă o lumânare şi lăsată să ardă complet, desigur cu mult înainte pentru că picăturile de ceară scurse erau verzi din cauza mucegaiului. Sub efectul acestor impresii proaspete, mă cuprinse o bănuială. Mă găseam închis acolo, cu Fenn şi năimitul lui, într-o casă părăsită, cu o grădină neîngrijită, în mijlocul unei pădurici de arbori pereni – loc cum nu se putea mai potrivit pentru o faptă nelegiuită săvârşită la întuneric. Am avut atunci viziunea a două lespezi scoase din pardoseala holului şi a vizitiului care le aşternea peste mormântul meu în acea după-amiază ploioasă, şi perspectiva nu-mi plăcu deloc. Mi-am dat seama că nu-i de glumă, că sunt în pericol şi că trebuie să-i spun cât mai era timp cine sunt. Tocmai îmi căutam cuvintele cu care să încep, când am auzit în spatele meu uşa trântită cu zgomot. M-am întors şi abia am avut timp să-mi mânuiesc ciomagul ca să-mi salvez viaţa.

Atacul furios prin surprindere şi uriaşa greutate a agresorului meu erau în avantajul lui. În mâna dreaptă ţinea un pistol de o mărime puţin încurajatoare şi am fost nevoit să-mi folosesc întreaga forţă ca să i-l îndrept în altă direcţie. Cu mâna stângă mă ţinea la piept atât de strâns încât am crezut că mă va strivi sau sufoca. Gura îi era căscată, faţa de culoarea cârmâzului şi gâfâia îngrozitor, cu icnete animalice. Lupta, pe cât de înverşunat şi neaşteptat începuse, pe atât de repede luă sfârşit. Chefurile îl buhăiseră, îi îngreunaseră trupul şi-i secătuiseră puterile. Se mai opinti o dată, aproape gata să mă doboare dar, din fericire, în cursul acestei sforţări pistolul se descărcă şi simţii că strânsoarea lui slăbeşte şi că încheieturile îl lăsau. Picioarele nu-i mai putură susţine greutatea şi se prăbuşi în genunchi pe lespezile pardoselii.

— Cruţă-mă, zise el gâfâind.

Eram, nu numai ruşinat de spaima prin care trecusem, dar şi scârbit: îmi simţeam braţele vlăguite ca o femeie siluită de un monstru de felul acestuia. M-am smucit din scârboasa-i strânsoare, am înşfăcat pistolul, care – chiar descărcat – putea fi

o armă periculoasă în mâna lui şi l-am ameninţat cu patul pistolului.

— Să te cruţ? Bestie! am strigat eu.

Glasul i se opri în gâtu-i puhav, dar buzele încă mai articulau disperat aceleaşi cuvinte de implorare. Furia începu să-mi treacă; dar nu şi întreaga-mi scârbă. Abia aşteptam să fiu cruţat de această privelişte.

— Ascultă, sfârşeşte odată cu teatrul ăsta; îmi faci greaţă. N-am de gând să te ucid. Înţelegi? Am nevoie de tine.

Pe faţă îi apăru o expresie de uşurare, mai că aş fi zis plăcută.

— La dispoziţia dumitale cu tot... tot ce doreşti, zise el.

„Tot ce doreşti” era o vorbă mare. Spusă de el, îmi dădu de gândit.

— Ce vrei să spui? l-am întrebat. Că-mi vei dezvălui întreaga afacere?

— Da, răspunse el prompt.

— Ştiu că în afacerea asta e amestecat domnul de Saint-Ives, am zis. Am dat de urma dumitale din hârtiile lui. Ai să-mi mărturiseşti sincer cine sunt ceilalţi?

— Da... am să vi-i spun pe toţi! Sunt nume de vază printre ei. Voi fi martorul acuzării.[36]

— Ca să fie spânzuraţi toţi afară de tine? Nemernic blestemat! am izbucnit eu. Înţelege odată că nu sunt nici spion, nici detectiv. Sunt rudă cu domnul de Saint-Ives şi mă găsesc aici în interesul lui. Pe cinstea mea, domnule Burchell Fenn, uşor te-ai dat de gol. Hai, ridică-te, nu te mai târî pe jos. Ridică-te, morman de păcate!

Se ridică anevoie în picioare. Era vădit descumpănit, altminteri putea să mai fie periculos. Am observat că stătea la îndoială şi avea într-adevăr de ce. Individul era un trădător îmbătrânit în rele: încercase să mă omoare şi eu, întâi îi zădărnicisem încercarea, apoi îl dădusem în vileag şi-l insultasem. Era oare cuminte să mă mai încred în el? Cu ajutorul lui aş fi putut călători fără îndoială mai repede, dar mai puţin plăcut; şi totul îmi spunea că ar fi fost mult mai riscant. Pe scurt, ar fi trebuit să mă descotorosesc de el numaidecât şi pe loc, dar mă ispitea întâlnirea cu ofiţerii francezi, pe care-i ştiam atât de aproape de mine şi în a căror societate doream atât de mult şi

[36] În dreptul englez, cel care depune mărturie contra complicilor săi la săvârşirea unei crime este iertat de pedeapsă. (n.t.)

firesc să mă aflu. Ca să-mi văd compatrioţii era însă clar că trebuia, înainte de orice, să mă împac cu domnul Fenn, ceea ce nu era lucru uşor. Ca să te împrieteneşti cu cineva sunt necesare concesii reciproce.

— Ei bine, ce-ai făcut a fost o treabă urâtă, de care cred că nu-ţi place să mai vorbim. Şi, ca să-ţi spun drept, şi eu aş vrea s-o uit cât mai repede. Uite, ia-ţi înapoi pistolul ăsta puturos, bagă-l în buzunar sau unde-l ţineai ascuns. Poftim, ia-l! Şi acum, hai să zicem că ne-am întâlnit pentru prima oară. Îţi spun bună dimineaţa, domnule Fenn! Vin la dumneata după recomandaţia rudei mele vicontele de Saint-Ives.

— Adevărat!? exclamă el. Adică să trecem peste mica noastră sfadă?

— De ce nu? am zis. Asta mi-a dovedit că dumneata eşti un om curajos, care nu se dă în lături de la nimic când e vorba de afaceri. Cât despre mica sfadă, nu-ţi pot spune decât că îndrăzneala dumitale e mai mare decât ţi-e puterea. Nu mai eşti atât de tânăr ca altădată. Asta-i tot.

— Vă rog, domnule, să nu mă spuneţi vicontelui, mă imploră el. Nu neg că inima m-a lăsat oleacă. Dacă în fierbinţeala momentului mi-ar fi spus cineva doar un cuvânt, nimic nu s-ar fi petrecut între noi.

— Nu mă îndoiesc. Asta-i şi părerea mea.

— Dacă am ajuns să-mi fie teamă de viconte, e că ar putea fi convins să-şi facă o părere pripită despre mine. Or, tot ce mă interesează în afacerea asta, sunt banii. Numai că e obositoare, domnule, tare obositoare. Mă îmbătrâneşte înainte de vreme. Aţi putut singur vedea că genunchii nu mă mai ţin ca altădată. Genunchii şi suflul, astea mă supără. Sunt însă sigur, domnule, că stau de vorbă cu un gentleman, care n-ar putea să bage zâzanie între prieteni.

— Sunt sigur că de aici înainte te vei purta cinstit cu mine şi nu va mai fi necesar să-l informez pe viconte despre cele petrecute între noi.

— Cu care semănaţi... îngăduiţi-mi să vă spun... ca două picături de apă! Ar fi trebuit să-mi dau seama. Pot să vă ofer o cană de bere pregătită în casă? Cu voia dumneavoastră! Poftiţi, vă rog. Vă sunt din inimă recunoscător... doresc din toată inima să pot fi de folos unui gentleman ca dumneavoastră înrudit cu vicontele şi cu o familie de care puteţi fi într-adevăr mândru. Fiţi

atent la trepte, domnule. Cred că aveţi ştiri bune despre sănătatea sa? De asemeni, de a domnului conte.

Odiosul individ încă mai sufla greu şi gâfâia din cauza furiei cu care se năpustise asupra mea şi acum nu mai era decât o bătrână slugă servilă, linguşitoare, care începea să mă măgulească cu legăturile mele de familie.

Am mers în urma lui până în curtea grajdului, unde vizitiul spăla cabrioleta sub un şopron. Acesta auzise desigur pocnitura pistolului. Era cu neputinţă să nu o fi auzit, pentru că pistolul avea forma unei espingole[37] din cele care se încarcă pe gura ţevii şi pocnesc ca un tun. O auzise dar nu-i dăduse atenţie. Acum însă, când ne văzu pe amândoi ieşind pe uşa din dos, faţa-i, o clipă lividă, vorbea de la sine. Ticălosul sperase să-l vadă pe Fenn ieşind singur şi aştepta să fie chemat pentru acel rol de gropar, pe care i-l atribuisem în viziunea mea.

Nu-i nevoie să-l reţin prea mult pe cititor descriindu-i vizita mea la bucătăria din dos; cum am pregătit acolo o excelentă bere fiartă cu arome; nici cum am stat de vorbă – Fenn ca o bătrână slugă credincioasă îndatoritoare, iar eu... da!... uimit în faţa neruşinării lui care întrecea orice măsură şi avea curând să-mi înfrângă înverşunarea. Era un farsor atât de priceput încât ţi-era drag să-l priveşti.

Pe scurt, îmi dădu prilejul să-l observ pe acest John Bull[38] în toată goliciunea: lăcomia, cămătăria, ipocrizia şi perfidia lui, toate la superlativ, aşa că folosiseră la ceva mica neînţelegere şi emoţiile din timpul trecerii noastre prin hol.

---

[37] Armă veche, în formă de puşcă, a cărei ţeava e scurtă şi răsfrântă la capăt ca o pâlnie. (n.t.)

[38] Numele personajului care personifică poporul englez în culegerea de satire politice (Istoria lui John Bull) a scriitorului englez de origine scoţiană John Arbuthnot (1667–1735). (n.t.)

Capitolul XIII
ÎNTÂLNESC DOI COMPATRIOŢI

Îndată ce am socotit nimerit – adică nu înainte ca lui Burchell Fenn să-i fi venit inima la loc şi să-şi fi recăpătat buna dispoziţie – i-am cerut să-mi prezinte ofiţerii francezi ce aveau să-mi fie tovarăşi de drum. Bănuiam că erau doi şi apropiindu-mă de uşa lor, inima îmi bătea puternic. Acest specimen al Perfidului Albion mă făcea să doresc şi mai mult întâlnirea cu compatrioţii mei.

I-am găsit găzduiţi într-o cameră spaţioasă scundă, cu vederea spre curte. În vremurile bune, camera servise probabil drept bibliotecă, fiindcă se mai vedeau urmele rafturilor de-a lungul lambriului. Într-un colţ, pe pardoseală, erau patru sau cinci saltele şi o grămadă de aşternuturi de pat slinoase; lângă ele, un lighean şi o bucată de săpun, iar în capătul celălalt o masă simplă de bucătărie cu câteva scaune de brad. Pe unul din scaune, lângă o caricatură de foc, stătea un ofiţer bătrân, cu păr alb şi înfăţişare bolnăvicioasă, îmbrăcat într-o manta din păr de cămilă, cu gulerul ridicat; deşi îşi ţinea genunchii aproape lipiţi de grătar şi mâinile întinse unde era fumul mai gros, tremura de frig. Al doilea ofiţer – un bărbat voinic, rumen şi chipeş – ale cărui gesturi aduceau cu mersul fudul al cocoşului, genul masculului admirat de femei – părea că pierduse nădejdea să se încălzească la un asemenea foc şi acum se plimba în sus şi în jos strănutând cu zgomot, suflându-şi de zor nasul, bombănind şi înjurând tot timpul ca la cazarmă.

Fenn mă prezentă scurt.

— Domnilor, dânsul e un tovarăş de drum! zise el şi plecă imediat.

Bătrânul îmi aruncă o singură privire stinsă şi chiar în acea clipă îl prinse un frison cu zgâlţâituri puternice ca de sughiţ. Celălalt, întruchiparea desăvârşită a fantelui cu guturai, mă privi sfidător.

— Şi dumneata cine eşti, domnule? mă întrebă el.

L-am salutat milităreşte ca pe unul din superiorii mei:

— Sunt soldatul Champdivers din al optulea de infanterie.

— Frumoasă treabă! zise el. Şi ai să mergi cu noi? Trei într-o cabrioletă şi, unde mai pui, cu un ilustru soldat de rând nespălat. Dar cine plăteşte pentru dumneata, distinse domn?

— Dacă asta îl interesează pe *monsieur*, pentru dumneavoastră cine a plătit? l-am întrebat politicos.

— Aha, vrei să faci pe deşteptul! zise el şi schimbă vorba, începând să-şi blesteme soarta şi să înjure în fel şi chip vremea, frigul, riscurile, preţul evadării şi îndeosebi bucătăria afurisitului de englez. Dar mai mult ca orice părea că-l supără faptul că trebuia să merg cu ei.

— Dacă ai ştii ce te aşteaptă... vai! vai!... te-ai lăsa păgubaş! Caii nu pot trage cabrioleta, drumurile sunt numai gropi şi bălţoace. Nu mai departe noaptea trecută, colonelul şi cu mine am fost nevoiţi să mergem pe jos jumătate din drum... trăzni-i-ar Dumnezeu!... jumătate din drum prin noroi până la genunchi... şi eu cu guturaiul ăsta infernal... unde mai pui pericolul de a fi prinşi. Din fericire n-am întâlnit pe nimeni; peste tot pustiu... un adevărat pustiu... ca de altfel întreagă această ţară dezgustătoare. Nimic de mâncare... nimic, domnule, decât carne rece de vită şi legume fierte în apă... iar ca băutură doar sos Worcestershire! Şi pe deasupra frig! Şi-apoi oamenii... uită-te, la ei! Ce neam! N-am văzut bărbat chipeş... nici ofiţeri fercheşi!... (se uită încântat la talia sa)... Şi femeile... nişte beţe! Nu, sigur, nu-i pot înghiţi pe englezi!

Omul ăsta îmi inspira atâta antipatie încât îmi sări muştarul. Nu i-am putut suferi niciodată pe fanţii ăştia filfizoni chiar când erau cuviincioşi şi cu gust îmbrăcaţi: dar maiorul (acest grad avea) era imaginea lacheului de casă mare. Ca să mă declar sau să mă prefac că sunt de acord cu el, mi-era peste putinţă.

— Nici nu era de aşteptat să-i înghiţiţi după ce v-aţi călcat cuvântul de onoare, am zis politicos.

Se răsuci pe călcâie ca o sfârlează şi se întoarse spre mine privindu-mă într-un fel pe care cred că şi-l închipuia înfricoşător; dar înainte de a apuca să spună ceva îl opri un nou acces de strănut.

— Eu nu m-am înfruptat din mâncarea asta, am prins eu prilejul să adaug. Se zice că nu-i prea gustoasă. *Monsieur* cum a găsit-o?

Colonelul se trezi din starea de toropeală de până atunci şi surprinzător de sprinten se băgă între noi înainte ca să mai putem rosti o vorbă.

— Ruşine, domnilor! E oare acum momentul ca nişte francezi şi tovarăşi de arme, să se certe? Ne aflăm în mijlocul

duşmanilor; o ceartă, o vorbă mai tare, ajunge ca să ne arunce iarăşi în ghearele prizonieratului. *Monsieur le Commandant*[39], ai fost grav ofensat. Îţi cer, te rog... la nevoie îţi ordon, să nu dai curs acestei afaceri de onoare, până ce nu vom ajunge teferi în Franţa. Acolo, dacă doreşti, mă ofer să-ţi fiu de folos în orice calitate vrei. Cât despre dumneata, tinere, ai dovedit cruzimea şi uşurinţa pe care numai tinereţea şi le poate îngădui. Domnul acesta e superiorul dumitale şi nici nu mai e tânăr... (Închipuiţi-vă mutra maiorului la rostirea ultimului cuvânt)... E adevărat că şi-a călcat cuvântul de onoare. Nu-i cunosc motivele... nu mai mult decât le cunoşti dumneata. În această vreme de restrişte pentru ţara noastră s-ar putea să fie patriotismul... s-ar putea să fie o cerinţă omenească firească. Nu ştii de ce a făcut asta şi-ţi permiţi să-i pui la îndoială onoarea. Călcarea cuvântului de onoare e vrednică de compătimire nu de zeflemea. Şi eu mi-am călcat cuvântul... eu, colonel al Imperiului. Dar pentru ce? Am dus ani de zile tratative ca să fiu schimbat cu un prizonier englez, dar n-am reuşit. Mi-o iau mereu înainte cei cu trecere la Ministerul de Război şi eu trebuie să aştept; iar acasă fiica mea e pe moarte. Acum am să-mi văd în sfârşit fiica, ăsta-i singurul meu motiv, numai dacă nu va fi prea târziu. E bolnavă, foarte bolnavă... pe pragul morţii. Nu mi-au mai rămas pe lume decât fiica, Împăratul şi onoarea; şi cuvântul de onoare mi l-am călcat, zică-mi oricine ce-o vrea!

Vorbele lui mă înduioşară.

Acum când cunoşteam frământarea acestui om, privindu-i faţa mi se umplu sufletul de amărăciune şi de remuşcare şi-i cerui maiorului să ne dăm mâna în semn de împăcare (ceea ce el făcu cu prea puţină plăcere), retractând încă o dată cele spuse şi cerându-i mii de scuze.

— La urma urmei, am zis, ce drept am eu să vorbesc în acest fel? Am norocul să fiu soldat simplu şi n-am avut niciun cuvânt de dat sau de respectat. Odată trecut dincolo de meterezele închisorii, sunt liber ca aerul. Vă rog să credeţi că regret din suflet vorbele urâte rostite. Daţi-mi voie... în casa asta blestemată nu ne poate servi nimeni? Unde e individul acela, Fenn?

M-am repezit la una din ferestre şi am deschis-o. Fenn, care tocmai atunci trecea prin curte, ridică mâinile disperat

[39] Domnule maior (în franceză în original). (n.t.)

strigându-mi să mă dau înapoi, se năpusti în casă şi în minutul următor apăru în pragul uşii noastre.

— Vai, domnule! zise el, nu vă mai arătaţi la ferestrele alea. S-ar putea să vă vadă cineva de pe uliţa din dos.

— Am înţeles, am răspuns. De acum înainte voi fi prevăzător ca un şoarece şi nevăzut ca o stafie. Dar, până una-alta... pentru Dumnezeu!... adu-ne o sticlă de coniac! Odaia dumitale e jilavă ca fundul unui puţ şi domnii aceştia mor de frig.

Îndată ce i-am plătit (deoarece ştiam că aici totul trebuia plătit înainte), mi-am îndreptat atenţia spre foc şi, fie că aveam mai multă îndemânare pentru treaba asta, fie că acum cărbunii se încinseseră, am izbutit să stârnesc o vâlvătaie de duduia căminul.

Strălucirea flăcărilor în această zi ploioasă posomorâtă păru să-l învioreze iarăşi pe colonel, ca o licărire de soare. Afară de asta, odată cu izbucnirea flăcărilor, în cameră pătrunse un curent de aer care ne scăpă foarte curând de calamitatea fumului. Iar când Fenn se întoarse cu o sticlă sub braţ şi cu un singur pahar în mână, în cameră atmosfera se însufleţise.

Am turnat puţin coniac în pahar şi m-am adresat colonelului:

— Domnule colonel, sunt un tânăr soldat de rând. În scurtul răstimp de când mă aflu în această cameră v-aţi putut convinge că am o fire arţăgoasă şi manierele inerent legate de o asemenea fire. Aveţi bunătatea să treceţi peste aceste lipsuri ale mele şi faceţi-mi cinstea să acceptaţi acest pahar.

— Băiatule, zise el privindu-mă cu un aer bănuitor, eşti sigur că-ţi poţi permite această cheltuială?

L-am asigurat că puteam.

— Atunci îţi mulţumesc. Mi-e tare frig.

Goli paharul şi faţa-i prinse puţină culoare.

— Îţi mulţumesc încă o dată, zise el. Mi-a mers la inimă.

Pe maior l-am poftit să se servească singur. Nu se dădu deloc în lături şi continuă să bea toată dimineaţa, uneori cerându-mi permisiunea alteori nu; şi, înainte să ni se servească masa de prânz, sticla era aproape goală. Mâncarea a fost aşa cum spusese el: carne rece de vită, legume, cartofi, muştar într-o ceaşcă de ceai şi bere într-o carafă cafenie decorată de jur împrejur cu câini de vânătoare, cai, vânători şi o vulpe în depărtare, iar la mijloc un uriaş John Bull (aidoma lui Fenn), cu perucă cârlionţată, fumând din lulea. Berea era bine pregătită,

dar nu destul de tare pentru maior care-i adăugă coniac... pentru guturaiul său, zicea el... iar ce mai rămăsese în sticlă dispăru repede în acelaşi scop curativ. Îmi atrase în felurite chipuri atenţia asupra acestui amănunt: scurse ostentativ ultimele picături în pahar, aruncă sticla în aer şi făcu tot felul de scamatorii cu ea. După ce-şi epuiză toate trucurile, văzând că rămân surd la aluziile lui, comandă în sfârşit o sticlă şi o plăti el.

Colonelul nu mâncă nimic. Şedea cufundat în gânduri şi numai din când în când se trezea doar cât să-şi dea seama unde se afla şi de prezenţa celor din jur. Înainte ca dejunul să ia sfârşit, căzu într-un somn letargic; acum zăcea întins pe una din saltele, cu membrele inerte, părând că nu mai sufla – o adevărată imagine a morţii.

La masă rămăsesem numai maiorul şi eu. Să nu credeţi însă că *tête-à-tête*-ul nostru a durat multă vreme, dar cât a durat a fost foarte animat. Maiorul bău pahar după pahar sau, aşa zicând, „ca un englez”, strigă, bătu cu pumnul în masă, cântă cu glas tare, înjură şi până la urmă vru să arunce farfuriile pe fereastră... noroc că nu mai era în stare! O petrecere atât de zgomotoasă nu s-a mai văzut niciodată la nişte fugari de la care era de aşteptat să păstreze cea mai desăvârşită discreţie; şi în tot acest timp colonelul a continuat să doarmă ca un copil. Văzând că maiorul o luase razna şi că nu putea fi oprit nicicum, m-am gândit că scopul scuză mijloacele şi am început să-i umplu paharul şi să-l îndemn cu toasturi să-l bea până la fiind; aşa că mai curând decât m-aş fi aşteptat, limba i se împletici şi i se făcu somn. Încăpăţânat ca toţi beţivanii de felul său, nu l-am putut însă convinge să se culce pe saltea până ce nu m-am lungit şi eu pe alta. Comedia a luat astfel repede sfârşit; nu peste mult dormea buştean şi sforăia ca o fanfară militară; şi atunci am putut să mă ridic de pe saltea şi să înfrunt singur plictiseala după-amiezii.

Să fi fost ora patru după-amiaza, ploaia încetase şi soarele apunea cu puţina-i măreţie de iarnă, când şirul gândurilor mi-a fost întrerupt de sosirea unui docar cu doi musafiri. Erau, probabil, fermieri din vecinătate – oameni înalţi şi trupeşi, în mantale lungi şi cizme înalte. Când au sosit erau foarte îmbujoraţi de băutură şi, înainte de a pleca, beţi turtă. Au stat multă vreme cu Burchell în bucătărie, bând, strigând, cântând fără întrerupere cântece vesele ţărăneşti din partea locului, şi

larma lor îmi ţinu de urât. Cântecele lor, deşi deloc melodioase, erau totuşi altceva decât sforăitul infernal al maiorului de pe saltea.

În sfârşit, cam pe la orele şase seara, cred, veselii menestreli au apărut în curte lovindu-se în mers unul de altul, conduşi de Fenn cu felinarul în mână. Se urcară cu chiu cu vai, gălăgioşi, în docar, unul din ei trase de hăţuri şi cât ai bate din palme se făcură nevăzuţi şi neauziţi, ca sub efectul unei vrăji. Ştiu că există o Providenţă a beţivilor, care ţine hăţurile în locul lor şi le poartă de grijă, şi nu mă îndoiesc că acest docar i-a dat mult de lucru!

Fenn porni spre fundul curţii cu paşi nesiguri şi bălăngănind felinarul. Prin uşile deschise ale şopronului l-am zărit pe flăcăul ciufulit trăgând cabrioleta afară. Acum ori niciodată era momentul să vorbesc cu gazda noastră între patru ochi. Am coborât scara pe bâjbâite şi am ajuns la el tocmai când examina harnaşamentul cailor la lumina felinarului.

— Se apropie ora despărţirii, i-am zis eu, şi ţi-aş rămâne îndatorat dacă ai spune vizitiului să mă lase la cel mai apropiat punct de Dunstable. Aş fi vrut să merg cât mai departe cu prietenii noştri, colonelul şi maiorul, dar treburile nu-mi îngăduie amânare şi mă obligă să cobor nu departe de Dunstable.

Spre mulţumirea mea, dădu cuvenitele porunci cu o slugărnicie şi mai plecată, poate din cauza băuturii.

Capitolul XIV
CĂLĂTORIA ÎN CABRIOLETA ÎNCHISĂ

Tovarăşii mei de călătorie s-au trezit greu din somn. Colonelul, bietul bătrân, trăia într-un fel de visare neîntreruptă, manifestată prin aparentă surzenie şi excesivă politeţe, iar maiorul era încă ameţit de băutură. După ce am luat ceaiul lângă cămin, am ieşit toţi trei în frigul tăios al nopţii, ca nişte răufăcători. Între timp, vremea se schimbase; după încetarea ploii, se lăsase un frig năprasnic. Când am pornit, luna, acum aproape de zenit, arunca reflexe pe ochiurile de gheţuş şi scăpăra mii de scântei în chiciura de pe copaci. Cu greu ţi-ai fi putut închipui o noapte mai puţin potrivită pentru călătorie. În cursul după-amiezii caii fuseseră însă potcoviţi cu caiele, şi King (aşa-l chema pe vizitiul ciufulit) ne asigură că nu vom avea niciun fel de neplăceri. Şi s-a ţinut de cuvânt; în ciuda aerului său nătâng, era fără egal în meserie, dovedind o mare iscusinţă în cruţarea cailor şi conducându-ne zile de-a rândul, fără greş, numai pe scurtături.

În interior, cabrioleta închisă, o adevărată maşină de tortură, era echipată cu o bancă pe care ne-am aşezat cu toţii; uşa a fost încuiată şi într-o clipă ne-a înghiţit o beznă năbuşitoare. Am simţit cum din curte am ieşit cu multă precauţie. Noaptea, cuvântul de ordine era vigilenţă şi mers la pas; asta însemna o uşurare a chinurilor inerente călătoriei în astfel de condiţii, de care însă nu ne-am bucurat prea des. În general, am călătorit aproape zi şi noapte, de multe ori destul de repede şi mereu printr-un labirint de poteci şi drumuri lăturalnice nespus de rele. Stăteam atât de stâlciţi pe banca aceea şi eram tot timpul izbiţi de acoperişul şi laturile cabrioletei, încât la sfârşitul unei etape ajungeam într-o stare cu adevărat de plâns; uneori ne culcam imediat fără să ne mai gândim la mâncare şi dormeam până la următoarea plecare, când ne trezeam cu adevărat abia pe drum, la prima zdruncinătură mai zdravănă. Din când în când ne opream şi acestea scurte popasuri ne cădeau ca o binefacere. Uneori însă, cabrioleta se împotmolea, odată chiar s-a răsturnat, şi atunci trebuia să coborâm şi să dăm ajutor vizitiului. Alteori – la fel ca atunci când am întâlnit-o prima oară – caii nu mai răzbeau şi trebuia să mergem pe lângă ei prin noroi sau pe polei până mijeau zorii sau până când, apropiindu-ne de un cătun ori

de un drum principal, trebuia să dispărem ca strigoii în cuşca noastră.

La halte ajungeam la ore din cele mai ciudate şi în locuri de asemeni ciudate. Pot spune că prima mea experienţă de acest fel a fost cea mai plăcută; nicăieri n-am fost trataţi atât de bine ca la Burchell Fenn. Era desigur firesc şi de aşteptat într-o călătorie atât de lungă şi în taină. La următoarea haltă am stat şase ore într-un şopron ticsit cu fân, izolat într-o livadă mlăştinoasă. Ca locul să ni se pară şi mai atrăgător, King ne-a povestit că acolo se petrecuse un omor îngrozitor şi că acum era bântuit de stafii; dar începuse să se crape de ziuă şi eram prea obosiţi ca să ne mai gândim la stafii. La a doua şi la a treia haltă, am poposit spre miezul nopţii pe câte o pârloagă. Ca să ne încălzim, am înjghebat un foc la adăpostul câtorva mărăcini, am mâncat ca cerşetorii pâine şi o bucată de slănină şi ne-am culcat ca ţiganii cu picioarele spre foc. Între timp, King a plecat cu cabrioleta nu ştiu unde, ca să schimbe caii, iar când s-a întors era târziu, totuşi încă întuneric, şi am pornit din nou la drum. La un alt miez de noapte ne-am oprit la o casă de ţară veche, spoită în alb, cu două caturi, înconjurată cu gard viu. Luna lucea palidă în ferestrele de sus, iar prin ferestrele de la bucătărie se vedea flacăra focului reflectată în tavan de vasele atârnate pe perete. Aici, după multe bătăi în uşă, King a reuşit să trezească o baborniţă hâdă care stătea de strajă, moţăind pe un scaun la gura sobei. Am fost poftiţi înăuntru şi omeniţi cu o cană de ceai fierbinte. Bătrâna era mătuşa lui Burchell Fenn şi părtaşă fără să vrea la periculoasa lui îndeletnicire. Cu toate că locuinţa era retrasă şi la acea oră puţin probabil să treacă cineva pe drum, King vorbea cu ea numai în şoaptă. Acest necontenit şuşotit tainic avea ceva lugubru, ceva specific unei camere de bolnav. Pe nesimţite, teama gazdelor noastre ne-a cuprins şi pe noi. Am mâncat cu frica-n sân. Dacă unul din noi zăngănea linguriţa, toţi tresăream, iar când a venit vremea plecării am oftat uşuraţi şi ne-am înghesuit pe locurile noastre din cabrioletă cu simţământul că scăpasem de o mare primejdie. Cele mai multe prânzuri le-am luat însă fără teamă, în cârciumi dosnice, la ore neobişnuite, când clienţii se găseau la lucru pe câmp sau în ogrăzi.

N-am avut niciodată motive să-mi schimb prima părere despre colonel. Bătrânul gentleman mi-a părut bunătatea

întruchipată şi aceeaşi impresie o păstrez şi acum când privesc înapoi. L-am văzut în cele mai grele încercări, la foame şi la frig; era muribund şi arăta într-adevăr ca un om care nu mai avea mult de trăit; dar nu-mi aduc aminte să-i fi scăpat de pe buze vreo vorbă pripită, aspră sau altcum necuvenită. Dimpotrivă, căuta tot timpul să se facă plăcut şi, chiar când povestea fără şir, vorbea totdeauna sfătos ca un bătrân erou, puţin ramolit, dar credincios până la sfârşit stindardului său. Se bucurase de o relativă libertate în schimbul cuvântului de onoare, pe care şi-l călcase din dragoste pentru fiica sa. Încetasem să mai sper că va ajunge în viaţă la patul ei, că va putea să îndure până la capăt grelele încercări, oboseala istovitoare şi frigul pătrunzător cu care aveam de luptat în călătoria noastră. Am făcut pentru el tot ce mi-a stat în putinţă: i-am purtat de grijă, l-am învelit, l-am vegheat când adormea şi uneori l-am ţinut în braţe pe drumurile prea rele.

— Champdivers, îmi zise el la un moment dat, te porţi cu mine ca un fiu... da, ca un fiu.

Îmi amintesc cu plăcere aceste vorbe, măcar că atunci m-au îndurerat nespus de mult. Tot ce-am făcut n-a ajutat la nimic. Oricât de repede mergeam noi spre Franţa, el mergea şi mai repede spre altă destinaţie. Cu fiecare zi slăbea văzând cu ochii şi era tot mai apatic. În ultima sa zi începu să ne istorisească iar povestea-i veche cu crucea şi împăratul. Maiorul, care era bolnav, sau cel puţin prost dispus, protestă enervat.

— *Pardonnez moi, monsieur le commandant, mais c'est pour monsieur*[40], îi zise colonelul. Dânsul n-a auzit încă întâmplarea şi e destul de amabil să se arate că-l interesează.

Curând, pierdu însă firul povestirii şi până la urmă zise:

— *Qué, que j'ai? Je m'embrouille! Suffit: s'm'a la donné, et Berthe en était bien contente*[41].

Cuvintele lui au sunat ca o cortină care cade sau ca un capac închis peste un mormânt.

Se cufundă apoi într-un somn liniştit de prunc, din care trecu pe nesimţite în somnul morţii. În acel moment aveam braţul în jurul trupului său şi n-am simţit decât o foarte uşoară încordare

---

[40] Iertaţi-mă, domnule maior, dar asta-i pentru dumnealui (în franceză în original). (n.t.)

[41] Ce am? Mă încurc! Ajunge: mi-a dat-o şi Berthe s-a bucurat mult! (în franceză în original). (n.t.)

de-o clipă, atât de blând luă sfârşit nefericita-i viaţă. Abia la halta de seară am constatat că doar lutul colonelului ne însoţea. În timpul nopţii am furat un hârleţ de pe câmp – cred că eram aproape de Market Bosworth – şi puţin mai departe, la lumina felinarului lui King, l-am înmormântat pe bătrânul ostaş al Imperiului, cu rugăciuni şi lacrimi, într-o pădurice de stejari tineri.

Cât îl priveşte pe maior, l-am iertat demult. A dus trista veste sărmanei fiice a colonelului. Mi s-a spus că şi-a îndeplinit această îndatorire cu multă blândeţe. De fapt, nimeni n-ar fi putut s-o facă fără lacrimi!

Capitolul XV
CE-A PĂŢIT SECRETARUL AVOCATULUI

Am amintit în treacăt obiceiul nostru de a mânca la ospătării dosnice de la marginea drumului, cunoscute de King. Era o treabă primejdioasă: pentru a ne potoli foamea înfruntam zilnic pericolul de a ne vârî capul în gura leului. Uneori, ca să micşorăm riscul, coboram din cabrioletă înainte de a ajunge în faţa ospătăriei, intram unul câte unul şi comandam ce doream, ca nişte străini care nu se cunoşteau. Tot aşa procedam la plecare şi ne întâlneam în cabrioletă într-un anumit loc stabilit dinainte, cam la o jumătate de milă mai departe. Colonelul şi maiorul ştiau câteva cuvinte englezeşti, dar vai de pronunţia lor! Ştiau însă destul de bine să comande o felie de slănină sau şuncă şi băutură şi să cheme la plată. De fapt, oamenii din partea locului nu-şi dădeau osteneala şi nici nu erau în stare să facă deosebiri între oameni.

Într-o noapte, cam pe la orele nouă, zece, chinul foamei şi al frigului ne-a mânat într-o cârciumă din comitatul Bedfordshire, nu departe de Bedford. În sala de mâncare se afla un individ înalt, slab, să tot fi avut patruzeci de ani, cu înfăţişare aparte, îmbrăcat în negru. Şedea pe banca de lângă foc şi fuma dintr-o lulea. Îşi atârnase pălăria şi peruca într-un cui; avea capul chel ca o băşică de porc şi privirea foarte vicleană, cârcotaşă şi iscoditoare. Părea că se consideră mai presus de cei din jur, cu aerul omului de lume rătăcit într-o gloată de ţărani, ceea ce poate i se cuvenea pentru că, după cum am aflat mai târziu, era secretarul unui avocat. Eu îmi luasem rolul cel mai ingrat, de a sosi ultimul şi, când am intrat, maiorul fusese deja servit la o masă retrasă. Probabil că înainte de intrarea mea avusese loc o discuţie şi mi-am dat seama că în aer plutea o primejdie. Maiorul părea agitat, secretarul de avocat avea o poză triumfătoare, iar cei trei, patru ţărani în haine de lucru, care şedeau lângă el şi-i ţineau isonul, îşi lăsaseră pipele să se stingă.

— Bună seara, domnule! mi se adresă secretarul.

— Bună seara, domnule, i-am răspuns eu.

— Cred că ăsta-i omul care ne poate ajuta, zise secretarul făcând cu ochiul spre ţărani; apoi, după ce-am dat comanda, mi se adresă iarăşi:

— Nu vă supăraţi, domnule, încotro mergeţi?

— Domnule, nu sunt omul care vorbeşte despre afaceri sau destinaţia sa într-un local public.

— Bun răspuns şi excelent principiu, zise el. Vorbiţi franţuzeşte, domnule?

— Nu, domnule, dar vă pot fi de folos cu puţină spaniolă.

— Dar poate cunoaşteţi accentul franţuzesc? zise secretarul.

— Dacă-l cunosc!... Accentul franţuzesc? O, cred că din zece cuvinte pot spune dacă cineva e francez.

— Dacă-i aşa, uite, avem o nedumerire şi vă rugăm să ne lămureşti dumneata. Eu unul n-am nicio îndoială, dar câţiva dintre oamenii aceştia sunt mai puţin pricepuţi. Le lipseşte învăţătura, mă înţelegeţi. După modesta mea părere, fără binefacerile învăţăturii un om nu poate umbla în lume, nu poate pricepe ceea ce aude şi vede.

Se întoarse spre maior, care părea că i se oprise mâncarea în gât.

— Ei, domnule, zise secretarul, fă-mi plăcerea să-ţi aud iar glasul. Unde spuneai că te duci?

— Domnule, mă du... uc la Lo... ondra, se bâlbâi maiorul.

Îmi venea să-i arunc farfuria în cap, văzând cât era de prost şi cât de puţin talent pentru limbi străine dovedea într-un moment atât de hotărâtor.

— Dumneata ce spui de asta? mă întrebă secretarul. Nu vorbeşte cu accent francez?

— Dumnezeule! am strigat sărind de pe scaun ca unul care zăreşte întâmplător o cunoştinţă. Dumneata eşti, domnule Dubois? Cine ar fi visat să te întâlnesc atât de departe de casă?

În timp ce-i vorbeam, am strâns cordial mâna maiorului şi, întorcându-mă spre cel care ne căta pricină, i-am spus:

— O, domnule, poţi fi liniştit. Dumnealui e un om de treabă, un fost vecin al meu din Carlisle.

Am crezut că secretarul nu va mai avea ce spune. Nu cunoaştem însă omul!

— E totuşi francez? zise el.

— Da, desigur! Francez emigrat. Dar nu-i din tabăra lui Bonaparte al dumitale! Garantez că vederile lui politice sunt la fel de sănătoase ca ale dumitale.

— Mă întreb, însă, de ce domnul Dubois a tăgăduit că-i francez, zise calm secretarul.

Întrebarea m-a luat pe neaşteptate şi am zâmbit; dar şocul surprinderii a fost puternic şi în următoarele cuvinte am făcut, ceea ce rar mi s-a întâmplat, o greşeală de engleză. În toate aceste luni îmi salvasem libertatea şi viaţa datorită cunoaşterii desăvârşite a acestei limbi şi dacă o dată am greşit, nu-i nevoie să vă dau prea multe amănunte. Era o foarte mică greşeală, care ar fi trecut neobservată în nouăzeci şi nouă din o sută de cazuri. Acest om al legii a observat-o însă imediat, de parcă era de meserie profesor de limba engleză.

— Aha! exclamă el. Şi dumneata eşti francez! Te trădează limba. Vasăzică doi francezi care vin, separat şi întâmplător la orele zece din noapte, într-o cârciumă din centrul comitatului Bedfordshire? Nu, domnule, asta nu mai merge! Sunteţi prizonieri evadaţi, dacă nu cumva şi mai rău. Consideraţi-vă arestaţi. Vă rog să-mi arătaţi actele.

— Dacă-i aşa, cu ce drept ni le ceri? Auzi, domnule! Să arăt actele la un simplu *ipse dixit*[42] al unui individ necunoscut dintr-o cârciumă dosnică!

— Dumneata te opui legii? zise el.

— Nu, legii nu, domnule. Sunt un om prea corect ca să mă fac vinovat de aşa ceva. Dar în faţa unui ins fără nume, chel şi cu pantaloni de bumbac pe măsura altuia, de ce nu? E dreptul meu de englez get-beget ce sunt. Unde-i *Magna Charta*?[43]

— O să vedem noi, zise el.

Apoi adresându-se celor de faţă:

— Unde locuieşte poliţaiul?

— Vai, domnule! se miră crâşmarul. Ce vă trece prin minte? Poliţaiul, după ora zece noaptea? Doarme beat turtă de mai bine de două ore.

— Da, asta aşa-i, întăriră în cor ţăranii.

Secretarul de avocat rămase pe gânduri. La forţă nu se putea gândi; crâşmarul nu se arăta deloc dornic să-l ajute, iar ţăranii erau indiferenţi – doar ascultau cu gura căscată şi, când se scărpinau în cap, când îşi aprindeau lulelele cu tăciuni din vatră. Pe de altă parte, maiorul şi cu mine îl sfidam şi ne împotriveam nu fără oarecare temei legal. Astfel stând lucrurile, secretarul îmi propuse să merg cu el la un moşier cu numele de Merton, un

[42] Termen juridic; afirmaţie neînsoţită de dovadă (în latină în original) (n.t.)

[43] Marea Cartă, legea constituţională din 1215 care garantează libertăţile ci vile şi politice ale cetăţenilor englezi (în latină în original). (n.t.)

om de vază al locului care făcea parte din juriul judecătorului de pace şi locuia doar la trei uliţe mai departe. I-am spus că de dragul lui nu fac nici măcar un pas, nici de şi-ar da duhul. Îmi propuse atunci să rămân acolo toată noaptea, pentru ca poliţaiul să cerceteze cazul a doua zi de dimineaţă când va fi treaz. I-am răspuns că voi pleca când şi unde-mi place; că noi călătorim în mod legal, cu credinţa-n Dumnezeu şi rege şi că eu unul nu voi îngădui nimănui să mă oprească din drum. Totodată m-am gândit că tevatura aceea durase prea mult şi m-am hotărât să-i pun capăt cât mai repede.

— Ia ascultă! i-am spus ridicându-mă, fiindcă până acum rămăsesem pe scaun nepăsător. Situaţia asta nu poate fi lămurită decât pe o singură cale... singura cale cu adevărat englezească... şi anume de la om la om. Scoate-ţi haina, domnule, şi cei de faţă vor judeca dacă lupta-i dreaptă.

În ochi îi apăru o licărire care nu mă putea înşela. În educaţia lui trecuse cu vederea un punct esenţial şi specific englezesc: nu ştia să boxeze. Veţi spune că nici eu nu ştiam; dar pe vremea aceea aveam multă îndrăzneală; şi-apoi eu îl provocasem.

— Zice, am continuat eu, că nu sunt englez, dar ca să spui că budinca-i bună, trebuie mai întâi s-o guşti.

Şi îndată mi-am scos haina şi am luat cuvenita poziţie, ceea ce era cam tot ce ştiam din măiestria asta barbară.

— Ce-i, domnule? am exclamat eu. Am impresia că te cam codeşti. Hai, vreau să mă bat cu dumneata; uite, îţi ofer un stimulent, deşi să mă ia dracul dacă pricep de ce un om trebuie îmboldit ca să primească o provocare.

Am scos din buzunar o bancnotă şi am aruncat-o crâşmarului.

— Uite miza, mă voi bate cu dumneata numai până la prima sângerare pentru că, pare-se, nu-ţi prea dă ghes inima. Dacă eu voi sângera cel dintâi, cele cinci lire de acolo sunt ale dumitale şi voi merge cu dumneata la orice moşier vei pofti. Dar dacă eu cel dintâi te voi umple de sânge, vei fi de acord că sunt cel mai bun şi mă vei lăsa... pentru Dumnezeu!... să-mi văd de drum şi de treburile mele legitime, când îmi va plăcea. E cinstit aşa, oameni buni? am spus eu adresându-mă celor de faţă.

— Da, da, răspunseră în cor mocârţanii. Mai cinstit ca aşa nu se poate. Hai, domnule, scoateţi-vă haina!

Acum, omul legii nu mai avea de partea sa glasul mulţimii şi, ceea ce mă încurajă şi mai mult să merg mai departe, situaţia s-

a schimbat repede în favoarea mea. Maiorul îşi plătea acum consumaţia şi crâşmarul îi primi banii impasibil, iar la uşa din dos am zărit faţa speriată a lui King, care făcea semne să ne grăbim.

— Aha! zise adversarul meu, dumneata eşti viclean ca o vulpe. Îţi citesc însă gândul. Ştiu bine ce vrei. Încerci să schimbi subiectul discuţiei, nu-i aşa?

— Oi fi citind dumneata gândul meu, domnule, dar dacă-mi vei face favoarea să te ridici, vei afla că pot lovi al dracului de tare.

— Asta n-am pus la îndoială, cred că ai băgat de seamă. Dar, voi neghiobilor, zise el adresându-se celor de faţă, cum de nu puteţi vedea că individul ăsta vă prosteşte pe faţă? Nu vedeţi că a întors discuţia împotriva mea? Eu îi spun că-i prizonier francez, iar el îmi spune că ştie să boxeze? Ce-are de-a face una cu alta? Nu m-aş mira că ştie să şi danseze, fiindcă ăştia sunt şi meşteri la dans. Eu zic şi susţin cu tărie că e francez. El zice că nu-i. Ei bine, în cazul acesta să-şi arate actele. Dacă le are, de ce nu le arată? Dacă le-ar avea, n-ar fi primit oare bucuros să ne ducem la moşierul Merton pe care voi toţi îl cunoaşteţi? Voi sunteţi nişte oameni simpli de treabă din Bedfordshire şi oameni mai potriviţi să m-asculte n-aş fi găsit. Nu sunteţi în stare să staţi la discuţie cu un francez ipocrit ca acesta. Dar îi spun eu, în locul vostru, să-şi înşire palavrele la alţii, nu aici. În Bedfordshire n-au ascultare. Şi-apoi uitaţi-vă la el! Priviţi-i picioarele! Mai are cineva de aici picioare ca el? Priviţi-l cum se ţine pe picioare. Se mai ţine careva dintre voi ca el? Se mai ţine aşa crâşmarul de colo? I se citeşte pe faţă că-i francez!

Vorbele lui nu-mi displăceau şi în altă situaţie auzindu-le m-aş fi simţit măgulit: dar îmi dădeam bine seama că, de l-aş fi lăsat să mai vorbească, ar fi putut să întoarcă balanţa în favoarea lui. Poate că la box nu era prea îndemânatic; dar cred că studiase la o şcoală bună oratoria avocăţească. În această situaţie pe muchie de cuţit, n-am văzut altă cale de scăpare decât s-o şterg cât mai repede sub pretextul că nu-mi pot stăpâni furia. Nu era desigur o cale prea demnă; era destul de vulgară, dar altă alternativă nu aveam.

— Tu, iepure laş ce eşti! am izbucnit eu. Îndrăzneşti să-mi spui că eşti englez şi nu vrei să te baţi? Asta mă scoate din sărite. Plec din localul ăsta unde am fost jignit. Ascultă! Ce-am

de plată? l-am întrebat pe crâşmar, întinzându-i un pumn de arginţi. Opreşte ce-ţi datorez şi dă-mi înapoi bancnota.

Crâşmarul, consecvent cu politica lui de a fi totdeauna îndatoritor cu clienţii, nu se împotrivi. Poziţia adversarului meu era cât se poate de neplăcută. Pierduse pe cei doi însoţitori ai mei şi acum era pe punctul să mă piardă şi pe mine. Era clar că nu mai putea să asmută asupra mea pe cei de faţă şi, privindu-l cu coada ochiului, l-am văzut şovăind o clipă. Apoi îşi luă din cui pălăria şi peruca din păr negru de cal şi trase din spatele băncii o imensă pelerină cu glugă şi o mică valiză. „Ei drăcie! Mi-am zis. Ticălosul ăsta vrea să mă urmărească!”

N-am ieşit bine din cârciumă şi omul legii era în urma mea. La lumina lunii i-am văzut bine faţa, pe care se citea hotărârea neclintită de a nu se da bătut şi totodată un calm desăvârşit. Mă cuprinse teama.

Pe drumul pe care mergeam acum mă aştepta cabrioleta, probabil la o jumătate de milă mai departe. Am socotit că peste câteva minute individul – informator, sau nu al Bow-Street-ului[44] – va fi la cheremul meu. Dar după aceea m-am gândit că băgăreţul ăsta în niciun caz nu trebuia să vadă cabrioleta. Câtă vreme nu-l voi fi ucis sau nu voi fi scăpat de el în alt fel, riscam să pierd legătura cu tovarăşii mei de drum şi să rămân singur în mijlocul Angliei, pe un drum lăturalnic îngheţat, despre care nu ştiam nici unde duce, cu un copoi în urma mea şi fără alt prieten decât bastonul meu de stejar.

Am ajuns amândoi în acelaşi timp la o răscruce de poteci. Cea spre stânga ducea pe sub copaci şi era foarte întunecoasă. Nicio rază de lună nu pătrundea prin bolta de ramuri şi am luat-o la noroc pe acolo. Ticălosul făcu la fel şi câtva timp am mers fără să scoatem o vorbă; nu se auzea decât scârţâitul paşilor noştri pe bălţoacele îngheţate. Într-un târziu, urmăritorul meu chicoti şi prinse a grăi:

— Drumul ăsta nu duce la domnul Merton.

— Nu? Dar ăsta-i drumul meu.

— Deci şi al meu, zise el.

Am tăcut iarăşi amândoi şi am mers aşa poate peste o jumătate de milă, până când la o cotitură bruscă poteca ne-a scos din nou la lumina lunii. În pelerina cu glugă, cu valiza în mâna şi peruca neagră pe cap, călcând pe gheaţă calm şi

[44] Stradă în Londra în care e situată judecătoria de urgenţă a poliţiei. (n.t.)

hotărât, adversarul meu se schimbase de mai că nu-l recunoşteam. Se schimbase în totul, în afară de aerul său dârz, cârcotaş şi încrezut, care trăda o îndeletnicire sedentară pe scaune înalte de birou fără spetează. Am mai observat că valiza era grea şi, cântărind în minte toate aceste elemente, mi-am făcut un plan.

— Rece noapte, domnule, i-am zis eu. Ce-ai zice, dacă am alerga puţin? Mi-au îngheţat degetele de la picioare.

— Cu cea mai mare plăcere, zise el.

După voce, părea foarte sigur de el, ceea ce nu-mi prea plăcea. Nu-mi rămânea decât să recurg la violenţă, dar pentru asta era încă prea devreme. Am luat-o deci la fugă; el după mine; şi tropăitul paşilor noştri pe drumul tare se putea auzi de la o milă. El porni în urma mea în pas cu mine şi se ţinu tot timpul la aceeaşi distanţă. Cu toate că era mai în vârstă ca mine şi în plus ducea o valiză, nu rămase o palmă înapoia mea. Parcă diavolul îl gonea după mine. În cele din urmă m-am săturat de alergat.

Afară de asta, nu aveam niciun interes să alerg atât de repede. Continuând să alergăm, aveam să ajungem undeva. În orice moment, la o cotitură, puteam să ne trezim la poarta vreunui domn Merton, în mijlocul unui sat cu un poliţai treaz sau în mâinile unei patrule. Acolo mi s-ar fi înfundat. Trebuia deci s-o termin cu el pe loc, cât mai era cu putinţă. M-am uitat împrejur şi locul mi s-a părut potrivit; nu se vedea nicio lumină, nicio casă, doar mirişti, pârloage şi câţiva arbori piperniciţi. M-am oprit şi la lumina lunii l-am privit mânios.

— Să terminăm odată cu caraghioslâcul ăsta! i-am zis eu.

Se opri şi el şi se uită la mine, foarte palid, dar fără să dea vreun semn de şovăială.

— Sunt de aceeaşi părere, zise el. Ai vrut să vezi dacă sunt în stare să alerg; poţi să mă pui şi la proba de săritură în înălţime. Totuna va fi. Trebuie să sfârşim într-un fel.

Am fluturat bastonul de stejar deasupra capului.

— Bănuiesc că-ţi dai seama în ce fel? Suntem numai noi doi, e noapte şi sunt foarte hotărât. Nu ţi-e frică?

— Nu, zise el, câtuşi de puţin. Nu ştiu să boxez, domnule, dar nu sunt laş, cum poate ţi-ai închipuit. Poate că relaţiile dintre noi se vor simplifica dacă îţi voi spune din capul locului că umblu totdeauna înarmat.

Am simulat o lovitură cu bastonul la cap, dar el se retrase şi, în aceeaşi clipă, am văzut strălucind în mâna lui un pistol.

— Să nu mai faci asta, domnule prizonier francez! Nu mi-ar plăcea deloc să te văd mort la picioarele mele, zise el.

— Pe legea mea, nici mie! i-am răspuns lăsând jos bastonul şi uitându-mă la el nu fără o tresărire de admiraţie. Dar uiţi pare-se un lucru: s-ar putea foarte bine ca pistolul dumitale să nu ia foc.

— Am două, zise el. Niciodată nu călătoresc fără două.

— Te felicit. Văd că n-ai nevoie să-ţi poarte altul de grijă şi asta-i o notă bună. Dar, omule! Hai să judecăm liniştit! Dumneata nu eşti un laş şi cu atât mai puţin eu; amândoi suntem oameni cu bun simţ. Am motive temeinice, indiferent de ce natură, să nu-şi vâre nimeni nasul în treburile mele şi să călătoresc de unul singur. Te întreb însă răspicat: sunt eu omul să mai rabd situaţia asta? Sunt eu omul să-ţi tolerez această continuă şi... iartă-mă că ţi-o spun... nespus de insolentă *ingérence*[45] a dumitale în treburile mele personale?

— Alt cuvânt franţuzesc, zise el calm.

— O! la dracul cu cuvintele dumitale franţuzeşti? i-am strigat eu furios. S-ar părea că şi dumneata eşti francez!

— Am avut numeroase ocazii să aud această limbă, explică el. Puţini oameni cunosc atât de bine ca mine asemănările şi deosebirile de accent şi dialect dintre aceste două limbi.

— Pe deasupra mai eşti şi înfumurat!

— O, ştiu să deosebesc oamenii, domnule. Pot să stau de vorbă cu ţăranii din Bedfordshire în graiul lor şi să mă exprim, cred, cum se cuvine în compania unui gentleman cu educaţia dumitale.

— Dacă dumneata pretinzi că eşti un gentleman..., am dat să spun.

— Pardon, mă întrerupse el, nu pretind aşa ceva. Nobilii şi oamenii instruiţi mă interesează numai din punct de vedere profesional. Sunt un om foarte modest.

— Dar, pentru Dumnezeu! am exclamat nedumerit. Lămureşte-mă cel puţin asupra unui lucru. Cine eşti şi ce eşti dumneata?

---

[45] Ingerinţă, amestec în treburile personale ale altcuiva (în franceză în original). (n.t.)

— Domnule, n-am de ce să-mi fie ruşine de numele meu şi nici de îndeletnicirea mea. Sunt Thomas Dudgeon, secretarul domnului Daniel Romaine, avocat la Londra, şi vă stau la dispoziţie cu serviciile mele. Adresa noastră, domnule, este High Holborn.

Cât de înspăimântat fusesem înainte mi-am dat seama numai după profunda uşurare pe care am simţit-o acum. Am aruncat bastonul şi am exclamat plăcut surprins:

— Romaine? Daniel Romaine? Un bătrân gârbov, cu faţa roşcovană, cap mare şi îmbrăcat ca un quaker. Prietene drag, vino în braţele mele!

— Stai pe loc, îţi spun! zise neîncrezător Dudgeon.

Nu i-am dat ascultare. Nu-mi mai era frică, deoarece simţeam că primejdia trecuse; că de pistolul pe care-l ţinea în mână nu aveam a mă teme mai mult decât de valiza pe care o ţinea în cealaltă mână şi pe care o ridică acum ca o barieră în calea mea.

— Înapoi, altfel trag, strigă el. Pentru Dumnezeu! Bagă de seamă! Pistolul...

Putea să strige cât poftea. Vrând-nevrând, se lăsă strâns la piept şi i-am sărutat mutra urâtă, cum nu mai fusese şi în veci nu avea să mai fie el sărutat vreodată, încât peruca i se suci şi pălăria îi căzu. Icni în strânsoarea braţelor mele ca o oaie în braţele măcelarului.

— Iacă! i-am zis eu, slăbindu-mi puţin strânsoarea dar încă ţinându-mi mâinile pe umerii lui, *je vous ai bel et bien embrassé*[46]... şi, cum ai spune dumneata, poftim încă o vorbă franţuzească.

Cu peruca peste un ochi, Dudgeon arăta surprinzător de abătut şi buimăcit.

— Curaj, Dudgeon! am continuat. Greul a trecut, n-am să te mai îmbrăţişez. Dar mai întâi, pentru Dumnezeu, pune la loc pistolul. Îl mânuieşti de parcă ar fi un „vasilisc” [47]; mai curând sau mai târziu, sigur o să se descarce. Poftim pălăria. Lasă-mă să ţi-o pun eu cum trebuie, dar întâi peruca. Nu uita în nicio împrejurare ţinuta.

---

[46] Te-am îmbrăţişat de-a binelea (în franceză în original). (n.t.)

[47] Animal mitologic despre care se spunea că posedă puterea să ucidă doar privindu-şi victima. (n.t.)

— Şi voiai să tragi în mine, sângerosule! am exclamat mai apoi.

— Apoi, dacă-i vorba aşa, şi dumneata ai fost tare necugetat cu bastonul ăla?

— Fie cum spui, dar asta-i acum de domeniul trecutului, e veche ca regele Pharamond[48]... alt cuvânt franţuzesc, dacă ţii să mai strângi dovezi. Din fericire acum suntem cei mai buni prieteni şi avem aceleaşi interese.

— Mergi cam prea repede, domnule... După câte ştiu, nu mi-ai spus care ţi-e numele, zise Dudgeon.

— Nu. E adevărat! Nu l-ai auzit însă niciodată!

— O mică lămurire... începu el.

— Nu, Dudgeon, l-am întrerupt. Fii practic. Ştiu ce doreşti. Vrei să cinăm. *Rien ne creuse comme l'émotion*[49]. Şi mie mi-e foame, deşi sunt mai obişnuit cu emoţiile puternice decât dumneata. Dă-mi voie să-ţi citesc pe faţă ce menu ai pofti: trei felii de muşchi de vacă în sânge, *Welsh rarebit*[50], o cană de bere neagră şi un pahar, două, de vin vechi de Porto, la sticlă... adevăratul lapte al englezului.

Am avut impresia că-n ochi îi miji o strălucire şi că-i lăsa gura apă la auzul acestei liste de delicatese.

— Târziu nu-i, am continuat. Nu mult peste unsprezece, pun rămăşag. Dar unde putem găsi un han bun? Şi fii atent, am zis *bun*, pentru că vinul de Porto trebuie să fie la înălţimea situaţiei... nu o poşircă de butoi.

— Ei bine, eşti, zău, un gentlemen tare poznaş! Trebuie să facă omul neapărat cum zici. Pe drumul ăsta suntem la mai puţin de trei mile de Bedford.

— S-a făcut! Să mergem la Bedford!

I-am trecut braţul pe sub al meu, i-am înşfăcat valiza şi l-am luat cu mine fără să se mai poată împotrivi. Nu peste mult am ajuns la un teren deschis, puţin în pantă. Drumul era neted şi fără gheţuş. Sub clarul de lună se zăreau până departe numai pajişti şi câţiva copaci desfrunziţi. Scăpasem de purgatoriul

---

[48] Personaj legendar considerat multă vreme ca fiind primul rege merovingian, dar al cărui nume nu figurează în nicio cronică demnă de încredere. (n.t.)

[49] Nimic nu deschide pofta de mâncare ca emoţia (în franceză în original). (n.t.)

[50] Specialitate culinară velşă: brânză şi puţin unt, topite împreună cu condimente, întinse sub formă de pastă pe pâine prăjită. (n.t.)

cabrioletei; mă aflam foarte aproape de unchiul meu; de domnul Dudgeon nu-mi mai era frică – aveam deci destule motive să fiu bine dispus. Sub bolta senină a miezului de noapte eram ca două fetiţe solitare într-o vastă sală de dans luminată de strălucirea lunii şi de candelabrele stelelor, jos podeaua măturată şi lustruită, nu lipsea decât orchestra să cânte pentru ca dansul să înceapă. Furat de voioşie, am luat asupră-mi partea orchestrei şi am început să cânt:

Veselă nevasta quakerului dănţuia,
Vesel şi quakerul cu ea ţopăia.

L-am prins după mijloc şi am pornit cu el la vale, în paşi de dans. La început se împotrivi puţin, dar nu putu să reziste ritmului vioi al melodiei, farmecului nopţii şi exemplului meu. De piatră să fi fost şi n-ar fi rămas pe loc; şi Dudgeon se dovedi că era totuşi fiinţă omenească. Tot mai aprins ţopăiam, luna proiecta umbra paşilor şi a mişcărilor noastre groteşti, şi deodată – ca un adevărat calmant – îmi veni în minte înfăţişarea celui cu care dansam, faţa-i lungă şi ura cu care mă privise de sub căpăţâna lui rasă şi necazurile pe care mi le pricinuise ticălosul, nu cu mult înainte.

Acum începeau să se zărească luminile din Bedford. Puritanul meu tovarăş de drum se opri şi se desprinse de mine.

— Asta-i cam *infra dig*[51], domnule, zise el. Ar putea crede cineva că am băut.

— Dar chiar aşa o să şi fie, Dudgeon. Şi nu numai că ai să bei, bătrân ipocrit ce eşti, dar ai să te şi îmbeţi... ai să te îmbeţi turtă, domnule... şi-o să-ţi urce altul cizmele în pat. Să-i atragem atenţia hangiului când intrăm. Prudenţa nu strică niciodată. Nu lăsa niciodată pe mâine ce poţi face azi.

După asta, nu s-a mai plâns însă, de purtare necuvenită. Joaca noastră a luat sfârşit şi am ajuns la uşa hanului într-o atitudine cuviincioasă. Localul era încă luminat şi plin de consumatori întârziaţi. Am cerut foarte grav să fim serviţi, ceea ce ne-a atras respectul hangiului şi am fost imediat aşezaţi la o masă retrasă de lângă cămin, unde, la lumina strălucitoare a lumânărilor, am savurat o cină cum de multe zile îmi doream.

[51] *Infra dignitatem*, mai prejos de demnitate, necuvenit, indecent (în latină în original). (n.t.)

Vă amintiţi că zile de-a rândul călătorisem pitit în acea cabrioletă închisă, pradă frigului, foamei şi atâtor neplăceri, care ar fi descurajat şi pe cel mai dârz. Acum, însă, faţa albă de masă, paharele de cristal strălucitoare, reflexele focului, perdelele roşii, covorul turcesc, portretele de pe pereţi, feţele liniştite ale oaspeţilor întârziaţi care-şi prelungeau tăcuţi desfătarea digestiei şi – ultimul dar nu cel mai puţin însemnat amănunt – sticla de excelent vin alb sec de Porto, mi-au creat o dispoziţie pe care n-aş putea s-o numesc decât cerească. Gândul la colonel, la cât de bine s-ar fi simţit şi el în această cameră agreabilă şi la căldura generoasă a acestui foc, iar pe de altă parte amintirea acelui mormânt rece din pădurea de lângă Market Bosworth, îmi stăruiau în minte ca un *amari aliquid*, ca un gust amar în cerul gurii, dar care, spre ruşinea mea, nu reuşea să-mi întunece cu desăvârşire simţământul de mulţumire din acel moment. La urma urmei, fiecare cu soarta lui! Eram doar un simplu aventurier care ajunsese sau cel puţin era pe punctul să ajungă cu bine la capătul unor avataruri nespus de periculoase şi pline de emoţii. M-am uitat la Dudgeon: vinul de Porto i se urcase în obraji şi pe faţa-i tăbăcită se aşternuse un zâmbet tainic, oarecum stupid, dar nu lipsit de o nuanţă amabilă. Ticălosul se dovedise brav, o calitate pentru care l-aş admira şi pe diavol; şi dacă la început îmi fusese atât de răuvoitor, până la urmă îşi răscumpărase cu prisosinţă purtarea.

— Şi acum, Dudgeon, hai să ne lămurim, am început eu. Pe patronul dumitale îl cunosc şi el mă cunoaşte, are cunoştinţă de misiunea mea şi o priveşte cu ochi buni. Deocamdată nu-ţi pot spune decât că mă găsesc în drum spre Amersham Place.

— Aha! zise Dudgeon. Încep să pricep.

— Mă bucură, i-am zis eu trecându-i sticla, pentru că asta-i cam tot ce-ţi pot spune. Mai departe, trebuie să mă crezi pe cuvânt. Cum vrei: mă crezi, ori nu mă crezi. Dacă nu, mă duci mâine dimineaţă la High Holborn şi mă pui faţă-n faţă cu domnul Romaine. În acest fel bănuielile dumitale vor fi spulberate; în schimb, vei provoca mari încurcături în planurile patronului. Şi, dacă nu greşesc când te consider un om subtil, vei recunoaşte că asta nu doreşti câtuşi de puţin. Ştii bine ce păţesc subalternii din pricina excesului de zel. După câte îmi amintesc, faţa bătrânului Romaine nu este una de care să nu-ţi pese când e furios şi nu mă îndoiesc că treaba asta ar putea să aibă urmări

neplăcute asupra salariului dumitale săptămânal... dacă eşti plătit săptămânal. Pe scurt, lasă-mă să plec singur şi să sfârşim cu povestea asta. Sau du-mă la Londra şi asta va însemna pentru dumneata... după părerea mea... doar un început de necazuri. Alege!

— Am ales, zise el. Du-te mâine dimineaţă la Amersham, sau du-te la dracu dacă pofteşti... eu unul mă spăl pe mâini de dumneata şi de toată povestea asta. Pe mine n-ai să mă vezi în niciun caz vârându-mi capul între domnul Romaine şi un client! E un om priceput în profesia sa, domnule, dar al dracului de aspru. Nu m-aş mira dacă m-ar concedia! Dar mi-ar părea rău, adăugă el oftând, clătinând din cap şi golindu-şi amărât paharul.

— Apropo, am o mare nedumerire şi te rog să mă lămureşti. Ce te-a făcut să te agăţi de sărmanul domn Dubois? De ce după aceea ţi-ai îndreptat atenţia asupra mea? Şi, în general, ce te-a împins să-ţi faci singur atâtea necazuri?

Dudgeon roşi până în vârful urechilor:

— Ei, domnule, mai există şi ceea ce se numeşte patriotism, cel puţin sper.

Capitolul XVI
VICONTELE DOMNULUI ROWLEY SOSEŞTE ACASĂ

În dimineaţa următoare, pe la orele opt, m-am despărţit de Dudgeon. Între timp ne împrietenisem şi l-aş fi luat bucuros cu mine, ba chiar l-aş fi dus la Amersham Place. Era însă obligat să se întoarcă la cârciuma unde ne întâlnisem, pentru nişte afaceri ale unchiului meu, contele, care avea o proprietate în această parte a comitatului. Dacă în noaptea trecută Dudgeon reuşea să-şi ducă până la capăt intenţia, aş fi fost arestat pe proprietatea unchiului meu şi, culmea ghinionului, chiar de omul său de încredere.

Curând după-amiază, am pornit spre Dunstable cu o caleaşcă închiriată. La simpla rostire a numelui de Amersham Place, toţi se arătau îndatoritori şi-mi zâmbeau. Se vedea cât de colo că era o casă vestită şi că unchiul ducea acolo o viaţă în stil mare. Pe măsură ce mă apropiam, semnele stimei de care se bucura erau tot mai izbitoare: în Bedford, oamenii îşi duceau mâna la pălărie, dar în Dunstable se înclinau până la pământ. Hangiţa mai să mă sărute; se învârtea în jurul meu tandră şi zâmbitoare, şi nu ştia cum să mă servească mai atent.

— Dumneavoastră, domnule, sunteţi aşteptat la Place? Sper că aveţi veşti mai bune despre sănătatea luminăţiei sale. Am înţeles că luminăţia sa, musiu de Cheriuel, e foarte bolnav. Vai, domnule, toţi vom simţi lipsa sărmanului, dragului, nobilului gentleman şi, fără îndoială, înţelept cum nu e altul! Se spune, domnule, că-i foarte bogat şi că înainte de revoluţie trăia ca un prinţ în ţara sa! Dar, domnule, vă rog să mă iertaţi. Ce tot vă îndrug eu aici, toate astea le cunoaşteţi dumneavoastră mai bine ca mine! Aveţi trăsăturile familiei. V-aş fi recunoscut oriunde după asemănarea cu stimatul viconte. Vai, sărmanul gentleman, cât de grea trebuie să-i fi fost inima zilele acestea.

Deşi călătoream într-o caleaşcă închiriată, s-ar fi zis că se aflase până departe unde mergeam, căci pe unde treceam femeile îmi făceau reverenţe şi bărbaţii plecăciuni de pe marginea drumului. Când m-am apropiat, am început să înţeleg de unde venea acest respect general. Privite chiar numai din afară, zidurile care împrejmuiau parcul unchiului meu aveau ceva princiar, iar când am ajuns să văd edificiul propriu-zis m-a năucit nebunia deşartă a grandorii pe care o emana şi am rămas

cu gura căscată, privind înmărmurit. Avea aproape dimensiunile palatului Tuilleries. Era orientat cu faţada spre nord şi ultimele raze ale soarelui, care apunea ca o ghiulea înroşită în mijlocul învălmăşelii unor nori de zăpadă, se reflectau în nesfârşitele şiruri de ferestre. Un portic cu coloane dorice, care ar fi făcut cinste şi unui templu, împodobea faţada. Servitorul care m-a întâmpinat la uşă era de-o politeţă desăvârşită, aproape supărătoare, iar holul în care m-a introdus printr-o uşă dublă de cristal era încălzit şi în parte luminat de un îmbietor cămin încărcat cu cioate de fag.

Când m-a întrebat pe cine să anunţe, i-am răspuns că sunt vicontele Anne de Saint-Ives, iar el se înclină şi mai adânc în faţa mea şi păşind într-o parte mă prezentă majordomului, un personaj strivitor de maiestuos. Am văzut în viaţa mea mulţi demnitari, dar niciunul de distincţia acestui om care răspundea doar la modestul nume de „mister” Dawson. De la el am aflat că unchiul meu se simţea foarte rău şi era îngrijit îndeaproape de un medic, că domnul Romaine era aşteptat din clipă în clipă şi că în dimineaţa aceea fusese trimis cineva după vărul meu vicontele de Saint-Ives.

— E vorba de un atac neaşteptat? l-am întrebat.

Nu era chiar asta. Se ofilea încet. Se simţise rău cu o zi înainte şi trimisese după domnul Romaine şi, puţin mai târziu, cu de la sine putere, majordomul dăduse de ştire şi vărului meu, vicontele de Saint-Ives.

— Am socotit, înălţimea voastră, că era cazul să fie întrunită întreaga familie, adăugă el.

Am aprobat atitudinea lui, dar numai din gură, nu şi din inimă. Era clar că Dawson era omul vărului meu.

— Şi când aş putea să-l văd pe unchiul meu, contele, l-am întrebat.

Îmi răspunse că în cursul serii, dar între timp îmi va arăta camera care fusese demult pregătită pentru mine şi-mi spuse că voi lua cina cam peste o oră, împreună cu doctorul, dacă domnia mea nu avea nimic împotrivă.

Domnia mea nu avea nimic împotrivă.

— Am suferit însă un accident şi din nefericire mi-am pierdut bagajul. N-am decât ce vezi pe mine. Nu ştiu dacă doctorul este formalist, dar mi-e cu neputinţă să mă prezint la cină cum se cuvine.

Mă rugă să n-am nicio grijă.

— Vă aşteptăm de multă vreme. Totul e pregătit, zise el.

Chiar aşa era. Fusese aranjată pentru mine o cameră spaţioasă. În ferestrele camerei se oglindeau ultimele licăriri ale apusului unui soare iernatic şi reflexele unui foc regesc. Patul era aşternut, un costum de haine de seară se încălzea la dogoarea focului, iar din colţul îndepărtat al camerei se apropie de mine surâzând curtenitor un băiat. Visul în care plutisem până atunci părea că atinsese apogeul. Aveam impresia că din casa şi din camera aceea plecasem doar cu o noapte înainte şi că mă întorceam în propria-mi locuinţă. Şi pentru prima oară în viaţă am înţeles sensul deplin al cuvintelor „acasă” şi „bun venit”.

— Totul e după dorinţa dumneavoastră, domnule? întrebă Dawson. Băiatul acesta, Rowley, este numai la dispoziţia dumneavoastră. Nu e încă un valet stilat, dar musiu Poul, valetul vicontelui, i-a făcut hatârul să-i dea câteva lecţii şi sper că vă va mulţumi. Orice doriţi, vă rog să binevoiţi a-i spune lui Rowley şi mă voi îngriji personal să fiţi mulţumit.

Spunând acestea, maiestuosul dar de pe acum nesuferitul mister Dawson plecă şi am rămas singur cu Rowley. Eu nu cunoscusem niciodată luxul şi farmecul rangului meu, ca unul care puteam spune că începusem să vin în contact cu lumea abia în închisoarea Abbaye, printre acele chipuri nobile şi tragice ale unor oameni curajoşi şi loiali care îşi aşteptau ceasul ghilotinei în condiţii mizere. Mă obişnuisem să fiu servit de slugi numai în hanuri. Mă deprinsesem să-mi fac toaleta milităreşte, la repezeală, în sunetul goarnei, foarte adesea la marginea unui şanţ. Aşa că nu-i de mirare că mă uitam cu oarecare sfială la valetul pe care-l aveam. Mi-am dat însă imediat seama că aşa cum eu eram pentru prima oară stăpânul unui valet, la fel şi el trăia pentru prima dată experienţa de a avea un stăpân. Încurajat de acest gând, i-am cerut pe un ton plin de siguranţă să-mi pregătească baia. Camera de baie era alături şi într-un timp necrezut de scurt apa caldă era gata. Curând după aceea, înfăşurat într-un superb halat de casă, m-am aşezat în fotoliul confortabil din faţa oglinzii încercând o senzaţie de mulţumire deplină, în timp ce Rowley îşi scotea bricele cu un amestec de mândrie şi teamă, pe care i le înţelegeam foarte bine.

— Ascultă, Rowley, i-am zis eu, nu prea împăcat cu gândul să intru în foc cu un comandant atât de lipsit de experienţă. O să meargă, ce zici? Eşti destul de sigur pe armele tale?

— Da, domnule viconte, răspunse el. Nicio grijă. Domnia voastră să n-aibă nicio grijă.

— Nu te supăra, Mister Rowley, dar pentru mai multă uşurinţă n-ai vrea, când suntem numai noi, să nu-mi mai spui domnule viconte. Ajunge să-mi spui numai domnule Anne. După cum cred că ştii, aşa se obişnuieşte în ţara mea.

Mister Rowley se uită la mine nedumerit:

— Dar dumneavoastră nu sunteţi viconte la fel ca vicontele domnului Poul?

— Ca vicontele domnului Poul? am zis eu râzând. O, fii liniştit, vicontele domnului Rowley este exact la fel. Numai că, vezi, deoarece aparţin unei spiţe mai tinere îmi port numele de botez alături de titlu. Alain e *Vicontele*; eu sunt *Vicontele Anne*. Şi, dacă îmi vei spune domnule Anne, te asigur că n-ai să greşeşti.

— Am înţeles, domnule Anne, zise supus tânărul. Dar, în privinţa bărbieritului să n-aveţi nicio teamă. Domnul Poul zice că am multă îndemânare.

— Mister Poul? Numele acesta nu-mi pare prea franţuzesc.

— Nu, stăpâne, mărturisi el deschis. Nu, domnule Anne, sigur nu-i. Numele lui e, pare-se, domnul Pole.

— Dar domnul Pole e omul vicontelui?

— Da, domnule Anne. Slujba lui nu-i deloc uşoară. Vicontele e un gentleman foarte pretenţios. Cred că dumneavoastră nu sunteţi, domnule Anne, adăugă el zâmbind confidenţial în oglindă.

Rowley să tot fi avut şaisprezece ani, o conformaţie robustă, faţă plăcută, veselă şi pistruiată şi nişte ochi jucăuşi. Ticălosul avea un aer pe jumătate critic, pe jumătate supus, pe care mi s-a părut că-l recunosc. Mi-am amintit admiraţia înflăcărată nutrită în anii adolescenţei mele faţă de oameni de mult dispăruţi şi faţă de idealurile lor de mult perimate. Mi-am amintit cât de dornic fusesem să-i urmez pe acei eroi trecători, cât de uşor îmi spusesem că mi-aş fi dat viaţa pentru ei şi cât de mari şi generoşi îmi păruseră, mai mari şi mai generoşi decât în realitate. Şi uitându-mă în oglindă am avut impresia că în chipul lui Rowley vedeam fantoma proprie-mi adolescente. Totdeauna am susţinut (contrar părerii prietenilor mei) că sunt un fanatic şi

că pentru nimic în lume n-aş renunţa la această trăsătură a firii mele: a adolescentului care-şi face un idol din eroul său.

— Bărbiereşti ca un înger, domnule Rowley, l-am încurajat eu.

— Vă mulţumesc, domnule viconte. Domnul Poul are încredere în mine. Fiţi sigur că nu obţineam această slujbă, dacă n-aş fi fost priceput. De o lună vă aşteptăm. Vă jur. N-am văzut niciodată atâtea pregătiri. În fiecare zi au fost aprinse focurile, patul aşternut şi câte şi mai câte. Îndată ce s-a aflat că sosiţi, mi-am luat serviciul în primire şi de atunci alerg când sus când jos, ca un drac. La cel mai uşor scârţâit de roţi pe aleea principală, mă repezeam la fereastră! De câte ori n-am fost dezamăgit, dar în seara asta, când aţi coborât din caleaşcă, am ştiut că eraţi dumneavoastră. Vai, ce v-au mai aşteptat! Când voi coborî la cină, slugile mă vor primi ca pe-un erou. Dacă aţi şti cât de curioşi sunt să afle cum arătaţi!

— Ei bine, sper că ai să le spui lucruri bune despre mine: că sunt un om liniştit, serios, bun din fire, harnic şi cu o excelentă reputaţie în locurile de unde vin.

Râse fâstâcit.

— Aveţi păr frumos, cârlionţat, zise el ca să schimbe vorba. Vicontele şi-l frizează. Deşi e destul de abundent, Mister Poul zice că nu mai face bucle naturale... fireşte, vicontele îmbătrâneşte. A petrecut mult în viaţă, nu-i aşa domnule?

— Adevărul e că-l cunosc prea puţin. Familia noastră a fost foarte dezbinată, iar eu am fost militar din copilărie.

— Aţi fost soldat, domnule Anne?! exclamă Rowley, viu surprins. Aţi fost rănit?

Din principiu, nu-l descurajez niciodată pe cel ce mă admiră şi, dezvelindu-mi umărul, i-am arătat, fără niciun comentariu, cicatricea rănii pe care o primisem în cetatea Edinburg. Se uită la rană cu smerenie.

— Aşa, acum înţeleg! Asta-i deosebirea. Altă viaţă. Celălalt viconte a jucat la cursele de cai, la zaruri şi aşa a dus-o toată viaţa. Foarte bine, dar cred că asta nu duce la nimic. Pe când...

— Pe când vicontele domnului Rowley... l-am încurajat eu.

— Vicontele meu?... Ei bine, domnule, am mai spus-o şi acum că v-am cunoscut, o repet!

La această izbucnire sentimentală nu mi-am putut stăpâni un zâmbet. Şmecherul mă văzu în oglindă şi iarăşi îmi zâmbi.

— O repet, domnule Anne. Ştiu lângă cine am să pot trăi bine. Ştiu când un gentleman e gentleman. Domnul Poul să se frece pe cap cu al său! Vă rog, domnule Anne, iertaţi-mă că sunt atât de îndrăzneţ, zise el roşind ca un rac fiert. Domnul Poul mi-a atras în mod special atenţia să nu mă întind la vorbă.

— Înainte de toate disciplina, i-am zis. Urmează-i sfatul.

Şi cu asta am trecut la îmbrăcăminte. Am rămas surprins cât de bine îmi veneau hainele: nu *à la diable*[52], la nimereală, ca uniforma militară, sau ca un costum de gata; ci ca turnat de parcă un croitor cu experienţă s-ar fi străduit să le facă pentru un client de vază.

— Fantastic! Hainele astea îmi vin perfect.

— Nu-i de mirare, domnule Anne. Dumneavoastră amândoi aveţi aceeaşi talie, zise Rowley.

— Cine? Care amândoi? l-am întrebat mirat.

— Dumneavoastră şi vicontele, zise el.

— La naiba! Adică hainele de pe mine sunt ale lui? am zis eu neplăcut surprins.

Dar Rowley se grăbi să mă liniştească. Îndată ce a aflat că voi veni, contele încredinţase pregătirea garderobei mele croitorului său şi al vărului meu. Şi, pentru că i se spusese că suntem de aceeaşi înălţime, hainele mele fuseseră croite pe măsura lui Alain.

— Dar toate au fost făcute pentru dumneavoastră, domnule Anne. Puteţi fi sigur că domnul conte n-ar face niciodată ceva pe jumătate. A poruncit ca focul să ardă fără încetare; a comandat haine din cele mai frumoase şi... desigur... un valet instruit anume pentru dumneavoastră.

— Într-adevăr, domnule Rowley, minunat foc, splendide haine şi mai rar valet! Totuşi trebuie să recunosc că vărul meu... adică vicontele domnului Poul... are o foarte frumoasă siluetă.

— Cred că vă înşelaţi, domnule Anne, insinuă Rowley. Ca să-l cuprindă hainele, trebuie să se strângă în corset!

— Haide, haide, domnule Rowley, nu cleveti. S-ar putea să te înşeli. Cei mai mari oameni ai antichităţii, printre care şi Cezar, Hanibal şi Papa Ioan, i-ar fi urmat foarte bucuroşi exemplul la vârsta mea sau a lui Alain. Asta-i o calamitate care ne pândeşte pe toţi, am adăugat eu făcând o plecăciune în faţa chipului meu

---

[52] Cum dă dumnezeu (în franceză în original). (n.t.)

din oglindă, ca şi cum aş fi dansat menuet. Când rezultatul e atât de minunat, cine n-ar fi încântat?

După ce mi-am terminat toaleta, am ieşit şi am dat de alte surprize plăcute. Camera, valetul şi noul meu costum întrecuseră aşteptările mele; cina, supa şi întregul meniu, au fost o revelaţie a talentelor omeneşti. N-am crezut că geniul unui bucătar poate crea mâncăruri atât de diferite şi savuroase, din obişnuita carne de vită şi de oaie. Vinul a fost excelent, iar doctorul un tovarăş de cină din cei mai agreabili. Nu-mi venea să cred că tot acest belşug şi acest lux s-ar putea să devină ale mele. Era într-adevăr o schimbare faţă de viaţa de soldat de rând cu mâncare la cazan şi de prizonier cu raţie de închisoare, ca să nu mai vorbesc de fugar şi de chinurile din cabrioleta închisă.

Capitolul XVII
CASETA

Îndată ce termină cina, doctorul se scuză şi plecă grăbit să dea îngrijirile necesare pacientului. Peste puţin am fost chemat şi condus, pe o scară monumentală şi de-a lungul unor nesfârşite coridoare, la căpătâiul unchiului meu, contele. Gândiţi-vă că până în acest moment nu dădusem încă ochii cu acest formidabil personaj, ci numai cu mărturiile bogăţiei şi bunăvoinţei lui. Mai gândiţi-vă că din frageda-mi copilărie auzisem numai vorbe rele pe socoteala lui. Primul dintre *émigrés* nu se putea aştepta la vorbe bune în societatea pe care o frecventa tatăl meu. Chiar şi veştile pe care le primisem recent despre el nu-i erau prea favorabile: Romaine mi-l descrisese în culori destul de severe. Aşa că, în momentul când am fost introdus în cameră, m-am uitat cu un ochi critic la unchiul meu. Zăcea sprijinit pe perne, într-un pat nu mai mare decât unul de campanie şi părea că nu respiră. Avea vreo optzeci de ani şi arăta această vârstă, nu atât din cauza feţei zbârcite, cât a trupului care părea sleit de puteri şi a ochilor pe care-i ţinea închişi, ca şi cum îl supăra lumina. În expresia feţei lui se citea o şiretenie greu de definit, care mă stingherea. Stătea cu braţele îndoite, asemeni unui păianjen care-şi aşteaptă prada. Vorbea foarte cumpănit şi afabil, dar mai mult în şoaptă.

— Bine ai venit, *Monsieur le Viconte Anne*, zise el privindu-mă fix cu ochii săi sleiţi şi fără să se ridice de pe perne. Am trimis după dumneata şi îţi mulţumesc pentru amabila promptitudine cu care ai răspuns la chemarea mea. Din nefericire, nu m-am putut ridica să te întâmpin. Cred însă că ai fost primit cum se cuvenea.

— *Monsieur mon oncle*, i-am spus eu înclinându-mă adânc, am venit la chemarea capului familiei.

— Foarte bine. Ia loc. Aş vrea să aud câteva noutăţi... dacă noutăţi mai pot fi numite cele de acum douăzeci de ani... şi cum ai ajuns să-mi faci plăcerea de a te vedea aici.

Răceala cu care mi s-a adresat şi tristeţea vremurilor de care îmi cerea să-mi amintesc mi-au trezit melancolie. Simţeam în jurul meu un pustiu şi un fel de ostilitate, şi bucuria de a fi sosit cu bine se spulberă când am început să vorbesc.

— *Monseigneur*, n-am prea multe noutăţi a vă da. Înţeleg că nu e nevoie să vă vorbesc despre sfârşitul nefericiţilor mei părinţi. Vă voi spune numai povestea copilului rătăcit.

— Foarte bine. Ştiu destul de multe despre acea nefericită întâmplare. Mă îngrozeşte. Tatăl tău, nepoate, era un om care nu accepta să i se dea sfaturi, zise el. Vorbeşte-mi, dacă vrei, numai despre tine.

— Mi-e teamă că, luând-o de la început, nu voi putea evita să vă pun la grea încercare sensibilitatea... am zis zâmbind cu tristeţe... pentru că povestea mea începe la picioarele ghilotinei. În noaptea când s-a cunoscut lista pe care se afla şi numele mamei, eram destul de matur... nu prin vârstă, ci prin dureroasele încercări sufleteşti trăite... ca să-mi dau bine seama de măsura nefericirii mele. Ea...

M-am oprit o clipă, şovăind să merg mai departe.

— ...e suficient să spun că s-a înţeles cu o prietenă, doamna de Chasseradès, să aibă grijă de mine şi, prin bunăvoinţa temnicerilor, am putut să rămân în Abbaye. Nu mai aveam unde să mă duc. În Franţa nu mai exista pentru mine, în afară de închisoare, nici un alt colţ unde să pot pune piciorul. Domnule conte, cunoaşteţi tot atât de bine ca mine ce fel de viaţă era aceea şi cât de repede lovea moartea în societatea înaltă de pe acele vremuri. N-a trebuit să aştept prea mult până ce pe listă apăru şi numele doamnei de Chasseradès, după cel al mamei. Ea m-a încredinţat doamnei de Noytot, iar aceasta domnişoarei de Braye, şi după ele au urmat altele. Numai eu am rămas statornic. Cele care au avut grijă de mine, au fost trecătoare ca norii; o zi, două eram în seama uneia dintre ele, după care urma scena de adio şi apoi sfârşitul însângerat undeva departe în acel furtunos Paris, în mijlocul căruia ne aflam. Eram alintatul lor, singura mângâiere a acestor femei sortite morţii. Dar, domnule conte, niciodată n-am văzut atâta curaj, deşi am luat parte la bătălii pe viaţă şi pe moarte. Am fost învăţat să le spun tuturor *belle maman*[53] şi o zi, două noua mea „scumpă mămică” avea grijă de mine, se fudulea cu mine, mă învăţa să dansez menuet şi să-mi spun rugăciunile; apoi, după o fierbinte îmbrăţişare, lua zâmbind drumul predecesoarelor ei. Unele plângeau. Ce copilărie! Domnul de Culemberg a fost toată vremea cu ochii pe mine şi a vrut să mă scoată din Abbaye ca să fiu sub protecţia

[53] Scumpa mea mămică (în franceză în original). (n.t.)

lui, dar scumpele mele mămici una după alta s-au împotrivit. Unde puteam să fiu în mai mare siguranţă, argumentau ele, şi ce s-ar fi făcut ele fără alintatul închisorii? Ei, dar nu peste mult timp s-a văzut cât de mare era siguranţa în care mă aflam! A venit groaznica zi a masacrului. Închisoarea a fost invadată şi nimeni n-a mai putut avea grijă de mine... nici chiar ultima mea „scumpă mămică”, căci şi pe ea o aştepta aceeaşi tristă soartă. Rătăceam uluit prin închisoare când dădu de mine un om din serviciul domnului de Culemberg. Am înţeles că fusese anume trimis pentru mine şi cred că pentru a pătrunde în închisoare a trebuit să recurgă la groaznice acte de barbarie. Acesta a fost preţul plătit pentru neînsemnata mea fiinţă smiorcăită. M-a luat de mână... a lui era umedă... de sânge... pentru că a mea s-a înroşit... şi m-a dus cu el, fără să mă opun. Îmi amintesc un singur moment din timpul fugii: cel în care am zărit ultima, oară pe ultima mea „scumpă mămică”. Să vă mai spun ce s-a petrecut? l-am întrebat pe conte pe un ton cam apăsat.

— Evită amănuntele neplăcute, zise blând unchiul.

Tonul lui mă potoli ca un duş rece. Mai înainte fusesem mânios pe el şi n-am căutat să-l cruţ; dar acum mi-am dat seama că nici nu se punea problema cruţării. Din cauza unei fireşti lipse de afectivitate sau a vârstei foarte înaintate, sufletul i se împietrise şi binefăcătorul meu, care ţinea mai mult de o lună focul aprins în camera mea – singura mea rudă afară de Alain, despre care ştiam acum că e un spion plătit – îşi înăbuşise ultimile licăriri de curiozitate.

— Bineînţeles că vremea acelor întâmplări s-a încheiat de mult. Am fost dus la domnul de Culemberg... cred că-l cunoaşteţi pe domnul de Culemberg, da?

Făcu doar un mic semn de încuviinţare, fără să deschidă ochii.

— Era un om foarte curajos şi foarte învăţat...

— Şi foarte religios, adăugă unchiul meu.

— Şi foarte religios, cum prea bine spuneţi, am continuat. A făcut nespus de mult bine şi, în ciuda teroarei, a scăpat de ghilotină. El m-a crescut şi mi-a dat educaţia câtă o am. În casa lui de la ţară, din Dammarie, aproape de Melun, l-am cunoscut pe domnul Vicary, împuternicitul dumneavoastră, care se ascunsese acolo, ca în cele din urmă să cadă victima unei bande de *chauffeurs*.

— Sărmanul Vicary! zise unchiul meu. S-a dus de nenumărate ori în Franţa pentru interesele mele şi atunci a fost singura dată când n-a reuşit. *Quel charmant homme, n'est-ce pas?*[54]

— Nespus de încântător, dar n-aş vrea să vă mai reţin cu o poveste ale cărei amănunte vă sunt desigur mai mult sau mai puţin neplăcute. Am să vă spun doar că, la sfatul domnului de Culemberg, când am împlinit optsprezece ani mi-am luat rămas bun de la binevoitorul meu tutore şi de la cărţile lui şi am intrat în serviciul Franţei. De atunci am purtat armele în aşa fel ca să nu-mi dezonorez familia.

— Vorbeşti frumos, *vous avez la voix chaude*[55], zise unchiul întorcându-se pe pernă cu intenţia de a mă studia mai atent. Domnul de Mauséant, pe care l-ai ajutat în Spania, mi-a vorbit foarte frumos de dumneata. Şi desigur ai putut să primeşti o frumoasă educaţie de la abatele Culemberg, un om de familie bună. Da, vei fi la înălţime. Ai maniere alese, eşti chipeş, ceea ce nu strică deloc. În familia noastră toţi suntem frumoşi; am avut şi eu succesele mele şi amintirea lor mă încântă şi astăzi. Am, nepoate, intenţia să te fac moştenitorul meu. De nepotul celălalt, Monsieur le Viconte, nu sunt prea mulţumit: n-a fost prea respectuos cum s-ar fi cuvenit să fie cu un om de vârstă destul de înaintată. Şi mai sunt şi altele.

Eram pe jumătate tentat să-i refuz în faţă moştenirea pe care mi-o oferea cu atâta răceală. M-am gândit însă că era un moşneag şi, în definitiv, ruda mea, iar eu un sărăntoc la mare strâmtoare şi cu un dor în inimă pe care această moştenire mă putea ajuta să-l împlinesc. Oricât de glacială era atitudinea lui, nu puteam să uit că din primul moment mi-a arătat multă generozitate – eram cât pe-aci să scriu afecţiune, dar acest cuvânt nu s-ar fi potrivit. Îi datoram recunoştinţă şi nu se cuvenea să-i răspund insultându-l pe patul de moarte.

— Voinţa dumneavoastră, Monsieur, pentru mine e lege, am zis înclinându-mă.

— Eşti înţelept, *Monsieur mon neveu*[56]. Dai dovadă de cea mai aleasă înţelepciune, înţelepciunea tăcerii. Alţii m-ar fi asurzit cu gratitudinea lor. Gratitudine!

---

[54] Ce om încântător, nu-i aşa? (în franceză în original). (n.t.)

[55] Ai o voce caldă (în franceză în original). (n.t.)

[56] Domnule nepot (în franceză în original). (n.t.)

Repetă acest cuvânt cu o anumită intonaţie şi zâmbi dus pe gânduri.

— Dar să trecem la ceea ce-i mai important, continuă el. Ca prizonier de război ţi-e îngăduit să moşteneşti o avere în Anglia? Habar n-am. Deşi locuiesc de mult în Anglia, n-am studiat niciodată legile lor. Pe de altă parte, ce-i de făcut dacă Romaine va sosi prea târziu? Am de îndeplinit două îndatoriri importante: să mor şi înainte de a muri să-mi fac ultimul testament. Dar, oricât aş dori să-ţi fiu de folos, nu pot să-mi amân cu mai mult de câteva ceasuri prima îndatorire ca s-o îndeplinesc pe a doua.

— În cazul acesta va trebui, domnule, să mă descurc ca şi până acum.

— Nu aşa, zise Contele. Mai am o soluţie. De curând mi-am retras contul de la bancherii mei, o sumă foarte mare, pe care am s-o trec de pe acum în posesia dumitale. Pentru dumneata va fi totuna, numai că...

Se opri zâmbind cu un aer ironic care mă surprinse; apoi continuă:

— ...va trebui să ţi-o predau de faţă cu martori. *Monsieur le Viconte* are o fire ciudată şi o donaţie fără martori ar putea fi interpretată drept furt.

Atinse un clopoţel, la care răspunse un om ce părea să fie valetul său cel mai apropiat. Îi dădu o cheie şi-i zise:

— La Ferrière, adu-mi caseta care a sosit ieri. Totodată, prezintă salutările mele doctorului Hunter şi domnului preot, şi spune-le că-i rog să treacă pentru câteva clipe în camera mea.

Caseta se dovedi a fi mai degrabă un mic cufăr, îmbrăcat în piele. În prezenţa doctorului şi a unui distins preot, un bătrân zâmbitor, mi-a fost înmânată odată cu o foarte clară confirmare a dorinţei donatorului. Imediat după aceea, domnul de Kéroual îmi spuse să trec în camera mea, iar La Ferrière mă urmă cu preţioasă casetă; martorii au rămas acolo ca să redacteze şi să semneze un act de atestare a înmânării ei. Când am ajuns la uşa camerei mele, am luat caseta din mâinile lui La Ferrière, i-am mulţumit şi am intrat singur. Aici totul fusese rânduit pentru noapte; perdelele erau lăsate şi focul potrivit; Rowley se mai ocupa încă de aşternutul patului. Când am intrat, s-a întors spre mine cu o privire bucuroasă de bun-venit, care m-a înviorat. Într-adevăr, niciodată n-am simţit mai mult nevoia unui semn de simpatie, oricât de neînsemnat, ca în acea clipă când ţineam în

braţe o avere. În camera unchiului meu trăisem adevărata trezire din reveria în care plutisem până atunci. Îmi umpluse doldora buzunarele şi-mi îngheţase orice sentiment omenesc de demnitate şi de afecţiune. Bătrâneţea şi rutina vieţii îmi îngheţaseră sufletul atât de mult încât fu de ajuns o privire din partea tinereţii ca să las deoparte orice rezervă faţă de Rowley: era doar un băietan, inima lui mai putea să se înflăcăreze, mai păstra puţină nevinovăţie şi sentimente curate, mai putea scăpa cuvinte nelalocul lor, nu era o maşină de cuvinte rostite desăvârşit şi la timpul potrivit! Începeam să mă liberez de dureroasele impresii din timpul convorbirii cu unchiul meu şi să-mi recapăt buna dispoziţie. Şi sub impresia privirii vesele şi deschise cu care mă întâmpină domnul Rowley când se repezi să-mi ia caseta din braţe, Saint-Ives redeveni el însuşi.

— Stai, Rowley, nu te grăbi, i-am spus. E un moment foarte important. Deşi eşti în serviciul meu de numai câteva ore, ai observat desigur că sunt un gentleman cam posac şi că nimic nu-mi displace mai mult decât cel mai mic semn de familiaritate. Domnul Pole... sau Poul... a fost foarte inspirat când ţi-a atras atenţia în această privinţă.

— Da, domnule Anne, zise stânjenit Rowley.

— Acum, însă, s-a ivit unul din rarele cazuri în care sunt dispus să mă abat de la principiile mele. Unchiul mi-a dăruit o cutie... ai putea spune de felul celeia cu daruri de Crăciun. Nu ştiu ce-i în ea, iar tu cu atât mai puţin. S-ar putea să fiu victima unei păcăleli de 1 Aprilie sau un om foarte bogat. În această cutie, aparent inofensivă, s-ar putea să se găsească cinci sute de lire.

— Doamne, domnule Anne! exclamă Rowley.

— Fii atent, Rowley, am zis aşezând caseta pe masă. Ridică mâna dreaptă şi repetă după mine următorul jurământ: *„Blestemat să fiu dacă voi divulga vreodată domnului Poul sau vicontelui domnului Poul sau oricărui om de încredere al domnului Poul şi nici domnului Dawson şi doctorului, comoara din această casetă; şi cerul să mă trăsnească din senin dacă nu-l voi susţine, apăra, iubi, cinsti cu supunere, sluji cu credinţă şi nu-l voi urma în cele patru colţuri ale pământului şi ale mărilor, pe mai susmenţionatul...* (am observat însă că nu-l menţionasem)... *Viconte Anne de Kéroual de Saint-Ives,*

cunoscut îndeobşte ca Vicontele domnului Rowley. Aşa să-mi ajute Dumnezeu! Amin!”

Rowley rosti jurământul cu aceeaşi gravitate cu care i-l spusesem eu.

— Acum, uite cheia. Tu ai să descui broasca. Eu am să ţin capacul cu amândouă mâinile.

Rowley răsuci cheia.

— Adu toate lumânările din cameră şi pune-le alături. Ce-o fi oare în ea? O gorgonă vie, un drăcuşor sau un arc care descarcă un pistol? Îngenunchează în faţa miracolului!

Spunând acestea, am răsturnat caseta cu fundul în sus pe masă. La vederea grămezii de bancnote şi monezi de aur, împrăştiate printre lumânări în faţa noastră sau rostogolite pe jos, am rămas amândoi încremeniţi.

— Oh, Doamne Isuse Hristoase! strigă Rowley şi se lăsă pe brânci ca să strângă monezile de aur căzute. Vai, domnule Anne, ce de bănet! Ca-n basme! Ca-n „Cei Patruzeci de Hoţi”.

— Rowley, acum să ne liniştim şi să fim practici. Bogăţia e amăgire, mai ales când nu te-ai aşteptat la ea; şi cel dintâi lucru pe care trebuie să-l facem e să socotim cât mi-ar trebui pentru... să zicem... un trai destul de îndestulat. Dacă nu mă înşel, am aici destul că să te ţin cu nasturi de aur tot restul vieţii tale. Tu, adună aurul şi eu bancnotele.

Ne-am aşezat, deci, pe covoraşul din faţa căminului şi o vreme nu se auzi decât fâşâitul bancnotelor şi zornăitul monezilor de aur şi din când în când exclamaţiile de bucurie ale lui Rowley. Numărătoarea banilor a durat mult şi poate pentru alţii ar fi fost plictisitoare, dar nu pentru mine şi nici pentru ajutorul meu.

— Zece mii de lire! am exclamat eu la urmă.

— Zece mii! repetă Rowley.

Şi ne-am uitat uluiţi unul la altul.

Atâta bogăţie mi-a tăiat răsuflarea. Având suma asta în mâinile mele nu-mi mai era teamă de niciun duşman. În nouă din zece cazuri oamenii sunt arestaţi, nu pentru că poliţia e iscusită, ci pentru că le lipsesc banii; iar eu aveam în caseta din faţa mea destule mijloace ca să-mi asigur libertatea. Ba, mai mult, cu emoţie mi-am dat deodată seama că, având aceste zece mii de lire în mâinile mele, devenisem un pretendent cu şanse la mâna Florei. Avansurile pe care le făcusem Florei în

trecut, pe când eram soldat simplu, prizonier într-o închisoare militară sau fugar strecurat în casa ei pe uşa din dos, puteau fi scuzate dacă erau socotite acte de disperare. Acum, însă, puteam să intru pe uşa din faţă; puteam să stau de vorbă cu severa zmeoaică însoţit de un avocat şi să-i fac dovada bogăţiei mele. Champdivers, sărmanul prizonier francez, putea în orice clipă să fie arestat, dar bogatul călător englez Saint-Ives, cu caseta alături în diligenţă, putea să surâdă soartei şi să dispreţuiască orice piedici. Am repetat fericit proverbul *dragostea nu cunoaşte piedici!* Într-o clipă, datorită acestor bani, dragostea mea devenise realizabilă... în curând... împlinirea ei depindea numai de mine... şi acum, nimic mai firesc, ardeam de dorinţa de a o împlini cât mai repede.

— Rowley, vicontele tău e un om bogat.

— Amândoi suntem, domnule, zise Rowley.

— Da, amândoi, am repetat. Şi vei dansa la nunta mea, am adăugat eu aruncându-i un teanc de bancnote.

Tocmai mă pregăteam să-i arunc şi un pumn de monede, când uşa se deschise şi în prag apăru domnul Romaine.

Capitolul XVIII
DOMNUL ROMAINE ÎMI SPUNE VORBE GRELE

M-am ridicat repede să-mi întâmpin călduros musafirul, ruşinat că mă surprinsese în acea situaţie stupidă. Nu refuză să-mi dea mâna, dar mi-o întinse cu răceală şi rezervă, cum nu mă aşteptam, şi, în timp ce mă privea, pe faţa-i severă am observat o mare nelinişte.

— Aşadar, aici vă găsesc? zise el pe un ton puţin încurajator. Tu eşti, George? Poţi să pleci. Am ceva de vorbit cu stăpânul tău.

Îl conduse pe Rowley la uşă şi o încuie în urma lui. Apoi se aşeză într-un fotoliu lângă cămin şi se uită aspru la mine.

— Nu ştiu cum să încep, zise el. În acest neaşteptat labirint de boacăne şi greutăţi în care ne-aţi băgat, nu ştiu pur şi simplu de unde să încep. Dar mai întâi ar fi poate bine să citiţi această notiţă din ziar.

Şi-mi înmână ziarul.

Notiţa era scurtă. Anunţa prinderea unuia dintre prizonierii evadaţi de curând din fortăreaţa Edinburg. Îi dădea numele – Clausel – şi adăuga că acesta relatase amănuntele odioasei crime săvârşite în fortăreaţă, denunţând totodată pe ucigaş.

„Ucigaşul e un soldat simplu, cu numele de Champdivers, care de asemeni a evadat şi care, după toate probabilităţile, a împărtăşit trista soartă a camarazilor săi. În ciuda cercetărilor făcute pe estuarul Forth şi pe coasta răsăriteană, până acum nu s-a descoperit nicio urmă a goeletei pe care aceşti disperaţi au pus stăpânire la Grangemouth, şi acum e aproape sigur că şi-au găsit mormântul în mare”.

Citind notiţa, mă cuprinsese o nespusă descurajare. Într-o clipă mi-am văzut spulberate toate iluziile pe care mi le făcusem până atunci; eu eram transformat din simplu prizonier evadat în criminal urmărit de lege, fugind de spânzurătoare; iar iubita mea, care cu puţin înainte îmi părea atât de aproape, se ştergea din zarea năzuinţelor posibile. Dar disperarea, reacţia mea din primul moment nu dură mai mult de o clipă. Mi-am dat imediat seama că, deşi cercetările ajunseseră la concluzia că goeleta naufragiase, planul aproape imposibil al camarazilor mei totuşi reuşise; şi întrucât se bănuia că şi eu îi însoţisem, însemna că dispărusem odată cu ei în naufragiu. Dar dacă mă considerau un

leş pe fundul Mării Nordului, nu mai aveam de ce să mă tem pe străzile din Edinburg. Căutat era Champdivers. Ce-avea acesta de-a face cu Saint-Ives? Maiorul Chevenix m-ar recunoaşte dacă m-ar întâlni, asta fără îndoială. Mă văzuse deseori şi persoana mea îl interesase prea mult ca să pot spera să-l păcălesc dându-mă drept altul. Dar, chiar şi în cazul acesta, tot trebuia să recurgă la confruntare şi, cum ştia ce fel de oameni suntem, şi eu şi Clausel, eram sigur că avea să încline de partea onoarei. În acelaşi timp mi-a apărut în minte chipul Florei, atât de luminos încât nu m-am mai gândit la nimic; sângele îmi zvâcnea în vine şi am jurat s-o văd şi s-o cuceresc, chiar de-ar fi fost să plătesc cu capul.

— Foarte neplăcut, fără îndoială, am zis, înapoind ziarul domnului Romaine.

— Neplăcută numeşti dumneata această situaţie? zise el.

— Disperată, dacă vreţi, am consimţit eu.

— Dar e adevărat? întrebă el.

— Ei da, într-un anumit sens e adevărat. Dar la această întrebare pot să vă dau un răspuns mai bun, arătându-vă cum s-au petrecut faptele.

— Asta-i şi părerea mea, zise el.

I-am relatat în linii mari cearta, duelul şi moartea lui Goguelat şi i-am descris firea urâtă a lui Clausel. Romaine mă ascultă într-o tăcere posomorâtă dar nu-şi trădă câtuşi de puţin sentimentele, doar că la episodul cu foarfecele faţa-i roşcovană păli vizibil.

— Trebuie să vă cred? zise el când am sfârşit.

— Dacă nu, convorbirea noastră nu mai are niciun rost.

— Nu înţelegeţi că discutăm probleme de cea mai mare gravitate? Nu vă daţi seama că răspunderea pentru faptele dumneavoastră apasă şi asupra mea şi că ar trebui să renunţaţi la acest aer arţăgos faţă de avocatul dumneavoastră? Viaţa, domnule Anne, ne oferă şi momente grele, zise el sever. O brutală încălcare a legii, plină de amănunte foarte neplăcute, pasibilă de pedeapsa capitală, prezenţa acestui individ Clausel, care... după propria dumneavoastră mărturie... e mânat de sentimente de răzbunare şi hotărât să jure strâmb, toţi ceilalţi martori dispăruţi fără urmă... poate înecaţi, fireasca pornire împotriva unui francez, care mai e pe deasupra şi prizonier evadat, toate acestea constituie pentru avocatul

dumneavoastră o înlănţuire de elemente deosebit de grave care nu sunt în niciun chip atenuate de firea dumneavoastră uşuratică şi nechibzuită.

— Cum aţi spus? am ripostat.

— Mi-am cântărit foarte bine cuvintele, replică el. În ce hal v-am găsit, domnule, când am venit aici să vă anunţ această catastrofă? Stăteaţi pe covorul din faţa căminului şi vă jucaţi cu o slugă, ca un bebeluş fără minte, pe pardoseala presărată cu monezi de aur şi bancnote. E adevărat? Ce scenă! Aţi avut mare noroc că cel care a intrat am fost eu. Dar putea să fie altul... vărul dumneavoastră sau altcineva.

— În această privinţă, aveţi dreptate. Am renunţat la orice precauţii şi aveţi tot dreptul să fiţi supărat. Apropo, domnule Romaine, dumneavoastră cum aţi venit şi de când vă aflaţi în casă? am adăugat eu surprins, pentru că nu-l auzisem sosind.

— Am venit într-un faeton cu doi cai, răspunse el iritat. Oricine mă putea auzi. Dar bănuiesc că dumneavoastră nu eraţi atent, simţindu-vă din cale-afară de liniştit aici, în casa duşmanului dumneavoastră, şi aflându-vă sub o acuzaţie pedepsită cu moartea! Şi am ajuns aici demult din moment ce am avut timp să pun în ordine treburile dumneavoastră. Şi asta... Dumnezeu să mă ierte... înainte de a vă cere lămuriri în legătură cu notiţa din ziar. Testamentul fusese pregătit cu câtva timp în urmă, acum e semnat şi unchiul dumneavoastră n-a aflat nimic despre ultima ispravă. De ce? Ei bine, pentru că n-am vrut să-l amărăsc pe patul de moarte. Şi, sincer vorbind, în adâncul inimii l-am preferat pe *ucigaş* spionului.

Fără îndoială că omul se purtase ca un adevărat prieten; totuşi, în furia şi îngrijorarea lui, se exprimase cam necuviincios la adresa mea.

— Poate că mă veţi socoti prea sensibil, dar aţi folosit un cuvânt...

— Am folosit cuvântul din acea scurtă notiţă, zise el izbind ziarul cu palma. E scris aici în şase litere. Şi nu fiţi atât de sigur... pentru că n-aţi trecut încă prin proba tribunalului. E o treabă tare urâtă. Cât se poate de neplăcută. Aş da o sută de lire ca să n-am de-a face cu acest caz. Şi, în situaţia în care ne aflăm, trebuie să acţionăm fără întârziere. Nu avem decât o singură cale, înainte de orice, trebuie să părăsiţi ţara şi să vă duceţi în Franţa, ori în Olanda sau, şi mai bine, în Madagascar.

— La asta aş avea de spus două vorbe.

— Nici măcar o silabă! ripostă Romaine. Nu mai e timp de discutat. Cazul e cât se poate de limpede. În situaţia nespus de neplăcută în care aţi izbutit să ajungeţi, tot ce se mai poate face e să tărăgănăm. Va veni poate o vreme când vom putea acţiona mai eficient. Dar nu acum... acum ar însemna spânzurătoare.

— Domnule Romaine, sunteţi victima unei impresii greşite. Nu sunt deloc nerăbdător să mă văd pe banca acuzaţilor. Sunt la fel de dornic ca dumneavoastră să-mi amân apariţia acolo. Pe de altă parte, nu intenţionez câtuşi de puţin să părăsesc această ţară, în care mă simt foarte bine. Am o identitate onorabilă, ştiu să răspund prompt, am accent englezesc acceptabil şi, mulţumită generozităţii unchiului meu, destui bani. Nu văd de ce domnul Saint-Ives, având toate aceste avantaje, nu ar putea să trăiască liniştit într-o locuinţă particulară, în timp ce autorităţile se distrează căutându-l pe Champdivers. Uitaţi că între aceste două persoane nu există nicio legătură.

— Iar dumneavoastră uitaţi pe vărul dumneavoastră. Asta-i legătura. Asta-i veriga. El ştie că Champdivers sunteţi dumneavoastră.

Şi ducând mâna la ureche, ca pentru a asculta atent, exclamă:

— Pun rămăşag că el este!

Ca un pârâit de stofă sfâşiată de un croitor expert, pe alee se auzi cum se apropia în goana mare o caleaşcă trasă de patru telegari. Şi, uitându-ne printre perdele, i-am zărit felinarele lunecând ca-n zbor pe panta lină a drumului.

— Da, zise Romaine, ştergând ochiul ferestrei ca să vadă mai bine. Da, după cum mână, el este! Aşa îşi iroseşte banii pe drumul mare, dobitocul! Îndopând cu aur pe oricine întâlneşte, numai pentru plăcerea de a ajunge... unde? Ah, da, într-o închisoare pentru datornici, dacă nu într-o puşcărie pentru criminali.

— Ăsta-i soiul de om? am întrebat eu privind fix la felinare, ca şi cum puteam citi în ele taina firii vărului meu.

— Vă veţi da seama cât e de periculos, răspunse avocatul. Pentru dumneavoastră aceste felinare sunt farurile care semnalizează o coastă plină de pericole! Când mă gândesc la el, am impresia că visez. Cât de falnic şi atrăgător era cândva! Şi cât de aproape e acum de momentul care-l va distruge cu

desăvârşire! Aici, nimeni nu-l iubeşte; mai degrabă e urât; şi în această clipă am sentimentul... la vârsta mea n-aş putea spune de compătimire, mai degrabă un fel de teamă să nu sfărâm un lucru atât de decorativ, de parcă ar fi un vas mare de porţelan sau o pictură de mare valoare. Da, mă aşteptam la asta! exclamă el când apărură şi felinarele unei a doua trăsuri. Nu mai încape îndoială că-i el. Prima a fost iscălitura; a doua, parafa. Două trăsuri, a doua îl urmează cu bagajul, care e totdeauna voluminos, şi cu unul din valeţii săi. Nu poate face un pas fără valet.

— Observ că dumneavoastră repetaţi cuvântul „mare”. Oare asta înseamnă că vărul meu are o statură neobişnuit de mare?

— Nu, zise avocatul. E cam de înălţimea dumneavoastră. Cum am şi bănuit când v-am comandat hainele şi văd că nu am greşit. El însă întreţine în jurul său, ca să zic aşa, o atmosferă: trăieşte pe picior mare, toată viaţa a ţinut să facă mult zgomot în jurul persoanei lui, cu caleştile lui, cu caii lui de curse, cu jocul de zaruri şi cu mai ştiu eu ce... ca să impună! Cred însă că în momentul când farsa va lua sfârşit şi va fi zăvorât în închisoarea Fleet[57]... şi nu vor mai rămâne să facă zarvă decât Bonaparte, Lordul Wellington şi Hatmanul Platoff... lumea va fi mult mai liniştită. Dar asta-i mai puţin important, adăugă întorcându-şi faţa de la fereastră. Noi, domnule Anne, ne aflăm, cum aţi spune dumneavoastră militarii, „sub focul inamicului” şi e timpul să ne pregătim a intra în acţiune. Nu trebuie să vă vadă; ar fi fatal. Tot ce ştie el acum e că-i semănaţi şi asta-i mai mult decât suficient pentru el. Dacă s-ar putea, ar fi bine să nu ştie că aţi fost aici.

— E absolut imposibil, fiţi sigur de asta. Câţiva dintre servitori sunt de partea lui: Dawson, de exemplu.

— Nu mă îndoiesc! zise Romaine. De altminteri, acum e prea târziu, adăugă el când prima trăsură se opri spectaculos în faţa porticului. A sosit!

Stăteam ascultând, cu o ciudată nelinişte, diferitele zgomote ce se auzeau în casă, până atunci cufundată în tăcere: uşi deschise şi închise, paşi care se apropiau şi se depărtau. Era clar că pentru servitori sosirea vărului meu era un moment deosebit de important, aproape o paradă. Şi, deodată în forfota asta confuză, îndepărtată, am desluşit zgomotul unor paşi uşori

[57] Închisoare pentru datornici răi platnici. (n.t.)

şi repezi. I-am auzit urcând scările, apropiindu-se de coridor, oprindu-se la uşă; apoi, un scurt ciocănit discret.

— Domnule Anne... Domnule Anne! Daţi-mi voie să intru.

Era glasul lui Rowley.

L-am lăsat să intre şi am încuiat iarăşi uşa în urma lui.

— El e, domnule, zise Rowley gâfâind. A sosit.

— Vrei să zici vicontele? I-am întrebat eu. Aşa am bănuit şi noi. Hai, Rowley... zi! Ce s-a mai petrecut! Mai ai şi altceva de spus, te dă faţa de gol!

— Mai am, domnule Anne, zise el.

Apoi, adresându-se avocatului, spuse:

— Domnule Romaine, îi sunteţi prieten?

— Da, George, îi sunt prieten, zise Romaine şi, spre marea mea surprindere, mă prinse după umeri.

— Atunci e-n regulă, zise Rowley. Domnul Poul a fost la mine! Vrea să vă spionez. Am bănuit asta de la început. Se tot învârtea pe lângă mine şi-mi da a înţelege! Dar în seara asta mi-a spus-o pe şleau! Să-i aduc din vreme la cunoştinţă tot ce aveţi de gând să faceţi şi mi-a dat asta, zise el arătând o jumătate de guinee. Şi eu am luat-o, aşa am făcut! Trăzni-m-ar cerul din senin! zise el repetând cuvintele din jurământ şi uitându-se la mine ruşinat.

Mi-am dat seama că era conştient de greşeala săvârşită şi că o regreta. Expresia ochilor săi trecu repede de la privirea cu înţeles la cea rugătoare, de la privirea complicelui la cea a vinovatului. Şi din acest moment am căpătat convingerea că era un model de valet, cum îmi trebuia mie.

— Să-l trăsnească cerul din senin? repetă avocatul. Netotul ăsta aiurează?

— Nu. Doar îmi aminteşte ceva, am zis.

— În sfârşit... cred că băiatul vă va fi credincios, zise Romaine şi, adresându-se lui Rowley, adăugă:

— Aşadar, şi tu eşti un prieten al domnului Anne?

— Dacă-mi îngăduiţi, domnule, zise Rowley.

— Mă surprinde, observă Romaine, dar s-ar putea să fie adevărat. Cred că e cinstit. Se trage din oameni de treabă. Ei bine, George Rowley, caută să-i arăţi cât mai curând domnului Poul că meriţi jumătatea de guinee, spunându-i că stăpânul tău nu va pleca până mâine la prânz, poate că nici atunci. Spune-i că mai are multe de făcut aici şi încă şi mai multe la biroul meu din Holborn. Vezi, bagă bine de seamă... cred că-i primul lucru

pe care trebuie să-l facem, zise descuind uşa. Caută să-l întâlneşti pe Poul şi vezi ce faci. Vino repede înapoi şi spune-ne ce-i cu tevatura asta.

Îndată ce Rowley plecă, avocatul luă o priză de tutun şi se uită la mine cu un aer ceva mai bine dispus.

— Mare noroc aveţi că faţa dumneavoastră inspiră atât de mare încredere. Datorită acestei încrederi mă găsesc aici... eu, avocat bătrân cu experienţă... amestecat în această penibilă situaţie, şi tot astfel îmi explic de ce acest fecior de fermier a avut buna idee să primească mita şi apoi loialitatea de a veni să spună. Tare aş vrea să ştiu ce impresie aţi face unui juriu!

— Şi în ce fel l-aş impresiona pe călău? am întrebat eu.

— *Absit omen!*[58] zise înspăimântat domnul Romaine.

În acel moment se auzi un zgomot care făcu să ne tresară inima: un zgomot, ca şi cum cineva încerca discret clanţa uşii. Înainte de asta, nu se auziseră paşi. De la plecarea lui Rowley, în aripa casei unde ne aflam fusese linişte deplină şi aveam toate motivele să credem că eram singuri şi, deci, că necunoscutul venise într-o misiune tainică, dacă nu chiar duşmănoasă.

— Cine-i acolo? întrebă Romaine.

— Eu sunt, domnule, răspunse glasul onctuos al lui Dawson. Vin din partea vicontelui, domnule. Doreşte foarte mult să stea de vorbă cu dumneavoastră despre unele afaceri.

— Spune-i, Dawson, că am să vin îndată, zise avocatul. Acum sunt ocupat.

— Mulţumesc, domnule!

I-am auzit paşii îndepărtându-se încetişor de-a lungul coridorului.

— Da, zise domnul Romaine, vorbind în şoaptă şi ascultând foarte atent. Se mai aud şi alţi paşi. Sunt sigur că nu mă înşel.

— Cred că mai era de fapt cineva! am zis eu. Dar ce mă nelinişteşte... nu sunt sigur că şi celălalt a plecat. Până la capătul scării s-au auzit numai paşii unui singur om.

— Hm... să fie vorba de o blocadă? întrebă avocatul.

— Asediu *en règle!*[59] am exclamat.

— Să ne îndepărtăm de uşă şi să analizăm această afurisită situaţie, zise Romaine. Nu mai încape îndoială că a fost şi Alain la uşă. Spera să intre şi să vă vadă ca din întâmplare.

---

[58] Ferească sfântul! (în latină în original). (n.t.)

[59] În toată regula (în franceză în original). (n.t.)

Nereuşind, a rămas el sau l-a postat pe Dawson în chip de santinelă?

— El a rămas, fără îndoială. Dar în ce scop? Doar nu are de gând să-şi petreacă acolo toată noaptea!

— De nu ne-ar păsa de el! zise domnul Romaine. Dar ăsta-i marele cusur al situaţiei dumneavoastră: nu putem face nimic pe faţă. Trebuie să vă scot prin contrabandă din cameră şi din casa asta, ca pe o marfă confiscabilă. Dar cum să încep când la uşa dumneavoastră e postată o santinelă?

— Nu foloseşte la nimic să ne frământăm.

— Aveţi dreptate, zise Romaine. Gândiţi-vă, însă, ce ciudată coincidenţă ca tocmai când vorbeam despre înfăţişarea dumneavoastră să vină la uşă vărul dumneavoastră. Dacă v-aduceţi aminte, tocmai spuneam cât de mare încredere inspiră faţa dumneavoastră. Dacă domnul Alain ar fi la fel ca noi ceilalţi... mă întreb ce părere ar avea despre faţa dumneavoastră?

Domnul Romaine şedea în fotoliul de lângă cămin, cu spatele spre ferestre, iar eu în genunchi pe covor începusem să culeg maşinal bancnotele împrăştiate, când pe neaşteptate o voce mieroasă se băgă în conversaţia noastră.

— Are o părere foarte bună, domnule Romaine, şi vă roagă să-l primiţi şi pe el în cercul de admiratori despre care vorbeaţi.

Capitolul XIX
MARE TĂRĂBOI LA AMERSHAM PLACE

Nicicând două fiinţe umane n-au sărit în picioare mai iute decât mine şi avocat. Încuiasem şi barasem principalele porţi ale citadelei; dar, din nefericire, uitasem deschisă uşa secretă a camerei de baie. Dintr-acolo am auzit sunetul trompetelor vrăjmaşe, care pătrunseseră înăuntru şi ne luaseră din spate, zădărnicind toate măsurile noastre de apărare. N-am avut timp decât să-i şoptesc la ureche domnului Romaine:

— Altă scenă la care veţi fi martor!

La care îmi răspunse privindu-mă o clipă cu un aer de implorare, ca şi cum mi-ar fi spus: „nu da în omul căzut la pământ”.

Apoi m-am uitat la duşmanul meu.

Vicontele avea pălăria pusă puţin pieziş pe cap; era un joben foarte înalt, foarte elegant, cu borurile răsucite în sus. Părul îi ieşea afară în bucle mari, ca la saltimbancii italieni – o modă din cele mai extravagante. Purta o pelerină enormă din stofă de lână miţoasă, cu guler lat de blană, cum poartă paznicii, numai că pe dinăuntru era căptuşită cu blănuri scumpe. O ţinea pe jumătate desfăcută ca să i se vadă cămaşa scumpă, jiletca multicoloră, giuvaerele atârnate de lanţurile ceasului şi paftalele de sub pelerină. Picioarele şi gleznele aveau o linie desăvârşită. Nu puteam nega asemănarea dintre noi, de vreme ce fusese remarcată de atâtea persoane, pe care nu aveam motive să le bănuiesc că s-ar fi înţeles în acest sens. De fapt, nu-i acordasem prea mare importanţă şi nici nu mă interesase prea mult. Era desigur, cum ar spune unii, distins; o distincţie caracterizată printr-un gen de frumuseţe, ţinută, siluetă şi aroganţă cam ţipător de pitoresc: un bărbat pe care-l puteai vedea pozând în tribuna principală la un concurs hipic sau fudulindu-se pe Piccadilly, privind de sus femeile şi privit cu admiraţie de cărbunari. Ce se petrecea în mintea lui în acest moment se putea citi în expresia grăitoare, poate involuntară, a feţei. Avea faţa palidă pământie şi gura crispată mai degrabă într-un rânjet de profundă ură, care mă îngrozi, dar totodată mă stârni să-l înfrunt. Mă măsură de sus până jos, apoi îşi scoase pălăria şi se înclină.

— Vărul meu, bănuiesc? zise el.

— Cred că am această onoare, i-am răspuns.

— Onoarea e pentru mine, zise el, dar glasul îi tremura când rosti aceste cuvinte.

— Cred că s-ar cuveni să vă spun bine aţi venit.

— De ce? întrebă el. Această sărmană casă a fost căminul meu de atât de multă vreme că nici nu mă mai străduiesc să-mi aduc aminte. Aici, nu-i nevoie să luaţi asupra dumneavoastră îndatoririle de gazdă. Acest rol, credeţi-mă, mi se cuvine mai degrabă mie. Dar, în treacăt fie zis, trebuie să vă fac un mic compliment. Sunt plăcut surprins că vă întâlnesc în veşminte de gentleman şi să constat... (se uită împrejur la bancnotele împrăştiate)... că nevoile v-au fost de pe acum generos satisfăcute.

M-am înclinat cu un zâmbet, poate nu mai puţin plin de ură ca al său, şi i-am răspuns.

— Sunt atât de multe nevoi în lumea asta. Cel ce face acte de milostenie alege. Pe unul îl scapă de nevoi, pe altul, nu mai puţin încolţit, poate şi datornic, îl lasă să-şi îndure mai departe nevoile.

— Răutatea este o trăsătură fermecătoare, zise el.

— Şi invidia, cred, am replicat eu.

Şi-a dat seama că nu ieşise prea câştigat din aceasta încrucişare de arme, poate chiar s-a temut să nu-şi piardă stăpânirea de sine pe care cu greu şi-o strunise până atunci, deoarece la replica mea se întoarse repede şi se adresă, avocatului pe un ton arogant, jignitor:

— Domnule Romaine, de când ţi-ai luat dreptul să dai ordine în această casă?

— Nu sunt dispus să recunosc că am dat vreun ordin, afară bineînţeles de cele care intră în sfera răspunderilor mele, replică Romaine.

— Atunci, din ordinul cui mi se refuză dreptul de a intra în camera unchiului meu? zise vărul meu.

— Din ordinul doctorului, domnule, şi cred că nu-i tăgăduiţi acest drept, ripostă Romaine.

— Bagă bine de seamă, domnule, se răsti Alain. Nu te bizui prea mult pe calitatea dumitale. Nu-i chiar atât de sigură pe cât crezi, maestre. Nu m-aş mira câtuşi de puţin să te văd descalificat ca avocat pentru ce-ai făcut în seara asta şi atunci să te văd când am să-ţi zvârl câţiva bani de pomană, la uşa unei

cârciumi, ca să-ţi cârpeşti coatele zdrenţuite. Din ordinul doctorului? Cred însă că nu mă înşel! Dumneata şi contele aţi ticluit totul în seara asta; iar acestui tânăr gentleman sărăntoc i s-a acordat favoarea unei întrevederi, în cursul căreia... după cum am plăcerea să constat... demnitatea nu l-a oprit să acţioneze foarte bine în propriu-i folos. De aceea nu mă mir că dumneata ocoleşti să-mi spui adevărul.

— Dacă dumneavoastră numiţi asta ocolirea adevărului, am să vă spun totul. Ordinul despre care vorbiţi a pornit de la conte, zise domnul Romaine. Nu doreşte să vă vadă.

— Şi pentru asta trebuie să iau de bun cuvântul lui Daniel Romaine! întrebă Alain.

— În lipsa altuia mai bun... zise Romaine.

Faţa vărului meu se încordă o clipă şi l-am auzit clar scrâşnind din dinţi; dar, spre marea mea surprindere, continuă pe un ton aproape amabil:

— Domnule Romaine, hai să nu fim oameni meschini!

Trase un scaun şi se aşeză.

— Îmi dau seama că mi-ai luat-o înainte. L-ai introdus la unchiul meu pe acest soldat al lui Napoleon şi a fost, pare-se... cum, nu pot înţelege!... primit cu multă bunăvoinţă. N-am nevoie de altă dovadă mai bună decât banii aceştia de care l-am găsit pur şi simplu împresurat... presupun dintr-o excesivă veselie văzând pentru prima oară atâţia bani. Şansele sunt deocamdată în favoarea dumitale. Dar lupta nu-i câştigată. Se vor pune probleme privind influenţe nefaste, sechestrare de persoană şi altele. Am martori. Ţi-o spun pe faţă, pentru că n-ai cum să profiţi de această informaţie. Şi dacă ajungem să ne răfuim, nu mă îndoiesc că-mi voi recăpăta ce-i al meu şi te voi distruge.

— Faceţi cum credeţi, răspunse Romaine, dar vă sfătuiesc să nu întreprindeţi nimic în acest sens. O să vă faceţi doar de râs. O să vă irosiţi zadarnic banii şi n-aveţi prea mulţi, şi în plus vă veţi alege cu oprobiul public.

— O, domnule Romaine, dar dumneata faci marea greşeală a multora! Îţi subestimezi adversarul, ripostă Alain. Gândeşte-te, te rog, cât de neplăcut aş putea deveni, dacă aş vrea. Gândeşte-te la situaţia *protejatului* dumitale... un prizonier evadat! Eu joc cu cărţile pe faţă. Dispreţuiesc succesele mărunte.

La aceste cuvinte Romaine schimbă cu mine o privire de triumf. Părea evident că Alain nu aflase încă de prinderea lui Clausel şi de denunţul lui. Uşurat de teama că Alain ar fi putut afla, avocatul îşi schimbă îndată tactica. Strânse cu un aer indiferent ziarul care mai sta încă deschis în faţa lui, pe masă.

— Cred, domnule Alain, că vă faceţi iluzii zadarnice. N-aveţi nicio şansă, credeţi-mă. S-ar părea că urmăriţi să ajungem la o înţelegere, dar nici prin gând nu-mi trece. Bănuiţi poate că glumesc, ca să vă ascund cum stau lucrurile. De fapt, nu ştiu cum să vă aduc cât mai repede şi mai explicit la cunoştinţă o informaţie care... trebuie să vă spun... vă interesează în mod deosebit. Unchiul dumneavoastră şi-a anulat în seara asta testamentul şi a făcut altul în favoarea vărului dumneavoastră, Anne. Mai mult, dacă vreţi, puteţi afla asta chiar de pe buzele lui. Iau asupra mea această sarcină, zise avocatul ridicându-se. Vă rog să mă urmaţi, domnilor.

Romaine a ieşit din cameră atât de repede şi a fost urmat de Alain la fel de repede, încât abia am avut timp să pun la loc restul de bani împrăştiaţi, să încui caseta şi să-i ajung din urmă, înainte ca să dispară în labirintul coridoarelor din casa unchiului meu. Am plecat însă cu inima îndoită: gândindu-mă la comoara lăsată de izbelişte, protejată doar de un capac şi un lacăt ca vai de lume, pe care le-ar fi putut sparge sau forţa oricine, mă treceau sudorile de câte ori îmi aminteam. Avocatul ne-a condus într-o cameră unde ne spuse să luăm loc până ce se va consulta cu doctorul, ieşi pe altă uşă, iar pe Alain şi pe mine ne lăsă singuri.

Până atunci, Alain nu făcuse nimic ca să-mi câştige bunăvoinţa; fiecare vorbă a lui fusese plină de duşmănie, de invidie şi de acel dispreţ care, fiind pornit din mânie, poţi să-l suporţi fără să te simţi umilit. Eu mă arătasem ceva mai îngăduitor şi acum începeam să-mi pară rău de acest om, cu toate că-l ştiam spion plătit. Mi se părea că nu se cuvenea ca el, care probabil crescuse cu speranţa acestei mari moşteniri, să fie azvârlit din casă în al unsprezecelea ceas şi lăsat să se descurce singur cu sărăcia şi datoriile lui – datorii de care îi amintisem atât de puţin elegant cu o clipă mai înainte. Aşa că, de îndată ce-am rămas singur m-am grăbit să flutur drapelul armistiţiului.

— Vere, ai încredere în mine, nu trebuie să mă consideri duşman.

Se opri în faţa mea – până atunci nu acceptase invitaţia avocatului de a se aşeza şi se plimba încoace şi încolo prin cameră – luă o priză de tutun şi se uită la mine cu un aer plin de curiozitate.

— Nu zău? zise el. Oare soarta să-mi fie chiar atât de binevoitoare încât să-ţi fie milă de mine? Îţi sunt extrem de recunoscător, vere Anne! Astfel de sentimente nu sunt însă totdeauna reciproce şi te previn că, în ziua când îmi voi pune piciorul pe gâtul dumitale, îţi voi zdrobi şira spinării. Cunoşti semnificaţia şirei spinării? mă întrebă el cu o insolenţă care întrecea orice măsură.

Asta era prea mult.

— Cunosc şi semnificaţia unei perechi de pistoale, i-am răspuns măsurându-l din cap până-n picioare.

— Nu, nu, nu, zise el ridicând un deget. Îmi voi lua revanşa când şi cum îmi va plăcea. Suntem destul de înrudiţi ca să ne înţelegem în această privinţă; iar motivul pentru care n-am cerut să te aresteze când ai sosit şi n-am pus în primul desiş de brebenei un pichet de soldaţi ca să te împiedice să vii... deşi ştiam mai demult că acest cârciogar de Romaine urzeşte la lumina zilei să mă înlăture... e pur şi simplu acesta: nu mă hotărâsem cum să mă răzbun.

În acest moment a fost întrerupt de sunetul unui clopot. În timp ce stăteam atenţi şi ascultam, sunetul a fost urmat de tropăitul multor paşi care urcau scările şi treceau cu mers târşâit pe lângă uşa camerei unde ne aflam. Cred că amândoi ardeam de dorinţa de a o deschide şi să ne uităm, dar fiecare din noi, stânjenit de prezenta celuilalt, şi-a stăpânit curiozitatea şi am aşteptat în tăcere până ce a intrat Romaine şi ne-a invitat în faţa unchiului.

Romaine o luă înainte şi noi după el pe un coridor întortocheat, care ne scoase în camera bolnavului, dinapoia patului. Cred că am uitat să vă spun că această cameră era foarte mare. Acum am găsit-o plină de servitori şi slujbaşi ai casei, de la doctorul şi preotul casei până la domnul Dawson şi intendent, de la Dawson şi Rowley la cel din urmă lacheu cu ciorapi albi, cea din urmă cameristă durdulie cu rochie şi bonetă curate şi cel din urmă rândaş în jiletca de grajd fără mâneci. În această mare reuniune de persoane – care m-a surprins cât de numeroasă era – cei mai mulţi păreau stânjeniţi şi foarte

nedumeriţi; se lăsau când pe un picior când pe celălalt, căscau gura prosteşte, iar cei din colţuri îşi dădeau coate şi rânjeau pe ascuns. Unchiul meu stătea ridicat pe perne mai sus decât îl văzusem prima oară, într-o atitudine solemnă, impunătoare. Îndată ce am apărut în spatele său, se adresă celor prezenţi cu voce tare:

— Vă iau pe toţi martori... mă auziţi?... Vă iau pe toţi martori că recunosc drept moştenitor şi reprezentant al meu pe acest gentleman pe care cei mai mulţi dintre voi îl vedeţi pentru prima oară, pe vicontele Anne de Saint-Ives, nepotul meu dintr-o spiţă mai tânără. Totodată vă iau martori că, pentru foarte puternice motive cunoscute numai de mine, l-am repudiat şi dezmoştenit pe celălalt gentleman, pe care voi toţi îl cunoaşteţi, pe vicontele de Saint-Ives. Trebuie de asemenea să vă explic de ce v-am pricinuit această neobişnuită neplăcere... aş zice chiar supărare... la vremea când încă nu v-aţi sfârşit cina. Domnul Alain a găsit de cuviinţă să ameninţe că va contesta testamentul meu şi să pretindă că printre dumneavoastră se găsesc anumite persoane respectabile, pe care se bizuie că vor depune jurământ aşa cum îi va învăţa el. Doresc aşadar să-i iau putinţa de a săvârşi asemenea acte şi de a închide gura martorilor săi mincinoşi. Vă sunt foarte îndatorat pentru felul cum aţi binevoit să răspundeţi la chemarea mea şi vă doresc tuturor o cât mai plăcută seară.

În timp ce servitorii, încă foarte nedumeriţi, se îngrămădeau să iasă din camera bolnavului, făcând reverenţe, aranjându-şi părul de pe frunte, ploconindu-se şi alte asemenea gesturi după rangul fiecăruia, m-am întors şi am tras cu coada ochiului la vărul meu. Îndurase această nimicitoare mustrare publică, fără cea mai mică tresărire a feţei. Acum stătea ţeapăn cu braţele încrucişate, privind fix în tavan. N-am putut să nu-l admir în acel moment. Cu atât mai mult atunci când, după ce ultimul servitor a ieşit şi am rămas numai noi doi, unchiul şi avocatul, făcu un pas înainte spre pat, se înclină demn şi se adresă omului care cu o clipă înainte îl osândise la ruină.

— Domnule conte, aţi găsit de cuviinţă să mă trataţi într-un mod pe care recunoştinţa ce vă port şi starea în care vă găsiţi mă opresc să-l discut. Mă văd totuşi nevoit să vă atrag atenţia asupra timpului îndelungat în care am fost deprins să mă consider moştenitorul dumneavoastră. În această situaţie, am

socotit nimerit să-mi îngădui un anumit stil de viaţă. Dezmoştenindu-mă acum, după douăzeci de ani de serviciu, voi rămâne nu numai un simplu cerşetor, dar şi un falit.

Fie din cauza oboselii în urma efortului pe care-l făcuse cu puţin înainte, fie dintr-un sentiment de repulsie pornit din ură, unchiul închisese iarăşi ochii şi nici acum nu-i deschise. Se mulţumi să spună: „te-am dezmoştenit” şi în timp ce rostea aceste cuvinte pe faţă i se furişă un zâmbet care dură o clipă, apoi se stinse, lăsând în urmă doar vechea mască rafinată şi de nepătruns a bătrâneţii, vicleniei, şi oboselii. Nu încăpea îndoială că unchiul savura această situaţie, cum savurase puţine lucruri în ultimul sfert de veac. În trupu-i firav flacăra vieţii abia mai pâlpâia, dar ura, ca un fel de atribut nemuritor al firii, îi era încă trează şi neclintită.

Vărul meu totuşi stărui.

— Vorbesc într-o situaţie neprielnică pentru mine. Cel care m-a înlocuit continuă... probabil nu din politeţe cât din prudenţă... să rămână în cameră, zise aruncându-mi o privire care ar fi putut vesteji un stejar.

Eram foarte bucuros să mă retrag şi Romaine îmi făcu repede semn să plec. Dar unchiul nu se lăsă înduplecat. Fără să-şi deschidă ochii şi să-şi schimbe glasul, mă rugă să rămân.

— Foarte bine, zise Alain. Dar în acest caz nu voi putea să vă amintesc de cei douăzeci de ani care au trecut peste capetele noastre de când suntem în Anglia, nici de serviciile pe care vi le-am făcut în acest răstimp. Ar fi prea odios. Domnia voastră mă cunoaşteţi prea bine ca să bănuiţi că m-aş putea coborî la o asemenea ticăloşie. Trebuie să renunţ la orice apărare... aceasta-i dorinţa domniei-voastre! Cu ce am greşit, nu ştiu; cunosc doar pedeapsa, iar aceasta e mai mare decât o pot înfrunta. Unchiule, vă implor mila; iertaţi-mă şi nu mă trimiteţi pe viaţă în închisoarea datornicilor... Sunt un datornic care n-are cu ce să-şi plătească datoriile.

— *Chat et vieux, pardonnez?*[60] zise unchiul citând din La Fontaine.

Apoi, deschizând larg un ochi de culoarea cerului, se uită către Alain şi recită apăsând pe fiecare silabă:

— *La jeunesse se flatte et croit tout obtenir;*

[60] Pisica sau bătrâneţea să ierte? (în franceză în original). (n.t.)

La vieillesse est impitoyable.[61]

Alain se făcu vânăt la faţă. Se întoarse spre Romaine şi spre mine; ochii îi scânteiau de mânie.

— Acum e rândul dumitale, zise adresându-mi-se. Să fie, barem, închisoare pentru închisoare, amândoi viconţii împreună.

— Nu-i chiar aşa, domnule Alain, daţi-mi voie, zise Romaine. Mai sunt câteva lucruri de discutat.

Dar Alain se îndrepta acum cu paşi mari spre uşă.

— Staţi o clipă, staţi o clipă! strigă Romaine. Amintiţi-vă sfatul pe care chiar dumneavoastră mi l-aţi dat: să nu-ţi subestimezi adversarul.

Alain se întoarse.

— Nu te subestimez, te urăsc! strigă el plin de mânie. Luaţi cunoştinţă de asta, voi doi.

— Înţeleg că-l ameninţaţi pe domnul viconte Anne, zise avocatul. Ştiţi, eu unul n-aş face-o. Mă tem, mă tem nespus că, de veţi face ce gândiţi, mă veţi sili să merg până la capăt.

— Ai făcut din mine un cerşetor şi un falit, zise Alain. Ce-a mai rămas să-mi faci?

— De faţă cu cei de aici nu mi-ar plăcea să spun ce anume, replică Romaine. Dar sunt lucruri şi mai rele decât falimentul şi locuri mai rele decât închisoarea pentru datornici.

Cuvintele fuseseră rostite cu atât înţeles, încât Alain nu-şi putu stăpâni o tresărire vizibilă şi se îngălbeni ca lovit de spadă.

— Nu te înţeleg, zise el.

— Ba da, mă înţelegeţi, replică Romaine. Cred că mă înţelegeţi foarte bine. Să nu vă închipuiţi cumva că în timp ce dumneavoastră vă vedeaţi de anumite treburi, alţii au stat degeaba. Pentru că sunt englez, să nu vă închipuiţi că nu mă pricep să culeg informaţii. Oricât de mult respect am, domnule Alain de Saint-Ives, pentru onoarea casei dumneavoastră, dacă voi auzi că întreprindeţi ceva, direct sau indirect, în această chestiune, îmi voi face datoria, indiferent cât m-ar costa, adică voi comunica numele spionului bonapartist, care-şi semnează scrisorile *„Rue Grégoire de Tours”*.

Mărturisesc că inima mea era acum mai degrabă de partea nefericitului meu văr. Şi dacă înainte nu înţelesese, în clipa aceea trebuie să fi înţeles, căci prea îngrozit arătă când auzi

---

[61] Tinereţea-şi închipuie şi crede că poate totul să obţină / Bătrâneţea este neîndurătoare (în franceză în original). (n.t.)

infamia-i dată pe faţă. Amuţi, îşi duse mâna la cravată, se clătină şi am crezut că se prăbuşeşte. Am dat fuga să-l sprijin, dar văzându-mă îşi reveni, se dădu înapoi din faţa mea şi-şi întinse braţele ca pentru a se feri de ultragiul atingerii mele.

— Nu mă atinge, izbuti el să articuleze cu greu.

— Acum sper că veţi înţelege situaţia în care vă aflaţi şi cu câtă băgare de seamă trebuie să vă purtaţi, continuă avocatul fără să-şi schimbe tonul. Arestarea dumneavoastră atârnă... aş putea spune... de un fir de păr. Şi cum veţi fi tot timpul sub supravegherea mea şi a agenţilor mei, trebuie să fiţi atent pe ce drum umblaţi. La cea mai mică suspiciune, voi acţiona.

Trase o priză de tabac, străpungându-l cu privirea pe cel care abia se mai ţinea pe picioare.

— Şi acum daţi-mi voie să vă aduc aminte că trăsura dumneavoastră aşteaptă la poartă. Această întrevedere îl tulbură pe domnul conte... nici pentru dumneavoastră nu poate fi plăcută... şi cred că nu-i necesar s-o mai prelungim. Nu intră în vederile unchiului dumneavoastră, contele, să mai dormiţi sub acest acoperiş.

Alain se întoarse şi ieşi fără nicio vorbă sau gest şi eu mă luai imediat după el. Cred că în fundul inimii îmi mai rămăsese un pic de omenie; în orice caz, această torturare prelungită, această lentă nimicire a unui om, bucată cu bucată ca sfărâmarea unei stânci, schimbaseră cu desăvârşire direcţia simpatiilor mele. În acest moment îi detestam deopotrivă pe unchiul meu şi pe avocat, pentru cruzimea lor cinică.

M-am aplecat peste balustradă, dar n-am avut timp decât să-i aud paşii grăbiţi traversând holul unde mai înainte se strânseseră servitorii ca să-l întâmpine cu plecăciuni la sosire, dar care acum era gol, semnificând că şi slugile îl părăsiseră. O clipă mai târziu, am auzit ecoul uşii trântite cu putere în urma sa. Furia cu care o trântise îmi arăta – dacă mai era nevoie – măsura clocotului său de mânie. Într-un anumit sens, l-am înţeles; a vrut să-şi facă o glorie din a trânti uşa în nasul unchiului, al avocatului, al meu şi al tuturor celor care fuseseră martorii umilirii lui.

Capitolul XX
DUPĂ FURTUNĂ

Îndată ce vărul meu părăsi casa, am început să analizez destul de mâhnit urmările posibile ale celor petrecute. Fuseseră sparte multe oale şi presimţeam că aveam să le plătesc până la una! Fiara turbată şi fudulă fusese îmboldită şi zădărâtă în faţa tuturor slugilor şi apoi între patru pereţi, până ce n-a mai fost în stare nici să audă, nici să vadă, nici să mai judece, după care i se deschisese poarta şi fusese lăsată liberă să plece şi să se răzbune cum va crede mai bine de cuviinţă. Am reflectat cu amărăciune că ori de câte ori eram pe punctul să mă cuminţesc trebuia neapărat ca prietenii mei să se aventureze în cine ştie ce acţiune nesăbuită şi să-mi încredinţeze mie rolul eroului... sau al victimei, ceea ce-i cam totuna. Prima condiţie a eroului adevărat e să-şi aleagă singur acest rol. Altfel, doi bani nu face. Şi vă asigur că, în timp ce mă îndreptam spre camera mea, nu eram deloc în apele mele; mă gândeam că unchiul şi domnul Romaine îmi jucaseră în arşice viaţa şi viitorul; îi învinuiam aspru şi nu aveam altă dorinţă mai grabnică decât să nu mai dau ochii cu ei. Am fost deci neplăcut surprins, când intrând în cameră, am dat cu ochii de avocat.

Stătea în picioare rezemat de cămin, posomorât şi pe gânduri – cum nu mi-a displăcut să-l văd – şi nicidecum mândru de ce făcuse cu puţin înainte.

— Ei bine, ştiu că i-aţi zis-o! am început eu.

— A plecat? întrebă el.

— A plecat, dar când se va întoarce o să avem de furcă cu el.

— Aveţi dreptate, zise avocatul şi mare lucru n-avem ce-i pune în faţă, în afară de simple ameninţări, fără nicio dovadă, ca în astă seară.

— Ca în astă seară?

— Da, ca în astă seară! repetă el.

— Ca în astă seară, adică cum? am întrebat eu dorind o precizare.

— Ca născocirile mele fără nicio dovadă din seara asta.

— Dumnezeule! Vasăzică trebuie să admir în purtarea dumneavoastră şi altceva decât bănuisem eu? Nici nu vă puteţi închipui cât de curios mă faceţi. Am înţeles că aţi fost crud cu el. Asta m-a amuzat atunci. Dar nu mi-am putut închipui că spusele

dumneavoastră erau simple născociri! În ce sens, stimate domn?

Cred că am pus întrebarea asta pe un ton foarte agresiv, dar avocatul nu se sinchisi.

— Născociri în adevăratul sens al cuvântului, răspunse el serios. Născociri în sensul că nu pot fi dovedite şi născociri în sensul că nu pot fi întărite cu mărturii; născociri în sensul că m-am lăudat şi că pot rămâne de minciună. Cum să-l arestez? Dovezile le-a ars unchiul dumneavoastră. Când v-am văzut prima oară, în fortăreaţa Edinburg, v-am vorbit de asta, dar dumneavoastră aţi uitat desigur. A fost un act de generozitate. L-am văzut făcând multe acte de acest fel şi de fiecare dată am regretat. „Asta să-i fie moştenirea”, spunea dumnealui în timp ce actele ardeau! Nu-şi dădea seama cât de preţioase erau. Şi cât de preţioase sunt numai timpul ne-o va spune.

— Stimate domn, vă rog să mă iertaţi dar mă surprinde că aţi avut îndrăzneala... în această situaţie aş putea spune mai degrabă neobrăzarea... să vă arătaţi deznădăjduit.

— Aşa şi este, zise el. Sunt deznădăjduit. Sunt pur şi simplu deznădăjduit. În faţa vărului dumneavoastră mă simt absolut neputincios.

— Acum să lăsăm gluma! Vorbiţi serios? Atunci de ce l-aţi terfelit în fel şi chip pe acest diavol? Şi de ce v-aţi dat atâta osteneală ca să mă dăruiţi cu ceva de care aveam atât de puţin nevoie... un alt duşman? Ca acum să vă declaraţi neputincios în faţa lui? „Ăsta-i ultimul meu cartuş”, aveţi aerul să spuneţi. „Nu mai am altul. Îl trag în el şi pe ultimul... ăsta îl va înfuria, dar nu-l va doborî. Şi acum vezi?... e furios, iar eu n-am ce să-i mai fac. Încă o împunsătură, încă un picior în fund. Acum a înnebunit de-a binelea. Ajută-mă. N-am ce să-i mai fac!” Mă întreb, domnule Romaine, ce v-a împins la această nesăbuită faptă eroică şi dacă numele acestei isprăvi nu-i cumva trădare?

— Nu m-aş mira să aveţi dreptate, zise el. A fost o treabă într-adevăr nesăbuită şi mare noroc am avut că am scăpat atât de uşor. Dar trădare n-a fost. Nu, nu, domnule Anne, n-a fost trădare şi dacă aţi vrea să-mi faceţi favoarea să mă ascultaţi un minut, vă voi demonstra că a avut un rost.

Părea că-şi recăpătase obişnuita vioiciune.

— Ştiţi de ce-am procedat aşa? începu el. Nu citise încă ziarul, dar cine-mi putea spune când îl va citi? Putea să aibă acel

blestemat de ziar în buzunar şi cum era să aflu? Eram... şi pot spune că încă suntem... la discreţia unui fleac, a unui ziar de doi peni.

— Da, e adevărat, nu mă gândisem la asta.

— Dumneavoastră aţi crezut desigur că nu prezintă nicio importanţă faptul de a fi eroul unei notiţe interesante dintr-un ziar! zise el pe ton ridicat. Dimpotrivă, aţi crezut, nici mai mult nici mai puţin, că această notiţă o vor citi doar câţiva. Dar nu-i deloc aşa. Un mare număr de englezi au acum pe buze numele de Champdivers. Peste o zi, două, poşta îl va aduce la cunoştinţa tuturor, într-atât de minunată e această instituţie a noastră pentru răspândirea ştirilor! Nu uitaţi asta! Când s-a născut tatăl meu... dar asta-i altă poveste. Ca să revin, în această notiţă e sâmburele unor încurcături atât de afurisite, încât mă îngrozesc numai gândindu-mă la vărul dumneavoastră şi la ziar. O privire să fi aruncat pe acele rânduri tipărite şi unde ne-am fi aflat acum? Uşor de întrebat, dar greu de răspuns, tinere domn. Şi să vă mai spun ceva: acest ziar e lectura obişnuită a vicontelui. Sunt convins că-l avea în buzunar.

— Vă cer iertare, domnule. Am fost nedrept cu dumneavoastră. Nu mi-am dat seama în ce pericol mă aflam.

— Cred că dumneavoastră nu vă daţi niciodată seama.

— Totuşi, nu încape îndoială că scena aceea în faţa tuturor... am dat să spun.

— Da, a fost o nebunie, mă întrerupse domnul Romaine. Sunt de aceeaşi părere. Dar acesta a fost ordinul unchiului dumneavoastră, domnule Anne, şi ce puteam să fac? Să-i fi spus că sunteţi ucigaşul lui Goguelat? Cred că nu.

— Asta nu! Doar ar fi încurcat şi mai rău lucrurile. Ne-am fi pus într-o situaţie foarte proastă.

— Nu vă puteţi da seama cât de grav ar fi fost, replică el. Era absolut necesar ca vărul dumneavoastră să plece... şi să plece imediat. Iar dumneavoastră trebuia să plecaţi în seara asta, profitând de întuneric, dar cum puteaţi cu vărul dumneavoastră în camera vecină? Aşadar, trebuia mai întâi să plece el şi fără întârziere. Asta era problema.

— Domnule Romaine, dă-mi voie, dar nu putea unchiul meu să-l invite să plece?

— Păi, trebuie să vă spun că asta nu era chiar atât de simplu pe cât ar părea, răspunse el. Dumneavoastră sunteţi înclinat să

ziceţi că asta-i casa unchiului şi aşa şi este. Dar într-un fel e şi a vărului dumneavoastră. Are aici camerele lui. Le are de aproape treizeci de ani şi sunt pline cu tot felul de nimicuri: balene de corset, pufuri pentru pudră şi alte prostii femeieşti... la care nimeni nu-i poate tăgădui dreptul, chiar dacă cineva ar dori. Noi aveam tot dreptul să-l invităm să plece, dar şi el putea pe bună dreptate să ne răspundă: „Da, voi pleca, dar nu fără corsetele şi cravatele mele. Vreau să-mi strâng mai întâi cele nouă sute nouă zeci şi nouă de cufere pline cu tot felul de mofturi, pe care m-am trudit să le adun în ultimii treizeci de ani... după care mai am nevoie de treizeci de ore ca să le împachetez”. La asta ce-ar fi trebuit să-i răspundem?

— Un răspuns cu duh?... Doi servitori zdraveni şi nişte ciomege din măr pădureţ.

— Fereşte-mă Doamne de mintea ageamiului! exclamă Romaine. Să apar de la început în faţa judecătorului într-o postură condamnabilă? Nu zău! Un singur lucru trebuia să fac şi l-am făcut, dar în acest fel mi-am irosit ultimul cartuş. L-am năucit. Şi asta ne-a dat răgaz trei ore, de care trebuie să profităm cât mai repede, pentru că un lucru e cert: mâine dimineaţă va fi din nou aici.

— Recunosc că sunt un prost. Bine se spune, „cât trăieşti multe-nveţi”! N-am bănuit nimic din tot ce-mi spui.

— Dar acum când ştiţi, tot vă mai opuneţi să plecaţi din Anglia? mă întrebă el.

— Da.

— E neapărat necesar, stărui el.

— Şi totuşi nu pot. E vorba de ceva unde raţiunea n-are cuvânt. Şi, ca să nu mai pierdem vremea, îţi voi spune doar că e o chestiune de inimă.

— Chiar aşa? zise Romaine clătinând dojenitor din cap. Puteam fi sigur. Pe îndrăgostiţi poţi să-i bagi în spital, să-i arunci în închisoare în haine galbene de puşcăriaş, poţi să le faci tot ce vrei, ei tot se vor regăsi. Ei bine, faceţi cum vreţi. Am prea multă experienţă ca să mai caut să conving un tânăr gentleman care a avut fantezia să se îndrăgostească. Cunosc prea bine oamenii, slavă domnului! Vreau totuşi să înţelegeţi bine ce riscaţi: puşcăria, banca acuzaţilor, spânzurătoarea, ştreangul... situaţii nespus de înjositoare, tânărul meu prieten, oribile, dezgustătoare, monstruoase, care n-au nimic poetic!

— Foarte bine, m-aţi avertizat. Nimeni nu mă putea avertiza cu mai multă convingere şi talent. Şi totuşi rămân la hotărârea mea. Până nu voi revedea pe această domnişoară, nimic nu mă va convinge să părăsesc Marea Britanie. Afară de asta...

M-am oprit. Era cât pe aci să-i spun povestea cu păstorii, dar vorba mi s-a oprit pe buze. M-am gândit că şi răbdarea avocatului avea o limită. Nu eram de prea multă vreme în Anglia şi aproape tot timpul fusesem închis în fortăreaţa Edinburg. Îi mărturisisem că am ucis un om cu o pereche de foarfeci; şi acum să-i spun că am mai omorât un om cu un ciomag de stejar? Nu, asta era prea mult.

— Pe scurt, am încheiat eu, e o chestiune sentimentală şi nimic nu mă va împiedica să mă duc la Edinburg.

Dacă aş fi tras cu pistolul la urechea avocatului, n-ar fi tresărit mai speriat.

— La Edinburg? repetă el. La Edinburg, unde şi pietrele caldarâmului vă cunosc!

— Dar ucigaşul nu mai trăieşte! Şi-apoi, domnule Romaine, nu îndrăzneala te salvează uneori? Nu se spune în strategie să ataci unde inamicul se aşteaptă mai puţin? Şi unde m-ar aştepta mai puţin?

— Pe legea mea, aveţi dreptate! exclamă avocatul. Da, desigur, aveţi chiar foarte multă dreptate. Toţi martorii s-au înecat, afară de unul care e în închisoare. Dumneavoastră v-aţi schimbat şi sunteţi de nerecunoscut... să sperăm... chiar plimbându-vă pe străzile oraşului pe care l-aţi făcut celebru prin... să zicem... excentricitatea dumneavoastră! Într-adevăr, nu v-aţi gândit rău!

— Aşadar, mă aprobaţi?

— Oh, să aprob! zise el. Nici vorbă de aprobare. Singura cale pe care aş aproba-o e să fugiţi în Franţa şi cât mai repede.

— Dar cel puţin nu mă dezaprobaţi întru totul, am încercat eu să-l fac să recunoască.

— Nu întru totul, zise el. Şi chiar aşa, ce importanţă are? Faceţi cum credeţi. Cu dumneavoastră nu se poate discuta. Şi afară de asta, nu sunt sigur dacă riscaţi mai mult pe o cale decât pe cealaltă. Aşteptaţi să se ducă servitorii la culcare şi să adoarmă, apoi luaţi-o peste câmp pe un drum de ţară şi mergeţi cât vă ţin picioarele toată noaptea. Dimineaţa, luaţi o caleaşcă

sau diligenţa, dacă vreţi, şi continuaţi-vă călătoria cât mai decent şi prudent.

— Da, văd tabloul: Dă-mi voie să mă gândesc. Vasăzică acesta-i *le tout ensemble*[62] pe care trebuie să-l realizez: impresia generală, nu amănuntele.

— Coţcarule! murmură el.

— Da, acum înţeleg. Mă văd şi cu un servitor, iar acesta va fi Rowley.

— Ca să mai existe şi alt indiciu al legăturii cu unchiul dumneavoastră? obiectă avocatul. Grozav de prudent!

— Iertaţi-mă, dar chiar aşa şi este. Prudent, acesta-i cuvântul potrivit. Nu m-am gândit să încropesc o identitate falsă care să dureze treizeci de ani. Şi nici n-am nevoie de un palat din granit veritabil pentru o singură noapte. Doar un modest adăpost... o imagine fugară... zărită, admirată şi dispărută cât ai clipi. Pe scurt, ceea ce doresc e un *trompe l'oeil*[63], bun doar pentru douăsprezece ore la un han. Nu-i aşa?

— Aşa e, dar obiecţia rămâne, Rowley e un risc în plus, zise Romaine.

— Rowley va trece drept servitor numai de la distanţă... o figură zărită pe capra unei căleşte trecând în goana mare pe drum. De aproape, va trece drept un ins distins şi manierat, pe care-l întâlnesc pe coridorul hanului, mă uit înapoi, îl întreb şi-mi răspunde: „Servitorul domnului e la numărul 4". De fapt, va trece drept un astfel de ins pentru toţi din jur, în afară de mine, bineînţeles! Ce credeaţi, vă rog, stimate domn? Fireşte, dacă ne întâlnim cu vărul meu sau cu altcineva care a luat parte la spectacolul din seara asta, suntem pierduţi. Cine spune că nu? Oricum mi-aş ascunde identitatea, oricât de bine m-aş feri, există totdeauna un punct slab; în mintea dumneavoastră trebuie să găsiţi mereu un risc. Cu Rowley sau cu altul, riscul e la fel. Şi, ca să nu mai lungesc vorba, băiatul e cinstit, îmi place şi am încredere în el. El e servitorul meu sau nimeni altul.

— S-ar putea să nu primească, zise Romaine.

— Pariez cu dumneavoastră pe o mie de lire, că primeşte! Dar nu de asta e vorba. Tot ce vă rog e să-l trimiteţi în noaptea asta în această aventură peste câmp şi lăsaţi restul pe mine. Vă

---

[62] Efectul de ansamblu (în franceză în original). (n.t.)

[63] Aparenţă înşelătoare (în franceză în original). (n.t.)

asigur că va primi să fie servitorul meu şi că se va purta foarte bine.

În timp ce vorbeam, am trecut în cealaltă parte a camerei şi am început să caut în dulapul de haine.

— În sfârşit, zise avocatul ridicând din umeri, un risc sau altul, e totuna: *à la guerre comme à la guerre*[64], cum aţi spune dumneavoastră. Aşadar, să vină puştiul şi să sperăm că vă va fi de folos.

Tocmai vroia să sune clopoţelul când privirea îi fu atrasă de scotocirile mele în dulapul cu haine.

— Nu vă lăsaţi prea mult ademenit, zise el, de costumele, jiletcile, cravatele şi toate zorzoanele alea de care sunteţi înconjurat acum. Nu trebuie să mergeţi în poştalion ca un dandi. Nici măcar nu mai e la modă.

— Dumneavoastră vă place să glumiţi, dar nu ştiţi ce caut. Costumele astea înseamnă viaţă pentru mine, îmi ascund identitatea şi nu pot lua decât puţine, n-am să fac prostia să le aleg în grabă. Vreţi să ştiţi ce caut? Mai întâi, ceva cu care să nu atrag atenţia; al doilea, să nu atrag atenţia călătorind într-o diligenţă însoţit de un servitor, înţelegeţi subtilitatea căutării mele? Caut ceva care să nu fie nici de calitate prea proastă, dar nici prea fină: *rien de voyant, rien qui détonne*[65]; încât să pot lăsa în urma mea imaginea discretă a unui tânăr chipeş, destul de înstărit, care călătoreşte în condiţii cuviincioase, pe care hangiul îl va uita peste douăsprezece ore şi camerista... binecuvântată fie!... şi-l va mai aminti, poate, cu un oftat. Asta-i adevărata artă de a te îmbrăca.

— Am practicat-o şi eu cu succes vreme de cincizeci de ani, zise Romaine râzând înfundat. Reţeta mea fără greş e un costum negru şi o cămaşă curată.

— Mă uimiţi. Nu mi-am închipuit că aţi putea fi un om care tratează problemele superficial! i-am zis eu în timp ce stăteam la îndoială între două costume. Spuneţi-mi, vă rog, domnule Romaine, am eu capul dumneavoastră? Sau aţi călătorit vreodată cu poştalionul însoţit de un servitor stilat?

— Nici una, nici alta, recunosc, zise el.

---

[64] La război ca la război (în limba franceză în original). (n.t.)

[65] Nici prea bătător la ochi, nici de prost gust (în limba franceză în original). (n.t.)

— Asta înseamnă că problema e cu totul alta. Eu trebuie să mă îmbrac ca să fiu pe măsura unuia care are un servitor stilat şi o casetă îmbrăcată în piele!

M-am oprit şi m-am uitat o clipă cu îndoială la casetă.

— Da, şi o casetă! am continuat. Arată ca aparţinând unui om bogat, cu moşii. Asta înseamnă că am un avocat. Este un accesoriu foarte folositor, dar aş dori, să conţină mai puţini bani. Răspunderea e prea mare. N-ar fi mai cuminte, domnule Romaine, să iau numai cinci sute de lire şi restul să vi-l încredinţez dumneavoastră?

— Dacă sunteţi sigur că nu veţi avea nevoie de mai mult, răspunse Romaine.

— Nu sunt deloc sigur. În primul rând, n-ar fi prea înţelept. E întâia oară când posed o sumă atât de mare şi s-ar putea... cine se cunoaşte pe sine?... să o cheltuiesc repede. În al doilea rând, ca fugar, cine ştie ce nevoie aş putea să mai am pe drum? S-ar putea ca suma pe care o iau să nu fie suficientă. Dar pot oricând să vă scriu şi să-mi trimiteţi.

— Dumneavoastră nu vreţi să înţelegeţi că acum şi aici rup orice legătură cu dumneavoastră, ripostă el. În noaptea asta, înainte de a pleca îmi veţi da o împuternicire de avocat, după care nu mai aveţi nimic de-a face cu mine până vor veni vremuri mai bune.

Cred că m-am arătat nemulţumit, pentru că Romaine stărui:

— Măcar o dată gândiţi-vă puţin şi la mine! Nu trebuie să se ştie că v-am mai văzut vreodată până acum. Iar în seara asta am stat de vorbă doar când mi-aţi dat împuternicirea. Şi din seara asta nu v-am mai văzut niciodată... nu ştiu încotro aţi plecat cu treburi, nu era în căderea mea să vă întreb! Toate acestea vi le spun... băgaţi de seamă... mai mult pentru siguranţa dumneavoastră decât a mea.

— Adică nu trebuie nici măcar să vă scriu? l-am întrebat puţin nedumerit.

— Am impresia că nu mai judecaţi. Vorbesc totuşi foarte clar. Nici măcar să-mi scrieţi nu trebuie; iar dacă îmi veţi scrie, nu vă voi răspunde.

— Totuşi o scrisoare... am început eu.

— Ascultaţi, mă întrerupse el. Îndată ce vărul dumneavoastră va citi notiţa din ziar, ce credeţi că va face? Va pune poliţia să-mi controleze corespondenţa. Asta înseamnă că, scriindu-mi,

scrieţi drept la Bow Street. Şi, dacă vreţi să-mi ascultaţi sfatul, va trebui în orice caz să dataţi scrisoarea din Franţa.

— La dracu! am exclamat eu necăjit, dându-mi imediat seama că asta m-ar putea împiedica să-mi duc la bun sfârşit planurile.

— Dar asta ce mai înseamnă? zise el.

— În cazul acesta aş mai avea ceva de făcut înainte de a ne despărţi.

— Aveţi la dispoziţie toată noaptea. Dacă plecaţi înainte de a se crăpa de ziuă, sunt mulţumit.

— Voi fi scurt. Domnule Romaine, am tras atâtea foloase de pe urma sfaturilor şi serviciilor dumneavoastră încât nu vreau să rupem legăturile şi v-aş ruga măcar să mă recomandaţi unui locţiitor al dumneavoastră. V-aş fi recunoscător dacă mi-aţi da o scrisoare de recomandare către cineva de profesia dumneavoastră din Edinburg... de preferinţă un om în vârstă, cu multă experienţă, foarte onorabil şi foarte discret. Aţi putea să-mi faceţi favoarea de a-mi da o asemenea scrisoare?

— Vai, nu, zise el. Sigur nu. Nu fac aşa ceva, nici vorbă.

— Mi-ar fi de mare ajutor, am stăruit eu.

— Ar fi o greşeală de neiertat, răspunse el. Cum adică? Să vă dau o scrisoare de recomandare, iar când mă va întreba... eventual... poliţia, să fiu nevoit să trec peste acest amănunt? Nu, categoric. Nu mai stăruiţi.

— Se pare că dumneavoastră aveţi totdeauna dreptate. De scrisoare nu mai poate fi vorba, îmi dau bine seama. Dar s-ar putea foarte bine ca stând amândoi de vorbă, mai de una mai de alta, să vă fi scăpat numele unui avocat; auzindu-l l-am reţinut; şi profitând de această informaţie, m-aş putea prezenta singur. În acest fel îmi voi rezolva mai bine treaba şi pe dumneavoastră nu v-aş compromite câtuşi de puţin.

— Ce fel de treabă? întrebă Romaine.

— N-am spus că am o anumită treabă, dar s-ar putea să am. Asta-i doar o eventualitate, de care trebuie să ţin seama.

— Ei bine, zise el cu un gest de cedare. Ţineţi minte: domnul Robbie, şi cu asta am terminat!... Sau staţi! adăugă el. Vă dau ceva care vă va putea servi ca recomandare şi nu mă poate compromite.

Şi scrise numele său şi adresa avocatului din Edinburg pe un cartonaş şi mi-l aruncă.

Capitolul XXI
DEVIN PROPRIETARUL UNEI CALEŞTI DE CULOARE RUBINIE

Mai cu împachetatul, mai cu semnarea împuternicirii şi consumarea unei excelente mese reci în camera avocatului, trecu de orele două noaptea când am fost gata de plecare. Ne-a dat drumul chiar Romaine, pe fereastra cunoscută de Rowley; era, pare-se, un fel de intrare dosnică în coridorul camerelor pentru servitori, pe unde aceştia plecau şi veneau când doreau să petreacă pe ascuns o noapte dincolo de zidurile casei. Şi-mi amintesc foarte bine mutra acră a avocatului la primirea acestei mărunte informaţii, cum şi-a strâns buzele, şi-a încruntat sprâncenele şi a repetat de câteva ori: „am să am grijă ca fereastra asta să fie blocată chiar mâine dimineaţă!” Era atât de preocupat de problema asta, încât cred că şi-a luat rămas bun de la mine fără să-mi dea prea multă atenţie. Ne-a înmânat lucrurile pe fereastră, l-am auzit apoi închizând-o în urma noastră şi am dispărut imediat într-o înfiorătoare întunecime de pădure la vreme de noapte.

Fulgi umezi de zăpadă cădeau domol, se opreau şi iarăşi începeau să cadă; aveam mereu impresia ba că începe să ningă, ba că se opreşte. Şi bezna era de nepătruns. Am mers mult timp când printre copaci, când printre hotare de grădini, deseori oprindu-ne nedumeriţi ca un berbec într-un hăţiş. Rowley se aprovizionase cu iască şi amnar, dar lui nu-i era frică şi nu se lăsă înduplecat să le folosească.

— Nu, nu, domnule Anne, îmi răspunse. Ştiţi doar că mi-a poruncit să aştept până trecem dincolo de deal. Nu mai avem mult. Păi ziceaţi că aţi fost ostaş!

M-am simţit cu adevărat ostaş când în sfârşit Rowley se înduplecă să scapere din amnar. De la iască am aprins lămpaşul şi, ajutaţi de slaba-i pâlpâire, ne-am continuat drumul prin labirintul potecilor din pădure. Cum eram amândoi încălţaţi cu cizme, îmbrăcaţi cu mantale lungi şi jobene cam de aceeaşi formă, şi încărcaţi cu caseta, cutia cu pistoale şi două valize doldora, m-am gândit că puteam fi luaţi drept doi fârtaţi care se întorceau după un jaf săvârşit la Amersham Place.

În cele din urmă am ajuns la un drum de ţară, pe care am putut merge uşor alături. Mai erau nouă mile până la Aylesbury,

prima noastră haltă. După ceasornicul care făcea parte din noul meu echipament, era cam trei şi jumătate dimineaţa, şi, cum nu doream să ajungem înainte de a se face ziuă, nu aveam de ce să ne grăbim. Am luat deci hotărârea să mergem mai agale.

— Ascultă, Rowley, i-am zis eu. Până aici toate bune. Mi-ai ajutat să-mi car valizele şi-ţi rămân foarte îndatorat. Întrebarea e, ce facem mai departe? De acolo eu voi pleca într-o călătorie. Vrei să mă însoţeşti?

Dădu un scurt chicot şi zise:

— Păi, domnule Anne, eram hotărât dinainte. Mi-am pus lucrurile mele aici în valiză... şase cămăşi şi multe altele. Eu, domnule, sunt gata. Doar să-mi spuneţi ce să fac. O să vedeţi.

— Măi, dar grozav mai eşti! Ai fost sigur că am să accept.

— Vă rog, domnule, zise Rowley.

Privindu-l la lumina lămpaşului, cum se uita în sus la mine sfios şi cu bucurie de copil triumfător, am rămas pe gânduri. Nu puteam să-l amestec pe acest nevinovat în primejdiile şi greutăţile care-mi stăteau în cale, fără să-l previn în vreun fel, ceea ce nu era deloc uşor, căci pe de o parte trebuia să-l fac să le înţeleagă clar, dar în acelaşi timp să nu-i spun prea multe.

— Nu, nu, Rowley. Poate că într-adevăr te-ai hotărât să mă însoţeşti, dar orbeşte, şi de aceea trebuie să te mai gândeşti. Serviciul la conte e foarte bun; de ce să-i dai cu piciorul? Nu cumva dai pasărea din mână pentru cea de pe gard? Nu, nu-mi răspunde încă. Îţi închipui poate că sunt un nobil cu viitor înfloritor, cu puţin înainte recunoscut moştenitorul unchiului meu şi deci pe pragul de a ajunge în stăpânirea unei foarte mari averi. Poate că în ochii unui servitor cu judecată apar ca un stăpân minunat, pe care merită să-l slujească şi să-i fie pe viaţă credincios. Ei bine băiete, nu sunt deloc aşa.

Când am sfârşit de spus aceste cuvinte, am ridicat lampasul în dreptul feţei lui. Stătea dinaintea mea, în plină lumină pe fondul de beznă al nopţii şi al fulgilor de zăpadă care nu conteneau să cadă, încremenit ca o stană de piatră între cele două valize grele, asemeni unui asin între două poveri, privind la mine năuc, cu gura căscată ca o ţeavă de espingolă. Nu mai văzusem niciodată o faţă care să exprime atât de viu emoţia surprizei, şi m-am simţit ispitit să-i vorbesc mai departe, la fel cum un pianist se lasă ispitit de un pian deschis.

— Nu sunt deloc aşa, am continuat cu o notă de tristeţe în glas. Toate astea sunt aparenţe, numai aparenţe. Sunt în primejdie, al nimănui şi urmărit. În Anglia, doar câţiva nu-mi sunt duşmani. Din acest moment îmi voi ascunde numele şi titlul; devin un necunoscut, pentru că numele meu e pe lista proscrişilor. Libertatea şi viaţa mea atârnă de un fir de păr. Dacă vii cu mine, te aşteaptă soarta de a fi pândit de spioni, de a te ascunde şi tu sub un nume mincinos, de a urma căi ocolite şi poate de a împărtăşi destinul unui ucigaş, pe capul căruia s-a pus un preţ.

Până atunci faţa lui trecuse prin întreaga gamă de expresii care oglindeau uimire şi durere, în formele cele mai grăitoare, un spectacol vrednic de privit, dar în acel moment deodată se lumină.

— O, nu mi-e frică! zise el... Mi-am dat seama de la început că mă-ncercaţi! adăugă el râzând.

Îmi venea să-l bat. Exagerasem desigur şi cred că mi-au trebuit două mile bune de mers şi o jumătate de oră de elocinţă ca să-l conving că vorbisem serios. În acest timp, tot căutând să-i explic cât mai clar pericolul care mă ameninţa, am uitat că pentru siguranţa mea nu trebuia să-i spun prea multe şi i-am istorisit nu numai întâmplarea cu Goguelat, dar şi cea cu ciobanii şi până la urmă mi-a scăpat că am luptat cu Napoleon şi că eram prizonier de război.

Era mult mai mult decât mă gândisem eu la început să-i spun; dar ăsta-i păcatul meu, am limbă lungă. Cred că-i o slăbiciune care uneori nu strică. Rowley era băieţandrul care-mi trebuia. Avea un deosebit simţ al aventurii şi un cult ascuns pentru soldaţi şi criminali. Biblioteca lui de buzunar era o carte de legende despre viaţa lui Wallace[66], de genul celor vândute de negustorii ambulanţi, şi câteva fascicule de şase peni din „Lucrările sesiunilor curţii cu juri Old Bailey”, de Gurney[67] stenograful, preferinţe care îi oglindeau perfect firea. Vă închipuiţi cât de mult puteau să-l înflăcăreze aceste perspective pe un adolescent cu o asemenea înclinaţie. Să fie servitorul şi părtaşul unui fugar, soldat şi ucigaş, să trăiască prin şiretlicuri,

[66] Wallace, William, erou naţional scoţian, conducătorul scoţienilor în lupta împotriva lui Eduard I, regele Angliei. (n.t.)

[67] Gurney, Thomas (1705–1770), stenograf al Curţii cu juri Old Bailey (n.t.)

travestit, şi cu nume de împrumut, într-o atmosferă apăsătoare de întuneric şi taină, toate acestea erau pentru el mult mai pasionante decât mâncarea bună, deşi era un mare mâncău; mai mult, nu avea saţ la mâncare. Iar eu, omul de care depindea toată această viaţă de aventuri, am devenit din acel moment idolul său şi mai degrabă şi-ar fi tăiat mâna dreaptă decât să renunţe la privilegiul de a mă sluji.

În timp ce înaintam prin ninsoarea care acum, la apropierea dimineţii, era foarte binevenită, am stabilit condiţiile călătoriei. Eu mi-am luat numele de Ramornie, probabil fiindcă semăna cu cel al lui Romaine. Printr-o ciudată asociaţie de idei, lui Rowley i-am dat numele de Gammon[68]. Îmi venea să râd văzându-l cât era de necăjit; ar fi preferat numele comun de Claude Duval! Am stabilit cum vom proceda la hanurile unde aveam să poposim, am făcut repetate exerciţii ca să deprindem cum trebuia să ne comportăm, până ce-am socotit că nu vom putea fi luaţi prin surprindere. Printre aceste pregătiri, fiţi siguri, n-am uitat nici de casetă; cine avea s-o ridice, cine s-o pună jos, cine să rămână lângă ea, cine să doarmă cu ea, n-am scăpat absolut nimic; eu, instruindu-l cu străşnicia unui sergent-instructor şi el ascultând cu atenţia unui copil care învaţă să manevreze o jucărie nouă.

— V-aş întreba dacă n-ar părea ciudat să ajungem la halta diligenţei cu tot bagajul ăsta, zise Rowley.

— Ba da, dar cum am putea altfel?

— Păi, domnule... aş zice că ar părea mai natural dacă dumneavoastră aţi ajunge la han singur şi cu nimic în mână... ca un gentleman, ştiţi. Şi aţi putea spune că servitorul vă aşteaptă mai încolo pe drum. Cumva, cred că mă voi descurca cu afurisitele astea de lucruri, numai să-mi daţi o mână de ajutor să le ridic la pornire.

— Dar înainte vreau să văd dacă eşti în stare să le duci singur, domnule Rowley! Cum adică? Să te las chiar fără nicio apărare! Te-ar putea jefui un hoţ de drumul mare, copil de-ar fi. Şi eu, venind cu caleaşca, să te găsesc într-un şanţ, probabil cu beregata tăiată. Ideea ta nu e totuşi rea şi sunt de părere s-o punem în aplicare la următoarea răspântie.

Aşadar, în loc să ne continuăm drumul spre Aylesbury, la prima răspântie ne-am îndreptat pe cale ocolită spre un punct

[68] Jambon, în limba engleză. (n.t.)

situat la nord de această localitate, până unde am putut să-l ajut pe Rowley la căratul bagajului şi unde urma să aştepte până la întoarcerea mea în caleaşca închiriată.

Ningea vârtos, întreg ţinutul era alb şi noi înaintam prin nămeţi, când la prima licărire a dimineţii am zărit un han la marginea drumului mare. La oarecare distanţă de han, ascunşi de o cotitură a drumului şi de un pâlc de arbori, l-am încărcat pe Rowley cu toate bunurile noastre şi nu l-am pierdut din ochi până ce n-a ajuns cu bine la uşa „Balaurului Verde”, care era firma unui han. De aici, am pornit repede spre Aylesbury, fericit că mă puteam iarăşi mişca în voie, savurând buna dispoziţie firească într-o dimineaţă cu ninsoare, deşi cu mult înainte de a ajunge eu acolo ninsoarea a încetat şi hornurile din Aylesbury fumegau în lumina primelor raze de soare. Curtea era plină de docare şi caleşti şi mulţime de călători se grăbeau să intre în birtul hanului sau forfoteau în jurul uşilor. La aceste semne de mare circulaţie pe drum, m-a cuprins teama că nu voi putea face rost de cai şi că va trebui să rămân în primejdioasa vecinătate a vărului meu. Cu toate că eram flămând, m-am dus întâi la intendentul cailor de poştă – un ins înalt, vânjos, cu faţă cabalină – care sta într-un colţ al curţii, fredonând o melodie.

Când i-am adresat modesta mea cerere s-a trezit din nepăsarea în care părea cufundat.

— O caleaşcă şi cai! exclamă el. Fac eu impresia că aş avea o caleaşcă şi cai? Să mă ia dracul dacă am aşa ceva. Eu nu *vând* caleşti şi cai... eu *închiriez* cai. De-aţi fi şi Dumnezeu Atotputernicul! zise el.

Apoi, deodată se opri ca şi cum atunci mă observa întâia oară şi mi se adresă cu glas scăzut confidenţial:

— Adică staţi, văd că sunteţi un gentleman. Dacă vreţi să cumpăraţi, am ceva potrivit pentru dumneavoastră. O caleaşcă de ocazie de la Lycett din Londra. E ultimul model, în perfectă stare, ca nouă. Accesorii de prima calitate, învelitoare curată, loc pentru bagaj, tocuri pentru pistoale... cel mai complet şi elegant echipament din câte am văzut vreodată! Totul, numai şaptezeci şi cinci de lire! Ca şi cum v-aş da-o de pomană!

— Dumneata ai vrea s-o trag eu ca un precupeţ taraba? l-am întrebat. Dacă aş dori să rămân pe-aici pe undeva, aş prefera să cumpăr o casă cu grădină.

— Ia veniţi s-o vedeţi! zise el luându-mă la braţ şi ducându-mă spre o aripă a clădirii unde caleaşca stătea la vedere.

Era tocmai genul de caleaşcă la care mă gândisem pentru scopul meu: somptuoasă, fără să bată la ochi şi mai ales elegantă; căci deşi pe intendent nu-l consideram un arbitru al modei, în această privinţă avea dreptate. Lemnăria era vopsită în rubiniu, iar roţile în verde-şters, felinarele şi geamurile străluceau ca cristalul şi toate accesoriile aveau un aer de intimitate şi discreţie care părea să nu trezească curiozitate şi să înlăture orice suspiciune. Cu un servitor ca Rowley şi cu o asemenea caleaşcă, simţeam că m-aş putea duce de la Land's End[69] până în John O'Groat's House[70] şi să fiu primit cu plecăciuni de rândaşi la toate hanurile. Cred, însă, că fără să vreau am lăsat să se vadă cât de mult mă ispitea să fac târgul.

— Hai, ca să servesc un prieten, o las cu şaptezeci! zise intendentul.

— Dar ce fac de cai?

— Ei bine, zise el, acum e opt şi jumătate. Când doriţi s-o aveţi la uşă?

— Caii şi toate cele necesare?

— Caii şi toate cele necesare! zise el. Serviciu contra serviciu. Îmi daţi şaptezeci de lire pentru caleaşcă şi de hatârul dumneavoastră am să v-o aduc înhămată. V-am spus că nu *vând* cai, dar pot să vă fac rost, ca să îndatorez un prieten.

Ce-aţi fi făcut? Nu era cel mai înţelept lucru să cumpăr o caleaşcă la mai puţin de douăsprezece mile de casa unchiului meu; dar în acest fel căpătam cai până la următoarea haltă. Altminteri, trebuia să aştept. Aşadar, i-am plătit preţul – probabil cu douăzeci de lire mai mult decât făcea – dar era, fără îndoială, un vehicul bine lucrat şi echipat cu toate cele necesare. I-am spus că voiam să fie gata cam într-o jumătate de ceas şi am plecat să-mi iau liniştit micul dejun.

M-am aşezat la o masă din firida unei ferestre boltite care dădea spre partea din faţă a hanului, de unde am putut să mă amuz privind cum plecau pe rând călătorii, fiecare manifestându-şi în felul lui firea în acel moment caracteristic al

---

[69] Numele unui promontoriu, situat în cel mai sud-vestic punct al Angliei. (n.t.).

[70] Cea mai nordică extremitate a Marii Britanii, situată în comitatul Caithness (Scoţia). (n.t.)

despărţirii: aroganţi sau dezinvolţi, cărpănoşi sau darnici. Unii erau conduşi până la scara şeii sau la uşa caleştii de mai marele slugilor, cameriste şi chelneri, aproape în grup, iar alţii plecau posomorâţi, fără vreun semn de simpatie. În timp ce mă amuzam astfel, atenţia mi-a fost atrasă de unul pentru care ovaţiile luaseră proporţiile unui triumf: nu numai slugile modeste, dar şi chelneriţa de la bar şi hangiţa şi chiar prietenul meu, intendentul cailor de poştă, se îngrămădiseră în jurul treptelor ca să-i adreseze urări de drum bun. Am observat totodată şi mult haz, ca şi cum călătorul nu era prea mult stimat de aceşti oameni. M-am aplecat înainte, curios să-l văd mai bine, dar imediat m-am pitit după ceainicul aflat pe masă. Popularul călător se întorsese să facă semne de bun rămas celor de faţă, când ce să văd! Nu era altul decât vărul meu Alain în persoană. Omul palid pe care-l văzusem la Amersham Place se schimbase izbitor. Foarte îmbujorat, puţin ameţit de băutură, încununat cu bucle ca un Bachus, se opri o clipă cu faţa spre mine, foarte sigur de el, zâmbind mândru de popularitatea sa, cu un aer dezgustător de superioritate. Semăna în acelaşi timp cu un duce regal, cu un cabotin puţin îmbătrânit şi cu un negustor ambulant, copilul din flori al vreunui gentleman. Puţin după aceea gonea în caleaşca sa pe drumul spre Londra.

Am răsuflat iarăşi uşurat. Am mulţumit lui Dumnezeu pentru ideea fericită de a fi intrat întâi în curtea grajdurilor şi nu pe uşa hanului şi de a fi ocolit astfel neplăcuta ocazie de a mă întâlni cu vărul meu, tocmai când cumpăram o caleaşcă rubinie. În clipa următoare mi-am dat însă seama că lângă mine se afla chelnerul. Observase fără îndoială că m-am pitit după serviciul de ceai şi se întrebase în sinea lui care să fie pricina acestui ciudat gest. Trebuia deci să fac ceva ca să-i înlătur această nedumerire.

— Chelner! Cel care a plecat adineauri nu era cumva nepotul contelui Carwell[71]? L-am întrebat eu.

— Da, domnule, vicontele Carwell, aşa îi spunem noi, răspunse el.

— Aha, aşa am bănuit şi eu. Ei, ei, blestemaţii ăştia de francezi!

— Aveţi dreptate, domnule, zise chelnerul. Nu se poartă la fel ca oamenii educaţi de la noi.

[71] Transcrierea engleză a numelui franţuzesc de Kéroual. (n.t.)

— Firi nesuferite? l-am provocat eu.

— Vicontele e o fire brutală, domnule, zise cu pică chelnerul. Păi, să vedeţi, nu mai departe decât în dimineaţa asta. Stătea la masă, luând micul dejun şi citind ziarul. Bănuiesc, domnule, că a dat peste o informaţie politică sau poate ceva despre cai, pentru că deodată bate cu pumnul în masă şi cere un curaçao. A bătut atât de tare în masă încât m-am speriat. Or fi astea, domnule, manierele din Franţa, dar, drept să vă spun, nu sunt obişnuit cu asemenea gesturi.

— Zici că citea ziarul? Ce ziar?

— Ăsta era, domnule. Cred că el l-a aruncat, zise chelnerul ridicându-l de pe podea şi oferindu-mi-l.

Aş putea spune că eram pregătit, că ştiam dinainte la ce să mă aştept; totuşi, când am văzut litera rece a ziarului inima încetă să-mi mai bată. Aveam în faţă împlinirea temerii lui Romaine; ziarul era deschis la rândurile despre capturarea lui Clausel. Am simţit că şi eu trebuia să iau un curaçao, dar gândindu-mă mai bine am cerut un coniac. A fost o greşeală, căci imediat am observat în privirea chelnerului o sclipire, ca şi cum îşi dăduse seama că la mijloc era ceva ciudat. Remarcase desigur asemănarea dintre mine şi Alain şi îşi explicase jocul meu prostesc dinainte. Reuşisem deci să-mi dezvălui identitatea în eventualitatea că Alain s-ar fi hotărât să facă cercetări la Alyesbury şi, pe deasupra, îi oferisem, cu sacrificiul celor şaptezeci de lire, un fir pe care mă putea urmări în lungul şi-n latul Angliei după caleaşca de culoare rubinie! Chiar atunci sosi la uşă şi elegantul echipaj (pe care am început să-l privesc de pe acum ca pe un fel de anticameră de culoare stacojie spre căruţa călăului). Mi-am întrerupt micul dejun şi am pornit spre nord tot aşa de grăbit ca vărul meu Alain spre sud, îndreptându-mi nădejdile în direcţia opusă şi cu aceeaşi viteză.

Capitolul XXII
FIREA ŞI DEPRINDERILE DOMNULUI ROWLEY

Cred că până acum nu cântărisem îndeajuns primejdiile aventurii în care mă băgasem. Revăzând chipul vărului meu – atât de mândru şi jovial când l-am zărit întâi şi fierbând de ură a doua oară – acum cu cârlionţii săi magnifici în ordine şi cravata înnodată ca pentru cuceriri sentimentale, pornind fără îndoială să asmută agenţii din Bow Street pe urmele mele şi să împrăştie în întreagă Anglia anunţuri, fiecare ţintind spre mine ca o muschetă încărcată – mi-am dat seama că riscul aventurii mele nu era departe de moarte. Am fost la un pas să schimb direcţia cailor la prima poştă şi s-o iau drept spre coastă. Eram însă în situaţia celui care a aruncat mănuşa sau, mai bine zis, a celui care s-a sfădit peste noapte sub influenţa vinului şi, trezit la realitate de lumina zilei şi de frigul unei dimineţi de iarnă, trebuia să răspundă pentru vorbele sale. Asta nu însemna că mă gândeam cu mai puţină căldură la Flora. Dar în acea dimineaţă, în timp ce fumam îngândurat o ţigară de foi în colţul caleştii, mi-a venit în minte că poşta fusese inventată şi deci puteam foarte bine să-i scriu un bileţel, să-l sigilez şi să i-l trimit prin diligenţă, în loc să mă duc eu însumi la ea, înfruntând primejdiile acestei ţări, pe care în această clipă o vedeam împânzită cu spânzurători şi cu agenţi ai poliţiei din Bow Street. La Sim şi Candlish nu m-am gândit.

Rowley mă aştepta la „Balaurul verde” cu bagajul pe treptele de la intrare şi, de cum am pornit, între noi a început o conversaţie tare neplăcută.

— Pe cine credeţi, domnule, că am avut aici? zise el cu sufletul la gură în timp ce caleaşca gonea. Sticleţii roşii! răspunse tot el şi clătină îngrijorat din cap.

— Sticleţii roşii? am repetat eu nedumerit, neînţelegând în primul moment această expresie pe care o auzisem totuşi adesea.

— Ah! făcu el. Jiletcile roşii! Copoii! Copoii din Bow Street! Erau doi şi pe unul îl chema Lavender! L-am auzit clar pe celălalt când i-a spus: „Atunci, domnule Lavender, dacă eşti gata...” Îşi luau micul dejun şi erau aproape de mine, ca de aici la poştalionul acela. S-au purtat frumos; nu pe noi ne urmăreau. Pe un potcovar şi nu aveam de ce să-i îndrumez pe o urmă greşită.

O, nu! M-am gândit că nu era bine să-i avem în calea noastră şi le-am dat o „foarte valoroasă informaţie”, cum a spus domnul Lavender. Mi-a dat un mic bacşiş şi au luat-o spre Luton. Mi-a arătat şi cătuşele... Nu ei, celălalt... cât pe-aci să leşin, credeţi-mă! E ceva înfiorător să le simţi! Vă rog să mă iertaţi, domnule Anne, adăugă el, trecând în felul lui plăcut de la atitudinea intimă a prietenului la cea a valetului stilat, respectuos.

Nu era momentul să fac caz de distanţa dintre noi! Dar povestea cu cătuşele nu mi-a plăcut şi de aceea l-am dojenit mai aspru decât era necesar pentru că nu mi se adresase cu numele cuvenit.

— Aveţi dreptate, domnule Ramornie, zise el ducând mâna la pălărie. Vă cer iertare, domnule Ramornie. Dar până acum am fost foarte atent şi puteţi avea încredere că şi pe viitor voi fi foarte atent. A fost doar o scăpare.

— Ei bine, băiatule, asemenea scăpări să nu se mai repete, i-am spus foarte sever. Nu uita că e-n joc viaţa mea.

Nu i-am spus însă greşelile pe care le făcusem eu însumi înainte. Sunt de principiul că un comandant nu trebuie să greşească niciodată. Văzusem cândva două divizii frământându-şi creierii vreme de două săptămâni cum să cucerească un castel inexpugnabil, lipsit de importanţă, dintr-o trecătoare. Ştiam că o făceam numai din spirit de disciplină, pentru că aşa spusese generalul la început şi după aceea n-a mai putut să-şi ia vorba înapoi. I-am admirat mult tăria de caracter şi în tot timpul acestor operaţiuni am fost convins că-mi primejduiam viaţa pentru o cauză bună. Cu proştii şi cu copiii, printre care se număra şi Rowley, disciplina era şi mai necesară. M-am hotărât să par infailibil în ochii lui; şi când s-a arătat oarecum mirat că cumpărasem o caleaşcă de culoare rubinie, i-am răspuns prompt că în situaţia noastră trebuia să mizăm totul pe aparenţe. Sigur, într-o caleaşcă închiriată am fi avut mai multă libertate, dar prestanţa! Am fost atât de categoric, încât mai să cred şi eu. Nu însă pentru multă vreme, vă asigur! Aveam tot timpul impresia că odiosul vehicul era suspectat de agenţii din Bow Street şi că pe spate purta un afiş cu numele şi crimele mele. Am dat eu şaptezeci de lire ca să-l cumpăr, dar acum aş fi dat şapte sute ca să mă descotorosesc de el. Caleaşca era un risc, dar câtă nelinişte îmi pricinuiau caseta şi aurul dinăuntru! În trecut, nu avusesem altă grijă decât să-mi iau solda şi s-o

cheltuiesc. În regiment am trăit fericit, ca în casa tatălui meu; am fost hrănit de intendenţa împăratului ca prorocul Ilie de porumbeii cerului; iar dacă se întâmpla ceva rău cu intendenţa, îmi scoteam pârleala cu cea mai mare eleganţă pe seama primului ţăran ieşit în cale. Acum însă începeam să simt povara bogăţiei şi totodată teama sărăciei. În casetă aveam zece mii de lire, dar eu îi socoteam în bani franţuzeşti, adică două sute cincizeci de mii de franci şi tot atâtea griji. Ziua n-o slăbeam din mână, iar noaptea, teama să nu mi-o fure cineva mă urmărea şi-n vis. La hanuri mă duceam cu frică la masă şi tot cu frică dormeam. Când urcam un deal, nu îndrăzneam să mă depărtez de uşa caleştii. Uneori schimbam locul banilor. Erau zile când purtam asupra mea cinci, şase mii de lire şi numai restul îi lăsam să călătorească în casetă; alteori silueta mea lua proporţiile vărului meu; din cauza bancnotelor vârâte în sân, foşneam la cea mai mică atingere, iar buzunarele stăteau să plesnească sub greutatea monedelor de aur. Erau şi zile când mă plictiseam sau mă ruşinam de treaba asta şi atunci puneam toţi banii la loc în casetă şi-i lăsam acolo, fie ce-o fi, ca orice om cumsecade. Pe scurt, lui Rowley i-am dat un slab exemplu de consecvenţă, iar de înţelepciune nici atât.

Lui puţin îi păsa! Îi era totuna câtă vreme găsea ceva care să-l amuze şi n-am cunoscut om care să se amuze mai uşor. Îl interesa nespus de mult natura, călătoria şi situaţia sa melodramatică. Toată ziua privea prin ferestrele caleştii, lacom de curiozitate, izbucnind în exclamaţii de admiraţie, fie că avea sau nu ce să admire, iar faptul că din când în când eram nevoit să-i împărtăşesc entuziasmul, mă plictisea. Pot să privesc cai, chiar şi copaci, deşi nu mă interesează prea mult. Dar de ce să mă uit la un cal şchiop sau la un copac în formă de Y? Ce plăcere grozavă puteam simţi privind o casă de ţară „de aceeaşi culoare ca a doua de la casa morarului”, într-un loc unde nu fusesem niciodată şi de care nu mai auzisem înainte? Nu s-ar cădea să mă plâng, deşi erau momente când simţeam ca o povară vecinătatea tânărului meu prieten şi confident. Sporovăiala lui aproape nu contenea, dar nu era lipsită de amuzament. Când îmi punea întrebări, îşi manifesta curtenitor curiozitatea: iar naivitatea cu care îmi povestea despre viaţa lui era fermecătoare. Aş putea să scriu biografiile domnului Rowley, a tatălui şi a mamei domnului Rowley, a mătuşii sale Eliza şi a

câinelui morarului. Mă opreşte însă mila faţă de cititor şi unele temeri în legătură cu legea dreptului de autor.

Am observat din primele zile tendinţa lui de a mă imita, dar nu m-a lăsat inima să-l dojenesc. A început să-mi copieze ţinuta; şi-a însuşit întocmai un obicei al meu de a ridica din umeri şi pot să spun că numai observându-l la el l-am descoperit prima oară la mine.

A început să cânte dintr-un fel de fluier ieftin, una din plăcerile lui mulţumită căreia aveam adesea momente de linişte. Când l-a scos prima oară din buzunar, m-a întrebat făţarnic dacă ştiu să cânt. Răspunzându-i că nu ştiu, l-a pus la loc oftând şi spunând că aşa îşi închipuise el. O vreme rezistă nestăpânitei ispite, pipăindu-şi nervos buzunarul, timp în care nu-l mai interesă nici peisajul, nici povestirile din viaţa sa. Dar după câteva clipe scoase iar fluierul, îl potrivi la gură, îl luă de la gură, iar îl potrivi şi câtva timp jucă această pantonimă.

— Eu mă pricep puţin să cânt din fluier, zise el.

— Te pricepi? l-am întrebat şi am căscat plictisit.

Apoi, nu se mai putu stăpâni.

— Domnule Ramornie, vă rog, v-ar supăra dacă aş cânta ceva?

Şi din acel moment sunetul fluierului ne-a însoţit tot drumul.

Îl pasionau îndeosebi amănunte din bătălii, lupte corp la corp, acţiuni de recunoaştere şi altele asemenea. Cum termina cu fluierul se grăbea să-mi istorisească fapte eroice din viaţa lui Wallace, singurul erou ale cărui isprăvi le cunoştea cât de cât şi faţă de care nutrea un entuziasm sincer. Când a aflat că mergem în Scoţia, a exclamat:

— Atunci am să văd unde a trăit Wallace!

Dar numaidecât prinse a se mustra.

— Simt că se petrece ceva ciudat cu mine. Parcă-i un făcut, mereu mă leg de cine n-ar trebui. În definitiv, sunt englez şi-s mândru de asta. Pe legea mea! Păi, să vină niscai franţuji de-ai dumneavoastră aici să ne invadeze, atunci să vedeţi. Da, sunt englez până-n măduva oaselor, aşa sunt. Şi ia uitaţi-vă! Mi-a căzut în mână acest William Wallace şi m-am simţit imediat legat de el. Nu mai auzisem înainte de un asemenea om! Aţi apărut apoi dumneavoastră şi m-am legat de dumneavoastră. Şi amândoi sunteţi duşmanii ţării mele, neam din neam! Vă... vă rog să mă iertaţi, domnule Ramornie, nu vă supăraţi dacă vă

întreb. Acum când m-aţi luat cu dumneavoastră, aţi pornit să faceţi vreun rău Angliei...?

Ultimele cuvinte le rosti repede ca şi cum i-ar fi ars buzele. M-au tulburat nespus de mult.

— Rowley, i-am spus, nu-ţi fie teamă. Aşa cum ţin la onoarea mea, tot aşa voi avea grijă s-o apăr şi pe-a ta. Noi fraternizăm ca soldaţii din avanposturi. Dar când ne cheamă goarna, băiatule, vom sta faţă-n faţă, unul pentru Anglia, celălalt pentru Franţa, şi Dumnezeu să-l apere pe cel cu dreptatea!

Aşa i-am vorbit în acel moment, dar în ciuda bravadei mele puştiul îmi zădărâse o rană veche. Vorbele lui au continuat să-mi sune în urechi. Mustrările conştiinţei nu mi-au dat pace toată ziua; iar noaptea (la Lichfield, cred) somnul nu s-a prins de mine. Am stins lumânarea şi m-am întins pe pat hotărât să chibzuiesc îndeaproape la situaţia mea. Deodată în jurul meu se făcu lumină ca într-un teatru şi m-am văzut pe scenă jucând roluri josnice. Mi-am amintit de Franţa şi împăratul meu, a căror soartă atârna de ce avea să decidă războiul, acum când luptau pe viaţă şi pe moarte împotriva atâtor cotropitori. Muream de ruşine la gândul că eu mă aflam în Anglia, sperând să ajung stăpânul unei averi din această ţară şi alergând după o fată din acest neam şi nu pe meleagurile mele natale mânuind o muschetă şi îngrăşându-le cu trupul meu dacă aveam să cad în luptă. Mi-am amintit că aparţineam Franţei. Toţi strămoşii mei luptaseră şi câţiva muriseră pentru ea. Glasul meu, ochii mei, lacrimile care acum mă podidiseră, întreaga mea făptură fuseseră plămădite din pământ francez şi-i dăduse viaţă o mamă franceză. Fusesem îngrijit şi alintat de cele mai frumoase fiice dintr-o zodie nenorocită a Franţei şi luptasem şi învinsesem umăr la umăr cu fiii ei. Eu, ostaşul şi nobilul celei mai mândre şi viteze naţiuni din Europa, ajunsesem să-mi fie trezită conştiinţa datoriei de sporovăială unei flăcăiandru într-o caleaşcă englezească.

Când mi-am dat seama de situaţia în care mă aflam, n-am mai stat o clipă pe gânduri. În eternul conflict dintre dragoste şi onoare, nu aveam de ales. Eram un Saint-Ives de Kéroual. M-am hotărât să pornesc dis-de-dimineaţă spre Wakefield şi Burchell Fenn şi să mă îmbarc cât mai curând posibil pentru a veni în ajutorul patriei mele călcate în picioare şi al împăratului meu împresurat. Cu această hotărâre am sărit din pat, am aprins

lumânarea şi, în timp ce pe străzile întunecate din Lichfield paznicul vestea orele două şi jumătate, m-am aşezat să scriu o scrisoare de rămas bun Florei. Şi atunci – fie sub impresia nopţii friguroase, fie prin asociaţie de idei amintindu-mi de Swanston Cottage, nu ştiu – în faţa mea apărură ca aevea, în lătrat de câine, două siluete duhnind a tutun şi cu mers târşâit, amândouă înfăşurate în tartane scoţiene, fiecare înarmată cu o bâtă zdravănă şi îndată mi-am plecat capul ruşinat că-i dădusem uitării atâta vreme şi că abia de curând mă gândisem la ei doar în treacăt.

Asta era desigur misiunea mea! Ca om, nu eram nici francez, nici englez; în primul rând eram un gentleman leal şi un om onest. Nu trebuia să-i las pe Sim şi pe Candlish să plătească pentru vina nefericitei mele lovituri. Ei au socotit de la sine înţeles că onoarea mă obliga să le vin în ajutor; iar subtilitatea stoică de a pune îndatorirea politică deasupra celei personale, ca om, era cu totul străină firii mele. Dacă între timp Franţa se prăbuşea din cauza lipsei lui Anne de Saint-Ives, n-avea decât să se prăbuşească! În schimb, m-am simţit surprins şi totodată umilit că de atâta vreme purtam asupra mea o îndatorire pe care nu mi-o îndeplinisem, ba chiar o uitasem. Cred că orice om cinstit mă va înţelege când îi voi spune că m-am întors în pat şi m-am culcat cu conştiinţa împăcată, iar dimineaţa m-am trezit cu inima iarăşi uşoară. M-a convins îndeosebi primejdia mare a acestei acţiuni: ca să-i scap pe Sim şi pe Candlish (presupunând că va trebui să merg până la capăt) era necesar să-mi asum întreaga vină în faţa curţii de judecată, cu urmările uşor de înţeles. Nu se va putea deci spune că am ales calea cea mai uşoară ci doar că, pus în faţa unor îndatoriri deopotrivă de imperioase, mi-am riscat viaţa pentru cea care nu suferea întârziere.

Mi-am continuat călătoria cu şi mai multă osârdie: am mers zi şi noapte, nu ne-am oprit decât atât cât era necesar ca să mâncăm, iar pe surugii i-am stimulat cu bacşişuri, cum făcea vărul meu Alain. Pentru câţiva peni aş fi putut să iau patru cai. Atât de chinuitor mă zorea tortura conştiinţei trezite! M-am temut însă că vom bate la ochi. Chiar aşa, cu doi cai şi cu beleaua aceea de culoare rubinie, care mă costase şaptezeci de lire, atrăgeam destul de mult atenţia.

Acum mi-era ruşine să mă uit în ochii lui Rowley. Puştiul izbutise să mă prindă pe picior greşit. Plătisem cu o noapte de nelinişte şi cu o gravă dar binevenită umilire. Îi eram recunoscător, totuşi mă simţeam stânjenit în prezenţa lui. Asta nu se va mai repeta, venea împotriva concepţiei mele despre disciplină. Dacă un ofiţer ajunge să roşească în faţa soldatului, sau un stăpân în faţa slugii, nu-i mai rămânea decât să facă loc altuia sau să moară. Mi-a venit atunci ideea să-l învăţ franceza şi, începând de la Lichfield, eu am devenit profesorul uluit iar el şcolarul... cum să spun?... neaşteptat de perseverent, dar cu desăvârşire lipsit de talent. Dorinţa de a învăţa nu i-a lipsit o clipă. Era în stare să asculte un cuvânt de douăzeci de ori, cu cea mai mare bunăvoinţă, să-l pronunţe în fel şi chip, cât se poate de greşit, şi în clipa următoare să-l uite iarăşi, de parcă nu-l auzise niciodată. Dacă-l întrebam un cuvânt pe care i-l spusesem, bunăoară *étrier*[72], el răspundea:

— Nu-mi amintesc acest cuvânt, domnule Anne. Cuvântul ăsta nu se lipeşte de mine.

Şi când i-l repetam:

— *Étrier!*

El exclama:

— Da, desigur, îl aveam pe vârful limbii! *Eterier!* pronunţându-l tot greşit, ca dintr-o pornire iremediabilă. Cum să mi-l amintesc? adăuga el. A, da, desigur, după *interior!* Am să-mi amintesc că-i ceva care nu se găseşte înăuntrul calului.

Dar când mai târziu îl întrebam cum se spune în franceză „scară de şa”, ori îmi spunea că l-a uitat, ori îmi răspundea *exterior*. Nu s-a descurajat însă câtuşi de puţin. Avea impresia că progresează în ritm normal. În fiecare zi mă întreba cu zâmbetul pe buze:

— Începem lecţia de franceză, domnule?

Şi eu îi puneam întrebări, cu ample comentarii şi explicaţii, iar el nu era în stare să-mi răspundă nici măcar o iotă. Şi atunci îmi lăsam mâinile în jos deznădăjduit şi mai că aş fi plâns de bucurie dacă l-aş fi auzit că spune ceva. Când mă gândeam că până acum nu învăţase nimic şi cât timp îl va mai trebui ca să înveţe, durata acestor lecţii mi se părea o eternitate şi mă vedeam la o sută de ani tot profesor şi pe Rowley la nouăzeci, tot elev, încă buchisind noţiunile elementare. Trebuie totuşi să spun că, în

[72] Scară de şa (în franceză). (n.t.)

ciuda inevitabilei intimităţi a călătoriei, bietul băiat nu-şi schimbase purtarea. La fiecare poştă se dovedea acelaşi valet desăvârşit, îndemânatic, cuviincios, săritor, atent, care ducea mâna la pălărie ca un automat, străduindu-se ca poziţia socială a domnului Ramornie să apară cât mai înaltă în ochii întregului han şi dovedindu-se în stare de orice în lume, afară de singurul lucru la care ţinusem mult: să înveţe franţuzeşte!

Capitolul XXIII
AVENTURA CELOR DOI FUGARI

De la o vreme peisajul se schimbă. Numeroase semne îmi arătau că nu eram departe de Scoţia: configuraţia dealurilor, varietatea copacilor şi luciul pâraielor care însoţeau drumul cel mare. Ne apropiam de o localitate cu oarecare faimă, în Britania, Gretna Green[73]. Pe drumul pe care-l parcurgeam acum în caleaşca de culoare rubinie, în sunetul fluierului şi cu lecţiile de franceză ale lui Rowley, câte perechi de îndrăgostiţi nu vor fi gonit spre nord, în tropotul a şaisprezece potcoave de cai şi câte persoane mâniate – părinţi, unchi, tutori, rivali înlăturaţi – nu vor fi alergat pe urmele lor vociferând, cu feţele roşii de furie mereu îndreptate spre ferestrele caleştii, cheltuindu-şi generos banii în hanuri, încărcându-şi şi reîncărcându-şi de zor pistoalele, hotărâţi să se răzbune! Nu cred însă că acest gând mi-a venit în minte înainte ca o întâmplare de pe marginea drumului să mă fi amestecat într-o aventură de acest fel; aventură în care m-am pomenit jucând rolul providenţei pentru viaţa altora, spre mândria mea în acel moment, dar după aceea spre viul meu regret.

La cotitura unui urcuş periculos, am dat peste epava unei trăsuri răsturnate în şanţ. Un bărbat şi o femeie discutau aprins în mijlocul drumului şi doi surugii, fiecare cu perechea lui de cai, priveau la ei de pe şa şi râdeau.

— Sfadă de cu dimineaţă! Oho, o caleaşcă sfărâmată! exclamă Rowley întrerupându-se la mijlocul cântecului, *Tight Little Island*[74] şi băgându-şi fluierul în buzunar.

Pe mine însă m-a izbit latura sufletească a întâmplării, drama inimilor zdrobite din caleaşca răsturnată şi nu sfărâmarea caleştii; căci era clar ca soarele de dimineaţă că ceva nu era în regulă cu această pereche fugară. Când un bărbat care goneşte cu patru cai şi cu punga generos dezlegată, însoţit de o tânără făptură nespus de încântătoare, ajunge în situaţia înjositoare de a fi luat în derâdere de proprii lui surugii, nu există altă explicaţie decât că omul e un neghiob şi nu un gentleman.

---

[73] Localitate la frontiera dintre Scoţia şi Anglia, unde mergeau să se cunune perechile de îndrăgostiţi fugari. (n.t.)

[74] *Minunată insuliţă*, pe versurile poetului englez Thomas John Dibdin (1771–1841). (n.t.)

Mai înainte am spus că văzusem un bărbat şi o femeie. Trebuia să fi spus un bărbat şi o copilă, fiindcă ea nu avea mai mult de şaptesprezece ani, era drăgălaşă ca un înger, destul de nurlie ca să ispitească un sfânt şi îmbrăcată în diferite nuanţe de albastru, de la ciorapi până la boneta-i ştrengară, îmbinate într-o fermecătoare armonie cromatică, culminând cu azuriul ochilor rugători cu care mă privi. Situaţia era cât se poate de clară; am înţeles imediat. Părăsind pensionul, tabla de scris, pianul şi *Sonatinele* lui Clementi[75], copila se aventurase necugetat în viaţă, în compania unui fante de rând, şi acum nu numai că regreta ceea ce făcuse, dar îşi exprima căinţa cu o sfâşietoare amărăciune.

Când am coborât din caleaşcă, amândoi tăcură cu aerul vizibil de a-i fi întrerupt dintr-o sfadă. M-am descoperit în faţa domnişoarei şi i-am oferit serviciile mele. Cel care-mi răspunse fu însă bărbatul.

— Domnule, nu are rost să ne ascundem, zise el. Această domnişoară şi cu mine am fugit şi tatăl ei este pe urmele noastre. Eram în drum spre Gretna. Şi neghiobii ăştia ne-au aruncat în şanţ şi-au sfărâmat trăsura.

— Foarte neplăcut, am zi eu.

— Cum nu se poate mai neplăcut! exclamă el, uitându-se îngrozit în josul drumului.

— Nu încape îndoială că tatăl trebuie să fie foarte mâniat, am continuat eu politicos.

— O, Doamne! se văită fantele. Pe scurt, vă daţi seama, trebuie să ieşim din această situaţie. Şi am să vă spun cum... s-ar putea să vă pară o impertinenţă, dar nevoia nu are lege... dacă aţi accepta să ne împrumutaţi caleaşca dumneavoastră până la prima poştă, am fi salvaţi, domnule.

— Pare o impertinenţă, recunosc, am ripostat.

— Ce-aţi spus, domnule? zise el ridicând glasul.

— Am spus că sunt de acord cu dumneata. Da, pare o impertinenţă, şi afară de asta nu e necesară. Cred că treaba asta se poate rezolva în alt mod mai satisfăcător. Ştiţi, fără îndoială, să călăriţi?

Ideea mea readuse în discuţie motivul sfadei lor de dinainte şi individul apăru în adevărata-i lumină.

---

[75] Clementi, Muzio, compozitor italian, născut la Roma şi mort în Anglia (1752–1832), autor de sonatine, compoziţii de studii ş.a. (n.t.)

— Asta i-am spus şi eu, fir-ar să fie! Că trebuie să meargă călare! izbucni el. Şi dacă domnul e de aceeaşi părere, ei bine, ai să mergi călare!.

Ani păşit între ei.

— Nu domnule, domnişoara nu va merge călare.

Fantele se întoarse spre mine furios.

— Şi cine eşti dumneata să te amesteci în treburile noastre? se răţoi el.

— Aici nu e vorba de cine sunt eu, i-am ripostat. Pot să fiu diavolul sau arhiepiscopul de Canterbury, ce te interesează? Important e că vă pot ajuta... ceea ce, pare-se, nimeni altul nu poate. Şi am să vă spun în ce fel. Am să-i ofer domnişoarei un loc în caleaşca mea, dacă în schimb dumneata vei accepta ca servitorul meu să încalece unul dintre caii dumitale.

Mai să mi se arunce la beregată.

— Singura alternativă ce vă rămâne, e să-l aşteptaţi aici pe papà, am adăugat.

Asta îl potoli.

Se mai uită o dată buimac în josul drumului şi se dădu bătut.

— Sunt sigur, domnule, că domnişoara vă va rămâne recunoscătoare, zise el fără tragere de inimă.

I-am oferit mâna domnişoarei, ea se urcă foarte bucuroasă în caleaşcă şi Rowley închise uşa, rânjind cu gura până la urechi. Când am pornit, cei doi surugii insolenţi aplaudară râzând cu hohote, iar surugiul meu mână caii în trap săltat. Toţi erau convinşi că am făcut un act de mare curaj, răpind mireasa din mâinile răpitorului.

Am aruncat pe furiş o privire spre domnişoara. Era într-o stare de tulburare înduioşătoare şi mâinile înmănuşate îi tremurau în poală.

— Domnişoară... am început.

În acelaşi moment copila prinse glas:

— Vai, ce veţi fi gândind despre mine?

— Ce-ar putea să gândească un gentleman când vede tinereţea, frumuseţea şi nevinovăţia în grea cumpănă? V-aş putea spune că sunt destul de vârstnic ca să vă fiu tată. Dar să trecem peste asta, am continuat zâmbind. Vă voi spune însă despre mine ceva la fel de binevenit ca să liniştească această inimioară cât timp se află lângă mine. Sunt un îndrăgostit. Nu obişnuiesc să folosesc subtilităţile exprimării engleze, aşa că

daţi-mi voie să spun fără ocol că sunt un îndrăgostit fidel iubitei. Există o persoană pe care o admir, o ador şi căreia mă supun. Pe cât de bună, pe atât e de frumoasă. Dacă ar fi aici, te-ar îmbrăţişa, închipuieşte-ţi că ea m-a trimis... că mi-a spus: „Du-te, fii cavalerul ei ocrotitor!”

— Ah, sunt sigură că trebuie să fie o fiinţă încântătoare, sunt sigură că trebuie să fie vrednică de dumneavoastră! exclamă micuţa domnişoară. Ea nu şi-ar uita niciodată demnitatea femeiască şi n-ar face groaznica greşeală pe care am săvârşit-o eu!

Spunând acestea, nu se mai putut stăpâni şi izbucni în hohote de plâns.

Plânsul ei nu schimbă prea mult situaţia. În zadar am rugat-o să se liniştească şi să-mi povestească clar, în ordine, nefericita ei întâmplare. Dimpotrivă, continuă să-mi turuie pedant o poveste fără noimă despre o domnişoară de pension cuminte şi o biată neştiutoare surprinsă într-o situaţie penibilă.

— A fost desigur o orbire a minţii, zise ea printre suspine. Nu-mi pot închipui cum de nu mi-am dat seama, dar aşa a fost. Şi *el* nu e un... aşa-i? Apoi, deodată mi s-a luat un văl de pe ochi... Oh, clipa aceea! Din prima clipă am observat că dumneavoastră *sunteţi*... A fost destul să apăreţi din caleaşcă şi numaidecât mi-am dat seama ce fel de om sunteţi. Ah, ce fericită trebuie să fie domnişoara aceea! Cu dumneavoastră nu mi-e teamă, câtuşi de puţin... în dumneavoastră am desăvârşită încredere.

— Domnişoară, sunt un gentleman.

— Asta voiam să spun... un gentleman, zise ea. Pe când el... nu e. Ah, cum să mai îndrăznesc să dau ochii cu tata!

Şi întorcându-şi faţa înlăcrimată spre mine şi deschizându-şi braţele într-o atitudine tragică, adăugă:

— M-am făcut de ruşine în faţa tinerelor domnişoare, colegele mele de şcoală!

— O, nu-i chiar aşa! am liniştit-o. Hai, hai, nu exagera, stimată domnişoară...? Iartă-mă dacă sunt prea curios, dar nu v-am auzit încă numele.

— Numele meu, domnule, e Dorothy Greensleeves, de ce l-aş ascunde? Mi-e teamă însă că va servi doar ca un exemplu rău pentru generaţiile viitoare, şi cât de diferit mi l-am dorit! N-a existat în tot ţinutul o fată mai dornică să se vorbească despre

ea numai de bine. Şi ce prăbuşire! Dumnezeule! Cum mi-am bătut joc de mine! Şi nu mai am nicio scăpare! Ah, domnule...

Se opri şi mă întrebă cum mă cheamă.

Nu e cazul să mă laud şi voi recunoaşte că am făcut o prostie de neiertat. I l-am spus. Dacă aţi fi fost acolo şi aţi fi văzut-o, răpitor de drăgălaşă şi firavă, o copiliţă ca vârstă şi minte, şi dacă aţi fi auzit-o vorbind ca din carte, în maniera sălii de clasă şi cu atâta disperare inocentă, probabil că şi dumneavoastră aţi fi făcut la fel. După ce i-am spus numele, ea îl repetă.

— Toată viaţa am să mă rog pentru binele dumneavoastră, zise ea. În fiecare seară, când mă voi duce la culcare, la urmă voi pomeni şi numele dumneavoastră.

Abia acum reuşi să-mi spună povestea ei, care era aşa cum o bănuisem de la început: o clădire de internat, o grădină împrejmuită cu zid, un pom care ascundea o bancă, un fante obraznic care-şi dădea aere în biserică, un schimb de flori şi de legăminte peste zidul grădinii, o colegă de şcoală nătângă drept confidentă, o caleaşcă cu patru cai şi la foarte scurt timp destrămarea vrăjii pentru mica domnişoară.

— Şi acum nu mai pot face nimic, încheie ea tânguitor. Nu văd cum aş mai putea să-mi îndrept greşeala. Oh, domnule de Saint-Ives, cine îşi închipuia că aş putea fi atât de oarbă şi proastă.

Ar fi trebuit să vă spun înainte – dar nu ştiu exact când s-a petrecut – că între timp fusesem ajunşi din urmă de cei doi surugii şi de Rowley şi domnul Bellamy – acesta era numele fantelui – călări pe cei patru cai de poştă, şi că aceştia formau un fel de escortă călare mergând ba înaintea, ba în urma caleştii şi că domnul Bellamy venea din când în când la fereastră obligându-ne să conversăm cu el. Dar era atât de rău primit, încât mărturisesc că-mi inspira milă când mă gândeam de la ce înălţime căzuse şi cât de puţină vreme trecuse de când domnişoara se aruncase în braţele lui îmbujorată şi drăgăstoasă. Ei, dar de aceste mari lovituri ale soartei au de obicei parte numai cei nedemni, iar Bellamy era acum pe bună dreptate obiect de milă din partea mea şi de batjocură din partea surugiilor săi!

— Domnişoară Dorothy, vrei să scapi de acest om? am întrebat-o.

— O, de-ar fi cu putinţă! zise ea fără ezitare. Dar nu cu violenţă.

— Sigur că nu, domnişoară. E de la sine înţeles. Suntem doar într-o ţară civilizată. Omul acesta e un răufăcător.

— O, nu! zise ea. Nici prin gând să nu vă treacă! Cu toate greşelile lui, ştiu că nu-i chiar atât de josnic.

— Oricum, în acest caz a săvârşit o nelegiuire... a călcat legea, ziceţi-i cum vreţi, i-am explicat eu.

Şi cum cei patru călăreţi ne-o luaseră înainte cu o bună distanţă, am strigat la surugiul meu şi l-am întrebat cine e cel mai apropiat om al legii şi unde locuieşte. Arhidiaconul Clitheroe, mi-a spus el, un dregător demn de toată stima şi locuieşte la prima sau a doua uliţă înapoi, la numai o milă, două de drumul mare. I-am arătat o monedă cu chipul regelui şi i-am poruncit:

— Du-o pe domnişoara acolo şi în galop.

— Am înţeles domnule! Ţineţi-vă bine, zise surugiul.

Şi mai repede decât credeam cu putinţă, întoarse caleaşca la dreapta-mprejur şi porni în galop spre sud. Călăreţii – care între timp ne depăşiseră – observară imediat, făcură aceeaşi manevră şi porniră în urmărirea noastră, strigând în fel şi chip, încât frumosul şi sobrul tablou al unei trăsuri cu escortă, cum fusese cu puţin înainte, deveni cât ai clipi scena unei gălăgioase vânători de vulpi. Cei doi surugii şi ştrengarul meu valet erau, bineînţeles, simpli figuranţi în această comedie. Goneau de dragul amuzamentului, ţinându-se în grup, râzând cu hohote, fluturându-şi pălăriile şi strigând cum le venea la gură:

— Hei! Stai, hoţule! Tâlhar de drumul mare! Tâlhar de drumul mare!

Cu totul alta fu reacţia lui Bellamy. Îndată ce observă că ne-am schimbat direcţia, îşi întoarse calul cu atâta brutalitate încât bietul animal era cât pe-aci să se răstoarne pe o parte, şi imediat se lansă într-o urmărire disperată. Când s-a apropiat, am observat că faţa îi era albă de furie şi că ţinea în mână un pistol. M-am întors spre sărmana copilă care urma să-i fie mireasă, dar de-acum n-avea să-i mai fie. Ea se dădu înapoi de la fereastră şi se întoarse spre mine înfricoşată.

— O, vai, nu-l lăsaţi să mă omoare! ţipă ea.

— Nu te teme, am liniştit-o.

Faţa îi era desfigurată de frică şi se prinse de mine, instinctiv ca un copil. La un moment dat caleaşca s-a aplecat brusc pe o parte, mi-am pierdut echilibrul şi ne-am rostogolit unul peste

altul. Tocmai în acea clipă apăru capul lui Bellamy la fereastra de unde domnişoara se retrăsese pentru a se feri de el.

Imaginaţi-vă situaţia! Eu şi domnişoara eram răsturnaţi – sau pe punctul să ne răsturnăm – iar celui ce ne privea îi ofeream un tablou destul de îndoielnic. Caleaşca gonea nebuneşte, sălta şi se apleca îngrozitor. Bellamy îşi vârî capul şi braţul care ţinea pistolul, în acea cutie săltăreaţă, dar cum calul său alerga mai repede decât trăsura, fu nevoit să şi le retragă imediat. Totuşi pistolul se descărcă; voit sau întâmplător, n-am să ştiu niciodată şi cred că nici el nu-şi mai aduce aminte! Probabil că intenţionase doar să ne ameninţe, sperând că în acest fel ne va sili să oprim. Odată cu pocnetul pistolului se auzi şi ţipătul domnişoarei, iar gentlemanul meu, crezând desigur că o împuşcase, o luă în josul drumului, îngrozit, coti la prima răspântie, trecu în zbor peste un gard de mărăcini şi dispăru peste câmp cât ai clipi.

Rowley era gata să pornească în urmărirea lui, dar l-am oprit gândindu-mă că scăpasem destul de uşor de domnul Bellamy: doar cu o zgârietură la antebraţ şi o gaură de glonţ în tăblia de culoare rubinie din stânga. Ne-am continuat deci drumul, într-un tempo mai moderat, spre arhidiaconul Clitheroe. Dramatica scenă şi ceea ce domnişoarei îi plăcea să numească rana mea îi stârniră gratitudinea şi admiraţia. Ţinu să mă panseze cu propria-i batistă şi-mi dădu îngrijiri cu lacrimi în ochi. Ca să nu devin ridicol şi pentru că rana nu era decât o zgârietură de pisică, aş fi cruţat-o bucuros de acest serviciu. De fapt, în locul amabilei îngrijiri i-aş fi propus mai degrabă să-mi repare mâneca hainei, care suferise cel mai mult în cursul întâlnirii. Am avut însă înţelepciunea să evit o eventuală slăbire a tensiunii emoţionale. Faptul că fusese salvată de un erou, că eroul fusese rănit în cursul luptei şi rana pansată cu propria-i batistă (care nici măcar nu se pătase de sânge), a contribuit mult ca să-şi recapete mândria de sine şi parcă o auzeam povestindu-şi păţania „tinerelor domnişoare, colegele mele de şcoală”, în cea mai autentică manieră a doamnei *Radcliffe*[76]. Dacă stăruiam asupra mânecii sfâşiate, aş fi fost grosolan, dacă nu chiar crud.

[76] Radcliffe, Ann (1774–1823), autoarea romanelor: *Misterele lui Udolpho*, *Romanul pădurii*, *Italianul*, romane tipic gotice, caracterizate prin descrieri de întâmplări senzaţionale, misterioase şi uneori supranaturale. (n.t.)

Nu peste mult ne apăru în faţă reşedinţa arhidiaconului. Lângă scară era o trăsură cu patru cai înspumaţi, care trase deoparte la apropierea noastră şi, chiar în clipa când coboram, din casă ieşi un cleric însoţit de un om mic de statură, cu aer dârz, roşu la faţă de furie, fluturând deasupra capului un sul de hârtie. Când îl văzu, domnişoara Dorothy îngenunche în faţa lui într-o atitudine de implorare, spunându-i tată, asigurându-l că s-a lecuit şi se căieşte sincer de neascultarea ei şi cerându-i iertare. Am observat imediat că nu trebuia să se teamă prea mult de severitatea domnului Greensleeves, care se arătă foarte drăgăstos, dornic s-o mângâie şi darnic în lacrimi.

Ca să-mi recapăt calmul şi totodată să fiu gata de drum la prima ocazie, m-am întors spre cei doi surugii ai lui Bellamy ca să le răsplătesc truda. N-au avut nicio pretenţie de la mine, dar nu ştiau că sunt fugar. Ori, când te afli într-o situaţie falsă, bacşişul devine o problemă de conştiinţă. Nu trebuie să laşi în urma ta pe nimeni nemulţumit, dar nici prea recunoscător. Toată povestea fusese de la început un fel de aventură copilărească şi se terminase în ultimul act ca o melodramă, cu izbucniri dramatice, împăcări şi răpirea unui cal de poştă, aşa că era cu neputinţă să nu se afle. Era clar că pe o rază de treizeci de mile împrejur şi probabil şase luni de atunci înainte, avea să se vorbească numai despre asta în toate bucătăriile hanurilor. Nu-mi mai rămânea deci decât să mă hotărăsc cât bacşiş să le dau ca să fie cât mai puţin bătător la ochi, destul de mare ca niciunul să bombănească şi destul de mic ca niciunul să se laude. Această hotărâre am luat-o însă pripit şi fără să chibzuiesc bine. Unul din ei scuipă pe bani ca să-i aducă noroc (cum zicea el), iar celălalt luă o atitudine cucernică şi se rugă lui Dumnezeu să mă binecuvânteze. Am simţit că mi se pregăteşte o manifestaţie de simpatie şi m-am hotărât să plec numaidecât. Am dat poruncă surugiului meu şi lui Rowley să fie gata de plecare, m-am urcat iarăşi pe terasă şi m-am dus cu pălăria în mână, în faţa domnului Greensleeves şi a arhidiaconului.

— Sper că nu vă veţi supăra, dar nu îndrăznesc să întrerup această încântătoare scenă de bucurie familială, la care am avut cinstea să contribui şi eu puţin.

La aceste cuvinte izbucni o adevărată furtună.

— Puţin! Asta-i puţin, domnule! strigă tatăl. Cum puteţi vorbi astfel, domnule Saint-Ives! Dacă mi-am regăsit odorul fără să fi

păţit ceva rău din partea ticălosului acela, ştiu cui trebuie să-i mulţumesc. Daţi mâna cu mine... domnule! Sunteţi dumneavoastră francez, dar sunteţi de neam bun! Şi, pe legea mea, domnule, jur că puteţi avea de la mine orice mi-aţi cere, chiar şi mâna lui Dolly, pe legea mea.

Rosti toate acestea cu o voce surprinzător de puternică pentru un om mic de statură. Fiecare cuvânt a fost auzit de servitorii care veniseră după el când ieşise din casă şi care se strânseseră acum pe terasă în jurul nostru, precum şi de Rowley şi de cei cinci surugii de pe aleea de sub noi. Toţi îşi manifestau admiraţie faţă de mine. Un nătărău, parcă diavolul l-ar fi împins, propuse să mă aclame de trei ori şi toţi mă aclamară bucuroşi. Mi-a făcut plăcere auzindu-mi numele răsunând pe dealurile din Westmoreland, însă faptul era cu totul nepotrivit în acel moment când (cum eram convins) anunţurile poliţiei goneau în urma mea cu o sută de mile pe zi.

Dar asta n-a fost totul. Arhidiaconul a ţinut să-mi prezinte felicitările sale şi stărui să bem un pahar de vin vechi din Indiile de Vest. Apoi mă conduse într-o vastă bibliotecă splendidă, unde mă prezentă soţiei lui. În timp ce noi beam vin vechi în bibliotecă, pe terasă se servi tuturor bere. Mi-au fost adresate toasturi, ne-am strâns mâinile la despărţire, domnişoara (la rugămintea tatălui) m-a sărutat şi toţi cei de faţă m-au însoţit pe terasă, unde au rămas în picioare fluturând pălării şi batiste şi urându-mi călătorie bună cu glas tare de răsunau munţii, până când am dispărut în trăsură. Ecoul munţilor parcă-mi spunea: „Prostule, iar ai făcut-o boacănă!”

— Se pare că v-au reţinut numele, domnule Anne, zise Rowley. De astă dată, însă, nu din vina mea.

— A fost o întâmplare din cele pe care nu le poţi niciodată prevedea, i-am răspuns cu un aer plin de o demnitate pe care eu nu o prea simţeam în clipa aceea. Cineva m-a recunoscut.

— Care din ei, domnule Anne? întrebă ştrengarul.

— O întrebare fără noimă, n-are importanţă cine, i-am tăiat scurt vorba.

— S-ar putea totuşi să aibă! Eu zic, domnule Anne, că am putea da de bucluc... cum aţi spune dumneavoastră... s-ar părea că am nimerit cu oiştea în gard.

— Nu înţeleg ce vrei să spui Rowley.

— Păi, vreau să spun, ce facem cu ăla de colo? zise el, arătând cu degetul spre surugiul din faţa noastră, care când îşi ascundea când îşi arăta, săltat de trapul calului, fundul peticit al pantalonilor bufanţi. Azi dimineaţă v-a cunoscut sub numele de domnul Ramornie... am avut tot timpul grijă să vă spun *domnule Ramornie*, vă amintiţi... şi acum observă că vă numiţi domnul de Saint-Ives şi cine ştie ce-o mai observa? Asta mă roade, domnule. Nu-mi pare să fie o *poziţie strategică*, cum îi ziceţi dumneavoastră.

— *Parrrbleu!*[77] Lasă-mă în pace! m-am răstit eu. Acum trebuie să chibzuiesc. Nu-ţi închipui cât mă plictiseşte sporovăiala ta prostească.

— Vă cer iertare, domnule Anne, zise el... (şi după o clipă) ...N-aţi vrea să facem lecţia noastră de franceză, domnule Anne?

— Sigur nu. Cântă din fluierul ăla al tău.

Ceea ce făcu, dar cu un aer care-mi părea ironic.

Conştiinţa greşelilor noastre face din noi adevăraţi laşi! Eram atât de decepţionat de jalnica mea lipsă de tact din cursul dimineţii, încât mă feream să-l privesc în ochi pe tânărul meu servitor, iar în cântecul lui simţeam aluzii jignitoare.

Mi-am scos haina şi m-am apucat s-o cârpesc cu ac şi aţă, ca soldaţii. Nimic nu te ajută să gândeşti mai mult decât cusutul, îndeosebi în împrejurări grele. Şi în timp ce coseam mi-am dat tot mai clar seama de situaţie. Trebuia să scap numaidecât de caleaşca mea de culoare rubinie. M-am hotărât s-o vând la prima poştă, pe oricât mi se va da. Trebuia s-o luăm iarăşi pe jos şi, după ce vom fi ajuns destul de departe, să ne găsim loc într-o diligenţă spre Edinburg, sub alte nume! Câte necazuri şi trudă şi câte alte riscuri, cheltuieli şi pierdere de timp, numai pentru o vorbă scăpată în faţa unei micuţe domnişoare în albastru!...

[77] Pe legea mea! (în franceză în original). (n.t.)

Capitolul XXIV
HANGIUL DIN KIRKBY-LONSDALE

Până atunci urmărisem un gând scump inimii mele, pe care în parte îl înfăptuisem. La hanuri, coboram împreună cu Rowley din caleaşca rubinie, amândoi corect îmbrăcaţi, sprinteni şi voioşi ca doi tineri fără grijă, ocupându-ne singuri de treburile noastre, comunicând numai între noi şi respectând întocmai tipicul manierelor stabilite dinainte. Treceam prin micul grup de oameni din faţa hanurilor cu aer aferat şi distant, totuşi afabil în cel mai pur stil englezesc, şi intram în han, urmăriţi de privirile pizmaşe şi admirative ale celor de faţă, un model de stăpân şi servitor până în cele mai mici amănunte. Când ne-am oprit la hanul din Kirkby-Lonsdale mă gândeam cu tristeţe că jucam pentru ultima oară această scenă. Ehei! De-aş fi ştiut că acea scenă avea să se sfârşească atât de lamentabil!

Fusesem nesăbuit de mărinimos cu surugiii caleştii cu patru cai. În faţa mea stătea acum cu mâna întinsă surugiul caleştii mele, cel cu pantaloni bufanţi peticiţi; ochii îi sclipeau de lăcomie. Era clar că se aştepta la un bacşiş excepţional. Ţinând seama de drumurile du-te-vino, cu care îmi prelungisem călătoria şi de caracterul războinic al disputei cu Bellamy, precum şi de exemplul rău pe care i-l dădusem la reşedinţa arhidiaconului, trebuia desigur să mă arăt mult mai mărinimos. Dar asta-i totdeauna o problemă delicată, mai ales pentru un străin. O sumă un pic prea mică dovedeşte zgârcenie, iar un şiling prea mult miroase a mită. Bine dispus după orele petrecute la arhidiacon şi bucuros că în curând aveam să scap de grija caleştii rubinii, i-am pus în mână o bancnotă de cinci guinee. Dar o sumă atât de mare n-a folosit decât să-i aţâţe cupiditatea.

— O, haide hai, domnule, n-oi fi vrând să mă prosteşti doar cu atât? Păi cum! Am văzut când s-a tras în dumneavoastră! zise el cu glas tare.

Nu merita, desigur, să-i dau mai mult. Simţeam că dacă i-aş fi dat mă făceam de pomină în Kirkby-Lonsdale, şi privindu-l mustrător în ochi, dar încă zâmbind, i-am spus foarte hotărât:

— Dacă nu-ţi place, dă-mi-o înapoi.

Băgă bancnota în buzunar cu repeziciune de scamator şi începu să mă împroaşte cu ocări în jargonul mahalalelor londoneze, unde de bună seamă se născuse:

— Fă cum crezi, domnule Ramornie... sau domnule Saint-Ives ori dracu ştie cum te-o fi mai chemând!

Apoi, adresându-se grăjdarilor ca să-i câştige de partea sa, începu:

— Ia luaţi seama aici! Afurisită treabă făcui. Al dracului de afurisită, aş zice. Am pornit la drum cu un fluieră-vânt... cum îl cheamă nu interesează... şi până la urmă iese că-i un ditamai *musiu*. L-am cărat toată ziua în sus şi în jos, a făcut pe galantonul, a vânat fuste, a băut zdravăn vin vechi şi acum vrea să scape de mine cu o bancnotă chioară!

Limbajul individului a devenit prea murdar ca să-l mai reproduc aici, aşa că trec peste ce mi-a mai spus.

Între timp, am observat că Rowley fierbea de mânie şi că puţin îi lipsea să se ia la bătaie cu surugiul, punând astfel vârf impresiei ridicole făcute de sosirea noastră.

— Rowley! i-am strigat mustrător.

De fapt ar fi trebuit să-i spun Gammon, cum ne înţelesesem, dar în fierbinţeala momentului greşeala mea a trecut (cel puţin sper) nebăgată în seamă. Totodată îmi atrase atenţia privirea hangiului: un bărbat înalt şi slab, oacheş şi cu înfăţişare irascibilă. Avea nasul coroiat ca clovnii şi atenţia ascuţită a individului uns cu toate alifiile. Îşi dădu într-o clipă seama că mă aflam în încurcătură, se apropie de noi, porunci scurt surugiului să plece şi se întoarse spre mine:

— Domnule, doriţi să luaţi masa într-o cameră separată? Foarte bine. John, camera patru. Ce fel de vin preferaţi? Foarte bine, domnule. Doriţi să comand cai odihniţi, domnule? Nu, domnule? Foarte bine.

Fiecare din aceste întrebări era însoţită de o mică plecăciune şi începea cu un mic zâmbet de care m-aş fi lipsit bucuros. Politeţea lui era doar din gură. Mi-am dat seama că în sinea lui mă examina foarte atent. Scena din faţa uşii, îndeosebi destăinuirile surugiului, nu-i scăpaseră acestui martor; şi când am fost în sfârşit condus în camera mea separată, am presimţit că mă aştepta o nouă încurcătură. Tare aş fi dorit să las baltă întreaga acţiune în care pornisem. Adevărul e că acum, când numele meu era cunoscut, gândindu-mă la diligenţa poştei ce

urma să sosească şi la anunţurile pe care sigur le conţinea, m-a cuprins o teamă atât de puternică încât simţeam că nu voi mai putea lua un prânz liniştit până ce nu voi fi scăpat de caleaşca rubinie. Aşadar, îndată ce-am terminat dejunul, am trimis vorbă hangiului că-l poftesc să bea un pahar de vin cu mine. A venit, am schimbat politeţurile de rigoare şi imediat am adus vorba despre ceea ce mă durea.

— Apropo, am avut pe drum o încăierare. Cred că ai aflat.

Hangiul aprobă din cap.

— Am avut ghinionul să primesc un glonte de pistol în tăblia caleştii şi nu o mai pot folosi. Cunoaşteţi pe cineva care ar dori s-o cumpere?

— Vă dau dreptate, zise el. Am văzut-o adineauri; caleaşca e ca şi pierdută. Oamenilor nu le plac în general trăsurile ciuruite de gloanţe.

— A fost ceva ca-n *Romanul pădurii*, am adăugat amintindu-mi de tânăra mea prietenă din cursul dimineţii şi de ceea ce fusese mai mult ca sigur lecturile ei preferate, romanele doamnei Radcliffe.

— Întocmai, zise el continuându-şi gândul. Poate bine fac, poate greşesc, nu-i treaba mea să-i judec. În definitiv, e firesc ca oamenilor onorabili să le placă în jurul lor numai lucruri onorabile, nu găuri de gloanţe, nici bălţi de sânge şi nici oameni cu nume false.

Am luat paharul cu vin şi l-am ridicat în lumină ca să-i arăt că nu-mi tremură mâna.

— Da. Aşa cred.

— Aveţi desigur acte doveditoare că sunteţi proprietarul caleştii?

— Poftim chitanţa timbrată şi semnată de primirea preţului, i-am spus aruncându-i-o peste masă.

Se uită la ea, apoi întrebă:

— Asta-i tot ce aveţi?

— Asta-i suficient. Din ea se vede unde am cumpărat-o şi cât am plătit.

— Păi, ştiu eu? Trebuie să aveţi şi un act de identitate, zise el.

— Pentru a dovedi identitatea caleştii? am întrebat mirat.

— Nu. Pentru a dovedi identitatea dumneavoastră, zise el.

— Stimate domn, bagă bine de seamă? Documentele rangului meu se găsesc în această casetă. Dar nu-ţi închipui cumva că am să te las să le controlezi?

— Păi, vedeţi, actul acesta arată că un domn Ramornie a plătit pentru o caleaşcă şaptezeci de lire, zise individul. Asta-i foarte bine, dar cine-mi garantează că dumneavoastră sunteţi domnul Ramornie?

— Ascultă, individule! am zis revoltat.

— O, individule dacă vreţi dumneavoastră, zise el. Individule, cu dragă inimă. Asta nu schimbă nimic. Sunt, poate, indiscret... chiar obraznic dacă vreţi... dar cine sunteţi dumneavoastră? Aud că purtaţi două nume; aud că fugiţi cu tinere domnişoare şi că sunteţi aclamat ca francez, ceea ce-mi pare ciudat. Şi tare v-aţi mai speriat când surugiul a început să vă spună câte şi mai câte la uşa mea. Pe scurt, domnule, puteţi fi un gentleman foarte cumsecade, dar eu nu ştiu prea bine cine sunteţi şi vă rog să-mi arătaţi actele, sau să mergem la judecător. Alegeţi. Dacă eu n-am destulă cădere, sper că judecătorii au.

— Stimate domn, am îngăimat eu... (căci, deşi îmi recăpătasem glasul, n-aş putea spune că mintea mi-era limpede)... asta-i ceva cu totul neobişnuit şi foarte jignitor. Aşa-i obiceiul în Westmoreland, ca gentlemenii să fie insultaţi?

— Depinde, zise el. Dacă se bănuieşte că gentlemenii sunt spioni, atunci se obişnuieşte. Şi este un obicei bun. Nu, nu! zise el deodată, observând că fac un gest de nerăbdare. Amândouă mâinile pe masă, domnul meu! Nu doresc găuri de gloanţe în tăbliile caleştilor mele.

— Domnule, dumneata eşti ciudat de nedrept cu mine, i-am spus eu, acum stăpân pe mine. Vezi doar cât de paşnic stau, cum nu se poate mai paşnic. Te supără dacă mai iau un pahar de vin?

Am luat această atitudine din simplă disperare. Singura cale ce mai vedeam cu putinţă era să prelungesc cu câteva minute discuţia, apoi să capitulez. Dar să nu capitulez nici măcar cu o clipă mai devreme.

— Trebuie să înţeleg că răspunsul dumneavoastră e *nu*? întrebă el.

— Te referi la amabila dumitale propunere pe care mi-ai făcut-o la început? În acest caz, stimate domn, răspunsul meu e, cum spui dumneata, *nu*. N-am să-ţi arăt fără doar şi poate

documentele mele şi desigur nici n-am să mă ridic de la masă ca să bat drumul până la judecător. Ţin prea mult să-mi fac digestia, iar judecătoriile mă interesează prea puţin.

Se aplecă înainte, mă privi drept în faţă şi întinse mâna spre sfoara clopoţelului.

— Băgaţi de seamă, distinsul meu domn! zise el. Vedeţi sfoara asta? Vă previn că jos aşteaptă un băiat: un singur clinchet şi pleacă să-l aducă pe poliţai.

— Aşa îmi vorbeşti dumneata mie? Ei bine, gusturile nu se discută! Nu-mi place din principiu compania poliţiştilor, dar dacă dumneata ţii să avem unul la desert... (am ridicat calm din umeri)... Dacă ai şti cât de mult mă amuză treaba asta! Pe legea mea, mă uit cât de ciudat te porţi şi ca om de lume rămân uimit.

Continuă să-mi scruteze faţa fără să spună o vorbă, cu mâna tot pe sfoara clopoţelului şi cu ochii în ochii mei. Momentul era hotărâtor pentru mine. Aveam impresia că mă schimb la faţă, că nu mai sunt stăpân pe glas, că zâmbetul pe care-l schiţasem degenera în rânjetul de pe mutra celui de pe roata de tortură. Afară de asta, nu ştiam ce să fac. Îmi ziceam că un nevinovat ar fi reacţionat încă de acum o oră la obrăznicia insului şi că prin faptul de a fi continuat să îndur tortura, mi-am semnat pur şi simplu recunoaşterea vinovăţiei. Pe scurt, eram la capătul puterilor.

— Ai ceva împotrivă să-mi bag mâinile în buzunarele pantalonilor ? am zis eu. Mă ierţi că te întreb, dar adineauri păreai din cale-afară de nervos.

Glasul meu n-a fost cum l-aş fi dorit, totuşi destul de liniştit. Îl simţeam tremurând, dar hangiul păru că n-a observat. Se dădu înapoi şi respiră adânc, şi puteţi fi sigur că n-am zăbovit să-i urmez exemplul.

— Deocamdată văd că sunteţi un om stăpân pe sine şi-mi place acest gen de oameni, zise el. Nu mă interesează cine sunteţi şi am să tratez cu cărţile pe faţă. Vă iau caleaşca pentru o sută de lire bani gheaţă în care vă socotesc şi dejunul.

— Cum ai spus? am întrebat nedumerit, neştiind ce să înţeleg din vorbele lui.

— Dumneavoastră puneţi jos o sută de lire, repetă el, şi eu vă iau caleaşca. E ceva mai mult decât costă, dar ştiţi bine că trebuie să scăpaţi cumva de ea, adăugă el cu un rânjet.

Nu ştiu să mă fi amuzat vreodată ceva mai mult decât această neruşinată propunere. Era într-adevăr hazlie şi cred că o ofertă mai puţin ispititoare nu era cu putinţă. A fost totuşi foarte binevenită, fiindcă mi-a dat prilejul să râd; şi am râs cu atâta poftă, încât îmi şiroiau lacrimi pe obraz. Din când în când, după ce mă mai potoleam, mă uitam la faţa hangiului şi iarăşi izbucneam în hohote de râs nestăpânite.

— Ascultă măscăriciule, o să mă prăpădesc de râs din pricina dumitale! am exclamat eu ştergându-mi lacrimile.

Amicul era acum complet dezorientat. Nu ştia încotro să privească, nici ce să mai spună şi pentru întâia oară începu să creadă că s-ar putea să se fi înşelat în privinţa mea.

— Mi se pare, domnule, că dumneavoastră vă place grozav de mult să râdeţi, zise el.

— O, da! De felul meu sunt un original, am răspuns şi am început iarăşi să râd.

Numaidecât schimbă tonul şi-mi oferi pentru caleaşcă douăzeci de lire. Eu i-am cerut douăzeci şi cinci şi am încheiat târgul. De fapt, m-aş fi mulţumit s-o vând cu oricât; m-am târguit nu din dorinţa de a lua un preţ mai bun, ci cu gândul de a-mi asigura, indiferent de preţ, o retragere paşnică. Căci, deşi ostilităţile încetaseră, hangiul nu părea deloc satisfăcut. În privirea-i tulbure, cu care încă îmi mai scruta faţa, se putea citi că tot mai avea bănuieli. Până la urmă şi le exprimă în cuvintele:

— Toate foarte bune, zise el. Aţi făcut un târg excelent. Eu trebuie totuşi să-mi fac datoria.

Aveam pregătită o scenă de mare efect: să-mi asigur retragerea jignindu-l. M-am ridicat în picioare şi i-am spus:

— Ieşi afară! Asta nu mai pot suporta. Te-ai smintit, omule?

Apoi, oarecum ruşinat de izbucnirea mea:

— Pot înţelege o glumă ca oricare altul, dar asta întrece măsura. Trimite-mi servitorul şi nota de plată.

După ce a plecat, am rămas eu singur uimit de curajul meu. Îl jignisem; îl dădusem pur şi simplu afară. Acum ori niciodată putea să recurgă la singura cale firească: să-l aducă pe poliţai. Dar în omul acela exista ceva instinctiv perfid. Nu-i plăceau acţiunile clare şi, în ciuda isteţimii lui, a pierdut prilejul să-şi facă faimă. Ne-a lăsat, pe Rowley şi pe mine, să ieşim pe uşă şi să plecăm pe jos cu toate bagajele, fără a-i indica încotro ne ducem, doar spunându-i în treacăt că am venit aici „ca să

vedem lacurile” [78]. Şi amicul a rămas privind în urma noastră, cu bărbia sprijinită în palmă, încă neştiind ce să creadă.

A fost unul din cele mai mari succese ale mele. Fusesem dibuit, demascat şi somat să îndeplinesc o cât se poate de firească formalitate, care ar fi însemnat pieirea mea şi de la care nu aveam nicio cale legală să mă sustrag. Nu mi-am pierdut însă firea, m-am ţinut tare şi peste orice aşteptări eram iarăşi liber şi pe drumul cel mare. A fost o straşnică lecţie şi am învăţat că niciodată nu trebuie să-ţi pierzi nădejdea. Dar totodată a fost şi un grăitor îndemn la prudenţă!

[78] Lacurile din nord-vestul Angliei, unde au trăit câtva timp şi au creat poeţii romantici din „şcoala lacurilor” (Wordsvorth, Coleridge, Southey). (n.t.)

Capitolul XXV
ÎNTÂLNESC UN NĂSTRUŞNIC BINE DISPUS

Trec peste următoarele cincizeci, şaizeci de leghe ale călătoriei noastre. Cititorul a început probabil să se plictisească de atâtea scene de călătorie, iar în ce mă priveşte n-am niciun motiv să evoc aceste leghe cu plăcere. Am căutat în primul rând să ne pierdem urma, ceea ce (cum se va vedea) n-am izbutit, pentru că vărul meu putea să ne urmărească în voie fără nicio clipă de zăbavă, după caleaşca rubinie, până la Kirkby-Lonsdale – unde cred că hangiul a plâns de ciudă aflând ce prilej de a-şi face faimă scăpase şi apoi să se ţină pas cu pas după noi până la poarta staţiei de diligenţă din Edinburg, fără nicio oprire. Norocul n-a fost de partea mea, aşa că nu văd de ce aş mai povesti amănuntele zadarnicelor noastre precauţii care n-au înşelat pe nimeni sau şiretlicurile fără noimă care s-au dovedit destul de naive.

Ziua era pe sfârşite când diligenţa în care ne aflam a intrat în Edinburg, în sunetul răscolitor al goarnei surugiului şi în huruitul atelajului. Aici mă aflam pe câmpul meu de bătălie, pe locul captivităţii, evadării şi al isprăvilor mele anterioare şi în acelaşi oraş cu iubita mea. Îmi creştea inima de mândrie. Rareori m-am simţit mai erou decât atunci. De-a lungul podurilor care duceau la castel, am stat lângă vizitiu cu braţele încrucişate şi faţa neclintită, privind în ochii fiecărui trecător, aşteptând în fiece clipă să recunosc pe cineva. Sute de oameni se îndreptau spre fortăreaţa unde (înainte de a o cunoaşte pe Flora) mă străduiam să fiu remarcat dintre prizonieri şi m-am mirat că niciunul din cei întâlniţi nu m-au recunoscut. Dar, fără îndoială, o faţă îngrijită este prin ea însăşi o deghizare, ca şi trecerea de la costumul de culoarea pucioasei la rufăria fină, paltonul cenuşiu bine croit, căptuşit cu blană neagră, pantalonii strâmţi după ultima modă şi pălăria cu boruri răsucite într-un mod cu totul neobişnuit. Era mai uşor pentru mine să-i recunosc pe foştii noştri vizitatori decât pentru ei să identifice în gentlemanul îmbrăcat la modă pe nenorocitul prizonier din cetate.

Eram nerăbdător să pun piciorul pe caldarâm şi să mă îndepărtez cât mai repede de mulţimea strânsă ca să întâmpine diligenta. Şi iată-ne într-o după amiază de sâmbătă, mergând fără ţintă, încărcaţi cu bagaje, prin cartierul nou al oraşului

Edinburg. Le căram singuri. N-am vrut să luăm o birjă de piaţă, nici să angajăm un hamal, care ar fi putut să servească după aceea ca legătură între locuinţa mea şi poştă, caleaşca rubinie şi Aylesbury. Eram hotărât să rup odată pentru totdeauna lanţul martorilor şi să încep o viaţă nouă (cel puţin în ce priveşte măsurile de precauţie). Prima mea grijă a fost să găsim o locuinţă cât mai repede. Era cu atât mai necesar cu cât, încărcaţi cu voluminoasa noastră povară şi în hainele noastre elegante, atrăgeam atenţia la acea oră din zi pe străzile acelui cartier frecventat de lumea bună, fanţi, filfizoni, tinere domnişoare sau onorabili liber-profesionişti care se grăbeau spre casă pentru cină.

Pe latura nordică a scuarului St. James, am avut norocul să zăresc un anunţ de închiriere la o fereastră de la al treilea etaj. Costul şi confortul locuinţei nu mă interesau. Principiul după care mă călăuzeam era „pe vreme de furtună orice port e binevenit”, aşa că ne-am îndreptat imediat spre intrarea comună şi am urcat scările.

Am fost primiţi de o femeie în rochie de finet, cu înfăţişare posacă. Am bănuit că toată viaţa suferise numeroase decepţii, ultima poate cu o zi înainte, şi când am început să-i vorbesc am coborât instinctiv glasul. Ne-a spus că într-adevăr avea camere de închiriat şi ni le-a arătat: o cameră de zi şi un dormitor, care comunicau între ele şi aveau o splendidă perspectivă spre estuarul Forth şi comitatul Fifeshire. Erau de dimensiuni foarte potrivite şi plăcut mobilate, cu tablouri pe pereţi, ornamente din scoici pe poliţa căminului, iar pe masă câteva cărţi, toate cu caracter religios cum am constatat după aceea, oferite de autori cu dedicaţii care sunau cam aşa: „Cucernicei mele prietene” sau „Cucernicei mele cunoştinţe întru Domnul, Bethiah McRanken”. Cu această „cucernică prietenă” discuţia a mers însă foarte greu şi nici măcar asupra celui mai firesc şi plăcut punct, preţul, n-a vrut să ne spună nimic. A rămas în picioare clătinând din cap şi din când în când gângurind ca porumbeii, icoană vie a descurajării şi a neîncrederii. Avea o voce plângăreaţă, cum nu mai auzisem vreodată şi cu această voce ne prezentă o serie de greutăţi şi obiecţii.

Nu ne putea oferi niciun fel de servicii casnice.

— Dar bine, doamnă, pentru ce am eu servitor? i-am spus.

— El? întrebă ea mirată. Dumnezeule! *El* e servitorul dumneavoastră?

— Îmi pare rău, doamnă, că nu vă e pe plac.

— Nu, n-am spus asta. Dar e prea tânăr. Mă gândesc să nu fie cumva un nelegiuit. Vai, domnule, vă luaţi o mare răspundere. Merge la biserică?

— Da, doamnă, răspunse prompt Rowley şi închizând ochii, ca din obişnuinţă, repetă, mai mult repede decât evlavios, următorul distih:

Matei, Marcu, Ioan şi Luca,
Binecuvântaţi-mi aşternutul!

— Hm! făcu doamna şi păstră o cucernică tăcere.

— Ei bine, doamnă, s-ar părea că nu vreţi să ne spuneţi condiţiile dumneavoastră. Hai... hotărâţi-vă! Ori da, ori ba.

Deschise încet buzele.

— Aveţi vreo recomandaţie? întrebă ea cu glas piţigăiat.

Am scos portofelul şi i-am arătat un teanc de bancnote.

— Cred, doamnă, că asta-i fără cusur.

— Doriţi să luaţi micul dejun târziu? veni răspunsul ei.

— Doamnă, dorim să luăm micul dejun la orice oră vă convine să-l serviţi, de la patru dimineaţa până la patru după-amiază, am zis eu apăsat. Numai spuneţi-ne preţul, dacă bineînţeles vă îngăduie gura să-l rostiţi.

— Nu v-aş putea servi cina, zise cu jumătate gură.

— Ei bine, vom lua cina în oraş, fiinţă sucită! am spus râzând cu lacrimi. Şi cu asta gata! Doresc să fiţi gazda mea cu orice preţ şi, în acest scop, voi proceda cum cred eu de cuviinţă. Nu vreţi să-mi spuneţi preţul? Foarte bine, eu accept şi aşa! Am încredere în dumneavoastră. Nu vă daţi seama, pare-se că aţi nimerit un chiriaş bun, dar eu ştiu foarte bine că am găsit o gazdă de încredere. Rowley, desfă curelele valizelor.

Puteam oare fi sigur că va accepta? Maniaca era în stare să mă considere necuviincios! Dar bătălia luase sfârşit. Ultimele ei cuvinte fuseseră rostite mai mult ca un bun venit decât ca o reluare a ostilităţilor, după care a acceptat cerându-ne o sumă modestă, iar eu şi Rowley am plecat să cinăm. Pierdusem însă multă vreme. Soarele apusese de mult, felinarele străluceau de-a lungul străzilor şi în strada vecină, Leith Road, se auzea vocea

paznicului de noapte. În primele momente după sosire zărisem un birt pentru călători, situat în apropiere, pe o stradă din spatele Oficiului de stare civilă. Am pornit într-acolo şi ne-am aşezat să cinăm, singuri în local la acea oră târzie. Dar abia făcusem comanda, când uşa se deschise şi intră un tânăr înalt, cam pe două cărări, privi împrejur şi se aşeză la masa noastră.

— Bună seara, prea sobri şi venerabili domni! zise el. Îngăduiveţi unui pribeag, unui pelerin... mai precis, unui pelerin al dragostei... să-şi arunce vremelnic ancora la adăpostul domniilor voastre? Nu-mi pasă ce gândesc alţii, dar eu am o grozavă aversiune faţă de năravul dobitoacelor de a-şi devora hrana în singurătate.

— Fii binevenit, domnule, dacă crezi că pot face pe gazda într-un local public, i-am răspuns eu.

Păru surprins şi, în timp ce se aşeza pe scaun, mă privi fix cu ochi înceţoşaţi.

— Bag de seamă, domnule, zise el, că dumneata eşti un om cu oarecare spoială de carte! Ce bem domnule?

I-am spus că am comandat o cană de bere neagră.

— O modestă cană... duşca de sezon? zise el. Păi, ştiu eu? Cred că aş putea să iau şi eu o modestă cană de bere. Deocamdată nu stau prea bine cu sănătatea. Prea mult studiu mi-a aprins creierul, prea mult mers pe jos m-a obosit... de fapt mai mult ochii!

— Cred că ai umblat mult, domnule, am insinuat.

— Nu atât de mult ca de obicei, răspunse el. În oraşul ăsta... în care mi se pare că dumneata eşti un străin, nu-i aşa?... în sănătatea dumitale şi ca să ne cunoaştem mai bine!... în oraşul ăsta Dunedin[79], străzile au o anumită semnificaţie care face cinste arhitecţilor şi cârciumarilor... la fiecare sută de iarzi se află un templu al înţelepciunii, aşa că persoanele înclinate spre meditaţie se pot înviora la distanţe destul de mici. Am făcut o mică plimbare în acest îndrăgit cartier, îndrăgit de artă şi de natură. Câţiva distinşi colegi... duşmani ai publicităţii şi prieteni ai vorbelor de spirit şi ai vinului m-au îndatorat cu societatea lor. „De-a lungul solitarei reci vâlcele din Register Street ne-am urmat drumul nostru şerpuit” [80], domnule.

---

[79] Denumirea poetică a oraşului Edinburg. (n.t.)

[80] Parodie a poeziei: *Elegy Written in a Country Churchyard* (Elegie scrisă într-un cimitir de tară), de Thomas Gray (1716–1771). (n.t.)

— Am observat de cum ai intrat... am început eu.

— O, poţi s-o spui fără ocol, mă întrerupse el. Era firesc să observi! Dă-mi însă voie să-ţi spun că eu eram prea fericit ca să observ. Când am intrat în încăperea asta, iradiam, cum spune altundeva poetul Gray, „toată splendoarea şi generozitatea coniacului”. Straşnic poet Gray ăsta! Dar ca individ era un fandosit, îl speria o fustiţă şi un pahar de băutură... Nu era bărbat, domnule, nu era bărbat! Iartă-mă că te deranjez, dar ce dracu am făcut cu furculiţa mea? A, da, vă mulţumesc, eram sigur. *Temulentia, quoad me ipsum, brevis colligo est*[81]. Am mâncat cândva, domnule, într-un local din Londra sub ceaţă. Ar fi trebuit să aduc la masă un făclier şi l-aş fi adus dacă aceste mici brute ar fi măcar spălate. Mi-am pus în gând să fondez o societate filantropică pentru spălarea săracilor merituoşi şi pentru bărbieritul soldaţilor. Observ cu plăcere că dumneata, deşi nu pari să fii militar, eşti bărbierit. În lista mea de virtuţi, bărbieritul urmează imediat după băutură. Un gentleman poate fi un ticălos fără o lescaie, dar totdeauna va fi proaspăt bărbierit. Uită-te la mine, ce crezi că fac eu când mă trezesc cu noaptea-n cap, adică pe la douăsprezece fără un sfert, la amiază! Fără cel mai mic gând la fireasca duşcă de bere sau la tămăduitoarea, deşi anosta, apă gazoasă, iau ucigaşul brici în mâna-mi şovăitoare şi încep să patinez pe marginea veşniciei. Îmbărbătător gând! Uneori sângerez, dar din răni uşor vindecabile. După ce mi-am recoltat ţepii din barbă, ies din cameră calm, dar triumfător. Ca să folosesc o expresie răsuflată, n-am să mă laud că lordul Wellington mi-e unchi! Dar am dat şi eu dovadă de curaj, poate chiar am sângerat, în faţa primejdiei de moarte a mesei de bărbierit.

Continuă să mă amuze în tot timpul mesei cu vorbe bombastice din acestea şi cum era nespus de limbut, obişnuitul cusur al beţivilor, ajunse repede la concluzia că avusese norocul să întâlnească oameni foarte amabili. Mi-a spus cum îl cheamă, mi-a dat adresa şi m-a rugat să ne mai întâlnim. La urmă mi-a propus să luăm masa la ţară, la o dată apropiată.

— E un prânz oficial, îmi explică el. Demnitarii şi senatul universităţii din Cramond... o instituţie de educaţie în care am onoarea să fiu profesor de Absurditate... se întâlnesc la vechea

[81] În ce mă priveşte, cred că-i în strânsă legătură cu beţia (în latină în original). (n.t.)

crâşmă Cramond Bridge, în cinstea amicului nostru Icarus. Avem un loc vacant, fermecătorule necunoscut... ţi-l ofer dumitale!

— Şi cine-i prietenul dumitale Icarus? l-am întrebat.

— Unul care aspiră să-l imite pe fiul lui Dedal! zise el. Se poate să nu fi auzit de numele lui Byfield!

— După cum vezi, se poate.

— Cum adică? Celebritatea e un lucru atât de mărunt? zise el mirat. Byfield, domnule, e un aeronaut. Îl imită pe Lunardi şi intenţionează să ofere locuitorilor... pardon... nobilimii şi oamenilor instruiţi din împrejurimi... spectacolul unei ascensiuni. Ca unul dintre oamenii instruiţi, îmi pot îngădui să remarc că pe mine mă lasă rece. Nu dau doi bani pe ascensiunea lui. Şi... între noi fie zis... nici alţii. E o treabă răsuflată, domnule... răsuflată! Lunardi a făcut-o şi cu prisosinţă. Un individ fantezist, uşuratic şi vanitos, după cum mi-a ajuns mie la ureche mai târziu... pentru că în acea vreme gângueam în leagăn. O dată e de ajuns. De vreme ce Lunardi s-a urcat şi a coborât, problema e rezolvată. Preferăm să luăm act şi nu dorim să vedem repetându-se experimentul *ad nauseam*[82], de Byfield şi Brown şi de Butler şi Brodie şi de Bottomley. A! Dacă s-ar urca şi nu ar mai coborî! Dar nu despre asta-i vorba. Universitatea din Cramond, domnule, îşi face o plăcere din a cinsti, nu atât priceperea lui profesională, cât meritele lui ca om, iar Byfield, deşi un ignorant, e un băutor zdravăn, în care poţi avea toată încrederea că nu trişează cu paharele. Sub binefăcătoarea radiaţie a garafei, cei slabi de cuget îi acordă chiar duh.

Vom vedea mai departe că acest ins avea să mă intereseze mai mult decât credeam atunci. De fapt, eram nerăbdător să plec. În timp ce amicul meu tot sporovăia, o puternică rafală de ploaie bufni în ferestrele birtului şi la acest neplăcut semnal mi-am adus aminte că trebuia să mă aflu în altă parte.

[82] Până la dezgust (în latină în original). (n.t.)

Capitolul XXVI
NOAPTEA LA CONAC

La uşă, era cât pe-aci să fiu împins înapoi de furia dezlănţuită a urgiei şi când m-am despărţit de Rowley am fost nevoit să strig ca să mă audă. Pe strada Princess, pe unde am luat-o, vântul m-a mânat toată vremea din spate şi mi-a şuierat în urechi. Cădea o ploaie torenţială cu gust sărat, ca al oceanului din apropiere. Oraşul când se cufunda în întuneric, când iarăşi se lumina, în ritmul capricios al rafalelor. Felinarele de pe această lungă arteră importantă, acum păreau că se sting de la un capăt la celălalt, ca apoi, când furtuna se mai domolea, să se reaprindă toate, strălucirea lor reflectată în caldarâmul umed îngăduind ochiului să distingă vag în bezna nopţii.

Când am ajuns la răspântia cu strada Lothian, situaţia s-a ameliorat simţitor. Întâi, pentru că vântul mă bătea, dintr-o coastă; apoi, pentru că mă aflam în partea ferită de vânt, la adăpostul oferit de fosta mea temniţă, Fortăreaţa, şi oarecum furia rafalelor se mai potolise. S-a redeşteptat în mine gândul cu care pornisem la drum şi am avut senzaţia că înfrunt tot mai uşor vitregia vremii. Cu o asemenea ţintă ce mai conta o mică învolburare a vântului sau o stropitură de apă rece? Mi-a venit în minte chipul Florei, mi-am închipuit-o în braţele mele şi inima a început să-mi bată mai puternic. Dar imediat mi-am dat seama cât de iluzorie era împlinirea acestei fericiri. Dacă puteam măcar să zăresc lumina lumânării când se duce la culcare, m-aş fi socotit norocos.

Aveam în faţa mea cam două leghe de drum în urcuş şi acum desfundat. Când am trecut de ultimul felinar al străzii, m-a învăluit întunericul; un întuneric străpuns ici şi colo de luminile unor ferme ţărăneşti singuratice, unde, când am trecut pe lângă ele, câinii urlau cu boturile ridicate în sus. Dar vântul se mai potolise. Nu fusese decât o vijelie trecătoare. În schimb, ploaia se transformase într-un adevărat potop care curând m-a udat până la piele. Am continuat să înaintez anevoie prin beznă, luptând cu gânduri sumbre şi urmărit de urletele lugubre ale câinilor. Nu puteam să-mi dau seama ce-i înfuriase atât de rău şi le trezise într-atât vigilenţa încât să-i facă să turbeze la zgomotul uşor al paşilor mei, în ciuda răpăielilor ploii. Mi-am adus aminte de poveştile ascultate în copilărie şi mi-am zis că

poate pe acolo trecea vreun ucigaş şi dobitoacele adulmecaseră miros de sânge; dar în clipa următoare m-am cutremurat asociind acest gând cu propriul meu caz.

Eram într-o stare sufletească de deprimare, cu totul nepotrivită pentru un îndrăgostit. M-am întrebat: fost-a vreodată fată peţită într-o asemenea dispoziţie? Şi am fost cât pe-aci să fac calea întoarsă. Nu-i deloc înţelept să rişti o convorbire hotărâtoare când sufletul ţi-e înnourat, când hainele îţi sunt mânjite de noroi şi mâinile ude. Dar această noapte furtunoasă era prielnică pentru ce-mi pusesem în gând. Acum ori niciodată puteam găsi o cale să stau de vorbă cu Flora; şi, îmi ziceam, că dacă aveam să stau de vorbă cu ea chiar aşa, ud şi deprimat cum eram, puteam sigur s-o mai întâlnesc şi altă dată.

Când am ajuns în grădina casei, situaţia era cât se poate de potrivnică. Prin găurile obloanelor de la ferestrele salonului se zărea lumină de lumânări; toate celelalte încăperi erau în întuneric. Copacii şi tufişurile şiroiau de apă, iar în locurile mai joase din grădină se formaseră băltoace. Din timp în timp, când vântul iarăşi răbufnea, crengile de deasupra capului se izbeau unele de altele cu zgomot sălbatic; în răstimpuri, întreaga ogradă răsuna de necontenitul ropot asurzitor al ploii. M-am apropiat de fereastră şi am izbutit să mă uit la ceas. Era ora şapte şi jumătate. Familia nu se retrăgea înainte de ora zece, uneori nici înainte de miezul nopţii şi perspectiva unei lungi aşteptări în ploaie nu era deloc plăcută. Într-un moment de domolire a vântului, am putut să aud dinăuntru vocea Florei, care citea ceva cu glas tare. Cuvintele nu se auzeau; doar un murmur de cuvinte nedesluşite, rostite pe ton liniştit, cald, fără modulaţii, aproape tainic şi nespus de fermecător, propriu firii ei, dar la fel de minunat ca un cântec. În clipa următoare, asupra casei se abătu o nouă rafală de vânt; mugetul ei acoperi glasul şi m-am grăbit să mă retrag de la periculosul meu post de observaţie.

Am fost nevoit să rămân pe poziţie trei ore îngrozitoare îndurând cu răbdare dezlănţuirea stihiilor. Mi-am adus aminte de cele mai puţin fericite misiuni de pe câmpul de luptă, când eram de santinelă în avanposturi pe o vreme nu mai puţin amarnică, uneori fără cină şi aşteptând să am la masa de dimineaţă parte doar de gloanţe de puşcă. Dar acele momente mi-au părut comparativ uşoare.

Până la urmă răbdarea mi-a fost răsplătită. Lumina din salon dispăru şi reapăru puţin după aceea în camera de deasupra. Cunoşteam foarte bine planul casei. Ştiam că bârlogul vajnicului ei paznic se afla în camera care se luminase acum. Cunoşteam şi buduarul Rosamundei mele şi cât de potrivit era situat la parter, într-o aripă a casei de unde nu putea fi auzită de înspăimântătoarea mătuşă. Ce-mi rămânea de făcut, se înţelegea de la sine. Mă aflam în fundul grădinii, unde (să-mi fie cu iertare!) mă dusesem să mă încălzesc, plimbându-mă încoace şi încolo fără să fiu auzit. Noaptea se lăsa liniştită, vântul se oprise, zgomotul ploii se domolise aproape de tot şi se auzeau doar cum picura apa de pe copacii din grădină. Profitând de acest moment de acalmie, m-am apropiat de casă. Deodată am tresărit la scârţâitul unui oblon de fereastră şi după câţiva paşi am observat un fascicul de lumină străpungând întunericul. Venea de la odaia Florei, care deschisese fereastra în noapte şi acum stătea acolo gânditoare, luminată din spate de două lumânări, faţa-i feeric încadrată şi învăluită în umbră de părul despletit, într-o mână cu pieptenele oprit în păr, cealaltă prinsă uşor de una din barele de fier ale ferestrei.

Mergând numai pe gazon şi favorizat de întuneric şi de răpăitul ploii care se pornise din nou, dar fără vânt, m-am apropiat atât de mult încât puteam s-o ating. Nu m-a lăsat inima să-i întrerup reveria; ar fi fost o impietate. Am stat locului sorbind-o din ochi.

Nu-şi dăduse seama de prezenţa mea. Se uita la imaginea ferestrei, proiectată pe fundalul nopţii, la umbrele barelor de la geam, la pietrişul lucitor de pe cărare, la bezna de nepătruns în care erau cufundate grădina şi dealurile dimprejur şi scoase un oftat adânc care răsună în inima mea ca o chemare.

— De ce oftează domnişoara Gilchrist? i-am şoptit. Îşi aminteşte de prietenii plecaţi departe?

Întoarse repede capul în direcţia mea, singurul gest de surprindere pe care găsi de cuviinţă să-l facă. Imediat am păşit în lumină şi m-am înclinat adânc.

— Dumneata! Aici? zise ea.

— Da, aici. Vin de foarte departe, am bătut vreo sută cincizeci de leghe, ca să te văd. Am aşteptat toată seara în grădină. Binevoieşte domnişoara Gilchrist să întindă mâna unui prieten la ananghie?

Mi-a întins mâna printre bare şi, lăsându-mă într-un genunchi, i-am sărutat-o de două ori. La al doilea sărut, şi-a retras-o brusc, cu o tresărire mai vie decât la primul, cel puţin aşa mi s-a părut. M-am ridicat, şi câtăva vreme am tăcut amândoi. Sfiala de mai înainte m-a cuprins din nou, mult mai puternic. M-am uitat la faţa ei ca să descopăr vreun semn de supărare şi văzând-o cum mă privea îngrijorată şi apoi întorcând ochii de la mine, mi-am zis că în sentimentele ei nu se petrecuse nicio schimbare.

— Cum de-ai avut nesăbuinţa să vii aici! începu ea. Din câte locuri sunt sub cer, numai aici nu trebuia să vii. Şi eu tocmai mă gândeam că ai ajuns cu bine în Franţa.

— Dumneata te gândeai la mine! am exclamat.

— Domnule Saint-Ives, nu-ţi dai seama de pericolul în care te afli. Îmi vine greu să-ţi explic, dar sunt sigură. Ah, crede-mă şi pleacă.

— Am cunoscut cele mai mari pericole, dar n-am pus niciodată prea mult preţ pe viaţă, pe această viaţă pe care o trăim alături de oameni netrebnici. Studiile mi le-am făcut în războaie, un loc nu prea potrivit pentru educaţie, dar în care omul învaţă să-şi poarte viaţa în mână uşor ca pe o mănuşă şi tot atât de uşor să şi-o sacrifice pentru iubită sau pentru onoarea lui. Dumneata îmi ceri să-mi fie frică şi rău faci. Am venit în Scoţia, conştient de pericolul la care mă expun, ca să te văd şi să-ţi vorbesc... poate pentru ultima oară. Repet, dându-mi seama de pericol. Şi dacă n-am stat la îndoială când am pornit, crezi că acum aş putea să dau înapoi?

— Dumneata nu cunoşti situaţia! exclamă ea vădit îngrozită. Locurile acestea, chiar şi grădina aceasta, înseamnă moarte pentru dumneata. Toţi cred aşa; numai eu nu cred. Dacă te-ar auzi acum, dacă o şoaptă ar auzi... mi-e groază când mă gândesc ce s-ar întâmpla. Ah, du-te, pleacă în clipa asta. Te rog.

— Scumpă domnişoară, nu mă opri să-mi împlinesc misiunea pentru care am venit de atât de departe; şi nu uita că dintre toate milioanele de fiinţe câte sunt în Anglia, numai în dumneata îndrăznesc să am încredere. Toată lumea e împotriva mea. Eşti singurul meu aliat şi, pentru că trebuie să-ţi vorbesc, trebuie să mă asculţi. Ce se spune despre mine e adevărat, dar totodată fals. Pe omul ăsta Goguelat într-adevăr l-am ucis... la asta te-ai referit?

Aprobă cu o înclinare a capului, dar fără o vorbă; pe faţă i se aşternuse o paloare cadaverică.

— Dar l-am ucis în luptă cinstită. Până la el nu luasem viaţa nimănui, decât în război, care-i profesiunea mea.

Eram nerăbdător să aud ce va spune ea. Acum greul trecuse şi mi-am dat seama că aflase dinainte cum se petrecuse totul. Dar mi-era cu neputinţă să continui relatarea fără un cât de mic semn de încurajare.

— Dumneata mă găseşti vinovat?

— Nu, nu, deloc. E o chestiune în care nu mă pot pronunţa... sunt prea tânără. Nu mă îndoiesc că aveai dreptate să procedezi astfel. Aşa am susţinut totdeauna... în faţa lui Ronald. Bineînţeles, nu şi în faţa mătuşii mele. De ea mi-e frică şi o las să vorbească cum vrea. Nu trebuie să mă consideri un prieten neloial. Nici chiar în privinţa maiorului!... nu ţi-am spus că ne arată multă prietenie... Maiorul Chevenix, vreau să spun... l-a îndrăgit mult pe Ronald! El ne-a adus ştirea despre acel odios Clausel, că a fost prins şi despre tot ce-a declarat el. Am fost revoltată. I-am spus... cred că i-am spus prea multe vorbe neplăcute... şi totuşi trebuie să mărturisesc că a fost foarte binevoitor. Mi-a spus: „Dumneata şi eu, care îi suntem prieteni, ştim că Champdivers e nevinovat. Dar la ce foloseşte? Totul s-a petrecut într-un colţ al camerei, ca să zic aşa între patru ochi”. După aceea mi-a zis: „Oferiţi-mi prilejul unei convorbiri confidenţiale şi am să vă spun mai multe”. Şi într-adevăr mi-a spus. Mi-a povestit ce mi-ai spus şi dumneata... că a fost o chestiune de onoare şi că nu ţi se poate reproşa nimic. O, trebuie să mărturisesc că-mi place acest maior Chevenix!

Auzind-o, mă cuprinse o chinuitoare gelozie. Mi-am amintit de ziua când a zărit-o prima oară, interesul cu care a privit-o şi nu m-am putut stăpâni să nu-l admir pentru ingeniozitatea cu care a profitat de cunoştinţa noastră ca să-mi ia locul. În dragoste, ca şi în război, totul e îngăduit. De aceea, acum eram nerăbdător să vorbesc mai mult decât înainte de a o auzi pe Flora spunându-mi aceste cuvinte. Puteam astfel cel puţin să alung odioasa imagine a maiorului Chevenix şi am pornit imediat să-i povestesc aventurile mele, aceleaşi relatate până acum, pe care însă le-am redat mai pe scurt şi cu totul altă intenţie. Fiecare episod dobândea acum o semnificaţie deosebită, „fiecare drum ducea la Roma”... adică la Flora.

Când am început să vorbesc, am îngenuncheat pe prundişul de sub fereastra joasă, mi-am sprijinit mâinile pe pervazul ferestrei şi mi-am coborât glasul până la o şoaptă tainică. Flora a îngenuncheat de asemenea de cealaltă parte, încât capetele noastre erau la acelaşi nivel, despărţite doar de bare. Astfel aşezaţi şi despărţiţi, apropierea dintre noi şi şuşotitul necontenit al glasului meu implorator au acţionat treptat tot mai puternic asupra inimii ei şi poate nu mai puţin asupra mea. Căci aceste farmece au dublu tăiş. Prostuţele păsărele pot fi uşor ademenite de fluiericea păsărarului, deşi e doar o ţeavă de trestie. Nu tot astfel o păsărică din specia noastră. Pe măsură ce vorbeam, căpătăm încredere în mine şi glasul găsea noi modulaţii. Feţele ni s-au apropiat şi mai mult de bare şi ne-am lăsat în voia fascinaţiei şi a pasiunii. Ne-am spus vorbe de dragoste tot mai fierbinţi. O inimă numai cu inima poate fi cucerită.

— Acum aş vrea să-ţi spun ce mai poţi face pentru mine, am continuat eu. Îţi dai desigur seama cât de inevitabil e pentru un om de onoare să accepte primejdia. Mică nu-i primejdia la care mă expun în acest moment. Dar dacă... dar în cel mai nefericit caz, n-aş vrea să-i îmbogăţesc nici pe duşmanii mei, nici pe *Prinţul Regent*[83]. Am aici o sumă de bani pe care mi-a dăruit-o unchiul meu. Opt mii şi ceva de lire. Vrei să-i primeşti în păstrare? Să nu-i consideri doar nişte simpli bani, primeşte-i şi păstrează-i ca pe o relicvă a prietenului dumitale sau ca pe o preţioasă părticică din el. S-ar putea ca nu peste mult să-mi fie foarte necesari. Cunoşti vechea povestire din popor a uriaşului care şi-a lăsat inima în păstrarea soţiei sale, socotind că e mai cuminte să se încreadă în fidelitatea ei decât în propria sa tărie? Flora, uriaşul sunt eu... unul foarte mic: vrei să fii custodele vieţii mele? Îţi ofer aceşti bani ca un simbol al dragostei mele. Dacă eşti de acord, îţi voi dărui în faţa lui Dumnezeu numele meu şi întreaga-mi avere. Iar de se va împlini nenorocirea care mă paşte, de nu-mi va fi dat să te numesc cândva soţia mea, îngăduie-mi cel puţin să sper că te vei folosi de dania unchiului meu, ca văduvă a mea.

— Nu, asta nu. Asta niciodată, zise ea.

---

[83] Titlu purtat de George, prinţul Galilor, în timpul incapacităţii mintale a regelui George al III-lea (1811–1820). (n.t.)

— Atunci ce? Ce altceva, îngerul meu? În definitiv, ce preţ au vorbele? Pentru mine nu are valoare decât un singur nume, Flora, dragostea mea!

— Anne! exclamă ea.

— Iubita mea! am răspuns.

Geloasele bare, fixate sus şi jos în piatră şi ciment, au stânjenit extazul acelei clipe, dar am tras-o pe iubita mea lângă mine cât mi-au îngăduit. Ea nu s-a ferit de buzele mele. Braţele i-au cuprins trupul, care se lăsă în voia îmbrăţişării mele. În timp ce stăteam aşa înlănţuiţi şi totuşi despărţiţi, stâlcindu-ne feţele pe barele reci, ironia tăriilor naturii sau, cum prefer să spun, pizma unuia dintre zei, stârni iarăşi stihiile acelei nopţi furtunoase. Vântul începu să clatine din nou vârfurile copacilor, o aversă de ploaie rece venind dinspre mare inundă grădina şi, de parcă diavolul îşi vârî coada, un jgheab al acoperişului, care fusese până atunci înfundat, începu pe neaşteptate să-şi reverse apele peste capul şi umerii mei, cu forţa unei fântâni arteziene. Ne-am desprins buimăciţi; am sărit amândoi în picioare ca şi cum ne-ar fi surprins ceva. După o clipă, stând însă amândoi tot în picioare, ne-am apropiat din nou de o parte şi de cealaltă a ferestrei.

— Flora, darul meu e sărac.

Ea îmi prinse mâna şi mi-o strânse la piept.

— E îndeajuns de bogat chiar şi pentru o regină! zise ea, cu o intonaţie mai grăitoare decât vorbele. Anne, bravul meu Anne! Aş fi fericită să-ţi fiu slujnică. Mai că-l invidiez pe băiatul acela Rowley. Dar nu! reveni ea. Nu invidiez pe nimeni... N-am de ce... sunt a ta.

— A mea pentru totdeauna! Numai a mea, orice s-ar întâmpla!

— Numai a ta. Cu totul şi pentru totdeauna, repetă ea.

Zeul pizmaş, dacă a fost vreunul, trebuie să se fi simţit umilit, văzând cât de neputincios era în faţa fericirii muritorilor. Stăteam sub o adevărată trâmbă de apă; şi ea era udă, dar nu numai din cauza îmbrăţişării mele ci şi a stropilor împroşcaţi de furtună. Lumânările se terminaseră şi acum eram în întuneric. În camera cufundată în beznă nu mai zăream decât strălucirea ochilor ei. Probabil că ei îi apăream ca o siluetă aureolată de ploaie şi de şuvoiul din vechiul jgheab gotic de deasupra capului.

Curând ne-am simţit mai liniştiţi şi mai puţin stânjeniţi; şi când a trecut aversa, care se dovedi a fi fost ultima, am început să vorbim despre ce avem de făcut. Îl cunoştea pe domnul Robbie căruia îi fusesem atât de succint recomandat de către domnul Romaine. Era chiar invitată pentru luni seara la el acasă. Mi-a descris pe scurt, cu un deosebit spirit de pătrundere, firea bătrânului gentleman, ceea ce nu peste mult avea să-mi fie de mare folos. Era, pare-se, un înflăcărat iubitor de lucruri antice şi îndeosebi pasionat de heraldică. M-am bucurat nespus, pentru că eu însumi eram, datorită domnului de Culemberg, destul de bine pregătit în această ştiinţă şi cunoşteam blazoanele celor mai multe familii de seamă din Europa. Chiar în timp ce ea vorbea am luat hotărârea, deşi ei nu i-am spus, să mă întâlnesc luni seara cu Flora, ca oaspete în casa domnului Robbie.

I-am înmânat banii; adusesem, bineînţeles, numai bancnote. I le-am dat spunându-i că vor fi zestrea ei.

— O zestre nu chiar mică pentru un simplu soldat, am adăugat trecându-i-le printre bare.

— O, Anne, dar unde am să le ţin? Dacă le găseşte mătuşa! Ce-ar putea să-i spun!

— Ţine-le lângă inima ta, i-am sugerat.

— Atunci vei fi mereu lângă comoara ta, pentru că eşti veşnic acolo! zise ea.

O neaşteptată înseninare a nopţii ne întrerupse. Norii se risipiră. Pretutindeni pe cer sclipeau stele. M-am uitat la ceas şi am rămas surprins constatând că era aproape cinci dimineaţa.

Capitolul XXVII
DUMINICĂ

Era de mult timpul să plec din Swanston. Mă întrebam însă cum am să mă descurc mai departe. În seara precedentă mă înţelesesem cu Rowley s-o prevină pe doamna McRankine că m-am întâlnit cu un prieten şi nu mă voi întoarce decât spre dimineaţă. Minciuna era destul de bună, dar greu de crezut acum când eram ud leoarcă. Nu mă puteam duce acasă înainte de a fi găsit un adăpost, un foc la care să-mi usuc îmbrăcămintea şi un pat unde să mă pot odihni până ce se usucă.

Norocul mi-a venit şi de astă dată în ajutor. Când am ajuns pe coama primului deal, am zărit destul de aproape în stânga o lumină. Probabil că era un bolnav acolo, căci ce altceva putea fi într-o regiune de ţară, la o oră atât de nepotrivită? Am desluşit un zvon de cântec şi pe măsură ce mă apropiam îl auzeam tot mai clar, ca până la urmă să-i disting şi cuvintele, cum nu se putea mai nimerite pentru acea oră şi starea în care se aflau cântăreţii. Cântecul era „N-are decât cocoşul să glăsuiască şi de ziuă să mijească” şi-l cântau atât de fals şi cu atâta înfocare, încât eram sigur că goliseră cel puţin trei sticle.

Am ajuns la o casă de ţară modestă, din cele cu două încăperi şi o firmă deasupra uşii, aşezată la marginea drumului. Lumina din casă răzbătea afară alungând întrucâtva întunericul şi am putut să descifrez inscripţia: „Popasul vânătorilor, Alexander Hendry. Bere Neagră, Bere blondă şi băuturi alcoolice englezeşti. Paturi”.

La prima bătaie în uşă cântecul încetă şi dinăuntru o voce de om cherchelit întrebă sever:

— Cine-i acolo?

— Un călător cumsecade, am răspuns.

Imediat după aceea, zăvoarele de la uşi au fost trase de un grup de tineri uimitor de înalţi, cum nu mai văzu sem înainte, toţi beţi criţă, dar foarte corect îmbrăcaţi, unul din ei (probabil cel mai beat din grup) purtând o lumânare cu care stropea fără să-i pese hainele însoţitorilor săi. Când i-am văzut, nu m-am putut stăpâni să nu zâmbesc amintindu-mi teama cu care mă apropiasem de casă. M-au primit cu multă bunăvoinţă şi mi-au luat drept bună minciuna ticluită la repezeală, cum că veneam

de la Peebles şi că rătăcisem drumul. M-au luat cu ei în camera unde şezuseră – o odăiţă de cârciumă retrasă, cu un cămin în care duduia focul şi cu nenumărate sticle pe podea – şi mi-au făcut cunoscut că, primindu-mă acum în mijlocul lor, am fost acceptat ca membru vremelnic în „Clubul-celor-înalţi-de-şase-picioare” [84], o societate atletică de tineri de bună condiţie care frecventau deseori „Popasul vânătorilor”. Mi-au spus că nimerisem tocmai când se aflau într-o „şedinţă de toată noaptea” după o hoinăreală de patruzeci de mile care durase toată sâmbăta şi m-au asigurat că toţi membrii vor fi treji şi în bună stare la serviciul religios de amiază într-o biserică din apropiere – Collingwood, dacă ţin bine minte. Eram cât pe-aci să zâmbesc iarăşi, dar de astă dată m-am stăpânit; am socotit că momentul nu era potrivit. Într-adevăr, deşi condiţia de admitere în club era să ai şase picioare înălţime, toţi depăşeau cu mult această limită. Când i-am privit de la înălţimea mea, m-a cuprins un sentiment de teamă ca în vremea copilăriei şi mă întrebam ce mai aveau de gând să facă. Dar „cei-de-şase-picioare”, deşi foarte beţi, s-au dovedit nu mai puţin amabili. Cârciumarul şi slugile de la „Popasul vânătorilor” se culcaseră şi dormeau de multă vreme. Fie în puterea obişnuinţei fie datorită unui har natural, nu-i supăra hărmălaia din casă şi acum zăceau întinşi în bucătărie, rânduiţi ca mumiile egiptene; doar că sforăitul lor creştea şi scădea ca fârnâitul unui cimpoi. „Cei-de-şase-picioare” dădură năvală peste ei, în citadela lor, ca să zic aşa. Numărară priciurile şi pe cei ce dormeau, îmi propuseră să mă culc lângă una din fetişcane sau să scoată pe una din ele ca să-mi facă mie loc. Se împiedicară de scaune şi făcură un tărăboi de să trezească şi morţii, întreaga scenă fiind luminată de acelaşi făclier, dar care purta acum două lumânări şi se clătina ca un om în bătaia viscolului. Până la urmă mi-au găsit un loc, hainele mi-au fost puse la uscat în faţa căminului din cârciumă şi m-au lăsat, slavă domnului, să mă odihnesc.

M-am trezit pe la ceasurile nouă, cu lumina soarelui în ochi. L-am chemat pe cârciumar, care îmi aduse hainele uscate şi bine periate şi-mi dădu buna veste că toţi „cei-de-şase-picioare” se culcaseră şi dormeau buştean după beţie. M-am întrebat nedumerit unde găsiseră loc să se culce şi ei, şi, în timp ce mă plimbam prin peticul de grădină a cârciumii în aşteptarea

[84] Circa 1,83 m.

gustării de dimineaţă, am ajuns la uşa unui grajd. M-am uitat înăuntru şi am văzut feţele lor roşii de-a valma printre paie, ca stafidele într-un cozonac.

— Mâncaţi-l cât e fierbinte, zise voinica servitoare care mi-adusese nişte *porridge*[85]. Ce-au mai chefuit astă noapte! Sunt totuşi de treabă şi niciunul nu s-a întrecut cu gluma. Dar hainele lui Farbes... nu ştiu cum o să iasă săul din ele! adăugă ea oftând.

Am înţeles că Farbes era făclierul şi în sinea mea i-am dat dreptate.

Când am pornit la drum era o dimineaţă splendidă. Soarele strălucea, se simţea primăvara, în aer pluteau miresme îmbătătoare şi câteva păsărele curajoase cântau în crângul pe lângă care am trecut. Aveam atâtea motive de reverie şi mulţumire în această încântătoare dimineaţă! Şi totuşi ceva mă frământa. Dacă intram în oraş ziua în amiaza mare era ca şi cum aş fi mărşăluit împotriva unei baterii; fiecare faţă întâlnită ar fi însemnat o ţeavă de tun îndreptată ameninţător spre mine. Deodată mi-a trecut prin minte că aş putea să înfrunt această situaţie mult mai uşor dacă mi-aş fi găsit un tovarăş de drum. Nu departe de Merchiston, am avut norocul să zăresc un bărbat corpolent, îmbrăcat cu haine negre din postav bun şi cu jambiere, care stătea aplecat în faţa unui zid de piatră, cu capul aproape între genunchi. M-am grăbit să profit de această ocazie şi când am ajuns în dreptul lui, m-am oprit şi l-am întrebat ce a găsit acolo atât de interesant.

Îşi întoarse spre mine faţa, nu cu mult mai îngustă decât spatele.

— O, domnule, mă întrebam cum de-am fost atât de orb să trec pe acest drum ani de-a rândul, în fiecare săptămână, de câte ori vremea îmi îngăduia, fără să observ până acum această piatră, zise el atingând-o cu un frumos baston de stejar.

Mi-am îndreptat privirea spre locul arătat. Piatra, care fusese încastrată pe partea laterală a zidului, purta urme de sculptură heraldică; şi imediat o bănuială îmi fulgeră prin minte. Înfăţişarea omului se potrivea cu descrierea pe care mi-o făcuse Flora despre domnul Robbie şi cunoştinţele mele de heraldică erau o cale să-mi verific bănuiala. Ar fi fost nespus de nimerit să fac cunoştinţă, fără prea multă ceremonie, cu omul la care

[85] Griş de ovăz fiert în lapte. (n.t.)

trebuia să mă duc a doua zi pentru povestea mea cu ciobanii şi să-i câştig de pe acum bunăvoinţa. M-am aplecat şi eu ca să mă uit.

— E o tresă de blazon[86] peste trei chefali în treimea de sus, i-am zis. Pare să fie Douglas[87], nu-i aşa?

— Da, domnule, aşa e, aveţi dreptate, zise el. Pare să fie într-adevăr Douglas. Totuşi lipsindu-i culorile şi ros de vreme cum e, cine s-ar încumeta să susţină o asemenea părere? Dar daţi-mi voie, domnule, să fiu indiscret. În aceste vremuri de decadenţă a culturii, cunoştinţele dumneavoastră mă uimesc.

— În tinereţe am primit învăţătură serioasă de la un bătrân gentleman, prieten al familiei mele, aş putea spune tutorele meu. De atunci însă am cam uitat-o. Doamne fereşte să credeţi cumva că aş fi un heraldist! Sunt un simplu amator fără studii.

— Puţină modestie nu strică chiar unui heraldist, zise amabil noua mea cunoştinţă.

Pe scurt, am plecat împreună, continuând să conversăm prieteneşte pe drumul de ţară ce-mi mai rămăsese de parcurs, prin mahalalele şi pe străzile Oraşului Nou, care acum era pustiu şi tăcut ca un cimitir. Prăvăliile erau închise, nu trecea niciun vehicul, pisicile se jucau în mijlocul străzii la soare, iar glasurile şi zgomotul paşilor noştri erau repetate de ecoul liniştitelor case. Era momentul culminant, deplin şi straniu, al extazului religios săptămânal pe care trebuia să-l respecte oraşul Edinburg: proslăvirea sabatului; şi, mărturisesc, spectacolul nu era lipsit de măreţie, cu toate că nu era deloc vesel. Puţine cinstiri religioase sunt mai impunătoare. În timp ce mergeam şi vorbeam, deodată în această desăvârşită linişte începură să sune clopotele din întreg oraşul şi imediat străzile se umplură de credincioşi îmbrăcaţi cuviincios, care se duceau la biserică.

— Ah, se trag clopotele! zise însoţitorul meu. Întrucât sunteţi străin de oraş, vă voi oferi un loc în strana mea. Nu ştiu dacă cunoaşteţi cât de cât ritualul nostru scoţian; dacă nu, am să vă arăt eu paginile din biblie. Vă veţi convinge că doctorul Henry Gray de la biserica Sfânta Maria, de care aparţin eu, e un bun predicator.

---

[86] Semn în formă de „V” întors (A), folosit pe blazoane. (n.t.)

[87] Familie scoţiană cunoscută, care a jucat un rol important în rezistenta scoţienilor împotriva englezilor şi a regilor din dinastia Stuart. (n.t.)

Invitaţia lui m-a pus în încurcătură. Prezenta un risc pentru care nu eram pregătit. M-am gândit că, stând nemişcat în strană, în tot timpul serviciului religios, mulţi din cei care pe stradă trecuseră pe lângă mine aruncându-mi doar o privire grăbită, puteau să mă privească în voie şi până la urmă să mă recunoască. O nefericită întoarcere a capului ajungea ca să le atragă atenţia. Cine-i acolo? s-ar fi întrebat ei. Desigur îl cunosc! Şi cum biserica e singurul loc din lume unde omul are timp să gândească, până la urmă şi-ar fi amintit de mine. Am luat totuşi hotărârea să mă duc. I-am mulţumit amabilei mele cunoştinţe şi am acceptat invitaţia.

Drumul ne-a dus acum în cartierul de nord-est al oraşului, prin suburbii noi, atrăgătoare, spre o biserică de mărime potrivită, recent construită, unde peste puţin aveam să iau loc lângă bunul meu samaritean, privit de o întreagă congregaţie de feţe ameninţătoare. La început, de teama unui eventual pericol, am fost cu ochii în patru; dar cu timpul, încredinţându-mă că nu aveam de ce mă teme şi că serviciul religios nu era câtuşi de puţin ameninţat să fie tulburat de arestarea unui spion francez, m-am resemnat să ascult predica doctorului Henry Gray.

După ce am trecut această grea încercare, în timp ce ieşeam din biserică prietenul meu fu înconjurat de cunoscuţii săi şi mare mi-a fost bucuria auzindu-i că i se adresau, aşa cum bănuisem cu numele de Robbie.

Îndată ce ne-am depărtat de mulţime, m-am înclinat politicos şi l-am întrebat:

— Domnul Robbie?

— Da, domnule, răspunse el.

— Dacă nu mă înşel, avocat?

— *Writer to his Majesty's Signet*[88], la dispoziţia dumneavoastră.

— Eram, pare-se, sortiţi să facem cunoştinţă, i-am spus eu. Am în buzunar o carte de vizită destinată dumneavoastră. E de la avocatul familiei mele care, la despărţire, m-a rugat să vă prezint salutările sale şi speră că veţi trece cu vederea peste o recomandare atât de neceremonioasă.

I-am înmânat cartea de vizită.

— A, da, da, vechiul meu prieten Daniel, zise el uitându-se la cartea de vizită. Cum o mai duce vechiul meu prieten Daniel?

[88] Titulatura unei categorii speciale de avocaţi din Edinburg. (n.t.)

I-am dat veşti bune despre sănătatea domnului Romaine.

— Nostimă întâmplare, fără îndoială, continuă el. Şi fiindcă acum ne cunoaştem... cu atât de mult folos pentru mine!... cel mai firesc lucru e să dăm îndată curs cunoştinţei noastre. Îngăduiţi-mi să vă invit între predici la o gustare, o sticlă de vin înfundat, pecetluit cu sigiliul meu verde[89]... şi, cum nimeni nu ne va tulbura, vom putea sta de vorbă despre blazoane, domnule Dulcie!

Sub acest nume mă prezentasem atunci, pentru a-i câştiga bunăvoinţa înainte de a-i spune ce anume mă aducea la el.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule, trebuie oare să înţeleg că mă invitaţi la dumneavoastră acasă?

— Asta am vrut să spun. Noi cei de aici avem renume de oameni ospitalieri şi mi-ar plăcea să vă convingeţi că şi eu sunt unul dintre ei.

— Domnule Robbie, sper să mă conving în altă zi, dar nu acum. Doresc să nu mă înţelegeţi greşit. Chestiunea care mă aduce în oraşul dumneavoastră are un caracter special. Până ce nu veţi afla despre ce e vorba... de fapt, până nu vă veţi spune cuvântul... aş avea sentimentul că v-am furat invitaţia.

— Bine, bine, zise el ceva mai reţinut. Fie cum doriţi dumneavoastră, deşi vorbiţi de parcă aţi fi săvârşit un omor! Cel păgubit sunt eu. Mă văd silit să mănânc singur, ceea ce nu e deloc plăcut pentru un om cu constituţia mea, să mă mulţumesc doar cu o măsură de vin franţuzesc roşu şi să meditez. Dar, dacă chestiunea dumitale are un caracter atât de special, nu suferă desigur întârziere.

— Trebuie să mărturisesc, domnule, că e într-adevăr foarte urgentă.

— Atunci, să zicem mâine dimineaţă la opt şi jumătate, spuse el. Gestul dumneavoastră vă face cinste dar sper că după ce vă veţi linişti veţi accepta să luăm gustarea pe care doar o amânăm şi să nu uităm sticla. Aveţi adresa mea? adăugă el şi mi-o dădu, ceea ce era tot ce doream deocamdată.

În York Place ne-am despărţit foarte politicos şi eu am pornit prin mulţimea care se întorcea de la biserică, spre locuinţa mea din St. James Square.

---

[89] Culoarea verde a sigiliului avocaţilor şi a mapelor folosite în trecut de aceştia pentru documente şi diferite acte. (n.t.)

Aproape de uşa casei, pe cine credeţi că am ajuns din urmă? Pe gazda mea, îmbrăcată într-o elegantă rochie sobră, târându-l în urma ei pe Rowley, cu cocardă la pălărie şi cizme elegante! Când spun că era în urma ei mă exprim metaforic. În realitate, o conducea foarte grav la braţ. Am suit după ei scările, zâmbind în sinea mea.

Îndată ce m-au zărit, amândoi se grăbiră să mă salute, iar doamna McRankine mă întrebă unde fusesem. I-am spus mândru numele bisericii şi al predicatorului, bănuind din neştiinţă că în acest fel îi câştig simpatia. Ea însă mă făcu să înţeleg numaidecât că greşeam gândind astfel.

Sunetul pe care îl scoase avea un înţeles clar, deşi mi-e cu neputinţă să-l reproduc în scris. Şi fără zăbavă am urmat calea de care vorbeam mai înainte.

— Nu trebuie să uitaţi că sunt un străin în acest oraş. Dacă am greşit, stimată doamnă, am făcut-o din simplă neştiinţă şi astăzi după-amiază vă voi însoţi la biserică, dacă veţi avea bunăvoinţa să-mi îngăduiţi.

Nu se arătă deloc împăcată şi plecă bombănind în camera ei.

Aşa cum prevăzusem, clopotele abia începură să bată că doamna McRankine se şi prezentă să ne însoţească, iar eu mă ridicai imediat şi-i oferii braţul. Rowley ne urmă. Începusem să mă obişnuiesc cu primejdiile şederii mele în Edinburg şi chiar mă amuza să dau piept cu o nouă biserică plină de enoriaşi. Mărturisesc că amuzamentul nu a durat până la sfârşit. Căci dacă doctorul Gray se lungise cu predica, domnul McCraw nu numai că o lungi dar o mai şi încâlci, iar subiectul predicii (un atac pe faţă împotriva tuturor bisericilor din lume, printre care şi a mea), când era lipsit de efectul tonic al insultei personale mă predispunea la somn. Dar m-am silit din răsputeri să nu adorm, pe Rowley l-am împiedicat să moţăie folosindu-mă de vârful unui ac şi în acest fel am reuşit să rămânem treji până la sfârşit.

Bethiah a fost complet câştigată prin această „dovadă de pioşenie”, deşi la asta cred că au contribuit şi anumite consideraţii mai lumeşti. În primul rând, doamna n-a avut nimic împotrivă să meargă la biserică la braţ cu un tânăr gentleman elegant îmbrăcat, urmată de un servitor spilcuit cu cocardă la pălărie. Mi-am putut da seama din felul cum a pus stăpânire pe noi, ne-a arătat pasajele din biblie despre care se vorbea, mi-a şoptit numele pastorului şi ne-a oferit bomboane de mentă pe

care (împreună cu ale mele) le-am trecut lui Rowley, şi la fiecare nouă atenţie faţă de noi arunca o privire în jurul bisericii ca să se încredinţeze că fusese observată. Rowley era un băiat drăguţ; şi îmi veţi ierta dacă amintesc că şi eu eram un tânăr destul de chipeş. La biserică se dusese urmată de un servitor cu cocardă la pălărie şi casa îi era luminată de prezenţa a doi tineri chipeşi, care se purtau amabil şi respectuos în compania ei şi-i acceptau părerile fără replică.

Aceste sentimente meritau să fie încurajate şi în drum spre casă, pe când veneam de la biserică – dacă se putea într-adevăr numi biserică în sensul cunoscut de mine – am ticluit un plan viclean care să-i stimuleze curiozitatea. Am început să-i fac confidenţe în legătură cu aventura mea sentimentală. Îndată ce i-am pomenit de domnişoara către care se îndrepta pasiunea mea, se întoarse spre mine şi mă privi grav.

— E frumoasă? mă întrebă ea.

Am asigurat-o că aşa era într-adevăr.

În cele din urmă începu s-o intereseze ceea ce îi povesteam despre idila mea şi mă ascultă cu lăcomie ca o mâţă care se linge pe bot în faţa unei farfurii cu smântână; şi, oricât ar părea de ciudat – atât de molipsitoare e pasiunea dragostei! – nu mai puţină plăcere am simţit poate şi eu, destăinuindu-mă acelei inimi de piatră. Între noi s-a înfiripat astfel o legătură. Din acel ceas s-ar fi zis că alcătuiam o singură familie şi nu mi-a fost prea greu s-o conving să ia ceaiul cu noi şi să ne prezideze masa. Nu s-a pomenit desigur un trio atât de nepotrivit ca Rowley, doamna McRankine şi Vicontele Anne! Eu însă eram, cu o mică deosebire, de partea Apostolului: „toată cinstirea femeilor!” Dacă nu izbutesc să plac unei femei, merit să fiu spânzurat cu propria-mi cravată!

Capitolul XXVIII
ÎNTÂMPLĂRILE DIN ZIUA DE LUNI: SINDROFIA DE LA AVOCAT

În dimineaţa următoare, pe la orele opt şi jumătate, trăgeam de cordonul clopotului de la uşa biroului domnului Robbie din Castle Street. L-am găsit la birou, într-o cameră înconjurată de mai multe rafturi cu coperte de dosare din tablă verde. Mă primi ca pe un vechi prieten.

— Hai, domnule, dă-i drumul! Hai, zise el. Dentistul e gata şi cred că operaţia nu va fi dureroasă.

— Nu sunt la fel de sigur, domnule Robbie, am zis eu dând mâna cu el. Dar cu mine nu va fi, cel puţin, timp pierdut în zadar.

A trebuit să-i mărturisesc că am hoinărit cu doi ciobani şi turmele lor, că m-am folosit de un nume fals, că am omorât sau aproape am omorât pe un tovarăş de-al lor într-o încăierare undeva într-o regiune pustie şi că am lăsat doi oameni absolut nevinovaţi să zacă câtva timp într-o închisoare pentru o învinuire de care aş fi putut să-i scap imediat asumându-mi-o. I-am spus toate acestea ca să-i pun în faţă de la început aspectele cele mai primejdioase ale situaţiei mele. El mă ascultă într-o atitudine gravă, dar fără cel mai mic semn de surprindere.

— Înţeleg, domnule, am continuat eu, să plătesc pentru nefericita mea nebunie, dar aş dori mult ca totul să se rezolve, dacă e posibil, fără prezenţa mea în persoană şi chiar fără să se pomenească adevăratul meu nume. Am avut prudenţa ca în această hoinăreală de agrement să călătoresc sub nume false. Familia mea ar fi foarte neliniştită dacă ar afla ceva despre această ispravă a mea. Dar dacă încăierarea cu acel Faa s-a sfârşit cumva tragic, iar Todd şi Candlish au fost arestaţi, n-am să stau deoparte, lăsându-i să fie canoniţi, cu atât mai puţin pedepsiţi. Vă autorizez să mă daţi pe mâna judecăţii, dacă veţi găsi că altă cale nu-i, sau, dacă veţi socoti că nu e necesar, să vă pregătiţi între timp să-i apăraţi. Vă rog să mă credeţi, domnule, că în pofida impresiei donchişoteşti ce poate vă fac, sunt hotărât să fiu drept.

— Aţi vorbit foarte cinstit, zise domnul Robbie. Nu mă ocup cu asemenea cazuri, cum desigur v-a spus prietenul dumneavoastră, domnul Romaine. Foarte rar accept procese

penale sau care au cât de cât atingere cu aspecte penale. Totuşi, pentru un tânăr gentleman ca dumneata, pot face o excepţie şi cred că sunt în măsură să-l ajut, poate, mai mult decât altul. Mă duc chiar acum la cabinetul procurorului să mă interesez.

— O clipă numai, domnule Robbie, am zis eu. Au uitat chestiunea cheltuielilor. M-am gândit să vă încredinţez, pentru început, o mie de lire.

— Stimate domn, fiţi amabil şi aşteptaţi până vă voi prezenta nota mea de plată, zise sever domnul Robbie.

— Am socotit că, venind la dumneavoastră aproape ca un necunoscut şi încredinţându-vă o afacere atât de neobişnuită în practica dumneavoastră profesională, o chezăşie substanţială a bunei mele credinţe...

— Nu în acest fel ne facem profesiunea în Scoţia, domnule, mă întrerupse el, cu aerul de a pune capăt discuţiei.

— Totuşi, domnule Robbie, vă cer îngăduinţa să precizez că nu m-am referit numai la cheltuielile de judecată. Mă gândesc şi la Todd şi la Candlish. Sunt oameni de ispravă; au suferit din cauza mea o lungă perioadă de întemniţare şi doresc să-i despăgubiţi cât mai generos. De aceea v-am oferit cele o mie de lire. Am vrut în acest fel să vă faceţi o idee cât îmi dă mâna să cheltuiesc pentru rezolvarea acestei chestiuni.

— Vă înţeleg foarte bine, domnule Dulcie, dar cu cât voi pleca mai curând cu atât treaba asta se va încheia mai bine. Secretarul meu vă va conduce în sala de aşteptare şi vă va da *Caledonian Mercury*[90] de astăzi şi ultimul *Register*[91], ca să vă amuzaţi între timp.

Domnul Robbie a lipsit, cred, cel puţin trei ore. L-am zărit coborând din birjă la poartă şi aproape imediat am fost condus în birou, unde atitudinea sa solemnă m-a făcut să presimt veşti rele. Câtva timp a avut cruzimea să-mi ţină o lecţie despre nemaipomenita neghiobie, „ca să nu spun imoralitate”, a purtării mele.

— Am ţinut cu atât mai mult să vă spun părerea cu cât se pare că veţi scăpa cu faţa curată din treaba asta, continuă el cu ceea ce, cred, ar fi putut să înceapă. Faa a ieşit sănătos din

---

[90] Crainicul Scoţiei. Caledonia, vechea denumire romană a regiunii din nordul Britaniei, corespunzătoare Scoţiei. (n.t.)

[91] Colecţie de hotărâri judecătoreşti, date pe baza dreptului cutumiar. (n.t.)

spital, iar ceilalţi doi, Todd şi Candlish, ar fi fost demult eliberaţi dacă nu s-ar fi purtat excepţional de loial faţă de dumneavoastră, domnule Dulcie... sau domnule Ivy, cum cred că ar trebui să vă spun acum. Niciunul din cei doi bătrâni nătângi n-a scos o vorbă din care să rezulte existenţa unei asemenea persoane. Când au fost confruntaţi cu versiunea lui Faa despre cele întâmplate, au dat răspunsuri atât de diferite de propriile lor declaraţii anterioare şi fiecare în alt fel, încât procurorul n-a mai ştiut ce să creadă şi a tras concluzia că era ceva la mijloc. Vă închipuiţi cât haz am făcut pe socoteala asta! Până la urmă am avut satisfacţia să-i văd pe cei doi prieteni ai dumitale puşi în libertate şi foarte bucuroşi să pornească iarăşi la drum.

— Vai, domnule, trebuia să-i aduceţi aici!

— Nu mi-aţi dat niciun fel de instrucţiuni în acest sens, domnule Dulcie! Cum puteam să ştiu că aţi dori să reînnoiţi o cunoştinţă de care aţi avut norocul să scăpaţi atât de bine? Şi de fapt, ca să fiu sincer, dacă mi-aţi fi dat o asemenea instrucţiune, aş fi refuzat s-o aduc la îndeplinire! Lăsaţi-i în plata domnului! Au fost recompensaţi şi mulţumiţi şi au cea mai bună părere despre domnul Saint-Ivy. Domnule Dulcie, când am dat fiecăruia câte cincizeci de lire, ceea ce... orice-ai zice dumneata... e mai mult decât de ajuns, Todd, singurul care a mai avut grai, şi-a aruncat toiagul la pământ, spunând: „Da, da, am zis eu că e un gentleman!” La care i-am spus: „Ascultă Todd, tot aşa a zis şi domnul Saint-Ivy despre voi!”

— Aşadar, a fost după cum spune zicala. „Când oamenii de lume se-ntâlnesc, complimentele nu mai contenesc.”

— Nu, nu, domnule Dulcie, Todd şi Candlish au ieşit din viaţa dumneavoastră şi pentru totdeauna! În felul lor, sunt oameni cumsecade, dar nu sunt potriviţi pentru cei de rangul dumneavoastră şi ar fi cazul să luaţi hotărârea de a sfârşi cu excentricităţile de tot felul... să nu mai legaţi prietenie cu ciobanii, cu vagabonzii sau ţiganii, ci să vă bucuraţi de plăcerile fireşti la vârsta, averea, inteligenţa şi... dacă-mi îngădui... înfăţişarea dumneavoastră atât de distinsă. Dar mai întâi, continuă el uitându-se la ceas, să trecem în sufragerie şi să împărţim un prânz de burlac.

În timpul prânzului, care a fost excelent, domnul Robbie continuă să-mi vorbească pe aceeaşi temă.

— Sunteţi, fără îndoială, ceea ce lumea numeşte un dansator. Ei bine, joi seara va fi balul *Consistoriului*[92]. Trebuie să veniţi neapărat şi în acest scop daţi-mi voie să fac onorurile oraşului şi să vă trimit o invitaţie. Eu am deplină încredere într-un tânăr lipsit de experienţă... dar dacă ţineţi la mine, să nu mai aud de ciobani sau de vagabonzi! Şi fiindcă veni vorba de asta, mă gândesc că poate veţi duce lipsă de partenere la balul Consistoriului... ei, am fost şi eu tânăr cândva!... aşa că, dacă n-aveţi nimic împotrivă să participaţi la ceva atât de plictisitor, cum e un ceai în casa unui avocat burlac, la care vin de obicei nepoţii şi nepoatele, strănepoţii şi strănepoatele şi pupilii săi şi în general întregul clan al descendenţilor clienţilor săi, ar fi bine să veniţi şi dumneavoastră pe la orele şapte. Cred că pot să vă prezint câteva domnişoare la care merită să vă aruncaţi privirea şi cu care aţi putea să dansaţi la bal.

Îmi descrise apoi pe scurt câteva dintre domnişoarele mai atrăgătoare pe care s-ar putea să le întâlnesc.

— În sfârşit mai e cea mai bună prietenă a mea, domnişoara Flora, zise el. Dar nu voi încerca să v-o descriu. Veţi aprecia singur.

Cum era uşor de bănuit, am acceptat invitaţia şi m-am întors acasă ca să mă îmbrac cum se cuvenea pentru întâlnirea cu Flora şi pentru veştile bune ce aveam să-i dau. Am motive să cred că toaleta mea a avut succes. La plecare, Rowley a exclamat:

— La naiba! Arătaţi a-ntâia, domnule Anne!

Până şi înăsprită Bethiah a fost... cum să spun?... uimită, deşi scandalizată, de înfăţişarea mea; şi după ce, bineînţeles, a deplâns deşertăciunea acestor preocupări lumeşti, nu s-a putut stăpâni să mă admire, în cele din urmă.

— Vai domnule Dulcie, asta nu se cuvine unui creştin adevărat! zise ea. Totuşi, trebuie să mărturisesc că vă prinde. Şi, dacă aţi făcut-o pentru fata pe care o veţi întâlni diseară, mai că vă iert! Copiii tot copii rămân! zise ea oftând. Mi-aduc aminte când a venit domnul McRankine să mă peţească... e mult de-atunci!... mi-aduc aminte că purtam o rochie verde cu franjuri şi aplicaţii, care... se spunea... îmi venea admirabil. Nu eram ceea ce s-ar putea numi frumoasă; dar eram palidă, ageră la minte şi interesantă.

---

[92] Corpul reprezentativ al bisericii Scoţiei. (n.t.)

Şi se aplecă peste rampa scării cu o lumânare în mână ca să mă vadă coborând.

Sindrofia de la domnul Robbie a fost o petrecere în cerc restrâns. Nu vreau să spun că a fost lume puţină, fiindcă odăile erau pline de musafiri, ci doar că lipsea antrenul. Într-o cameră erau aranjate mese la care cei vârstnici jucau absorbiţi whist; în cealaltă cameră, mai spaţioasă, foarte mulţi tineri de ambele sexe se amuzau fără prea multă însufleţire, domnişoarele stând pe scaun ca să fie curtate şi domnii în picioare lângă ele, în diferite atitudini insinuante sau indiferente. Conversaţia părea să fie singura distracţie; trebuie să vă mai spun că pe mese erau împrăştiate o mulţime de albume şi anuare, pe care tinerii cavaleri le răsfoiau şi arătau domnişoarelor pozele. Domnul Robbie era mai tot timpul în camera unde invitaţii jucau cărţi şi numai din vreme în vreme, când nu era în joc, făcea câte o scurtă incursiune printre tineri, trecând jovial de la unul la altul, ca un adevărat unchi al tuturor.

În acea după-amiază, Flora îl întâlnise întâmplător pe domnul Robbie.

— De astă dată, domnişoară Flora, îi spusese el, să vii devreme, fiindcă vreau să-ţi prezint o pasăre rară... un domn Dulcie, un proaspăt client al meu de care, mărturisesc, m-am îndrăgostit.

Şi avusese amabilitatea să-i descrie înfăţişarea mea în câteva cuvinte, din care Flora îşi dăduse seama despre cine era vorba. De aceea, la sindrofie venise aproape sigură că mă va întâlni. În acelaşi timp era şi foarte îngrijorată. Îşi alesese un scaun lângă uşă, unde am găsit-o când am sosit, înconjurată de o gardă de tineri anoşti. Când m-am apropiat de ea, s-a ridicat repede şi m-a întâmpinat cu cel mai firesc aer şi cu cuvinte vădit pregătite dinainte.

— Bună ziua, domnule Dulcie? E aproape un veac de când nu v-am mai văzut!

— Am multe să vă spun, domnişoară Gilchrist, i-am răspuns. Pot să iau loc?

Căci isteaţa fată, aşezându-se lângă uşă şi folosindu-se cu un anume gând de şalul ei, reuşise să păstreze un scaun liber lângă ea.

Cum era de aşteptat, mi-l oferi şi tinerii avură bunul simţ să plece. Îndată ce m-am aşezat, îşi deschise evantaiul şi ţinându-l în faţa gurii îmi şopti:

— Eşti nebun!

— Nebun din dragoste, da. Altminteri, nu.

— Sunt exasperată! Nu-ţi dai seama în ce stare mă aflu! Ce-ai să-i spui lui Ronald, maiorului Chevenix şi mătuşii mele?

— Mătuşa? am zis eu speriat. Păcatele mele! E aici?

— În camera de joc, la whist, zise Flora.

— Unde va rămâne probabil toată seara.

— S-ar putea, recunoscu ea. De obicei, aşa face!

— Aşadar, trebuie să ocolesc camera de joc, cum de altfel aveam de gând. N-am venit aici să joc cărţi, ci ca să sorb din ochi o anumită domnişoară cât îmi va pofti inima... de parcă ar putea vreodată pofta să-şi sature... şi să-i dau câteva veşti bune.

— Dar mai e aici şi Ronald şi maiorul! stărui ea. Ei nu stau numai în camera de joc. Ronald mai vine şi pleacă. Cât priveşte maiorul Chevenix...

— Stă tot timpul lângă domnişoara Flora? am întrerupt-o eu. Şi vorbesc despre sărmanul Saint-Ives? Am bănuit, draga mea, iar domnul Dulcie a venit ca să-l împiedice! Te rog, alungă-ţi aceste temeri. Nu-mi pasă de niciunul din ei, ci doar de mătuşa ta.

— De mătuşa mea, de ce?

— Pentru că mătuşa ta, iubito, e o doamnă şi mai e şi foarte inteligentă, şi, ca toate doamnele inteligente, e foarte nestăpânită. Nu poţi şti niciodată cum vor reacţiona, doar dacă le pui în faţa faptului împlinit, cum am procedat cu tine, şi apoi discutând logic, cum încerc acum cu tine. Mătuşa ta nu s-ar da în lături să facă un scandal monstru, fără să se gândească la primejdia care planează asupra mea şi nici la ce-ar spune bunul nostru amfitrion!

— Ei, dar ce faci cu Ronald? Crezi că el nu-i în stare să facă scandal? Nu-l cunoşti!

— Dimpotrivă, am motive să cred că-l cunosc foarte bine! Dar trebuie să-i vorbesc eu primul... nu Ronald mie... asta-i tot!

— Atunci, du-te, te rog şi vorbeşte-i imediat! Uite-l colo... îl vezi?... la celălalt capăt al camerei, stă de vorbă cu fata aceea în roz.

— Adică să pierd acest scaun înainte de a-ţi fi dat veştile bune? Pentru nimic în lume! Gândeşte-te puţin şi la mine, draga mea, şi la veştile mele bune! Credeam că cine aduce ştiri bune e totdeauna bine primit! Speram că voi fi bine primit şi fără asta! Nu uita! N-am decât un singur prieten, dă-mi, voie să stau lângă el. Şi nu doresc să aud decât un lucru, te rog spune-mi-l.

— Ah, Anne, zise ea suspinând, dacă nu te-aş iubi de ce aş fi atât de îngrijorată? Am ajuns o laşă, dragul meu! Gândeşte-te, ce-ai face dacă situaţia noastră s-ar inversa... dacă tu ai fi în afară de orice primejdie şi eu aş fi în pericol şi mai ales, ah, ce pericol!

Înainte de a-şi termina bine vorba mi-am dat seama că avea dreptate.

— Iartă-mă, draga mea! m-am grăbit să-i răspund. Nu m-am gândit până acum că primejdia mea are două laturi!

I-am povestit pe scurt cele întâmplate şi m-am ridicat să-l caut pe Ronald.

— Vezi, draga mea, te ascult.

Privirea ce-mi aruncă era, ea singură, o răsplată; şi când m-am întors să plec, parcă-mi întorceam faţa de la soare şi în inimă am simţit o căldură liniştitoare ca după o mângâiere.

Fata în roz era o persoană cochetă, cu priviri galeşe, ochi şi dinţi mari, care-şi mişca umerii în toate chipurile şi era foarte vorbăreaţă. Atitudinea lui Ronald trăda, fără doar şi poate, că adora până şi scaunul pe care stătea ea. Am fost însă foarte crud. Am pus mâna pe umărul lui chiar în momentul când se apleca spre ea ca o găină spre puişorul ei.

— Domnule Gilchrist, scuză-mă! Doar o clipă! i-am spus.

La atingerea mea, Ronald tresări, se întoarse şi mă privi cu o mină de uimire mută.

— Ei da, eu sunt, am continuat. Iartă-mă că tulbur un *tête-à-tête* atât de agreabil, dar ştii bine, bunul meu prieten, că faţă de domnul Robbie avem o primă îndatorire: nu se cuvine să ne dăm în spectacol în casa lui şi de aceea am ţinut să te previn şi de asemeni să-ţi spun că, pentru orice eventualitate, numele sub care trec aici e Dulcie.

— Ia as... cultă, ştii! strigă Ronald. Ei drăcie! Ce cauţi aici?

— Pssst, pssst! am făcut eu. Nu-i locul, dragul meu... nu-i locul. Vino la locuinţa mea, dacă vrei, fie după sindrofie, fie

mâine dimineaţă şi vom sta de vorbă liniştiţi fumând o ţigară de foi. Dar aici, îţi dai seama, e cu neputinţă.

Înainte de a putea să-şi adune gândurile ca să-mi răspundă, i-am dat adresa mea din St. James Square şi m-am pierdut în mulţime. Dar vai! Nu mi-a fost dat să mă întorc prea uşor la Flora. Mi-a ieşit în cale domnul Robbie, care avea o poftă grozavă de vorbă şi în timp ce nu mai contenea cu pălăvrăgeala, am observat cum tineretul se strângea iarăşi în jurul idolului meu şi mi-am blestemat soarta şi amfitrionul. Deodată îşi aminti că joi seara urma să iau parte la balul Consistoriului şi că în seara asta venisem doar ca să-mi deschidă drumul. Asta îi dădu ideea să mă prezinte unei domnişoare; dar, deşi am fost cât se poate de politicos şi chiar cordial cu frumoasa făptură, am condus conversaţia atât de abil încât am reuşit să-l ţin pe domnul Robbie tot timpul lângă mine şi să plec împreună cu el când corvoada a luat sfârşit. Ne plimbam braţ la braţ când l-am zărit apropiindu-se de noi pe prietenul meu, maiorul, ţeapăn ca o vergea de puşcă şi, ca de obicei, supărător de spilcuit.

— O, iată un om pe care aş dori să-l cunosc, i-am spus domnului Robbie, luând taurul de coarne. N-aţi vrea să mă prezentaţi maiorului Chevenix?

— Gând la gând, stimate prieten, zise Robbie. Domnule maior! strigă el. Să vă prezint un prieten al meu, pe domnul Dulcie, care s-ar simţi onorat să vă cunoască.

Maiorul se roşi vizibil, dar în general îşi păstră calmul. Se înclină şi zise:

— Nu sunt sigur, dar mi se pare că ne-am mai cunoscut cândva!

M-am înclinat la rându-mi.

— Da, am spus, însă nu oficial şi de multă vreme aştept plăcerea de a ne cunoaşte cum se cuvine.

— Sunteţi foarte amabil, domnule Dulcie, dar n-aţi vrea să-mi ajutaţi puţin memoria? Unde am avut această plăcere?

— O, ar însemna să începem cu poveşti de adormit copii, am zis râzând... dar chiar în faţa domnului Robbie!

— Domnule Chevenix, interveni domnul Robbie, pun rămăşag că atunci când l-aţi cunoscut pe clientul meu, trecutul amicul nostru Dulcie era un capitol de viaţă obscur, plin de taine. Pun rămăşag, zise el, făcându-mi semn cu cotul, că l-aţi cunoscut sub numele de Saint-Ivy.

— Nu cred, domnule, zise maiorul cu buzele strânse.

— Ei bine, sper să vă poată dovedi că e un om onorabil! continuă avocatul cu o glumă din cele mai prost inspirate. Nu ştiu nimic despre el! Cu numele lui false, poate fi un hoţ travestit în gentleman. Frământaţi-vă bine mintea, domnule maior, şi dacă vă amintiţi când şi unde l-aţi cunoscut, spuneţi-mi şi mie.

— Negreşit, domnule, zise Chevenix.

— Descoaseţi-l bine! strigă Robbie în timp ce se depărta.

Îndată ce am rămas singuri, maiorul întoarse spre mine faţa-i ţeapănă.

— Ei bine, ai curaj.

— Nu mai puţin decât dumneata onoare, i-am răspuns eu înclinându-mă.

— Pot să te întreb dacă te-ai aşteptat să mă întâlneşti aici? zise el.

— Ai văzut doar că eu am cerut să-ţi fiu prezentat.

— Şi nu ţi-a fost teamă?

— Nu, am fost cât se poate de liniştit. Ştiam că am de-a face cu un gentleman. Acesta să fie epitaful dumitale.

— Sunt însă oameni care te caută şi nu fac prea mult caz de onoare. Poliţia, stimate domn, arde de nerăbdare să te găsească.

— Asta-i ceva vulgar.

— Dar pe domnişoara Gilchrist ai întâlnit-o? întrebă el ca să schimbe vorba.

— În faţa ei... după câte am înţeles... ne găsim pe picior de rivalitate, nu-i aşa? Da, am întâlnit-o.

— Tocmai o căutam, răspunse el.

Simţeam că sunt pe punctul să-mi pierd cumpătul şi bănuiam că şi el. Ne-am măsurat din ochi de sus până jos şi de jos până sus.

— Ciudată situaţie, zise el.

— Fără îndoială, dar îngăduie-mi să-ţi spun deschis, domnule, că sufli în cărbuni stinşi... Deşi îţi sunt foarte îndatorat pentru amabilitatea vădită faţă de prizonierul Champdivers.

— Vrei să spui că sentimentele domnişoarei înclină spre o persoană cu situaţie mai bună? întrebă el zâmbind dispreţuitor. Mulţumesc, nu mă îndoiesc. Şi pentru că mi-ai vorbit deschis, ascultă şi părerea mea. E oare cinstit, e cavaleresc, e demn

pentru un gentleman, să compromită o domnişoară prin atenţii care... ştii foarte bine... nu pot duce la nimic?

Mi-a fost cu neputinţă să găsesc pe loc un răspuns.

— Scuză-mă, continuă el, dar sunt nevoit să curm această convorbire. Îmi pare sortită să nu ajungă la niciun rezultat şi, apoi, sunt şi alte lucruri mai atrăgătoare.

— Într-adevăr, aşa e, nu poate duce prea departe. Dumneata nu poţi face nimic, onoarea te leagă de mâini şi de picioare. Ştii bine că sunt acuzat pe nedrept şi chiar dacă n-ai şti, ca rival al meu nu-ţi rămâne decât să stai deoparte sau să-ţi pătezi onoarea.

— În locul dumitale n-aş mai spune asta, zise el schimbându-se la faţă. O singură dată mi-e de ajuns s-o aud, încheie el.

Şi plecă direct spre locul unde se afla Flora, înconjurată de un grup de tineri curtezani insipizi. N-am avut altceva de făcut decât să-l urmez şi între timp să mă mustru pentru lipsa mea de stăpânire.

E foarte amuzant cum adolescenţii dispar îndată ce simt că se apropie un bărbat de douăzeci şi cinci de ani sau mai mult! La sosirea maiorului şi a mea, insipizii se împrăştiară fără o clipă de şovăială; câţiva mai zăboviră câtva timp în preajmă, ca să zic aşa, cu degetele în gură, dar nu peste mult timp urmară şi ei exemplul celorlalţi şi am rămas faţă-n faţă înaintea Florei. În acel colţ de lângă uşă era curent. Îşi îmbrăcase pelerina peste braţele-i goale şi blana neagră a garniturii le scotea şi mai mult în evidenţă. Contrastul le făcea şi mai frumoase. Lumina arunca reflexe fermecătoare pe pielea-i netedă şi emoţia îi schimbase culoarea feţei. Privi o fracţiune de secundă la cei doi adoratori rivali şi păru că şovăie. Apoi, se adresă lui Chevenix:

— Domnule maior Chevenix, veniţi la balul Consistoriului?

— Mă tem că nu. Cred că voi fi reţinut în altă parte, răspunse el. În faţa datoriei trebuie să-mi sacrific chiar plăcerea de a dansa cu dumneavoastră.

Conversaţia continuă câtva timp banal, despre vreme, apoi alunecă spre tema războiului. Fără să vrem, de la sine. Războiul era la ordinea zilei şi trebuia să vină vorba şi despre acest subiect.

— Veşti bune de pe câmpul de luptă, zise maiorul.

— Veşti bune, dar războiul mai durează, am zis eu. N-ar vrea domnişoara Gilchrist să ne spună părerea sa despre război? În

admiraţia sa pentru învingători, nu simte şi puţină milă pentru învinşi?

— Desigur, domnule, chiar foarte multă! zise ea înviorată. Războiul este un subiect despre care cred că nu ar trebui să i se vorbească unei fete. Sunt şi voi rămâne... cum numiţi asta?... o necombatantă. Şi faptul de a mi se aminti ce au de făcut unii şi de suferit alţii, ah nu, nu e plăcut!

— Domnişoara Gilchrist are o inimă miloasă de femeie, zise Chevenix.

— Nu fiţi prea sigur de asta! ripostă ea. Mi-ar plăcea să pot lupta şi eu.

— De care parte? am zis eu.

— Mă mai întrebaţi! exclamă ea. Doar sunt o fiică a Scoţiei!

— E o fiică a Scoţiei – repetă maiorul uitându-se la mine – şi niciuna nu s-ar da înapoi să vă arate milă.

— Iar eu m-aş bucura de fiecare fărâmă de milă pe care mi-ar arăta-o. Mila e înrudită cu dragostea.

— S-o întrebăm pe domnişoara Gilchrist ce crede, zise maiorul. Ea să decidă şi noi să ne înclinăm în faţa hotărârii ei. Domnişoara Flora, care din două e mai apropiată de dragoste: mila sau admiraţia?

— O, nu aşa. Să vorbim mai concret. Să prezentăm domnişoarei o situaţie clară: descrie-l pe îndrăgostitul dumitale, apoi eu îl voi descrie pe al meu şi domnişoara Flora să hotărască.

— Înţeleg unde ţintiţi, dar voi încerca, zise el. Dumneavoastră credeţi că mila... şi sentimentele înrudite... au cea mai puternică înrâurire asupra inimii. Eu gândesc mai nobil despre femei. După părerea mea, bărbatul pe care ele îl iubesc trebuie, în primul rând, să le inspire respect; să fie ferm... mândru dacă vreţi... eventual rece... dar, înainte de orice, ferm. Ele să-l privească cu sfială, ca până la urmă să-şi dea seama că faţa-i aspră pe care o arată tuturor celorlalţi se îmblânzeşte numai la vederea lor. Aşadar, mai întâi încredere, zic eu. Asta-i place unei femei, vrednică să fie iubită de eroi.

— Omul dumitale e prea ambiţios... şi prea mult erou, domnule. Al meu e mai modest şi aş zice mai uman. E mai puţin încrezut, nu are acel aer de superioritate trufaşă care se cere admirată; el zăreşte faţa iubitei, îi aude glasul şi fără să spună o vorbă se îndrăgosteşte. Şi atunci ce-ar putea să-i ceară decât

milă?... Milă pentru slăbiciunea lui, milă pentru dragostea lui, care înseamnă totul pentru el. Dumneavoastră vreţi ca femeia să fie veşnic inferioară bărbatului, să se uite cu teamă la iubitul ideal al dumitale; ca la o statuie de marmură cu nasul în vânt! Dar Dumnezeu a fost mai înţelept; chiar şi cel mai tenace dintre eroii dumitale se dovedeşte până la urmă a fi om. Şi acum, am încheiat eu întorcându-mă şi înclinându-mă în faţa Florei, să apelăm la judecata reginei.

— Şi regina, cum va judeca? întrebă ea. Sunt nevoită să vă dau un răspuns care nu seamănă deloc a răspuns. Vântul suflă încotro pofteşte şi femeia se duce unde o cheamă inima.

Faţa i se îmbujoră când rosti aceste cuvinte. Şi de asemeni a mea, fiindcă am înţeles că era o declaraţie de dragoste şi mi-a crescut inima de bucurie. Dar Chevenix îngălbeni.

— Dumneavoastră, domnişoară, faceţi din viaţă o înspăimântătoare loterie, zise el. Dar nu deznădăjduiesc. Rămân de partea onestităţii şi împotriva ostentaţiei.

Trebuie să mărturisesc că acum arăta nespus de falnic şi semăna amuzant de mult cu statuia de marmură cu nasul în vânt, cu care îl asemuisem.

— Nu-mi dau seama cum am ajuns la acest subiect, zise Flora.

— Datorită războiului, stimată domnişoară, răspunse Chevenix.

— Toate drumurile duc la Roma, am completat. Despre ce altceva v-aţi fi aşteptat să vorbim Chevenix şi cu mine?

În acest moment am observat oarecare forfoteală şi mişcare în camera din spatele meu, dar n-am avut înţelepciunea să le dau atenţia cuvenită. Pe faţa Florei se produse o schimbare. Îmi făcu de mai multe ori semn cu evantaiul şi mă privi cu ochi rugători. Dorea, fără îndoială, să-mi spună ceva... după câte am priceput, că ar trebui să plec şi să las câmp liber rivalului meu, ceea ce n-aveam de gând. În cele din urmă nu mai putu răbda şi se ridică de pe scaun.

— Domnule Dulcie, cred că e timpul să ne spui noapte bună! zise ea.

N-am putut deloc înţelege pentru ce şi am întrebat-o. La care îmi dădu acest răspuns înspăimântător:

— Mătuşa mea iese din camera de joc.

Cât ai clipi, m-am înclinat şi am plecat. Privind înapoi din uşă, am avut plăcerea să zăresc o clipă maiestuosul profil şi ochelarii

de aur ai doamnei Gilchrist, ieşind din camera de joc. Apariţia ei îmi dădu aripi şi în momentul următor eram pe caldarâmul din Castle Street, iar umbrele celor care se perindau dincolo de ferestrele luminate, păreau că mă privesc ironic.

Capitolul XXIX
ÎNTÂMPLĂRILE DIN ZIUA DE MARŢI: LAŢUL SE STRÂNGE

Ziua de marţi a început cu o surpriză. La micul dejun am găsit pe masă o scrisoare adresată „Domniei Sale Domnului Edward Dulcie”. În primul moment am tresărit speriat. Conştiinţa ne face pe toţi laşi. Când am deschis scrisoarea am constatat însă că erau doar câteva rânduri de la avocat, însoţite de invitaţia la balul Consistoriului de joi seara. Curând după aceea, în timp ce priveam dus pe gânduri prin fereastra salonaşului, fumând o ţigară de foi, iar Rowley, care terminase puţina-i treabă, stătea pe un scaun, nu departe de mine, cântând cu foc din fluier şi cu o vădită preferinţă pentru octava superioară, în cameră intră pe neaşteptate Ronald. I-am oferit o ţigară de foi, am tras un scaun aproape de cămin şi l-am poftit să se aşeze... aveam de gând să-i spun „cât mai comod”, dar mi-am dat seama că nimic nu putea fi mai deplasat ca o asemenea invitaţie. Se vedea clar că stătea ca pe ghimpi: nu ştia dacă să primească sau să refuze ţigara şi, după ce a luat-o, nu ştia dacă s-o aprindă sau să mi-o dea înapoi. Simţeam că voia să-mi comunice ceva şi nu din partea lui. Aş fi pus rămăşag pe oricât că era, de fapt, ceva din partea maiorului Chevenix.

— Aşadar, ai venit! i-am spus eu cu ton de cordialitate reţinută, căci nu aveam de ce să-l ajut să iasă din această situaţie stânjenitoare.

Dacă venea într-adevăr ca mesager al rivalului meu, puteam să-i ofer condiţii loiale de discuţie, dar nu mai mult.

— Ca să fiu sincer, aş vrea să stau de vorbă numai cu dumneata, începu el.

— De ce nu, sigur, Rowley, treci în dormitor. Dragul meu, am continuat, asta sună a ceva serios. Nimic prea grav, sper.

— Ei bine, am să-ţi spun fără ocol, zise el. Sunt foarte necăjit.

— Pun rămăşag că ştiu de ce! am exclamat. Şi de asemenea că te pot ajuta.

— Ce vrei să spui? întrebă el.

— Că ai rămas probabil lefter şi că ai venit unde trebuia. Dacă ai nevoie de o sută de lire sau de orice sumă măruntă ca asta, te rog să-mi spui. O am aici, la dispoziţia ta.

— Eşti desigur foarte amabil, zise Ronald. Adevărul e, deşi nu ştiu cum ai ghicit, că sunt într-adevăr strâmtorat. Dar nu despre asta am venit să-ţi vorbesc.

— Nu? Se prea poate! Atunci să nu mai vorbim despre asta! Dar nu uita, Ronald, că ne găsim în situaţii materiale diferite. Nu uita că tu mi-ai făcut un serviciu care leagă oamenii pe viaţă. Şi cum eu am avut norocul să ajung posesorul unei frumoase sume de bani, fă-mi plăcerea să o consideri ca fiind şi a ta.

— Nu, zise el. Nu pot să-i primesc; într-adevăr, nu pot. Afară de asta, am venit pentru o cu totul altă chestiune. E vorba de sora mea, Saint-Ives, zise el clătinând ameninţător din cap.

— Eşti chiar atât de sigur că nu-i poţi primi? am stăruit eu. Îi am aici, la dispoziţia ta... până la cinci sute de lire, dacă vrei. Faci cum crezi, numai nu uita unde-i găseşti când o să ai nevoie.

— O, dă-mi pace, te rog! zise răstit Ronald. Am venit să-ţi comunic ceva neplăcut şi cum naiba să pot dacă nu mă laşi? E vorba de sora mea, cum ţi-am spus. Poţi singur să-ţi dai seama că această situaţie nu mai poate continua. E compromiţătoare. Nu duce la nimic. Nu eşti omul... îţi dai bine seama... cu care aş putea accepta să aibă de-a face sora mea. Regret, Saint-Ives, că-ţi vorbesc în acest fel. Ştii, e ca şi cum aş lovi un om căzut la pământ. I-am declarat de la început maiorului că o asemenea misiune îmi displace. Trebuia totuşi să ţi se spună. Iar acum că ţi-am spus, ar trebui, ca între gentlemani, să considerăm chestiunea închisă.

— E compromiţătoare, nu duce la nimic, nu sunt omul, am repetat cumpănind fiecare cuvânt. Da, cred că înţeleg şi mă voi grăbi să fac ce se cuvine.

M-am ridicat, am lăsat jos ţigara şi i-am spus înclinându-mă:

— Domnule Gilchrist, ca răspuns la observaţiile dumneavoastră foarte fireşti, vă rog să-mi îngăduiţi a vă cere mâna surorii dumneavoastră. Posed un titlu nobiliar, de care nu se mai face prea mult caz în Franţa, dar descind dintr-o familie foarte veche, respectată pretutindeni. Pot să port pe blazonul meu însemnele nobiliare a treizeci şi două de familii cu reputaţie nepătată. Am perspective materiale peste media celor obişnuite: cred că veniturile unchiului meu sunt în jur de treizeci de mii de lire, deşi n-am căutat să aflu exact. În orice caz, sunt între cincisprezece şi cincizeci de mii; mai mici sigur nu sunt.

— Foarte uşor de spus, zise Ronald cu, un zâmbet compătimitor. Din nefericire, toate astea sunt în aer.

— Pardon... în Buckinghamshire, am zis zâmbind.

— Vreau să spun, dragul meu Saint-Ives, că nu le poţi dovedi. Pot tot atât de bine să fie şi să nu fie, mă înţelegi? Nu poţi să aduci în sprijinul acestor afirmaţii mărturia unei terţe persoane.

— O, stai puţin! am zis eu, ridicându-mă repede şi ducându-mă spre birou. Scuză-mă un moment.

Am scris adresa lui Romaine pe o bucată de hârtie.

— Domnule Gilchrist, aveţi aici adresa celui care vă poate da referinţe despre mine. Până nu-i veţi scrie şi nu veţi fi primit un răspuns negativ din partea sa, am dreptul să fiu tratat... şi aştept să mă trataţi... ca pe un gentleman.

Asta l-a făcut să-şi schimbe imediat atitudinea.

— Te rog să mă ierţi, Saint-Ives, zise el. Crede-mă, n-am avut intenţia să te ofensez. Dar asta-i partea delicată a acestei afaceri: nu pot spune nimic fără să te ofensez! Scuză-mă, nu-i vina mea. Oricum, trebuie să-ţi dai singur seama că această cerere în căsătorie... e pur şi simplu cu neputinţă, dragul meu! E un nonsens. Ţările noastre sunt în război; tu eşti prizonier.

— Străbunul meu din vremea Ligii[93], am replicat eu, s-a căsătorit cu o hughenotă din Saintonge, după ce a călărit două sute de mile printr-o ţară duşmană ca să-şi aducă logodnica. Şi a fost o căsătorie fericită.

— Păi... începu el, apoi privi în jos spre cămin şi tăcu.

— Păi?

— Păi, mai e chestia aia... cu Goguelat, zise el continuând să se uite la cărbunii din cămin.

— Ce! am exclamat ridicându-mă brusc de pe scaun. Ce vrei să spui?

— Chestia aia cu Goguelat, repetă el.

— Ronald, vorbele astea nu pornesc de la tine. Cuvintele acestea nu sunt ale tale. Ştiu de unde vin; un laş ţi le-a pus în gură.

— Saint-Ives, de ce mă pui într-o situaţie atât de delicată? Şi la ce-ţi foloseşte să-i insulţi pe alţii? strigă el. Îţi spun clar, nu

---

[93] Pactul încheiat între catolici, în 1576, din iniţiativa ducelui de Guise, aparent pentru apărarea religiei catolice împotriva protestantismului, în realitate pentru a împiedica suirea pe tronul Franţei a lui Enric al IV-lea, care era protestant. (n.t.)

pot lua cunoştinţă de cererea în căsătorie a unui om acuzat de o asemenea faptă. De asta trebuie să-ţi dai singur seama! E cel mai absurd lucru pe care l-am auzit vreodată! Şi mă mai sileşti să-ţi şi argumentez!

— Tu, care eşti sau vei fi în curând ostaş, îmi refuzi cererea în căsătorie pentru că am avut o chestiune de onoare care s-a terminat nefericit? Te înţeleg oare corect?

— Dragul meu! Poţi, fireşte, să suceşti vorbele mele cum îţi convine, zise el cu glas tânguitor. Tu spui că a fost o chestiune de onoare. Ei bine, eu nu pot să spun... nu pot... vreau să spun, ar trebui să-ţi dai seama că tocmai asta-i întrebarea! A fost o chestiune de onoare? Eu unul nu ştiu.

— Am onoarea să-ţi spun eu.

— Ei, dar vezi, alţii spun că nu!

— Ronald, aceia mint şi am să-ţi dovedesc când va veni timpul.

— Să nu mai lungim vorba! se repezi el. Un om care are ghinionul să se vorbească asemenea lucruri pe seama lui, nu-i omul care să-mi devină cumnat!

— Ştii cine va fi principalul meu martor la judecată? Arthur Chevenix!

— Nu mă interesează! strigă el ridicându-se de pe scaun şi plimbându-se furios prin cameră. Ce-ai de gând, Saint-Ives? Ce mai e şi asta? Am impresia că visezi! Ai făcut o cerere în căsătorie şi eu am refuzat-o. Nu-mi convine şi n-o doresc. Dar, indiferent de părerea mea... mătuşa n-o va accepta în niciun caz. Nu poţi înţelege, omule?

— Ronald, ia bine seama, discutăm o chestiune delicată. O cerere în căsătorie e un subiect care nu trebuie tratat cu uşurinţă. Tu ai refuzat-o şi refuzul ţi l-ai justificat prin mai multe afirmaţii. Întâi, că aş fi un impostor; al doilea, că ţările noastre sunt în război şi al treilea... lasă-mă să vorbesc şi ai să-mi răspunzi când voi termina... al treilea, că l-am ucis neloial sau că aşa se spune... pe omul acela Goguelat. Toate acestea sunt, dragul meu, argumente prea şubrede ca să fie acceptate. Dacă ar fi venit de pe buzele altuia nu-i nevoie să-ţi spun cum aş fi reacţionat; dar mâinile îmi sunt legate. Îţi sunt atât de îndatorat, ca să nu mai vorbesc despre dragostea pe care o port surorii tale, încât poţi să mă insulţi sub scutul celei mai desăvârşite

impunităţi. Sunt nevoit să-ţi îndur insultele... deşi le îndur nespus de greu... fără să pot întreprinde ceva ca să mă apăr.

Când începusem să vorbesc era foarte nerăbdător să mă întrerupă; dar acum, după ce am terminat, rămase multă vreme tăcut. În cele din urmă zise:

— Saint-Ives, cred că ar fi mai bine să plec. Discuţia asta a fost foarte supărătoare. N-am crezut să spun vreodată asemenea vorbe şi te rog să mă ierţi. Am pentru tine toată stima pe care o datorează un gentleman altui gentleman. Intenţia mea a fost doar să-ţi spun... să-ţi arăt ce m-a făcut să judec aşa şi, pe scurt, că această căsătorie e cu neputinţă. De un lucru însă poţi să fi sigur; eu unul nu voi face nimic împotriva ta. Vrei să ne dăm mâna înainte de a ne despărţi?

— Da. Sunt de acord cu tine că întrevederea a fost supărătoare. Să uităm ce-a fost. La revedere, Ronald.

— La revedere, Saint-Ives! Regret din inimă, zise el şi plecă.

Ferestrele salonaşului meu dădeau spre nord, dar antreul primea lumină dinspre scuar. De aici am putut să-l observ pe Ronald plecând, mersul său şovăielnic şi cum i-a ieşit în întâmpinare, cine altul decât maiorul Chevenix. Nu m-am putut reţine să nu zâmbesc. Între ei avea să înceapă o discuţie foarte neplăcută. Parcă le auzeam glasurile înfruntându-se, ca două săbii încrucişate, în acea nesfârşită antifonie de „ţi-am spus eu” şi „eu nu ţi-am spus”. Nu încăpea îndoială că această vizită nu le folosise prea mult; iar mie cu atât mai puţin şi pe deasupra rămăsesem foarte descurajat. Ronald nu-şi schimbase părerea şi în cele din urmă mă refuzase. Aşadar, *nimic nou*, dar aceasta nu însemna, cum spune zicala, că *totul mergea bine*. Acum eram sigur că în timpul absenţei mele, când voi fi în Franţa, vor folosi toate mijloacele şi tot felul de răstălmăciri ca Flora să renunţe la „înfigăreţul” francez şi să-l accepte pe Chevenix. Nu mă îndoiam că ea va rezista acestor stăruinţe; totuşi acest gând nu mă liniştea, şi simţeam că trebuie s-o previn şi s-o pregătesc de luptă. Acolo, în Edinburg, mă găseam la mai puţin de patru mile de mare, dar era o încercare disperată să mă adresez la întâmplare unor pescari, ţinând pălăria într-o mână şi cuţitul în cealaltă. Nu-mi rămânea altă cale decât s-o iau înapoi prin comitatele din nord şi să bat a doua oară la uşa lui Burchell Fenn. Pentru asta aveam nevoie de bani şi, după ce lăsasem bancnotele în păstrarea Florei, îmi mai rămăseseră cam o mie

cinci sute de lire. De fapt, şi pe aceştia îi aveam şi nu-i aveam, pentru că după prânzul cu domnul Robbie i-am depus – mai puţin treizeci de lire mărunţiş – la o bancă din George Street în schimbul unei chitanţe de depozit pe numele lui Rowley. M-am gândit atunci ca aceşti bani să-i rămână lui ca un dar, în cazul în care aş fi fost nevoit să plec pe neaşteptate. Dar acum, chibzuind mai bine, l-am trimis pe bietul băiat în uniforma de valet şi cu cocardă la pălărie, să scoată de la bancă cele o mie cinci sute de lire.

N-a trecut mult de când plecase şi Rowley se întoarse roşu la faţă şi cu chitanţa de depozit în mână.

— Domnule Anne, nu se poate, zise el.

— Cum asta?

— Păi, domnule, locul l-am găsit uşor şi ăla era sunt sigur, dar să vă spun ce mai spaimă am tras! zise el. Lângă uşă stătea un individ pe care l-am recunoscut! Cine credeţi că era, domnule Anne? Acelaşi copoi lângă care am luat dejunul de dimineaţă aproape de Aylesbury.

— Eşti sigur că nu te-ai înşelat?

— Foarte sigur, răspunse el. Nu era domnul Levender, celălalt era. Ce-o fi căutând ăsta aici, mi-am zis. Nu-mi miroase a bine.

— Nu, deloc, am recunoscut eu.

M-am plimbat prin cameră reflectând. Acest agent din Bow Street s-ar putea să se fi aflat acolo din întâmplare. Ar fi totuşi o prea ciudată coincidenţă, ca acelaşi pe care Rowley îl întâlnise şi stătuse de vorbă cu el la „Balaurul verde”, nu departe de Aylesbury, să se găsească acum în Scoţia, unde nu prea avea el ce căuta şi chiar la uşa băncii unde-şi avea Rowley contul.

— Te-a zărit, Rowley?

— Nicio teamă, domnule Anne. Păi, dacă mă zărea m-aţi mai fi văzut aici? Nu-s prost, domnule!

— Ei bine, băiatule, poţi să bagi în buzunar chitanţa aia. Nu-ţi mai foloseşte la nimic până nu vei fi departe de mine. Dar să n-o pierzi, e darul tău de Crăciun. Toate cele o mie cinci sute de lire sunt ale tale.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule Anne, dar de ce? zise Rowley.

— Ca să deschizi o cârciumă.

— Nu vă supăraţi, domnule, nu doresc deloc să deschid o cârciumă, răspunse el foarte hotărât. Şi să vă mai spun ceva,

domnule. Cred că sunt prea tânăr pentru treaba asta. Eu, domnule Anne, sunt valetul dumneavoastră, altceva nu doresc.

— Ei bine, Rowley, am să-ţi spus de ce ţi-i dau. Pentru marile servicii pe care mi le-ai făcut, despre care nu vreau... şi nu-i nevoie... să mai vorbesc. Ţi-i dau pentru loialitatea şi voioşia ta, dragul meu. Ţie ţi-i destinasem de la început, sunt ai tăi. Dar, ca să fiu sincer, acum trebuie să spun doar că... vor fi ai tăi, pentru că, atâta vreme cât va sta omul acela lângă bancă, nu-i vei putea ridica decât după plecarea mea.

— Decât după plecarea dumneavoastră? repetă Rowley. Daţi-mi voie să vă spun că nu veţi pleca nicăieri fără mine, domnule Anne!

— Da, băiatule, ne vom despărţi foarte curând, probabil mâine. Asta, pentru binele meu, Rowley! Crede-mă, dacă poliţistul acela din Bow Street a avut cumva un motiv să se afle la bancă, nu pentru tine stătea acolo. Cum puteau să descopere atât de repede contul, asta nu mai înţeleg. Să fie doar o ciudată coincidenţă înşelătoare? Dar asta-i situaţia şi, nu numai că-mi voi lua foarte curând rămas bun de la tine, Rowley, dar am să te rog să nu ieşi din casă până nu-ţi voi spune eu. Ţine minte, băiatule, numai în acest fel îmi poţi fi de folos acum.

— Păi, domnule, dacă aşa porunciţi, aşa am să fac, fireşte! Lozinca mea e: ori tot, ori nimic! Sunt al dumneavoastră şi la bine şi la rău, pe viaţă şi pe moarte!

Până la asfinţitul soarelui nu mai aveam nimic de făcut. Nu-mi mai rămânea acum decât o şansă: să vorbesc cât mai repede cu Flora, singurul bancher căruia mă mai puteam adresa; şi nu înainte de a se înnopta. Ca să-mi trec vremea, am început să citesc *Calendonian Mercury*, cu veştile rele despre campania din Franţa şi cu documentele târzii despre retragerea din Rusia. Şi cum stăteam lângă cămin, acum tresărind furios şi umilit de cele ce citeam, acum uitându-mă în treacăt, aproape adormit, peste serbedele ştiri locale, deodată privirea mi-a căzut peste următoarea ştire: *„De curând a sosit la hotelul Dumbreck vicontele de Saint-Ives”*.

— Rowley! am strigat.

— Porunciţi, domnule Anne, răspunse el supus, luând fluierul de la gură.

— Vino-ncoace, băiatule, ia te uită! i-am spus întinzându-i ziarul.

— Ptiu, drace! zise Rowley. El e fără îndoială!

— Fără îndoială, Rowley. E pe urmele noastre. Ne-a ajuns destul de repede. Aş putea să jur că a venit împreună cu poliţistul acela din Bow Street. Şi acum, aici în Edinburg se află tot tacâmul de vânătoare! Şi vânatul şi copoii şi vânătorii.

— Şi ce-aveţi de gând să faceţi, domnule? Vă spun eu ce, lăsaţi pe mine, vă rog! Îngăduiţi-mi să mă duc la Dum... la hotelul ăla, să văd cel puţin ce are de gând să facă. Puteţi avea toată încrederea în mine, domnule Anne. Nicio grijă, sunt ca musca: mic şi nu fac zgomot.

— Nu te mişti de aici, Rowley. Eşti prizonier, bagă-ţi bine în cap. Şi eu sunt, sau aproape. Ţi-am mai spus-o; dacă ieşi pe stradă, pentru mine înseamnă moarte, Rowley.

— Cum doriţi dumneavoastră, domnule, zise el.

— Acum fii atent. Trebuie să te prefaci bolnav, o răceală sau altceva. Nu e bine să trezim bănuielile doamnei McRankine.

— O răceală? zise el, revenindu-şi imediat din starea de descurajare de până atunci. Foarte simplu, domnule Anne. Şi începu să strănute, să tuşească şi să-şi sufle nasul, până când nu mă mai putui stăpâni să nu zâmbesc.

— O, ştiu o mulţime de şmecherii din astea, zise el mândru.

— Minunat, sunt foarte binevenite acum.

— N-ar fi bine să mă duc chiar acum să mă vadă bătrâna? întrebă el.

— Ba da.

Şi îndată plecă, vesel ca la joacă.

Am luat ziarul şi am continuat să citesc distrat, cu gândul la primejdia ce mă ameninţa acum, când am dat mai jos peste această notiţă:

„În legătură cu recentul groaznic omor din Cetate, suntem rugaţi să publicăm următoarea informaţie. Se bănuieşte că soldatul Champdivers se află în oraşul nostru. E de statură mijlocie sau ceva mai mărunt, are o înfăţişare plăcută şi maniere foarte alese. Ultima oară când a fost văzut purta un costum cenuşiu-deschis elegant şi cizme cu căpute castanii. E însoţit de un servitor în vârstă de aproximativ şaisprezece ani, vorbeşte englezeşte fără niciun accent şi se ascunde sub numele fals de Ramornie. Pentru prinderea lui se oferă o recompensă”.

Într-o clipă am trecut în cealaltă cameră şi m-am dezbrăcat de costumul cenuşiu-deschis!

Vă mărturisesc că eram foarte tulburat. Nu e prea uşor să vezi cum se strânge laţul în jurul tău, încet dar sigur, şi totuşi să-ţi păstrezi sângele rece; şi mă bucuram că Rowley nu era de faţă ca să mă vadă cât eram de agitat. Mă aprinsesem la faţă şi respiram repede. Nu-mi amintesc să-mi fi pierdut vreodată cumpătul ca atunci.

Şi totuşi trebuia să aştept şi să nu întreprind nimic, să mă duc la masă şi să conversez cu guralivul Rowley, ca şi cum nimic nu s-ar fi petrecut. Iar faptul că nu puteam să conversez şi cu doamna McRankine, era altă picătură de amar în cupa mea. Căci ce o frământa pe gazda mea, de se ţinea atât de retrasă, refuza să participe la conversaţie, ochii îi erau roşii de plâns şi tot timpul îi auzeam glasul în vreme ce se ruga fierbinte în camera ei? Mă înşelam eu sau citise şi ea perfida notiţă din ziar şi recunoscuse costumul cenuşiu-deschis incriminator? Mi-am amintit acum aerul cu care îmi pusese ziarul pe masă şi acel fârnâit de compasiune şi totodată de neîncredere cu care îmi spusese: „Poftim ziarul dumneavoastră, *Mercury!*"

Dar din partea ei, cel puţin, nu vedeam un pericol iminent. Mina ei tragică trăda nelinişte; era limpede că se lupta cu conştiinţa, dar că bătălia era încă indecisă. Mă chinuia întrebarea cum trebuia să mă port cu ea. Nu puteam risca să ating o maşinărie atât de complicată şi misterioasă, cum era structura spirituală a gazdei mele. La o singură vorbă putea să explodeze în cine ştie ce direcţie, ca un foc de artificii. Şi dacă mă felicitam pentru înţelepciunea din trecut de a mi-o face prietenă, acum nu mă dumiream deloc ce atitudine s-ar cuveni să iau. Mi se părea la fel de riscant să stărui în obişnuitele manifestări de strânsă prietenie sau să le evit. Prima atitudine putea fi luată drept neobrăzare şi să o supere; cealaltă însemna de fapt o mărturisire de vinovăţie. Tot chibzuind astfel, a început să se întunece pe străzile din Edinburg şi vocea unui paznic de noapte grăbit îmi aduse aminte că trebuia să pornesc la drum.

Înainte de ora şapte mă aflam în vecinătatea conacului şi, în timp ce urcam coasta grea care ducea la zidul grădinii, am auzit lătrat de câine şi m-am oprit surprins. Auzisem lătraturi şi înainte, dar numai din cătunul de pe coasta de dincolo de conac.

Acum câinele era chiar în grădină şi-l auzeam cum lătra furios, sărind şi smucind lanţul. Am aşteptat un moment, până s-a potolit accesul de furie al animalului. Apoi, am înaintat cu cea mai mare prudenţă şi în sfârşit am ajuns lângă zid. Dar îndată ce mi-am ridicat capul peste coama zidului, câinele a început să latre şi mai înverşunat. Aproape în acelaşi timp, uşa conacului se deschise şi în prag apărură Ronald şi maiorul, cu un felinar. Aşa cum stăteau în picioare foarte aproape sub locul unde mă aflam eu căţărat şi luminaţi de felinar, puteam uşor să-i văd şi să-i aud ce vorbeau. Maiorul încercă să îmbuneze câinele, dar acesta în loc să se liniştească, începu să mârâie nemulţumit şi din când în când să scheaune.

— Bine am făcut că l-am adus pe Towzer! zise maiorul.

— Unde o fi, lua-l-ar dracu! zise Ronald ridicând şi coborând felinarul şi transformând obscuritatea nopţii într-un deconcertant joc de lumină şi întuneric. Mă gândesc să ies şi să cercetez.

— Nu sunt de acord, replică Chevenix. Când am acceptat să vin aici ca să fac de strajă, am pus o condiţie, domnule Ronald. Nu uita! Disciplină militară, dragul meu! Rondul nostru e cărarea asta de lângă casă. Towzer, stai jos! Fii cuminte, băiatule, fii cuminte şi potoleşte-te odată! continuă el mângâindu-şi fiara nedumerită.

— Când te gândeşti că individul ne poate auzi în acest moment! zise Ronald.

— Tot ce se poate, zise maiorul. Dumneata eşti acolo, Saint-Ives? strigă el cu voce clară dar măsurată. Doresc să-ţi spun doar că ai face bine să te duci acasă. Domnul Gilchrist şi cu mine stăm de strajă tot timpul.

Jocul luase sfârşit.

— *Beaucoup de plaisir*, am răspuns pe acelaşi ton. *Il fait un peu de froid pour veiller; gardez-vous des engelures!*[94]

Aceste cuvinte le-am rostit, cred, într-un moment de nestăpânită furie. Nu-i mai puţin adevărat, însă, că nici Chevenix, în ciuda excelentului sfat pe care i-l dăduse lui Ronald cu o clipă înainte, nu se mai putu stăpâni. Desfăcu lanţul şi câinele sări ca o săgeată direct spre zid. M-am retras, am luat de jos un bolovan cam de douăsprezece livre şi am aşteptat

[94] Cu multă plăcere. E cam frig pentru strajă. Aveţi grijă să nu degeraţi! (în franceză în original). (n.t.)

pregătit. Dintr-o săritură bestia sări pe coama zidului şi aproape în acelaşi moment proiectilul meu îl lovi drept în cap. Dădu un urlet înăbuşit şi se rostogoli înapoi de unde venise; şi odată cu el am auzit căzând bolovanul de douăsprezece livre.

În acel moment, Chevenix răcni cât îl ţinu glasul:

— Ticălosul! Mi-a omorât câinele!

Iar eu am socotit că era mai bine să plec.

Capitolul XXX
ÎNTÂMPLĂRILE DIN ZIUA DE MIERCURI: UNIVERSITATEA DIN CRAMOND

M-am trezit foarte descurajat, ba chiar cu un sentiment ce s-ar putea numi început de panică, şi am rămas ceasuri întregi în pat, chibzuind asupra situaţiei. Oriîncotro îmi îndreptam gândul, nimic încurajator, totul potrivnic şi sumbru. Conacul era păzit cu străşnicie; aveau câinele acela de pază înfricoşător – doar dacă nu-i făcusem seama; dar şi aşa, eram sigur că, pentru a-i suplini lipsa, stăpânul lui va veghea cu şi mai multă râvnă. Pentru a-i dovedi mai grăitor dragostea mea, îi dădusem Florei toţi banii de care mă putusem lipsi pe moment, ceea ce până la un punct mi se putea ierta. Mă gândisem atunci că nimic nu putea fi mai minunat decât ca un surghiunit fugărit să coboare ca un Jupiter într-o aversă de aur şi să-l toarne cu găleata în poala iubitei. După aceea, într-un moment de curată nebunie, îngropasem ce-mi mai rămăsese într-o bancă din George Street. Iar acum trebuia neapărat să-i iau înapoi, fie dintr-o parte, fie din cealaltă. Dar din care? Şi cum?

În timp ce mă perpeleam în pat, n-am văzut decât trei căi, toate pline de primejdii. Prima: nu era exclus ca Rowley să se fi înşelat şi ca banca să nu fie supravegheată; ar fi deci încă posibil să ridice banii de pe chitanţa de depozit. A doua: să apelez din nou la Robbie. Şi, în sfârşit, a treia: să mă duc, cu orice risc, la balul Consistoriului şi să vorbesc cu Flora în văzul întregului Edinburg. Am trecut însă repede peste această ultimă alternativă, care implica cele mai mari primejdii şi o întârziere de patruzeci şi opt de ore. M-am întors deci la celelalte. În privinţa lui Robbie, mi-am zis că desigur fusese prevenit să nu mai aibă de-a face cu mine. Întreaga linie de conduită a familiei Gilchrist se afla acum în mâinile lui Chevenix şi această măsură de prevedere era prea elementară ca să n-o fi luat. Dacă nu, bineînţeles, această cale mi-era deschisă: Robbie mi-ar înlesni să iau legătura cu Flora şi până la ora patru aş putea fi pe drumul către sud şi, mai să zic, un om liber. În sfârşit, trebuia să mă încredinţez cu ochii mei dacă banca din George Street era într-adevăr supravegheată.

L-am chemat pe Rowley şi l-am chestionat cu de-amănuntul în privinţa înfăţişării poliţistului din Bow Street.

— Rowley, cum arăta omul acela? l-am întrebat începând să mă îmbrac.

— Cum arăta omul acela? repetă el. Păi, domnule Anne, nu prea înţeleg ce vreţi să spuneţi. Oricum, nu era frumos.

— Era înalt?

— Înalt? Păi, n-aş putea spune înalt, domnule Anne.

— Atunci era scund?

— Scund? Nu, n-aş putea spune că era, cum ziceţi dumneavoastră, scund. Nu, domnule, nu era chiar scund.

— Atunci presupun că era de înălţime mijlocie?

— Păi, aţi putea spune aşa, domnule, dar nu era chiar aşa.

Cu greu mi-am stăpânit o înjurătură.

— Avea barbă şi mustăţi? am încercat mai departe.

— Barbă şi mustăţi? repetă el cu acelaşi aer nedumerit candid.

— Pentru Dumnezeu, omule, nu-mi mai repeta vorbele ca un papagal! Spune-mi cum arăta omul ăla. Pentru mine e foarte important să-l pot recunoaşte.

— Încerc, domnule Anne. Dar *barbă şi mustăţi?* N-a putea spune precis. Aş zice şi că avea, dar şi că nu avea. Ba nu, acum nu m-aş mira dacă mi-aţi spune că avea şi nişte favoriţi.

— Era roşu la faţă? am strigat furios, apăsând pe fiecare silabă.

— Domnule Anne, cred că n-ar trebui să vă mâniaţi din pricina asta! Vă spun tot ce-am văzut! Roşu la faţă? Păi nu, nu atât cât să-l recunoaşteţi după asta.

Mi-am stăpânit nervii resemnat.

— Era cumva palid?

— Păi, mi se pare că nu era. Dar, să vă spun drept, n-am dat prea multă atenţie la asta.

— Arăta ca un om căruia îi place să bea?

— Păi, nu. Dacă vreţi, domnule, arăta mai mult ca unul căruia îi place să mănânce.

— O, atunci era robust?

— Nu, domnule, n-aş putea spune că era chiar aşa. Nu, nu era cum s-ar zice *robust*. Mai degrabă uscăţiv, aş spune.

Era de prisos să mai continui acea convorbire supărătoare. S-a terminat cum a început, doar că Rowley avea acum lacrimi în ochi, iar eu aflasem un singur indiciu clar. Omul descris de el putea fi de orice înălţime, mai mult sau mai puţin robust sau

uscăţiv, cu barbă şi cu mustăţi sau fără, cum o da Dumnezeu. Cât priveşte culoarea părului, Rowley „nu putea spune exact cum era”, dar a ochilor i s-a părut că era albastră – ba, ce zic, a fost singurul punct asupra căruia s-a pronunţat cu un fel de certitudine dramatică:

— Mă jur pe toţi sfinţii că aşa erau, susţinu el sus şi tare.

Mai târziu s-au dovedit a fi negri ca porumbelele, foarte mici şi foarte apropiaţi unul de altul. Asta a fost tot ce-am putut afla de la acel naiv în ce privea fizionomia omului! Dar alte indicii nu reţinuse? Ba da, însă acestea nu aveau nimic comun cu fizionomia, ci doar cu îmbrăcămintea. Omul purta pantaloni scurţi până la genunchi şi ciorapi albi; vestonul avea „o culoare deschisă... sau nu chiar atât de deschisă” şi purta o „jiletcă de barchet”. Şi, ca şi cum aceste indicaţii nu ar fi fost de ajuns, mă sculă foarte agitat de la micul dejun ca să-mi arate un cetăţean cumsecade şi destul de respectabil care trecea prin scuar.

— El e, domnule, exclamă el. E leit acela! Dar ăsta e mai bine îmbrăcat şi poate ceva mai înalt, iar la faţă nu seamănă deloc, domnule. Şi acum când mă uit mai bine nu seamănă chiar deloc.

— Nătărăule! i-am zis şi chiar pedantul cel mai pretenţios în materie de maniere va fi, cred, de acord că epitetul era îndreptăţit.

Îngrijorarea care mă frământase până atunci deveni şi mai apăsătoare când în cameră intră gazda. Se vedea clar că nu dormise şi de asemenea că plânsese mult. În timp ce ne servea la masă ofta, gemea, respira greu şi clătina din cap. Pe scurt, părea că se află într-o stare de surescitare nervoasă gata să se dezlănţuie, ca o petardă supraîncărcată, încât nu m-am încumetat să-i vorbesc şi m-am furişat din casă în vârful picioarelor – de fapt, pe scară am coborât în fugă – de teamă să nu mă cheme înapoi; Era vădit că o asemenea stare de încordare nu putea să dureze prea mult.

Prima mea grijă a fost să mă duc în George Street, unde am ajuns din fericire tocmai când portarul trăgea obloanele. Un individ stătea de vorbă cu el; purta ciorapi albi şi jiletcă de barchet şi avea o privire de om înrăit pe care n-ai fi dorit s-o întâlneşti pe drum nici măcar ziua. Îmbrăcămintea se potrivea foarte bine cu „semnalmentele” date de Rowley. Apoi, el susţinuse ritos – dacă vă amintiţi – că însoţitorul vestitului Lavender nu era frumos.

De la bancă, m-am dus la domnul Robbie. Am tras de cordonul clopoţelului şi a ieşit o servitoare care mi-a spus că avocatul e ocupat, cum de altfel mă aşteptam.

— Cine să-i spun că-l caută?.

— Domnul Dulcie, i-am spus eu.

— Atunci cred că asta-i pentru dumneavoastră, adăugă ea înmânându-mi o scrisoare de pe masa din vestibul.

Scrisoarea suna:

Stimate domnule Dulcie.

Singurul sfat pe care ţi-l pot da e să pleci „quam primum” [95] *în sud.*

Cu stimă, T. Robbie.

Scurt şi cuprinzător! Tonul categoric al scrisorii îmi spulbera orice nădejde în ajutorul lui Robbie. De la el nu mai puteam aştepta nimic şi tare-aş fi vrut să ştiu ce i se spusese despre mine. Speram că nu prea multe, deoarece mi-era drag avocatul, cu toate că se lepădase de mine. Mă bizuiam întrucâtva pe discreţia lui Chevenix. Nu mă aşteptam să-i fie milă de mine, dar nici să se poarte hain.

Acum trebuia să mă întorc din nou în George Street, să văd dacă omul cu jiletca de barchet mai era de strajă. Pe trotuar, nici urmă de el. Zărind în apropiere, peste drum de bancă, uşa unei scări comune, m-am gândit că ar putea fi un loc bun de observaţie. Am traversat strada şi am intrat cu aer aferat. Dar înăuntru m-am întâlnit nas în nas cu omul în jiletca de barchet. M-am oprit şi i-am cerut scuze, iar el mi-a răspuns cu accent vădit englezesc, aşa că n-am avut aproape nicio îndoială în privinţa identităţii lui. Întâlnindu-l, m-am văzut fireşte nevoit să urc la ultimul etaj, să sun la mai multe apartamente, să întreb de domnul Vavasour, să aflu fără prea mare surprindere că nu locuia acolo, să cobor, iarăşi să-l salut politicos pe individul din Bow Street, ca în sfârşit să ajung liber în stradă.

Gândurile mele se îndreptară acum din nou spre balul Consistoriului. Cu Robbie dădusem greş; banca era supravegheată şi pe Rowley nu-l puteam expune riscului de a veni în acest cartier. Nu-mi rămânea decât să aştept până a doua zi seara şi să mă înfăţişez, fie ce-o fi, la balul

[95] Cât mai degrabă (în latină în original). (n.t.)

Consistoriului. Trebuie totuşi să mărturisesc, că la această hotărâre am ajuns nu fără o profundă groază; eram pentru prima oară într-o situaţie în faţa căreia curajul mă părăsea. Nu vreau să spun că şovăia sau făcea un pic de nazuri, ca în momentul evadării din Cetate; ci pur şi simplu încremenise, ca un ceasornic oprit sau ca inima unui om mort. Doream, desigur, să mă duc la bal; şi în dimineaţa aceia trebuia, firește, să-mi caut îmbrăcămintea necesară. Despre asta nu mai încăpea îndoială. Dar majoritatea prăvăliilor se aflau în cealaltă parte a văii, în oraşul vechi, şi acum am făcut ciudata descoperire că fiziceşte nu eram în stare să traversez North Bridge. Parcă între mine şi celălalt mal se deschisese o prăpastie sau se interpusese o mare adâncă. Picioarele refuzau să mă ducă mai aproape de Cetate.

Mi-am spus că asta era o simplă superstiţie. Am făcut rămăşaguri cu mine însumi şi le-am câştigat. Am coborât pe promenada de pe Princes Street, m-am plimbat şi m-am oprit înadins ca să fiu văzut şi m-am uitat dincolo de grădină, la vechile bastioane cenuşii ale fortăreţei unde începuseră toate aceste necazuri. Mi-am aşezat pălăria pe o parte, mi-am pus mâna în şold şi m-am plimbat cu aer fudul pe trotuar, sfidând primejdia de a fi recunoscut. Şi am constatat că puteam să fac toate acestea cu un sentiment plăcut de voioşie şi cu o anumită fanfaronadă, care mă ridică în proprii-mi ochi. Era totuşi ceva pe care mintea nu accepta să-l înfrunte şi picioarele refuzau să-l împlinească: să traversez valea şi să intru în oraşul vechi. Simţeam că, de îndată ce voi trece, voi fi arestat, că aveam să fiu dus direct într-o sumbră celulă a temniţii şi acolo spre ultima îmbrăţişare vulgară a călăului şi ştreangul. Dar nu pentru că aveam vreun motiv întemeiat să mă tem de aceste consecinţe. Pur şi simplu, nu puneam.

Curajul mă părăsise: ce neplăcută constatare pentru un om în faţa unui astfel de pericol iminent şi prins într-un joc auit de riscant, din care nu putea spera să iasă câştigător decât prin noroc orb şi sfruntată îndrăzneală. Încordarea durase prea mult şi curajul îmi pierise. Mă cuprinse groaza ce precede panica, pe care am observat-o la soldaţi când se da alarma unui atac de noapte, şi am plecat imediat din Princes Street, în neştire, de parcă diavolul mă gonea din urmă. Ajuns în scuarul St. Andrew, am avut vag impresia că mă striga cineva. N-am dat nicio

atenţie şi mi-am văzut de drum. Puţin după aceea, am simţit o mână grea pe umăr şi am crezut că leşin. În orice caz, câteva secunde am avut senzaţia că se învârteşte pământul cu mine; şi când slăbiciunea mi-a trecut, m-am găsit faţă-n faţă cu „năstruşnicul bine dispus”. În ce stare mă aflam nu mă întrebaţi, dar îmi închipui că eram palid ca un cadavru; mă clătinam ca o trestie şi-mi schimonoseam buzele la el fără să pot scoate o vorbă. În aşa hal ajunsese soldatul lui Napoleon şi gentilomul care îşi pusese în gând să se ducă în seara următoare la balul Consistoriului! Ţin să vă vorbesc despre acest moment de slăbiciune a nervilor, îndeosebi pentru că a fost singurul în viaţa mea; afară de asta, e plin de învăţăminte pentru militari. Nu voi îngădui însă nimănui să mă socotească laş. Am dat dovadă că nu sunt, şi puţini oameni au devenit mai mult. Şi cu toate că mă trag din cel mai bun sânge francez şi m-am deprins din copilărie cu pericolul, am ajuns totuşi să mă dau în spectacol în acel mod oribil, pe străzile oraşului nou din Edinburg.

Îndată ce mi-am revenit, i-am cerut scuze. I-am spus că sunt din fire extrem de nervos şi că în ultimele ore această stare mi s-a agravat şi nu mai puteam suporta nicio emoţie.

El se arătă foarte îngrijorat.

— Eşti desigur într-o stare a dracului de rea! zise el. Deşi fireşte, eu sunt de vină... un gest vulgar, nespus de stupid! Mii de scuze! Sunteţi totuşi foarte slăbit şi ar trebui să consultaţi un medic. Stimate domn, un fir de păr de la câinele care v-a muşcat e neapărat indicat. Deocamdată, un gin? Sau stai... e cam devreme, dar, ce, omul e sclavul orelor?... Ce-ai zice de un cotlet şi o sticluţă la hotelul Dumbreck?

Am refuzat, spunându-i că ar fi un remediu înşelător. Dar când mi-a amintit că era ziua când se întrunea Universitatea din Cramond şi mi-a propus o plimbare de cinci mile la ţară şi o cină în compania unor tineri năzdrăvani ca şi el, m-am răzgândit. Tot trebuia să aştept până a doua zi seara; în acest fel puteam să-mi trec mai uşor orele triste ce aveam de înfruntat până atunci. De fapt, la ţară era locul cel mai potrivit pentru mine, iar pentru nervi plimbarea era cel mai bun calmant. Mi-am amintit că bietul Rowley simula acasă o răceală sub privirile bănuitoare ale înfricoşătoarei Bethiah şi l-am întrebat dacă aş putea să-mi iau şi valetul? Sărmanul! Se plictiseşte, i-am explicat.

— Milostivului îi e milă de măgarul său, observă sentenţiosul meu prieten. Sigur, adu-l:

Harfa, altă bucurie nu avea,
Un copil orfan alături i-o ducea[96]

Şi nu mă îndoiesc, continuă el, că orfanului i se vor da la bucătărie ceva merinde reci, în vreme ce senatul cinează.

Aşadar, revenindu-mi acum complet din starea mea lipsită de bărbăţie – afară doar că nimic nu m-ar fi putut convinge să trec peste North Bridge – m-am dus să-mi cumpăr un frac dintr-o prăvălie de pe Leith Street, unde nu am fost rău servit. L-am liberat pe Rowley din sihăstria ce-i impusesem şi, puţin după ora două, eram amândoi la locul de întâlnire, în colţul dintre Duke Street şi York Place. Universitatea era reprezentată în mare număr: unsprezece persoane, inclusiv noi, Byfield aeronautul şi Farbes, flăcăul înalt pe care-l întâlnise duminică dimineaţa stropit cu seu de lumânare, la „Popasul vânătorilor”. Am fost prezentat şi am pornit cu toţii în direcţia Newhaven şi ţărmul mării, la început pe drumuri de ţară fermecătoare şi apoi de-a lungul unei perdele de dafini de o frumuseţe feerică, până la destinaţia noastră: Cramond-on-Almond, un mic cătun aşezat lângă un pârâiaş, înconjurat de pădure şi cu vedere spre o mare întindere de nisip mişcător, până unde o insuliţă se înălţa ca înfiptă în mare. Peisajul era simplu, dar încântător. Aerul din acea după-amiază de februarie era înviorător, dar nu rece. În tot cursul drumului, însoţitorii mei zburdară, făcură glume şi jocuri de cuvinte; simţeam parcă mi se luase o greutate de pe piept şi de pe creier, şi am glumit la rându-mi cu cei mai veseli dintre ei.

Îl urmăream pe Byfield, pentru că auzisem înainte de el şi-i văzusem anunţurile, nicidecum pentru că mă interesa în vreun fel. Era ursuz, prost dispus, foarte tăcut, rece în relaţiile cu ceilalţi şi părea că în sine îl frământa o mare nelinişte. Faţă de mine s-a arătat destul de afabil, onorându-mă cu compania şi conversaţia sa (puţină câtă era), care nu mi-a făcut deloc plăcere. Dacă aş fi ştiut cât de strâns aveam să fiu legat de el foarte curând, mi-aş fi dat mai multă osteneală să mi-l apropii.

[96] Din „Balada ultimului menestrel” de Sir Walter Scott (1771–1832). (n.t.)

În cătunul Cramond ne-am dus la un han cu aspect prea puţin atrăgător, unde fusese pregătită o cameră pentru noi, şi ne-am aşezat la masă.

— Aici n-ai să găseşti mâncare pe săturate sau bucate alese, nici broaşte ţestoase, nici limbi de privighetoare, zise năstruşnicul meu prieten, al cărui nume, în treacăt fie zis, era Dalmahoy. Deviza Universităţii din Cramond e, domnule, mâncare simplă şi băutură bună.

Rugăciunea de mulţumire a fost rostită de profesorul de teologie într-o latinească macaronică, pe care n-am înţeles-o deloc; mi-am dat seama doar că rima şi că era mai mult zeflemitoare decât reverenţioasă. După care *Senatus Academicus* se aşeză şi începu să înfulece pe nerăsuflate *eglefin*[97] uscat la soare, cap de oaie, drob şi alte bunătăţi scoţiene. Prânzul a fost udat cu bere neagră la sticlă, iar după ce s-a ridicat faţa de masă au fost aduse pahare şi apă clocotită, zahăr, whisky şi cele necesare pentru pregătirea grogului. Eu am mâncat zdravăn, n-am ocolit castronul cu băutură şi am intrat de câte ori am putut în focul glumelor cu care era însoţită cina. Am avut chiar îndrăzneala să istorisesc în faţa acestor scoţieni povestea lui Sim despre câinele Tweedie şi ei au apreciat că, „pentru un englez”, am imitat atât de extraordinar dialectul încât am fost numit prin vot unanim la catedra de scoţiană şi din acel moment primit ca membru plin al Universităţii din Cramond. Ceva mai târziu, m-am pomenit amuzându-i cu un cântec şi curând după aceea – poate întrucâtva ca o deducţie – mi-am dat seama că băusem destul şi că ar fi timpul s-o şterg franţuzeşte. Nu mi-a fost deloc greu, pentru că nimeni nu era atent la ce fac, iar buna dispoziţie alungase orice umbră de bănuială.

Camera răsuna de glasurile acestor veseli şi învăţaţi gentlemeni; am reuşit să ies pe nesimţite şi ajuns afară am răsuflat adânc. Petrecusem o după-amiază şi o seară plăcută şi, bineînţeles, fără să contribui la plată. Dar vai, când m-am uitat în bucătărie, maimuţoiul meu era beat criţă, stătea cocoţat pe dulapul de vase, abia ţinându-se să nu cadă şi cântând din fluier unui auditoriu de slujnice şi de câţiva plugari din vecinătate.

L-am tras jos cu forţa, i-am îndesat pălăria pe cap, i-am băgat instrumentul în buzunar şi am plecat cu el spre Edinburg.

[97] Peşte din familia codului, frecvent întâlnit în Marea Nordului. (n.t.).

Membrele îi erau ca de cârpă şi mintea nu-i mai lucra. Am fost nevoit să-l susţin şi să-l conduc, să-i frânez freneticele plonjoane şi să-l aduc iarăşi în picioare. La început a cântat cât îl ţinea gura, izbucnind din când în când în hohote de râs fără noimă. Treptat a trecut într-o stare de melancolie mută; uneori plângea molcom, se oprea în mijlocul drumului şi spunea foarte hotărât: „Nu, nu, nu”, ca apoi să cadă pe spate; sau să mi se adreseze grav cu „stăpâne” şi, ca variaţie, să cadă cu faţa în jos. Mi-e teamă, însă, că n-am fost tot timpul prea amabil cu acest mic neruşinat, dar situaţia era într-adevăr de nesuportat. Nu ajunsesem prea departe, abia dacă făcusem o milă de la Cramond, când am auzit întreg *Senatus Academicus* strigând în urma noastră şi iuţind pasul să ne ajungă. Unii dintre ei se ţineau destul de bine şi, în comparaţie cu Rowley, arătau onorabil, dar erau foarte bine dispuşi şi porniţi pe pozne, ceea ce avea să fie foarte periculos în apropierea oraşului. Cântau alandala, se întreceau la fugă, făceau scrimă cu bastoanele şi umbrelele şi, în ciuda acestor exerciţii fizice obositoare, veselia lor creştea pe măsura milelor parcurse. Starea lor de ebrietate era latentă şi statornică, ca un foc mocnit într-o turbărie; sau, ca să nu-i nedreptăţesc, n-aş numi-o chiar ebrietate, ci mai degrabă expresia tinereţii şi a bunei lor dispoziţii: o noapte splendidă, o noapte care abia începea, siguri pe picioare şi a lor era lumea!

Îi părăsisem o dată cam neceremonios; nu mai putem încerca a doua oară; şi, împovărat cum eram cu Rowley, nu-mi strica să mi se dea o mână de ajutor. Vedeam însă cu multă nelinişte cum se apropiau felinarele de pe înălţimile din Edinburg şi, când am ajuns pe străzile luminate, neliniştea mea se transformă în groază. Intrau în vorbă cu toţi trecătorii, unora le spunea pe nume. Forbes a oprit un bărbat respectabil şi i-a spus:

— Domnule, în numele Universităţii din Cramond vă ofer titlul de doctor în drept.

Şi, adresându-i aceste cuvinte, îi puse pe cap boneta scoţiană.

Închipuiţi-vă în ce situaţie primejdioasă se afla Saint-Ives în mijlocul acestor tineri scandalagii, într-un oraş în care îl căutau poliţia şi vărul său! Până atunci ne continuasem drumul nestingheriţi, deşi făceam o larmă de să trezească şi morţii. Dar în Abercromby Place, cred – în orice caz îmi amintesc că erau nişte case impunătoare aşezate în semicerc, cu faţa spre o

grădină – Byfield şi eu, care rămăsesem în urmă din cauza lui Rowley, ne-am oprit. Sălbaticii noştri începuseră să smulgă clopoţelele şi plăcile cu numele locatarilor, de pe uşi!

— O, asta-i prea de tot! zise Byfield. Ei, drăcia dracului! Sunt un om respectabil... o persoană cunoscută, pentru Dumnezeu! Nu-mi convine să fiu dus la poliţie.

— Nici mie, am spus eu.

— Ascultă, să-i lăsăm baltă, zise el.

Ne-am întors şi am pornit la vale dincotro venisem. Tocmai la timp: se auzeau glasuri şi clopote de alarmă, ici şi colo paznicii începuseră să-şi învârtească pârâitorile; era clar că Universitatea din Cramond avea curând să se încaiere cu poliţia din Edinburg. Am iuţit pasul şi, împingându-l înaintea noastră pe aproape neînsufleţitul Rowley, nu ne-am oprit până ce n-am ajuns la câteva străzi mai departe, de unde abia se mai auzea zarva.

— În sfârşit, domnule, am scăpat cu bine! Văzut-aţi vreodată o asemenea hoardă de barbari? zise Byfield.

— Domnule Byfield, ne-am primit pedeapsa cuvenită. N-aveam ce căuta acolo, i-am răspuns.

— Nu, într-adevăr, domnule, bine aţi spus! E ceva nemaipomenit! Şi când te gândeşti că ascensiunea mea e anunţată pentru vineri! zise furios aeronautul. Frumoasă treabă! Byfield, aeronautul, în cercetarea poliţiei! Ei poftim! Dar, domnule, veţi putea să-l duceţi acasă pe nenorocitul ăsta al dumneavoastră? Daţi-mi voie să vă ofer cartea mea de vizită. Locuiesc la hotelul Walker and Pool, unde mi-ar face mare plăcere să vă revăd.

— Plăcerea va fi reciprocă domnule, i-am spus.

Trebuie să mărturisesc, însă, că aceste vorbe le-am rostit fără convingere şi, în timp ce-l priveam pe domnul Byfield îndepărtându-se, nu aveam nicio dorinţă de a continua cunoştinţa cu el.

Acum mai aveam de trecut o grea încercare. Mi-am cărat inconştienta povară sus în locuinţa noastră, unde mă primi gazda cu o bonetă de noapte albă şi înaltă şi cu o expresie de rău augur. Ne-a aprins lampa în salonaş şi, după ce l-am aşezat pe Rowley într-un fotoliu, rămase într-o atitudine încremenită. Simţeam că era gata să izbucnească. Vocea îi tremura de emoţie.

— Vă anunţ, domnule Dulcie, că trebuie să plecaţi, zise ea. Casele oamenilor cumsecade...

Şi, cu acelaşi calm abia stăpânit de până atunci, plecă fără să mai spună o vorbă.

Am privit în jurul camerei, la îndobitocitul Rowley, la focul stins din cămin; am revăzut în minte ridicolele întâmplări din cursul zilei şi al serii şi am râs în sinea mea – un râs amar, stânjenit.[98]

[98] *Nota editurii engleze.* Aici, povestirea scrisă de R.L. Stevenson se întrerupe, iar capitolele următoare sunt scrise de A.T. Quiller-Couch.

Capitolul XXXI
ÎNTÂMPLĂRILE DIN ZIUA DE JOI: BALUL CONSISTORIULUI

M-a trezit răcoarea zorilor şi am constatat că nu mai eram în stare nici măcar să râd amar. Cinasem cu *Senatus Academicus* din Cramond; atâta îmi mai aminteam. Era joi, ziua balului Consistoriului. Dar pe invitaţie scria că balul va începe la ora 8 seara şi până atunci mai aveam deci de trecut douăsprezece interminabile ceasuri. Acest gând m-a hotărât să sar imediat din pat şi să-l sun pe Rowley să-mi aducă apă pentru bărbierit.

Rowley nu părea să se grăbească şi am tras a doua oară de sfoara clopoţelului. Drept răspuns am auzit un mormăit şi în pragul uşii apăru sau, mai exact, stătea clătinându-se, valetul meu ideal: fără guler şi nepieptănat; înfăţişarea lui era expresia vie a ruşinii şi a ţinutei neîngrijite. Mâna în care ţinea cana cu apă caldă îi tremura şi conţinutul se împrăştia pe încălţăminte. Am început cu o dojană. Dar nu m-a lăsat inima să continui. În definitiv, vina era a mea; iar băiatul dovedise un fel de eroism înfrângându-şi greaţa ca să se scoale din pat.

— Nu-i deloc plăcut, i-am spus eu.

— Vă rog, domnule, certaţi-mă! Merit, domnule. Să mă bată Dumnezeu, dac-oi mai face una ca asta.

— Să-ţi fie de învăţătură şi să nu te mai văd în halul ăsta.

— Nu se va mai repeta niciodată, domnule Anne.

— Fără doar şi poate, Rowley. Asta se poate întâmpla o dată şi oamenilor cumsecade, dar necumpătarea duce pe nesimţite la viciu.

— Desigur, domnule.

— Astă-noapte mi-ai dat mult de furcă şi acum trebuie să mă răfuiesc cu doamna McRankine.

— Cât despre asta, domnule Anne, nicio grijă, zise el cu o sclipire ştrengărească în ochii-i congestionaţi. A şi venit cu pâine prăjită şi cu o cană de ceai pe tavă. Bătrânica mai mult latră decât muşcă, vă cer iertare, domnule. Vreau să spun că nu-i rea.

— Asta mă îngrijora!

De un lucru eram sigur: în dimineaţa aceasta nu trebuia să-l las pe Rowley să mânuiască briciul pe barba mea. L-am trimis deci înapoi în pat, poruncindu-i să nu se scoale până ce nu-i voi da eu voie şi am început să-mi fac toaleta pe-ndelete.

Perspectiva întâlnirii cu doamna McRankine, în pofida celor spuse de băiat, nu-mi făcea nicio plăcere.

Într-adevăr, m-a bucurat atât de puţin când a intrat să-mi aducă *Mercury*, încât m-am apucat să zgândăresc de zor cu vătraiul cărbunii din vatră; iar când mi-a adus micul dejun eram cufundat în lectura ziarului. A pus tava pe masă cu zgomot şi a rămas alături cu mâinile în şolduri, într-o vădită atitudine de provocare.

— Ei bine, doamnă McRankine? am început eu, ridicându-mi ipocrit ochii de pe ziar.

— *Bine?* Hm!

Am ridicat capacul de pe micul dejun şi am văzut o mustrătoare scrumbie afumată[99].

— Rowley a făcut o prostie astă-noapte, i-am spus apăsând înadins pe nume.

— *Măgarul trage la grajdul stăpânului*, zise ea arătând cu degetul spre scrumbie. Altceva nu veţi mai primi, domnule... Dulcie, dacă aşa vă cheamă.

— Doamnă, înţeleg, vreţi altceva nu scuze, am zis întinzându-i peştele în vârful furculiţei şi punând capacul la loc. Vreţi să plecăm, e clar. Foarte bine. Îngăduiţi-i lui Rowley o zi ca să se dreagă şi mâine veţi scăpa de noi.

M-am ridicat să-mi iau pălăria.

— Unde vă duceţi?

— Să caut altă locuinţă.

— Eu una nu v-aş sfătui... băgaţi de seamă! N-am închis ochii toată noaptea!

Se trânti într-un fotoliu.

— Domnule Dulcie, să nu faceţi una ca asta! Gândiţi-vă la mielul ăsta nevinovat!

— La purceluşul ăsta!

— E prea tânăr ca să moară, zise ea suspinând.

— În principiu sunt de acord cu dumneavoastră, dar nu văd de ce ar trebui să moară Rowley.

— Spuneţi mai bine că e prea tânăr ca să depună mărturie sub jurământ.

---

[99] În engleză, scrumbia afumată semnifică dorinţa de a devia conversaţia la alt subiect decât cel în discuţie: semnificaţie care-şi are originea în obiceiul de a târî o scrumbie afumată pentru a distrage atenţia câinilor de vânătoare. (n.t.)

M-am întors de la uşă.

— Doamnă McRankine, cred că aveţi inimă bună. Ştiu că sunteţi curioasă. Faceţi-mi, vă rog, plăcerea să staţi liniştită pe scaun şi să mă ascultaţi.

M-am aşezat şi eu pe scaun, m-am aplecat peste colţul mesei şi i-am povestit situaţia fără omisiuni şi fără atenuări. Când i-am descris duelul cu Goguelat răsuflarea i se opri; şi iarăşi, mai rău, când i-am povestit cum am coborât pe stâncă. În legătură cu Alain reflectă: „Îmi dau seama ce-i poate pielea", iar despre Flora zise de două ori: „Mă întreb dacă n-am întâlnit-o?" Mai departe mă ascultă liniştită; apoi, se ridică şi se duse până la uşă fără să spună o vorbă. Acolo se întoarse spre mine şi zise:

— Foarte ciudată poveste. Dacă răposatul McRankine mi-ar fi povestit aşa ceva, i-aş fi spus în faţă că minte.

Două minute mai târziu, o auzeam tunând şi fulgerând pe scări, de răsuna întreaga casă. Aprinsesem pulberea şi racheta se spărgea în capul vlăguitului Rowley.

Şi acum trebuia să-mi trec cumva orele până la vremea balului. M-am aşezat să citesc ce mai scria despre mine în *Mercury*: „Soldatul francez evadat, Champdivers, urmărit în legătură cu oribilul omor din cetate, e încă liber..." În continuare, repeta anunţurile din ziua de marţi. „Liber!" Am pus ziarul deoparte. Ca să-mi alung gândurile, am început să măsor camera cu pasul şi să recit frânturi de poezii latine, despre care domnul de Culemberg îmi spusese cu mult în urmă: „Fiule, cine ştie când, dar într-o bună zi, amintindu-ţi-le, vei afla în ele mângâiere, poate chiar încântare." Ce om bun! Am păşit pe covor în ritmul alcaicelor lui Horaţiu.

Virtus recludens immeritis mori coelum
... hm, hm... raro...
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo[100]

[100] Horaţiu, Ode şi epode, cartea a III-a, oda 2, versurile 21–22 şi 32–33: Virtutea deschide cerul celor care nu merită să moară... Vinovatul, deşi îşi continuă drumul, rareori nu-i ajuns din urmă de pasul şchiopătat al pedepsei. (n.t.)

M-am oprit la fereastră. Nu era o imprudenţă, fiindcă burniţa rece uda geamurile şi căldura din cameră le aburea pe faţa dinăuntru.

„Pede Poena claudo”! Degetul meu scrise aceste cuvinte pe sticla aburită. Deodată se auzi clinchetul clopoţelului de la uşa din stradă şi m-am întors în grabă lângă cămin, cu sufletul la gură. După nesfârşite minute, intră doamna McRankine cu costumul meu de bal de la croitor. L-am dus în camera de alături şi l-am aşezat pe pat: jachetă verde-oliv şi vestă albă brodată cu rămurele verzi şi flori albastre de nu-mă-uita. Tot examinându-le cu de-amănuntul, s-a făcut amiază şi am fost chemat la masă.

Oficierea mesei e de două ori blagoslovită: de prizonieri şi de cei fără poftă de mâncare, pentru că marchează scurgerea timpului şi face din veşnicie timp măsurat. Molfăind cotletul şi bând pe-ndelete măsura de bere neagră, am zăbovit destul de mult ca doamna McRankine, cu faţa-i de sibilă cumaeană[101], să intre de două ori ca să strângă masa, şi îndeajuns de destinsă ca să mă întrebe cu un calm nefiresc dacă am de gând să stau toată noaptea la masă.

După-amiaza trecea spre înserare şi odată cu asta gazda apăru cu tava pentru ceai. La ora şase, m-am retras ca să mă îmbrac. Şi acum închipuiţi-vă cum arătam când am ieşit din cameră, convins că aveam o jachetă care-mi venea ca turnată şi o pereche de pantaloni strâns ajustaţi pe picioare. Simplitatea maiestuoasă a înfăţişării mele (atât de potrivită mlădiţei unei familii nobile exilate), era atenuată de nota uşuratică a jaboului şi a manşetelor cu volane ale cămăşii, compensată de efectul tandru al vestei de culoare feciorelnică, brodată cu nu-mă-uita (semn al statorniciei) şi încheiată cu nasturi roz-coral (semn al speranţei). Mulţumit de această impresie, m-am dus în camera lui Rowley, Cavalerul Tristei Figuri, unde l-am găsit mai puţin palid dar tot spăşit, ascultând ce-i spunea doamna McRankine, care stătea lângă patul lui cu o carte deschisă şi-l îndopa cu învăţături potrivite din *Cartea Proverbelor*[102].

Odată se lumină la faţă.

— Tii, că straşnic mai arătaţi, domnule Anne!

---

[101] Una din preotesele zeului Apolo, din Cumaea (Italia), înzestrată cu darul profeţiei; termen folosit azi cu sensul de femeie bătrână rea. (n.t.)

[102] Din Vechiul Testament. (n.t.)

Doamna McRankine închise cartea şi mă examină cu admiraţie mai reţinută.

— Aş zice că arătaţi mai bine.

— Cred că-mi vine bine, am zis răsucindu-mă mulţumit de mine.

— După beţie, vreau să spun. Aşa arăta şi răposatul McRankine.

— Să trecem însă la chestiuni serioase. Şi mai întâi, socoteala pentru pensiunea şi locuinţa noastră.

— Am s-o fac sâmbătă.

— Foarte bine. S-o reţineţi din ăştia.

I-am înmânat douăzeci şi cinci de guinee. Îmi mai rămâneau în buzunar cinci guinee şi o coroană.

— Restul, cât va mai fi, să-l folosiţi pentru întreţinerea şi cheltuielile curente ale lui Rowley. Sper că nu peste mult timp va putea să-şi ridice de la bancă banii care, cum prea bine ştie, îi stau la dispoziţie.

— Dar dumneavoastră o să veniţi înapoi, domnule Anne, nu-i aşa? zise tânărul.

— Mă tem, băiatule, că nu-i prea sigur. Trebuie să mă asculţi, nu uita! i-am spus văzându-l că era gata să sară din pat. În Edinburg îmi poţi fi de mai mult ajutor. Tot ce ai de făcut e să aştepţi până trece primejdia şi să te duci pe ascuns la domnul T. Robbie din Castle Street sau la domnişoara Flora Gilchrist de la conacul Swanston. De la oricare din ei vei afla ce trebuie să faci. Uite aici adresele lor.

— Cât despre băiat, nu vă faceţi grijă, zise doamna McRankine. Va trăi ca-n sânul lui Avram. Bineînţeles, fără băutură.

Rowley tresări speriat.

— De el răspund eu, adăugă ea.

— Stimată doamnă... am dat să spun.

— El e „un tăciune scos din foc” [103], continuă ea. E bun să cureţe pe păcătoşi.

Nu-i plăcea să fie contrazisă. I-am lăsat băiatul „în grijă” şi, echipat cu o pereche de galoşi din garderoba răposatului McRankine, am ieşit în strada măturată de ploaie.

Invitaţia mă trimitea la o adresă din Buccleuch Place, nu departe de George Square. Acolo am dat de o mulţime de

[103] Citat din Vechiul Testament, Zaharia, III, 2. (n.t.)

oameni cu hainele ude, strânşi în jurul a două felinare şi a unei tende din pânză vărgată. Un fascicul de lumină cădea de sub tendă pe trotuarul înnoroiat. Invitaţii începeau să sosească. Am intrat grăbit, am prezentat invitaţia şi am urcat pe scara decorată cu steaguri, frunze verzi de stejar şi embleme naţionale. Sus mă aştepta un venerabil lacheu.

— Garderoba e la stânga, domnule, zise el.

M-am supus şi mi-am lăsat pardesiul şi galoşii în schimbul unui tichet rotund din metal.

— Numele dumneavoastră, domnule? mormăi el uitându-se la invitaţie în timpul cât m-am oprit o clipă în vestibul ca să arunc o privire peste sala de bal, câmpul meu de acţiune.

Apoi, îşi drese glasul şi anunţă tare:

— Domnul Dulcie!

Putea să fie o simplă indicaţie de regie: *„O bătaie de tobă. Intră vicontele travestit”*. Totuşi, sincer să fiu, această intrare m-a cam speriat. Dansul tocmai luase sfârşit şi muzicanţii din balcon începuseră să-şi acordeze instrumentele. Foarte puţine din scaunele rânduite de-a lungul pereţilor erau ocupate şi ambianţa încă nu se încălzise. De fapt, sosiseră doar invitaţii de mâna a doua şi acum priveau atent din fundul sălii spre uşă, în aşteptarea notabilităţilor. Aşadar, intrarea mea provocă o neliniştitoare curiozitate. Oglinzile, reflectoarele, candelabrele, toate îmi părea ca nişte ochi îndreptaţi spre mine şi, în timp ce înaintam pe pardoseala ceruită, până şi scândurile dădeau a înţelege că mă recunosc. Un maestru de ceremonii, scund şi rotund ca rozeta de pe reverul hainei, se desprinse din grupul cel mai apropiat şi veni spre mine cu un fel de mers de patinator şi un zâmbet insinuant:

— Domnul... Dulcie, dacă am auzit bine? Cred, nou-venit în capitala noastră nordică şi, sper, dansator?

M-am înclinat.

— Înfăptuiţi-mi, domnule Dulcie, plăcerea de a vă găsi o parteneră, adăugă el.

— Dacă vreţi, prezentaţi-mă domnişoarei de acolo, sub loja muzicanţilor...

Recunoscusem pe iubita tânărului Ronald, fata în rochia roz de la recepţia domnului Robbie, acum în toaletă verde-deschis.

— Domnişoara McBean... domnişoara Camilla McBean? Cu plăcere. Dovediţi mult spirit de discernământ, domnule. Fiţi amabil şi urmaţi-mă.

Mă conduse şi mă prezentă. La înclinarea mea, domnişoara McBean răspunse cu mult joc din umeri şi mă prezentă, la rându-i, mamei sale, o doamnă mustăcioasă, într-o rochie neagră de tafta şi cu o pălărie *premier empire*, garnisită cu flori roşii de mac.

— Un prieten al domnului Robbie, sunt sigură, şopti doamna McBean, înclinându-se. Uite, Camilla dragă, sir William şi Lady Frazer... în rochie de tafta florentină liliachie... ce bine îi vine diadema de diamante! Astă-seară au sosit devreme. Şi cum spuneam, domnule...

— Dulcie.

— Desigur, cum spuneam, un prieten al domnului Robbie... o foarte veche cunoştinţă a mea. O, de-aţi putea acum măcar să-l dezbăraţi de obiceiurile lui de holtei! Rămâneţi mult timp în Edinburg?

— Mă tem, doamnă, că va trebui să-l părăsesc mâine.

— Bănuiesc că aţi văzut toate locurile noastre celebre? Dar Cetatea? Ah, atracţiile Londrei... ei, nu clătinaţi din cap, domnule Dulcie. Cred că cunosc dintr-o privire un londonez. Şi totuşi vă surprinde, poate, cât de repede progresăm şi noi în Edinburg. Camilla dragă, domnişoara Scrymgeour şi-a tivit rochia din crep de China cu garnitura de panglică... ştii, cea de satin negru cu bordură de perle pe care am văzut-o ieri în prăvălia cea nouă de pe Princes Street: cea lată de şase peni pentru poale şi de trei farthingi pentru corsaj. Dumneata, domnule Dulcie, poţi să ne spui dacă într-adevăr anul acesta se poartă garnituri de panglici la Londra şi la Bath[104]?

Dar orchestra începu să cânte şi am condus-o pe Camilla, care atâta aştepta, spre careul de dans. După dans, doamna şi domnişoara (care avură amabilitatea să-mi laude talentul de dansator) acceptară să fie conduse în salonul unde se servea ceai. Invitaţii începuseră să sosească unii după alţii, în grupuri compacte; şi, stând la masa de ceai, le auzeam numele strigate cu glas tare la uşa sălii de dans, dar nervii mei nu tresăriră la niciunul. Eram sigur că Flora va veni; şi tot atât de sigur că paznicii ei îndrituiţi sau complezenţi nu se aşteptau să mă

[104] Staţiune balneară mondenă, situată în sud-vestul Angliei. (n.t.)

găsească la bal. Dar minutele treceau şi până la urmă am fost nevoit să le conduc pe doamna şi domnişoara McBean la locurile lor de sub balcon.

— Doamna Gilchrist... domnişoara Flora Gilchrist... domnul Ronald Gilchrist! Domnul Robbie! Maiorul Arthur Chevenix!

Primul nume bufni ca o ghiulea în provă şi am încremenit – dar numai pentru o clipă. Înainte să se termine de strigat numele lor, am condus perechea McBean la locurile lor de amarare şi am pornit să înfrunt linia de atac a adversarilor mei. Feţele lor spuneau tot. Obrajii Florei se îmbujorară şi buzele ei schiţară cea mai drăgălaşă exclamaţie de uimire. Domnul Robbie luă o priză de tabac. Ronald se roşi până la urechi, iar maiorul Chevenix îngălbeni. Pe faţa neînfricatei doamne Gilchrist nu tresări un muşchi.

— Ce înseamnă asta? mă întrebă ea oprindu-se şi privindu-mă prin lornionul cu ramă de aur.

— Doamnă, am zis aruncând o privire spre Chevenix, aş putea spune o expediţie de despresurare.

— Doamnă Gilchrist, zise maiorul, desigur nu veţi...

Dar nu l-am lăsat să termine:

— Doamnă, de când a ajuns viteazul maior să se substituie domnului Robbie, ca sfătuitor al familiei dumneavoastră?

— Hm! făcu doamna Gilchrist.

Cuvânt care, singur, nu mă liniştea prea mult; dar se uită spre avocat.

— Stimată doamnă, zise el răspunzând privirii ei. Se pare că acest prea nesocotit tânăr şi-a dat foc corăbiilor şi fără îndoială nu-i pasă dacă în acest pârjol eroic ne arde şi degetele noastre. Totuşi, ca sfătuitor al familiei dumneavoastră – continuă el apăsând pe aceste cuvinte ca să mă convingă că nu-l simpatiza pe înfigăreţul Chevenix – cred că nu câştigăm nimic prelungind această scenă în faţa atâtor oameni. Nu vreţi să mergem în camera unde sunt jocuri de cărţi?

Ea acceptă braţul oferit şi plecară lăsându-l pe Ronald roşu şi încruntat şi pe maior galben şi descumpănit.

— Patru din şase mai rămân doi, am zis şi, luând-o pe Flora de braţ, am condus-o departe de adversarii mei reduşi la tăcere.

— Şi acum, draga mea, i-am spus eu după ce ne-am aşezat pe două scaune retrase, te rog să te porţi ca şi când acum ne-am întâlnit pentru prima sau a doua oară în viaţă. Deschide

evantaiul... aşa! Acum ascultă-mă. Vărul meu, Alain, este în Edinburg, la hotelul Dumbreck. Nu, nu lăsa în jos evantaiul.

Îl ridică, dar micuţa-i mână tremura.

— Dar asta nu-i nimic, am continuat eu. A adus cu el poliţia din Bow Street şi, pe cât se pare, în acest moment urmăritorii mei răscolesc de zor oraşul ca să afle unde locuiesc.

— Iar tu zăboveşti şi te mai şi arăţi aici!... mai ales aici! Asta-i nebunie curată! De ce eşti atât de nesocotit, Anne?

— Pentru simplu motiv că am fost un neghiob, draga mea. Am depus banii ce-mi mai rămăseseră la banca din George Street şi banca e supravegheată. Ca să pornesc spre sud, am nevoie de bani. Aşa că trebuia să te întâlnesc ca să-ţi cer bancnotele pe care ai fost atât de amabilă să le primeşti în păstrare. Te-am căutat la Swanston şi am constatat că te afli sub supravegherea lui Chevenix, ajutat de un câine cu numele de Towzer. Probabil că pe Towzer l-am omorât. Dacă-i adevărat, s-ar putea ca credinciosul Chevenix să aibă nu peste mult timp o soartă asemănătoare, ca să-i ţină de urât. A început să mă plictisească acest Chevenix.

Lăsă evantaiul din mână, braţele îi rămaseră moi în poală într-o atitudine de deznădejde şi se uită la mine, cu un aer de mărturisită vinovăţie în frumoşii ei ochi.

— Şi în seara asta am lăsat bancnotele acasă, la loc sigur... când m-am îmbrăcat pentru bal... prima dată când le-am scos de la pieptul meu! Ah, necredincioasa de mine!... Ce nevrednică de încredere sunt!

— Dar, scumpa mea, cred că nu-i nicio nenorocire. La noapte, când ajungi acasă... le pui într-un loc ascuns... să zicem în colţul zidului din fundul grădinii...

— Stai, să mă gândesc, zise ea.

Ridică iarăşi evantaiul şi dinapoia lui ochii i se umbriră în timp ce chibzuia şi eu o priveam atent.

— Ştii dealul peste care trecem înainte de a ajunge la Swanston? Sus e un pâlc de brazi ca o aripioară de peşte. Acolo, pe panta dinspre răsărit, e o carieră de piatră. Să fii acolo la ora opt... cred că am să reuşesc să-ţi aduc banii.

— Dar de ce să rişti?

— Te rog, Anne... Lasă-mă, te rog, să fac şi eu ceva! O, dacă ai şti ce înseamnă să stai acasă liniştit, în timp ce fiinţa... fiinţa cea mai dragă...

— *Vicontele de Saint-Ives!*

Numele strigat la uşă îi întrerupse cuvintele şovăielnice, ca dangătul unui clopot de alarmă. Am văzut că Ronald, care stătea de vorbă cu domnişoara McBean, câţiva iarzi mai departe, se răsuci pe călcâie, se întoarse spre mine şi mă privi stânjenit. Nu mai aveam timp să mă ascund. Ca să ajung în salonul unde se servea ceaiul sau în cel unde se jucau cărţi, trebuia să traversez un spaţiu deschis de doisprezece paşi. Ne aflam chiar în faţa intrării principale şi odiosul meu văr era acum acolo, în picioare, cu lornionul ridicat, provocator, plin de sine, duhnind a pomezi, expresie vie a manierelor de prost gust. Ne-a observat imediat; a întors capul şi a vorbit cu cineva din vestibul. Apoi, a pornit direct spre noi, pasu-i fudul întregind duşmănosu-i aer de triumf. Florei i se curmă răsuflarea când m-am ridicat să-l întâmpin.

— Bună seara, vere! i-am spus eu. Am aflat din ziare că ai făcut acestui oraş cinstea de a-l vizita.

— Da, stau la hotelul Dumbreck unde, dragul meu Anne, nu mi-ai oferit încă plăcerea să mă cauţi.

— Am bănuit că mi-o vei lua înainte cu această politeţe. Dar se vede treaba că nu te aşteptai să ne întâlnim.

— Vai, nu. Ca să fiu sincer, secretarul Comitetului de organizare a balului mi-a îngăduit azi după-amiază să arunc o privire peste lista invitaţilor. Am tot dreptul, vere, să fiu grijuliu în privinţa societăţii pe care o frecventez.

Netot ce-am fost! Nu mă gândisem câtuşi de puţin la acest pericol evident.

— Am impresia că am zărit în preajma străzii pe unul din ultimii tăi prieteni intimi.

Se uită atent la mine şi izbucni într-un hohot de râs prefăcut.

— Ah! Mult ne-ai dat de lucru ca să te vânăm. Ai, pare-se, dragul meu Anne, o predispoziţie iepurească de a te întoarce pe propriile-ţi urme. Şi, zău, nu mă miră! încheie el aruncând o privire obraznică spre Flora.

Pe el l-ai fi putut vâna numai după miros. Duhnea a parfum.

— Prezintă-mă, *mon brave*.

— Mai bine mă împuşti decât să fac asta.

— După câte ştiu, de acest privilegiu se bucură numai militarii.

— În orice caz, nu se bucură...

M-am oprit să rostesc cuvântul. Mă avea în mână, totuşi puteam cel puţin să joc partida cuviincios până la sfârşit.

— Uite, îndată va începe contradansul, caută-ţi o parteneră şi-ţi făgăduiesc că vei fi vizaviul nostru.

— Mult curaj mai ai, vere.

Se înclină şi plecă să-l caute pe maestrul de ceremonii. Eu i-am oferit Florei braţul.

— Ei, ce impresie ţi-a făcut Alain?

— E un bărbat frumos, recunoscu ea. Dacă unchiul tău s-ar fi purtat altfel cu el, cred că...

— Iar eu cred că nicio femeie din lume nu poate deosebi între un gentleman şi un maestru de dans! Destul să pozeze o dată, de două ori şi credeţi că cine ştie ce-i de capul lui. Fetiţa mea dragă... e un om de nimic!

Rămase pe gânduri. Am aflat mai târziu de ce. Se pare, mă rog, că aceeaşi remarcă făcuse şi cretinul de Chevenix despre mine.

Ne aflam aproape de intrarea principală. Am trecut prin faţa uşii şi am aruncat o privire în vestibul. În capul scării stătea postat, bineînţeles, amicul meu cu vestă de barchet, de vorbă cu un acolit mai urât decât el, o scârnăvie cu păr roşcat şi picioare crăcănate, îmbrăcat în haine cenuşii.

Eram pur şi simplu prins în capcană. Am întors capul şi în mulţimea care ne separa am zărit privirea lui Alain şi zâmbetul lui drăcesc. Îşi găsise parteneră. Era chiar doamna Frazer, cea cu rochie de tafta liliachie şi diademă de diamante.

Nu ştiu de ce, în această afurisită situaţie fără ieşire m-a cuprins o ciudată bună-dispoziţie. Vă rog să mă credeţi că am condus-o pe Flora la careul de dans cu o voioşie, poate nefirească, dar nicidecum prefăcută. Un scoţian m-ar fi socotit un om care merge la moarte. Cum spune cântecul (n-are importanţă dacă îl cunoşteam atunci sau l-am citit mai târziu în biblioteca soţiei mele):

Cât de vesel, cât de nepăsător
Cât de resemnat se ducea;
Cânta un cântec săltăreţ şi sprinten dansa
Sub...[105]

[105] *Sub* (spânzurătoare); cântecul se referă la un osândit dus la spânzurătoare. (n.t.)

nu mai spun ce urma.

Orchestra începu să cânte şi în timp ce „sprinten dansam”, vărul meu mă privea cu prefăcută admiraţie. Contradansul are o figură caraghioasă numită, cred, *La Pastourelle*[106]. Apuci cu fiecare mână câte o mână a doamnelor aflate de-o parte şi de alta a ta şi vânturi apoi braţele încoace şi-ncolo, întocmai ca englezul din poveste care oferea spre vânzare două neveste la bâlciul din *Smithfield*[107]; iar celălalt dansator se dă înapoi, înaintează, întinzând şi retrăgând braţele, ca un cumpărător sfielnic.

Am trăit o viaţă de groază şi luptă
Şi-acum mor din pricina trădării...[108]

În timp ce Alain se da înapoi din faţa noastră, i-am zâmbit zeflemitor. Îndată ce dansul a luat sfârşit l-am văzut scuzându-se grăbit, părăsind-o pe doamna Frazer şi ducându-se la uşă ca sa se încredinţeze că oamenii săi erau la post.

M-am trântit pe un scaun alături de Flora, râzând.

— Anne, cine e pe scară? mă întrebă ea în şoaptă.

— Doi copoi din Bow Street.

Văzut-aţi vreodată o porumbiţă prinsă în plasă?

— Scara din dos! zise ea repede.

— Şi aceea trebuie să fie păzită. Totuşi să ne convingem.

Am traversat salonul în care se servea ceaiul şi, întâlnind un chelner, l-am tras deoparte:

— E cineva de pază la intrarea din dos? l-am întrebat.

— Nu ştiu, zise el.

— Pentru o guinee ai putea să afli?

Se duse şi se întoarse în mai puţin de un minut:

— Da, e un poliţist.

— E vorba de un gentleman „hăituit” pentru datorii, i-am explicat eu amintindu-mi barbarismul auzit cândva, pentru mine încă fără înţeles.

— Nu sunt iscoadă, replică el.

---

[106] Păstoriţa; a patra figură din contradansul francez. (n.t.)

[107] Piaţă în Londra, unde aveau loc turnirurile, bâlciul de Sf. Bartolomeu (23 august), execuţiile capitale şi mai târziu târgul de vite. (n.t.)

[108] Din acelaşi cântec al osânditului la spânzurătoare. (n.t.)

M-am întors şi cu destul dezgust am constatat că neomenosul Chevenix îmi şi ocupase scaunul.

— Am impresia că nu vă simţiţi bine, domnişoară Flora! i-am spus eu.

Biata copilă era într-adevăr palidă şi tremura.

— Domnule maior, uitaţi-vă, e pe punctul să leşine. Duceţi-o repede în salonul unde se serveşte ceai. Eu mă duc s-o aduc pe doamna Gilchrist. Trebuie transportată acasă.

— N-am nimic, îngăimă ea. O să-mi treacă. Te rog nu...

Se uită în sus la mine şi-mi înţelese gândul.

— Da, da, vreau să mă duc acasă.

Îl luă de braţ pe maior, iar eu am plecat repede spre camera unde se jucau cărţi. Din fericire, doamna Gilchrist tocmai terminase un rober şi era pe punctul să se ridice de la masa verde. Partenerul ei fusese domnul Robbie şi, când am zărit grămăjoara de arginţi din faţa ei, care-mi spunea că era câştigătoare, mi-am binecuvântat steaua pentru prima oară în seara aceea.

— Doamnă Gilchrist, i-am şoptit eu, domnişoarei Flora îi e rău... căldura din sală...

— Mie nu mi s-a părut că e cald. Aerisirea e foarte bună.

— Domnişoara doreşte să fie dusă acasă.

Îşi mai numără o dată banii cu mult calm şi-i băgă într-o pungă de catifea.

— Doisprezece şilingi şi şase peni, anunţă ea. Ai avut cărţi bune, domnule Robbie. Acum, musiu Viconte, să mergem şi să vedem ce-i de făcut.

Am condus-o la salonul pentru ceai şi domnul Robbie ne urma. Flora stătea întinsă pe o sofa, într-o stare de vizibilă extenuare, în timp ce maiorul se învârtea în jurul ei, cu o ceaşcă de ceai.

— L-am trimis pe Ronald după trăsură, zise el.

— Hm, făcu doamna Gilchrist, uitându-se ciudat la el. Ce să-i faci, ai ghinion. Nu ne rămâne debit să-mi dai mie ceaşca de ceai şi dumneata să ne aduci şalurile de la garderobă. Tichetele sunt la dumneata. Aşteaptă-ne în capul scării.

Îndată ce maiorul plecă, flegmatica doamnă mestecă ceaiul şi-l dădu pe gât, fără să-şi ia ochii de la nepoată. După ce goli ceaşca, se întoarse o clipă cu spatele la domnul Robbie şi am

observat pe faţa ei o strâmbătură. Oare să fi înghiţit strâmb ceaiul, cum spun copiii?

Nu. Cred... cred mai degrabă că doamna Gilchrist se străduise cât putuse să-mi facă cu ochiul şi să-mi arate că pricepuse şiretlicul, deşi niciodată n-am îndrăznit şi nici nu voi îndrăzni vreodată s-o întreb.

În aceeaşi clipă intră tânărul Ronald, care ne anunţă că trăsura era trasă la scară. M-am furişat spre uşă ca să fac o recunoaştere. În sala de bal era mare înghesuială. Dansul era în toi şi vărul meu ţopăia de mama focului în acel moment, cu spatele spre noi. Flora se sprijini pe Ronald şi grupul nostru ajunse, ocolind pe lângă perete, la uşa principală şi în vestibul, unde ne aştepta Chevenix cu braţele încărcate de haine.

— După ce plecăm, dumneata şi Ronald puteţi să vă întoarceţi şi să petreceţi, zise bătrâna doamnă adresându-se maiorului. Veţi găsi desigur o trăsură de piaţă să vă ducă acasă.

Ochii ei zăboviră o clipă pe cei doi copoi care se aţineau atenţi în spatele maiorului. Apoi, se întoarse spre mine:

— Noapte bună, domnule, şi vă rămân îndatorată pentru serviciile ce mi-aţi făcut. Sau staţi... fiţi amabil şi conduceţi-ne până la trăsură. Domnule maior, daţi-i acestui domn câteva din şalurile acelea.

Ochii mei nu îndrăzniră să-i arate recunoştinţa. Am coborât treptele, doamna Gilchrist în frunte, Flora sprijinită de fratele ei şi de domnul Robbie, maiorul şi cu mine în urmă. Când am pus piciorul pe prima treaptă, copoiul cu păr roşcat făcu un pas înainte. Cu toate că nu mi-am luat ochii de la desenul şalului Paisley[109] al doamnei Gilchrist, i-am zărit degetul atingându-mi braţul şi l-am simţit ca atingerea unui fier înroşit în foc. Celălalt copoi – cu vestă de barchet – îl trase de mânecă şi-i spuse ceva în şoaptă. Mă văzuseră că sunt cu capul descoperit şi fără pardesiu şi şi-au zis desigur că nu-i observasem şi că doar le conduceam pe doamne la trăsură şi aveam fireşte să mă întorc. M-au lăsat să trec.

Odată ajuns în strada plină de lume zgomotoasă, am trecut repede în cealaltă parte a trăsurii ferită de lumină. Ronald alergă în faţă la vizitiu (care era Robie, grădinarul) şi-i zise:

---

[109] Şal cu desene caracteristice, viu colorate, confecţionate în localitatea Paisley din Scoţia. (n.t.)

— Domnişoarei Flora i s-a făcut rău. Du-le acasă cât poţi de repede!

Apoi fugi sub tenda de la intrare.

— Uite, ţine o guinee ca să mâni şi mai repede! i-am strigat, eu din cealaltă parte a caprei şi, din întuneric şi ploaie, i-am întins moneda şi i-am pus-o în palma udă.

— Ce naiba înseamnă asta! zise el şi se aplecă să se uite.

Eu însă mă întorsesem şi eram din nou lângă scara trăsurii. Uşa fu închisă cu zgomot.

— Gata! se auzi un strigăt.

S-ar putea să mi se fi părut, dar odată cu strigătul am avut impresia că aud vocea lui Alain, înjurând de pe treptele Sălii Consistoriului. Îndată ce Robie a dat bice cailor, am deschis repede uşa de pe partea mea şi am căzut grămadă în poalele doamnei Gilchrist.

Flora dădu un ţipăt înăbuşit. M-am retras, m-am aşezat pe un teanc de pleduri de pe bancheta din faţa doamnelor, am tras de chinga uşii şi am închis-o.

Doamna Gilchrist nu scoase o vorbă.

Trebuia, fireşte, să-mi cer scuze. Roţile huruiau şi hurducăiau pe caldarâmul din Edinburg şi ferestrele zornăiau sub bătaia capricioaselor rafale de vânt. Am trecut pe lângă un felinar de stradă şi în firava-i lumină aruncată o clipă în trăsură prin geamul aburit, n-am putut să zăresc decât profilul ameninţător al ocrotitoarei mele; apoi iarăşi dispăru în beznă.

— Doamnă, o mică explicaţie... doar cât să liniştesc puţin indignarea dumneavoastră... justificată, vă rog...

Zdronc! Zdronc! Şi tot linişte mormântală în trăsură. Robie mâna bineînţeles cât putea de repede şi acum eram dincolo de rarele avanposturi de lumină de pe şoseaua care străbate districtul Lothians.

— Doamnă, cred că în mai puţin de cinci minute... dacă îmi îngăduiţi...

Am întins mâna în semn de stăruitoare rugăminte şi în întuneric am întâlnit mâna Florei. Degetele ni se încleştară înfiorate şi timp de câteva fericite secunde pulsaţiile noastre intonară la unison, în tăcerea apăsătoare: Te iubesc! Te iubesc!

— Musiu Saint-Ives! se auzi o voce hotărâtă şi Flora îşi retrase mâna. Nu mă dumiresc ce rost are treaba asta a dumitale... presupunând că are cât de cât un rost, ceea ce mă îndoiesc...

dar am impresia că v-am făcut un serviciu. Şi, mai precis, a doua oară.

— Doamnă, un serviciu pe care nu-l voi uita niciodată.

— Ei bine, am să risc, domnule. Dar fiţi amabil şi nu vă-ntreceţi cu gluma.

Se lăsă din nou tăcere şi am mai gonit o milă şi jumătate, poate două, când doamna Gilchrist coborî cu zgomot fereastra uşii şi scoase capul cu boneta-i rotundă în bezna nopţii.

— Robie!

Robie opri.

— Domnul vrea să coboare, zise ea.

Era doar o măsură de prudenţă, pentru că ne apropiam de Swanston. M-am ridicat.

— Doamnă Gilchrist, sunteţi o femeie tare cumsecade şi, cred, cea mai inteligentă din câte am cunoscut.

— Hm! făcu ea.

Înainte de a păşi afară m-am întors să strâng încă odată mâna Florei şi piciorul mi s-a prins de ceva pe care l-am tras cu mine în drum. M-am oprit să-l ridic şi am auzit uşa trântită cu zgomot.

— Doamnă... şalul dumneavoastră!

Dar trăsura pornise. Roţile mă împroşcară şi m-am trezit singur pe respingătoarea şosea.

În vreme ce încă urmăream luminile roşii ale trăsurii care aproape nu se mai vedeau, am auzit un alt huruit de roţi şi am zărit în depărtare două perechi de lumini galbene, apropiindu-se dinspre Edinburg. Abia am avut timp să fac un salt în lături şi să sar peste împrejmuirea unui imaş mocirlit de ploaie. Am rămas acolo ghemuit, cu apa până la glezne şi prin ploaia piezişă trecură pe lângă mine ca nişte năluci două trăsuri de piaţă, mânate nebuneşte de vizitiii lor.

Capitolul XXXII
ÎNTÂMPLĂRILE DIN DIMINEAŢA DE VINERI: TĂIEREA NODULUI GORDIAN

Am scos ceasornicul din buzunar. O palidă rază de lună, strecurată prin nori, licări pe cadran. Era unu şi paisprezece minute! „Trecut de ora unu, şi o dimineaţă mohorâtă cu ceaţă”. Mi-am amintit glasul de taur al paznicului din noaptea evadării noastre din Castel, chiar modulaţiile acelui glas, şi acest ecou al aducerii-aminte păru că marca iarăşi ora de încheiere a unei zile hotărâtoare. Într-adevăr, din acea noapte limbile ceasornicului se rotiseră de jur împrejur de nenumărate ori şi acum erau iarăşi la vechiul punct de plecare. Văzusem revărsatul zorilor şi lumina zilei, gustasem din fericirea de a fi respectat de semeni şi acum mă găseam din nou în bezna stigiană, din nou în umbra acelui infernal Castel, tot urmărit de lege – poate cu mai puţine şanse ca oricând de a scăpa – şi jucăria stihiilor, fără alt acoperământ deasupra capului decât un şal Paisley cu desen ţipător. Am reflectat că în tot acest timp călătorisem mult şi înfruntasem nenumărate primejdii, doar ca să schimb un costum gălbui, culoarea muştarului, cu un şal Paisley şi cu nişte haine de bal care nu se potriveau nici cu şalul nici cu clima din Pentlands. Voioşia de la bal, curajul de a lupta, ultimul fior transmis de mâna Florei se stinseseră în mine. În păienjenişul tot mai des al ceţii dinspre mare, mă simţeam ca o veveriţă într-o cuşcă învârtitoare. Groaznică oră! Mai bine zis, şapte groaznice ore, deoarece Flora nu avea să sosească înainte de ora opt şi atunci dacă izbutea să se strecoare prin îndoitul cordon al iscoadelor.

M-am întrebat ce să fac până atunci. Să mă întorc în oraş, nici nu putea fi vorba. Nu cunoşteam în preajmă alt adăpost decât „Popasul vânătorilor” al lui Alexander Hendry. Presupunând însă că voi nimeri acolo (deşi pe ceaţa aceea şansele erau împotriva mea), va accepta oare Alexander Hendry, trezit din somn, să dea ospitalitate unui călător fără alt bagaj decât un şal Paisley? Putea să creadă că-l furasem.

Până la urmă am petrecut restul orelor de întuneric pe coasta mustind de apă a dâmbului. Grozav de bună fusese doamna Gilchrist! Înfăşurat în şalul acestei doamne spartane, ghemuit pe un bolovan – în timp ce ploaia îmi cădea pe capul descoperit, se scurgea de-a lungul nasului, îmi pătrundea în pantofi şi mi se

prelingea picătură cu picătură pe şira spinării – am simţit pumnalul sfârtecător al remuşcării, l-am împlântat mai adânc şi mi-am încleştat dinţii ca şi cum aş fi vrut să muşc din mine. La un moment dat, am ridicat braţul spre cer şi i-am cerut socoteală. Parcă aş fi tras de sfoara unui duş. Cerul răspunse nechibzuitului cu un potop de nemeritate lacrimi de ploaie; şi nechibzuitul nu se mişcă din băltoaca lor şi-şi recunoscu nechibzuinţa. Totuşi cerul se milostivise. Şi-l ascunsese vederii altora pe acel bufon al umilinţei. Mai mult n-am să vă spun!

Vuietul vântului prin văgăuni şi şopotul apelor care şiroiau pe coasta dealului umpleau liniştea nopţii. Drumul cel mare se afla cam la cincizeci de iarzi mai jos de bolovanul pe care stăteam. Curând după ora două (pe cât mi-am dat seama), dinspre Swanston se iviră lumini de felinare care se apropiau şi pe lângă mine trecură două trăsuri de piaţă spre pâcla opalescentă care învăluia luminile din Edinburg. Când au ajuns în dreptul meu, am auzit pe unul din birjari înjurând şi am înţeles că galantonul meu văr nu binevoise să înfrunte vremea rea şi de la Sala Consistoriului plecase direct la hotelul Dumbreck, lăsând urmărirea pe seama simbriaşilor săi.

După aceea, nu vă îndoiţi desigur, am dormit iepureşte, tresărind mereu. Am urmărit luna coborând cu haloul ei de ceaţă şi parcă am văzut faţa purpurie şi degetul dojenitor al domnului Romaine. Şi m-am pomenit explicând, lui şi domnului Robbie, că propunerea pe care ambii mi-o făcuseră, să-mi ipotechez moştenirea, să încalec pe-o mătură zburătoare şi să-mi pierd urma, nu se potrivea cu felul de a privi lucrurile de pe stânca şi din fortăreaţa Edinburg şi de care nu mă puteam despărţi, aşa cum nu poţi scăpa de un lanţ la picioare. M-am văzut apoi gonind cu Rowley în caleaşca rubinie, printr-un stol de „sticleţi” şi m-am trezit de-a binelea în ciripitul aievea al păsărelelor şi în lumina albă a zorilor mijind deasupra dealurilor.

Adevărul e că ajunsesem foarte aproape de sfârşitul puterii mele de îndurare. Din pricina frigului şi a ploii, la care se adăugase descurajarea din acele clipe, nu-mi mai dădeam seama ce se petrecea cu mine; nu mai ştiam dacă ce mă rodea era regretul nechibzuinţei sau pur şi simplu foamea. Înţepenit, vlăguit, necăjit şi descumpănit, am părăsit bolovanul de penitenţă şi am coborât, abia ţinându-mă pe picioare, până în drum. Am aruncat o privire în sus şi-n jos să văd dacă nu se

arătau niscaiva copoi sau urme ale lor şi cam la două bătăi de puşcă am zărit o piatră de hotar, cu o placardă albă pe ea, împroşcată cu noroi. Groaznic gând! Oare să anunţe preţul pus pe capul lui Champdivers? Cel puţin, mi-am zis, să văd cum e descris. Dar ce mă atrăgea într-acolo era vraja spaimei. Crezusem că, după cele îndurate în cursul nopţii, şira spinării mele s-a deprins cu ceea ce se numeşte „fiori reci”.

Abia când m-am apropiat mi-am dat seama de eroare. Pe placardă scria:

EXTRAORDINARA ASCENSIUNE AERIANĂ!!!
în uriaşul balon
„LUNARDI”
Profesorul (diplomat) BYFIELD,
cunoscut în întreaga lume
Promotor al aerostaticei şi al aeronauticei,
are onoarea să aducă la cunoştinţa nobilimii
şi a cărturarilor,
din Edinburg şi din împrejurimi...

Şocul, contactul brusc cu sublima lume a lui Byfield, m-a luat pe neaşteptate. Am ridicat mâinile, am izbucnit într-un hohot de râs drăcesc şi am sfârşit în lacrimi. Râsul şi plânsul, laolaltă, îmi scuturau trupul flămânzit ca pe-o frunză. Am luat-o razna peste câmp, când într-o parte când în cealaltă, cuprins de o veselie pe cât de nestăpânită pe atât de prostească. La un moment dat m-am oprit din pricina unui spasm muscular şi am rămas uimit auzindu-mi propriul glas. Vă veţi întreba dacă nu cumva orbecăiam în căutarea locului de întâlnire cu Flora. De fapt, nu se putea să nu-l găsesc: adâncitura coamei ce se vedea vag prin ceaţă, şirul de pini din vârf care spre vest se îngusta în forma unei aripioare dorsale de peşte. Îmi îndreptasem deseori ochii într-acolo, din cealaltă parte a locului; o parcursesem cu privirea de la un capăt la celălalt în ziua când Flora a stat alături de mine pe turnul fortăreţei şi mi-a arătat cu degetul fumul de la conacul Swanston. Numai că din partea asta coada peştelui (aşa zicând) prezenta o crestătură; şi prin această crestătură trecea cărarea spre vechea carieră de piatră.

Am ajuns acolo cu puţin înainte de ora opt. Cariera era pe partea stângă a cărării, care ducea mai departe şi ieşea pe

coasta de nord a dealului. Pe acea coastă nu era necesar să mă arăt. Am măsurat pe cărare cam cincizeci de iarzi şi m-am plimbat încoace şi încolo, numărând într-o doară paşii; dacă m-aş fi oprit un minut, frigul m-ar fi pătruns până la oase. O dată sau de două ori am coborât în carieră şi am privit vinele pietrei dăltuite; apoi m-am întors la paşii mei de veghe. Opt şi zece minute! Ce prostie! Să-mi închipui că ar putea înşela atâtea iscoade! Şi foamea al naibii mă mai chinuia...

Un rostogolit de piatră, zgomot de paşi uşori pe cărare şi inima mi-a tresărit. Ea era! Venea şi pământul iarăşi se acoperi cu flori, ca sub picioarele zeiţei al cărei nume îl purta. Cert e că din clipa sosirii ei vremea începu să se îndrepte.

— Flora!

— Sărmanul meu Anne!

— Şalul mi-a fost de mare folos.

— Eşti mort de foame.

— Din păcate, asta-i destul de adevărat.

— Ştiam eu. Uite, dragul meu.

De sub şalul cenuşiu din ţesătură groasă, care-i acoperea capul şi umerii, scoase un coşuleţ şi mi-l întinse.

— Plăcintele trebuie să fie calde. Din cuptor le-am pus direct în şervet, zise ea.

Şi am pornit amândoi, ea înainte, spre cariera de piatră.

I-am lăudat spiritul de prevedere. În acea vreme încă nu aflasem că primul gând al femeii, când bărbatul îndrăgit are necazuri, e să-i dea de mâncare. Am desfăcut şervetul pe o piatră mare din carieră şi am început ospăţul: plăcinte, turte din făină de ovăz, ouă răscoapte, o sticlă cu lapte şi o butelcuţă cu *usquebaugh*[110]. Masa am pregătit-o împreună. Era primul nostru act casnic; primul mic dejun al lunii noastre de miere, cum l-am numit eu ca s-o tachinez.

— Oricât de flămând aş fi, mor de foame cu mâncarea dinainte dacă n-o împărţi cu mine, i-am spus eu. Deocamdată nu ştiu dacă doamna doreşte zahăr...

Ne-am aplecat peste piatră, unul către celălalt, şi feţele noastre s-au atins. Obrazul ei rece, ud de ploaie, mica buclă jilavă şi acel sărut, multă vreme aveau să-mi dăinuie în amintire şi încă mai dăinuie.

---

[110] În scoţiana din nordul şi nord-vestul Scoţiei: „apa vieţii”, un fel de whisky.

— Mă întreb însă cum ai putut să scapi de ei?

Puse jos turta de ovăz din care se prefăcuse că muşcă.

— Janet... fata noastră care mulge vacile... mi-a împrumutat halatul şi şalul ei, şi pantofii ăştia. La ora şase se duce la muls şi i-am luat locul. M-a ajutat ceaţa. Sunt tare nesuferiţi.

— Sunt într-adevăr. Chevenix...

— Vreau să spun, pantofii ăştia. Mă gândesc şi la sărmanele vaci.

— Pentru instinctul animalelor... am zis ridicând paharul. Să sperăm că vor găsi o cale să distragă atenţia celor doi detectivi plătiţi şi a celorlalţi doi benevoli.

— Mă bizui mai mult pe mătuşa mea, zise Flora, cu unul din acele zâmbete fugare adorabile. Dar Anne, să nu pierdem vremea. Sunt atât de mulţi împotriva ta şi atât de aproape. O, nu glumi!

— Acum vorbeşti ca domnul Romaine.

— De dragul meu, iubitule! zise ea, împreunându-şi mâinile ca pentru rugă.

I le-am prins peste masă şi desfăcându-le i-am sărutat palmele.

— Iubita mea, înainte să se însenineze...

— Se înseninează, mă întrerupse ea.

— Să mai aşteptăm puţin. Înainte să se însenineze, trebuie să fiu dincolo de vale şi să apuc pe drumul ocolit al păstorilor. Spune-mi cum pot să ajung acolo.

Îşi retrase o mână, o introduse în decolteul corsajului şi scoase teancul meu de bancnote.

— Dumnezeule! am exclamat. Uitasem de bani!

— Pe tine, cred, nimic nu te învaţă minte, zise ea oftând.

Cususe banii într-un săculeţ de mătase impermeabilă. Când l-am luat, cald cum îl ţinuse la sânul ei tânăr, l-am întors pe cealaltă parte şi am văzut, brodat cu fir roşu, un singur cuvânt „Anne”, sub „Leul ridicat în două labe”, emblema Scoţiei, o copie a sărmanei jucării sculptate de mine. Cât de mult mi se părea că trecuse de atunci!

— Originalul îl port cu mine, zise ea cu glas scăzut.

Am îndesat săculeţul în buzunarul de la piept, i-am prins încă o dată amândouă mâinile şi am îngenuncheat pe piatră înaintea ei.

— Flora... îngerul meu! Mireasa inimii mele!

— Ssst! făcu ea, ferindu-se înapoi.

Din susul cărării se auziră venind paşi grei. Abia am avut timp să-mi arunc pe cap şalul doamnei Gilchrist şi să-mi reiau locul, când pe lângă gura carierii trecură grăbite două ţărănci durdulii. Ne-au văzut, fără îndoială; într-adevăr, s-au uitat atent la noi, au mormăit ceva în timp ce treceau pe lângă noi şi şi-au văzut de drum. Ne-am privit întrebător.

— Şi-au închipuit că suntem la un picnic, i-am şoptit eu.

— Ce mă miră e că nu s-au arătat surprinse, zise Flora. Înfăţişarea ta...

— Privit pieziş cu şalul ăsta şi cu picioarele ascunse după piatră, puteam să fiu luat drept o bătrâioară la picnic.

— Nu prea e ora şi mai ales vremea pentru picnic, răspunse grijulia mea fetiţă.

N-am apucat să-i răspund şi se auziră alţi paşi. De astă dată drumeţul era un bătrân cu înfăţişare de fermier în tartan ciobănesc şi cu bonetă scoţiană stropită de burniţă. Se opri în faţa noastră şi clătină din cap, sprijinindu-se în toiag ca un om bolnav de reumatism.

— Urâtă dimineaţă, zise el. Socot că-ţi fi din Leadburn?

— Nu. Din Peebles, i-am spus eu grăbindu-mă să-mi strâng şalul în jurul afurisitelor mele de haine.

— Peebles! reflectă el. Nu m-am încumetat niciodată să merg până la Peebles. M-a bătut gândul să mă duc, dar n-am fost sigur dacă, ajuns acolo, o să-mi placă. Ştiţi ce? V-aş zice să nu zăboviţi cu mâncarea, mai bine strângeţi şi lăsaţi distracţia pe altă dată. Îmi pare că şi eu am întârziat.

Plecă mai departe. Ce-o fi vrut să spună!? Ascultam zgomotul paşilor îndepărtându-se. Înainte însă de a se stinge, am sărit în picioare şi am prins-o pe Flora de mână:

— Ascultă! Parcă-s trâmbiţele cerului; ce înseamnă asta?

— Aduce cu *Farmecul vânătorii scoţiene*, în varianta lui Gow, executată de fanfară.

Ah, zei invidioşi! Oare să fi pus la cale Olimpul, în batjocură, să ne facem jurămintele de despărţire în acordurile *Farmecului vânătorii scoţiene*, cu un semiton mai jos, în varianta lui Gow executată în auzul tuturor?

Câteva secunde (cum spune un bard briton târziu), „ne-am uitat unul la altul cu nestăpânită îndoială, tăcuţi” [111]. Apoi Flora porni repede pe cărare şi se uită de-a lungul ei şi la vale!

— Anne, trebuie să fugim! Vin şi alţii încoace!

Am lăsat rămăşiţele împrăştiate ale micului prânz şi, ţinându-ne de mână, am luat-o la fugă pe cărare înspre nord. Nu departe, la o cotitură, cărarea ne-a scos, printr-o tăietură, pe coasta despădurită a dealului şi ne-am oprit gâfâind.

Drept sub noi se deschidea o pajişte înverzită unde se strânseseră vreo două, trei sute de oameni. Şi deasupra acestei mulţimi, adunată ciotcă asemeni unui roi de albine, se înălţau nu numai deprimantele acorduri al *Farmecului vânătorii scoţiene*, dar şi o momâie de mărimea şi forma uriaşului care ieşise din sticla pescarului, descris în ingenioasa *O mie şi una de nopţi* a lui *Galland*[112]. Era balonul lui Byfield, uriaşul „Lunardi” în curs de umflare.

— Ei, fir-ar al dracului Byfield! mi-a scăpat mie în grabă.

— Cine e Byfield?

— Un aeronaut morocănos, draga mea, care, cum vezi, e proprietarul acelui balon cu dungi roşu-închis şi albastru-deschis şi pe care l-a pus, împreună cu fanfara aia, taman în drumul pe unde trebuia să fug eu. Omul acesta mă urmăreşte ca o ursită.

Dar imediat m-am oprit.

— Şi, în definitiv, de ce nu? am exclamat.

În clipa următoare m-am întors, pentru că Flora scosese un scurt ţipăt de surprindere. În spatele nostru, la gura, tăieturii, stăteau maiorul Chevenix şi Ronald.

Ronald se apropie de noi şi, fără să răspundă salutului meu, o prinse de mână pe Flora:

— Ai să vii numaidecât acasă.

Am pus mâna pe umărul lui.

— Asta, în niciun caz, pentru că... după câte s-ar părea... în cel mult zece minute vom asista la momentul culminant al spectacolului.

Se întoarse spre mine înfierbântat.

---

[111] Din sonetul lui John Keats (1795–1821), *Citind prima oară Homer-ul lui Chapman*. (n.t.)

[112] Galland, Antoine (1646–1715), orientalist francez, traducătorul povestirilor din *O mie şi una de nopţi*. (n.t.)

— Pentru dumnezeu, Saint-Ives, nu căuta ceartă cu lumânarea acum, mai ales acum! N-ai compromis-o îndeajuns pe soră-mea, omule?

— Dacă la sfatul unui oarecare maior de infanterie ai pus sub supraveghere pe sora dumitale, cred că din bunăcuviinţă ai putea să păstrezi cuvântul „compromis” pentru împrejurări mai puţin publice. Afară de asta, cred că i se poate îngădui surorii dumitale să se arate indignată de purtarea unor adversari atât de puţin simţitori la sentimentele ei.

— Maiorul Chevenix e un prieten al familiei, zise tânărul, dar imediat roşi.

— Al familiei? am repetat eu. Oare, rogu-te, mătuşa dumitale i-a cerut ajutorul? Nu, stimate Ronald, nu. La asta nu-mi poţi răspunde. Şi pentru că nu te dai înlături să mă jigneşti în faţa surorii dumitale, te somez, domnule, să-ţi retragi cuvintele.

— Dă-mi voie, interveni maiorul, făcând un pas înainte. Ronald are dreptate, nu e aici locul să vă certaţi, mai ales că, aşa cum ai spus şi dumneata, momentul culminant nu e departe. Ofiţerul de poliţie cu oamenii lui au împresurat dealul. I-am văzut adineauri urcând pe coastă şi pot să-ţi mai spun că jos, în drum, s-a oprit trăsura vărului dumitale. Într-adevăr, am urmărit-o pe domnişoara Gilchrist când a urcat dealul şi, dându-ne seama că ţinta ei ar putea fi cariera de piatră, ne-am înţeles între noi să urcăm coasta pe partea asta. Priveşte într-acolo! zise el arătând cu mâna.

M-am uitat în susul coastei. În acest moment, pe coama dealului, la vreo cinci sute de iarzi în stânga, apărea un ins îmbrăcat în gri. Foarte aproape în urma lui venea amicul meu cu jiletcă de barchet. Amândoi coborau, pitindu-se, spre noi.

— Domnilor, s-ar părea că trebuie să vă mulţumesc. Stratagema voastră a fost în orice caz bine intenţionată.

— Doamnei Gilchrist trebuie să-i mulţumeşti, zise rece maiorul.

Ronald strigă îngrijorat:

— Grăbeşte-te Saint-Ives! Întoarce-te repede pe cărarea carierei de piatră. Îţi dau cuvântul că nu te vom împiedica.

— Îţi mulţumesc, prietene, am altă idee. Flora, i-am zis eu luând-o de mână, aici ne despărţim. Următoarele cinci minute sunt hotărâtoare. Fii curajoasă, scumpa mea şi gândurile tale să mă însoţească până mă întorc.

— Oriunde vei merge, mă voi gândi la tine. Orice s-ar întâmpla, te voi iubi. Du-te şi Dumnezeu să te aibă în pază, Anne!

Se întoarse spre maior roşie şi oarecum stânjenită, dar cu un superb aer de sfidare.

— Repede! strigară în acelaşi timp şi ea şi fratele ei.

I-am sărutat mâna şi am luat-o la fugă în josul dealului.

Am auzit un strigăt în spatele meu. M-am uitat înapoi şi am văzut că urmăritorii mei – acum trei, cu rotofeiul meu văr drept hăitaş – îşi schimbaseră direcţia în momentul când am sărit peste un pârâiaş şi m-am îndreptat spre ţarcul plin de lume. La poarta unde se plătea intrarea, un grăsan adormit, puhav ca o saltea de puf, moţăia pe un scaun cu trei picioare, lângă o masă de scândură, cu un găvan în care erau monede de şase peni, în faţa lui. Am dat buzna peste el, cu o monedă de o coroană în mână.

— N-am cum să vă dau restul, zise el, trezindu-se şi bâjbâind într-un carnet de bilete roz.

— Nu-i nevoie, am răspuns eu; i-am smuls biletul şi am intrat repede pe poartă.

Înainte de a mă amesteca în mulţime, m-am mai uitat o dată înapoi. În frunte era acum copoiul cu jiletcă de barchet, care ajunsese la pârâu: în spatele lui, la câţiva iarzi, venea copoiul cu păr roşcat; şi mult mai în urmă, pe panta mai puţin abruptă dinspre răsărit, cobora vărul meu gâfâind (îmi imaginam cu plăcere cât de greu). Portarul stătea aplecat peste bariera de la intrarea în ţarc şi încă mă urmărea cu privirea, uimit. Fără îndoială, văzându-mă cu capul descoperit şi în haine de bal, mă luase drept un chefliu rătăcit care petrecuse toată noaptea şi acum, la ziuă, făcea pe măscăriciul.

Asta mi-a dat o idee. Trebuia să ajung în mijlocul mulţimii şi mulţimea e totdeauna îngăduitoare cu un om beat. M-am silit să fac o impresie cât mai convingătoare de beţiv vesel. Mergând pe două cărări, sughiţând, înghiontind, scuzându-mă în dreapta şi-n stânga cu cuvinte fără şir, mi-am croit drum printre spectatori; şi ei îmi făcură loc cu cea mai mare bunăvoinţă.

Am credinţa că am izbutit să revărs peste această mulţime valuri de veselie şi hohote de râs. Lumea simţea nevoia unui divertisment. Oamenii morocănoşi, mai puţin entuziaşti, nu se duc niciodată la un spectacol public. Ploaia încetase şi apăruse

soarele, dar cei cu umbrele nu se lăsau înduplecaţi să le închidă şi le ţineau ridicate, cu un aer neîncrezător care sfida semnele de bunăvoinţă ale naturii şi spasmodicele îndemnuri ale celei mai proaste fanfare din Edinburg.

— O să fie curând plin, Jock?

— O să fie.

— Peste un minut o să pornească?

— N-ar fi de mirare.

— E a şasea oară că-l vedem?

— Cam aşa.

Am reflectat că, de-ar fi venit să-l îngroape pe Byfield, nu să-l glorifice, aceşti oameni ar fi manifestat un interes mai viu.

Însuşi Byfield, aplecat peste nacela de sub baldachinul roşu-închis şi albastru-deschis, acum uşor legănat de vânt, conducea operaţiile de umflare cu o mină întunecată. Poate că-şi făcea socoteala încasărilor. În timp ce mă înghesuiam să ajung în faţă, ajutoarele lui scoteau furtunul prin care fusese introdus hidrogenul şi „Lunardi” trăgea uşor de frânghiile de ancorare. Cineva m-a împins în glumă şi am ajuns clătinându-mă în spaţiul liber de sub balon. Aici am auzit un glas strigându-mă şi m-am întors.

— Dulcie, asta înseamnă într-adevăr prietenie! Părtaş de petrecere şi stâlp al bătrâneţelor mele, cum o mai duci cu sănătatea?

Era năzdrăvanul Dalmahoy. Stătea agăţat şi totodată proptit de una din cele douăsprezece funii care priponeau nacela de pământ şi stângăcia cu care făcea această treabă îi da un aer de om beat atât de natural, atât de desăvârşit, încât gândindu-mă la modestele tertipuri cu care mă strecurasem prin mulţime, s-ar fi cuvenit să roşesc.

— Iartă-mă că nu-i dau drumul, zise el. De fapt, noi l-am ţinut pe loc toată noaptea. Byfield ne părăseşte... ca să ispăşească în împărăţia necălcată de piciorul omului:

Încrengătura înaripatelor cu penele lor văzduhul despică,
Nu tot astfel scrumbia şi cu atât mai puţin ursul.[113]

[113] Citat din *Pelerinajul Omului*, de John Hookham Frere, om de litere şi publicist englez (1769–1846). (n.t.)

— Dar Byfield o face... o face în uriaşul său *Nebunardi*. O mişcare cu acest cuţit... dacă bineînţeles nu nimeresc propria-mi mână... şi frânghia e retezată, iar prietenul nostru comun pleacă spre empireu. Se va întoarce... o, nicio grijă... se va întoarce!... şi va lua iarăşi de la capăt treaba asta afurisită. E legea gravitaţiei, cum spune Byfield!

Dalmahoy încheie cu o imitaţie din gură a goarnei poştalionului; şi, privind în sus, am văzut capul şi umerii lui Byfield, aplecaţi peste balustrada nacelei.

Din felul cum eram îmbrăcat şi mă manifestam trase concluzia firească.

— Ah, Dulcie, se văită el, pleacă... du-te de-aici! Nu-mi ajunge un nebun sadea? Voi, fraţilor, îmi luaţi în bătaie de joc spectacolul!

— Byfield! am strigat repede, nu sunt beat. Întinde-mi repede o scară! O sută de guinee, dacă mă iei cu tine!

Înapoia mea la nici zece iarzi, am văzut în mijlocul mulţimii capul roşcat al copoiului în haine cenuşii.

— Asta dovedeşte că eşti beat. Pleacă sau cel puţin stai liniştit. Vreau să ţin o cuvântare. Îşi drese glasul.

— Doamnelor şi domnilor...

I-am arătat teancul de bancnote.

— Uite banii... te implor, omule! Poliţia e în urma mea, în mulţime!

— ...spectacolul pe care l-aţi onorat cu luminatul dumneavoastră sprijin... (către mine)... ţi-am spus că nu pot.

Aruncă o privire înapoia lui, în nacelă.

— ...luminatul dumneavoastră sprijin nu are nevoie de prea multe cuvinte de introducere şi laudă.

— Bravo! Bravo! strigă Dalmahoy.

— Prezenţa dumneavoastră dovedeşte sincerul interes pe care-l purtaţi...

Am desfăcut bancnotele sub ochii lui. Se uită cu coada ochiului, dar continuă şi mai hotărât:

— Spectacolul unui călător solitar...

— Două sute! am strigat tare.

— Spectacolul a două sute de călători solitari... s-a zămislit în mintea unui Montgolfier[114] şi a unui Charles[115]... (către mine)... O, încetează odată! Nu sunt orator public! Ce dracu...

---

[114] Fraţii Mongolfier, inventatorii aerostatelor. (n.t.)

În mulţime se iscă o forfotă.

— Scoateţi-l de-acolo pe beţivul ăla! strigă o voce.

În acelaşi timp am auzit vocea vărului meu strigând cât îl ţinea gura să i se facă loc să treacă. I-am zărit cu coada ochiului faţa congestionată şi asudată, în momentul când trecea furios pe lângă butoiaşele aparatului de hidrogen; şi în aceeaşi clipă Byfield desfăcu o scară de frânghie, o fixă şi m-am căţărat ca o pisică.

— Tăieţi funiile! i-am spus eu.

— Prindeţi-l! urlă vărul meu. Opriţi balonul! E Champdivers, ucigaşul!

— Tăieţi funiile! strigă tare Byfield; şi spre marea mea uşurare l-am văzut pe Dalmahoy tăindu-le cum nu mă aşteptam de repede.

O mână m-a prins de călcâi şi m-am desprins cu greu lovind cu piciorul. Mulţimea urla furioasă. Am simţit că lovitura mea nimerise în dinţii cuiva; şi, în timp ce mulţimea dădea navala şi balonul îşi lua zborul, am încălecat peste balustradă şi am sărit în nacelă.

Mi-am recăpătat imediat calmul şi m-am aplecat în afară. Îmi sta pe buze să-i strig lui Alain un adio elegant, dar văzând sutele de capete întoarse în sus şi feţele lor mânioase, am tăcut. Ei reprezentau adevărata primejdie pentru mine. Furia lor sălbatică pe neaşteptate dezlănţuită şi nesatisfăcută. O citeam clar în privirile lor şi mi se făcu lehamite. De altfel, Alain nu m-ar fi auzit. Lovitura mea de picior îl trântise peste el pe copoiul cu jiletcă de barchet şi acum, sub trupul greu al simbriaşului său, zăcea cu faţa la pământ, cu nasul îngropat în mocirlă, cu mâinile înainte aidoma unui înotător.

---

[115] Charles, Jacques Alexandre, fizician francez, primul care a folosit hidrogenul pentru aerostate (1746–1823). (n.t.)

Capitolul XXXIII
AERONAUŢII NEÎNDEMÂNATICI

Toate astea le-am văzut dintr-o aruncătură de ochi, să zic în trei secunde sau mai puţin. Hărmălaia de sub noi se pierdu în depărtare până ce nu se mai auzi decât un slab murmur confuz. Deodată din acea rumoare izbucni un ţipăt de femeie; un ţipăt puternic, înspăimântător, urmat de tăcere. Apoi, ca o haită de câini stârnită, mulţimea reluă strigătul, multiplicându-i nota de spaimă.

— Hei! Ce dracu se întâmplă? mă întrebă Byfield şi se duse repede spre balustrada nacelei. Dumnezeule, e Dalmahoy! exclamă el.

Zănaticul acela se bălăbănea între cer şi pământ, sub noi, atârnat de capătul unei funii. Tăiase priponul balonului înaintea celorlalţi; şi, deoarece îl retezase sub locul de unde îl apucase, ba mai mult, avusese nefericita idee să înfăşoare de două ori în jurul încheieturii, rămăsese prins în funie după ce fuseseră tăiate celelalte pripoane. Cum era de aşteptat, când balonul se desprinsese de pământ îl ridicase şi pe el, iar instinctul lui întunecat de alcool făcuse restul. Acum, prins cu ambele mâini de funie, plutea în văzduh ca un miel răpit de vultur din mijlocul turmei. Aşa am judecat însă mai târziu.

— Ancora! strigă speriat Byfield.

Funia de care atârna Dalmahoy era fixată de fundul nacelei şi nu puteam s-o prindem cu mâna. Ne-am chinuit să dezlegăm repede ancora şi i-am strigat amândoi:

— Pentru dumnezeu, ţine-te bine! Prinde ancora când vine spre tine! Dacă pici, îţi frângi gâtul!

În cursul unui balans i-am zărit faţa palidă, desfigurată de groază sub fundul nacelei.

Am coborât ancora şi i-am imprimat o mişcare de balans.

Dalmahoy a pendulat pe lângă ancoră, a prins-o cu o mână şi a scăpat-o. Când ancora a trecut din nou pe lângă el, iarăşi a scăpat-o. La a treia încercare se lovi de ea, aruncă un braţ peste o gheară a ancorei, apoi un picior şi imediat l-am tras repede înăuntru. Era palid, dar tot vorbăreţ.

— Vă cer iertare, prieteni. Afurisită treabă, dar am fost şi tare neîndemânatic. Îţi mulţumesc, dragă Byfield. Te rog, un nevinovat întăritor... doar două degete.

Apucă sticla şi o ridică, dar deodată se opri cu gura căscată şi mâna în aer.

— Leşină, am strigat eu. Încordarea...

— Încordare pe dracu, Dulcie! Ce-i aia? zise el privind peste umărul meu.

În aceeaşi clipă am auzit o voce – nu a aeronautului – vorbind în spatele meu ca din nori:

— Vă iau martor, domnule Byfield...

Acum, vă rog să judecaţi şi dumneavoastră. În ultimele şase zile trăisem în condiţii de necontenită alarmă. Nu-i de mirare şi, sper, ruşinos, că în această nouă încercare a nervilor mei atât de încordaţi, am tresărit şi am început să tremur ca acul din cutia busolei.

Pe podeaua nacelei, la picioarele mele se afla o grămadă de pleduri şi haine, din care îşi făcură treptat apariţia mai întâi o mână, care ţinea strâns o căciulă ruginie de castor, apoi o faţă omenească cu ochelari, oarecum revoltată, şi la sfârşit ce mai rămăsese dintr-un omuleţ în haine negre ponosite. Se ridică în genunchi, cu vârfurile degetelor sprijinite pe podea şi se uită pe deasupra ochelarilor la aeronaut, cu un aer de reproş.

— Vă iau martor, domnule Byfield!

Byfield îşi şterse fruntea asudată.

— Stimate domn, bâigui el, greşeşti... nu-i vina mea... vă explic îndată. Apoi, ca să schimbe vorba:

— Daţi-mi voie să fac prezentările. Domnul Dalmahoy, domnul...

— Numele meu e Sheepahanks, zise apăsat omuleţul. Scuzaţi-mă, dar...

Dalmahoy îl întrerupse cu un şuierat glumeţ:

— I-auziţi! I-auziţi! Tăcere! „Numele său e Sheepshanks[116]. Prin munţii Grampian îşi păştea tată-său turmele... o mie de oi”[117]... şi nu mă îndoiesc că aveau numărul corespunzător de picioare. Să te scuz, Sheepshanks? *Stimate* domn! La altitudinea asta un singur picior era mai mult decât ne puteam aştepta; pluralul sporeşte cuvenitele scuze.

---

[116] În româneşte: Picioare-de-oaie (n.t.)

[117] Citat din tragedia *Douglas* de dramaturgul scoţian John Home (1722–1808), bazată pe o veche baladă scoţiană. În textul original Home foloseşte numele de *Norval*. (n.t.)

Dalmahoy se opri din alocuţiunea sa euforică, se prinse de o frânghie şi făcu o plecăciune.

— Iar numele meu, domnule, i-am spus lui Sheepshanks – când acesta, privind nedumerit în jur, dădu ochii cu mine – e Anne de Kéroual de Saint-Ives, la dispoziţia dumitale. Nu-mi dau câtuşi de puţin seama cum şi de ce vă aflaţi aici, dar am impresia că sunteţi o revelaţie. În ceea ce mă priveşte, am continuat eu – amintindu-mi abia acum restul strofei pe care în zadar mă străduisem s-o recit în salonaşul doamnei McRankine – vă recomand versurile inegalabilului roman Flaccus[118]:

Virtus, recludens immeritis mori
Coelum, negata temptat iter via,
Coetusque vulgares et udam
Spernit humum fugiente penna.[119]

— Dumneata ştii latineşte, domnule? l-am întrebat.

— Nici măcar o iotă.

Se lăsă pe teancul de pleduri şi, ca să mă convingă, întinse mâinile spre aeronaut:

— Vă iau martor, domnule Byfield!

— Atunci o să am plăcerea să vi le tălmăcesc ceva mai târziu, i-am spus eu şi m-am întors să privesc pământul, de care ne depărtam mai repede decât bănuisem.

Îl priveam de la o înălţime de şase sute de picioare său cam aşa ceva, cum afirmă Byfield după ce-şi consultă barometrul, adăugând că asta nu însemna mare lucru. De mirare era că balonul reuşise să se înalţe cu jumătate din nebunii Edinburgului. Am trecut cu vederea eventuala inexactitate şi tonul irascibil al acestei evaluări. Aruncase, explică el, peste o sută de livre de balast. Măcar de-ar fi căzut peste vărul meu! Pentru mine şase sute de picioare era o înălţime considerabilă şi priveliştea era încântătoare.

„Lunardi” se înălţase aproape vertical prin atmosfera calmă, străpunsese ceaţa dimineţii şi acum plutea nestingherit sub cerul de un albastru minunat. Datorită iluziei optice, ţinutul de

---

[118] Quintus Horaţius Flaccus, poet roman (65–8 î.e.n.). (n.t.)

[119] *Ode şi epode*, cartea a III-a, oda 2, versurile 21–24; Virtutea deschide cerul celor care nu merită să moară şi nu-i primeşte pe cei care îndrăgesc trecătoarele plăceri pământeşti. (n.t.)

sub noi părea concav, cu liniile de la orizont curbate în sus ca marginea unui castron nu prea adânc; de fapt un castron încărcat cu ceaţă de mare, dar pentru ochii noştri o spumă fină sclipitoare ca laptele covăsit, bătut cu vin şi zahăr. Umbra călătoare a balonului, proiectată pe această spumă, nu mai era umbră ci doar o pată de o nuanţă diafană; un ametist, ai fi zis, lipsit de toate atributele vizibile în afară de culoare şi strălucire. Uneori tremura uşor la o imperceptibilă adiere sau poate sub vibraţiile razelor de soare; spuma se scutura şi se fragmenta; şi în adâncurile ochiurilor din ceaţă apăreau petice de pământ lucrate de mâna omului, vag conturate şi însorite, coaste, despădurite şi arate din ţinutul Lothians, corăbii ca nişte puncte pe estuarul Forth, capitala ca un roi de albine afumat de un copil neastâmpărat şi parcă auzeam zumzetul lor.

Am luat repede ocheanul din mâna lui Byfield, i-am potrivit focarul pe unul din acele luminişuri şi ce să vezi? La capătul ocheanului, ca reflectată în oglinda de apă a unei fântâni adânci, o coastă de deal verde şi trei siluete în picioare. O mică pată albă fâlfâia şi n-a încetat să fâlfâie până ce ochiul acela în nouri, s-a închis. Batista Florei! Binecuvântată fie mâna curajoasă care o flutura! Mai ales într-un moment în care (după cum mi s-a spus mai târziu, dar ştiam şi fără să mi se spună) inima „îi căzuse în călcâie” sau, mai exact, în călcâile pantofilor Janetei, mulgătoarea! Fără seamăn în multe privinţe, Flora nutrea, ca mai toate făpturile de sexul ei, o firească şi incurabilă neîncredere în descoperirile minţii bărbatului.

Trebuie să mărturisesc că şi încrederea mea în aeronautică era foarte îndoielnică. Chiar dacă am uitat să descriu la vreme emoţiile prin care am trecut când am coborât „Cotul dracului”, cititorul şi-a dat desigur seama că sunt foarte slab de înger când e vorba de înălţime. Nu mă dau în lături să recunosc. Puneţi-mă pe-o suprafaţă plană şi am să merg săltând, nepăsător ca o piatră dată de-a dura; aruncaţi-mă în aer ca piatra din poveste şi dracul mă va lua. Chiar şi uşoara instabilitate a corăbiei pe mare o îndur mai mult cu resemnare decât cu încredere.

Dar, spre nespusa mea uşurare, „Lunardi” urca şi plutea aproape fără cea mai mică trepidaţie. Numai citind barometrul sau aruncând bucăţele de hârtie peste marginea nacelei, ne puteam da seama că totuşi se deplasa. Din când în când ne învârteam încetişor, aşa ne spunea busola lui Byfield; altminteri

n-am fi observat. De ameţeală nici vorbă, pentru simplul motiv că lipsea cauza. Eram singurul punct în spaţiu şi nu aveam cum să ne comparăm cu un altul. Eram una cu tăcerea desăvârşită în care pluteam. Şi vorbind numai în numele vicontelui Anne de Saint-Ives, pot să afirm că, timp de cinci minute, m-am simţit desprins de zbuciumul lumii ca un prunc nou-născut.

— Ascultă, zise Byfield apropiindu-se de mine, sunt, ştii, o persoană cunoscută şi treaba asta mă pune într-o situaţie a dracului de neplăcută.

— Aşa e. Dumneata ai anunţat că vei călători singur şi aici suntem patru.

— Dar ce puteam să fac eu, rogu-te, dacă în ultimul moment au dat buzna peste mine doi nebuni?

— Mai rămâne să explici şi prezenţa lui Sheepshanks.

Byfield începea să mă enerveze. M-am întors spre pasagerul clandestin:

— Poate că domnul Sheepshanks ne va lămuri.

— Eu i-am plătit dinainte, începu acesta, grăbit să profite de ocazia oferită. Afară de asta sunt un om însurat.

— Situaţia dumitale e de pe acum din două puncte de vedere mai bună ca a noastră. Continuaţi, domnule!

— Aţi avut adineauri amabilitatea să-mi spuneţi numele dumneavoastră, domnule...

— Vicontele Anne de Kéroual de Saint-Ives.

Domnul Sheepshanks reveni la ce spusese înainte:

— Sunt un om însurat şi... vedeţi... doamnei Sheepshanks, ca să zic aşa, nu-i place călătoria cu balonul. E de baştină din Guthrie, Dumfries[120].

— Ceea ce, desigur, e o explicaţie.

— Pe mine, domnule... dimpotrivă, studiul aerostaticei mă preocupă de multă vreme. Aş putea, domnule... aş putea de fapt spune, că a fost pasiunea vieţii mele.

Dinapoia ochelarilor, ochii lui blânzi se luminară.

— Mi-aduc aminte de Vincent Lunardi. Am fost de faţă în grădina Heriot, când a făcut ascensiunea cu balonul în octombrie 1785. A coborât la Cupar. A fost primit cu mare cinste de Societatea jucătorilor de golf, iar la Edinburg i s-a oferit titlul de cavaler al frăţiei Beggar’s Benison, o societate cu scop filantropic, mai bine zis cu caracter secret, mai târziu dispărută.

[120] Comitat în sudul Angliei, considerat înapoiat în acea vreme. (n.t.)

Era un bărbat slab la faţă. Purta o pălărie ciudată... ca să zic aşa... un tricorn, care a ajuns la modă abia după aceea. Odată şi-a amanetat ceasul la mine, domnule. Asta-i profesiunea mea. Spre regretul meu, şi l-a răscumpărat mai târziu... Altminteri aş fi avut plăcerea să vi-l arăt. O, da, teoria călătoriei cu balonul a fost multă vreme pasiunea mea. Dar din respect faţă de doamna Sheepshanks, m-am abţinut s-o pun în practică până azi. Şi, ca să vă spun adevărul, soţia mea e încredinţată că am plecat „să mătur pânzele de păianjen” din Kyles of Bute[121].

— Există într-adevăr pânze de păianjen în Kyles of Bute? întrebă Dalmahoy pe un ton nefiresc de calm.

— O figură de stil, domnule... adică să mă recreez acolo. Domnului Byfield i-am plătit anticipat cinci lire. Am chitanţa lui. Iar învoiala a fost să mă ascund în nacelă şi să fac ascensiunea numai cu el.

— Vreţi să spuneţi, aşadar, că prezenţa noastră vă supără?

— Nicidecum... câtuşi de puţin, se grăbi el să mă liniştească. Aş fi putut însă nimeri peste parteneri mult mai puţin agreabili. Şi-apoi învoiala e învoială, încheie el.

— Ai dreptate. Byfield, înapoiază domnului Sheepshanks cele cinci lire.

— Haida-de! ripostă aeronautul. Dar cine eşti dumneata de-mi porunceşti!

— Cred că la întrebarea asta am răspuns până acum de două ori ca să mă auzi şi dumneata.

— Musiu Viconte Cutărică de Nu-ştiu-ce? Nu neg!

— Te îndoieşti cumva?

— Nu puţin. În ce mă priveşte, poţi să fii Robert Burns[122] sau Napoleon Bonaparte sau oricine, începând cu mama Grachilor până la măgarul lui Balaam. Dar la început te-am cunoscut drept domnul Dulcie şi poate crezi că eu sunt domnul Nu-pricepe, zise el şi întinse mâna spre sfoara supapei.

— Ce vrei să faci?

— Să cobor.

— Cum?... Înapoi în ţarc?

— Asta-i cam greu, pentru că ne-a luat un curent dinspre nord şi ne deplasăm cu o viteză de 30 de mile pe oră. Pe cât îmi dau seama, la sud de noi sunt munţii Broad Law.

---

[121] Defileu în nordul Scoţiei. (n.t.)

[122] Poet preromantic scoţian (1759–1796). (n.t.)

— Dar de ce să coborâm?

— Deoarece mi-am amintit că cineva din mulţime te-a strigat cu un nume care nu era cel de Dulcie şi cu un titlu care nu suna a „viconte”. Atunci mi-am zis că e un truc al poliţistului, dar acum încep să am serioase îndoieli.

Individul era primejdios. M-am aplecat calm să iau de jos un pled, deoarece atmosfera devenise dintr-o dată foarte rece.

— Domnule Byfield, aş dori să-ţi spun ceva la ureche, dacă n-ai nimic împotrivă.

— Cum doreşti, zise el, lăsând din mână sfoara supapei.

Ne-am aplecat amândoi peste balustrada nacelei şi i-am spus cu glas scăzut:

— Dacă nu greşesc, numele strigat era Champdivers?

Byfield clătină din cap.

— Gentlemanul care a scos acel ridicol, dar nespus de primejdios strigăt, era vărul meu, vicontele de Saint-Ives, îţi dau cuvântul meu de onoare.

Observând că se îndoia de spusele mele, am adăugat pe un ton glumeţ:

— Poate nu-ţi vine a crede că toată povestea asta a fost o joacă între prieteni?

— Nu, nu, răspunse el categoric. Afară de asta nu va fi crezută nici acolo jos.

— Aşa cum nici eu nu cred că balonul dumitale va coborî, i-am ripostat ridicând brusc tonul. Ai dreptate să stărui în bănuielile dumitale, pentru că sunt într-adevăr Chamdivers.

— Uciga...?

— Asta, nu. Pe omul acela l-am omorât în duel cinstit.

— Ha! Ha! făcu el uitându-se la mine neîncrezător. Asta va trebui să dovedeşti.

— Măi, omule, n-oi fi vrând să-ţi fac dovada aici, în balon.

— Nu-i vorba s-o faci „aici sus”, zise el întinzând mâna spre sfoara supapei.

— Atunci, să zicem „acolo jos”. Dar acolo jos nu-i treaba acuzatului să-şi dovedească nevinovăţia. După câte ştiu, în legea englezească sau în cea scoţiană se spune ca acuzatorul trebuie să facă dovada vinovăţiei. Am să-ţi spun ce pot într-adevăr să dovedesc. Pot dovedi, domnule, că în ultima vreme ne-am întâlnit şi că nu mai departe de miercuri am luat cina cu dumneata şi cu domnul Dalmahoy. Ai putea spune că noi trei

ne-am reîntâlnit aici întâmplător; că niciodată n-ai avut vreo bănuială în privinţa mea; că năpustirea mea în aparatul dumitale te-a surprins şi că, în ce te priveşte, a fost ceva cu totul neaşteptat. Dar întreabă-te dacă un juriu inteligent ar putea da crezare unor asemenea scorneli.

Byfield arătă vădit tulburat.

— Afară de asta, am continuat eu, va trebui să justifici prezenţa lui Sheepshanks; să recunoşti că ai înşelat publicul anunţând o ascensiune de unul singur şi că ai trâmbiţat această ispravă în faţa mulţimii credule, în timp ce ascundeai în nacelă un pasager. Spuneai că eşti o personalitate cunoscută! Ei bine, domnule, te asigur că de astă dată lumea întreagă te va cunoaşte.

M-am oprit, am respirat adânc şi l-am ameninţat cu degetul:

— Acum ia aminte la ce-ţi spun, domnule Byfield. Trage de sfoara aia şi un aeronaut grav compromis va coborî în cea mai puţin îngăduitoare lume cu putinţă. De fapt, scamatoriile dumitale, domnule, nu mai au crezământ. Publicul e sătul de dumneata şi de ascensiunile dumitale; ceea ce ţi-ar fi putut spune cel din urmă copil din mulţimea de azi. O puteai citi pe feţele tuturor şi data viitoare chiar orbul dumitale orgoliu va trebui s-o recunoască. Gândeşte-te bine. Ţi-am oferit două sute de guinee ca să mă iei în balonul dumitale. Acum dublez această ofertă, dar cu condiţia să devin proprietarul balonului pe toată durata acestei călătorii, iar dumneata să-l manevrezi cum doresc eu. Uite banii, dar din aceştia să restitui domnului Sheephanks cele cinci lire.

Faţa domnului Byfield se făcu galben-vânătă ca balonul său. Îi rănisem amorul propriu şi omul nu se simţea deloc bine.

— Dă-mi răgaz să mă gândesc, îngăimă el.

— Fireşte.

Nu mă îndoiam că se va da bătut. Totuşi armele de care mă folosisem nu-mi erau deloc pe plac şi singura mea scuză era situaţia grea în care mă aflam. M-am întors uşurat spre ceilalţi. Dalmahoy se aşezase pe podeaua nacelei şi-l ajuta pe Sheepshanks să desfacă un sac de voiaj.

— Ăsta-i whisky... trei sticle, zise micul cămătar. Nevastă-mea mi-a spus: „Acolo unde te duci ai să găseşti desigur whisky, Alexandre”. Bineînţeles că am să găsesc, i-am răspuns, dar mă cam îndoiesc de calitatea lui; şi-apoi drumul e lung. Itinerarul

meu, domnule Dalmahoy, era de la Greenock la Kyles of Bute şi înapoi, iar de-acolo de-a lungul coastei la Saltcoats în patria lui Burns. I-am spus că în cazul în care ar avea să-mi comunice ceva, să adreseze scrisoarea dirigintelui poştei din Ayr[123]... ha! ha!

Se opri şi se uită dezamăgit la Dalmahoy, părându-i-se că nu înţelesese gluma.

— Ayr... aer, îi explică el. Un mic joc de cuvinte.

— Skye[124] ar fi fost mai bine, zise sec Dalmahoy.

— Skye?... Vai, extraordinar... minunat, minunat. Numai că, vedeţi, adăugă el repede, nevastă-mea nu se aşteaptă să fiu în Skye.

Un minut mai târziu, mă trase deoparte:

— Minunat om de societate prietenul dumitale, domnule. Maniere foarte alese. Numai că uneori, dacă mi-e îngăduit să spun, nu-i prea ager la minte.

Mâinile îmi amorţiseră de frig. În tot acest timp balonul urcase, şi termometrul englezesc al lui Byfield arăta treisprezece grade. Am luat din grămada de pe podea un pardesiu mai gros, în buzunarul căruia am avut norocul să găsesc o pereche de mănuşi îmblănite; m-am aplecat să arunc o privire în jos, dar fără a înceta să mă uit cu coada ochiului la aeronaut, care stătea în cealaltă parte a nacelei rozându-şi unghiile.

Ceaţa de pe mare se risipise şi sub noi se întindea, de la o mare la cealaltă, sudul Scoţiei ca o hartă monocromă. Mai departe se vedea Anglia cu estuarul Solway, împlântat în coastă ca un vârf de lance lat şi lucitor uşor îndoit la capăt şi munţii Cumberland ca nişte biete gorgane la orizont; în rest, ţinut plat ca fundul unei farfurii. Fire albe de drumuri legau oraş de oraş; dealurile care le separau păreau turtite şi oraşele ghemuite ca de frică, cu mahalalele chircite, aşa cum melcul îşi strânge coarnele. Avea dreptate poetul din vechime când spunea că zeii din Olimp nu aveau vederea prea ageră. Ai fi zis că ţesătorii de dantele din Valenciennes desenaseră acele oraşe şi drumuri,

---

[123] Localitate în Scoţia, a cărei denumire se pronunţă la fel ca *Air*, aer. (n.t.)

[124] Localitate în Scoţia, a cărei denumire se pronunţă la fel ca *Sky*, cer. (n.t.)

acele ochiuri de *guipure*[125] şi legături de cea mai fină împletitură. Şi în timp ce mă gândeam că tot ce vedeam acolo jos – cu acele căi şi noduri de comunicaţie – constituia o naţiune, că în fiecare din acele noduri tăcute trăiau mii de oameni, fiecare gata să moară pentru tejgheaua şi coteţul lui de păsări, mi-am zis că emblema împăratului meu s-ar cuveni să fie albina, simbolul agonisirii, iar a Britaniei, fără îndoială, pânza păianjenului, simbolul capcanei.

Byfield traversă nacela şi se opri lângă mine.

— Domnule Dulcie, am reflectat la oferta dumitale şi o accept. E o situaţie foarte neplăcută...

— Pentru o personalitate cunoscută, am completat eu ca să-l măgulesc.

— Destul, domnule! Te rog, să trecem peste asta. Vorbele dumitale de adineauri m-au făcut destul să sufăr, cu atât mai mult cu cât îmi dau seama că în parte sunt adevărate. Un aeronaut, domnule, are ambiţie... şi cum şi-o poate împlini? Publicul şi ziarele îl susţin câtva timp, îl sărbătoresc, îl elogiază şi-l aplaudă. Dar, în sinea lui, publicul îl pune alături de saltimbanc şi, când s-a săturat de exhibiţiile lui, nu-l mai bagă în seamă. Este oare de mirare că el uită uneori acest risc? Totuşi nu e un saltimbanc... nu, mă jur!

Omul vorbea sincer emoţionat. I-am întins mâna.

— Domnule Byfield, vorbele mele au fost prea aspre. Dă-mi, te rog, voie să le retrag.

Scutură din cap.

— Au fost adevărate, domnule, adică în parte adevărate.

— Nu sunt chiar atât de sigur. Aşa cum spui şi cum încep şi eu să văd, un balon poate să modifice perspectiva ambiţiilor unui om. Poftim banii şi pe deasupra îţi dau cuvântul meu că nu ajuţi un criminal. Cât timp se poate menţine în aer „Lunardi”?

— N-am verificat niciodată, dar după calculul meu douăzeci de ore... la nevoie chiar douăzeci şi patru.

— Vom verifica noi. Curentul, după cum văd, e tot dinspre nord-est, adică pe busolă la jumătate dintre nord-est şi nord. Dar altitudinea?

Se uită la barometru.

— Puţin sub trei mile.

Dalmahoy auzi şi chiui.

---

[125] Dantelă de aţă cu ochiuri. (n.t.)

— Ei, prieteni, haidaţi la masă. Sandvişuri, biscuiţi şi cel mai pur *glenlivet*[126]... Ospăţul lui Alexandru[127]:

Bătrânul Timoteus laurii să-i ofere,
Sau ambii deopotrivă cununa lui să-mpartă;
Un muritor la ceruri pe drept el înălţat-a...

De whisky s-a îngrijit Sheepshanks. Înalţă-te, Alexandre... vezi doar că nu mai ai lumi de cucerit şi după ce verşi cuvenita lacrimă, scoate dopul. Hai Dulcie, hai demn urmaş al fiului lui Dedal, dacă tu nu eşti flămând, eu sunt şi tot aşa e... Sheepshanks... Cum dracu să faci acordul numelui ăsta cu un verb la singular? *Verbum cum nominativo*[128]... ar trebui să spun: tot aşa sunt „Picioarele-de-oaie”.

Byfield scoase dintr-o lădiţă o plăcintă cu carne de porc şi o sticlă cu vin de Xeres (cuminecătura preferată şi asortimentul cuvenit, explică el) şi ne-am aşezat să mâncăm. Gura lui Dalmahoy umbla cum umblă meliţa. Lui Sheepshanks i se adresa cu deferenţă afectuoasă ca regescului fiu al lui Filip[129], ca Omului din Ross[130], ca divinei Clarinda[131]. L-a numit profesor de Diplomaţie Maritală la Universitatea din Cramond. I-a trecut sticla şi i-a cerut drept toast să cânte ceva:

— Fii amabil, Sheepshanks, şi fă să răsune bolta cerească.

Sheepshanks zâmbi radios, dar în loc de cântec ne făcu o banală urare. Omuleţul se amuza grozav.

— Plin de duh, amicul dumneavoastră, o comoară de duh, într-adevăr, zise el.

---

[126] O varietate de whisky scoţian, după numele localităţii unde se fabrică. (n.t.)

[127] Din oda „Ospăţul lui Alexandru sau puterea muzicii” a poetului John Dryden (1631–1700); Timoteus (447–357 î.e.n.), celebru muzician şi poet din antichitate. (n.t.)

[128] Predicatul se acordă cu subiectul în număr şi în persoană. (în latină în original). (n.t.)

[129] Alexandru cel Mare. (n.t.)

[130] Citat în scrisoarea poetului englez neoclasic Alexander Pope (1688–1744), *Către lordul Bathurst*, care împreună cu alte trei scrisori alcătuiesc poemul etico-filozofic *Eseu despre Om*. *„Omul din Ross”* se referă la John Kyrle (1637–1724), mare filantrop. (n.t.)

[131] Numele cu care poetul Robert Burns se adresa doamnei Agnes McLehose, în corespondenţa cu aceasta. (n.t.)

Nu eram într-o bună dispoziţie, poate şi din cauza frigului. Simţeam că hainele mele de bal erau prea subţiri şi, afară de asta, o mare dorinţă de semn. Poftă de mâncare nu aveam, dar am dat pe gât o jumătate de pahar din whisky-ul lui Sheepshanks şi m-am ghemuit sub grămada de pleduri. Byfield mă ajută îndatoritor să mă învelesc. În felul cum i-am mulţumit a simţit poate o notă de neîncredere, pentru că socoti de cuviinţă să-mi dea noi asigurări.

— Domnule Dulcie, să nu vă îndoiţi de mine.

Ştiam că pot să am încredere în el, ba chiar începeam să-l privesc cu simpatie.

Toată după-amiaza am dormit în această poziţie. Auzeam în vis turuind când glasul lui Dalmahoy, când al lui Sheepshanks şi-mi dădeam vag seama că deveneau tot mai gălăgioşi. Îl auzeam pe Byfield dojenindu-i, pe cât se părea în zadar, pentru că la un moment dat m-am trezit, ca să constat că Sheepshanks se poticnise de mine în timp ce demonstra cu o sticlă goală mişcările aruncării cu bârna.

— Vechi sport scoţian, îmi explică Dalmahoy ştergându-şi lacrimile de râs nestăpânit. Unchiul maică-sii n-a rămas acasă în patruzeci şi cinci[132]. Îmi pare rău, Dulcie, că te-am trezit; culcă-te, puişorule!

N-am văzut nimic rău în acea zbenguială. M-am întors pe cealaltă parte şi iarăşi am aţipit.

Să fi trecut poate un minut când mă trezi un ţiuit în urechi şi o durere ascuţită în tâmple de parcă mi-ar fi fost despicate cu dalta. În aceeaşi clipă mi-am auzit numele strigat cu putere; m-am ridicat în capul oaselor şi m-am pomenit privind cu ochii pe jumătate închişi – din cauza luminii puternice a lunii – faţa speriată a lui Dalmahoy.

— Byfield... am dat eu să spun.

Dalmahoy mi-l arătă cu degetul. Aeronautul zăcea la picioarele mele, prăbuşit ca o uriaşă marionetă, cu mâinile şi picioarele răşchirate. Peste picioarele lui stătea culcat Sheepshanks cu capul rezemat pe o lădiţă şi privea în sus, zâmbind mulţumit.

---

[132] Anul 1745, când a avut loc rebeliunea iacobiţilor din Scoţia – partizanii fostului rege Iacob al II-lea şi ai urmaşilor săi – împotriva dinastiei de Hanovra. (n.t.)

— Încurcată treabă, îmi explică Dalmahoy gâfâind. Cu Sheephanks nu se poate sta de vorbă, nu ştie să bea ca un gentleman. I-a venit chef să aruncăm balast. Byfield şi-a ieşit din fire şi nimic nu-i mai rău pe lume. Cu un singur lucru mă laud, că pot să ascult de glasul raţiunii. În zadar am încercat să-l stăpânesc pe Sheepshanks. Byfield îl trânteşte la podea... prea târziu... leşină. Sheepshanks vrea să dea alarma... trage de sfoară... o rupe. Când sfoara se rupe, „Lunardi” nu coboară... asta-i nenorocirea.

— Aşa e, murmură Sheepshanks. Frumos... minunat de frumos.

Am privit în sus. „Lunardi” se schimbase: fiecare părticică a balonului se acoperise cu un strat de chiciură ca argintul; de asemenea, frânghiile şi cablurile luceau ca argintul sau ca mercurul lichid. Iar în mijlocul acestei colivii sclipitoare, puţin mai jos de manşonul balonului, dar la cel puţin cinci picioare mai sus de înălţimea la care se putea ajunge cu mâna, bălăngănea sfoara ruptă a supapei.

— Frumoasă treabă aţi făcut. Dă-mi capătul acela rupt al sforii şi te rog să nu-ţi pierzi capul.

— Aş vrea să pot, mormăi Dalmahoy, ţinându-l strâns între palme. Stimate domn, nu sunt înspăimântat, dacă asta ai vrut să spui.

Eu însă eram; şi încă îngrozitor. Dar ceva trebuia făcut. Cititorul mă va ierta poate, dacă voi trece repede peste următoarele două, trei minute, care, la cea mai vagă aducere-aminte, îmi provoacă şi azi coşmaruri groaznice. N-a fost deloc uşor să-mi menţin echilibrul pe marginea iadului, ţinându-mă în disperare de o funie îngheţată, să mă caţăr şi să simt golul stomacului scufundându-se ca o găleată în hăul fără fund. Cred că la acest gest disperat m-au împins numai insuportabilele dureri din tâmple şi senzaţia de sufocare, provocate de altitudinea prea mare la care ne ridicasem, aşa cum durerea de dinţi îl sileşte pe om să se suie pe scaunul dentistului. Am legat capetele rupte ale sforii cu care se manevra supapa şi am coborât, lunecând pe funie, în nacelă; apoi am tras de sfoară ca să deschid supapa, în timp ce cu mâna liberă îmi ştergeam sudoarea de pe frunte. Năduşeala de pe manşetă se prefăcea în gheaţă.

În mai puţin de un minut, bătăile de tobe din urechi s-au domolit. Dalmahoy se aplecă peste aeronaut, căruia îi curgea sânge din nas şi începuse să respire greu. Sheepshanks dormea acum liniştit. Am ţinut supapa deschisă până când am coborât în stratul de ceaţă din care „Lunardi” probabil se înălţase cu puţin înainte. Umiditatea acumulată atunci aici explica stratul argintiu de chiciură cu care se acoperise. Cum nu mai urca, am ieşit curând din ceaţă. Luna îşi revărsa razele peste adâncul de sub noi, scoţând la iveală ici şi colo pânze de apă singuratice, care dispăreau repede ca nişte năluci efemere. Mici ochi de lumină sfredelitori priveau spre noi, apoi se închideau şi tot mai des apăreau torţele coşurilor de fabrică. M-am uitat la busolă. Mergeam spre sud – sud-est. Dar unde ne aflam? L-am întrebat pe Dalmahoy şi el zise că am fi pe la Glasgow; din acel moment l-am lăsat în pace. Byfield continua să răsufle greu.

Mi-am scos ceasul pe care uitasem să-l întorc şi am constatat că se oprise. Limbile rămăseseră la patru şi douăzeci de minute. Zorile nu mai puteau fi deci prea departe. Optsprezece ore, să zicem douăzeci, şi Byfield apreciase că viteza noastră era de treizeci de mile pe oră. Cinci sute de mile...

În faţa noastră se vedea o linie argintie: prin întuneric părea o panglică strâns întinsă, cu margini regulate şi din ce în ce mai lată; marea! N-a trecut mult şi am auzit vag murmurul coastei. Am început să fac din nou socoteala: cinci sute de mile! Şi în mine coborî o binecuvântată linişte când „Lunardi” trecu pe deasupra franjurilor de valuri sparte de ţărm şi din spuma lor albă se ivi un port pescăresc.

L-am trezit pe Dalmahoy şi i-am arătat cu degetul:

— Marea!

— Aşa s-ar părea. Mă întreb însă care?

— Canalul Mânecii, omule.

— Cu neputinţă... eşti sigur?

— Ce zici? exclamă Byfield, trezindu-se şi apropiindu-se cu pas nesigur.

— Canalul Mânecii.

— Pe dracu! zise el neîncrezător.

— O, crede ce vrei!

Nu merita să stau la discuţie cu el.

— Ce oră e?

I-am răspuns că ceasul meu se oprise. Al lui, de asemeni. Dalmahoy nu avea. Am scotocit amândoi în buzunarele vlăguitului Sheepshanks; al lui se oprise la patru fără zece. Byfield îl puse la loc şi-şi arătă nemulţumirea cu o lovitură de picior.

— Frumoasă gaşcă, zise el. Trebuie totuşi să-ţi mulţumesc, domnule Dulcie. Am fost la un pas de un deznodământ fatal şi mintea mea n-ar fi găsit o soluţie mai bună.

— Ei drăcie! exclamă Dalmahoy. Franţa! S-a terminat cu gluma.

— Aşadar, şi dumneata ai început să crezi în halucinaţia asta? zise Byfield ironic.

Aeronautul rămase în picioare, sprijinit de o funie, scrutând întunericul din faţă. Alături de el, îmi întăream tot mai mult convingerea, dar minutele îmi păreau ceasuri şi zorii încă nu se iveau.

După un timp se întoarse:

— La sud de noi văd o linie de coastă. Trebuie să fie Canalul Bristol şi balonul coboară mereu. Să aruncăm puţin balast dacă idioţii ăştia au mai lăsat cât de cât.

Am găsit doi saci cu nisip şi i-am golit peste bord. Coasta era foarte aproape sub noi, totuşi „Lunardi” se ridică la timp ca să treacă pe deasupra barierei de stâncii la câteva sute de picioare. O mare furioasă se năpustea în ţărm şi în timp ce ne înălţam tot mai departe de mugetul ei, i-am zărit o clipă faţa ca de muribund; dar nu trecu mult şi spre marea noastră dezamăgire, zburam iarăşi la nivelul unei coaste întunecate.

— Ţine-te bine! strigă Byfield.

Abia am avut timp să mă prind strâns de funie când... buf!... nacela se izbi de gazon şi ne trânti grămadă pe podea. Buf! Altă izbitură, care ne scutură ca boabele de mazăre în ciur. Mi-am încordat picioarele şi am aşteptat pe-a treia.

N-a mai urmat niciuna. Nacela se învârti nebuneşte în cerc şi treptat reveni în echilibru. Ne-am ridicat şi am aruncat peste bord, cum ne venea la mână, pleduri, haine, instrumente, şi iarăşi ne-am înălţat. Creasta dealului de care ne-am lovit a rămas în urmă, a dispărut, şi acum înaintam prin întunericul de nepătruns.

— Ei, drăcia dracului! zise Byfield, ţinutul ăsta nu poate fi nelocuit.

Totuşi aşa era, pe cât puteam să ne dăm scama. Nu se vedea nici o lumină nicăieri şi, cum o nenorocire nu vine singură, luna apusese. Vreme de o oră bună am mers prin haos, în scâncetele lui Sheepshanks care spunea că i s-a fracturat clavicula.

Deodată Dalmahoy arătă cu mâna spre cer. Întunericul ne învăluia ca un sac de jur împrejur şi sub noi, dar sus, la zenit, mijea de ziuă. Încet-încet, se făcu ziuă de-a binelea, lumina se întinse şi coborî peste noi până ce ajunse la o coamă de dealuri îndepărtată, conturată de auroră, peste care apoi se revărsară şuvoaie de reflexe purpurii.

— Daţi drumul la ancoră! strigă Byfield, repezindu-se la sfoara supapei şi trăgând de ea.

Pământul se precipită spre noi ca o suprafaţă plană fără relief. Lumina soarelui, prin care coboram nu atinsese încă pământul, care se apropia de noi învăluit în umbră, ca o nevăzută fiară din desiş; un ţinut sălbatic, acoperit cu păduri bătrâne şi dumbrăvi. Printre păduri licărea un râu singuratic. Din vârfurile copacilor de sub noi, un stol de stârci îşi luă zborul spre ţărmul din apropiere, cârâind.

— Nu-i bine, zise Byfield şi închise supapa. Trebuie să trecem de pădurile astea. Ia uitaţi-vă.

În faţa noastră râul se lărgea brusc sub forma unui estuar sclipitor, în care erau ancorate numeroase corăbii. Era mărginit de dealuri înalte, iar începând de pe malul celui mai vestic deal urca un oraş cu case cenuşii rânduite în terase, ca băncile unui amfiteatru: pe fundalul zorilor se vedeau hornurile fumegând. Terasele se terminau spre sud cu o fortăreaţă rotundă, şi cu o limbă de stâncă, dincolo de care un bric cu pânze albe stătea gata să pornească în larg.

Am traversat rada spre oraş, trăgând ancora ca pe un peşte prins în undiţă, doar la o sută de picioare deasupra apei. De pe punţile corăbiilor, feţe uimite priveau spre noi. Echipajul unei corăbii coborî o ambarcaţiune ca să ne urmărească; până să atingă apa ne îndepărtasem o jumătate de milă. Trebuia să depăşim oraşul. La ordinul lui Byfield, ne-am dezbrăcat pardesiurile stând gata să le aruncăm pentru a uşura balonul. Văzând însă că vântul din estuar ne ducea spre suburbii şi intrarea în port, se răzgândi.

— Suntem între ciocan şi nicovală, zise el. Vom încerca cu ancora. Ţi-o dau în grijă, Dulcie, cât timp ţin deschisă supapa.

Să-i tai funia când ţi-oi spune eu, zise el punându-mi în mână un cuţit.

Am coborât câteva picioare. Acum eram la nivelul crestei. Ancora a atins-o şi cât ai clipi brăzdă pământul unei grădini de zarzavat dezrădăcinând un şir de tufe de coacăze; se smulse şi se prinse de streaşina unei dependinţe din lemn: şocul smulgerii ne trânti pe podeaua nacelei. Am auzit o trosnitură şi m-am ridicat la timp în picioare ca să văd şandramaua prăbuşindu-se ca o casă din cărţi de joc şi doi porci ieşind înnebuniţi dintre ruine şi gonind peste răzoarele din grădină: dar imediat am fost iarăşi trântit, când cârligul ancorei se prinse de un *cheval de frise*[133] şi rămase înţepenit.

— Ţineţi-vă bine! strigă Byfield în timp ce nacela se clătina şi se opintea, aplecându-se cu furie când pe-o parte când pe cealaltă. Nu tăia funia, omule! Ce dracu!

Funia ancorei se întinsese ca o coardă peste creasta unui zid înalt de piatră şi truditul „Lunardi” atârna deasupra unei curţi prunduite, ca o uriaşă floare graţioasă aplecată, susţinută de un lujer foarte subţire. Şi, ce să vezi! Din mijlocul curţii priveau încremenite spre noi feţele unui pluton de soldaţi în uniforme roşii englezeşti.

Cred că ce mi-a împins cuţitul spre funie a fost groaza din prima clipă când am zărit acea uniformă. În două secunde i-am retezat firele şi vlăguitul balon se ridică şi ne scoase din câmpul vederii lor. Le mai văd şi azi feţele, ca într-un basorelief: ochii holbaţi şi gurile căscate; feţe deschise şi naive de tineri ţărani; o grupă de recruţi neîndemânatici la instrucţie, aliniaţi în faţa unui sergent cu păr roşcat; sergentul îşi ţinea bastonul la spate şi rămăsese cu faţa întoarsă în sus ca şi ceilalţi şi o mutră de „irlandez” sadea. Şi aşa mi-a încremenit scena aceea în minte când Byfield mi-a strigat să nu tai funia. Rosti într-o suflare întregul vocabular de înjurături englezeşti şi se jură că nu mai voia să facă nimic. Când dădu s-o ia de la capăt cu ocările, l-am întrerupt:

— Domnule Byfield, faci rău că ţii supapa închisă. Suntem duşi de vânt, cum bine vezi, spre... ba chiar deasupra largului mării. Ca stăpân al acestui balon, propun să coborâm la o distanţă nu prea mare de bricul de colo care, pe cât înţeleg, îşi

---

[133] Armă defensivă, alcătuită dintr-o bârnă străpunsă de ţepuşe de fier, folosită pentru a opri şarjele cavaleriei (în franceză în original). (n.t.)

strânge pânzele, ceea ce nu poate însemna decât că ne-a văzut şi se pregăteşte să coboare o barcă.

Îşi dădu seama că aveam dreptate şi reluă manevra balonului, dar nu fără a mârâi. „Lunardi” porni pieziş în jos. Ca pescăruşul de pe un ţărm abrupt, trecu pe lângă bordul de sub vânt al bricului, la mai puţin de o lungime de parâmă, şi căzu în mare.

Zic „căzu”, pentru că trebuie să mărturisesc că şocul ne-a înşelat speranţa unei coborâri uşoare. „Lunardi” plutea, dar totodată era împins de vânt. Şi cum în urma lui trăgea nacela ca pe o găleată aplecată, noi cei patru aeronauţi, uzi leoarcă şi orbiţi de apa împroşcată, ne-am agăţat bâjbâind de plasa balonului, ba chiar ne-am înfipt unghiile în mătasea impermeabilă. În această nouă situaţie, balonul se dovedi de o răutate drăcească. Dacă încercam să ne urcăm pe el, se afunda ca o pernă. Ne rostogolea în apa sărată şi nu ne da răgaz o clipă să ne uităm înapoi. La mai mult de o milă, în direcţia spre care bătea vântul, am zărit un cuter cu vele care se îndrepta spre noi şi m-am întrebat dacă nu cumva căpitanul bricului lăsase salvarea noastră pe seama lui. M-am înşelat. Am auzit un strigăt în spatele nostru, un clipocit de vâsle şi o mână mă prinse de guler. În acest fel am fost culeşi, unul câte unul, ca nişte ciudate specimene apărute din adânc, salvaţi din ceea ce domnul Sheepshanks cu drept cuvânt a numit, stând pe banca din luntre şi ştergându-şi ochelarii, „o afurisită întâmplare cum în viaţa mea n-am mai cunoscut”.

Capitolul XXXIV
CĂPITANUL COLENSO

— Ce facem însă cu balonul, domnule? întrebă cârmaciul.

Dacă ar fi fost după mine, cred că l-aş fi rugat să-l păstreze pentru truda ce şi-au dat cu noi, atât de sătul eram de balon. Totuşi Byfield le arătă cum să-i desfacă o cusătură a învelişului din mătase impermeabilă şi să reteze funiile de susţinere ale nacelei, care între timp se scufundase complet şi nu mai putea fi ridicată la suprafaţă. „Lunardi" se dezumflă îndată, ceea ce uşura manevrarea lui; şi după ce l-au legat de un inel de la pupă, echipajul a început să vâslească.

Dinţii îmi clănţăneau de frig. Pierdusem mult timp cu operaţiile de salvare şi încă şi mai mult ca să parcurgem distanţa dintre noi şi bricul ce se oprise, cu vela de deasupra gabiei mari mascată şi velele arborelui trinchet strânse.

— Parcă am remorca o balenă, domnule, zise gâfâind vâslaşul din spatele meu.

M-am întors să-l văd. Da, vorba şi faţa erau la fel ca ale marinarului de la cârmă; vorba, oarecum englezească; faţa nu aducea deloc cu cea a unui englez neaoş. Cei doi semănau ca două picături de apă, nu mai puţin decât cei doi ciobani, Sim şi Candlish, între ei; să fi avut şi unul şi celălalt în jur de patruzeci de ani; erau cărunţi, cu riduri în jurul ochilor, caracteristice celor care călătoresc mult pe mare. Şi când m-am uitat la cei trei vâslaşi din faţă, cu toate că erau băieţi tineri, aveau aceleaşi trăsături şi erau la fel clădiţi ca tovarăşii lor mai vârstnici; talie subţire, faţă prelungă severă, ten oacheş şi ochi visători. Pe scurt, Don Quichotte de la Mancha, la diferite vârste. Am observat că atât adulţii cât şi tinerii purtau cercei de argint.

La această asemănare reflectam în timp ce vâslele erau ridicate şi abordam lângă scara bricului. La capătul scării am fost prins de mână şi ajutat protocolar de un bărbat înalt, în veston albastru larg şi pantaloni de pânză groasă, în vârstă, gârbov şi firav, stăpânul vasului după aerul lui solemn şi capul familiei după înfăţişare. Îşi ridică şapca şi ni se adresă cu o curtoazie aleasă, dar (după cât îmi amintesc acum) oarecum rece:

— O aventură tare neplăcută, domnilor.

I-am mulţumit cu toată politeţea cuvenită.

— Mă bucur că v-am putut fi de ajutor. Cuterul-pilot de acolo cu greu v-ar fi putut aduce în mai puţin de douăzeci de minute. I-am semnalizat şi vă va transporta la Falmouth, ceea ce sper că n-ar fi rău, având în vedere că sunteţi uzi.

— O înlesnire de care prietenii mei vor fi bucuroşi să se folosească, i-am spus. Eu, însă, nu intenţionez să mă întorc.

Tăcu, vădit nedumerit de vorbele mele, privirea lui exprimând curtenitor dorinţa de a le înţelege sensul. Avea ochi verzi-cenuşii sinceri, de o sinceritate naivă, cu marginile irisului umbrite şi întrucâtva absenţi, ca şi cum lumea cu zbuciumul ei nu-l mai interesa. De câte ori călătoresc, privesc atent în jurul meu şi o astfel de privire am surprins cândva dinapoia ochelarilor unui om foarte bătrân, care sta la marginea drumului şi spărgea pietre ca să-şi câştige o pâine.

— Mă tem că nu vă înţeleg prea bine, domnule, zise el.

— De ce? Dacă nu mă înşel, acesta e unul din faimoasele nave poştale din Falmouth.

— În această privinţă aveţi şi n-aveţi dreptate. A fost într-adevăr un vas poştal şi pot spune, un vas poştal faimos.

Privi în sus, apoi spre mine cu un aer de nobilă resemnare.

— Dar, după cum vedeţi, continuă el, vechiul fanion a fost coborât. Acum navighează într-o misiune particulară primejdioasă cu caracter confidenţial.

— Ca vas-corsar?

— Puteţi să-i spuneţi şi aşa.

— Dacă e vorba de primejdie, mă atrage şi mai mult. Primiţi-mă domnule căpitan...

— Colenso.

— Primiţi-mă, domnule căpitan Colenso, ca pasager al dumneavoastră. Nu vreau să spun camarad de arme, pentru că priceperea mea în războiul naval e atât de puţină încât aş putea s-o numesc ignoranţă. Dar pot să plătesc.

Am băgat repede mâna în buzunarul de la piept şi am binecuvântat-o pe Flora pentru săculeţul ei impermeabil.

— Domnule căpitan, îngăduiţi-mi să vorbesc o clipă cu prietenul meu, între patru ochi.

L-am tras deoparte pe Byfield.

— Ce s-a întâmplat cu bancnotele dumitale? Apa sărată...

— Păi, să vezi, eu sufăr îngrozitor de stomac din cauza acidităţii, zise el.

— Măi, omule! Te-am întrebat eu dacă suferi de stomac?

— De aceea, nu fac niciodată o ascensiune fără să iau cu mine o sticluţă bine astupată cu prafuri *Epsom*[134].

— Şi-ai aruncat prafurile şi în locul lor ai pus bancnotele? Grozavă idee, Byfield.

Apoi, cu glas tare:

— Bănuiesc că domnul Dalmahoy vrea să se întoarcă la prietenii săi care-l regretă?

Năstruşnicul mă corectă pe obişnuitu-i ton glumeţ:

— Nu mă regretă, totuşi am să mă întorc la ei. Din zgârcita lor simbrie mai am în buzunar doar optsprezece peni. Dar intenţionez să călătoresc împreună cu Sheepshanks şi să facem rost de bani cu giumbuşlucurile lui. Va arunca bârna de la Land’s End[135] până la Forthside[136], încurajat de aplauzele celor aciuaţi prin crâşmele din cale şi ajutat de generozitatea lor.

— Un pelerinaj pe care s-ar cuveni să-l facem măcar din respect pentru doamna Sheepshanks, am zis eu.

M-am întors iarăşi către căpitanul Colenso:

— Aşadar, domnule, vreţi să mă primiţi ca pasager?

— Cred că glumiţi, domnule.

— Jur că nu glumesc.

Rămase pe gânduri. Se duse la scara tambuchiului şi strigă:

— Suzana, Suzana, vino o clipă pe punte, te rog. Unul dintre aceşti gentlemani doreşte să-l luăm ca pasager.

O femeie cu sprâncene negre, de vârstă mijlocie, scoase capul deasupra scării şi se uită la mine. O vacă tot aşa s-ar fi uitat rumegând, peste ostreţe, la un drumeţ oprit în poartă.

— Dar de ce s-a îmbrăcat în hainele alea? întrebă ea pe neaşteptate.

— Doamnă, erau hărăzite să le port la un bal.

— Aici n-ai să dansezi, tinere.

— Stimată doamnă, accept această condiţie şi orice condiţie mi-aţi pune-o. Tot ce disciplina de pe vas...

Îmi tăie scurt vorba:

— Tată, i-ai spus?

---

[134] Localitate în sudul Angliei, cunoscută pentru izvoarele de ape minerale cu bune efecte digestive. (n.t.)

[135] Promontoriu la extremitatea sud-vestică a Angliei. (n.t.)

[136] Estuarul râului Forth, pe malurile căruia se află oraşul Edinburg. (n.t.)

— Păi, nu. Vedeţi, domnule, trebuie să vă spun că asta nu este o călătorie obişnuită.

— De fapt, nici călătoria mea nu e mai puţin neobişnuită.

— Veţi fi expus la mari riscuri.

— Pe un vas-corsar asta se înţelege de la sine.

— Riscul de a fi capturaţi.

— Fireşte. Deşi un căpitan curajos nu se gândeşte la riscuri, i-am spus eu şi m-am înclinat.

— Ba trebuie să mă gândesc, răspunse el serios şi obrajii i se îmbujorară. Trebuie să vă spun, domnule, că e foarte probabil să cădem în mâinile duşmanului.

— Spune-i că-i sigur, interveni Suzana.

— Da, vreau să spun că suntem siguri. Conştiinţa nu mă lasă să nu vă previn, zise el.

Se uită în ochii surorii sale, care dădu din cap.

„O, la naiba cu conştiinţa ta” am reflectat în mine, dezgustat de acest corsar, nobil în aparenţă, dar tare slab de înger...

— Ei, am zis eu ca să-l îmbărbătez, o să întâlnim un vas francez, sau... să zicem... unul american; doar asta-i misiunea noastră, nu?

— Da, unul american. Asta-i misiunea noastră, da!

— Atunci nu mă îndoiesc că ne vom dovedi la înălţime. Ei, poftim!... tocmai dumneata, fost căpitan de vas poştal!

Deodată m-am oprit, uimit de absurditatea discuţiei noastre şi a atitudinii pe care acest om mă silea s-o iau. Înşiram vorbe umflate unui veteran cu păr cărunt, pe propria-i punte, ca să-l îmbărbătez. Într-o clipă mi-am dat seama că am fost păcălit, că m-am lăsat amăgit să joc rolul ridicol al diletantului înfumurat care dă curaj altuia. Şi căpitanul Colenso, care dorea doar să scape de mine, probabil că în sinea lui făcea haz pe seama mea. Până şi Sheepshanks ar fi simţit într-un minut ironia. Eu însă urăsc de moarte să fiu luat peste picior; nimănui nu-i place, dar eu nu accept în ruptul capului o asemenea situaţie.

În orice caz, căpitanul Colenso îşi disimula perfect hazul. Îşi muta privirea de la mine la Suzana şi iarăşi la mine, ca un semn de nehotărâre senilă.

— Nu pot să vă explic, domnule. Consecinţele pentru dumneata... deşi aş fi în măsură să le atenuez... nu le puteţi totuşi evita...

Renunţă să-mi dea explicaţii şi trecu la rugăminţi.

— As prefera să nu mai stăruiţi: sincer vă spun, aş prefera! Mă simt dator să vă rog, domnule, să nu mai stăruiţi.

— Eu totuşi stărui, am răspuns încăpăţânându-mă ca un catâr. Vă declar că sunt gata să-mi asum orice risc. Iar dacă ţineţi cu orice preţ să mă întorc împreună cu prietenii mei în cuter, chemaţi echipajul să mă coboare cu forţa. Şi cu asta, basta!

— Oh, Doamne Dumnezeule! Spuneţi-mi cel puţin, domnule, că nu sunteţi însurat.

— Până în prezent, mă aflu în această nefericită situaţie.

Intenţionam să fac o plecăciune doamnei Suzana, dar ea îşi întoarse umerii laţi şi am renunţat.

— Fiindcă veni vorba de asta, am continuat eu, vă rog să-mi daţi o pană de scris, cerneală şi hârtie. Doresc să trimit o scrisoare prin poşta de la ţărm.

Suzana mă invită s-o urmez. Am coborât în cabina principală. O încăpere aranjată cu mult gust, unde am dat de două domnişoare destul de drăguţe, ocupate cu treburi gospodăreşti, una din ele lustruind o masă pliantă de mahon, iar cealaltă mânerul de bronz al uşii. La un semn al Suzanei, şi-au luat cârpele de şters, mi-au făcut fiecare o reverenţă şi au dispărut. Apoi, mă pofti să iau loc la masă şi aşeză în faţa mea cele necesare pentru scris. Lumina pătrundea în cabină printr-o fereastră largă de la pupă; iar pe două laturi erau lambriuri şi uşi de mahon care duceau probabil în cabinele de dormit. Tăbliile uşilor, ca să nu mai vorbesc de mânerele de bronz şi de plăcile din jurul lor, sclipeau de te puteai bărbieri în oglinda lor. Dar ce-or fi căutând toate femeile astea pe un vas-corsar? M-am întrebat în timp ce încercam o pană de gâscă pe unghie şi mă pregăteam să aştern pe hârtie prima mea scrisoare de dragoste.

Scumpa mea,

Îţi scriu aceste rânduri din smerita dorinţă de a-ţi aduce la cunoştinţă că balonul a coborât cu bine şi că Anne al tău se găseşte la bordul...

— Apropo, domnişoară Suzana, ce nume poartă acest vas?

— *Lady Nepean* îi e numele iar eu nu sunt domnişoară, ci femeie măritată şi mamă a şase copii.

— Vă felicit, doamnă.

M-am înclinat, şi am continuat să scriu.

...vasului „Lady Nepean”, care pleacă de la Falmouth spre...

— Scuzaţi-mă, dar unde ne ducem?

— Spre coasta golfului Massachusetts, cred.

— Credeţi?

Dădu din cap.

— Tinere, ascultă sfatul meu, întoarce-te.

— Doamnă, am răspuns pe negândite, sunt prizonier francez evadat.

Şi acum că-mi dădusem drumul la gură, m-am rezemat de speteaza scaunului şi ne-am uitat unul la altul.

— Da, am evadat! am continuat fără să-mi iau ochii de la ea. Cu o mică sumă de bani, dar inima mi-am lăsat-o acolo. Scriu aceste rânduri frumoasei fiice a Britaniei care o are în păstrare. Şi acum, ce aveţi de spus?

— Ah, ce pot să spun! zise ea îngândurată. Necunoscute-s căile Domnului. Pentru dumneata va fi poate mai uşor!

Pe cât se părea, era un obicei al oamenilor de pe acest vas de a vorbi în enigme. Am luat iarăşi pana:

... coasta golfului Massachusetts din Statele Unite ale Americii, de unde sper că nu peste multă vreme voi porni spre Franţa. Deşi cred, iubita mea, că ai veşti să-mi dai, mă tem că deocamdată nu vor putea să ajungă până la mine. Totuşi, chiar dacă n-ai avea mai mult să-mi scrii decât „Te iubesc, Anne”, scrie-mi şi încredinţează scrisoarea domnului Robbie, care o va trimite domnului Romaine, iar acesta, la rându-i va găsi o cale să mi-o trimită pe ascuns la Paris, Rue du Fouarre 16. Acolo vor fi încredinţate văduvei Jupille, cu menţiunea „pentru caporalul care i-a lăudat vinul alb”. Îşi va aduce aminte, pentru că un om care, singurul dintre recruţii Franţei, a avut curajul să i-l laude, merită să fie ţinut minte. Dacă se va prezenta la tine un tânăr cu numele de Rowley, poţi să ai deplină încredere în loialitatea lui, nu însă şi în isteţimea lui. Şi acum, deoarece barca aşteaptă să ia scrisoarea, sărut numele de Flora şi... până voi ajunge să-i spun „a mea” şi după aceea pe vecie... semnez „prizonierul” ei.

Anne.

De fapt, aveam şi alt motiv să scurtez această scrisoare şi să o sigilez repede. Mişcările bricului, deşi destul de, uşoare,

pentru mine erau perceptibile şi, în aerul închis din cabină, începeam să simt ameţeli. M-am urcat repede pe punte şi abia am avut timp să-mi iau rămas bun de la însoţitorii mei şi să-i dau lui Byfield scrisoarea şi instrucţiunile de expediere.

— Şi dacă participarea dumitale la aventurile mele, am adăugat, va ajunge cumva în discuţie publică, să apelezi la maiorul Chevenix, acum cu domiciliul în Castelul Edinburg, care cunoaşte destul de bine faptele şi ca om de onoare nu va refuza să-ţi dea o mână de ajutor. Îl ai şi pe Dalmahoy care o să-ţi confirme declaraţia că m-ai cunoscut numai sub numele de Dulcie.

Pe Dalmahoy l-am rugat stăruitor să primească o bancnotă pentru cheltuielile sale de călătorie şi ale lui Sheepshanks.

— Stimate prietene, protestă el, nici prin vis nu mi-a trecut... bineînţeles, dacă eşti sigur că nu-i vei simţi lipsa... dar numai cu titlu de împrumut... şi, pot spune, un gest tare frumos din partea ta.

Cuterul-pilot trebui să aştepte până ce el redactă un fel de chitanţă în care eu figuram ca trezorier şi distribuitor al ajutoarelor (honoris causa) pe lângă Senatul Universităţii din Cramond-on-Almond. Între timp, domnul Sheepshanks îmi strânse foarte emoţionat mâna.

— Am trăit clipe de neuitat, domnule, zise el. O să am multe de povestit nevestei mele, la întoarcere.

„Probabil că doamna va avea şi mai multe să-i spună”, am reflectat eu. Se urcă în cuter şi când porniră Dalmahoy îi trase în glumă căciula de castor pe ochi, în chip de salut.

— Vergile la tribord! strigă căpitanul Colenso către echipajul său.

Vergile au fost manevrate şi *Lady Nepean* porni încet în timp ce eu, rezemat de parapetul vasului, îi urmăream cu privirea pe prietenii mei şi încercam să mă conving că în aerul proaspăt mă simt mai bine.

Căpitanul Colenso observă că mă simt rău şi mă sfătui să mă duc în cabină şi să stau culcat. În ciuda refuzului meu nu prea hotărât, mă luă amabil de braţ ca pe un copil îndărătnic şi mă conduse jos. Am intrat pe una din uşile de mahon din cabina principală şi acum, vă rog, nu-mi cereţi să vă descriu următoarele patruzeci şi opt de ore petrecute în acea singurătate. Groaznice ore!

Pofta de mâncare nu mi-a revenit nici după trecerea acestui răstimp, cu toate că domnişoarele de pe vas mă îmbiară cu cele mai uşoare mâncări obişnuite pe mare. Bărbaţii îmi întindeau şezlonguri pe punte şi mă salutau cu respectuoasă compasiune. Toţi erau cât se poate de amabili, dar peste măsură de tăcuţi. O aureolă tainică de nepătruns plana în jurul lor şi peste *Lady Nepean*. Măsuram cu paşi nesiguri puntea într-un necontenit coşmar, pradă celor mai contradictorii presupuneri. La bord se găseau opt femei; ceea ce nu se potrivea cu un adevărat vas-corsar; toate erau fiice, nurori sau nepoate ale căpitanului Colenso. Dintre bărbaţi – cu totul douăzeci şi trei – cei pe care nu-i chema Colenso se numeau Pengelly. Cei mai mulţi, fără îndoială, ţărani la prima lor călătorie pe mare, după înfăţişarea lor amărâtă şi mişcările neîndemânatice. Oameni proaspăt aduşi de la coarnele plugului, după umblet, dar fără culoarea rumenă a obrajilor, caracteristică muncii la câmp şi în aer liber. Căpitanul Colenso se plimba pe puntea de la pupa, cu obişnuiţii săi paşi târşâiţi, mâinile sub pulpanele vestonului, scrutând atent vasul cu un aer vag îngândurat. Din când în când se oprea ca să arate vreunuia dintre improvizaţii săi marinari cum să potrivească vergile, sau ca să-i corecteze legătura unui nod. Niciodată nu-i certa şi rareori ridica glasul. După felul cum vorbea şi respectul firesc de care se bucura, părea că el şi familia lui au trăit în medii sociale diferite. La un moment dat am avut totuşi impresia că dezleg cheia metodei prin care îşi impunea autoritatea. Chiar şi cel mai neîndemânatic dintre oamenii săi îşi îndeplinea sarcina cu un aer grav, concentrat, ca şi cum ajuta la realizarea unui scop mai îndepărtat; am observat asta în timp ce făceau noduri „în ochiuri duble” sau altă treabă, cu aceeaşi nepricepere.

Pe la mijlocul celei de a doua săptămâni, am întâlnit o furtună, o tornadă, din care am scăpat repede deoarece am trecut pe la periferia ei, dar destul de înfricoşătoare cât a durat pentru un călător întâia oară pe mare. Abia târziu după-amiază, am îndrăznit să scot capul afară şi să arunc o privire împrejur. Înaintam prin valuri spăimântătoare de patruzeci de picioare şi când ajungeam pe creasta lor, bordul se înclina uneori până ce de la tambuchi priveam drept în lunecoasele genune cenuşii şi mă simţeam ca o muscă pe tavan. *Lady Nepean* îşi opintea bătrânele-i bârne doar cu o terţarolă a volei de pe arborele

trinchet şi cu vela de deasupra gabiei strânsă. Căpitanul coborâse arboreturile şi priponise tunurile din cală; ruliul era totuşi atât de puternic încât nicio fiinţă nu s-ar fi ţinut în picioare pe punţile măturate de urgia apelor. Toţi erau îngroziţi, afară de căpitan şi de timonierul de pe puntea-pupa. Timonierul, un flăcăiandru – de fapt, cel de la cârma bărcii care ne salvase – stătea ţeapăn la timonă cu mâinile încleştate pe cavile; deşi îşi ţinea ochii aţintiţi pe habitaclu, faţa-i palidă trăda că gândul îi era tot timpul la infernul valurilor de la pupă. Aplecat lângă el, căpitanul Colenso, în cizme marinăreşti şi haine impermeabile, arăta întinerit şi transfigurat: cu trupul legănându-i-se uşor la fiecare înclinare şi plonjare a bricului, faţa calmă şi încrezătoare, ochii cu urme de sare în jurul lor, puţin contractaţi, dar ageri şi sclipitori ca de copil. Chipul bărbatului erou!

Începeam să-l îndrăgesc pe căpitanul Colenso şi în dimineaţa următoare, în timp ce navigam liniştit cu o briză uşoară în travers, am profitat de ocazie ca să-i arăt admiraţia mea pentru felul cum s-a comportat *Lady Nepean*.

— Da, zise el dus pe gânduri, bătrânica a trecut destul de bine prin furtună.

— Cred că nu am fost niciun moment în ceea ce aţi putea numi un adevărat pericol.

Mă privi în faţă cu un aer neaşteptat de serios.

— Dumitale poate nu-ţi vine să crezi, dar în tinereţea ei era foarte iute.

— Nu încape îndoială că misiunea ei de acum îi cere să fie încă iute, am zis eu.

Numai un nepriceput în ale marinei era în stare să creadă că bătrâna corabie greoaie putea servi ca vas-corsar; dar era singura mea supoziţie şi nu renunţam la ideea că aceasta îi era misiunea.

— Nu va fi nevoie s-o punem la încercare, zise el.

— Atunci vă bizuiţi pe tunurile vasului?

Observasem cu câtă râvnă le purta de grijă. Erau de bronz şi luceau ca tăbliile de la uşile cabinei comandantului.

— Dacă-i vorba de tunuri, nu demult am fost nevoit să le pun la încercare, răspunse el. În ultima călătorie sub comanda mea... era imediat după izbucnirea războiului cu America... ne-am întâlnit cu o goeletă în largul golfului Massachusetts... eram în drum spre Halifax. Avea douăsprezece tunuri scurte cu

încărcătură de nouă livre şi nouă tunuri lungi de nouă livre, pe lângă unul uriaş pe un afet turnant. Noi aveam tunurile pe care le vezi... opt de nouă livre şi un tun de urmărire de acelaşi calibru... tunuri poştale, cum le numim noi. Dar după două ore de luptă l-am pus pe fugă.

— Şi aţi salvat curierul poştal?

Stăteam pe două cuşti pentru păsări, de sub puntea pupa.

— Iartă-mă, te rog, zise el ridicându-se brusc. Trebuie să dau un ordin; şi urcă în grabă scara de la puntea-pupa.

Stima mea pentru căpitan creştea. Afară de asta, era atât de amabil, atât de politicos şi-şi suporta mâhnirea, oricare i-ar fi fost cauza, cu o resemnare atât de nobilă, încât m-am surprins compătimindu-l chiar în momentele când mă simţeam indignat de nefireasca sa rezervă şi a echipajului său.

În ziua următoare, însă, stima mea pentru căpitan se spulberă foarte repede. Eram toţi la masă în cabina principală, căpitanul în fruntea mesei fărâmiţându-şi ca de obicei biscuitul, căzut într-un fel de transă, când Reuben Colenso, fiul lui cel mai mare şi secundul vasului, îşi băgă faţa gravă pe uşă, cu vestea că la aproximativ patru mile în bordul de sub vânt se vedea un vas. M-am dus după căpitan, pe punte. Când fusese zărit prima oară prin ceaţă, vasul străin, o goeletă, se îndrepta spre noi; acum stătea să ne aţină calea. Pe la ceasurile două, când ne aflam la două mile de vas, am văzut că arbora pavilionul britanic.

— Pavilionul acela n-a fost cusut în Anglia, observă căpitanul Colenso, examinându-l prin binoclu.

Obrajii lui, de obicei palizi de nuanţa fildeşului, caracteristică bătrânilor, se înroşiră şi am băgat de seamă că întregul echipaj era cuprins de o emoţie ascunsă, cât despre mine, nu mă aşteptam la o soartă mai bună decât să devin ţintă în bătălia care avea să urmeze; m-a surprins totuşi, că n-a dat ordin să se distribuie cuţite de abordaj şi să se scoată praf de puşcă din cală; pe scurt, n-a făcut un gest ca să pregătească nava pentru acţiune sau ca să-şi pună oamenii în dispozitiv de luptă. Cei mai mulţi se strânseseră în jurul tambuchiului de la pro vă, fără să le pese de tunurile pe care le lustruiseră cu atâta grijă toată dimineaţa. Ne-am continuat drumul fără cea mai mică deviere de la traseul nostru şi ne aflam în raza de bătaie a tunurilor, când goeleta înălţă pavilionul american şi ne trimise în faţă o ghiulea drept avertisment.

M-am uitat fix la căpitanul Colenso. Avea oare de gând să se predea fără o împuşcătură? Schimbase binoclul cu un megafon şi aştepta fâstâcit, faţa-i penibil încordată. M-a cuprins o vagă bănuială dezonorantă. Venise aici ca să-şi trădeze drapelul. Am ridicat privirea: sus flutura pavilionul britanic. Şi, în timp ce-mi întorceam capul, n-aş putea spune că am văzut, mai degrabă am simţit o fulgerare luminoasă şi am auzit zgomotul asurzitor al detunăturii, când vasul american derutat de atitudinea noastră se răsuci cu prova sub vânt şi ne împroşcă punţile cu o salvă de bord brizantă. Luase desigur drept provocare faptul că nu coborâsem pavilionul şi îşi închipuise că îi vom aborda.

Nu ştiu dacă pe căpitanul Colenso l-a trezit privirea mea sau bubuitul concomitent al tunurilor. Dar, în timp ce fumul se învălătucea printre noi, l-am văzut aruncând megafonul şi alergând cu o mină îngrozită la capătul pupei unde se afla funga. Trădătorul uitase să coboare pavilionul!

Acum era însă prea târziu. În timp ce manevra funga, o ploaie de gloanţe mătură puntea-pupa. Căpitanul Colenso ridică amândouă mâinile, se răsuci pe călcâie şi se prăbuşi la picioarele timonierului, iar pavilionul dezlegat coborî încet peste el, ca pentru a-i acoperi ruşinea.

Împuşcăturile încetară imediat. Am rămas în picioare pradă unui sentiment de compătimire amestecată cu repulsie, dorind şi totuşi fiindu-mi silă să-i privesc sărmanu-i trup, când o femeie – Suzana – trecu ţipând pe lângă mine şi căzu în genunchi alături de el. De sub faldurile roşii ale drapelului am văzut prelingându-se o dâră de sânge, care şerpui pe duşumea, zăbovi o clipă la despărţitura dintre două scânduri şi se prefăcu într-o băltoacă de formă ciudată. Am privit-o atent. Conturul ei semăna izbitor cu harta Irlandei. Mi-am dat seama că cineva îmi vorbea şi, ridicând privirea, am văzut un american slăbănog cu obraji supţi, care venise la bord şi se oprise lângă mine.

— Ascultă amice, nu cumva eşti tare de urechi? Sau trebuie să-ţi repet că nu pricep câtuşi de puţin de ce toată tevatura asta?

— Eu, oricum nu vă pot da nicio lămurire, domnule.

— Cu atât mai puţin *Lady Nepean!* Cel de colo e căpitanul? Mi-am închipuit. Mort, hei? Ei bine, n-are decât să stea acolo mort, deşi mi-ar fi plăcut să stau cinci minute de vorbă cu el, ca să aflu de ce a făcut ăsta.

— Ce-a făcut?

— Păi, a venit cu *Lady Nepean* tocmai aici unde, după toate probabilităţile, comandantul de escadră Rodgers nu putea fi mai departe de Rhode Island. Ce îndrăzneală! Dar dumneata ce învârteşti pe blestemata asta de navă poştală? Ei, drăcie! Dar multe femei mai aveţi la bord!

Într-adevăr, în acel moment alte trei îndurerate făpturi îngenuncheau şi se tânguiau lângă trupul căpitanului. Bărbaţii se predaseră – arme de aruncat nu aveau – şi fuseseră strânşi pe puntea prova, sub paza unui cordon de yankei. Unul zăcea în nesimţire pe punte, iar doi sau trei sângerau din răni provocate de schije. Vasul inamic, având bordul liber cu unul sau două picioare mai jos decât parapetele de pe *Lady Nepean* făcuse puţine victime pe punte, dar în compartimentele de sub punţi erau probabil numeroşi răniţi.

— Îmi daţi voie, domnule căpitan..., am zis eu.

— Numele meu este Seccombe, domnule. Alpheus Q. Seccombe de pe goeleta *Manhattan*.

— Domnule căpitan Seccombe, sunt un simplu pasager la bordul acestui vas şi nu ştiu nici ce căuta aici, nici de ce s-a comportat în acest fel, care mă face să roşesc pentru pavilionul lor... pe care de altfel am toate motivele să-l urăsc.

— Ei, lasă asta! Cu mine nu-ţi merge. Ce s-a petrecut e foarte grav şi nu pe dumneata te învinovăţesc, fii sigur. Căpitanul a aruncat în apă curierul poştal?

— Cred că nu avea ce să arunce.

Mă privi curios.

— Dumneata nu pari să fii englez.

— Nicidecum. Sunt vicontele Anne de Kéroual de Saint-Ives, evadat dintr-o închisoare britanică de prizonieri francezi.

— Dacă poţi dovedi, ai noroc. Vom cerceta cu toată atenţia.

Se uită împrejur şi strigă:

— Cine-i secundul acestui bric?

I se făcu loc lui Reuben Colenso să iasă în faţă. Avea o rană la cap de unde se scursese un fir de sânge care se uscase pe obrazul drept, dar păşi destul de hotărât.

— Duceţi-l jos, porunci căpitanul Seccombe. Iar dumneata domnule Cum-te-cheamă, arată-ne drumul. Unul din noi va da de rost daraverei ăsteia.

Ajunşi în cabina principală, se aşează în capul mesei şi scuipă solemn pe podea.

— Aşadar, domnule, dumneata eşti sau, mai exact, ai fost secundul acestui vas?

Prizonierul – între două santinele – îşi mototolea nervos boneta împletită.

— Vreţi, vă rog, să-mi spuneţi, domnule, dacă tatăl meu e mort sau mai trăieşte?

— Seth, băiatule, am nevoie de aer.

Una din santinele, un vlăjgan, se duse şi deschise un hublou de la pupa. Înainte de a răspunde, căpitanul Seccombe scuipă pe fereastră cu o desăvârşită dexteritate.

— Bănuiesc că da. Cum se numeşte bricul?

— *Lady Nepean*.

— Vas poştal?

— Da, domnule... cel puţin...

— Ascultă, secund Colenso-junior, de aici până la spânzurarea dumitale de vergă e numai un pas şi poate ai să-ţi cruţi truda unei minciuni de prisos dacă am să-ţi spun că în august, anul trecut, pachebotul *Lady Nepean*, comandat de căpitanul Colenso, în drum spre Halifax a întâlnit vasul corsar *Hitchcok* în largul marelui banc de nisip de la Newfoundland şi după două ore de luptă l-a pus pe fugă. Erai la bord?

— Da, la tunul de la pupa.

— Foarte bine! În ziua următoare, tot în largul bancurilor, s-a întâlnit cu comandantul de escadră Rodgers de pe fregata *President*, a Statelor Unite, şi i s-a predat imediat.

— După ce am aruncat în apă curierul poştal.

— E adevărat. Totuşi acest neînfricat erou v-a tratat cu indulgenţa unui adevărat fiu al libertăţii.

Glasul căpitanului Seccombe luă o intonaţie oratorică.

— A observat că sângerai din cauza rănilor primite în cursul luptei, ţi-a acordat ospitalitate la bordul vasului său şi n-a îngăduit să ţi se ia cel mai mic lucru. Ba mai mult, l-a lăsat pe tatăl dumitale să se întoarcă în Anglia cu vasul său, împreună cu întregul echipaj şi toţi pasagerii de la bord, doar pe cuvântul lor de onoare că se vor înapoia în portul Boston cu un număr egal de prizonieri americani din Anglia. Tatăl dumitale a jurat pe Vechiul şi pe Noul Testament, pe fiecare în parte şi laolaltă, iar *Lady Nepean* a plecat spre patrie ca un miel scos din gura

lupului, cu un singur ofiţer american la bord. Şi cum a primit câinosul vostru guvern acest nobil act de încredere? Într-un mod, domnule, care ar fi făcut să roşească şi pe cel din urmă diac. L-au refuzat. La adăpostul unei declaraţii cum că schimbul de prizonieri în largul mării nu va fi recunoscut valabil, acest despot sperjur şi slujitorii săi au trecut peste jurământul căpitanului lor şi au reţinut bricul, iar ofiţerul american s-a întors acasă cu mâna goală. Tatălui dumitale i s-a spus să-şi reia serviciul, nemurirea sufletului neavând preţ într-o tară în care conştiinţa era oprimată. Şi acum, secund Colenso, îmi vei explica poate de ce a avut neruşinarea să vină la mai puţin de două sute de mile de o coastă unde numele lui mirosea mai rău decât putoarea viermilor.

— Se înapoia, domnule.

— Cum adică?

— Se înapoia la Boston, domnule. Tatăl meu nu era bogat; dar pusese ceva bani deoparte. Nu s-a mai întors la serviciu, deşi i se spusese că ar putea. Întâmplarea aceea îl apăsa greu. Noi îl iubeam foarte mult pe tata, fiindcă toţi de aici alcătuiam, ca să zic aşa, o familie, măcar că unii dintre noi aveam soţii şi familii, iar unii erau tocmai de la Redruth, muncitori la minele de cărbuni.

— Nu ocoli adevărul.

— Păi, ăsta-i adevărul, domnule căpitan. Înţelegeţi, ne înapoiam. Prin câte trecuse, *Lady Nepean* multe parale nu mai făcea. Valora o mie două sute de lire. Poşta nu se aştepta la mai mult. Noi am cumpărat-o cu o mie o sută, împreună cu tunurile, iar reparaţiile au costat cam o sută cincizeci; dar veţi găsi registrele de socoteli în dulapul de colo. Tata avea cam cinci sute şi ceva, puşi deoparte.

Căpitanul Seccombe îşi retrase picioarele de pe masă, se aplecă înainte şi se ridică pe jumătate.

— L-aţi cumpărat!?

— Asta vă spuneam, domnule, deşi tata v-ar fi explicat mai clar. Şi-a destăinuit acest gând întâi lui Dumnezeu, apoi nouă. Gândul ăsta îl apăsa greu. Suzana, sora mea, s-a ridicat atunci şi ne-a spus: „Cred că dintre voi toţi sunt cea mai înstărită, pentru că am o bucată de pământ. O putem vinde, căci pentru cei ce se tem de Dumnezeu întreaga lume e patria lor. Nu putem duce prizonieri americani, dar putem să mergem noi în locul lor şi

comandantul Rodgers, când va vedea ce fel de prizonieri i-am adus, va fi bucuros să ne primească. Ce va face cu noi, Domnul va hotărî". Aşa ne-a vorbit sora mea, domnule. Bineînţeles am ţinut ascuns acest gând, şi celorlalţi le-am spus că *Lady Nepean* se duce în Canada şi că întreaga familie pleacă într-acolo ca emigranţi. Pe acest gentleman l-am cules în largul portului Falmouth; probabil că v-a spus.

Căpitanul Seccombe se uită lung la mine şi eu la el. Reuben Colenso stătea în picioare, frământându-şi în mână boneta.

După un timp, americanul îşi întrerupse tăcerea cu un fluierat:

— Dacă aşa stau lucrurile, trebuie să mă întorc la Boston, deşi înseamnă să scot bani din buzunar. Chestia asta e de competenţa comandantului de escadră Bainbridge. Ia loc, domnule Colenso.

— Aş dori să vă întreb, zise umil prizonierul, dacă înainte de a mă pune în lanţuri pot să mă duc pe punte să-l văd pe tata. Doar o clipă, domnule.

— Da, domnule, poţi să te duci. Şi dacă reuşeşti să le convingi pe doamne să mă aştepte, vin şi eu peste câteva minute. Vreau să-i aduc omagiul meu. Părerea mea, adăugă el pe gânduri după ce prizonierul plecă, părerea mea e că povestea acestui om este *adevărată*.

Cinci minute mai târziu, în timp ce stăteam pe punte lângă trupul neînsufleţit al căpitanului, repetă acest cuvânt.

— Un adevărat om, domnule, doar dacă nu mă înşel.

De fapt, problema e de competinţa celor care se ocupă cu dezlegarea cazurilor de conştiinţă. În peregrinările mele mi-am dat seama că oamenii sunt mai mari decât guvernările; uneori, mai înţelepţi, dar totdeauna mai oneşti. Ferească-mă sfântul de o situaţie ca aceea care l-a dus la moarte pe acest bătrân căpitan! A avut de ales între loialitatea faţă de rege şi loialitatea faţă de conştiinţa sa şi probabil nu ştia cum să le împace. Cred, însă, că până la urmă a ales, socotind că a ţine partea ţării sale mai departe e o ruşine la care nu se poate înjosi. Într-o asemenea situaţie, unui om îi este poate îngăduit să-şi trădeze ţara spre onoarea ei. Cel puţin aşa am gândit când l-am încredinţat mării înfăşurat tot în pavilionul pe care-l coborâse, când bunele sau relele servicii ce i-a adus luaseră sfârşit.

Două zile mai târziu am ancorat în marele port Boston, unde căpitanul Seccombe a raportat comandantului Bainbridge cele

istorisite de Reuben Colenso şi i-a predat prizonierii aduşi cu el. Comandantul Bainbridge i-a reţinut, în aşteptarea răspunsului de la comandantul Rodgers. După câteva săptămâni prizonierii au fost trimişi la Newport, Rhode Island, ca să fie interogaţi de acest comandant şi, spre onoarea republicii, au fost puşi în libertate doar pe cuvânt de onoare. N-am aflat, însă, dacă după terminarea războiului s-au întors în Anglia sau au depus jurământ ca cetăţeni americani. Eu am fost mai norocos. Comandantul a permis căpitanului Seccombe să mă reţină până ce consulul Franţei avea să cerceteze cele relatate de mine; şi vreme de două luni câte i-au fost necesare consulului pentru treaba asta, am fost oaspete în casa căpitanului. Aici am cunoscut pe domnişoara Amelia Seccombe, o distinsă tânără făptură care – cum spunea naivul ei tată – „făcuse mari progrese în cunoaşterea francezei şi ar fi fericită să schimbe idei în această limbă cu dumneata”. Domnişoara Seccombe şi cu mine nu ne-am mărginit conversaţia numai la franceză; dar observând înclinarea ei de a înlocui vorba cu limbajul mai cald al privirilor, mi-am luat inima în dinţi, i-am mărturisit taina mea şi i-am vorbit cu multă admiraţie despre Flora. Aşadar, în această odisee a mea, n-a fost nicio Nausicaa[137]. Dimpotrivă, admirabila fată şi-a însuşit cauza mea şi a stăruit cu atâta căldură pe lângă tatăl ei şi consulat, încât la 2 februarie 1814 îi trimiteam un prietenesc salut de la puntea vasului *Shawmut*, care pleca de la Boston spre Bordeaux.

[137] Eroina din *Odiseea* lui Homer, cap. VI-VII, fiica lui Alcinous, regele Feacilor, care l-a primit pe Ulise după naufragierea pe ţărmul insulei Skeria (Coroyra) din marea Ionică (n.t.)

Capitolul XXXV
LA PARIS: ALAIN ÎŞI JOACĂ ULTIMA CARTE

În ziua de 10 martie, la apusul soarelui, *Shawmut* trecea pe lângă fortul *Pointe de Grave* şi intra în estuarul Girondei, iar a doua zi de dimineaţă, la ora 11, arunca ancora ceva mai jos de Blaye, în salvele de tun de pe *Regulus 74*. Ajunsesem la timp fiindcă acolo se aştepta din zi în zi să sosească o flotă britanică, cu misiunea de a coopera cu ducele D'Angoulême şi cu contele Lynch; acesta se pregătea în acel moment să-şi lepede tricolorul de pe umăr şi să predea oraşul Bordeaux lui Beresford[138] sau, dacă preferaţi, Bourbonilor. Ştirile despre intenţia lui ajunseseră până la Blaye, aşa că nici nu pusesem bine piciorul pe pământul scumpei mele Franţe, că am şi plecat spre Libourne sau, mai exact, spre Fronsac, iar a doua zi de dimineaţă după sosirea mea acolo, am pornit spre capitală.

Sistemul de diligenţe era însă atât de dezorganizat (războiul sărăcise ţara de animale şi de vizitii valizi), iar întreruperile pe drum atât de frecvente, încât aş fi putut merge la fel de repede şi pe jos. Mi-au trebuit cincisprezece zile bune ca să ajung la Orléans, iar la Étampes (unde am ajuns în dimineaţa zilei de 30), vizitiul hodorogitei diligenţe a refuzat categoric să meargă mai departe. Cazacii şi Prusacii erau la porţile Parisului.

— Noaptea trecută, zicea el, se vedeau focurile din bivuacurile lor. Dacă monsieur ascultă atent, poate auzi bubuitul tunurilor.

Împărăteasa fugise din palatul Tuileries. Încotro? Vizitiul, hangiul, oamenii din mulţime, ridicau din umeri indiferenţi.

— Probabil la Rambouillet, spuneau ei.

Habar n-aveau ce se întâmpla sau se putea întâmpla. Ba că împăratul era la Troyes, ba la Sens, ba mai departe de Fontainebleau, dar nimeni nu ştia sigur unde. Zile de-a rândul se scurseseră pe acolo refugiaţi din Paris şi nu se mai găsea de închiriat nici măcar o căruţă sau un patruped, fie din simpatie sau pentru bani, deşi ore întregi am căutat pretutindeni în Étampes.

În sfârşit, către seară mi-a ieşit în cale o birjă de piaţă, trasă de o iapă sură costelivă, care după numărul de înmatriculare era

---

[138] Beresford Wiliam (1768–1854), general englez; a luptat în Portugalia, alături de generalul Wellington, împotriva lui Napoleon. (n.t.)

din Paris; rătăcea pe stradă la întâmplare, condusă de un vizitiu care doar măgulitor s-ar fi putut spune că era beat. Îndată ce l-am oprit, începu să se văicărească şi să îndruge vorbe fără şir, din care reieşea că în ziua de 29 adusese din capitală o familie de burghezi şi că ultimele trei zile şi le petrecuse cutreierând prin Étampes şi ultimele trei nopţi moţăind mahmur în trăsură. De data asta aveam o şansă şi l-am întrebat dacă, plătindu-i, m-ar lua cu el înapoi la Paris. Tot văicărindu-se, îmi spuse că ar mai putea merge o bucată de drum.

— În ce mă priveşte, adăugă el, nu-mi pasă de moarte, dar monsieur ştie că nu vom ajunge niciodată acolo.

— Încă o bucată de drum e mai bine decât în Étampes, i-am spus eu.

Cine ştie din ce motiv, vorbele mele i-au părut grozav de hazlii. Îmi spuse că eram un om curajos şi mă pofti în trăsură. Peste cinci minute hurducăiam spre Paris. Înaintam foarte încet, fiindcă iapa sură ajunsese la capătul puterilor, iar monologul stăpânului evolua în acelaşi pas tărăgănat cu al ei. Tot ce povestea era numai în legătură cu ultimele trei zile petrecute în Étampes. S-ar fi zis că trăise atât de intens necazurile îndurate în acele zile încât nu-şi mai amintea nimic din ce se întâmplase înainte. Despre război şi recentele evenimente politice nu putea să-mi spună nimic.

Bănuind că împăratul se afla aproape de Fontainebleau, m-am aşteptat să întâlnim santinele călări, dar nu ne-a oprit nimeni şi puţin înainte de zorii zilei am ajuns la Longjumeau fără să întâlnim pe drum vreo fiinţă omenească. Acolo, am trezit din somn pe proprietarul unui cabaret, care ne-a prevenit printre căscături că mergeam la moarte sigură; şi, după ce am adăpat-o pe sura şi am luat o gură de rachiu dezgustător, am pornit iarăşi la drum. Când a început să se lumineze de ziuă, am ascultat atent să auzim bubuitul tunurilor. Dar în Paris era linişte. Am trecut prin Sceaux şi am ajuns într-un târziu la Montrouge şi la barieră. Era deschisă, părăsită; nu se vedea nicio santinelă, niciun vameş.

— Unde vrea Monsieur să coboare? mă întrebă vizitiul şi după un efort de memorie adăugă că are soţie şi doi copii adorabili într-o mansardă din *Rue du Mont Parnasse* şi în apropiere un grajd pentru iapă.

I-am plătit, am coborât şi de pe caldarâmul pustiu l-am urmărit cu privirea îndepărtându-se.

Dintr-un gang de la spatele meu apăru în fugă un copil, care se împiedică în picioarele mele. L-am prins de guler şi i-am cerut să-mi spună ce s-a petrecut la Paris.

— Nu ştiu, zise copilul, dar mama se găteşte ca să mă ia la paradă. *Tenez!*[139]

Şi-mi arătă cu mâna.

Departe, la capătul străzii, am văzut înaintând primele rânduri ale unui regiment de prusaci în uniforme albastre, care traversa Parisul ca să ocupe poziţii pe drumul spre Orléans.

M-am lămurit. Parisul capitulase! Iar eu intrasem dinspre sud la timp – de parcă dorisem – ca să fiu martor la intrarea dinspre nord a Majestăţii Sale Împăratul Alexandru. Nu peste mult timp eram şi cu unul din mulţimea celor care se îndreptau spre poduri, ca să se răspândească în lungul drumului pe care venea Majestatea Sa, de la Barrière de Pontin la Champs Elysées unde urma să aibă loc marea paradă. M-am hotărât să pornesc în aceeaşi direcţie şi, luând-o de-a lungul cheiurilor, puţin înainte de ora zece am ajuns în Place de la Concorde, unde mă opri o mică scenă ciudată.

În mijlocul pieţei se strânseră vreo douăzeci de tineri – aristocraţi după îmbrăcăminte şi înfăţişare. Fiecare purta la pălărie o eşarfă albă şi cocarda Bourbonilor, iar conducătorul lor, un tânăr slăbănog, cu păr de culoarea fânului, scosese din buzunar o hârtie şi-i declama conţinutul cu o voce prea puternică pentru gâtlejul lui:

— În împrejurările actuale, Parisului îi revine cinstea de a grăbi zorile păcii universale. Cuvântul lui este aşteptat cu interesul firesc stârnit de un scop atât de înalt... *etcetera*.

Mai târziu am căpătat o copie a proclamaţiei Prinţului Schwarzenberg şi i-am identificat imediat stupida-i retorică.

— Parisieni! continuă el. Aveţi în faţa voastră exemplul celor din Bordeaux...

Da, da, îl aveau chiar sub ochii lor! Tânărul cu păr de culoarea fânului îşi termină cititul cu un *Vive le roi!*, pe care ceata figuranţilor îl repetă în cor. Mulţimea privea nepăsătoare. Câţiva se îndepărtară încetişor; dar un călăreţ cu păr cărunt, în mare ţinută de colonel al Gărzii Naţionale (în care am recunoscut pe

[139] Uitaţi-vă! (în franceză în original). (n.t.)

ducele de Choiseul-Praslin), în trecere pe acolo, îşi struni calul şi adresă tinerilor câteva cuvinte de aspră mustrare. Doi, trei dintre ei răspunseră repetând în derâdere strigătul de *„Vive le roi”*. Reprezentaţia lor, în faţa unui auditoriu atât de rece, nu mai prezenta niciun interes, când deodată apărură vreo zece, cincisprezece tineri regalişti călări, cu gând s-o însufleţească, printre care Louis de Chateaubriand, fratele lui Talleyrand, Archambaut de Périgord, nemernicul marchiz de Maubreuil şi... vărul meu, vicontele de Saint-Ives.

Am simţit ca o palmă impertinenţa, sfruntata lui neobrăzare şi, cu toate că mă aflam între necunoscuţi, obrajii mi-au luat foc. O clipă m-am gândit să plec. Ar fi fost mai bine. Întâmplător, privirea lui n-o întâlni pe-a mea când trecu în galop uşor pe lângă mine, ţanţoş ca un tenor burtos în şa, pomădat şi cu acrul lui de şnapan înfumurat. La capătul cravaşei purta o batistă albă de dantelă, lucru destul de insipid. Dar când şi-a rotit murgul pur sânge, am văzut că imitase exemplul declasat a lui Maubreuil şi decorase coada calului cu o Cruce a Legiunii de Onoare. Asta m-a făcut să scrâşnesc din dinţi şi să rămân pe loc.

— *Vive le roi! Vivent les Bourbons! À bas le sabot corse!*[140]

Maubreuil adusese un coş plin cu brasarde şi cocarde şi elegantul călăreţ începu să se învârtească încoace şi încolo oferindu-le mulţimii indiferente. Alain ţinea în mâna întinsă o cocardă când intră în micul grup unde mă aflam şi ochii noştri se întâlniră.

— *Merci*, i-am zis, *retenez-le jusqu’a ce que nous nous rencontrons... Rue Grégoire de Tours*[141].

Braţul în care ţinea cravaşa cu batista de dantelă se ridică de parcă-l înţepase. Înainte însă de a avea timp să-l coboare, m-am pierdut în mulţimea care se îmbulzi în jurul lui nedumerită, totuşi foarte agresivă. Câţiva strigară: *À bas les cocardes blanches!*[142]

— Cine-i javra aia? l-am auzit pe Maubreuil întrebându-l în timp ce se zorea să-i vină în ajutor.

---

[140] Trăiască regele! Trăiască Bourbonii! Jos copita corsicană! (în franceză în original). (n.t.)

[141] Mulţumesc, păstreaz-o până când ne întâlnim... în strada Grégoire de Tours (în franceză în original). (n.t.)

[142] Jos cocardele albe (în franceză în original). (n.t.)

— *Peste!*[143] răspunse el. O tânără rudă de-a mea care se grăbeşte să-şi piardă capul. Prefer totuşi să-mi aleg eu momentul pentru treaba asta.

Am luat cuvintele lui drept o izbucnire de ură şi după ce m-am îndepărtat îndeajuns, am găsit că erau chiar hazlii. Întâlnirea noastră mi-a tăiat cheful să mai casc gura la paradă. M-am întors şi am traversat iarăşi Sena, ca să mă duc în *Rue du Fouarre*, la văduva Jupille.

Rue du Fouarre, cândva o stradă cunoscută, foarte frecventată, era acum poate la fel de murdară ca oricare alta care îşi trimitea scursorile în Sena printr-o singură rigolă, iar văduva Jupille nu fusese o frumuseţe nici pe vremea când urma ca vivandieră al 106-lea regiment de infanterie şi nici înainte de a se fi măritat cu sergentul Jupille din acel regiment. Ne împrietenisem cu ocazia unei răni uşoare pe care o căpătasem la Algueda, într-o ciocnire de avanposturi şi de atunci m-am obişnuit să fiu îngăduitor cu asprimea vinului ei alb, în amintirea alifiilor tămăduitoare cu care mă îngrijise; iar după ce sergentul Jupille a fost secerat de o schijă pe frontul de la Salamanca, iar Filomena lui s-a retras ca să conducă cârciuma mamei sale din Rue du Fouarre, ea mi-a înscris numele în capul listei viitorilor clienţi statornici. Mă socoteam – aşa zicând – unul din cei care contribuiseră la vadul casei şi, în timp ce păşeam pe puturoasa stradă, reflectam: „Slavă Domnului că un soldat al imperiului se mai poate bizui şi pe atâta în Parisul din aceste zile. *Est aliquid, quocumque loco, quocumque sacello*[144]..."

Madame Jupille m-a recunoscut imediat. Ne-am repezit unul la altul şi ne-am îmbrăţişat. Prăvălia era goală, deoarece tot cartierul plecase la paradă. După ce-am deplâns împreună nestatornicia capitalei, am întrebat-o dacă primise scrisori pentru mine.

— Nu, camarade.

— Nici una!? am exclamat nedumerit.

— Nici una... zise madame Jupille privindu-mă ştrengăreşte. Poate că domnişoara e foarte discretă.

— Ah! Ce vrei să spui, femeie sâcâitoare?

— Ei bine, să fie de-atunci vreo zece zile, a venit un străin care m-a întrebat dacă am cumva ştiri de la caporalul care mi-a

---

[143] Aproximativ: „Lua-l-ar ciuma" (în franceză în original). (n.t.)

[144] În orice loc există un mic sanctuar... (în latină în original). (n.t.)

lăudat vinul alb. „Cum vine asta? Nu înţeleg”, i-am spus. „Toată lumea mi-l laudă”.

Nici chiar aşa! Am reflectat eu în sinea mea.

— „Caporalul de care vorbesc se numeşte sau se numea Campdivers”, a zis el. „Se numea!?” am exclamat eu. „Doar n-oi fi vrând să spui că a murit”. Şi îţi mărturisesc, camarade, că mi-au venit lacrimile în ochi. „Nu, n-a murit”, a zis străinul, „şi cea mai bună dovadă e că va veni în curând aici ca să întrebe dacă i-au sosit scrisori. Să-i spui că, dacă aşteaptă o scrisoare de la...” uite, i-am scris numele pe o bucăţică de hârtie şi am lipit-o pe paharul ăsta de vin... „de la domnişoara Flora Gilchrist, să aştepte în Paris până când un prieten va găsi o cale să i-o predea în mână. Iar dacă te întreabă ceva despre mine, să-i spui că vin din partea domnului” ... *tenez!* Am scris şi numele ăsta dedesubt... da, ăsta-i, zise ea uitându-se pe bucata de hârtie... „din partea domnului Romaine”.

— Ce dracu l-a apucat să fie atât de prudent. Ce fel de om era trimisul acesta?

— O, un om serios, sobru şi cu vorbire aleasă. Ai fi zis un valet de casă mare sau poate un secretar de notar. Era foarte simplu îmbrăcat, în haine negre.

— Vorbea franţuzeşte?

— *Parfaitement*. Şi ce vrei să-ţi mai spun?

— Şi n-a mai venit după aceea?

— Ba da, chiar alaltăieri şi părea foarte decepţionat. L-am întrebat dacă domnul are ceva de adăugat la mesajul său... „Nu”, a spus el. Adică, stai, a mai zis: „Spune-i că în nord totul merge bine, dar să nu părăsească Parisul până nu-l văd”.

Vă puteţi închipui câte-am ocărit pe domnul Romaine pentru aceste vorbe ocolite. Dacă în nord totul mergea bine, ce motiv de prevedere puteau să-l îndemne să nu predea scrisoarea Florei? Şi, în orice caz, cum m-ar fi putut pune în primejdie scrisoarea ei, aici la Paris? Mă bătea gândul să nu mai ţin seama de nimic şi să plec imediat cu diligenţa la Calais. Dispoziţia dată de avocat era totuşi categorică şi desigur supărătorul lui mesaj în doi peri ascundea un anume motiv. Afară de asta, trimisul său putea să revină în orice moment.

Aşadar, împotriva dorinţei mele, am socotit cuminte să închiriez o cameră la madame Jupille şi să-mi astâmpăr nerăbdarea. Veţi spune că nu mi-a fost greu să-mi omor timpul

la Paris, între 31 martie şi 5 aprilie 1814. Intrarea trupelor aliate, ingrata trădare a lui Marmont[145], abdicarea împăratului, cazacii care umpleau străzile, redacţiile ziarelor care lucrau fără preget cu noii lor redactori colportând de dimineaţă până seara tot felul de ştiri contradictorii; la fiecare cafenea, alt zvon; la fiecare colţ de stradă, o busculadă sau un început de busculadă: şi din oră în oră, un val de proclamaţii, placarde, manifeste, caricaturi şi foi volante cu versuri injurioase, a căror zarvă o auzeam vag ca-n vis în timp ce băteam străzile adâncit în speranţele şi nedumeririle mele. N-aş putea spune că nepăsarea mea însemna egoism; ci mai degrabă că un adânc dezgust mă înstrăina de ţara mea. Dacă acest Paris era într-adevăr o realitate, eu eram o închipuire, un strigoi, iar Franţa – Franţa pentru care eu luptasem şi părinţii mei urcaseră pe eşafod – o ţară care nu existase niciodată şi patriotismul nostru o înşelătoare pâlpâire. Să nu mă judecaţi prea aspru dacă în zbuciumatele mele plimbări fără ţintă am trecut peste puntea dintre ţara de care nu mă mai legau nici rude, nici prieteni, ci doar un infructuos trecut, şi ţara în care o fiinţă omenească, una măcar merita dăruirea mea.

În a şasea zi, adică 5 aprilie, mi-am pierdut răbdarea. La dejun, cu o sticlă de Beaujolais dinainte, m-am hotărât; şi de la restaurant m-am întors direct la locuinţa mea, unde am rugat-o pe madame Jupille să-mi dea o pană, cerneală şi hârtie şi m-am aşezat să-l anunţ pe domnul Romaine că, fie ce-o fi, în douăzeci şi patru de ore de la primirea acestei scrisori să mă aştepte la Londra.

Nu terminasem încă prima propoziţie când se auzi o bătaie în uşă şi madame Jupille mă anunţă că doi domni doreau să mă vadă.

— Pofteşte-i înăuntru, i-am spus lăsând pana jos foarte emoţionat.

Şi o clipă mai târziu în pragul uşii apăru... vărul meu Alain.

---

[145] Marmont, Auguste-Frédéric-Louis (1774–1852), mareşal al Franţei, ridicat de Napoleon pe cele mai înalte trepte ale ierarhiei militare şi aristocratice, în loc să apere Fontainebleau, unde se retrăsese împăratul după cucerirea Parisului de către trupele aliate, în 1814, s-a dat de partea acestora, obligându-l să abdice. (n.t.)

Era singur. Se uită, rânjind semnificativ, când la mine când la scrisoare, înaintă şi îşi puse pălăria pe masă lângă scrisoare şi mănuşile alături de pălărie.

— Vere, zise el. Uneori dai dovadă de o uimitoare iuţeală de picioare, dar în general eşti foarte uşor de vânat.

Mă ridicasem în picioare.

— Bănuiesc că vrei să-mi vorbeşti despre o chestiune importantă din moment ce, în ciuda recentelor tale ocupaţii politice, ţi-ai dat osteneala să mă găseşti. Dacă-i aşa, te rog să fii concis.

— Nicio osteneală, mă corectă el afabil. Am ştiut tot timpul că eşti aici. De fapt, te aşteptam încă dinainte de a sosi tu şi ţi-am trimis pe omul meu, Paul, cu un mesaj.

— Un mesaj?

— Desigur... în legătură cu o scrisoare de la frumoasa Flora. L-ai primit? Mesajul, vreau să spun.

— Aşadar, nu era de la...

— Nu. Evident, nu era de la domnul Romaine, căruia – zise el aruncând iarăşi o privire la scrisoare – văd că-i scrii doar pentru a-i cere explicaţii. Şi deoarece bănuiesc că ai să mă întrebi cum naiba am reuşit să-ţi iau urma în această puturoasă vizuină, dă-mi voie să te informez că *a,b* într-un singur cuvânt se pronunţă în engleză *ab*[146] şi că Bow Street-ul, când urmăreşte un infractor, nu se dă în lături să-i deschidă corespondenţa.

Am simţit că-mi tremura mâna când am apucat stinghia de sus a scaunului, dar am izbutit să-mi stăpânesc glasul şi să-i răspund destul de calm:

— O lămurire, domnule viconte, înainte de a-mi face plăcerea să te arunc pe fereastră. După câte îmi dai a înţelege, m-ai reţinut aceste cinci zile în Paris, folosindu-te de o minciună. Până aici e-n regulă. N-ai vrea să-mi faci favoarea de a-ţi completa interesanta destăinuire, informându-mă de ce ai făcut asta?

— Cu cea mai mare plăcere. Planurile mele nu erau încă puse la punct... îmi lipsea un mic amănunt, asta-i tot. Acum îl am şi pe acesta.

Luă un scaun, se aşeză la masă şi din buzunarul de la piept scoase o hârtie împăturită.

---

[146] *Ab* – abrevierea cuvântului *absconder* (evadat). (n.t.)

— Poate că pentru tine e o noutate faptul că unchiul nostru... regretatul nostru, unchi, dacă vrei, a murit acum trei săptămâni.

— Odihnească-se în pace!

— Iartă-mă dacă voi trece repede peste această pioasă urare.

La amintirea unchiului său, Alain şovăi o clipă, îşi stăpâni ura şi trase o înjurătură printre dinţi, trădându-şi marele lui of. Se răcori şi continuă:

— Nu-i nevoie să-ţi amintesc o anumită scenă... prea teatrală, mărturisesc, pentru gustul meu... pusă la cale de avocat la căpătâiul lui. Nu-i nevoie nici să te pun la curent cu ultimul lui testament. S-ar putea să-ţi fi scăpat însă faptul că lui Romaine i-am dat atunci un avertisment clar, când i-am făgăduit că voi ridica chestiunea neîngăduitei influenţe exercitate asupra unchiului meu şi că pentru asta am mărturii. De atunci am strâns şi alte dovezi, dar acţiunea mea ar fi şi mai convingătoare dacă ai avea amabilitatea să semnezi hârtia pe care am onoarea să ţi-o prezint, încheie el şi mi-o aruncă peste masă nedespăturită.

Am luat-o şi am despăturit-o:

„Eu, vicontele Anne de Kéroual de Saint-Ives, fost soldat în armata bonapartistă sub numele de Champdivers şi mai târziu prizonier de război sub acelaşi nume, în Castelul Edinburg, declar prin aceasta că pe unchiul meu contele de Kéroual de Saint-Ives nici nu l-am cunoscut, nici nu m-am aşteptat să-l moştenesc şi nici n-am fost recunoscut de el ca moştenitor până când am fost căutat şi găsit de domnul Daniel Romaine în castelul Edinburg, ajutat de el cu bani ca să evadez şi apoi introdus de el pe furiş, la căderea nopţii, în Amersham Place. Mai declar că până în seara aceea nu l-am văzut niciodată pe unchiul meu şi nici de atunci încoace; că atunci când l-am văzut era ţintuit la pat şi în ultimul stadiu de senilitate. Am motive să cred că domnul Romaine nu l-a informat complet despre împrejurările în care am evadat şi mai ales despre răspunderea mea în moartea unui camarad prizonier, cu numele de Goguelat, fost sergent în al 22-lea regiment de infanterie”.

Această mostră din conţinutul preţiosului document e de ajuns. De la început până la sfârşit era o ţesătură de afirmaţii

denaturate, cu aluzii dezonorante. L-am citit până la capăt şi l-am aruncat pe masă.

— Iartă-mă, te rog, dar ce vrei să fac cu asta?

— Să o semnezi, zise el.

Am început să râd.

— Te mai rog o dată să mă ierţi, dar... deşi te-ai costumat, pare-se, ca pentru un rol de operă comică, nu cred că poate fi vorba de aşa ceva.

— Totuşi o vei semna.

— O, nu mă plictisi.

M-am aşezat şi mi-am pus un picior peste braţul scaunului.

— Şi dacă n-o semnez, ce-ai să faci? Pentru că trebuie să te fi gândit şi la această alternativă.

— Dacă m-am gândit la această alternativă?... Desigur, răspunse el zâmbind. Jos se află un individ, pe nume Clausel, iar la cârciuma *Tête d'Or*, o escortă a poliţiei.

Situaţia nu era deloc plăcută. Dar dacă Alain venise cu gândul să mă sperie – ceea ce detest şi nu pot accepta – pierduse demult această şansă, pentru că mă atinsese la coarda simţitoare a firii mele. L-am privit pătrunzător studiindu-l; şi pe măsură ce-l studiam mă convingeam că jocul lui trebuia să aibă undeva un punct slab, pe care trebuia să-l descopăr.

— Mi-ai amintit de avertismentul pe care l-ai dat domnului Romaine. E urât ca noi, din aceeaşi familie, să discutăm acest subiect; dar poate îţi aminteşti şi de avertismentul cu care domnul Romaine ţi-a răspuns la această ameninţare?

— Bluf! tinere domn. L-a ajutat să-şi atingă scopul în acel moment. Am fost uluit... mârşăvia, monstruozitatea şi netemeinicia ameninţării lui mi-au tulburat judecata.

— Aşadar, era nefondată.

— Cea mai bună dovadă e că, în ciuda ameninţării lui, a dispreţului făţiş şi a nepăsării cu care am primit-o, domnul Romaine n-a mişcat un deget.

— Vrei să spui că unchiul a distrus dovada?

— Nu, câtuşi de puţin! replică el revoltat, deoarece contest că ar fi existat vreodată o asemenea dovadă.

M-am uitat în ochii lui.

— Alain, i-am spus eu calm, eşti un mincinos.

Un val de sânge îi întunecă faţa pomădată, trase o înjurătură şi, vârând două degete în buzunarul vestei, scoase un ţignal.

— Dacă mai spui o vorbă ca asta, chem poliţia.

— Bine, bine, să ne întoarcem la discuţia noastră. Zici că omul acesta, Clausel, este cel care m-a denunţat?

Clătină din cap.

— Soldaţii imperiului se cumpără la preţ ieftin în momentul de faţă la Paris, am zis eu.

— Atât de ieftin încât opinia publică ar fi mulţumită dacă toţi domnii Champdivers i-ar ucide pe toţi domnii Goguelat şi pentru asta ar fi împuşcaţi sau ghilotinaţi. Nu-mi dau seama cum se va proceda în cazul tău şi mă îndoiesc că opinia publică s-ar sinchisi.

— Şi totuşi, am obiectat eu, trebuie să respecte anumite formalităţi judecătoreşti preliminare, de exemplu, ascultarea martorilor. S-ar putea să mă găsească nevinovat.

— M-am gândit şi la această puţin probabilă şansă, dar mai e ceva. Sincer vorbind, m-ar mira ca un juriu britanic să treacă averea contelui de Kéroual de Saint-Ives în mâinile unui prizonier bonapartist evadat, trimis în judecată pentru uciderea unui camarad prizonier şi achitat din lipsă de probe.

— Dă-mi voie să deschid fereastra de un deget, două, am spus eu. Stai, pune-ţi la loc ţignalul, nu am de gând să te azvârl pe fereastră... cel puţin nu chiar acum; şi nici nu vreau să fug. Dar îmi faci impresia că ai nevoie de puţin aer proaspăt. Aşadar, Monsieur, spui că pe ticălosul acela îl ai în mână. Ei bine, n-ai decât să te foloseşti de el. Dar, înainte de a rupe stupida dumitale hârtie, dă-mi voie să stau şi eu de vorbă cu acolitul dumitale.

M-am dus spre uşă şi am strigat din capul scării:

— Madame Jupille, fii bună şi spune-i celuilalt musafir să urce.

M-am întors din nou la fereastră şi am rămas acolo, privind afară la respingătoarea rigolă de-a lungul căreia se scurgeau în Sena zoaiele unor boiangerii din capătul străzii. Şi cum stăteam aşa, am auzit paşii celui chemat.

— Trebuie să vă cer iertare, domnule, pentru această neaşteptată apariţie...

— Ei!

Dacă vorbele ar fi fost o detunătură de armă descărcată în spatele meu nu m-aş fi întors mai repede la auzul lor.

— Domnul Romaine!

Într-adevăr, el se arătă în pragul uşii, şi nu Clausel. Şi nici până azi nu ştiu dacă eu sau Alain îl priveam cu mai vădită consternare, deşi cred că expresiile feţelor noastre trădau sentimente cu totul diferite.

— Domnul viconte, zise Romaine apropiindu-se, a făcut de curând o tranzacţie. Mi-am luat îngăduinţa să fac şi eu una, iar pe domnul Clausel l-am lăsat jos ascultând câteva argumente prezentate de domnul Dudgeon, secretarul meu particular. Vă pot asigura, adăugă el chicotind, că se vor dovedi pe deplin convingătoare. Citesc pe feţele voastre, domnilor, că priviţi apariţia mea drept ceva de natura miracolului. Dar cel puţin domnul viconte trebuie să-şi fi dat până acum seama că e ceva cum nu se poate mai simplu şi firesc. V-am dat cuvântul meu că n-am să vă scap din ochi, domnule Alain. Şi atunci, poate fi oare considerat mai mult decât o ispravă obişnuită faptul că, aflând de negocierile dumneavoastră pentru un schimb de prizonieri în favoarea lui Clausel, l-am urmărit până la Dover şi, cu toate că am scăpat vaporul, am ajuns la timp la Paris ca să vă văd părăsind amândoi locuinţa dumitale azi dimineaţă?... Ba mai mult, ştiind încotro vă duceţi, să ajung la timp în rue du Fouarre ca să vă urmăresc ce măsuri luaţi? Dar m-am întins cu vorba, domnule Anne. Mi s-a încredinţat o scrisoare pentru dumneavoastră. Cu permisiunea domnului Alain, vom continua conversaţia după ce o veţi citi.

Îmi înmână scrisoarea şi se duse lângă cămin unde luă o lungă priză de tabac, în timp ce Alain îl urmărea cu privirea ca un buldog gata să sară la el. Am deschis scrisoarea şi m-am aplecat să ridic o mică anexă care căzuse din plic.

Scumpul meu Anne.

Rândurile tale mi-au dat viaţă şi, fericită, ţi-am scris o scrisoare pe care n-am să te las niciodată s-o citeşti, pentru că mă uimeşte pe mine însămi. Când însă m-am dus la domnul Robbie, mi-a cerut să vadă scrisoarea ta şi, când i-am arătat plicul, mi-a spus că fusese deschisă şi dacă îţi scriu ce facem noi pentru tine s-ar putea ca aceste veşti să folosească duşmanilor tăi. De fapt, noi am făcut ceva pentru tine şi această scrisoare (care e doar o scrisoare obişnuită) are ca scop să te încunoştinţeze că meritul nu aparţine în întregime domnului Robbie, sau domnului Romaine (care, după descrierea domnului

Robbie, trebuie să fie un bătrân gentleman urâcios, deşi bine intenţionat fără îndoială). Dar, marţi, după plecarea ta, am stat de vorbă cu maiorul Chevenix şi când i-am spus că îmi pare rău de el (deşi nu-l încălzea prea mult), şi-a schimbat atitudinea faţă de tine într-un fel pentru care n-am putut decât să-l admir. Mi-a declarat că îmi doreşte fericirea şi că o va dovedi. Mi-a spus că învinuirea ce ţi se aduce este numai de competenţa autorităţilor militare şi are motive să creadă că ai fost vârât în această afacere din cauza unei chestiuni de onoare, ceea ce e cu totul altceva decât se spunea; că el ar putea nu numai să facă în acest sens o depoziţie scrisă sau ceva asemănător, pe propria sa răspundere, dar că ştie destule despre acel Clausel ca să-l silească să declare adevărul. Ceea ce a şi făcut a doua zi şi l-a pus pe Clausel să iscălească. Domnul Robbie are o copie a declaraţiei lui, pe care o va trimite domnului Romaine la Londra, împreună cu această scrisoare; şi de aceea a venit la mine Rowley (care-i o bomboană) şi aşteaptă în bucătărie până ce termin să scriu în grabă aceste rânduri. El îmi mai spune că maiorul Chevenix a intervenit exact la timp, deoarece prietenii lui Clausel au reuşit să obţină un schimb de prizonieri în favoarea lui şi acesta urmează să se întoarcă în Franţa. Aşa că mă iscălesc în grabă.

A ta sinceră prietenă
Flora

P.S. Mătuşa e bine; Ronald îşi aşteaptă angajarea ca ofiţer.
P.P.S. Mi-ai cerut să-ţi spun şi în scris şi mă supun:
Te iubesc, Anne.

Anexa era un bilet scris cu litere mari strâmbe şi glăsuia:

Iubite Domnule Anne, Onorate Sir,

Sper ca această scrisoare să vă găsească bine, aşa cum mă lasă pe mine acum, totul este bine, cum vă va spune şi domnişoara Flora, ticălosul de Clausel a mărturisit adevărul. Ţin să vă spun că doamna McRankine se poartă frumos, afară de religie, care nu-i făcută decât să plictisească oamenii şi pentru că e văduvă, vina e a ei, nu a mea. Domnişoara Flora zice că pe asta o pune împreună cu a ei şi mai e ceva dar e strict secret, aşa că altceva nimic deocamdată, domnule.

Al dumneavoastră cu respect,

După ce am terminat de citit cele două scrisori, le-am băgat în buzunarul de la piept, m-am îndreptat spre masă şi i-am înmânat grav lui Alain documentul său; apoi m-am întors spre domnul Romaine, care îşi închisese cu zgomot tabacherea.

— Cred că nu ne mai rămâne decât să discutăm... mai mult din generozitate sau, să zicem, pentru numele bun al casei dumneavoastră... condiţiile pe care le putem acorda vărului... domnului Alain, zise avocatul.

— S-ar părea că ai uitat de Clausel, zise rânjind vărul meu.

— E adevărat, îl uitasem pe Clausel.

Domnul Romaine se duse până la capătul scării şi strigă:

— Dudgeon!

Dudgeon apăru şi prin rigiditatea salutului său se strădui să nege că dansase cândva cu mine sub clar de lună.

— Unde e individul acela, Clausel?

— Nu ştiu dacă *Tête d'Or* se află la începutul sau la sfârşitul străzii. Bănuiesc că la începutul ei, deoarece rigola se scurge în direcţia opusă. În orice caz, domnul Clausel a dispărut acum două minute în aceeaşi direcţie în care se scurge rigola.

Alain se ridică repede, cu ţignalul în mână.

— Băgaţi-l în buzunar, zise domnul Romaine. Individul acela v-a înşelat. Doar dacă nu i-aţi plătit pe baza unei chitanţe, adăugă el cu un zâmbet răutăcios.

Alain nu se dădu însă bătut.

— Se pare, domnule avocat, că ţi-a scăpat din vedere un mic amănunt, sau eşti mai curajos decât te-aş fi crezut. Englezii nu sunt încă prea populari la Paris şi cartierul acesta nu e dintre cele mai puţin deocheate. Suficient să suflu în ţignalul ăsta, să strig „spion englez!" şi doi englezi...

— Zi trei, îl întrerupse domnul Romaine şi se repezi la uşă. Domnule Burchell Fenn, fii atât de bun şi urcă scările.

Şi aici daţi-mi voie să spun: Halt! Sunt situaţii în lumea asta – sau cel puţin aşa cred – prea jalnice pentru a fi aşternute în scris, şi una din acestea a fost leşinul lui Alain. S-ar putea totuşi ca spiritul de echitate britanic al domnului Romaine să nu fi fost întrutotul de acord cu efectul zdrobitor al armei de care s-a folosit. Cât despre Fenn e de ajuns să spun că dezgustătorul escroc intră ţanţoş pe uşă, de parcă avea o îndatorire publică de

împlinit şi numai circumstanţele potrivnice îl împiedicaseră s-o aducă la îndeplinire până atunci. În faţa domnului Romaine, care-l avea la mână cu întregul lanţ al mişeliilor lui, se ploconi adânc şi se arătă foarte dornic să-şi denunţe copărtaşul trădător. La o strânsoare ca asta sunt sigur că şi-ar fi denunţat propria-i mamă. Am văzut gura vajnicului Dudgeon rânjind ca botul unui foxterier deasupra unui şoarece-de-câmp. Între ei, Alain nu mai avea nicio şansă. În această povestire nu era prima oară când mă găseam în situaţia de a-i lua parte din simplă repulsie faţă de cruzimea cu care era atacat. Se pare că domnul Romaine luase urma ticăloşiilor lui prin Fenn. Dar ticălosul mai mare păstrase o parte din probe şi acum, când era la ananghie, dorea să le negocieze cu orice gentleman dispus să se dea totul uitării. La sfârşit, când vărul meu a fost pus cu botul pe labe, tot eu i-am sărit în ajutor. După ce l-am concediat pe Fenn, am reluat discuţia în termeni practici. În cele din urmă, Alain a renunţat la toate pretenţiile sale în schimbul unei rente viagere de şase mii de franci. Domnul Romaine i-a pus condiţia să nu mai calce niciodată în Anglia. Ştiind, însă, că în cel mult douăzeci şi patru de ore de la debarcarea la Dover avea să fie arestat pentru datorii, am socotit că această condiţie nu era necesară.

— Bună treabă am făcut azi, zise avocatul când am ajuns numai noi doi în stradă.

Eu însă am tăcut.

— Şi acum, domnule Anne, dacă vreţi să-mi faceţi onoarea de a lua cina împreună... să zicem la Tortoni?... în drum vom trece pe la hotelul meu, Quatre Saisons, în spatele primăriei, ca să comandăm o caleaşcă trasă de patru cai.

Capitolul XXXVI
PLEC SĂ CER MÂNA FLOREI

Şi iată-mă gonind pe aripile dragostei, având ca „lest” pe domnul Romaine. De fapt, respectabilul bărbat se sui în vehicul cu mai puţină „gravitate” decât arbora el de obicei. Era vădit îmbătat de victoria repurtată; dar asta, firește, i se putea ierta. În lumina slabă de asfinţit, îl zăream zâmbind din vreme în vreme de unul singur sau trăgând adânc aer în piept şi dându-l afară cu un pufăit maiestuos. Şi când începu să vorbească – ceea ce făcu îndată ce am trecut de bariera Saint Denis – apăru într-o ipostază cu totul diferită de cea a avocatului casei. Se lăsă pe spatele canapelei din caleaşcă, cu aerul celui care subscrisese la Pacea Europei şi apoi luase o cină copioasă. Despre fortificaţii îşi manifestă părerea doar cu o dispreţuitoare fluturare a scobitorii, vorbi pe larg şi zeflemitor despre abdicarea împăratului, trădarea ducelui de Raguza[147], şansele de viitor ale bourbonilor şi povesti pe seama caracterului domnului Talleyrand[148] câteva anecdote pe cât de savuroase pe atât de neveridice.

Treceam prin La Chapelle când îşi scoase tabachera cu tutun de prizat şi mi-o întinse.

— Eşti taciturn, domnule Anne.

— Aşteptam refrenul, *Rule Britannia! Britannia rules the waves! Britons never, never, never*[149]... Hai, dă-i drumul!

— Bine, bine, zise el. Totuşi sper că nu peste mult vă veţi obişnui cu acest cântec.

— O, pentru asta dă-mi răgaz, stimate domn! Am văzut cazacii intrând în Paris şi pe parizieni împodobindu-şi javrele cu Crucea Legiunii de Onoare. I-am văzut urcând un ticălos pe

---

[147] Mareşalul Marmont, înnobilat de Napoleon cu titlul de duce al Raguzei (oraş fortificat pe ţărmul Dalmaţiei, republică sub protectorat francez între anii 1806–1808). (n.t.)

[148] Episcop sub vechiul regim, preşedintele Adunării Naţionale după izbucnirea revoluţiei, ministrul de externe al Directoratului şi al Consulatului, arhicancelar al lui Napoleon, a trecut de partea bourbonilor după abdicarea împăratului; exemplu de diplomat fără principii morale. (n.t.)

[149] „Britania stăpâneşte! Britania stăpâneşte mările! Britanii niciodată, niciodată, niciodată...” Cântec englez patriotic, compus de James Thomson (1700–1748), poet scoţian, pe muzică de Thomas Augustin Arne (1710–1778). (n.t.)

columna Vendôme ca să stâlcească figura de bronz a învingătorului de la Austerlitz. Am văzut „sala” Operei ridicându-se în picioare ca să aplaude un grăsan gălăgios care cânta osanale prusacilor, pe melodia *Vive Henri Quatre!* Am văzut în persoana vărului meu Alain de ce e în stare cel mai nobil sânge al Franţei. Dar am văzut şi fii de ţărani, din ultimele contingente de recruţi, încă necopţi, care, deşi seceraţi de mitralii, se săltau în coate ca să aclame Franţa şi pe omuleţul în gri[150]. Cu timpul, domnule Romaine, memoria mea va ajunge să confunde pe aceşti flăcăi cu mai-marii lor şi pe mamele lor cu doamnele acelea din sala Operei, după cum cu timpul va trebui să ajung judecător de pace şi locţiitor regal al comitatului Buckingham. Îmi dai a înţelege că acum alta e patria mea, dar noua patrie nu are un loc pentru mine. Pentru a-i face însă pe plac, am căutat şi descoperit tot ce are ea mai bun... în temniţele noii mele patrii. Dar, repet, dă-mi răgaz.

— Ei, lasă, lasă! zise el în timp ce-mi căutam amnarul ca să-mi aprind ţigara de foi stinsă. Ai să intri în parlament, domnule Anne. Ai talent.

Pe când treceam prin Saint Denis, pofta lui de vorbă scăzu simţitor şi la scurt timp după ce am ieşit din acest oraş îşi trase cascheta de voiaj peste urechi şi se instală să doarmă. Eu am rămas treaz alături de el. Noaptea de primăvară era încă rece şi răsuflarea cailor, purtată înapoi de curent, peste felinarele caleştii, întreţinea un neîntrerupt nimb de aburi între mine şi surugii. Deasupra lor şi dincolo de vârfurile întunecate ale şirurilor de plopi, defilau cohorte de stele. Mi-am înălţat privirea până la stegarul tăcutelor lor evoluţii. Steaua polară, şi spre Casiopeea care pendula sub ea, deasupra pernei pe care se odihnea capul Florei, steaua *mea* polară şi ţinta călătoriei mele.

Cu acest gând liniştitor am adormit, dar spre surprinderea şi ciuda mea, m-am trezit într-o stare de groaznică agitaţie. Şi pe măsură ce orele treceau surescitarea mea sporea, încât de la Amiens până la coastă domnul Romaine a avut mult de furcă cu mine. La hanuri înghiţeam pe nerăsuflate mâncarea, bombănind tot timpul din pricina întârzierii necesare pentru schimbarea cailor. În caleaşcă şedeam ca pe ghimpi. Ocăram încetineala cailor. Îmi băteam joc de tabacherea cu tutun de prizat a avocatului şi când am ajuns pe plaja de la Calais am fost în stare

[150] Napoleon în uniforma gri a regimentelor de dragoni. (n.t.)

să-i cer socoteală pentru urâtul obicei de a priza tot timpul. Din fericire, am ajuns la vapor chiar în clipa când era gata de plecare şi ne-am suit în grabă la bord. Am luat cabine separate pentru noapte şi, rămas singur în cabina mea, puternicele valuri din travers ale Canalului Mânecii m-au vindecat, ca o baie spirituală, de proasta mea dispoziţie, lăsându-mă aidoma unei cârpe ude stoarse, atârnată pe frânghie în bătaia vântului.

Am debarcat la Dover când se crăpa de ziuă şi acolo Domnul Romaine îmi pregătise o surpriză. În timp ce ne apropiam de ţărm, de cine dau cu ochii dacă nu de faţa radioasă a lui Rowley! Mărturisesc că dintr-o dată stâncile galbene ale Albionului mi-au apărut trandafirii. Mai că l-aş fi îmbrăţişat. Cuviinciosul meu valet a rămas cu mâna la pălărie, zâmbind, într-o stare de extaz mut. Aşa cum mi-a spus mai târziu, „nu ştiam ce să fac, să tac sau să strig de trei ori ura”. Mi-a luat repede valiza şi ne-a condus prin mulţime la hotel ca să luăm micul dejun. Aş fi zis că tot timpul cât a stat în Dover şi-l petrecuse trâmbiţând rangul şi poziţia noastră socială, deoarece la uşă patronul hotelului ne-a urat bun sosit, cu adânci ploconeli. Când am intrat, am fost primiţi de oaspeţii prezenţi într-o tăcere respectuoasă care l-ar fi măgulit chiar pe Înălţimea Sa Ducele de Wellington; chelnerii ar fi mers, cred, de-a buşilea de nu le-ar fi fost greu să împace această postură cu un serviciu „la înălţime”. În sfârşit, m-am văzut şi eu „cineva”: un mare moşier englez; iar după ce am mâncat la repezeală, m-am străduit să-mi însuşesc cât îmi era cu putinţă alura acestei impunătoare clase, când am trecut printre şirurile de ploconeli până la uşă, unde ne aştepta caleaşca.

— Ei, poftim! am exclamat văzând-o şi m-am uitat la Rowley.

— Vă cer iertare, domnule, că mi-am îngăduit să iau asupră-mi alegerea culorii, dar sper să n-o socotiţi o lipsă de respect.

— Rubinie şi verde-deschis... o copie aidoma, doar gaura de glonţ lipseşte.

— Chiar atât de departe n-am îndrăznit să merg pe răspunderea mea, domnule Anne.

— Luptăm sub vechile culori, băiatule.

— Şi mergem cu ea spre izbândă de astă dată, să mă trăsnească de nu, domnule!

În drum spre Londra – în vreme ce domnul Romaine era alături de mine în caleaşcă şi Rowley cocoţat pe capra din spate

– i-am povestit avocatului călătoria noastră de la Aylesbury la Kirkby-Lonsdale.

— *Forsitan et haec olim!*[151] exclamă el după ce luă o priză de tutun. Rowley ăsta al dumneavoastră pare să fie un băiat de inimă şi mai puţin prost decât arată. Proxima dată când va trebui să călătoresc cu un îndrăgostit nerăbdător, am să-i urmez pilda şi am să-mi cumpăr un fluier.

— Domnule Romaine, nu m-am purtat frumos cu dumneata...

— Lăsaţi asta, domnule Anne. Numai că a venit prea curând după modesta mea victorie şi poate că mi-ar fi plăcut un cuvânt de laudă... o mică bătaie de palmă pe spate. N-am simţit prea des nevoia unei asemenea îmbărbătări... poate de două, trei ori în viaţa mea... nu destul de des ca să mă îndreptăţească s-o aştept neapărat din partea unui om care în scurtă vreme va avea o soţie, ceea ce de fapt e singurul succes în viaţa unui om, de care merită să te bucuri.

— Şi totuşi aş jura că te bucuri din toată inima de succesul meu.

— De ce nu! Vărul dumneavoastră m-ar fi trimis la plimbare în mai puţin de o săptămână după ce ar fi pus mâna pe moştenire. Afară de asta, avea un cusur care mă dezgusta cel puţin la fel de profund ca şi egoismul lui; simplul fapt de a-l vedea şi de a-i simţi mirosul îmi provoca greaţă. Pe când nechibzuinţa dumneavoastră, continuă el aplecându-se spre mine cu un zâmbet rece, a fost cel puţin agreabilă şi... pe scurt, cu toate că m-aţi scos adesea din fire, mi-a făcut plăcere să vă fiu de folos.

Vă asigur că aceste vorbe nu mi-au uşurat regretul pentru purtarea mea faţă de el. Am ajuns la Londra noaptea târziu şi acolo domnul Romaine şi-a luat rămas bun de la noi. La Amersham Place îl aşteptau o seamă de treburi. După câteva ore de somn, am fost trezit de Rowley ca să aleg între doi surugii în jachete albastre şi pălării albe şi alţi doi în jachete galbene şi pălării negre, care solicitau cinstea de a ne transporta până la Barnet. I-am ales pe cei în albastru şi alb, pe cei în galben şi negru i-am îmbunat cu un bacşiş şi am pornit iarăşi la drum.

---

[151] *Poate că într-o zi!* Sfârşitul versului 203 din *Eneida*, cartea I, de Vergiliu, în care Enea îşi încurajează tovarăşii de periplu, spunându-le că într-o zi îşi vor aminti cu plăcere de grelele încercări prin care au trecut. (în latină în original). (n.t.)

Ne aflam acum pe drumul mare al nordului, pe care diligenţa pentru York gonea cu zece mile pe oră în sunetele goarnei paznicului, viteză pe care eu, în acordurile mai doriene ale fluierului lui Rowley, am cerut să o sporească cu o cincime. Dar mai întâi de toate, după ce tânărul şi-a reluat vechiul loc de lângă mine, nu m-a răbdat inima să nu-l descos în legătură cu peripeţiile lui din Edinburg, ultimele veşti despre Flora şi mătuşa ei, despre domnul Robbie, doamna McRankine şi ceilalţi prieteni ai mei. Din spusele lui a reieşit că se pusese imediat şi cu totul la dispoziţia iubitei mele.

— E într-adevăr minunată, domnule Anne. Cred că la auzul unei asemenea veşti, o să rămâneţi înmărmurit, domnule.

— Fii mai clar, băiete.

— Vă cer iertare, domnule, a fost ce se numeşte dragoste la prima vedere. S-a îmbujorat ca o fecioară şi m-a privit sfioasă şi cu înţeles.

— Poeţii sunt de partea mea, Rowley.

— Doamna McRankine, domnule...

— Regina de Navarra[152], Rowley...

Dar tânărul vorbea atât de aprins încât îşi îngădui să mă întrerupă:

— Doamnei McRankine, domnule, i-au trebuit ani de zile ca să se obişnuiască cu primul ei bărbat. Aşa mi-a spus.

— Nouă, după cât mi-aduc aminte, ne-au fost de ajuns câteva zile să ne obişnuim cu doamna McRankine. Bineînţeles, nu cu mâncarea gătită de ea...

— Aşa spun şi eu, domnule Anne. Era mai puţin decât neîndestulătoare. Dacă treceţi peste asta, n-o să mă credeţi, domnule... are în schimb glezne frumoase.

Scoase fluierul şi acum îl potrivea la gură fâstâcit, roşu la faţă ca mărgelele curcanului. L-am privit amuzat şi nu-mi venea a crede. Că Rowley mă lua drept exemplu şi model nu era, bineînţeles, ceva nou. Datinile slugilor de casă mare permit, ba chiar impun, ca atunci când stăpânul e îndrăgostit, valetul să cadă pradă, prin simpatie, aceleiaşi pasiuni. Afară de asta, ce putea fi mai firesc decât ca un tânăr de şaisprezece ani să-şi aleagă o doamnă de cincizeci de ani pentru prima experienţă în dragoste. Dar... tocmai pe Bethiah McRankine!

---

[152] Jeanne d’Albret, 1528–1572, regina Navarrei, vechi regat situat pe cele două versante ale Pirineilor, cunoscută pentru firea-i sentimentală. (n.t.)

Mi-am stăpânit destul de greu râsul.

— Rowley, dacă muzica e hrana dragostei, cântă.

Şi Rowley începu să cânte „Fata pe care lăsat-am în urmă” [153] la început sfios, dar peste puţin cu nespus patos. De fapt, se întrerupea cu un „of-of!” şi iarăşi pornea, în timp ce eu băteam măsura şi fredonam:

— Dar acum la Brighton oştirea mă cheamă
Cerule, rogu-te, paşii-mi îndrumă,
Şi iarăşi teafăr să mă-ntorc m-ajută
La fata pe care lăsat-am în urmă!

Din acel moment, această antrenantă melodie a fost „leit-motivul” călătoriei noastre. Nu ne-a plictisit o clipă. De câte ori conversaţia noastră lâncezea, Rowley lua fluierul fără să mă mai întrebe şi începea iar să cânte. Galopul cailor bătea tactul; hamurile zăngăneau şi surugiii săltau în şa după cadenţa ei. Iar presto-ul, cu care se încheia când ajungeam la o haltă a poştei pentru schimbarea cailor, merita să fie auzit.

Aşa goneam spre casă, cu ferestrele caleştii deschise spre adierile înviorătoare ale primăverii şi pieptu-mi vibrând de tinereţe şi vigoare şi de fericite aşteptări: nerăbdător cum se cuvenea unui îndrăgostit, totuşi nu atât de nerăbdător ca să nu gust desfătarea întoarcerii ca un senior cu buzunarul doldora de bani, pe acelaşi drum pe care Champdivers se furişase cu teamă în cabrioleta acoperită a lui Burchell Fenn.

Şi totuşi destul de nerăbdător ca – după ce am trecut în galop peste Calton Hill şi am coborât în Edinburg pe noua stradă London, cu vântul de aprilie în faţă – să-l las pe Rowley cu valizele la locuinţa noastră, să zăbovesc doar cât să mă spăl şi să iau micul dejun la hotelul Dumbreck şi apoi să pornesc, singur în caleaşcă, spre Swanston.

Când paşii mei pe-acest drum s-or întoarce,
Să afle că tot credincios ei rămas-am.
Şi că nicicând nu mă voi mai duce
De la fata pe care în urmă lăsat-am.

---

[153] Titlul unui cântec din *Oxford Song Book* (Cartea de cântece anonime de la Oxford). (n.t.)

Când am zărit, dincolo de coama dealului, frontoanele conacului, am dat drumul caleştii şi am mers mai departe pe jos, fluierând melodia; dar îndată ce am ajuns la poalele zidului din jurul grădinii, am tăcut şi am căutat vechiul loc pe unde îl escaladasem. L-am recunoscut după crengile de fag întinse deasupra drumului şi m-am urcat fără zgomot pe creasta zidului, unde altădată m-am ascuns să nu fiu văzut... şi crengile lui m-ar fi ascuns şi acum dacă aş fi avut răbdare să aştept.

N-am avut însă răbdare să aştept. Şi de ce? Pentru că la nici cincisprezece iarzi stătea *ea*! Ea, Flora mea, adorata mea, cu capul descoperit, învârstată de razele soarelui de dimineaţă şi umbrele verzui ale crengilor; avea sandalele stropite de rouă şi poala rochiei de dimineaţă plină cu flori – lalele roşii, galbene şi pestriţe. Şi în faţa ei, cu spatele la mine şi cu aceleaşi petice la subsuorile vestei de grăjdar, stătea Robie grădinarul, sprijinindu-se cu ambele mâini în hârleţ şi o dojenea.

— Dar îmi place să culeg lalelele cu frunze cu tot, Robie.

— Cum vreţi, domnişoară, numai că asta le distruge bulbii.

Doar atât am avut răbdare să aştept. Când Robie se aplecă să sape mai departe, am apucat o creangă cu amândouă mâinile şi am scuturat-o. Ea auzi foşnetul, îşi ridică privirea şi, zărindu-mă, dădu un mic ţipăt înăbuşit.

— Ce vă doare, domnişoară? întrebă numaidecât Robie îndreptându-se din şale.

Ea însă îşi întoarse faţa şi privi spre grădina de zarzavat.

— Nu e un copil acolo, printre brazdele de anghinare... adică de fragi?

Robie puse jos hârleţul şi fugi într-acolo. Ea se întoarse, lăsă lalelele să-i cadă la picioare şi, ah! acel al doilea ţipăt de bucurie şi fermecătoarea-i îmbujorare când îşi întinse braţele spre mine! Totul se petrecu la fel ca altă dată, numai că acum şi braţele mele erau întinse spre ea.

Drumeţia sfârşeşte când îndrăgostiţii se-ntâlnesc,
Asta trebuie s-o ştie orice tânăr înţelept[154]

Robie alergă, poate, doisprezece iarzi când, fie că auzi zgomotul pe care-l făcusem coborând de pe zid, fie că-şi aminti

[154] W. Shakespeare, A douăsprezecea noapte, III, 3, 42. (n.t.)

că i se mai jucase o festă ca asta înainte, se opri. În orice caz, s-a întors spre noi în clipa când ne îmbrăţişam.

— Doamne Dumnezeule! exclamă el.

Rămase un moment înlemnit, apoi plecă repede, cu mersul lui legănat, spre uşa din dos.

— Trebuie să-i spunem imediat mătuşii! Are să... stai Anne, unde te duci? zise Flora şi mă prinse de mânecă.

— La coteţul găinilor, bineînţeles.

Ne-am prins de mână şi râzând cu hohote am luat-o la fugă pe aleile grădinii, spre casă. Şi-mi amintesc că, în timp ce alergam, mi-am dat seama că era prima oară când aveam să intru în conacul Swanston pe uşa din faţă.

Pe doamna Gilchrist am găsit-o în sufragerie. Pe sofaua din păr de cal se afla un balot de pânză de in, iar iscusita doamnă, cu o panglică de măsurat într-o mână şi cu un foarfece în cealaltă, se plimba în jurul lui Ronald, care stătea în picioare pe un covoraş din faţa căminului, într-o atitudine foarte bărbătească. Mă privi pe deasupra ochelarilor cu ramă de aur, trecu foarfecele în mâna stângă şi-mi întinse dreapta.

— Hm, făcu ea. Bună dimineaţa, musiu. Ce-oi mai fi dorind de la noi de astă dată?

— Madame, ce doresc se înţelege de la sine.

Ronald veni spre mine.

— Te felicit din toată inima, Saint-Ives. Poţi să mă feliciţi şi tu, am obţinut brevetul de ofiţer.

— Mai întâi dă-mi voie să felicit Franţa pentru că războiul a luat sfârşit. Te felicit din toată inima, dragul meu. În ce regiment?

— Al patrulea.

— Al lui Chevenix?

— Chevenix e un om de treabă. S-a purtat foarte frumos, într-adevăr foarte frumos.

— Într-adevăr foarte frumos, repetă Flora dând din cap.

— E abil, dar dacă vă aşteptaţi ca pentru asta să-mi placă...

— Maiorul Chevenix, interveni doamna Gilchrist cu vocea-i severă, mă face totdeauna să mă gândesc la o pereche de foarfeci.

Deschise şi închise foarfecele pe care-l avea în mână şi, mărturisesc, mişcarea era cât se poate de sugestivă.

— Tare aş dori, doamnă, să vă sugereze altceva!

În seara acelei fericite zile m-am întors în Edinburg pe o cale, ca să zic aşa, aeriană, cu nori trandafirii, neînscrisă pe nicio hartă, care ducea oarecum la locuinţa mea. Picioarele mele au atins pământul abia când doamna McRankine mi-a deschis uşa.

— Dar unde e Rowley? am întrebat-o un moment mai târziu, privind în jurul salonaşului.

Doamna McRankine zâmbi ironic.

— Rowley? S-a întors rostogolind ochii în aşa hal încât mi-am dat seama că era beat. De o oră e în pat cu o lingură de piperment în burtică.

*

Aici pot trage cortina peste aventurile lui Anne de Saint-Ives.

La începutul lunii iunie m-am căsătorit cu Flora şi eram instalaţi de mai bine de şase luni în mijlocul splendorilor din Amersham Place, când a sosit vestea fugii împăratului din insula Elba. În tot timpul zarvei din cele „o sută de zile” (cum le-a numit domnul de Chambord[155]), trebuie să vă mărturisesc că vicontele Anne a stat liniştit acasă. Napoleon fusese idolul meu, iar „cocarda albă” nu-mi plăcuse niciodată. Dar aici eram, ceea ce se numeşte cu un termen juridic impropriu, un englez „naturalizat”, care – cum spunea domnul Romaine – „avea mari interese financiare în această ţară, ca să nu mai vorbim de răspunderea tot mai mare în respectarea legilor vânătoarei şi împărţirea dreptăţii pe plan local”. Cu alte cuvinte, mă aflam într-o situaţie care l-ar fi ademenit pe orice cazuist să facă tot felul de speculaţii. Pe mine pot spune că nu m-a ademenit în niciun fel; totuşi nu puţin m-a frământat vestea. Iar voi, prieteni, dacă m-aţi fi sfătuit să stau deoparte, cumpănind argumentele *pro* şi *contra*, eventual ţinând seama şi de cunoscuta *hébétude du foyer*[156] şi de faptul că Flora avea să fie în curând mamă, poate că aţi fi ghicit şi voi aceste frământări. În orice caz am stat liniştit şi am citit ziarele. Şi culmea, am primit şi o scrisoare de la Ronald în care ne anunţa că al 4-lea regiment primise ordin de marş, mai exact de îmbarcare, şi că în cel mult o

[155] Henri de Chambord, duce de Bordeaux, ultimul descendent direct al dinastiei Bourbon, pe care regaliştii îl numesc Henri V. În 1873, partidul monarhist din Franţa i-a propus să restaureze monarhia, acceptând drapelul tricolor al revoluţiei în locul drapelului alb regalist, dar el a refuzat. (n.t.)

[156] Starea de apatie, specifică vieţii de familie (în franceză în original). (n.t.)

săptămână vasul său va acosta la cheiul din Leith ca să-i transporte în Ţările de Jos şi acolo să se alăture trupelor comandate de ducele de Wellington. Iubita mea Flora, de cum află, ţinu cu orice preţ să mergem la Edinburg ca să-i urăm drum bun – de astă dată într-un rădvan cu locuri pentru slujnica ei şi Rowley. La Swanston am ajuns la timp ca Ronald să petreacă împreună cu noi la conac ajunul plecării. Tânărul arăta foarte elegant în uniforma stacojie, pe care o îmbrăcă pentru a face plăcere doamnelor şi pe care ele o stropiră de-a binelea cu lacrimi.

A doua zi, am pornit dis-de-dimineaţă în trăsură spre oraş şi ne-am oprit în mijlocul mulţimii strânse la poalele Dealului Cetăţii, ca să asistăm la plecarea celui de-al 4-lea regiment. După vreo jumătate de oră de aşteptare, de dincolo de ziduri se auziră două bătăi puternice de tobă şi primele note ale marşului regimentului. Santinela de la poarta exterioară să dădu câţiva paşi înapoi şi prezentă arma; iar mohorâta boltă a porţii se lumină de uniformele stacojii şi de alămurile fanfarei. Toţi îşi luaseră dinainte rămas bun de la cei dragi; tropăitul apăsat de pe puntea basculantă era răspunsul lor solemn la fluturările batistelor, aclamaţiile orăşenilor şi plânsetele femeilor.

Se apropiau acum de noi şi în frunte, imediat după fanfară, mergea călare maiorul Chevenix. Ne văzu. O uşoară roşeaţă trecu repede peste faţa lui şi ne salută grav. Nu-mi plăcuse niciodată acest om; totuşi recunosc că acum făcea o impresie frumoasă. Şi oarecum l-am compătimit; pentru că în timp ce ochii lui se opriră la Flora, ai ei rătăceau spre ariergarda companiei a treia unde sublocotenentul Ronald Gilchrist mărşăluia cu bărbia în vânt alături de drapelul zdrenţuit. Când trecu pe lângă noi, obrajii lui tineri se îmbujorară şi buzele îi tremurau.

— Domnul să te aibă în pază, Ronald!

— La stâ... ânga!

Fanfara şi apoi maiorul cotiră în strada North Bridge. Ultimul rând de ostaşi, cu aghiotantul în spatele lor, abia acum treceau pe strada Lawnmarket. Vizitiul nostru dădu bici cailor ca să mergem în urma lor. Mâna Florei se furişă în mâna mea. Şi m-am întors de la gândurile mele învălmăşite, pentru a-i alina greul despărţirii de frate.